

Dasabhai Sohrabji
Munshi

A NEW
SELF-INSTRUCTING WORK
ENTITLED
IDIOMATIC SENTENCES,
IN THE
ENGLISH, GUJARATI, HINDUSTANI, AND PERSIAN LANGUAGES,
THE WHOLE IN ORIENTAL AND ROMAN CHARACTERS ;
IN SEVEN PARTS.

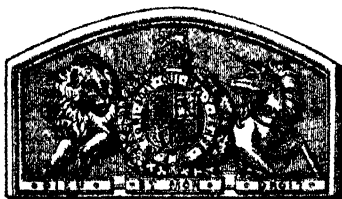
I. COLLOQUIAL PHRASES.
II. INTRODUCTORY PHRASES.
III. MILITARY PHRASES.
IV. JUDICIAL PHRASES.

V. MERCANTILE PHRASES.
VI. MEDICAL PHRASES.
VII. MISCELLANEOUS PHRASES.

WITH NOTES EXPLANATORY AND ILLUSTRATIVE :
TO WHICH ARE ADDED COPIOUS VOCABULARIES OF MILITARY, POLITICAL,
NAVAL, MERCANTILE, FISCAL, AND MEDICAL WORDS AND EXPRESSIONS.

BY BAHMANJI DOSABHAI, MUNSHI.

WITH
A MEMOIR OF THE LATE MR. DOSABHAI SOHRABJI, MUNSHI.

BOMBAY :
PRINTED AT THE "REPORTERS' PRESS."

BY
MERWANJEE NOWROJEE, DABOO.

1873.

*Copyright under the Provision
of Act XXV. of 1867.
All Rights Reserved.*

TO THE
EUROPEAN AND NATIVE COMMUNITIES

OF

GREAT BRITAIN AND INDIA

THIS NEW POLYGLOT WORK

ON

ENGLISH AND VERNACULAR PHRASES,

IN ORIENTAL AND ROMAN CHARACTERS,

IS RESPECTFULLY DEDICATED

BY

BAHMANJI DOSABHAI, MUNSHI.

A LIST OF SUBSCRIBERS.

Copies.		Copies.	
Khurshedji Kawasji Manakji Ashburner, Esq....	2	Peile, Esq. C. (Solicitor at Law). ...	1
Khurshedji Fardunji Parakh, Esq. ...	2	Pashutanji Bahramji Sanjana, Dasturji Saheb. ...	1
Khurshedji Minuchihriji, Esq. (Teacher, Sir J. J. Zartoshti Madrasa). ...	1	PestANJI Hormazdji Kama, Esq... ..	2
L.		R.	
London, Esq W (Administrator General). ...	1	Rich, Esq. J. (Exchange Broker). ...	1
Lynch, Esq. C. B. (Solicitor at Law)... ..	1	Russell, Esq. J. (London, Asiatic and American Company). ...	1
M.		Reifferscheid, Esq. G. (Messrs. H. B. Tonche & Co.). ...	1
Macdonald, Colonel. J.A. (Sec. to Govt., Military Department). ...	1	Rustamji Jamshedji Jijibhai, Esq. ...	2
McIver, Esq. D. (Karachi). ...	1	Rustamji Sohrabji Punegar, Esq. ...	1
Maxwell, Esq. Hamilton (Messrs. Nicol & Co.).	-	S.	
Macdonald, Esq. A. (Sir Charles Forbes & Co.).	-	Salaman, Esq. S. M. (Asst. Surgeon) ...	1
Maitland, Esq. (Messrs. Ewart Latham & Co.).	-	Sanquet, Esq. F. (Messrs. Jules Siegfried & Co.).. ...	1
Mehrwanji Edalji, Esq. (Messrs. Graham & Co.). ...	1	Sodgwick, Esq. R. B. (Messrs. Killick Nixon & Co.). ...	1
Mehrwanji Nushirwanji Bhaonagari, Esq.	1	Skipsey, Esq. R. A. R. (Solicitor-at-law). ...	1
Mehrwanji Manakji Sheth, Esq. ...	2	Stuart, Esq. C. (Post Master, Bombay)... ..	1
Manakji Sohrabji Ashburner, Esq. ...	1	Sohrabji Shapurji Bangali, Esq... ..	3
Mancherji Bahmanji Panthaki, Esq. ...	3	Shapurji Dhanjibhai, Esq. ...	1
Mehrwanji Framji Pande, Esq... ..	1	Sohrabji Naurozji Wadya, Esq... ..	1
Morarji Gokaldas, Esq....	1	Sojpal Hirji Mohta, Esq... ..	1
Muhammad Ali Rogay, Esq. ...	1	T.	
N.		Trevor, Esq. Tudor (Asst. Acct. Gen.)... ..	1
Nushirwanji Bahmanji Modi, Esq....	1	Trikamji Velji, Esq. ...	1
Nushirwanji Manakji Petit, Esq. ...	3	V.	
Nushirwanji Koyaji, Esq. ...	1	Vinayak-rao Jagannathji Shankar-sheth, Esq. ...	1
Nushirwanji Mancherji Patlu, Esq. ...	1	W.	
Nushirwanji Chandabhai, Esq ...	1	White, Esq. (Railway Secretariat). ...	1
Nanabhai Barjorji Saklatwala, Esq. ...	1	Wilson, Esq. G. R. (Notary Public). ...	1
P.		Y.	
Punnett, Esq. T. F. ...	1	Young, Esq. W. E. (Assistant Commissioner, Customs). ...	1
Punnett, Esq. W. O. ...	1		
Pendlebury, Esq. (Engincer, B. B. & C. I. Railway) ...	1		

NOTICE.

MR. BAHMANJI DOSABHAI, MUNSHI, begs to notify that he is prepared to give, to European Gentlemen, instruction in Hindū-stānī, Gujarātī, and Persian.

Mr. B. D. M. is also ready to undertake, at his leisure hours, the translation of Letters, Petitions, and other Documents from Hindū-stānī, Gujarātī, and Persian into English and *vice versa*.

The undermentioned books can also be had of Mr. B. D. M., as well as of very many book-sellers of this place :—

Useful Sentences in English, Persian, and Arabic (*in Roman Characters*).

Sakun-talā Nāṭak (*in high-flown Urdu*).

Tafhīmī Dīnī Mazda-yasna (*in Gujarati*).

Idiomatic Sentences, in English, Gujarātī, Hindū-stānī, and Persian, in Oriental and Roman characters.*

The attention of European Merchants, Lawyers, Engineers, Native Students, as well as of the Public at the Presidency and in the *Mufassil*, is solicited to this Notice.

Address—“ 8, Bora Masjid Lane, Fort, Bombay.”

* Subscribers at Out-Stations are requested to take delivery of the book thro' Agents in Bombay.

TABLE OF CONTENTS.

PART I.

	Page.
. Colloquial Phrases.	2

PART II.

Introductory Phrases...	28
-------------------------	----

PART III.

Military Phrases.	56
A Vocabulary of Military, Political, and Naval Words in the Persian Language.	114

PART IV.

Judicial Phrases.	136
--------------------------	-----

PART V.

Mercantile Phrases.	182
A Vocabulary of Mercantile and Fiscal Words in the Gujarātī Language.	208

PART VI.

Medical Phrases	250
A Vocabulary of Medical Words in the Gujarātī and Hindū- stānī Languages	284

PART VII.

Miscellaneous Phrases.	324
Additional Vocabulary of Mercantile Words Collected Whilst the Foregoing Sheets Passed thro' the Press	426

SUPPLEMENT.

	Page.
Preface (in Persian Verse).	2
Indo-Arabic and Persian Alphabet.	6

PART. I.

Colloquial Phrases.	1
----------------------------	---

PART II.

Introductory Phrases	20
-----------------------------	----

PART III.

Military Phrases.	39
A Vocabulary of Military, Political, and Naval Words in the Persian Language.	83

PART IV.

Judicial Phrases.	109
--------------------------	-----

PART V.

Mercantile Phrases.	149
----------------------------	-----

PART VI.

Medical Phrases.	173
-------------------------	-----

PART VII.

Miscellaneous Phrases... ..	201
-----------------------------	-----

A SKETCH

OF THE

LIFE OF DOSABHAI SOHRABJI, MUNSHI.

DOSABHAI SOHRABJI,* a man of Oriental learning and considerable literary talent, belonged to a respectable priestly family. Among the Pārsis priesthood is hereditary; and as nobility amongst most nations is regarded as conferring distinction on a family, so the sacerdotal order is viewed by Pārsis in a somewhat similar light.

Dosābhāi was born, in the year 1786, in the city of Barwaj (Broach) in the province of Gujarāt. His father had received such education as was within his reach in those days. It sufficed, however, to enable him to appreciate the advantages resulting from a sound education, and prompted him to leave his native country for Bombay, in order that to his only son, the subject of this memoir, such learning might be imparted as the resources of the now renowned capital of Western India could then furnish. Accordingly, in 1798, Dosābhāi, at the age of twelve years, was brought to Bombay by his father; and his mother who was a daughter of the late Dastūr Kām-dīn, the then celebrated High Priest of the Pārsi community of Broach, also accompanied her son. He was immediately placed in the Persi-Arabic seminary conducted by Maulawī Hājī Muḥammad Kā'im (surnamed Siddīq,† Makhdūm,‡, al-Hanafī§). He was one of the learned natives of those days, and was held in high veneration among the Muḥammadan community on account of his learning and noble descent. Here Dosābhāi attracted great notice by his passion for books and his aptitude for learning. For about seven

* Dosabhai's grandfather was named Manakji, son of Framji, son of Naurozji, son of Faredun, son of Kaikobad, son of Ruhām. We could trace the pedigree still further, had not the records of the Parsi *Panchayat* at Broach been mislaid in consequence of an old law-suit.

† So called on account of his being descended from Muḥammad's first successor Abū Bakr, surnamed Siddīq, or a *faithful witness of the truth*.

‡ So called because of one of his intermediate progenitors being Makhdūm Hāmid who left Arabia for Sind about 250 years ago.

§ So called because he belonged to the school of Hanifa, an eminent Muḥammadan lawyer, and head of one of the four chief sects in Muḥammadism.

years he pursued his studies with unwearied assiduity and the closest application. His most intimate school-fellows at this time were the late Muḥammad Sa'id Rogay, Esq., a brother of Muḥammad 'Alī Rogay, Esq., and the late Muḥammad Ibrāhīm Maḳba, Esq. It is, indeed, a pleasing circumstance to record that in after years these three promising young men became worthy citizens and useful members of society and promoters of Oriental literature.

In the year 1803, Dosābhāi left the seminary for the busy scenes of active life. He was first employed as a Persian teacher by the late Wādyā Hormazdjī Bahmanjī, Esq., and several young gentlemen of that eminent family were placed under his tuition. One of these pupils was the late Dosābhāi Jamshedjī Wādyā, Esq., whose high attainments as a Persian scholar shed a lustre on both the pupil and his teacher. From this illustrious family Dosābhāi obtained the title of *Munshi*. His knowledge of Persian as well as of Gujarātī and Hindū-stānī became, at this time, well known in Bombay. Not only was his knowledge of the languages great, but he possessed the rare faculty of being able to impart knowledge to others. At this time, however, Dosābhāi was laboring under a very serious disadvantage. There was then no English school in Bombay. But Dosābhāi, with his wonted application, surmounted this difficulty. He began to study English in his leisure hours at home by himself; and though being thus *self-instructed*, he had not the advantage of a systematic English training, yet he acquired a tolerably good knowledge of the English language which was, subsequently, greatly improved by his constant and unremitting intercourse with Europeans.

About this period several Armenian merchants who had settled in Bombay from Persia, placed their sons under Dosābhāi's tuition. Our readers may not be unaware that the Armenians, residents in Persia, use, like the rest of the inhabitants, the Persian language. Dosābhāi's fame as a first-rate Oriental teacher now attracted the attention of English gentlemen in the late Hon. East India Company's service. The first British officer who studied Persian under Dosābhāi was Captain Robert Taylor, who for many years was Political Resident at Baghdād. On his arrival at the Presidency of Bombay he began to read with Dosābhāi "The History of Sind" in the Persian language. On the

annexation in 1817, of Pūna to the British dominions in the East, and during, as well as subsequent to, the administration of the late Hon. Mount Stuart Elphinstone who was Governor of Bombay from 1815 to 1827, many young cadets and civilians placed themselves under Dosābhāi's tuition in Bombay for the study of the native languages in which they had to undergo an examination.

Dosābhāi's character as a judicious and efficient teacher soon became well established, and his popularity among the European and Native communities was the natural result of his pleasing manners. It would be tedious to mention all the names of Dosābhāi's numerous pupils. Suffice it to say that in the list of his scholars, appear the names of Messrs. Warden, Simpson, LeGeyt, Reeves, Hebbert, Bellasis, Robertson, the Hon. B. Ellis, the Hon. W. E. Frere, the Hon. J. Gibbs, Sir Henry Anderson, Sir Henry Roper, Sir C. Jackson, Sir Bartle Frere, Sir M. Westropp, and many other civil, military, and medical officers as well as European merchants and lawyers.

Dosābhāi is the author of several works. In the year 1808, he published a Gujarātī translation of a small Persian treatise called "The Kadīm Nāma." It gives a brief outline of the ancient history of Persia and a cursory account of the emigration of the Persian progenitors of the present Pārsīs of India. In 1818, he published at the express wish and through the support of that highly respected and upright gentleman—the late Framjī Kāwasjī, Esq., a translation of an excellent Persian work entitled "The Tazkarat-ul-Hukamā" which embodies the life, writings, and moral doctrines of the ancient Grecian and modern Muḥammadan philosophers. In 1827 and 1835, he translated two Persian works, respectively called "Shawāhid-un-Nafisa Fī Isbāt-il-Kabīsa" and "Daḥḥul-Hazl, published by the late learned Hājī Muḥammad Hāshim Isfahānī on the subject of the leap year in the Pārsī religion. In 1832, he published a translation of another Persian work, called "Gawāh-ul-Kabīsa Dar Dīnī Zarthushtīya," on the same subject. The publication of these translations increased greatly Dosābhāi's reputation. Soon after the conversion of two Pārsī youths in 1839, Dosābhāi published for the instruction and guidance of Pārsī youths, a work in Gujarātī called "The Ta'limī Zartusht,* or the Doctrine of Zoroaster."

* A second edition of this work was, with some alteration, published in 1869, under the title of "Tafhimi Dini Mazda-yasna."

This work embodying as it does, extracts from the historical, theological, and philosophical works of classical European and Persian authors, was a complete success ; and its publication gained for Dosābhāi much popularity among the Pārsī community. In 1843, he published his famous “Idiomatical Sentences in English, Hindū-stānī, Gujarātī, and Persian.” This book contains useful and popular phrases on military, medical, judicial, mercantile, and miscellaneous subjects. In the publication of this Polyglot Work, the author had the benefit of the distinguished patronage of the late great and good Sir Jamshedjī Jijibhāi, Baronet. It is *this* Work that is now offered to the public in an improved, revised, and enlarged form. In 1846, he published, at the express wish of Barjorjī Mancherjī Wādyā, Esq., a Gujarātī translation of an English work entitled “The Catechism of Health.” In 1849, he issued a Gujarātī translation of three excellent Persian works, viz.—“The Khish-tāb,” “The Zarī Dast Afshār,” and “The Zinda Rūd.” The first mentioned book treats of rational and theological doctrines in proof of the existence of an everlasting Providence, &c. The second and the third treat of metaphysical doctrines. These translations, together with the original Persian, have been published at the expense of “The Sir Jamshedjī Jijibhāi Translation Fund.” In 1862, he published a small treatise in Gujarātī entitled “Rāg Pothī,” being a collection of the primary and subordinate modes in music* and the subjects appropriated to them. These Rāgs, according to Hindūs, are six in number. Rāginī is the female Rāg, and is also a musical mode like the latter. The Rāginīs are thirty in number. In this book, Dosābhāi’s motto is

To nar rage na rījhyo, so nar pashu saman,

* True it is that native music in the hands of unskilful singers (most of whom are, unfortunately, of the lowest order), appears to a European fresh from the operas, oratorios, and concerts of Europe, a dismal and monotonous thing, tho’ even at its worst, it can be backed against some European (so-called) “comic” songs, which have been well described as “most music-hall most melancholy.” No strains of martial vigour, no sweetly attuned lays of love, greet the ear ; but generally some low-pitched drawling air, of small compass, sung with a strong nasal twang, and sounding more like a lamentation over the dead than anything else. But beyond and above all this, there is a rich strata of native music apparently unknown to the commonalty here, which in the hands of a skilful master, is capable of producing strains of undoubted sweetness and melody. If a trained and skilful singer possesses a really sweet and clear voice, he can deliver his varied songs with admirable effect and expression of feeling. The performance of such a person on stringed instruments is masterly, and as his fingers sweep over the strings to the accompaniment of delicious love songs, the music appears like the echo of the maiden’s voice responding to her lover’s suit.

"The man that is not delighted by songs, is like unto a beast,"
which is somewhat akin to the following lines of Shakspeare:—

The man that hath no music in himself,
Nor is not mov'd with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons, stratagems, and spoils;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus:
Let no such man be trusted.

In 1863, Dosābhāi published a small work entitled "Dohrā Tathā Kahavat Pothī" embodying a number of proverbs, apologues, &c., taken from English, Gujarātī, Urdū, and Persian works. In 1864, he gave publicity to another small treatise entitled "Indr Sabhā" being a romantic story of Rājā Indr and the fairies. Indr, according to Hindū mythology, is the regent of the visible heavens and of the inferior divinities. He is also the deity of the atmosphere. This treatise was originally composed by the poet Amānat 'Alī. It is a collection of songs in Urdu which Dosābhāi has transcribed into Gujarātī characters with some explanatory notes.

Sir William Jones and Sir Alexander Burns have given a good opinion of Indian music, and Dosābhāi's object in the publication of these treatises was to revive a taste for true Native Music, vocal and instrumental, among the Natives of this place.

He was a poet as well as a prose writer, having composed a great number of verses on various subjects in Persian and Hindū-stānī.

In the year 1849, Dosābhāi was elected a member of "The Sir Jamshedji Jijibhāi Pārsi Benevolent Institution," and in 1855, he received from Government the commission of one of Her Most Gracious Majesty's Justices of the Peace for Bombay. In 1860, the Hon. W. E. Frere, late member of Council at Bombay, got Dosābhāi's likeness photographed at his own expense in token of his feeling of high respect and regard for his old tutor. In 1863 (Feb. 28), a brief sketch of the life and writings of Dosābhāi together with his portrait was published

The native music is played on the *sitar* (guitar), the *bin* (lute), the *sarangi* (fiddle), the *jal-ataranga*, &c. The first three are stringed instruments. The *jal-ataranga* (waves of water) consists of about thirty porcelain cups of various sizes filled with water, arranged in a semi-circle round the performer, and produces a sound somewhat similar to that of the harmonicon, which used to be a favorite plaything with English children some years ago. It is played with much delicacy and skill, and its clear and ringing tones give the auditor a vivid idea of the peculiar characteristics of native music.—*Abbreviated from the Times of India.*

in the *Illustrated London News*, from which the first part of this memoir is chiefly taken. The copper-plate likeness of this respected old gentleman which forms the frontispiece of this work, is also copied from this excellent newspaper. Dosābhāi was one of the few old wise men who escaped the late terrible crisis which followed the fatal administration of King Cotton.

He died on the 22nd August 1870 in the 84th year of his age, and until about a year before his death, he was in the enjoyment of all his mental faculties. During the five years before his death, he suffered much from paralysis of the bladder. His funeral was attended by a great number of Pārsīs including the leading members of that community. A religious ceremony was performed on the third day of his death, on which occasion, a large concourse of Pārsīs attended. After the ceremony was over, Sohrābjī Jamshedjī Jijibhāi, Esq., at the desire of the leading gentlemen, then present, read a paper to the assembled priests and laymen, recapitulating the merits of the departed gentleman, and recommended the recitation of his name in all ceremonies connected with the Zoroastrian religion and the founding of scholarships in his name in connection with "The Sir Jamshedjī Jijibhāi Zarthoshti College" and other educational establishments. Both these recommendations were unanimously adopted, and the meeting dispersed.

A meeting of the leading Pārsīs of Bombay, friends of the deceased and subscribers to the fund raised to commemorate his name in connection with educational institutions above alluded to, was held on Thursday the 17th August 1871 at the residence of Sohrābjī Jamshedjī Jijibhāi, Esq., Breach Candy. On the proposition of Hirjibhāi Hormazdjī Sheth, Esq., seconded by Rustamjī Jamshedjī Jijibhāi, Esq., Framjī Nushirwānjī Patel, Esq., was voted to the chair. The chairman then called upon Mr. Sohrābjī who had interested himself in raising the above fund, to give a brief sketch of the subject. The proceedings of the meeting were carried on in Gujarātī.

Mr. Sohrābjī Jamshedjī, thereupon, spoke as follows:—"On the day of the funeral obsequies of the late Mr. Dosābhāi Munshī, I had read a paper, and undertaken to raise a fund from among Mr. Dosābhāi's friends, and to create one or two scholarships to be endowed from the interest that might accrue from such fund. A list was accordingly

circulated in Bombay and some outstations, and the result was that in this city the sum of Rs. 2,028 was subscribed ; Rs. 210 in Pūna, thro' the exertions of Khān Bahādūr Padamjī Pestanjī ; Rs. 109 in Sūrat, thro' Khān Bahādūr Barjorjī Mihrwānjī Fraser ; and Rs. 338 in Broach, thro' the heirs of the late Sheth Bahmanshāhjī Bahrāmjī Wakīl, making in all Rs. 2,685.

“ Before the meeting proceeded to dispose of the fund, I would give a brief sketch of the life of Dosābhāi Sohrābjī Munshī, abbreviated from one published in the *Illustrated London News*.

[Here followed a substance of the life of Mr. Dosabhai as will be seen in the beginning of this memoir].

“ In his last will and testament, he wrote several moral precepts, in Persian verse, for the guidance of his sons, who are also well-known Munshīs ; a copy of which had been furnished to me, one of which couplets I beg to repeat to the audience, which is to the effect that Dosābhāi would wish to return his compliments to all those friends who had taken the trouble of attending his funeral to the Tower of Silence, and I had now the duty of presenting compliments to the gentlemen present on behalf of the late Dosābhāi. (*Applause*).”

It was then proposed by Mihrwānjī Framjī Pāndey, Esq., seconded by Hormazdjī Lahmanjī Wādyā, Esq., and carried unanimously—that this meeting do confirm the report just read by Sohrābjī Jamshedjī Jijibhāi, Esq., who should be thanked for his exertions in raising a fund to commemorate the name of Dosābhāi Sohrābjī Munshī, and for completing this work with satisfaction

Proposed by Bahmanjī Jijibhāi, Esq., Seconded by Dinshāh Mānakjī Petit, Esq., and carried unanimously—that the sum of Rs. 1,000 be presented to the Mullā Fīrūz Madrasa (where Persian is taught), and a prize, to be called “ The Dosābhāi Sohrābjī Munshī Prize,” be annually awarded, out of the interest accruing on that sum, to the most successful student; and the balance (after deducting expenses Rs. 48-2) of Rs. 1,636-14 be presented to “ The Sir Jamshedjī Zarthoshtī Madrasa,” with a request to the trustees of the Pārsī *Pancāhyat* Fund that a scholarship, to be called “ The Dosābhāi Sohrābjī Munshī Scholarship,” be annually awarded to the most successful student of that college.

A vote of thanks to the Chairman having been proposed by Nushirwānjī Mānakjī Petit, Esq., and seconded by Hirjibhāi Hormazdjī Sheth, Esq. the meeting dispersed.

BAHMANJI D. MUNSHI.

PREFACE.

A New Self Instructing Work on English Dialogues in Oriental and Roman Characters, adapted to the wants of European Gentlemen, staying in this country, especially in Western India, who are desirous of acquiring a good practical as well as theoretical knowledge of the prevailing dialects of the place, has long been felt to be a great desideratum here, and has even impeded, in a great measure, the progress of those who, as a matter of course, cannot afford to spare time to study the bulky and expensive Anglo-Oriental works, almost all of which are, by no means, applicable to Western India. Under these discouraging circumstances, "the beginner, finding himself repelled, as it were, from the very portal of the house of knowledge, is too apt to shake the dust off his feet and abandon the inhospitable mansion altogether." To supply this deficiency, therefore, the present Polyglot Work which, I may safely say, is the first of the kind in India, and which, I am "assured, will greatly soften the asperities of the rugged road, which leads to the acquisition of those dialects," is now offered to the favorable consideration of the enlightened Public, who, I trust, will not be slow to accord that due encouragement which will induce future attempts of the kind being still more successful.

I entered upon this undertaking with the view of facilitating the study of these languages by European Gentlemen, both official and non-official, and also by the Native Youths, engaged in the study of the English and Oriental languages in our various educational establishments. The Work will also be useful to the European Soldiers, the European Constabulary Force, as well as all Europeans, connected with the Railway, the Telegraph, and other departments both here and in the interior. It will also enable European Ladies, who have probably little time or inclination to study the Oriental Characters, to hold intercourse with the people of this country on ordinary subjects.

Thus, it will be seen that this Polyglot Work has two distinct objects in view :—first, to afford ample materials for exercise in speaking and writing, to those who have already made some progress in these languages, and who have acquired a fair knowledge of one or all of the

Oriental Alphabets ; secondly, to enable those whose time and avocations do not permit them to make a profound study of these languages, to acquire a good practical knowledge of them. It is for *this* reason that the Roman character is also used in conjunction with the vernacular. The attentive and industrious student, however, will, by the aid of the Rules on Anglo-Oriental Alphabet prefixed, as a *Key*, to this Work (P. XV.), be enabled, should he feel inclined, to transpose and analyze these dialogues into the native characters, an exercise that will contribute to his improvement and progress.

The Work was originally published in 1843 by my worthy Father, the late MR. DOSABHAI SOHRABJI, MUNSHI,* in English and Oriental characters, and in Six Parts *only*. Not a single copy of it, however, can be had at present even for reference' sake, owing, no doubt, to the long space of time which has elapsed since the date of its publication. The same Work was, with my Father's consent, subsequently published in

MR. Dosabhai has said:—"An experience of forty years, as a teacher of the Hindustani, Gujarati, and Persian Languages, has furnished the Author with ample means to distinguish those phrases and idioms which Europeans find most difficult to apprehend. These are at present to be acquired only by continued and laborious oral intercourse; much time is lost in futile endeavors on the part of the teacher at explanation, and the beginner finding himself repelled as it were from the very portal of the house of knowledge, is too apt to shake the dust off his feet and abandon the inhospitable mansion altogether.

"In the book of sentences now given to the Public, he has exhibited the method of rendering all the most essential phrases and idioms in Persian, Gujarati and Hindustani; and an attentive consideration of the same will, he is assured, greatly soften the asperities of the rugged road which leads to the acquisition of those dialects. He has only further to observe that he has been much assisted in the arrangement of the book by his friend, and pupil, Lieut. E. B. Eastwick, of the Bombay Native Infantry.

"Copy of a Certificate given by General Vans Kennedy, Oriental Translator to Government.

"I do hereby certify that I have examined a Manuscript, composed by Dosabhai Sorabji Munshi, containing a copious collection of Miscellaneous, Judicial, Military, Medical, and Mercantile Phrases, in English, Hindustani, Gujarati, and Persian, intended to teach the idiomatic peculiarities of those languages. The English sentences are well selected and the language is quite correct, and they are, in my opinion, translated into Hindustani, Gujarati, and Persian, with perfect fidelity and accuracy. It appears to me, therefore, that the publication of this work would greatly facilitate the study of these languages both to English gentlemen and also to the Natives, and that its publication is, in consequence, deserving of every assistance and encouragement.

(Signed) VANS KENNEDY.

"Bombay, 27th Oct. 1842.

Orient. Trans. to Govt."

Sind by the late Colonel (then Captain) E. P. Arthur, under the direction of Mr. (now Sir) Bartle Frère, the then Commissioner of Sind. In this Book, however, a Sindī translation of these dialogues was inserted in lieu of our commercial language—GUJARATI. This latter Work, also, is now out of print. On this subject, Colonel Arthur wrote to my Father in a letter, dated Karāchi 23rd April 1852, in the following terms ;—“ I write to inform you that I have just completed a translation of your Idiomatical Sentences into the Sindī language. The work has been approved of by Mr. Frère, the Commissioner of Sind, who has directed me to ask you whether you have any objection to its being published ; as if you have no objection some copies will be lithographed by Government for the use of Officers serving in this Province, all of whom are expected to pass an examination in the Sindī language in the space of one year. I have requested my brother Mr. Arthur to read this (letter) to you, and to send me your reply.” These facts bear ample testimony to its sterling merits and general utility as a book of study, and to the estimation in which it has all along been held by all classes of the people.

To the present Work, which has been carefully revised and improved throughout and considerably enlarged, I have added another Part on *Colloquial Dialogues*, as also copious Vocabularies of Military, Political, Naval, Mercantile, Fiscal, and Medical Words and Expressions, and the whole is, besides, transposed in Roman characters, in order that it may be more useful. *The Hindustani and Persian translations of these dialogues in ORIENTAL CHARACTERS have, for convenience' sake, been lithographed, with corresponding numbers, in separate forms, and appended to this Work.* (See Supplement, P. 1).

No pains or expense have been spared to make the Work acceptable to the Public ; and should it meet with a kind reception, and prove a useful manual, my trouble will be amply rewarded. Much attention has been paid to the printing of this Polyglot, and consequently most difficult and expensive work ; and, it will be seen that the best, the newest and the neatest types that can be had, have been made use of. As regards the Anglo-Oriental Alphabet, I have been obliged to cast this new sort of accentuated types. The neglect and indifference shown

to this Work by certain parties, and the failure of some of the type-founders, have put me to no end of trouble and additional expense, and have caused a considerable delay in its publication. But the delay, though injurious in a pecuniary point of view, has, to a certain extent, been beneficial; in as much as it has, during the interval, enabled me to append several useful Glossaries and make other additions to the Work beyond what I had promised in my Prospectus.

In the preparation of this Volume, I have consulted the works of Drs. Webster, Gilchrist, and Forbes, and Messrs. Shakespear, Thompson, Richardson, and some other European and Persian authors. As regards the Gujarātī language used throughout this Work, I have followed the improved style adopted by the Education Department. The Persian language used in this Work, has been carefully revised with the assistance of several learned Persians, one of whom was Mirzā Aḥmad Kāshānī, formerly Head Persian and Arabic teacher in connection with the late Elphinstone Institution. I have, to a certain extent, also had the benefit of the ability and learning of Akā Muḥammad Mahdī Isfahānī, a well known Persian merchant, during the series of years that I was engaged, off and on, in the revision, improvement, and enlargement of this most intricate Work. These facts will, I trust, be regarded as a sufficient guarantee of the accuracy and practical value of this Work. But still, I am aware of, and lay claim to, the benefit of the true old maxim—*Humanum est errare*.

With reference to the Persian Vocabulary of Military, Political, and Naval Words and Expressions subjoined to Part Third of this Volume, I have to add that some of these were collected by me at Bū-shahr during the time I was doing duty with the Persian Expeditionary Force in 1857. They are such as are not to be found in any of the Anglo-Oriental dictionaries extant. The rest have been carefully selected by me from two well known Persian newspapers—the semi-official Gazette entitled *Ruz-nāmai Dār-ul-Khilāfa* conducted by learned Persians in Tihrān, and the *Aḥsan-ul-Akhbar* formerly conducted by the late Mirzā Muḥammad 'Alī Shīrāzī, a learned Persian of this place. The remarks I have made on the Military Vocabulary apply with equal force to the Mercantile and Fiscal Vocabulary appended to Part Fifth of this Volume. Very many Words and Expressions

inserted in it are such as are not to be found in any of the Anglo-Vernacular Dictionaries extant. And the same remarks are applicable to the Medical Vocabulary annexed to Part Sixth of this Work.

It may not be amiss to say in this place that provincialism is one of the leading characteristics and prominent features of the Oriental languages. The *Bāgh-o-Bahār** is a fair specimen of the rich, flowery Urdū (or, *Rekhta*, as it is sometimes called), and the Court dialect. The *Prem Sāgar* and the *Jāmi'-ul-ḥikāyāt* fairly represent the Hindī and Dakhanī dialects respectively. The *Bangāl* and *Agrā* official translations together with Mr. St. Amour's Vocabulary of nautical terms and the Dictionaries of Professor Wilson and Mr. Fallon are a fair illustration of the official dialect. The rude common language of the native soldiery is indicative of the Sipāhī dialect. The Dakhanī Hindū-stānī, including that of Haidar-ābād (or, *Bhāgā-nagar*, as it was formerly called) and Aurang-ābād, differs, to a great extent, from that spoken at Kalkatta, which differs, from the North-Western Provinces. These again are at variance with Lakhnau; which again differs, in some measure, from Dillī. Sind and the Panj-āb have their own peculiarities. The military or the Sipāhī dialect is characterized by very many strange innovations and camp jargon. On this subject, Mr. John Shakespear, the Urdū, Hindī, and Dakhanī lexicographer, pertinently observes:—"In India, extensive as it is and peopled by many different races of men, variety of dialect must be expected to occur in the most prevalent

* Its style and composition are evidences of cultivated taste and literary acumen. In the account of the Urdu dialect, Mir Amman, the author, says:—

"All at once the inhabitants (of Dillī) scattered and fled where they could. To whatever country they went, their own tongue was adulterated by mixing with the people there; and there were many, who, after an absence of ten or fifteen years, from some cause or other returned to Dillī and stayed there. How can they speak the pure language of Dillī? Somewhere or other they will slip. But the persons who bore all misfortunes and remained fixed at Dillī like brickbat, whose five or ten anterior generations lived in that city, who mixed in the company of the great and the assemblies and processions of the people, who strolled in its streets for a length of time, and even after quitting it, kept their language pure from corruption; their style of speaking will certainly be correct. This humble being (viz. Mir Amman) has seen many cities and has now arrived at this place (Kalkatta)."

The eloquent Mir Amman says that—those who remained in Dillī, could preserve the original purity of their language; that those who left it for other countries must, as a necessary consequence, corrupt its purity; and that, therefore, the language of those who are not born and bred in that city, must be of an inferior order.

colloquial language, whether denominated *Zabani Urdu*, *Rekhta*, *Hindu*, *Hindu-stānī*, or *Dakhanī*, and words of common use in some parts may appear strange or be even unintelligible to the inhabitants of others. Thus, though the language here treated of, and which most generally prevails in Hindū-stān proper, or in the Dakhan, at Dillī, Agrā, Haidar-ābād ; or in the Karnatic, is essentially one and the same, yet through so wide a range of country differences will present themselves in various particulars of speech." These dialects are the branches of their parent language--the Braj Bhāshā with such local alterations as time, accident, and revolutions have introduced among the people living in situations separate and remote from each other. The elevated style of the Urdū, which abounds in Persi-Arabic Words and Expressions, differs from the pristine and rustic idiom of that extensive language called the Braj Bhāshā "merely by rigidly excluding," says Dr. Gilchrist, "every Arabic and Persian word whence the general scholar may acquire the whole of those most useful expressions that a rural native would be very apt to use in a court of justice from his ignorance of the equivalent terms introduced by the Muḥammadan conquerors." The Hindū-stānī in vogue among the Muḥammadans of Sūrat, Broach (or, Barwaj, as it was formerly called), Aḥmad-ābād, and other towns in Gujarāt, is different from that prevailing in upper India. In almost every place, the spoken language is to be found, in a greater or less degree, to differ from the written. The Pardesis and the Purabis, who form the bulk of the native army, speak and write the Hindī or Khari Bolī, which abounds in Sanskrit Words and Expressions, and do not understand the high flown Urdū. Every district has its own curious slang, cant, and vulgar Words and Expressions. These are stubborn facts admitted on all hands. Professional men and students in general should, therefore, be acquainted with all these varied peculiarities. Universality of knowledge of all these various dialects should be a condition precedent to the qualifications of a scholar. The remarks I have made on the Urdū, Hindī, and Dakhanī dialects, apply with equal force to Gujarātī and Marāṭhī. The seven Gujarātī Books published by the Education Department may safely be put on a par with the classical Bāgh-o-Bahār. The Gujarātī spoken by the Hindūs at Bombay differs, in very many instances, from that prevailing in the different towns and districts of

(Gujarāt; and in like manner, Gujarāt is at variance with Kāthiyā-vād. That the Konkan and Pūna are at issue with reference to Marāṭhī, no one can deny. Thus, it will be seen that there is a very considerable variation in the Gujarātī, Hindū-stānī, and Persian languages, as they are used in the different provinces of India and Persia. To mark this provincialism, therefore, I have rendered very many sentences in several different ways, and inserted such varied forms in parenthesis, in order that they may be accessible to the understanding of the natives of all creeds, classes, and grades. I have also added Vocabularies of such varied words for the same purpose.

I now beg to offer my best acknowledgments to the worthy members of the Hon'ble Government and the respectable European and Native Gentlemen who have patronised this Work, and whose names appear in the List of Subscribers published in the beginning of this Volume.

*** I wished, as I had promised, to insert in this place an ELEGY in Persian verse on the melancholy end of *two of the best friends of the Natives of Hindu-stan*, together with a dissertation on the manners and customs of the latter in the hope that its perusal might modify the views of those who erroneously consider it an act worthy of future reward to attack and injure others who differ from them in religious belief. Certain interested persons, however, having expressed their unwillingness to its publication, I am constrained to reserve the same for another opportunity.

and many other works

PRONUNCIATION

OF

ANGLO-ORIENTAL ALPHABET.

(SEE PERSIAN PREFACE, P. 6).

The vowels and diphthongs are to be sounded uniformly as follows—

a, unmarked, is very short, as in the word *America*, or like *u* in the words *sun*, *pun*.

i, unmarked, is very short, as in *sit*, *bit*.

u, unmarked, is very short, as in *put*, *push*, or as *oo* in *foot*.

ā, marked, is long, as in *war*, *far*.

o, unmarked, is long, as in *pole*, *mole*.

ū, marked, is long, as in *rule*.

au, like *ou* in *sound*, or the German *au* in *haus*, a house.

e, unmarked, is long, like *ea* in *bear*, or the French *ê* in *bête*, *tête*.

ī, marked, is long, as in the words *police*, *machine*, or like *ee* in *bee*, *see*.

ai, like *i* in *fire*, *fine*, or the German *ai* in *Kaisar*, a Cæsar.

ā, ī, ū, whether long or short, with the point under, represent the guttural letter 'ain. The apostrophe, preceding or following a vowel, is also indicative of the guttural sound.

The consonants, with few exceptions, are to be pronounced as in English—

ph, th, or t̄h do not form a single sound as in English, the former having the sound of *ph* in *up-hill*, and the latter of *th* in *hot-house*.

t, and d, without the point underneath, are softer and more dental than they are in English, and are uttered like *t* in *tube*, and *d* in *dew*.

ch, is uniformly sounded as in *chit*, *chip*.

chh, as the last strongly aspirated.

kh, with the dash beneath, has a guttural sound, and is forcibly

uttered like *ch* in the Scottish word *loch*, or the German *ch* in the words *buch*, *stich*.

gh, with the dash underneath, has also a guttural sound, and is less forcibly uttered like the German *g* in *sagen*, *wagen*, or like the Northumberland *r*, or as the sound *gha*, *gha*, formed in *gargling*.

k, with the point underneath, is peculiarly uttered with the root of the tongue pressed back on the throat, so as to check the voice gently and to occasion a clinking intonation. It is called the *crow-letter* on account of its resembling the hoarse note of that bird.

h, with the point underneath, has a guttural sound, somewhat like *h* in the word *horse*.

kh, and **gh**, without the dash beneath, are to be sounded as they are in the compounds *ink-horn* and *dog-house*.

bh, is sounded as in *abhor*.

dh, with the point underneath, is hard and aspirated.

g, is uniformly sounded hard, as in *go*, *give*, never like *g* in *gem*, *gentle*.

zh, is of rare occurrence, and is sounded like *z* in the word *azure*, or like *s* in the word *pleasure*, or like *j* in the French words *jour*, *jamais*.

ṇ, with the point under, and preceded by a long vowel, has generally a nasal sound, as in the French words *bon*, *ton*. This nasal point is called **अनुस्वार** *anusvār* in Sanskrit, **મિંદુન** *mīndun* in Gujarātī, and *bind* or *bindi* in Hindī, and is placed over the Gujarātī letter.

Syllables, as well as two vowels coming together in a word, are separated by a *single accent*.

A final short *a* unmarked, denotes the weak or unaspirated *h* in Persian words, and is equivalent to the Sanskrit **विसर्ग** *visarg* marked thus : The unaspirated Persian *h* is called *hā'i mukhtafi*.

Compound words are separated by a *hyphen*.

GUJARATI ALPHABET.

VOWELS. **स्वर** *svār*.

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ए	ऐ	ओ	औ
a	ā	i	ī	u	ū	e	ai	o	au
अं					अः				
am (or) an					a (h).				

CONSONANTS. વ્યંજન *vyanjan*.

GUTTURALS,* ક'કરથ or ક'કય.	ક k,	ખ kh,	ગ g,	ઘ gh.	
PALATALS, ટાટુ.	ચ ch,	છ chh,	જ j,	ઝ jh.	
CEREBRALS, મૂર્ધન્ય.	ટ t,	થ th,	ડ d,	ઢ dh,	ણ n.
DENTALS, દંતી or દંત્ય.	ત t,	થ th,	દ d,	ધ dh,	ન n.†
LABIALS, ઞાણ્ય.	પ p,	ફ ph, f,	બ b,	ભ bh,	મ m.
SEMI-VOWELS, અર્ધ-વચર.	ય y,	ર r,	લ l,	વ v,	ળ l.
SIBILANTS and ASPIRATE, }	શ sh,	ષ sh,†	સ s,	હ h.	

The forms of the vowels, as above described, are used when standing alone or when initial in a syllable: after consonants, however, there is no character for અ a, which is to be understood in case no other vowel be noted, or no consonant be added as a compound.

After consonants, and as compounded with them, the rest of the vowels are represented by the following forms§ —

ā	i	ī	u	ū	e	ai	o	au	am or an	a (h).
---	---	---	---	---	---	----	---	----	----------	--------

* The corresponding Arabic terms are—*Gutturals*, ḥaḳḳī; *Palatals*, mazāḳī; *Dentals*, sanīnī or dandānī; *Labials*, shafawī; *Vowels*, ḥurūfī illat; *Consonants*, ḥurūfī saḥīḥ.

† The letter ન n before a પ p or બ b becomes મ m in pronunciation.

‡ The ષ sh is sometimes uttered as kh.

§ These forms are respectively termed—કાનો kāno, હસવ અજ્ઞુ hrasv ajju, દીર્ઘ અજ્ઞુ dirgh ajju, હસવ વરઙ્ગ hrasv varḍaṅ, દીર્ઘ વરઙ્ગ dirgh varḍaṅ, એક માત્ર ek mātrā, બે માત્ર be mātrā, કાનો માત્ર kāno mātrā, કાનો બે માત્ર, kāno be mātrā, અનુસાર anusvār, and વિસર્ગ visarg.

And the composition of vowels and other marks with consonants may be exemplified in

ka	kā	ki	kī	ku	kū	ke	kai	ko	kau
		ḱ		ḱ					
kam	(or) kan			ka	(h)	and so on.			

If two or more consonants come together without the intervention of a vowel, they should coalesce and become one compound character. Such compounds are formed in various ways; either by placing the body of the subsequent consonant under the first, as in *pt*; by arranging them in their usual order, omitting however the perpendicular line in all but the last, as *sm*; or, by varying somewhat the elementary characters and blending them together, as in *jñ*, *ksh*, *ddh*. With the semi-vowels *y*, and *r*, composition is of most frequent recurrence: the adjunction of the first to a preceding consonant does not much, if at all, change its original shape; as, in *ky*, *khy*, *py*, *sy*, *dy*, *hy*: but, the latter, when immediately following a consonant, usually takes the form *ṛ* beneath, as when preceding a consonant it is denoted by the character *ṛ* placed above; so, *kr*, *gr*, *tr*, *hr*: *rk*, *rg*, *dharm*.

Compounds, of most frequent use, are the following—

	t	n	m	y	r	v
k	kt	kn	km	ky	kr	kv
t	tt	tn	tm	ty	tr	tv
p	pt	pn	pm	py	pr	pv
s	st	sn	sm	sy	sr	sv

The following compounds are of a somewhat peculiar form—

śht, *śri*, *śri*, *śhch*, *śhchh*, &c.

*** The Student is earnestly recommended to *master* the foregoing RULES before he begins the Book.

PART I.
COLLOQUIAL PHRASES.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
1. Who is there ?	૧. તહાં કોણ છે ?	tahāṇ kon chhe ?
2. How was it done ?	૨. એ કેમ થયું ?	e kem thayuṇ ?
3. Be quiet.	૩. ચુપ રહે. (or) ઝાનો રહે.	chup rehe. (or) chhāno rehe.
4. Come in.	૪. અંદર આવો.	andar āv.o.
5. Go away.	૫. ચાલ્યા જાઓ.	chāl'yā jā.o.
6. Bring him.	૬. તેને લાવો.	te ne lāv.o.
7. Stop.	૭. સબર કરો.	sabar kar.o.
8. Take your dinner.	૮. ખાણું ખાવો.	khānu khā.v.o.
9. Drink tea.	૯. ચા પિયો.	chā piyo.
10. Get me a drink of water.	૧૦. મને પાણી પાવો.	ma ne pānī pā.v.o.
11. Take it up.	૧૧. ઊંચકો. (or) ઊંચકી લો.	unchko. (or) ūnchkī lo.
12. Take it off.	૧૨. તેને ઉતારો. (or) તેને કાઢો.	te ne utār.o. (or) te ne kādh.o.
13. Take away.	૧૩. લેઈ જાવો.	leī jā.v.o.
14. Come near.	૧૪. નજીક આવો.	najdik āv.o.
15. Where will you go ?	૧૫. તમે કાંઈ જશો ?	tame kāhāṇ ja.sho ?
16. Go soon.	૧૬. જલદી જાઓ. (or) વહેલા જાઓ.	jaldī jā.o. (or) vehelā jā.o.
17. Walk fast.	૧૭. જલદી ચાલો. (or) વહેલા ચાલો.	jaldī chāl.o. (or) vehelā chāl.o.
18. Take care.	૧૮. ખબરદાર. (or) નોનો.	khavar-dār. (or) jo.jo.
19. Sit down.	૧૯. બેસો.	bes.o.
20. Don't move.	૨૦. હિલો માં. (or) હાલો માં.	hil.o māṇ. (or) hāl.o māṇ.
21. Don't forget.	૨૧. ભુલશો માં.	bhul.sho māṇ.
22. Wait awhile.	૨૨. જરા સબર કરો.	jarā sabur kar.o.
23. May I come ?	૨૩. હું આજી ?	huṇ ā.jī ?
24. We* (I) cannot wait.	૨૪. અમે થોભી શકતા નથી.	ame thobī shak.tā na.thī.

*Like as in Europe the plural of the second person is commonly adopted when applied to an individual, so in the East not only the plural of the second person, but also that of the first, and even of the third, is in use much substituted for the singular. But the words *lok* and *log*, 'people,' will frequently indicate that a *real* (not merely a respectful) plural is intended. Thus *ame* in Gujarātī, and *ham* in Hindūstānī, mean 'we' or 'I,' whereas *ame lok* and *ham log* unequivocally mean 'we'.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

1. wahāṇ kaun hai ?	ān jā kīst ?
2. yih kaise hū,ā ?	īn chi-gūna shud ?
3. chup ho. (or) chup rah.o.	<u>khāmūsh</u> bāsh.
4. andar ā.o.	andarūn bi,yā.
5. chal,e jā,o.	bi,rau.
6. us ko lā,o.	ū rā bi,yār.
7. sabr kar.o.	sabr kun.
8. khānā khā,o.	<u>ghizā</u> bi, <u>khur</u> . (or) ta,ām bi, <u>khur</u> .
9. chā pī,yo.	chā,i bi, <u>khur</u> .
10. mujh ko pānī pilā,o.	āb bidih tā bi, <u>khur</u> ,am.
11. uthā,o. (or) uthā lo.	īn rā bar-dār.
12. us ko utār.o. (or) us ko
nikāl.o.	īn rā bīrūn kun. (or) in rā bi,kan.
13. le jā,o.	bi,bar.
14. naz*dik ā,o.	nazdik bi,yā.
15. tum kidhar jā,oge ?	ku-jā khāhīd raft ? (or) ku-jā
mī, <u>khāhīd</u> bi,rawīd ?
16. jaldī jā,o.	zūd bi,rau.
17. jaldī chal,o.	ba shitāb rāh bi,rau.
18. <u>khābar</u> -dār ho.	<u>khābar</u> -dār bāsh.
19. baiṭh.o.	bi,nishīn,
20. hīlo mat.	ma,jumb. (or) ḥarakat ma,kum.
(or) takun ma, <u>khur</u> .
21. bhūl,iyo mat.	farāmūsh ma,kun.
22. zarrā sabr kar.o.	kadrī sabr kun.
23. main ā,ūn ?	ā,yā man bi,yāyam ?
24. ham ṭahar nahīn sakte.	mā na mī,tawān,īm sabr kun,īm.

* The letter *z* in this, as well as in many other words, is, by some people, carelessly pronounced like *j*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
25. He is blind.	૨૫. તે આંધળો છે.	te āndhlo chhe.
26. She is deaf.	૨૬. તે બેહેરી છે.	te beherī chhe.
27. Are they dumb?	૨૭. શું તેઓ મુગા છે ?	shun te, o mugā chhe ?
28. He left me in the lurch.	૨૮. તેણે મને ખરાબીમાં નાખ્યો.	te, ne ma ne kharābī mān nākhyo.
29. Alack-a-day !	૨૯. આપરે આપ ! (or) મુઓરે મુઓ !	bāp ret bāp ! (or) mu, o re mu, o !
30. Light the lamp.	૩૦. દિવો કરો. (or) ચિરાગ સલગાવો.	divo kar, o. (or) chirāg salgāv, o.
31. Put out the candle.	૩૧. અત્તી જુઝાવો. (or, હોલવો).	battī bujhāv, o. (or, holvo).
32. Shut the gate (of a city).	૩૨. ભાગળ બંદ કરો. (or, વાસો).	bhāgal band kar, o. (or, vās, o).
33. Open the door (of a house).	૩૩. (ધરનો) દરવાજો ઉઘાડો.	(ghar no) darvājō ughād, o.
34. Shut the venetian blinds.	૩૪. વીનીજન (or, ફરી) બંદ કરો.	vinijan (or, pharerī) band kar, o.
35. Open the window.	૩૫. બારી ઉઘાડો.	bārī ughād, o.
36. It is raining very heavily.	૩૬. વરસાદ બહુ વરસે છે.	varsād bahu varse chhe.
37. He has turned me adrift.	૩૭. તેણે મને કાઢી મુક્યો. (or, દૂર કીધો.)	te, ne ma ne kādhī muk, yo. (or, dūr kīdho.)
38. He is turned adrift.	૩૮. તે ખરાબે હાલ કરે છે.	te kharābē hāl phar, e chhe.
39. Have you not left him of your own accord ?	૩૯. શું તમે પોતાની મેળે તેને નથી છોડ્યો ?	shuntame potānī mele te ne na, thī chhod, yo ?
40. Tell me, what is the true account ?	૪૦. મને કહો, ખરેખરી હકીકત શી છે ?	ma ne kah, o, khare-kharī hakikat shī chhe ?
41. I have done this on account of my brother.	૪૧. મેં મારા ભાઈના સંબબથી આ કામ કરીધું છે.	meṇ mā rā bhāī nā sabab thī ā kām kīdhun chhe.

† The word *bobbery* used in this country in the sense of *noise*, appears to be the corruption of the vernacular words *bap re* (lit. *o Father* !)

ANGLO-HINDI.

25. wuh andhā hai.
 26. wuh bahrī hai.
 27. kyā we gunge haiṇ ?
 28. us ne mujhē kharābī men dālā.
 29. bāp re bāp ! (or) mu,ā re mu,ā !
 30. chirāgh silgā,o.
 31. batti bujhā,o.
 32. (shahr kā) darwāza band kar,o.
 33. (ghar kā) darwāza khol,o.
 34. jhilmil band kar,o.
 35. khiḍ*ki khol,o.
 36. pānī bahut barastā hai.
 37. us ne mujhē nikāl diya. (or) dūr kiyā.
 38. wuh mār,ā mār,ā phirta hai.
 39. kyā tum ne apnī khushī se us ko nahīn chhod,ā ?
 40. sach bol,o, haḳīkat kya hai ?
 41. main ne apne bhāī ke sabab se yih kiyā hai.

ANGLO-PERSIAN.

- ān mard kūrast.
 ān zan karast.
 ā,yā īshān gung, and ?
 ū ma rā dar kharābī andā^kht.
 wā,i wā,i !
 chirāgh raushan kun.
 chirāgh khāmūsh kun.
 darwāza band kun.
 dar bigushā.
 panjara,i darīcha band kun.
 darīcha bigushā.
 bārish ba-shiddat mī,ā,yad.
 ū ma,rā ma,azūl kard. (or, dūr kard; or, jawāb,am dād).
 ū hairān wa parīshān mī,gard,ad.
 ā,ya shumā khud ū rā dūr na kard,īd ?
 rāst bigū, haḳīkat chīst ?
 man az sabab,i birādar,i khud īn kār kard,am.

*In the place of the hard letter *r*, I have, contrary to the rule of Anglo-Oriental writers, used, throughout this book, the lingual or cerebral letter *ḍ* which is calculated to give the exact sound of the vernacular letter *ڑ* ḍa. It has the sound of the English *d* in *dim*, and is pronounced by applying the tip of the tongue inverted to the palate. As this vernacular letter is often confounded in pronunciation with the hard letter *r* sounded as in the Northumbrian *bur*, I have thought it proper to adopt the new plan.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
42. Hesent man after man while I was there.	૪૨. જાંહા સુધી હું તહાં રહ્યો તહાં સુધી તેણે માનસ પર માનસ મોકલ્યા.	jānhā-sudhī hun tahān rah,yo tahān sudhī te ne mānas par mānas mo-kalyā.
43. God is a spirit.	૪૩. ખુદા રૂહ છે. (or) ઇશ્વર આત્મા છે.	khudā rūh chhe. (or) ishwar ātmā chhe.
44. This is unfortunate.	૪૪. એ કમબખ્તી છે.	e kam-bakhtī chhe.
45. They are old.	૪૫. તેઓ ઘરડા છે.	te,o ghardā chhe.
46. Bring the shoes.	૪૬. જોડા લાવો.	jodā lāv,o.
47. Call that man.	૪૭. તે માનસને બોલો.	te mānas ne bolāv,o.
48. Why have you come ?	૪૮. તમે શા માટે આ બ્યાછો ?	tame shā mâte āvyā chho ?
49. Do you wish to speak to me ?	૪૯. મને કાંઈ કહેવા ઇછોછો ?	ma ne kāñī kah,evā ichho chho ?
50. Do not annoy me.	૫૦. સતાવો માં.(or) ખિજવો માં.(or) કાંટાળો આપો માં.	satāv,o mām.(or) khij-vo mām.(or) kañtālo āpo mām.
51. Forgive me.	૫૧. માફ કરો.	māf kar,o.
52. Take me up.	૫૨. મને ઊંચકો.	ma ne ūñchko.
53. Come out of the house.	૫૩. ઘરમાંથી નિકલો.	ghar māñ-thī niklo.
54. Come to-morrow at half past three.	૫૪. કાલે સાડા ત્રણ વાગે તે આવજો.	kāle sādā tran vāgte āvjo.
55. This lad is indeed mealy-mouthed.	૫૫. ખરેખર આ છોકરો શરમાઉં છે. (or, લજ્જા ભુલું છે.)	khare-khar ā chhokro sharmā,u chhe. (or, lajjālu chhe).
56. He accommodates himself to the times. (or) He adapts himself to circumstances.	૫૬. તે વખત જોઈને કામ કરે છે.	te vakhat joī ne kām kar,e chhe.
57. Indeed he looks like a cut-purse.	૫૭. ખરેખર તે ખિસાકાતરૂં (or, ગજવા કાતરૂં) જેવો દિસે છે.	khare-khāt te khisā-kātrū (or, gajvā-kātrū) jevo dis,e chhe.
58. This is a breach of promise.	૫૮. આ વચન તેડવા જેવી વાત છે.	ā vachan tod,vā jevī vāt chhe.
59. They have disgraced themselves.	૫૯. તેઓએ પોતાની કીધી છે.	te,o,e potā nī fajeti kīdhī chhe.

ANGLO-HINDI:

ANGLO-PERSIAN.

42. us ne ādmī par ādmī bhejā, tā zamānī ki man ān jā būdam,
jab-tak main wahān rahā. ū pai-dar-pai ādam firistād.

43. khudā rūh hai.

khudā rūhast. (or, rūhānī hast).

44. yih kam-bakhtī hai.

īn bad-bakhtīast.

45. we būdhe haiñ.

īshān pīr hastand.

46. jūtī lā,o.

kafsh biyār.

47. us ādmī ko bulā,o.

ān mard rā talab kun.

48. tum kis-wāste āye ho ?

shumā ba chi jihat āmada'id ?

49. mujhe kuchh bolā chāh̄te
ho ?

āyā mīkhāh̄id ba man chīzī
bigū'id ?

50. diḡḡ mat kar,o. (or) ham ko
mat satā,o.

ma rā āzār ma rasīn. (or) zaḡ-
matam maḡdih. (or) bīzār mā,kun.

51. mujhe mu'āf kar,o.

ma,azūr dār'id. (or) bi,bakhsh'id.

52. mujhe uthā,o.

ma rā bar-dār'id.

53. ghar se niklo.

az khāna bīrūn shau.

54. kal sādhe tīn baje āiyo.

fardā ba sā'atī si o nīm biyā.

55. sach-muchyihchhokrā munh-
chorā hai. (or, sharmīlā hai).

fil-hakikat īn pīsar sharmgīnast.
(or, pumba dahanast; (or, ramīda
khūjī hast).

56. wuh zamāna-sāz hai.

ū bā zamāna mī,sāzad.

57. sach-much wuh gaṡh-kaṡā sā
distā hai.

fil-hakikat ū mislī kīsa-bur mī,
numā,yad.

58. yih wa'ada-khilāfī hai.

īn wa'ada khilāfīast. (or) īn khilfī
wa'adaast.

59. unhoñ ne apne taīñ fazīhat
kiyā hai.

īshān khud rā fāzīhat kardāand.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
60. This is absolute ingratitude.	૬૦. આ નરદમ નિમક હરામી છે.	ā nardam nimak-har-ām, i chhe.
61. You are talking nonsense.	૬૧. તમે વગર અર્થનું બોલો છો.	tame vagar arth nun bol, o chho.
62. It is positively so.	૬૨. અલબત્ત ફક્તજે.	albat e em, aj chhe.
63. Bring tiffin* (luncheon).	૬૩. ટિફિન લાવો.	tiffin lāv, o
64. Bring breakfast.	૬૪. નાસ્તો (or, હાજરી) લાવો.	nāsto (or, hājri) lāv, o.
65. When will the dinner be ready?	૬૫. આજી ક્યારે તૈયાર થશે ?	khānu kyāre taiyār thas, she ?
66. Bring bread, milk, and sugar.	૬૬. રોટલી, દુધ, તથા સાકર (or, ખાંડ) લાવો.	roṭlī, † dudh, tathā sākar (or, khāṇḍ) lāv, o.
67. Give some sugar candy.	૬૭. મિસરી આપો. (or) ખડી સાકર આપો.	misrī āp, o. (or) khadī sākar āp, o.
68. Raise the shade (for the candle).	૬૮. ફાનસ ઊંચકો.	fānas ūṇchko.
69. Come here.	૬૯. હીયાં આવો.	hīyāṇ āv, o.
70. Where do you come from ?	૭૦. કાંહાંથી આવ્યા ?	kāhāṇ thī avyā ?
71. Where are they going ?	૭૧. તેઓ કાંહાં જાય છે ?	te, o kāhāṇ jā, ya chhe ?
72. Make ready the tea.	૭૨. ચા તૈયાર કરો.	chā taiyār kar, o.
73. Turn to the right.	૭૩. જમણી બાજુ (or, ધોરણ) ફરો.	jamnī bājū (or, bordū) phar, o.
74. Turn to the left.	૭૪. ડાબી બાજુ (or, બોરણ) ફરો.	dābī bājū (or, bordū) phar, o.
75. Go home quickly.	૭૫. ઘેર જલદી જાવો.	gher jaldi jā, v, o.
76. Move straight on.	૭૬. સિધા આગળ ચાલો. (or) નાકની સામે ચાલ્યા જાઓ.	sidhā āgal chāl, o. (or) nāk nī sāmē chāl, yā jā, o.

* *Tiffin* is apparently a corruption of the Arabic word *tafānnun*. 'Farāl' and 'chavenun' are the Gujarātī words for 'luncheon'; the word *tiffin*, however, is better understood by all classes of the Natives.

† 'Rotlī' and 'roṭī' mean 'bread in general'; the English loaf, however, is called 'pānw' or 'pānw-roṭī'.

ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
60. yih aīn namak-ḥarāmī hai.	īn aīn-i namak-ḥarāmī ast
61. tum wāhiyāt bakṭe ho.	shumā kalām-i bīhūda mīgīd.
62. albatta yih yūṇhī hai.	albatta īn chunīn ast.
63. <i>tiffin</i> la.o.	<i>tiffin</i> biyār.
64. nāshṭa la.o.	nāshṭā biyar. (or) nahār biyār.
65. khānā kab taiyār hoga ?	ta ām kai taiyār <u>khā</u> ḥad shud ?
66. rotī, dudh, aur shakar lā.o.	nān, wa shīr, wa shakar biyār.
67. misrī do.	kand bidih.
68. fānus uṭhā o.	mardangī bar-dār.
69. idhar ā.o.	īn-jā biya.
70. kahān se ā.e ho ?	az ku-jā nū ā īd ?
71. we kahān jā.ṭe haiṇ ?	īshan ku-ja mīrawand ?
72. chā banā o.	chā i taiyār kun.
73. sīdhe hāth (or, dāhine) phir.o.	badast i rast bigard.
74. <u>dā</u> we hath (or, ba.eṇ) phir.o.	badast i chap bigard
75. ghar ko jaldī jā.o.	zud ba <u>khā</u> na birau.
76. sīdhe āge chal.o. (or) nāk ke sīdhe chāl e jā.o.†	rāst birau. (or) rāst muḥāzī bīnī <u>khud</u> birau.†

*In Bengal—‘ḥāzīrī.’

† This is equivalent to the slang phrase ‘follow your nose.’

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
77. Call the porters.	૭૭. હેલકરીઓ (or, મજૂરો; or, કૂલીઓ) ને બોલાવો.	helkarīo (or, majūr,o; or, kūlī,o) ne bolāv,o.
78. Take away the table.	૭૮. મેજ લેઇ જાઓ.	mej leī jā.o.
79. What is your command?	૭૯. હુકમ શો છે ?	hukm sho chhe ?
80. Get ready the carriage.	૮૦. ગાડી તૈયાર કરો.	gāḍī taiyār kar,o.
81. It is of no consequence. (or) it does not signify. (or) it does not matter.	૮૧. કાંઈ મુજાકો નથી. (or) કાંઈ ફિકર નહીં. (or) કાંઈ પરવા નહીં.	kāṇī mujāko nathī. (or) kāṇī fīkr nahīn. (or) kāṇī parvā nāhīn.
82. Are you at leisure?	૮૨. તમને ફરસત છે ?	tam ne fursat chhe ?
83. Bring a little cold water.	૮૩. થોડું થંડું પાણી લાવો.	thoḍuṇ thanḍuṇ pānī lāv,o.
84. Bring water a little cold.	૮૪. પાણી લાવો જે થોડું થંડું હોય.	pānī lāv,o je thoḍuṇ thanḍuṇ ho,ya.
85. Have you made the bed?	૮૫. બિછાણું પાથર્યું છે ?	bichhānuṇ pātharyuṇ chhe ?
86. They are ignorant.	૮૬. તેઓ અજ્ઞાન (or, જાહિલ) છે.	te,o agnān (or, jāhil) chhe.
87. Whose book is this?	૮૭. આ ચોપડી કોની છે ?	ā chopḍī ko nī chhe ?
88. Go to the market.	૮૮. તમે બજારમાં જાઓ.	tame bajār māṇ jā.o.
89. Bring a little meat.	૮૯. થોડું માંસ (or, ગોશ) લાવો.	thoḍuṇ māṇs (or, gosh) lāv,o.
90. You will say something to me.	૯૦. મને કાંઈ કહેશો.	ma ne kāṇī kah,esho.
91. Call my house steward.	૯૧. મારા આનસામાનને બોલાવો.	mā,rā khān-sāmān ne bolāv,o.
92. Order dinner.	૯૨. આજુનો હુકમ આપો. (or) આજુ લાવવાને હુકમ કરો.	khānā no hukm āp,o. (or, khānu lāv,vā,ne hukm kar,o.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

77. muzdūr, on * (or, helkarī, on ;
or, kūrī, on). ko bulā, o.	hammālān rā biṭalab.
78. mez le-jā, o.	miz rā bi bar.
79. ḥukm kyā hai ?	ḥukm, i shumā chīst ?
80. gādī taiyār kar, o.	kālaska taiyār kun.
81. kuchh muzā, yāka nahīn. (or)
kuchh fikr nahīn. (or) kuchh par-
wā nahīn.	muzā, yaka nīst.
82. tum ko fursat hai ?	ā, yā fursat dār, id ?
83. thodā thandā pānī lā, o.	kadrī āb, i sard bi, yār.
84. pānī lā, o jo thodā thandā ho.	āb bi, yār ki kam sard bāsh, ad.
85. bichhaunā bichhā, yā hai ?	ā, yā rakht, i khāb andākhtā, ī ?
86. we jāhil hai.	ishān jāhil, and.
87. yih kitāb kis kī hai ?	in kitāb māli kīst ?
88. tum bāzār jā, o.	dar bāzār bi, rau.
89. thodā gosht lā, o.	kadrī gūsht bi, yār.
90. mujhe kuchh kah, oge.	shumā ma, rā chīz, ī khāh, id guft.
91. me, re khān--sāmān ko	pīsh-khidmat, i ma, rā biṭalab.
bulā, o.	
92. khāne ka ḥukm do.	izm, i khūrāk bi, di. (or) ta, ām rā
bi, khāh.

* In Bengal—*motiyon*.

[The foot-notes attached to the preceding first nine pages of this book, are printed in *Pica* with the customary Anglo-Oriental marks or characters which direct the stress of the voice in pronunciation. The succeeding notes, however, are, on purpose, printed in *Long Primer*, and without the accentuated types. This, it is hoped, will prove a good exercise in reading the Anglo-Oriental characters.]

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
93. I will go out.	૯૩. હું બહાર જઈશ.	hun bāhār jaish.
94. Where are my clothes?	૯૪. મારાં લુગડાં કાંહાં છે?	mā.rān lugḍān kāhān chhe?
95. Please come quickly.	૯૫. મેહરબાની કરી જલદી આવજો.	mehr-bānī karī jaldī āvjo.
96. Repair the warehouse.	૯૬. વખારની મરામત કરો. (or) વખાર સમારો.	vakhār nī marāmat karō. (or) vakhārsamārō.
97. Bring the newspaper.	૯૭. વર્તમાન પત્ર લાવો.	vartmān-patr lāvō.
98. Is this the very thing?	૯૮. એ તેજ છે?	e tej chhe?
99. They are all there.	૯૯. સૌ તહાં છે.	sau tahān chhe.
100. Who are you?	૧૦૦. તમે કોણ છો?	tame kon chho?
101. What are you? (or) what is your occupation?	૧૦૧. તમારો કાંધો શો છે? (or) તમે શો કાંધો કરો છો?	tamā.ro dhandho sho chhe? (or) tame sho dhandho karō chho?
102. Is any one there?	૧૦૨. તહાં કોઈ છે?	tahān koī chhe?
103. Say that again.	૧૦૩. તે ફરી કહો.	te pharī kahō.
104. How are you?	૧૦૪. તમે કેમ છો?	tame kem chho?
105. We shall go to-day.	૧૦૫. અમે આજ જઈશું.	ame āj jaishun.
106. Move this way.	૧૦૬. એણી ગમ ચાલો.	enī gam chālō.
107. Move that way.	૧૦૭. પેલી ગમ ચાલો.	peḷī gam chālō.
108. Why is the gun fired?	૧૦૮. તોપ શા માટે છુટી?	top shā-māte chhutī?
109. Send for the palanquin* quickly.	૧૦૯. પાલકી જલદી મંગાવો.	pālki jaldī mangāvō.
110. Has the master risen?	૧૧૦. સાહેબ (or, શેઠ) ઉઠ્યા છે?	sāheb (or, sheth) uṭhyā chhe?
111. This is a very fine fruit.	૧૧૧. આ ઘણું સારું ફલ છે.	ā ghanuṇ sārūṇ phal chhe.
112. This is wonderful news.	૧૧૨. આ અજબ ખબર છે.	ā ajab khabar chhe.
113. We are hungry and thirsty.	૧૧૩. અમે ભૂખા પાસા ઉપે.	ame bhukhā pyāsā chhaiye.

*In India, *palki*, apparently from sans. *palak*, a couch. But it accords better with sp. and it. *palanca*, a pole, Port. *palanque*.

† The verb plural is here used in token of respect to the *Sahib* which is in the singular.

ANGLO-HINDI.

93. main bāhir jā.ūngā.
 94. mere kapde kahān haiṅ ?
 95. mihr-bānī kar ke jaldī āiy o.
 96. koṭhī marammat kar o
 97. khābar kā kāghaz lā o.
 98. yih wuhī hai ?
 99. wahān sabhī haiṅ.
 100. tum kaun ho ?
 101. tum hārā dhandhā kyā hai ?
 (or) tum kyā dhandhā kārte ho ?
 102. wahān koī hai ?
 103. wuh phir kah o.
 104. tum kaise ho ?
 105. ham āj jaenge.
 106. idhar ko chal o.
 107. udhar ko chal o.
 108. top kyūn chhūṭī ?
 109. pālki jaldī mangā o.
 110. sāhib uthet haiṅ ?
 111. yih bahut khūb mewa hai.
 112. yih ajīb khābar hai.
 113. ham bhūkhē piyāse haiṅ.

ANGLO-PERSIAN.

- man bīrūn khāham raft.
 rakhtī man ku-jāst ?
 shafakat farmūda zūd biyāid.
 ambār rā durust bikun. (or,
 marammat bikun).
 ruz-nāma (or, akhbār-nāma) biyār.
 āyā in ham-ānast ?
 ān hā hama ān-jā hast and.
 shumā kistīd ?
 shughlī shumā chīst ?
 āyā ān-jā kasī hast ? [bāz bigū).
 ān sukhan bārī digar bigū. (or,
 ahwālī shumā chi-gūna hast ?
 mā im-rūz khāhīm raft.
 in-sū (or, taraf) bīrau.
 ān-sū (or, hadd) bīrau.
 āz chi sabab tūp zad and ?
 pālki zūd bitalab.
 āyā arbābaz khāb bar-khāsta, and ?
 in bisyār khūb mīwaist.
 in khābarī ajabīst.
 mā gurasna wa tishna hastīm.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
114. He is a good man.*	૧૧૪. તે સારું આદમી* છે.	te sarun ādmī* chhe.
115. She was a careful woman.	૧૧૫. તે હુશ્ચાર ઓરત હતી.	te hush-yār orat hatī.
116. They are great rogues.	૧૧૬. તેઓ ઘણા હુઝા (or, શોદા) છે.	te, o ghanā luchchā (or, shodā) chhe.
117. The whole land is level.	૧૧૭. બધી જમીન સરખી (or, સપાટ) છે.	badhī jamīn sarkhī (or, sapāt) chhe.
118. His heart is grieved.	૧૧૮. તેનું દિલ રંજીદ (or, મમમીન) છે.	tenun dil ranjīda (or, gamgīn) chhe.
119. Is your business now completed ?	૧૧૯. તમારું કામ હવે પુરું થયું ?	tam, ārun kām have purūn thayun ?
120. Is the proof of it strong ?	૧૨૦. તેનો પુરાવો (or, દાખલો) મજબૂત છે ?	te no purāvo (or, dākhlo) majbūt chhe ?
121. The sky is quite clear.	૧૨૧. આકાશ ખીલકુલ સાફ છે.	ākāsh bilkul sāf chhe ?
122. These are mischievous children.	૧૨૨. આ છોકરાં તુફાની (or, અટક ચાલાં; or, ઉછાછલાં) છે.	ā chhokrān tufānī (or, aṭakchālān, or; uchhāchhlān) chhe.
123. They received great punishment.	૧૨૩. તેઓને મોટી શિક્ષા મળી.	te, o ne moṭī shikshā malī.
124. They all remained hidden.	૧૨૪. તેઓ સગળા સંતાઈ રહ્યા (or, ભરાઈ બેઠા.)	te, o saglā santāī rah, yā (or, bharāī bethā).
125. Her heart is restless.	૧૨૫. તે (ઓરત) નું દિલ ખેકરાઈ છે.	te (or) nun dil bekarār chhe.
126. He is foolish.	૧૨૬. તે બેવકુફ છે.	te be-wakuf chhe.
127. This paper is moist.	૧૨૭. આ કાગળ ભિનો (or, હવાએસો; or, તર) છે.	ā kāgaj bhino (or, havā, elo; or, tar) chhe.
128. Don't make a noise.	૧૨૮. ગોંગાટ કરો માં. (or) ઝુમ પાડો માં.	gongāt karō mān. (or) bum pāḍo mān.
129. What are you saying ?	૧૨૯. તમે શું કહો છો ?	tame shunkah, o chho ?
130. Whence are you come ?	૧૩૦. તમે કાંહાંથી આયા ?	tame kāhān thī āv, yā ?
131. Go away, you have leave.	૧૩૧. ચાલ્યા જાઓ, તમને રજા છે.	chālyā jā, o, tam ne rajā chhe.

*Man is a nobler word than person or individual. The same distinction is observed in the East; and admi, a man, is consequently a nobler word than shakhs, a person or

ANGLO-HINDI.

114. wuh achchhā ādmī* hai.
 115. wuh hūsh-yār aurat thī.
 116. we badē luchche (or, harām-zāde) haiṇ.
 117. sab zamīn barābar hai.
 118. us kā dil ranjīda hai.
 119. tumhārā kām ab tamām hūā ?
 120. us kī dalīl mazbūt hai ?
 121. āsmān khūb sāf hai.
 122. ye bachche shokh haiṇ.
 123. unhoṇ ne badī sazā pāī.
 124. we sab chhip rahe.
 125. us (aurat) kā dīl be-karār hai.
 126. wuh be-wukūf hai.
 127. yih kāghaz tar hai.
 128. shor mat karō.
 129. tum kyā kahte ho ?
 130. kabān se āe ho ?
 131. chālē jāō, rukhsat hai.

ANGLO-PERSIAN.

- ū ādam,i* khūbist.
 ān zan hūsh-yār būd.
 ishān bisyār daghā-bāz hastand.
 tamām,i zamīn hamwārast.
 dil,i ū ranjīdaast.
 ā,yā kār,i shumā hālā tamām shudaast ?
 ā,yā dalīl,i ān mazbūtast ?
 āsamān ba-kullī sāfast.
 īn bachcha,hā sharīr hastand.
 ishān ba sazā,i sakht rasīdand.
 ān,hā hama pinhān māndand.
 dil,i ān zan bī-karārast.
 ū bī-wukūfast.
 īn kāghaz tarast.
 ghaughā ma,kun.
 shumā chi mīgūīd ?
 az ku-jā āmadaīd ?
 bīrau, murakhkhas hast,i.

individual. In like manner, *aurat*, a woman, is a nobler word than *randī* which generally means an inferior woman. It is worthy of remark that *aurat* also signifies a wife.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
132. Go not - there again.	૧૩૨. તહાં ફરી જશોમાં.	tahāṇ pharī ja,sho mān.
133. Put us on shore.	૧૩૩. અમને કિનારે ઉતારો.	am ne kināre utār.o.
134. Who lives there?	૧૩૪. તહાં કોણ રહે છે ?	tahāṇ kon rahe chhe?
135. Go on straight forward.	૧૩૫. સિધા આગળ આ લ્યા જાઓ.	sidhā āgal chālyā jā.o.
136. Bring some wine and water.	૧૩૬. કાંઈ શરાબ પાણી લાવો.	kā,īn sharāb pānī lāv.o.
137. Cool the water well.	૧૩૭. પાણી સારી પંઝે થઈ કરો.	pānī sārī paṭhe than- dun kar.o.
138. The dinner is on the table.	૧૩૮. ખાણું મેજ પર આવ્યું.	khānuṇ mej par āv,yuṇ.
139. What is her name ?	૧૩૯. તે (ઓરત)નું નામ શું છે ?	te (orat) nuṇ nām shuṇ chhe ?
140. He is very clever.	૧૪૦. તે ઘણો ચતુર છે.	te ghano chatur chhe.
141. It is fair to-day.	૧૪૧. આજ આસમાન સાફ છે. (or) આજ ઉઘાડ છે.	āj asmān sāf chhe. (or) āj ughāḍ chhe.
142. It was quite close yesterday.	૧૪૨. ગઈ કાલે હવા બિલકુલ બંદ હતી.	ga,ī kāle havā bilkul band hatī.
143. He has made confession.	૧૪૩. તેણે ઇકરાર કીધો છે.	te,ne ikrār kīdho chhe.
144. Make a signal for coming here.	૧૪૪. હિયાં આવવાને ઇશારત કરો.	hiyāṇ av,vā ne ishārat kar.o.
145. Send them to my house.	૧૪૫. તેઓને મારે ઘેર મોકલો.	te,o ne mā,are gher moklo.
146. Sprinkle a little water.	૧૪૬. થોડું પાણી છાંટો.	thoduṇ pānī chhāṇṭo.
147. Turn back that leaf.	૧૪૭. તે વરક ફેરવો. (or, ઉથલાવો).	te varak phervo. (or, uthlāv.o).
148. Tie their hands and feet.	૧૪૮. તેઓના હાથ પગ બાંધો.	te,o nā hāth pag bāndh.o.
149. Put those rupees in the bag.	૧૪૯. તે રૂપિયા કોથળીમાં ભરો.	te rūpiyā kothlī mān bhar.o.
150. There is a beggar at the door.	૧૫૦. બારણા આગળ એક ફકીર છે.	bārnā āgal ek fakīr chhe.
151. He is very intelligent.	૧૫૧. તે બહુ બુદ્ધિમાન છે.	te bahu buddhīmān chhe.

ANGLO-HINDI.

132. wahān phir mat jā.o.
 133. ham ko kināre par utār.o.
 134. wahān kaun rah,tā hai ?
 135. sūthe āge chale jā.o.
 136. kuchh sharāb pānī lā.o.
 137. pānī ko khūb thandā kar.o.
 138. khānā mez par ā.yā.
 139. us (aurat) kā nām kyā hai ?
 140. wuh bahut chālāk hai.
 141. āj din parchhā hai.
 142. kal hawā bilkul band thī.
 143. us ne ikrār kiyā hai.
 144. yahān ā,ne kā ishāra kar.o.
 145. un ko mere ghar bhej-do.
 146. thodā pānī chhidkō.
 147. us warāḥ ko ultā.o.
 148. un ke hāth pā,ṇ bāndh.o.
 149. un rūpiyōn ko thailī men
bhar.o.
 150. darwāze par ek fakīr hai.
 151. wuh badā ākīl hai.

ANGLO-PERSIAN.

- lārī digar ān-jā ma,rau.
 mā rā bar kināra pā,in kun. (or)
 mā rā ba khushkī bi,bar.
 ān-jā ki suknā dār,ad ?
 rāst bi,rau.
 yak-khurda sharāb wa āb bi,yār.
 āb rā khūb sard bi,kun.
 ta,ām bar mīz hāzir,ast.
 nām,i ān zan chīst ?
 ū bisyār chālāk,ast.
 im-rūz āsamān sāf,ast.
 dī-rūz hawā bilkul maḥbūs būd.
 ū kabūl kard,ast.
 ishāra bi,kun tā in-jā bi,yāyad.
 ishān rā ba khāna,i man bi,firist.
 kadr,i āb bi,pāsh.
 ān warāḥ rā bi,gardān.
 dast o pā,i ān,hā rā bi,band.
 ān rūpiyā,hā rā dar kīsa kun.
 gadā,i dar,i khāna istāda,ast.
 ū bisyār ākīl,ast.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
152. This is very bad meat.	૧૫૨. આ ધણું ખરાબ માંસ છે.	ā ghanuṇ kharāb māns chhe.
153. Come back this way.	૧૫૩. ફરીને હિયાં આવો.	pharīne hiyāṇ āv.o.
154. Move a little slower.	૧૫૪. જરા આસતે આણો.	jarā āste chāl.o.
155. Come, take off my boots.	૧૫૫. આવો, મારા બૂટ કાઢાડો.	āv.o, mā.rā boot kāhāḍ.o.
156. God is light.	૧૫૬. ખુદા નૂર છે.	khudā nūr chhe.
157. Come out of the house.	૧૫૭. ઘરમાંથી નિકળો.	ghar māṇ-thī niklo.
158. Wash your hands and face.	૧૫૮. તમારા હાથ મોં ધુઓ.	tamārā hāth moṇ dhu.o.
159. Did you wash my dog?	૧૫૯. તમે મારા કુતરાને તવરાવ્યો?	tame mā.rā kutrā ne navrāv.yo?
160. I will bathe at a quarter to six.	૧૬૦. હું પોણા છ વાગે નાહીશ.	huṇ ponā chha vāge nāhā.ish.
161. He has many friends.	૧૬૧. તેના ધણા મિત્ર છે.	te nā ghanā mitra chhe.
162. What benefit will there be in that?	૧૬૨. તેમાં શો ફાયદો થશે?	te māṇ sho fāido tha,shē?
163. They have suffered much sorrow.	૧૬૩. તેઓએ બહુ દુઃખ અનુભવ્યું છે.	te.o e bahu dukh kham.yuṇ chhe.
164. There are many playthings in the bazar.	૧૬૪. બજારમાં ઘણાં રમકડાં છે.	bajār māṇ ghanāṇ ramakḍān chhe.
165. He will take his bath.	૧૬૫. તે નાહશે.	te nāhā,shē.
166. This translation is very good.	૧૬૬. આ તર્જુમો ધણો સારો છે.	ā tarjumo ghanosāro chhe.
167. His case will come on today.	૧૬૭. તેનો મુકદ્દમો આજ નિકળશે.	te no mukaddamo āj nikal,shē.
168. Your watch goes well.	૧૬૮. તમારું ઘડિઆલ ઠીક ચાલે છે.	tamārūṇ ghadiyāl ṭhik chāl.e chhe.
169. This is a wax candle.	૧૬૯. આ મીણમત્તી છે.	ā min-battī chhe,
170. How much is the fare of the boat?	૧૭૦. હોડીનું ભાડું કેટલું છે?	hoḍī nuṇ bhāḍuṇ keṭ-lun chhe?
171. What o'clock is it?	૧૭૧. કેટલા વાગ્યા છે?	keṭlā vāgyā chhe?

ANGLO-HINDI.

152. yih bahut kharāb gosht hai.
 153. ghūmkar idhar ā.o.
 154. zarrā āhista chal.o.
 155. ā.o, moze utār.o.
 156. khudā nūr hai.
 157. ghar se niklo.
 158. apne hāth munh dho.
 159. tum ne mere kutte ko nahlāyā ?
 160. main paune chha bajē nahā,ūngā.
 161. us ke bahut dost hain.
 162. us men kyā fāida hoga ?
 163. unhon ne bahut dukh uṭhāyā hai.
 164. bāzār men bahut khilone hain.
 165. wuh nahā,egā.
 166. yih tarjuma bahut achchhā hai.
 167. us kā muḳaddama āj hogā.
 168. tum hārī ghadiyāl (or, ghadi) achchhī chālī hai.
 169. yih mom-batti hai.
 170. hoḍī kā kitnā bhādā hai.
 171. kitne bajē hain ? (or) kāī ghadi dīn chadhā hai ?

ANGLO-PERSIAN.

- in gūsht bisyār badast.
 bigard wa in-jā biyā.
 ḳadrī āhista bīrau.
 biyā chakma az pāi man bīrūn kun.
khudā nūrast.
 az khāna bīrūn bīrau.
 dast o rūi khud biṣhū.
 āyā sagi ma rā shustī ?
 man ba sātī si rub' kam ghusl khaham kard. (or, āb bar khaham kard).
 ū dūst bisyār dārād.
 dar in chi fāida khāhād būd ?
 ishān ranjī bisyār burda, and.
 dar bāzār bāzī, chāi bisyār hast.
 ū ghusl khāhād kard.
 īi tarjama bisyār khīb, ast.
 muḳaddama, i ū im-rūz rujū' khbāhād shud.
 sātī shumā khūb mīrawād.
 in shamī mūm, ast.
 kirāyai baggā'a (or, tashāla) chand, ast ?
 chi sāt, ast ? (or) sāt chānd, ast ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
172. Brush my hat and coat.	૧૭૨. ટોપી અને ડાગલો ઝાડો. (or, સાફ કરો).	ṭopī ane daglo jhāḍo, (or, sāf karō).
173. Comb your hair.	૧૭૩. તમારા બાલ હોરો.	tamārā bāl horō.
174. What is the fare for a day ?	૧૭૪. એક દિવસનું ભાડું શું છે ?	ek divas nuṇ bhāḍuṇ ṣṭ uṇ chhe ?
175. This fruit is very acid.	૧૭૫. આ ફળ બહુ ઝાડું છે.	ā phal bahu khāṭuṇ chhe.
176. Why are you angry ?	૧૭૬. તમે શા માટે રીસ ચઢાવો છો ?	tame shā-māṭe rīs chadhāvō chho ?
177. This is a very difficult business.	૧૭૭. આ ધણું મુશ્કેલ કામ છે.	ā ghanuṇ mushkil kām chhe.
178. They are very artful.	૧૭૮. તેઓ બહુ ખત્રી છે.	te, o bahu khandhā chhe.
179. This is a very beautiful garden.	૧૭૯. આ બહુ સુંદર બાગ (or, વાડી) છે.	ā bahu sundar bāg (or, vāḍī) chhe.
180. This cloth is very coarse.	૧૮૦. આ કપડું (or, લુગડું) ધણું ભાડું છે.	ā kapḍuṇ (or, lugḍuṇ) jāḍuṇ chhe.
181. Are you fit for the business ?	૧૮૧. તમે તે કામને લાઈ છો ?	tame te kām ne lāik chho ?
182. He has got a long beard.	૧૮૨. તેની લાંબી ઘડી છે.	te nī lāmbī dāḍhī chhe.
183. What bird is this ?	૧૮૩. આ શું પંખી છે ?	ā shūṇ pankhī chhe ?
184. He is drunk. (or) He is intoxicated.	૧૮૪. તે પીધેલો છે. (or) તે ઝાકટો છે.	te pīdhelo chhe. (or) te chhākṭo chhe.
185. He is a drunkard. (or) He is a toper.	૧૮૫. તે પીનાર છે. (or) તે દારૂખાજ છે. (or) તે દારૂખો છે.	te pīnār chhe. (or) te dārūbāj chhe. (or) te dārūḍīyo chhe.
186. He is dead drunk.	૧૮૬. તે ચકચુર છે.	te chakchur chhe.
187. They are decidedly guilty.	૧૮૭. તેઓ ખચિત અપરાધી છે.	te, o khachit aprādhī chhe.
188. Whose field is this ?	૧૮૮. આ ખેતર કોનું છે ?	ā khetar ko nuṇ chhe ?
189. There are many flies here.	૧૮૯. હીયાં ઘણી માખી છે.	hīyāṇ ghanī mākhī chhe.
190. They have great prudence.	૧૯૦. તેઓ ધણા વિવેકી છે.	te, o ghanā vivekī chhe.
191. How many people were present ?	૧૯૧. કેટલાં આદમી હાજર હતાં ?	keṭlāṇ ādmī hājar hatāṇ ?

ANGLO-HINDI.

172. ṭopī aur ḍagḷā (or, kurtā) jhāḍo.
 173. tum, hāre bāl, ōṇ men kanghī karo.
 174. ek din kā bhāḍā kyā hai ?
 175. yih phal bahut khattā hai.
 176. tum kis-wāste ghusse ho, te ho ?
 177. yih bahut mushkil kām hai.
 178. we baḍe hīla, bāz hain.
 179. yih bahut khub-sūrat bāgh hai.
 180. yih kapḍā bahut moṭa hai.
 181. tum us kām ke lāṭik ho ?
 182. us kī lambī dāḍhī hai.
 183. yih kyā panchhī hai ?
 184. wuh matwālā (or, mast) hai ?
 185. wuh pīne, wālā hai.
 186. wuh bad-mast hai.
 187. we be-shakk taḱsīr, wār hain.
 188. yih khet kis kā hai ?
 189. yahān bahut makkhi, yān hain.
 190. we bahut dūr-andesh hain.
 191. kitne ādmī hāzir the ?

ANGLO-PERSIAN.

- kuḷāh wā kuḷūcha, i ma, rā sāf kun.
mūi khud rā shāna kun.
kirāya, i yak rūz chand, ast ?
īn mīwa bisyār tursh, ast.
shumā chi rā khāshm mīgīr, id ?
īn kār bisyār mushkil, ast.
īshān bisyār hīla, bāz hast, and.
īn bāgh, ist bisyār khush-numā.
īn pārcha bisyār kuḷuft, ast. (or, zibr, ast).
ā, ya shumā lāṭik, īn lār hast, il ?
ū rīshī darāz (or, buland) dārād.
īn chī paranda hast ?
ū mast, i sharāb, ast.
ū sharāb, i hast.
ū bad-mast, ast.
bī, shakk īshān mukassir hast, and.
īn kisht mālī kīst ?
īn-jā magas bisyār, ast.
īshān bisyār zīrak hast, and.
chand nafar hāzir būd, and ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
192. There is no oil in the lamp.	૧૯૨. દિવામાં તેલ નથી.	divā māṇ tel na,thī.
193. Give me a sample.	૧૯૩. મને એક નમૂનો આપો.	ma ne ek namūno āp.o.
194. This is a mere stratagem.	૧૯૪. આ માત્ર તાલમેલ છે.	ā mātra tāl,mei chhe.
195. Where is his shop?	૧૯૫. તેની દુકાન કયાં છે ?	te nī dukān kyāṇ chhe.
196. Have you got a rope?	૧૯૬. તમારી પાસે દોરડું છે ?	tam,ārī pāse dorḍuṇ chhe ?
197. The king sat upon the throne.	૧૯૭. પાદશાહ* તખ્ત પર બેઠા.	pād-shāh* takht par beṭhā.
198. His voice is good.	૧૯૮. તેનો સાદ સારો છે.	te no sād sāro chhe.
199. What sort of animal is this?	૧૯૯. આ કઈ જાતનું જાનવર છે ?	ā ka,ī jāṭ nuṇ jān,var chhe ?
200. What is your advice?	૨૦૦. તમારી સલાહ શી છે ?	tam,ārī salāh shī chhe ?
201. What is your age?	૨૦૧. તમારી વય કેટલી છે ?	tam,ārī vaya keṭlī chhe ?
202. Send the <i>Pālki</i> near me.	૨૦૨. પાલકી મારી પાસે મોકલો.	pālki mā,rī pāse moklo.
203. Give me the whip and hat.	૨૦૩. ચાબુક અને ટોપી આપો.	chābuk ane ṭopī āp.o.
204. Bring water for washing the hands.	૨૦૪. હાથ ધોવાનું પાણી લાવો.	hāth dho,vā nuṇ pānī lāv.o.
205. How is your health?	૨૦૫. તમારી પ્રકૃતિ કેવી છે ?	tam,ārī prakriti keṇī chhe ?
206. How is your honor's health?	૨૦૬. સાહેબની પ્રકૃતિ કેવી છે ?	sāheb nī prakriti keṇī chhe ?
207. Bring a suit of clothes.	૨૦૭. એક જોડ કપડાં લાવો.	ek joḍ kapḍāṇ lāv.o.
208. Bring the ink-stand, pen, and paper.	૨૦૮. દુવાત, કલમ, કાગજ લાવો.	duwāt, kalam, kāgaj lāv.o.
209. Whose horse is that?	૨૦૯. તે કોનો ઘોડો છે ?	te ko no ghoḍo chhe ?
210. This ground is salt (barren).	૨૧૦. આ જમીન ખારી છે.	ā jamīn khārī chhe.

* Strictly speaking, *pād-shāh* is composed of two Persian words signifying a great king.

ANGLO-HINDI.

192. chirāgh men tel nahīn.
 193. mujh ko ek namūna do.
 194. yih faḳat hila hai.
 195. us kī dūkān kahān hai ?
 196. tum, hāre pās rassā hai ?
 197. pād-shāh* takht par baithe.
 198. us kī āwāz achchhī hai.
 199. yih kaun-sā jān,war hai ?
 200. tum, hārī kyā salāh hai ?
 201. tumhārī ūmr kitnī hai ?
 202. pālki mere pās bhej, o.
 203. chābuk aur ṭopī do.
 204. hāth dhōne kā pānī lā, o.
 205. tum, hārā mizāj kaisā hai ?
 206. āp kā mizāj kaisā hai ?
 207. ek joḍā kapḍā lā, o.
 208. dawāt, ḳalam, kāghaz lā, o.
 209. wuh kis kā ghodā hai ?
 210. yih zamīn khārī (or, lon, ā) hai.

ANGLO-PERSIAN.

- dar chirāgh raughan nīst.
 ma rā namūnāī bi, dih.
 īn mahz, ī hila hast.
 dūkānī ū ku-jāst ?
 ā yā shumā rasan (or, sīz ī) dār, id ?
 pād-shāh* bar takht binishast, and.
 ū khush-āwāz, ast.
 īn chī jān, war, ast ?
 salāh, ī shumā chīst ?
 ūmr, ī shumā chand, ast ?
 pālakī nāzd, ī man bi, firist.
 ḳāmhī wa kulāh bi, dih.
 āb biyār tī dast bīsh, ī, yam.
 aḥwālī shumā chi-gūna hast ?
 aḥwalī sar, ḳār, ī janāb ?
 yak dast rakht biyār.
 dawāt, wa ḳalam, wa kāghaz bi, yar.
 ān asp mālī kīst ?
 īn zamīn shūr, ast.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
211. They are very avaricious.	૨૧૧. તેઓ ધણા લાલચી છે.	te,o ghanā lālchī chhe.
212. This rupee is adulterated.	૨૧૨. આ રૂપીઆમાં બેળ મેળ છે.	ā rūpī,ā māṇ bhel-seī chhe.
213. Its shape is bad.	૨૧૩. તેના આકાર ખરા બ છે.	te no ākār kharāb chhe.
214. The English language is difficult.	૨૧૪. અંગરેજી ભાષા મુશ્કિલ છે.	angrejī bhāshā mushkil chhe.
215. Brush off the spider's web.	૨૧૫. કરોળીઆનું પડ ઝાડી નાખો.	karoli,ā nun pad jhāḍī mākhō.
216. What crime has he committed?	૨૧૬. તેણે શી તકસીર કરી છે ?	te ne shī taksīr kīdhī chhe?
217. There is much due on the grass.	૨૧૭. ઘાસપર બહુ દવ છે.	ghās par bahu dav chhe.
218. Now they are very helpless.	૨૧૮. હમણા તેઓ ધણા બાચાર છે.	hamnā te,o ghanā lā-chār chhe.
219. What business are you doing?	૨૧૯. તમે શું કામ કરો છો ?	tame shun kām kar,o chho?
220. There is no end of his chattering.	૨૨૦. તેના બકવાનો કાંઈ છેડો નથી.	te nā bak,vā no kāṇī chheḍo nathī.
221. They made much apology.	૨૨૧. તેઓઢ ધણી માફ માગી.	te,o e ghanī māf māgī.
222. He has gone to his (own) house.	૨૨૨. તે પોતાને ઘેર ગયો છે.	te potā ne gher gayo chhe.
223. He has gone to his (another person's) house.	૨૨૩. તે તેને ઘેર ગયો છે.	te te ne gher gayo chhe.
224. There are many fruits in that garden.	૨૨૪. તે બાગમાં ધણું ફલ છે.	te bāg māṇ ghanān phal chhe.
225. I have a headache.	૨૨૫. માથું માથું દુઃખે છે.	mā,ruṇ māthun dūkhē chhe.
226. She has a toothache.	૨૨૬. તે (ઓરત)ના દાંત કળે છે.	te (orat) no dānt kale chhe.
227. Where did you hear this news?	૨૨૭. તમે એ ખબર ક્યાં સાંભળી ?	tame e khabar kyān sāmbhli?
228. It is late, let us depart.	૨૨૮. મોડું થયું છે, આ લો આપણે ઘેર જઈએ.	modun thayun chhe, chālō āp,ne gher jāīye.
229. He has a liver complaint.	૨૨૯. તેને કલેજાનું દરદ છે.	te ne kalejān nun dard thayun chhe.

ANGLO-HINDI.

211. we bahut lālchī haiṇ.
 212. yih rūpiyā mekhī hai.
 213. us kī shakl bad hai.
 214. angrezī zabān mushkil hai.
 215. makḍī kā jālā chhudā dālo.
 216. us ne kyā takṣīr kī hai ?
 217. ghās par bahut shab-nam hai.
 218. ab we bahut lā-chār haiṇ.
 219. tum kyā kām karṭe ho ?
 220. us ke bak,ne kī intihā nahīn.
 221. un,hoṇ ne bahut ūzr kiyā.
 222. wuh ap,ne ghar ko gayā hai.
 223. wuh us ke ghar ko gayā hai.
 224. us bāgh meṇ phal bahut haiṇ.
 225. me,rā sir dukh,tā hai. (or) mere sir meṇ dard hai.
 226. us (aurat) ke dānt meṇ dard hai.
 227. tum ne yih khabar kahāṇ sun,ī ?
 228. der hū,ī, chalō ham ghar ko jā,wen. (or, ham rukhsat hoṇ).
 229. us ko kaleje kā dard hū,ā hai.

ANGLO-PERSIAN.

- ishān bisyār hīrs dār, and.
 īn rūpiya dākhīl dār, ad. (or) īn rūpiya kalbast.
 shakl,ash kharāb,ast.
 zabān,ī angrezī mushkil,ast.
 pardā,ī ānkabūt rā pāk kun.
 ū chi takṣīr kardā,ast ?
 shab-nam,ī bisyār bar giyāh mī bāsh,ad.
 ishān hālā bisyār lā-chār hast, and.
 shumā chi kār mī, kun, id ?
 bīhūda gū,ī, ī intihā na dār, ad.
 ishān ma,azarat,ī bisyār kard, and.
 ū ba khānā,ī khud rafta,ast.
 ū ba khānā,ī ū rafta,ast.
 dar ān bāgh mīwa bisyār hast.
 sar,ī man dard mī, kun, ad.
 dandān,ī ān zan dard mī, kun, ad.
 shumā īn khabar az ku-jā sha-nīd, id ?
 dīr shud, mā bāyad murakh,khas bī,shaw,īm.
 ū dard,ī jigar dār, ad.

PART II.
INTRODUCTORY PHRASES.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
1. This is a fine season.	૧. આ સારી મોસમ છે.	ā sārī mosam chhe.
2. Sow that seed in the garden.	૨. તે બીજ બાગમાં વાવો.	te bij bāg mān vāv, o.
3. It is colder to-day than yesterday.	૩. કાલ કરતાં આજ સરદી વધારે છે.	kāl kartān āj sardī vadhāre chhe.
4. This line is better.	૪. આ લીટી વધારે સારી છે.	ā liṭī vadhāre sārī chhe.
5. His heart is very sorrowful.	૫. તેનું દિલ ઘણું નાચુ શ છે.	te nun dil ghanuṇ nā-khush chhe.
6. This story is all a lie.	૬. આ વાત તદન જુઠી છે.	ā vāt tadan juṭhī chhe.
7. These are fine raisins.	૭. આ સારી કીસમી સ (or, મનુકા) છે.	ā sārī kismis (or, manukā) chhe.
8. He has a large house.	૮. તેનું મોટું ઘર છે.	te nuṇ moṭuṇ ghar chhe.
9. This room is well lighted.	૯. આ ઓરડામાં ખુબ અજવાળું છે.	ā ordā mān khub ajvālun chhe.
10. This church is lofty.	૧૦. આ દેવળ બહુ ઉંચું છે.	ā deval bahu ūnchun chhe.
11. How long is this cloth ?	૧૧. આ કપડું કેટલું લાંબું છે ?	ā kapḍuṇ keṭluṇ lāmbun chhe ?
12. These are very wicked children.	૧૨. આ બહુ ખરાબ છેલકારે છે.	ā bahu kharāb chho-krān chhe.
13. His disposition is cruel.	૧૩. તેનો સ્વભાવ ઘાતકી છે.	te no svabhāv ghātkī chhe
14. They are lazy and negligent.	૧૪. તેઓ સુસ્ત અને ગાંધી છે. (or) તેઓ આળસુ અને વીસરાળુ છે.	te, o sust ane gāfil chhe. (or) te, o ālsu ane vīsrālu chhe.
15. Bravo !	૧૫. શાબાશ !*	shā, bāsh !*
16. Huzza !	૧૬. જયજયકાર ! (or) રંગ છે રે રંગ છે !	jaya jaya kār ! (or) rang chhe re rang chhe !

* *Shabash* is a contraction of *shad-bash* meaning *happiness* or *good luck to you* !

† The words indicative of the different emotions of passion, are well expressed in the following Persian verses :—

kaza guft gir o, kazar guft diḥ,
falak guft ahsan, malak guft zih.—FIRDAUSI.
nakhustin guft ahsan ai jawan-mard,
zaban bigsbād, bar man afzūn kard.—HATIFI.
taāl-allāh yaki bi-misl o manand,
ki khaṇandash khudawandan khudawand.—NIZAMI.

ANGLO-HINDI.

1. yih achchhā mausim hai.
2. us bij ko bāgh meṇ bo.
3. kal se āj sardī ziyāda hai.
4. yih satr bih, tar hai.
5. us kā dil bahut gham, gīn hai.
6. yih bāt tamām jhūṭh hai.
7. yih khūb kishmish hai.
8. us kā badā makān hai.
9. yih kamarā khīb raushan hai.
10. yih dewal bahut ūṇchā hai.
11. yih kapḍā kitnā lamba hai ?
12. ye bahut kharāb ladke haiṇ.
13. us kā mizāj berahm hai.
14. we sust aur ghāfil haiṇ.
15. shā, bāsh ! *
16. jai jai kār !

ANGLO-PERSIAN.

- in mausim khūb, ast.
- ān tukhm rā dar bāgh bi, kār.
- hawā, i im, rūz nīsbāt ba dī, rūz khunuk, tar, ast.
- in satr bih, tar, ast.
- dil, i ū bisyār gham, gīn, ast.
- in kīssa tamām durūgh, ast.
- in kishmish bisyar khūb, ast.
- ū khāna, i buzurg dār, ad.
- in utāk bisyār raushan, ast.
- in kalisiyā bisyār buland, ast.
- in pārchā chi-ḡadr tūl, ast ?
- in bachchā, hā bisyār sharīr hast, and.
- tabī, aṭ, i ū bī, rahm, ast.
- ishān sust wa ghāfil hast, and.
- zih ! (or) ahsan ! †
- ta, āl-allah ! (or) ḡamd-allah ! (or)
- tabāarak-allah !

taal-allah chi daulat daram im-shab,
 ki amād nagāhan dīl-daram im-shab.
 chu didam rui khubash, sujda kardam,
 ba *ḡamdullah*, niku kirdaram im-shab.—HAFIZ.
afarin bar rawani Firdausi,
 an ḡumayun nihadi firkhunda.—ANWARI.
taal-allah zihī kāiyumi dana,
 tawanaī dīhī har na-tawana.—JAMI.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
17. Well done!	૧૭. આફરીન !	āfrīn !
18. How excellent!	૧૮. વાહવાહ ! (or) કેવું સારું !	vāh-vāh ! (or) kevuṇ sāruṇ !
19. How fortunate!	૧૯. ધન્ય છે !	dhanya chhe !
20. What an affair!	૨૦. એ શી વાત છે !	e shī vāt chhe !
21. Fie fie! Tush!	૨૧. શિવ શિવ ! (or) તો બા તોબા ! (or) અરે અરે !	shiv shiv ! (or) tobā tobā ! (or) are are !
22. Fie!	૨૨. છટ ! (or) છિટ ! (or) છુ ! (or) પિક ! (or) યુ યુ !	chhaṭ ! (or) chhiṭ ! (or) chhu ! (or) dhik ! (or) thu thu !
23. Avaunt! Away!	૨૩. દૂર થા ! (or) ચાલ ! (or) નિકળ ! (or) કાઢુ કર ! (or) હટ !	dūr thā ! (or) chāl ! (or) nikal ! (or) kālun kar ! (or) hat !
24. Hollo!	૨૪. ઓ ! (or) રે ! (or) અરે !	o ! (or) re ! (or) are !
25. They are of a stern disposition.	૨૫. તેઓનો સ્વભાવ કઠોર છે.	te,o no svabhāv kaṭhor chhe.
26. I feel giddy.	૨૬. મને ધુમરી આવે છે. (or) મારું માથું ધુમે છે.	ma ne ghumrī āve chhe. (or) mā,ruṇ mā-thuṇ ghume chhe.
27. He is civil.	૨૭. તે બહો છે.	te bhalo chhe.
28. I am tired.	૨૮. હું થાકી ગયો છું.	huṇ thākī gayo chhuṇ.
29. Go to-night.	૨૯. આજ રાતે જાજો.	aj rāte jajo.
30. Go this very night.	૩૦. રાતો રાત જાજો.	rāt,o rāt jajo.
31. The long and short of it is this.	૩૧. એનો ખુલાસો એ છે.	e no khulāso e chhe.
32. The whole of it.	૩૨. બધું એ.	badhuṇ e.
33. He was wont to say.	૩૩. તે કહ્યા કરતો હતો.	te kahyā kar,ṭo hato

khusha sar-farazani kutah dast,
buzurgani khurd o bulandani past.—ANON.
zihi ghairat ki dar ghairat fuzudan,
chunin tartibha danad namudan.—NIZAMI.
ba hamdillah ki ba kadri bulandash,
kamali dar na yamad juz sapandash.—NIZAMI.
zihi daulati madari ruzagar,
ki rudi chunin parwarad dar kinar.—SAADI.

ANGLO-HINDI:

17. āfrīn !
 18. wāh-wāh ! (or) kyā khūb !
 19. dhanī-dhan !
 20. yih kyā bāt hai ! (or) wāh
 jī !
 21. hat ! (or) tauba tauba !
 22. chhī-chhī !
 23. dūr ! (or) dut ! (or) chal !
 (or) nikal ! (or) muṇh kālā kar !
 24. ai ! (or) ho ! (or) e !
 25. we tund-mizāj haiṇ.
 26. mujhe ghumrī āti hai. (or)
 merā sir ghūmtā hai.
 27. wuh bhalā hai.
 28. main thak gayā hūn.
 29. āj rāt ko jāiyo.
 30. āj hī rāt chale jāo. (or) rāt
 hī rāt chale jāo.
 31. is kā khulāsa yih hai.
 32. sab kā sab.
 33. wuh kahā kartā thā.

ANGLO-PERSIAN.

- āfarīn !
 bah bah ! (or) khushā ! (or) bārak-
 allah !
khunuk !
 in chi ḥarfīst !
 tauba !
 uf ! (or) akh !
 bīrau, gum shaw !
 ai !
 īshān tursh-rū hastand.
 man daurānī sar dārām.
 ū sāhib sulūkast. (or) ū ādamī
 man mānda shuda,am. (or) khasta
 [shuda,am.
 im,shab bīrau.
 hamīn shab bīrau.
khulāsa,ī ān īn,ast.
 tamāman.
 ū hamīsha mīguft.

*zihī dukhti khakan, Alexandra nam,
 zi tazwiji Edward, shud shad-kam.—BAHMAN.
 bar u afarin ku kunad afarin,
 bar an bakhti bidar o taj o nagin.—FIEIDAUSI.
 wah ki gar murda baz gardidi,
 ba miyani kabila o paiwand.—SAADI.
 ah az jaur o jafai asaman,
 kaz sitam bas jibi jan o dil darid.—ANON.*

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
34. I am sleepy.	૩૪. મને ઉંઘ આવે છે.	ma ne ungh āvā chhe.
35. This paper is too stiff.	૩૫. આ કાગળ બહુ કઠિણ છે.	ā kāgaj bahu kathin chhe.
36. Your advice is suitable.	૩૬. તમારી સલાહ મુનાસિબ છે.	tamārī salāh munāsib chhe.
37. These things are valuable.	૩૭. આ ચીજો કીમતી છે.	ā chijō kimtī chhe.
38. His mind is unsteady.	૩૮. તેનું મન ચંચળ છે.	te nun man chanchal chhe.
39. The whole field.	૩૯. એતરનું એતર.	khetar nun khetar.
40. Ah!	૪૦. આઃહા!	āhā!
41. This is a useful book.	૪૧. આ કામનો ગ્રંથ છે.	ā kām no granth chhe.
42. You are of no use to me.	૪૨. તું* મને કસા કામનો નથી.	tun* ma ne kasā kām no nathī.
43. If you do such a thing again, you shall be beaten.	૪૩. જો ફરી એવું કામ કરશે, તો માર આશે.	jo pharī evun kām karsho, to mār khāsho.
44. Choose what is right, shun what is wrong.	૪૪. ખરી વાતને પસંદ કરે, ને ખોટી મેલી દો.	kharī vāt ne pasand karō, ne khotī melī dō.
45. Had I been you, I would not have done so.	૪૫. જો હું તમારી જગા પર હોત, તો એમ ન કરત.	jo hun tamārī jagā par hot, to em na karat.
46. I am chosen by the Hon'ble Government for this office.	૪૬. આ કામ ઉપર નામ દાર સરકારે મને પસંદ કર્યો છે.	ā kām upar nām-dār sar-kārē mane pasand karyo chho.
47. If you had come yesterday, you would have got your pay.	૪૭. જો તમે કાલે આવ્યા હોત, તો તમારો મુશારો તમને મળત.	jo tame kālē āvyā hot, to tamāro mushāro tam ne malat.
48. I waited for you till I was tired.	૪૮. હું તમારી વાટ જોઈ જોઈને થાકી ગયો.	hun tamārī vāt joī joī ne thākī gayo.
49. You kept me waiting a long time yesterday.	૪૯. કાલે તમે મને ઘણી વાટ જોવાડી. (or, જોવાડી).	kāle tame ma ne ghanī vāt jovādī. (or, jovādāvī).

* The singular of the second person is used by a superior addressing a person of a very inferior position only. In addressing an equal, or any decent person, therefore, the plural of the second person should, except in case of extreme familiarity, be

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

34. mujhe nīnd ā,ti hai. [hast,am.
 35. yih kāghaz bahut sakht (or, khāb,am mīāyad. (or) khāb-ālūd
 kathin) hai. in kāghaz bisyār sakht,ast.
 36. tum,hārī salāh munāsib hai. salāh,i shumā munāsib,ast.—
 37. ye chīz,ēn kīmat,i hai. in chīz,hā girān-bahā mī,bāsh,ad.
 38. us kā dil be,karār hai. khātir,i ū mutafarriq,ast.
 39. khet kā khet. tamām,i kisht,a.
 40. āh ! wah ! (or) āh !
 41. yih kitāb kām kī hai. in kitāb,išt kār āmad,an,i.
 42. tū* me, re kuchh kām kā nahīn. tū* ba hīch kār,i man na
mī,khur,i.
 43. agar tum phir aisā kām agar bār,i dīgar chunīn kār,i
 kar,oge, to mār khā,oge. bī,kun,i, kutak mī,khur,i.
 44. hakk bāt ikhtiyār kar,o, ān chi hakk wa wājib,išt ikhtiyār
 aur bātīl chhoḍ,o. kun, wa bātīl rā bugzār.
 45. agar main tum,hārī jagah agar man ba jā,i tū mī,būd,am,
 par ho,tā, to aisā na kartā. chunīn kār,i na mī,kard,am.
 46. is kām ke-wāste nām-dār sar-kār,i nām-dār ba jihat,i in
 sar-kār ne mujhe chun nikālā hai. kār ma,rā pasand,ida,ast.
 47. agar tum kal ā, ye ho,te, to agar dī,rūz āmada būd,i,
 pagār tum ko mil,tā. mawājib,i khud rā girift,a būd,i.
 48. main ne yahān-tak az-bas-ki intizār,i turā ka-
 tum,hārī rāh dekh,i ki thak gayā. shīd,am khasta shud,am.
 49. kal tum ne mujh ko badī dī,rūz ma,rā tā dīr waqt dar
 rāh dikhā,i. intizār guzāsht,i.

invariably used. And the words *ap* or *saheb* in Gujarati, *ap* in Hindustani, and *janab* in Persian, should always be used by an inferior addressing a superior. (See page 22, sent. 205-6).

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
50. How long is it since you saw him ?	૫૦. કેટલા દિવસ થયા તમે તેને નથી દીઠો ?	ketlā divas tha,yā tame te ne na,thī dītho?
51. How long is it since this horse was ridden ?	૫૧. કયારથી આ ઘોડા ઉપર કોઈ બેઠો નથી ?	kyār-thī ā ghoḍā upar koī betho na,thī ?
52. How long has he been married ?	૫૨. તેને પરણ્યાને કેટલા દહાડા થયા ?	te ne paranyā ne ketlā dahādā tha,yā ?
53. How long is it since this house was occupied ?	૫૩. કયારથી આ ઘર આ લી પડ્યું છે ?	kyār-thī ā ghar khālī padyun chhe ?
54. She said, that she was his daughter.	૫૪. તે બોલી કે હું તેની દિકરી છું.	te bolī ke hun te nī dikrī chhun.
55. At the end of 10 days, I shall have lived 3 years in the house.	૫૫. દસ દહાડા પછી મને આ ઘરમાં ત્રણ વરસ પુરાં થશે.	das dahādā pachhī ma ne ā ghār mān tran varas purān tha,she.
56. He says he will not come.	૫૬. તે કહે છે કે હું નહીં આવશ.	te kah,e chhe ke hun nahin āv,ish.
57. Let him do his worst he can but kill me.	૫૭. તે ઘણું કરશે તે શું કરશે, મારી નાખશે.	te ghanun kar,she to shun kar,she, mārī nākhi,she.
58. Tell him, if he does not come when I desire him, he shall be dismissed.	૫૮. તેને કહો, કે જો તે મારા બોલાવ્યા ઉપર નહીં આવશે, તે ચાકરીમાંથી તને કાઢાડી મેલીશ.	te ne kah,o, ke jo tun mārā bolāv,yā upar nahin āv,she, to chākri mān-thī ta ne kāhādī mel,ish.
59. Did the horse run away with you ?	૫૯. શું ઘોડો તમને લઈ નાઠો ?	shun ghoḍo tam ne leī nātho ?
60. My servant ran away with my money.	૬૦. મારો ચાકર મારા પૈસા લઈ નાઠો.	māro chākar mārā paisā leī nātho.
61. He did it unintentionally.	૬૧. તેણે આ કામ અજાણથી કર્યું.	tene ā kām ajān thī karyun.
62. He did it purposely.	૬૨. તેણે જાણી જોઈને એમ કર્યું.	tene jānī-joīne em kīdhun.
63. This woman is with child.	૬૩. આ સ્ત્રી ગર્ભાર છે.	ā strī garbhār chhe.
64. When I require you, I will send for you.	૬૪. જારે તમારું કામ પડશે, તારે હું તમને બોલાવીશ.	jāre tamārūn kām paḍ,she, tare hun tam ne bolāv,ish.

* The Arabic word *harakat* literally means an *action*. In Persia, as well as in India,

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

50. kab se us ko nahīn dekhā ? chand rūz,ast ki ū rā na dīdāi ?

51. kab se is ghode par koī chadhā nahīn ? chand gāh,ast ki kaśī bar in asp sawār na shudā ?

52. kab se us ne shādī kī ? chand rūz,ast ki ū ārūsī kardā,ast ?

53. kab se is ghar mein koī na rahā ? (or) kab se yih ghar khālī padhā hai ? chand muddat guzasht ki in khāna khālī uftāda,ast ?

54. wuh bolī ki main us kī betī hun. ān zan guft ki man dukhtari fulān kas hastam.

55. das din ke baad mujhe is ghar mein tīn baras pure longe. dah rūzī digar sil sāl tamām khāhad būd ki man dar in khāna sukunāt dāram.

56. wuh boltā hai ki main nahīn ā,ūngā. ū mīgū,yad ki man na mī,āyam.

57. bahut karegā to kyā kar, egā, mār-dā,legā. ū chī mī,tawān,ad bīkun,ad, bīsh, tar az-ān-ki marā bī,kushad.

58. use kahō, ki agar tū mere bulā,ne par nahīn ā,wegā, to bar- taraf hogā. ba u bigu, ki har gāh man turā mī,talab,am wa tu na mī,āyī, khānīj az khidmat mī,shawī.

59. kyā ghodā tumhen le- bhāgā ? ā,yā aspi tū turā bar-dāshta būd ?

60. merā naukar mere paise le- bhāgā. naukari man pūli marā bar- dāshta wa bigurīkht.

61. us ne an-jān se aisa kiyā. ū sahwan in kār rā kard.

62. us ne jān-būjhkar yih kām kiyā. ū amd,an chunīn harakat* kard.

63. yih aurat pet se hai. (or) do jī se hai. in zan hāmila ast.

64. jab tum,hārā kām pad,egā, tab bulā-bhej,ūngā. agar ihtiyāj bāsh,ad, turā khāh,am khāst.

however, it is usually used in a bad sense, and it, consequently, signifies an *improper action*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
65. What day of the month is it?	૬૫. આજ કઈ તારીખ છે ?	āj kaī tārīkh chhe ?
66. Does your horse shy ?	૬૬. શું તમારો ઘોડો ચેં કે છે ?	shun tamāro ghoḍo chonkē chhe ?
67. What is he to you ?	૬૭. તે તમારો શું સગો લાગે છે.	te tamāro shun sago lāge chhe ?
68. I would do it if I could ?	૬૮. જો હું એ કામ કરી શકત, તો કરત.	jo hun e kām karī shakat, to karat.
69. I could if I would.	૬૯. જો હું ચાહત, તો કરી શકત.	jo hun chāhat, to karī shakat.
70. Allow him to	૭૦. તેને આવાવા દો.	te ne āv,vā do.
71. Light every other lamp.	૭૧. એકેક દિવો વચમાં મેલી દેઈને એકેક સળગાવતા જાઓ.	ek,ek divo vach-mān melī de,ne ek,ek sal-gāv,tā jā.o.
72. He has not yet arrived.	૭૨. તે હજી આવી પુગો નથી.	te haju āvī pug,o n,thī.
73. I am extremely sorry to hear of your departure.	૭૩. તમારા ગમનની ખબર સાંભળીને હું ધણો કટી છું.	tamārā gaman nī khabar sām̄bhli,ne hun ghano kashṭī chhun.
74. Do not wait for me.	૭૪. મારી વાટ નોશો માં.	mārī vāt jōsho mān.
75. I left my hat in the <i>Palanquin</i> .	૭૫. મારી ટોપી પાલકી માં રહી ગઈ.	mārī ṭopī pālki mān rahī-gaī
76. I lost my pen knife.	૭૬. મારી ચપ્પુ જતી રહી.	mārī chappu ja,tī-rahī.
77. Bring knife, fork,* and spoon.	૭૭. છરી, કાટી,* ચમચો લાવો.	chharī, kāṭo,* cham-cho lāv,o.
78. How many times have I told you to do this.	૭૮. જે તમને આ કામ કરવા વિષે કેટલી વેળા કહ્યું.	men tam ne ā kām kar,vā vishe keṭlī velā kah,yun.
79. Now recollect and do so at all times.	૭૯. હવે યાદ રાખી સદા એમ કરતા રહેજો.	have yād rākhī sadā em kar,tā rah,ejo.
80. I repent having done this.	૮૦. હું આ કામ કરીને પસ્તાઈ છું.	hun ā kām karī,ne pastā,un chhun.
81. If you had not been ashamed of your name, you would have signed it to this letter.	૮૧. જો તમને તમારા નામની લાજ ન હોત, તો તમે આ પત્ર ઉપર સહી કરત.	jo tam ne tamāra nām nī lāj na hot, to tame ā patr upar sahī kar,at.

* It is worthy of remark that *kanto* in Gujarati and *kanta* in Hindustani, are words of

ANGLO-HINDI.

65. āj kaun,sī tārīkh hai ?

66. tum,hārā ghodā bhadaktā hai ? (or, chaunk,tā hai ?)

67. wuh tum,hārā kaun lag,tā hai ?

68. agar kar-sak,tā, to kar,tā.

69. agar chāh,tā, to kar-sak,tā.

70. us ko ā,ne do.

71. ek chhod,kar ek battī silgā, te jā,o.

72. wuh ab-tak nahīn ā-pahunch,ā. (or, nahīn ā,yā).

73. tum,hārī rawāna,gī kī khabar sun,kar main bahut nā-khush han.

74. me,rī rāh mat dekh,o.

75. me,rī topī pālki meñ rah-ga,i.

76. me,rā chākū jā,tā-rah,ā.

77. chhurī, kāntā,* chamcha lā,o.

78. main ne ka,i bār tum,heñ kah,ā ki yih kām kar,o.

79. ab yād rakh,o aur hamesha yūn-hī kar,te rah,o.

80. main yih kām kar,ke pachtā, tā hūn.

81. agar tum ko ap,ne nām ke likh,ne kī sharm na ā,tī, to is khatt par sahīb kar,te.

ANGLO-PERSIAN.

im,rūz chi tārīkhast ?

ā,yā aspi tū ram mī,kun,ad ?

ū bā tū chi khīsh,īdār,ad ?

in kār rā mī,kard,am, agar mī,tawānist,am.

in kār rā mī,kard,am, agar mī, khāst,am.

bīguzār (or, bugzār) bi,yāyad. fānūsh,ā rā yak dar-miyān raushan kun.

hanūz ū na rasīda,āst.

man az shanīd,an,i khabar,i rawānagī, shumā bisyār bisyār dil-gīr,am.

muntazir,i man na bāsh,īd. (or) intizār,i marā na kash,īd.

kulāh,i khud rā dar palki farāmūsh kard,am.

chākū,i khud rā gum kard,am.

kārd, wa shakākha, wa kāshuk bi,yār.

chand dafa guft,am chunīn kun.

dar khātir biguzār wa hamīsha chunān kun.

man az kardai khud pashīmān,am.

agar turā nangī az nām,i khud na mī,būd, in kāghaz rā sahīb mī, kard,i.

wide signification. They mean a thorn, spine, a fork, scales (balance), a spur, a type, the tongue of a balance, fishing hook, a fish-bone, and a pricker.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
82. She is no better than she should be.	૮૨. પેલી બાઈડી જેવી જોઈએ તેવી સારી નથી.	pelī bāīdī jevī joīye tevī sārī na,thī.
83. I will rather die than beg.	૮૩. ભિખ માગ્યા કરતાં મરવું બહુ છે.	bhikh māgyā kartān marvuṇ bhaluṇ chhe.
84. They are telling their story to the king.	૮૪. તેઓ પોતાનો અહ વાલ રાજને કહે છે.	te,o potā no ahwāl rājā ne kahe chhe.
85. They slew their father on the road.	૮૫. તેઓ એ માર્ગમાં પોતાના પિતાને મારી નાખ્યો.	te,o,e mārg mān potā nā pitā ne mārī-nākh,yo.
86. Do tell me what you heard them saying.	૮૬. કહે તો તમે તેઓને શું બોલતાં સાંભળ્યું.	kahe to tame te,o ne shuṇ bol,tān sām̐bhal,yun.
87. There is a thick fog this morning.	૮૭. આજ ભારી ધુંમ્મર (or, ધૂમસ) પડે છે.	āj bhārī dhun,ar, (or, dhūmas) paḍe chhe.
88. Last night a great deal of dew fell.	૮૮. ગઈ રાતે ઘણું ઝાકળ પડ્યું.	ga,ī rat,e ghanuṇ jhākal paḍ,yuṇ.
89. Did these people arrive yesterday, or the day before ?	૮૯. આ લોક કાલે આવ્યા કે પરમ દહાડે ?	ā lok kāle āv,yā ke param-dahāḍe ?
90. This plan is apparently the best.	૯૦. આ ઉપાય દેખીતો સર્વ કરતાં સારો છે.	ā upā,ya dekh,ito sarv kartān sāro chhe.
91. There is no use in contesting the matter.	૯૧. આ વાત ઉપર ટટો કરવામાં ફાયદો નથી.	ā vāt upar taṇto kar,vā mān fā,yado na,thī.
92. An arrow buried itself in his side.	૯૨. તીર તેની પાંસળીમાં જઈ બેઠો.	tīr te nī pāṇslī māṇ ja,ī-betho.
93. He suspected something extraordinary.	૯૩. તેને કાંઈ જુદીજ વાતનો ભરમ પડ્યો.	te ne kāṇī judīj vat no bharam paḍ,yo.
94. He looked in at the house door.	૯૪. બારણાં માંથી તેણે ઘરની અંદર ઝાંખી જોયું.	bārṇāṇ mān-thī te,ne ghar nī-andar jhāṅk,ī jo,yuṇ.
95. He passed thro' the sally-port.	૯૫. તે ચોર*ખિડકી, (or, બુગદા)† માં થઈને ગયો.	te chor*-khidkī (or, bugdā)† mān tha,ī,ne gayo.
96. He bit her ear.	૯૬. તેણે પેલી બાઈડીનો કાન કરડ્યો.	te,ne pelī bāīdī no kān karaḍ,yo.

* In Gujarati and Hindustani, the word *chor*, used adjectively, denotes concealment, privacy, or secrecy, answering to the English prefixes *by*, *out of the way*, *side*, *corner*, as ચોર બાણ *chor-bālū*, quicksand; ચોર ઢોર *chor-dhor*, plaintiff and defendant; ચોર જમીન *chor-*

ANGLO-HINDI.

82. wuh aurat jaisī chāhiye waisī achchhī nahīn.

83. bhikh māngne se maut bhalā jāntā hūn.

84. we ap nā aḥwāl bād-shāh se kahṭe hain.

85. unḥon ne raste par ap ne bāp ko mār-dālā.

86. kahō to tum ne un ko kyā kahṭe sunā.

87. āj baḍī os paḍtī hai.

88. gaī rāt ko baḍī shab-nam paḍī.

89. ye log kal āye ki parson ?

90. yih tadbīr zāhir meṇ sab se bihtar hai.

91. is bāt par ṭantā kar, nā befāida hai.

92. tīr us ke pahlū meṇ jā-baiṭhā.

93. us ne kuchh gumān ajāibāt par kiyā.

94. us ne ghar ke darwāze se andar jhānkā.

95. wuh chor*-khidkī(or, bugde)† meṇ se hoḱar gayā.

96. us ne us aurat kā kān dānt se kātā.

ANGLO-PERSIAN.

ān zan chunān ki bāyad khūbī na dārād.

murdaṇ pīshī man bih az gadāī kard, anast.

īshān aḥwālī khud rā ba bād-shāh arz miḱun, and.

īshān dar arzī rāh padarī khud rā kusht, and.

bigū tū chi shanīdī āz īshān wa īshān chi guft, and.

im, rūz karaī dūd dar nihāyatī shiddat, ast.

dī, shab shab-namī bisyār uftād.

īshān dī, rūz rasīd, and yā parī, rūz ?

īn tadbīr zāhir, an az hama bih, tar, ast.

dar khāsūsī īn amr nazā' kard, an bi, ḥāsīl, ast.

tīr dar pahlūī ān kas nishast.

ū mazannaī wuḱūī, amrī ajībī kard.

ū az rauzanaī khāna nigāh kard.

ū az darwāzaī kūchak dar-āmad, a bīrūn raft.

ān kas gūshī ān zan rā gazīd.

zamin, a quagmire; चोर सीढ़ी *chor-sīdhi*, backstairs; चोर गली *chor-gali*, a by-lane; चोर महल *chor-mahal*, secret apartments.

† This word also signifies a *tunnel*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
97. He does not hesitate to do this.	૯૭. તે એવું કરવાથી બિહ તે નથી.	te evuṇ karvā thī bih, to na, thī.
98. To preserve one's self-respect is essential.	૯૮. પોતાનું માન બચાવી રાખવું યોગ્ય છે.	potā nuṇ mān bachāvī-rākḥ, vūṇ yogya chhe.
99. He suddenly fell on them (attacked).	૯૯. તે ઓચિંતે તેઓની ઉપર આવી પડ્યો.	te ochito te, o nī-upar āvī paḍyo.
100. There is no saying what the result may be.	૧૦૦. કોઈ જાણતું નથી કે એનું અંતે શું ફલ પ્રાપ્ત થશે.	koī jāṇ, tuṇ na, thī ke e nuṇ ante shuṇ phal prāpt tha, she.
101. He got out of the way as quick as he could.	૧૦૧. જેમ બની આવ્યું તેમ તે માર્ગ પરથી અલગ થયો.	jem banī āvyuṇ tem te mārg par-thī algo tha, yo.
102. It has become useless now.	૧૦૨. હવે એ નકામું થયું.	have e na, kām, uṇ tha, yuṇ.
103. I foretold that.	૧૦૩. એ મેં અગાઉથી જ કહ્યું હતું.	e meṇ agā, u-thī, j kah, yuṇ ha, tuṇ.
104. I like this place very much.	૧૦૪. આ જગા મને ઘણી ગમે છે.	ā jagā ma ne ghaṇī game chhe.
105. To persevere in a work is essential to success.	૧૦૫. હરેક કામમાં લાગી રહ્યાથી તે કામ સિદ્ધ થાય છે.	har-ek kām māṇ lāgī rah, yā thī te kām siddh thā, ya chhe.
106. She is passably handsome.	૧૦૬. પેલી સ્ત્રી લગ્નરીક સુંદર છે. (or) તે રૂપે સાધારણ છે.	peḷī strī lagrīk sundar chhe. (or) te rūpe sādḥāraṇ chhe.
107. He could not contain his joy.	૧૦૭. તે પોતાના હર્ષમાં નહીં સમાયો.	te potā nā harsh māṇ nahīṇ samā, yo.
108. I do fifty times more work than you.	૧૦૮. હું તમારા કરતાં ૫ ગણ વધારે મહેનત કરું છું.	huṇ tam, ārā kartāṇ pachās vār vadhāre mehnat kar, uṇ chhuṇ.
109. I will do it with all my heart.	૧૦૯. હું આ કામ મારા તન મન થી કરીશ.	huṇ ā kām mā, rē tan man thī karīsh.
110. He owes a great deal of money to the bazar people.	૧૧૦. બજારના લોકોના ધણા પૈસા તેના ઉપર નિકળે છે.	bajār nā lok, o nā ghaṇā paisā te nā-upa nikle chhe.
111. It is a long time since he paid me a visit.	૧૧૧. ઘણા દિવસ થયા કે તે મારી બેઠેલેવા આવ્યો નથી.	ghanā divas tha, y ke te mā, rī bheṭ le, v āv, yo na, thī.

ANGLO-HINDI.

97. wuh yih kām karne se lartā nahīn.

98. ap nī ḥurmat bachānī lāzim hai.

99. wuh ek-ā-ekī un par ā-tūtā.

100. ma'lūm nahīn is kām kā anjām kyā hogā. (or, natija kyā hogā).

101. wuh jaldī apnī maḥdūr bhar raste par-se alag ho-gayā.

102. ab yih nikammā ho-gayā.

103. yih main ne āge hī se kah-diyā thā.

104. yih jagah mujhe bahut-hī pasand ātī hai.

105. dhun-bāndhe rahne se har-ek kām anjām pātā hai.

106. wuh aurat bahut khūb-sūrat nahīn.

107. wuh khushī ke-mārḥe jāme meṇ nahīn samāyā.

108. main tum se pachās hisse ziyāda miḥnat kartā hūn.

109. main yih kām dil-o-jān se karūṅga.

110. bāzār ke logon kā bahut-sā paisā us par nikaltā hai.

111. bahut din hūe wuh merī mulākāt ko nahīn āyā.

ANGLO-PERSIAN:

ū dar kardānī in kār mutlaḳan khauf na dārad.

har kas bāyad izzatī khud rā nigah dārad.

ū nā-gahānī bar ishān tākht.

ma'lūm nīst ki anjāmī in kār ba ku-jā khāhad rasīd.

ba ta'jīlī ki mīṭawānist ū khud rā az rāh ba kināra kashīd.

hālā in bīmasraf shuda.

man az ma'āl-andīshī pīsh-tār az in amr khābar dādām.

in jāi marā bisyār khush miāyad.

īstīmrār wa mudāwamat dar har amr mūjībī ḥusūlī maḳsad ast.

ān zan dar ḥusn-o-jamāl mutawassit-ul-hāl ast. (or) ān zan kariyat-ul-manzar nīst. (or) ān zan fil-jumla khush-gil ast.

ū az shādī dar pūst na gunjīd.

man az tū panjāh bār ziyāda zahmat mīkashām.

man in kār rā ba dil-o-jān khāham kard.

ū pūlī bisyār ba mardumī bāzār ba dih dārad.

muddatīst ki ū rā na dīdam.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
112. He has more than enough.	૧૧૨. જેટલું જોઈયે તે કરતાં તેની પાસે વધારે છે.	jetlun joīye te kartān te nī-pāse vadhāre chhe.
113. Do not interfere with him.	૧૧૩. તેનાં કામમાં હાથ ધાલશો માં.	te nān kām mān hāth ghālsho mān.
114. He leapt into the well.	૧૧૪. તે કુવામાં કુદી પડ્યો.	te kuvā mān kudī-padīyo.
115. He leapt out of the well.	૧૧૫. તે કુવામાંથી બહાર કુદી નિકળ્યો.	te kuvā mān-thī bāhār kudī-nikalīyo.
116. He cut him in two.	૧૧૬. તેણે તેના બે કકડા કર્યા.	te,ne te nā be kakdā karyā.
117. He recognized him.	૧૧૭. તેણે તેને ઓળખ્યો.	te,ne te ne olakhīyo.
118. He had no difficulty in doing so.	૧૧૮. એમ કરવું તેને કાંઈ બારી પડ્યું નહીં.	em karvun te ne kānī bbārī padīyun nahīn.
119. Beat him well with a stick.	૧૧૯. લાકડીએ કરીને તેને સારીપેઠે મારો.	lākdīe karī,ne te ne sārī-pethe mārō.
120. There is nothing wrong in his doing so.	૧૨૦. એમ કર્યું તેમાં તેને કાંઈ વાંક નથી.	em karyun te mān te no kaso vānk na,thī.
121. He aggravated his distress.	૧૨૧. તેણે પોતાની આ પદાની વાત વધારીને કહી.	te,ne potā nī āpdā nī vāt vadhārī,ne kahī.
122. He is better than you.	૧૨૨. તે તમારા કરતાં સરસ છે.	te tamārā kartān saras chhe.
123. The dog barked at the man.	૧૨૩. કુતરે પેલા માણસ પર ભસ્યો.	kutro pelā mānas par bhasīyo.
124. Go about your business.	૧૨૪. ચાલ, તારું કામ કર.	chāl, tā,run kām kār.
125. He petitioned him.	૧૨૫. તેણે તે શક્ષને અરજી કરી.	te,ne te shakhs ne arjī karī.
126. They overtook him.	૧૨૬. તેઓ તેને જાડે મળ્યા.	te,ne te ne jāī malyā.
127. I entreat you to do this very secretly.	૧૨૭. હું વિનંતી કરી કહું છું કે આ કામ ગુપ્તગુપ્ત કરો.	hun vinantī karī kahun chhun ke ā kām gup-chup karjo.
128. I cannot conquer him.	૧૨૮. હું તેના ઉપર શક્તી શકતો નથી.	hun te nā-upar phāvī shakto nathī.
129. A man came for service.	૧૨૯. એક માણસ આકરી ધુંડવાને આપ્યો છે.	ek mānas chākri dhundvā,ne āvyo chhe.

ANGLO-HINDI.

112. us ke-pās apnī iḥtiyāj se iḡyāda hai.
 113. us ke kām meṇ hāth mat lālo.
 114. wuh kūe meṇ kūd-padā.
 115. wuh kūe meṇ-se jast-ke pāhar niklā. (or) kūdī mār-ke pāhar niklā.
 116. us ne us ke do ṭukde kiye.
 117. us ne us ko pahchānā.
 118. yūn kar-nā use kuchh mushkil na padā.
 119. us ko lakdī se khūb mār-o.
 120. aisā kar-ne meṇ us kī kuchh khatā nahīn.
 121. us ne apnī kharābī kā aḥwāl badhākar kahā.
 122. wuh tum se biḥtar hai.
 123. kutta us shakhs par bhaṅkā.
 124. chal, apnā kām kar.
 125. us ne us ko arzi dī.
 126. unḥon ne use jā-milāyā. (or) we us ko jā-milē.
 127. main minnat kar-ke kaḥtā hūn ki yih kām poshīda kar-o.
 128. main us par ghālib nahīn ho-saktā.
 129. ek shakhs naukarī kī talāsh meṇ āvā hai.

ANGLO-PERSIAN.

- ū ziyādar az kifāyatī khud dār-ad.
dakhīl dar kārī ū na shawī.
 ān kas dar chāh jast.
 ān kas az chāh bīrūn jast.
 ū ān rā ba dū pāra kard.
 ū fulān kas rā shanākht.
 chunīn kārī kardān barāi ū mushkil na būd.
 ū rā ba chūb mūḥkam bīzan.
 dar chunān kārī khatāi bar ū nīst.
 ū dar bayānī aḥwālī kharābī khud mubālagha kard.
 ū az tū biḥtarast.
 sag bar fulān kas ghūghū kard. (or, aḥaf kard).
 bīrau pai kārī khud.
 ū bar fulān kas arīza nawisht.
 ishān dar pai ū raftand tā mulḥakī ū shudand.
 man ba ajz wa ilḥāḥ ba tū mīgūyam ki īn kār rā pinhānī kunī. [ghālib shawam.
 man ḥarīfī ū na mīshawam. (or) man bar ū na mītawānam
shakhsī ba talāshī naukarī āmadast.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
130. Five days hence I am going to Bombay.	૧૩૦. પાંચ દિવસ પછી હું મુંબઈ જઈશ.	pānch divas pachhī hun mumbai jāish.
131. The hen laid eggs.	૧૩૧. મરઘીએ ઇંડાં મેલ્યાં.	marghīe indān mel, yān.
132. Why do you reject your food?	૧૩૨. શા સારૂ તમે પોતાનાં પેટપર પગ મેલો છો ?	shā-sārū tāme potā nān peṭ par pag melo chho ?
133. Do not let him want any thing.	૧૩૩. ને વસ્તુ માગે તે તેને તરત આપજો.	je vastu māge te te ne tarat āpjo.
134. He struck out into the river.	૧૩૪. તે નદીમાં તરીને નીકળી આવ્યો.	te nadī mān tarīne nikli-āvyo.
135. I am not pleased with him.	૧૩૫. તેમને ગમતો નથી.	te ma ne gamto na, thī.
136. A traveller was passing by.	૧૩૬. એક મુસાફર તે ડેકાએથી જતો હતો.	ek musāfar te ṭheka-ne thī ja, to hato.
137. Carry it off with a joke.	૧૩૭. આ વાતને હસ્યામાં કાઢાડી નાખો.	ā vāt ne hasyā mān kāhāḍī nākho.
138. Let every one look out for himself.	૧૩૮. હરકોઈ પોતપોતાનું જોઈ લે.	har koī pot-potā nuṇ joī-le.
139. He fled for his life.	૧૩૯. તે જીવ લેઈને નાઠો.	te jīv leīne nātho.
140. I made particular enquiry.	૧૪૦. મેં સારીપેટે પુછવા છ કીધી.	meṇ sārī-peṭhe puchh-pāchh kārī.
141. No one could equal him in leaping.	૧૪૧. કોઈ કુદવામાં તેના સરખો ન હોતો.	koī kudvā mān te nā-sārkho na hoto.
142. He conceals it all in his breast.	૧૪૨. આ સગળું તે પોતાનાં પેટમાં ગુપ્ત રાખે છે.	ā saglun te potā nān peṭ mān gupt rākhe chhe.
143. He is not one of us.	૧૪૩. તે અમારા માંનો નથી.	te am,ārā mān-no na, thī.
144. The sticks* were exposed for sale.	૧૪૪. લાકડીઓ* વેચવા મેલી હતી.	lākḍī,* vechvā mel, elī hatī.

* In Gujarati and Hindustani, the feminine termination *i* usually denotes diminutive objects, as:—

GUJ. HIND,
lakḍun, lakḍa, wood.
gola, gola, a cannon ball,

GUJ. & HIND.
lakḍi, a stick.
golī, a bullet.

ANGLO-HINDI.

130. pānch roz ke-ba'd main
mumbaī ko jā'ūngā.

131. murghī ne ande dīye.

132. tum kyūn apne peṭ par
ānw rakhṭe ho?

133. kisī chīz kā muṭtāj use na
ahne dījo. (or) jo wuh māng'e so
urat dījo.

134. wuh naddī meṇ pair niklā.
(or, tir niklā).

135. main us se nā-rāz hūn (or)
main us se rāzī nahīn.

136. ek musāfir wahān-se ho, kar
jā, tā thā.

137. is bāt ko maskharī meṇ
udā-do.

138. har koī apnī fikr āp kar'e.

139. wuh apnī jān bachā, kar
bhāgā. (or) wuh apne jī ke dar se
bhāgā.

140. main ne khūb pūchh-pāchh
kī.

141. koī kūdne meṇ us kī
barābarī na kar sakā

142. ye sab bāteṇ wuh apne dil
meṇ rakh chhod, tā hai.

143. wuh hamāre meṇ-kā nahīn

* 144. lakḍiyān* bech, ne kī-khātir
dharī hūī thin.

ANGLO-PERSIAN.

ba'd az panj yaumi digar man
ba mumbaī khāham raft.

murgh baida guzard.

chi-rā bar rūzī khud pā
mīzanī?

ū rā muṭṭalī hīch chīz na
kunī.

ū dar rūd-khāna ghūta khurda
sar bar-āward.

man az ū rāzī nīst, am.

musāfirī az ān-jā mī, guzasht.

īn sukhān rā mutāyaba angār.

har kas bāyad khud fikrī khud
rā kunad.

ū gurikht, wa jānī khud rā az
miyān burd.

man ba ihtiyāti tamām taftīshī
īn amr rā kard, am.

hīch kas dar jastān mānandī
ū na būd.

ū hama umūr rā dār sīnai
khud pinhān mī, dārād.

ū yakī az mā, hā nīst.

chūb, hā barāī farūsh guzāshta
būd.

pyahun, pyala, a cup.
dando, danda, a pole.
chudo, chuda, a bracelet.
shisho, shisa, a bottle.
gadua, gada, a cart.

pyali, a small cup.
dandi, a small pole.
chudi, a small bracelet.
shisi, a phial.
gadi, a carriage.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
145. What will you take for this ?	૧૪૫. એનું શું લેશો ?	e nuṇ shuṇ le,sho?
146. I will give it to you into the bargain.	૧૪૬. આ તને મુફત આ લીશ.	ā ta ne muft ālīsh.
147. His lodging is inconvenient.	૧૪૭. તેને ઘરમાં અડચણ પડેછે.	te ne ghar mān aḍchan paḍe chhe.
148. They were formerly acquainted.	૧૪૮. તેઓને એક બીજા સાથે ઘણા દહાડાની ઓળખાણ હતી.	te, o ne ek-bijā sāthe ghanā dahādā nī olkhān hatī.
149. We spent an hour* in pleasure.	૧૪૯. અમે એક ઘડી*આનંદમાં કાઢાડી.	ame ek ghadi* ānand mān kāhāḍī.
150. We do not require him. (or) We can do without him.	૧૫૦. તેની કાંઈ અમને અગત નથી. (or) તે વિના કામ ચાલશે.	te nī kañī am ne agat nathī. (or) te vinā kām chāl, she.
151. We cannot do without him.	૧૫૧. તે વિના અમને ચાલશે નહીં.	te vinā am ne chāl, she nahīn.
152. He was at the point of death.	૧૫૨. તે મરે મરે તેવો હતો.	te marē marē tevo hato. [hatuṇ.
153. The door was left open by the servants.	૧૫૩. ચાકરાએ બારણું ઉઘાડું રાખેલું હતું.	chākar, o, e bārnuṇ ughāḍuṇ rākhe, luṇ
✓ 154. He began to raise many objections.	૧૫૪. તે ઘણાએક વાંધા લેવા લાગ્યો.	te ghanā-ek vāṇdhā le, vā lāgyo.
155. This field is fit to cut.	૧૫૫. આ ખેતર કાપવા જોગ છે.	ā khetar kāp, vā jog chhe.
156. If he comes here inform me.	૧૫૬. જો તે અહીં આવે તો મને ચેતાવજો.	jo te ahīn ā, v, e to ma ne chetāv, jo.
157. How often have you gone there ?	૧૫૭. તમે કેટલીવાર તહીં ગયા હતા.	tame keṭlī vār tahīn gayā hatā ?
158. How long will this examination last ?	૧૫૮. આ પરીક્ષા કેટલા દહાડા લગી ચાલશે.	ā parikshā keṭlā dahādā lagī chāl, she ?
159. How many miles† can you walk in a day ?	૧૫૯. એક દહાડામાં તમે કેટલા કોસ† ચાલી શકો છો ?	ek dahādā mān tame keṭlā koṣṭ chālī shak, o chho ?
160. Come when you can.	૧૬૦. જ્યારે તમને ફાવે ત્યારે આવજો.	gyāre tam ne phāv, e tyāre āv, jo.
161. I have had this palki for two years.	૧૬૧. બે વરસ થયાં આ મ્યાનો મારી પાસે છે.	be varas thayān ā myāno mā, rī pāse chhe.

*Strictly speaking, an Indian ghadi is a space of 24 minutes.

†Strictly speaking an Indian kos as well as a day is a measure of about two miles. In

ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
145. is kā kyā loge ?	barāi in chand mīkhāhī ?
146. main yih tujhe muft dūngā.	in turā muft khāham dād.
147. us kā ghar us ko bas nahīn ho, tā.	khānai ū ū rā kifāyat na mīkunād.
148. we bahut dinon se ek-dūsre ko pahchānte the.	ishān az sābīk yak-digar rā mīshanākhātand.
149. ham ne ek ghaḍī* khushī men kātī.	sāatī dar āish guzaranīdim.
150. us kī hamen dar-kār nahīn. (or) us ke-baghair kām chalegā.	ū ra ihtiyāj na dārīm.
151. us ke-baghair hamārā kām na chalegā.	bidūnī ū amrī pīsh-raftī mā na khāhad shud.
152. wuh marne ke-karīb thā. (or) karīb,ul marg thā.	ū dar ḥalatī naz' būd.
153. naukaron ne darwāza khulā rakhā thā.	naukarhā dar rā bāz guzāshta būdand.
154. wuh bahut bahāne karne lagā.	ū bisyār bahāna-jūī kard.
155. yih khet kātne ke-lāyīk hai.	in kisht layīkī hisādast.
156. agar wuh yahān ā, we to mujhe khabar kījo.	dar waqtī ki ū in-jā biyāyad marā khabar kun.
157. tum kaī bār wahān gaye the ?	chand dafa ān-jā raftāi ?
158. yih imtiḥān kaī din tak chalegā ?	in imtiḥān chand rūz tūl khāh ad kashīd ?
159. ek din men tū kaī kost chal sak, tā hai ?	dar yak rūz chand farsakh rāh mī, tawānī raft ?
160. jab ban, e tab ā, iyo. (or) jab ho sake tab ā, iyo.	har waqt ki mī, tawānī biyā.
161. do baras se yih miyāna mere pās hai.	dū sāl, ast ki in palki rā dār, am.

like manner, a Persian *farsakh* is a measure of about three miles. The word *mil* in Persian, however, is nearly one English mile.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
162. As long as I could go, I did.	૧૬૨. હું જ્યાં લગી ચાલી શક્યો ત્યાં લગી ચાલ્યો.	hun jyān-lagī chālī shakyo tyān-lagī chāl, yo.
163. He was in the habit of coming to my house.	૧૬૩. તે મારે ઘેર આવ્યા કરતો હતો.	te māre gher āvyā kar, to hato.
164. I will lodge a complaint against him.	૧૬૪. હું તેના ઉપર ફરિયાદ કરીશ.	hun te nā-upar faryād karīsh.
165. Do me justice.	૧૬૫. મારે ન્યાય કરો.	māro nyāya kar, o.
166. I wish I had seen him !	૧૬૬. અરે રામ ! મેં તેને ઘીઝા હોત ! (or) જો મેં તેને ઘીઝા હોત તો મારે થાત !	are rām ! men te ne dītho hot ! (or) jo men te ne dītho hot to sārūn thāt !
167. What do you mean by it ?	૧૬૭. એથી તમારી મતલબ શી છે ?	e thī tamārī matlab shī chhe ?
168. How long will this tea last ?	૧૬૮. આ ચા કેટલા દહાડા સુધી ચાલશે ?	ā chā ketlā dahādā sudhī chāl, she ?
169. I have been in this country at least two years and a half.	૧૬૯. આ દેશમાં મને ઓછામાં ઓછાં હડી વરસ થયાં.	ā desh mān ma ne ochhān-mān-ochhān haḍī varas thayān.
170. I missed him on the road.	૧૭૦. માર્ગમાં તે મારી દ્રષ્ટિ પડ્યો નહીં.	mārg mān te māri drishti pad, yo nahīn.
171. I can not afford so much.	૧૭૧. ફટલા રૂપિયા આપવાને મારે સામર્થ્ય નથી. (or) મારાથી એટલા પૈસા અપાય નહીં.	eṭlā rupiyā āp, vā ne māre sāmārth nahī, thī. (or) mā, rā thī eṭlā paisā apā, ya nahīn.
172. What sort of grain is produced in this country ?	૧૭૨. આ દેશમાં કઈ જાતનો અનાજ પાકે છે ?	ā desh mān kaī jāt no anāj pāk, e chhe ?
173. What is the price of a <i>phara</i> * of rice† ?	૧૭૩. એક ફરો* એઆ† કેમ વેચાય છે ?	ek pharo* chokhāt kem vechā, ya chhe ?
174. Do the agriculturists carry on any trade ?	૧૭૪. ખેડૂત લોકો કંઈ વેપારખી કરે છે કે નહીં ?	khedut lok, o kānī vepār bī kar, e chhe ke nahīn ?

* A measure of capacity consisting of 16 *pailis*, $\frac{1}{8}$ of a *Candy*.

ENGLISH.
† Rice (in husk)
„ (boiled).
„ (unboiled without husk).

ANGLO-GUJARATI.
bhat; dangar,
dham; kur,
chokha,

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

162. main jahān-lag chal sakā tā dar kuw,wai man būd, rāh
chalā. raft,am.

163. wuh mere ghar ko āyā ū hamīsha dar khānai man
kartā thā. mī,āmad.

164. main us par faryād karūngā. man bar ū nālīshī khāham
namūd.

165. merī dād do.

dādī man bīdih.

166. kāsh-ki main ne use dekhā kāsh man ū rā dīda būdam !
hotā ! (or) agar main use dekh,tā
to achchhā hotā !

167. is se tum,hārā kyā matlab tū az in chi matlab dārī ?
hai ?

168. yih chā kitne din tak chal, in chāi tā chand ruz kifāyat
egā ? khāhad kard ?

169. kam-men-kam mujhe is dar in wilāyat aqallan dū sāl-o-
mulk men adhāi baras hūe. nīm mānda,am.

170. raste men wuh merī nazar dar rāh sahwaṇ nazarī man bar
nā padā. ū na yuftād.

171. mujhe itne paise देने का dar kuw,wai man nīst ki in-
maqdūr nahīn. (or) mujh se itne kadr pūl bīdih,am.
paise nahīn diye jā,enge.

172. is mulk men kaun-sā anāj dar in wilāyat chī kism az
paktā hai ? (or) kis kism kā anāj ghallāt paidā mīshawad ?
paidā hotā hai ?

173. ek pharā* chāwalt kitne yak *phara** birinj† rā bachand
ko biktā hai ? mīfarūsh, and ?

174. kumbī log kuchh baipār bhī āyā zāriān tijāratī ham
kar,te haiṅ ki nahīṅ ? mīkun, and ?

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

dhan; shali.
bhat; khushka.
chawal; birinj.

shaltuk; shali.
chilau.
birinj.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI:
175. Why do these people walk about armed ?	૧૭૫. આ લોક હથિયાર બંધ શા સાર ફરે છે ?	ā lok hathiyār-bandh shā-sāru phare chhe ?
176. Where were you born ?	૧૭૬. તમારો જન્મ ક્યાં થયો ? (or) તમે ક્યાં પેદા થયા ?	tamāro janm kyān thā,yo ? (or) tame kyān pedā thayā ?
177. He is noted for that.	૧૭૭. આ કામ માં તે ઘણો પંકાયેલો છે.	ā kām mān te ghano pankā,yalo chhe.
178. The appointed time is past.	૧૭૮. ઠરાવેલો વખત વહી ગયો.	ṭharāv,elo vakhat vahī gayo.
179. I saw what was going on.	૧૭૯. જે જે ત્યાં થતું હતું, તે મારા દીઠામાં આવી જ્યું.	je-je tyān tha,tuṇ ha,tuṇ, te mārā diṭhā mān āv,yuṇ.
180. Good men are scarce in the world, but bad men are plentiful.	૧૮૦. આ સંસારમાં સારા માણસ થોડા છે, પણ માલુ ઘણા છે.	ā sansār mān sārā mānas thodā chhe, pan mātḥā ghanā chhe.
181. Why have you been so late today ?	૧૮૧. આજ આટલીવાર કેમ લાગી ?	āj āṭlī vār kem lāgi ?
182. There is a great deal of water in that puddle.	૧૮૨. પેલાં ખખોચિયાંમાં પાણી ઘણું છે.	pelān khabochiyān mān pānī ghanuṇ chhe.
183. Pluck that flower	૧૮૩. પેલું ફૂલ તોડી લો.	peluṇ phūl toḍī lo.
184. He tripped and stumbled.	૧૮૪. તેણે ઠોકર ખાધી.	te,ne ṭhokar khā,dhī.
185. What is the matter with you ?	૧૮૫. તમને શું થયું છે ?	tam ne shuṇ thay,uṇ chhe ?
186. You are very lazy.	૧૮૬. તું મોટો આળસુ છે.	tuṇ moṭo ālsu chhe.
187. A friend in need is a friend indeed.	૧૮૭. મિત્ર તેને જાણીએ જેને આપદાની વેળા કામ આવે.	mitr te ne jāṇī,ye je āpdā nī velā kām āv,e.
188. There is no comparison between them.	૧૮૮. આ બંધે એક બીજા સાથે મળતા નથી. (or) આ બંનેની વચ્ચે કંઈ મુકાબલો નથી.	ā bandhe ek-bijā sāthe maḷ,tā na,thī. (or) ā banne nī vachche kāṇī mukābalo na,thī.
189. Keep a civil tongue in your head.	૧૮૯. મોં સંભાળી બોલ.	moṇ sambhālī bol.

* This phrase is happily expressed in the following Persian verse:—
shahanshahi ki az pai te'zimi dargahash,

ANGLO-HINDI.

175. ye log hathiyār-band kyūn phirte haiṅ ?

176. tum, hārā janam kahān hū, ā ?
(or) tum kahān paidā hū, e ?

177. wuh is bāt men mash, hūr o ma'rūf hai.

178. muddat jo ṭhahrā, ī gai thī, so guzar gai.

179. jo kuchh wahān ho, tā thā, so maiṅ ne dekh, ā.

180. bhale ādmī dunyā men thoḍe haiṅ, par bure bahut.

181. āj kyūn itnī der lagā, ī ?

182. us dabre men bahut-sā pānī hai.

183. wuh phūl toḍ-lo.

184. us ne ṭhokar khā, ī.

185. tum ko kyā hū, ā ?

186. tū badā sust hai.

187. dost wuh hai, jo bure waqt men kām ā, we.

188. un do, non ke-bīch kuchh mushābahat nahīṅ.

189. munḥ sambhāl, kar bol.

ANGLO-PERSIAN.

īn mard, um chi-rā musallaḥ rāh mī, raw, and ?

wilādat, ī tū dar kudām wilāyat, ast ?

dar īn amr ū bisyār shuhrat, ī dār, ad.

muddat, ī ki qarār shuda būd, guzasht.

ān-chi ān-jā wuḳū' mī, yāft, dīd, am.

nīk, ān ba, ghāyat andak, and wa- likin ashrrār bisyār.

im, rūz chi-rā īn-ḳadr dīr shud ?

dar ān āb, gīr āb bisyār mī, bāsh, ad.

ān gul rā az darakht bi, chīn.

pā, yash bazamīn khurd. (or) ū sikandar, ī khurd.*

tu, rā chi shud ?

tū bisyār tambal hast, ī.

dūst, ī sādīk ān, ast ki dar ḥālat, ī ihtiyāj ba, ḳār āyad.

dar miyān, ī īshān ba hīch wajh mushābahat, ī nīst.

zabān, ī khud rā dar dahān, ī khud nigah dār.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
✓ 190. The water soaks into the walls.	૧૯૦. પાણી ભીંતમાં પ ચેહે.	pānī bhīnt mān pachhe chhe.
191. Can* you lift this stone?	૧૯૧. તમે આ પથ્થર ઉ પાડી શકો છો?	tame ā paththar upādī shak, o chho?
192. Can* you read the clock?	૧૯૨. તમને ઘડીઆળ જો તાં આપડે છે?	tam ne ghaḍī, āl jo, tān āvde chhe?
193. Bring me a cup of tea.	૧૯૩. એક આહું આ લાવો.	ek pyālun chā lāv, o.
194. Bring me a tea-cup.	૧૯૪. એક ચાનું આહું લાવો.	ek chā nun pyālun lāv, o.
195. This boy will turn out more clever than his brother.	૧૯૫. આ છોકરો પોતા ના ભાઈ કરતાં વધારે કાબિલ નિપજશે.	ā chhokro potā nā bhāī kartān vadhāre kābil nipaj, she.
196. Will you sell this pen-case to me?	૧૯૬. તમે મને આ કલ મદાન† વેચાનું આપશો?	tame ma ne ā kalam, dān† vechā, tun āpsho?
197. Go aside.	૧૯૭. બાજુ ચાલો.†	bājū chāl, o.†
✓ 198. Don't use slang words.	૧૯૮. જીતક શબ્દો વાપરો માં.	jītak shabd, o vāpro mān.
199. It may be possible, but not at all probable.	૧૯૯. કદાચિત એ બનવા જોગ હોય, પણ સંભવિત ન થી.	kadāchit e ban, vājog hoyā, pan sambhav, it nāthī.
200. Get me some strong tea, this is too weak.	૨૦૦. મારે સારૂ થોડી ત દુબ (or, કડવી) આ લાવો, આ આ બહુ પાતળી (or, કુમળી) છે.	mā, re sārū thodī talkh (or, kaḍvī) chā lāv, o, ā chā bahu pātli (or, kumli) chhe.

* It is painful constantly to hear *shakvun* and *sakna* used too extensively with the English potential, and *can* always rendered by those words. It must, therefore, be borne in mind that the power acquired by discipline, as the learning of a trade, language, &c., is expressed in Gujarati by *avadvun* and in Hindustani by *ana*. Physical force is correctly expressed by *shakvun* and *sakna*.

† *Dan* is an affix denoting the receptacle, place, or stand; as:—

ENGLISH.	ANGLO-GUJARATI.	ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
candlestick.	samedan (or) samedani.	sham'dan.	sham'dan.

ANGLO-HINDI.

190. pānī dīvar, on men mar, tā hai. (or, pach, tā hai).

191. tum yih pathar uṭhā sakṭe ho?

192. tum ko ghadiyāl dekh, nā ā, tā hai?

193. ek piyāla chā lā, o.

194. ek chā kā piyāla lā, o.

195. yih ladkā apne bhāī se ziyāda kābil ho-niklegā.

196. tum yih kalam, dānt mere hāth bechoge?

197. bāzū chal, o. †

198. zīṭak lafz, on ko isti'māl mat kar, o.

199. shāyad ki yih mumkin ho, par aksar (or, aghlab) nahīn.

200. mere liye thodī-sī gāḍhī chā lā, o, yih chā bahut patlī hai.

ANGLO-PERSIAN.

āb dīvar, hā rā mī, khīsān, ad.

shumā in sang rā mī, tawān, id bar-dār, id?

shumā gardish, i sā, at rā mī, shanās, id? (or) shumā sā, at rā mī, fahm, id?

yak piyāla, i chā, i biyār.

yak piyāla, i chā, i khurī biyār.

in pisar nisbat ba birādari khud kābil, tar khāh, ad shud. (or, khāh, ad bar-āmad).

in kalam, dānt rā ba man mī, farūsh, id?

bi, rau kinār. (or) kinār bi, rau.

alfāz, i zīch rā isti'māl ma, kun.

shāyad ki in mumkin bāsh, ad, wa-likin ihtimāl na dār, ad. (or, ba nazar na mī, āyad).

az barā, i man kadrī chā, i, i pur-rang (or, talkh) biyār, in chā, i bisyār kam-rangast (or, in chā, i dam na kashīdā, ast).

sand-box.

perfume-box.

fire-hearth.

flower-pot.

repository for goods.

salt-cellar.

ret, dan.

atar, dan.

atash, dan.

gul, dan.

bar, dan.

nimak, dan.

reg, dan.

'atr, dan.

atash, dan.

gul, dan.

bar, dan.

namak, dan.

rig, dan.

'itr, dan.

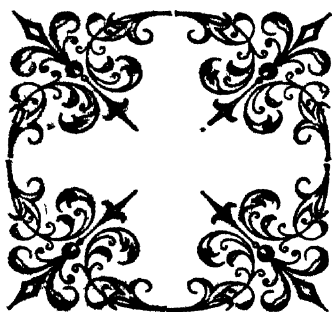
atash, dan.

gul, dan.

bar, dan.

namak, dan.

† This expression is unfortunately vulgarized into *chal re baru* which is somewhat akin to the well known phrase—*away! away! you fellows away*. In Urdu, the interjection *re* is used to express contempt; and should, therefore, never be used in polite language.

PART III.
MILITARY PHRASES.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
1. The enemies were defeated, many men were killed and wounded, their guns were taken, and all their baggage was plundered.	૧. શત્રુનો પરાજય થયો, ઘણા માણસ તેઓના માથા ગયા અને ઘાયલ થયા, તેઓની તોપી અમારે હાથ આવી, અને તેઓના સગળો સામાન લૂટાઈ ગયો.	shatru no parājaya tha,yo, ghanā mānas te,o nā mār,yā gayā ane ghāyal thayā, te,o nī top,o am,āre hāth āvī, ane te,o no saglo sāmān lūtāi gayo.
2. When troops march through a district,* the inhabitants go to the Collector and falsely complain that the <i>sipahis</i> have plundered them.	૨. જ્યારે કોઈ ફોજ કોઈ પ્રગણા*માં યઈને જાય છે, ત્યારે ત્યાંના રહેવાસી લોક કલેક્ટર સાહેબ પાસે જઈને જુઠી કસ્ટાફ કરે છે કે સિપાહી લોહોએ અમને લૂટ્યા.	jiyāre koī foj koī praganā* mān tha,ine jāya chhe, tyāre tahān nā reh,vāsī lok collector sāheb pāse ja,ine juthī faryād kar,e chhe ke sipāhī loko,e am ne lūtyā.
3. Had the detachment marched one day earlier, it would have fallen in with the regiment.†	૩. જો પેલી તૈનાતી એ ક દિવસ અગાઉ કૂચ કરત, તો પલટણાને જઈ મળત.	jo peli tainātī ek divas agā,u kūch kar, at, to paltant ne ja,ī malat.
4. If the <i>sipahi</i> had not gone to the rampart, he would not have fallen into the ditch.	૪. જો પેલા સિપાહી દોટની સપીલ પર ન ગયો હોત, તો આઈમાં ન પડ્યો હોત.	jo pelo sipāhī koṭi nī safil par na gayo hot, to khāī mān na pad,yo hot.
5. When I ordered those <i>sipahis</i> to advance, they threw down	૫. જ્યારે મેં પેલા સિપાહીઓને આગળ વધવાનો હુકમ કર્યો, ત્યારે તેઓએ	jiyāre men pelā sipāhī,o ne āgal vadh,vā no hukm kar,yo, tyāre

ENGLISH.	ANGLO-GUJARATI.	ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
* Presidency.	ilako; khatun.	dar-ul-hukumat.	dar-ul-imarāt.
Province.	prant.	suba; 'alaka.	suba; buluk.
Collectorate.	svasthan.	chakla.	
District.	praganun; taluko; mahal.	pargana; mahall; sar-kar.	mahall; ta'alluka; khitta.
Village.	gam; moje.	ganw; mauza'. basti.	dih; karya.
Hamlet.	gamdun; khedun.	kheda.	mausa.'
Station (<i>villa</i>).	jille; thanun.	zil'a; thana.	zil'a.

† The words *paltan* and *batatan* are a corruption of the English words *platoon* and *battalion*, the natives having no other to express them by, unless *ulush* may be translated

ANGLO-HINDI:

1. dushman ne shikast khāī, bahut-se log un ke mārē gaye aur ghāyal hūe, un kī topē hamārē hāth āīn, aur sārā asbāb un kā lūtā gaya.

2. jab koī fauj kisī pargane* men-se ho kar jāti hai, tab rah-ne-wālē collector sāhib ke-pās jākar jhūthī faryād kartē hain kī sipāhiyon ne hamēn lūtā.

3. agar wuh ta'ināti ek din āge kūch kartī, to paltant se jā miltī.

4. agar wuh sipāhī safil par na chadhā hotā, to khandak men na gir-padā hotā.

5. jab main ne un sipāhiyon ko āge badh-ne kā hukm kiyā, un hon-ue ap-ne hathiyār zamin par dāl-d ye

ANGLO-PERSIAN.

dushman shikast' khurd, wa khalki bisyār az ishān kushta gashta wa majrūh shuda, tūphāi ishān ba dast-i mā uftāda, wa aslābi ishān kullan ba gharat rafta.

har waqt kī lashkar az māhālī* ubūr mīkunad, sākināni ān-jā nazdī collector sāhib mīrawand, wa ba durūgh shakwa mīkunand kī sipāhiyān mā rā gharat kard, and.

agar ān dastai lashkar yak rūz pish-tar kūch karda būd, ba fauji khud mulhak mīshud.

agar ān sarbāz bālāi diwāri kalā na mīraft; dar khandak na mīuftād.

ba'd az ān kī man sarbāz-hā rā hukmī pish raftan kardam ishān abā namīda, tūfanghāi khud

as such. An army composed of the troops of twenty two *subas*, or provinces, called *ba'isi*, was raised in or about 1756, by Shuja-ul-daula, king of Oude, on the European model, and composed solely of Muhammadans, whom he chose to term *najib*, or *noble*. This word is now much used, and synonymous with the modern idea of a *volunteer*, *cavalier*, or *gentleman soldier*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
their arms, and refused to stir a step further, until they received their arrears of pay.	હથિયાર ભીંચ ઉપર નાખી દીધાં, અને ખોલવા લાગ્યા, કે જ્યાં સુધી અમને અમારે ચઢેલા મુશારે ન મળે ત્યાં સુધી અમે એક ડગલુ આગળ વધનાર નહીં.	te, o e hathiyār bhonya upar nākhī-dīdhān, ane bol,vā lāgyā, ke jyān-sudhī am ne am,āro chadh,elo mu-shāro na māle tyān-sudhī ame ek daglun āgal vadh,nār nahīn.
6. That <i>sipahi</i> sold his kit, for which crime he was confined in the <i>kānji</i> house for six months, and forfeited half his monthly pay for a year.	૬. પેલા સિપાહીએ પોતાનો લશ્કરી સામાન વેચી નાખ્યો, તે વાંક ઉપરથી છ મહિના લગી પેજખાનામાં કે દ પડ્યો, અને એક વરસ લગી તેનો અર્ધો પગાર કાપામાં આવ્યો.	pelā sipāhīe potā no lashkarī sāmān vechī-nākh,yo, te vānk upar-thī chha mahinā lagī pej-khānān mān ked pad,yo, ane ek varas lagī te no ardho pagār kāp,yā mān āv,yo.
7. Did he draw his bayonet from the <u>scabbard</u> on the <u>parade ground</u> ?	૭. પરડની જગા ઉપર તેણે પોતાની બાગનેટ મિયાનમાંથી કાઢાડી હતી કે નહીં?	parade nī jagā upar te,ne potā nī bāgnet miyān mān-thī kahādī hatī ke nahīn?
8. He whirled his sword three times round his head and then made a blow at me, but I warded it off with a stick.	૮. તેણે પોતાની તલવાર* ત્રણવાર માથા ઉપર ફેરવીને ફક હાથ મારા ઉપર તાક્યો, પશુ મેં તેને લાકડીએ કરી રદ કરીધો. (or, બચાવી લીધો.)	te,ne potā nī talvār* tran vār mātā upar phervī,ne ek hāth mā,rā upar tāk,yo, pun men te ne lākdīe karī rad kidho. (or, bachāv,i lidho).
9. The recoil of the gun was so violent that the carriage was overturned by it.	૯. તોપ પાછી હડયાને લીધે તોપની ગાડી ઉલટાઈ ગઈ.	top pāchhī haṭh,yā ne-lidhe top nī gādī ultā,i-gaī.
10. I should have had a pension of ten Rupees a month, had I not been dismissed the Government service.	૧૦. જો હું સરકારની ચાકરીમાંથી બરતરફ ન થાત, તો મને દસ રૂપિયાનો બેઠો પગાર મળત.	jo hun sar-kār nī chākārī mān-thī bar-taraf na thāt, to ma ne das rupiyā no beṭho pagār mal,at.
11. He endeavored corruptly to influence	૧૧. અદાલતમાં પેલા શખ્સે	adālat mān pelā shakhs,e kapaṭ thī

* Also, *tarvar*.

ANGLO-HINDI.

aur bolē, ki jab-lag hamārī chadhī
hū,ī talab hamēn nahīn milēgi
tab-lag ham ek kadam āgē na
badhenge.

6. us sipāhī ne apnā lashkarī
sāmān bech-dālā, tīs taksīr par
chha mahīne tak kāñjī-khāne mēn
kaid hū,ā, aur ek baras tak ādhā
pagār us kā kātā gayā.

7. *parade* par us ne apnī sangīn
miyān se nikālī thī ki nahīn ?

8. us ne tīn bār apnī talwār
sir par phirā phirā kar ek hāth
mujh par chalāyā, lekin main ne
lakḍī se radd kiyā. (or, bachā
liyā).

9. top ne aisā pīchhā kiyī ki
gāḍī ulāṭ-paḍī.

10. agar main sar-kār kī naukari
mēn-se bar-taraf na hū,ā hotā, to
mujhē das rupayē kā baithā pagār
miltā.

11. adālat mēn us ne bad-niyatī
se chāh,ā ki sūbadār ko tahrīk

ANGLO-PERSIAN.

rā bar zamīn andākhta, guftand, ki
tā bakīyāi mawājibī mā ba mā na
rasad, kadamī pish-tar na khāhīm
guzāsht.

ān sarbāz chūn-ki yarākī khud
rā farūkhta būd, ba sababī irtikābī
īn taksīr shash māh dar kāñjī-khāna
mukāiyad shud, wa tā muddatī
yak sāl nisf az mawājibī ū burīda
shud.

āyā fulān kas dar maidānī kawā,
id sar-naizai tufāngī khud rā az
ghilāf bar-āwarda būd yā na ? —

ū si dafa shamshīr rā ba girdī
sarī khud gardānīd, wa ba'd az ān
ba man hawāla namūd, amma man
ba chāb-dastī khud radd kardam.

tīp chunān ba shiddat bar-gasht
ki ārāba wāzhgīn shud.

agār man az naukari sar-kār
ma'zūl na mīshudam, māhī dah
rūpiyā pension āyidi man mī
shud.

ū dar adālat az rāhī sharārat
khāst wa sa'i kard ki sūbadār rā

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
the <i>subedar</i> * on the Court of Requests.	સુબેદારની બુદ્ધી ફેરવવાને પ્રયત્ન કર્યો.	sube,dār nī buddhī pherav,va no prayatn karyo.
12. Do you think, that in dealing with those people, mildness will be more efficacious than severity; or that seeing their disposition it may be advisable to make an example by hanging some of the leaders.	૧૨. તમે શું ધારો છો, કે તે લોકોની સાથે નરમીથી આ લવું યોગ્ય છે કે સખીયી; અથવા એમનાં સ્વભાવ ઉપરથી તમને એમ સારું મુજબ છે કે એમના બે ત્રણ આગેવાનોને ફાંસી દેવી, કે બીજાઓને ધાક લાગે.	tame shun dhāro chho, ke te lok,o ni-sathe narmī thī chāl, vun yogya chhe ke sakhtī thī; athvā e,o nā svabhāv upar-thī tam ne em sārūṇ sujhe chhe ke e,o nā be tran āgevan,o ne phāṇsī devī, ke bijā,o ne dhāk lāge.
13. There is no need of further proof; he is a spy, take him and <u>hang him up</u> to the nearest tree.	૧૩. એથી વધારે આકસી કરવાની કાંઈ અગત નહીં; એ જાસુદ છે, એને પકડીને નજીકના ઝાડ સાથે ટાંગીને ફાંસી દો.	e thī vadhāre chokāī karvā nī kāṇī agat na, thī; e jāsud chhe, e ne pīkdī,ne najīk nā jhād sāthe tāngī,ne phāṇsī do.
14. As the enemy were retreating, we were advancing.	૧૪. જેમ જેમ શત્રુ પાછળ હટતો હતો, તેમ તેમ અમે તેના ઉપર આગળ વધતા હતા.	jem-jem shatru pā-chhal haṭh,to hato, tem-tem ame te nā-upar āgal vadhtā hatā.
15. To what corps do you belong?	૧૫. તમે કઈ પલટામાં છો ?	tame kaī palṭan mān chho ?
16. How many years have you been with it?	૧૬. કેટલાં વરસ થયાં તમે તે પલટામાં રહ્યા છો ?	keṭlān varas thayāp tame te palṭan mān rah,yā chho ?
17. What service have you seen?	૧૭. કઈ કઈ લડાઈ તમે જોઈ ?	kaī kaī ladāī tame joī ?
18. Are the native officers, for the most part, very respectful?	૧૮. ગામડી અમલદાર લોકો ઘણું કરીને મર્યાદાથી આ લેવે કે નહીં ?	gāmthī amal,dār lok ghanun-karī,ne maryādā thī chāl,e chhe ke nahīn ?
19. When you were on service, had you any fighting or not?	૧૯. જ્યારે તમે લડાઈ પર ગયા, ત્યારે કોઈ લડાઈ તમે લડ્યા કે નહીં ?	gyāre tame ladāī par gayā, tyāre koī ladāī tame lad,yā ke nahīn ?
20. Did the enemy commence the attack or did you ?	૨૦. પ્રથમ શત્રુએ હલો કર્યો કે તમે કર્યો ?	pratham shatru,e hallo kar,yo ke tame karyo ?

* *Subedar* is a commissioned officer in the native army, corresponding to *captain* in

ANGLO-HINDI.

targhīb dekar us ki rā'e ko phirā,
we.

12. tum kyā samajhte ho, ki un
logon ke-sāth narmī se kām lenā
bih̄tar hai yā sakhtī se; yā un ki
khāsiyat aur tabiāt ke-liye un ke
do tīn sardār, on ko phānsī denā
munāsib hai, tā-ki aur, on ko ibrat
ho.

13. ab ziyāda tahkikāt ki kuchh
hājat nahīn; wuh jāsūs hai, use
pakad-lo, aur kisī nazdik ke
darakh̄t se latkā, kar phānsī do.

14. jyūn-jyūn dushman hat̄tā jā,
tā thā, tyūn-tyūn ham us par āge
bad̄hte jā, te the.

15. tum kis palṭan men ho? (or,
alāka rakh̄te ho?)

16. tum kaī baras us palṭan
men rah̄e?

17. kaun kaun-sī ladāiyān tum
ne dekh̄īn?

18. mulkī amaldār log aksar
adab se chal̄te haiṅ ki nahīn?

19. jab tum ladāī par gaye, tab
kuchh ladāī hūī ki nahīn?

20. pahle dushman ne ḥamla
shurū' kiyā ki tum ne?

ANGLO-PERSIAN.

tahrīs karda rāi ū ra bar-
gardānad.

rāi tī chīst, ki bā ān mardum
ba mulāyamat raftār namīden
bih̄tar khāhad bīd, yā ān-ki ba
muḳtazāi tabiāti ishān chand nafar
az ruasāi ishān rā ba dār kashīm,
tā digarān ibrat gīr-and.

bīsh az īn subūtī na mī-khāhad;
yakīnast ki ū jāsūsast, ū rā bi-bar
wa ba har dara'khtī ki nazdik, tar
bāshad sullāba bīzan. *سلا ب بزن*

har-chand ki dushman pas mī
nishast, mā pīsh mīraftīm.

dar kudām fauj alāka dārī?

chand sāl, ast ki dar ān fauj
hastī?

dar kudām jang ḥazīr būdī?

uḥda, dārānī mulkī aksar ba
adab raftār mīkunand yā na?

dar waktī ki tū dar pai jang
raftī, jangī wāqī' shud yā na?

dushman shurū' ba ḥamla namūd
yā tū?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
21. How were the enemy chiefly armed ?	૨૧. શત્રુની પાસે ધણુ ય રાં હથિયાર કેવાં હતાં ?	shatru nī-pāse ghana- kharāṇ hathiyār kevāṇ hatāṇ ?
22. Did they show much bravery in defending the pass or not ?	૨૨. ઘાટ ને બચાવી રાખ વામાં તેઓએ ધણું શૂરાપણું દેખાડ્યું કે નહીં ?	ghāṭ ne bachāvī- rākḥ,vā māṇ te,o,e ghanun shūrā,panun dekhād,yun ke nahīṇ ?
23. How many were killed and wounded ?	૨૩. કેટલા લોક માર્યા ગ યા, અને કેટલા ઘાયલ થ યા ?	keṭlā lok mār-yā gayā, ane keṭlā ghāyal thā,yā ?
24. After the enemy fled, to what distance did you pursue them ?	૨૪. જ્યારે શત્રુ નાસી ગ યો, ત્યારે તમે કેટલી વેગળા હલિગી તેની પછવાડે ગયા ?	gyāre shatru nās,i- gayo, tyāre tame keṭli veglā,i lagī te nī pachhwāde gayā ?
25. How many prisoners were taken ?	૨૫. કેટલા બંધીવાન પક ડયા ?	keṭlā bandhī,vān pak- ḍāyā ?
26. Were there any women present, and what were they doing ?	૨૬. કોઈ સ્ત્રીઓ ત્યાં હ તી, અને તેઓ શું કરતી હતી ?	koī stri,o tyāṇ hatī, ane te,o shun kar,tī hatī ?
27. In what manner had the enemy encamped, and was there any stockade, and how was it constructed ?	૨૭. શત્રુએ પોતાની છાવ ણી શી રીતે કીધી હતી, અ ને ત્યાં કોઈ લકડકોટ હતો કે નહીં, અને તેની બાંધણી કેવી હતી ?	shatru,e potā nī chhāvnī shī rīte kīdh hatī, ane tyāṇ koī lakad- koṭ hato ke nahīṇ, ane te nī bāndhnī kevi hatī ?
28. If the enemy had stockaded themselves, could you have attacked them with success or not ?	૨૮. જો શત્રુ લકડકોટમાં રહ્યો હોત, તો તમે તેની ઉપર હલ્લો કરીને ફાંચ્યા હો ત કે નહીં ?	jo shatru lakad-koṭ māṇ rah,yo hot to tame te nī-upar hallo karī,ne phāv,ya hot ke nahīṇ ?
29. In what manner did you attack them ; and did they give ground or not ?	૨૯. તમે તેઓની ઉપર શી રીતે હલ્લો કર્યો, અને તેઓ પાછા હટ્યા કે નહીં ?	tame te,o nī-upar shī rīte hallo karyo, ane te,o pāchhā haṭh,yā ke nahīṇ ?
30. If they gave ground, why did you not advance upon them ?	૩૦. જ્યારે તેઓ પાછા હ ટ્યા, ત્યારે શા સાર તમે તે ઓ ઉપર આગળ વધ્યા ન હીં ?	gyāre te,o pāchhā haṭh,yā, tyāre shā-sārū tame te,o upar āgall vadh,yā nahīṇ ?
31. What was there to cover the retreat of the enemy ?	૩૧. શત્રુને નાસી જતી વે ળા આશ્રય શાનો હતો ?	shatru ne nās,i-jatī velā āshraya shā hato ?

ANGLO-HINDI.

21. dushman ke-pās aksar hathiyār kaise the ?

22. ghāt ke sambhālne men un, hon ne badī bahādurī batāī ki nahīn ?

23. kitne mārē gaye, aur kitne zakhmī hūe ?

24. jab dushman bhāgā, tum ne kitnī dūr tak un kā pichhā kiyā ?

25. kitne kaidī pakḍe gaye ?

26. koī auratēn wahān hāzir thīn, aur kyā kartī thīn ?

27. dushman ne apnī chhā, onī kis tarḥ ki thī, aur koī lakḍ-kot thā, aur kaisā banā hūā thā ?

28. agar dushman lakḍ-kot banā, kar us men rah, tā, to tum us par ḥamla karke fath pāte ki nahīn ?

29. tum ne un par kis tarḥ ḥamla kiyā, aur we pichhe ḥaṭe ki nahīn ?

30. jo we pichhe ḥaṭe, to tum un par kyūn nahīn badḥe ?

31. jab dushman bhāgā, tab use āsrā kyā thā ?

ANGLO-PERSIAN.

dushmanān chi kism aslaha bā khud dāsht, and ?

ā, yā īshān dar hifāzati guzar-gāh dilirī namūd, and yā na ?

chand nafar kushta shud, wa chand majrūh gardid ?

dar waqtī ki dushman hazīmat namūd, tā ba ku-jā ta'ākubi īshān kardid ?

chand kas asir shud, and ?

ā, yā zanān dar ān-jā hāzir būd, and, wa īshān chi mikard, and ?

dushman chi-gūna ma'askari khud rā tartīb dāda bud, and, ā, yā khār bandī namūda būd, and, wa chi-gūna tīp-ārāī karda būd, and ?

agar dushman dar khār, band mukām karda būd, tū bar īshān ba āsānī mitawānistī yurish burd yā na ?

tū bar īshān chi-gūna yurish āwardī, wa īshān pas-nishast, and yā na ?

chūn īshān pas-nishast, and, tū chirā rū ba īshān na rāftī ?

dar waqtī hazīmat, panāh, dushman chi būd ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
32. Did the cavalry prove of any great service in this engagement, and how many of them were there with you ?	૩૨. એ લડાઈમાં સજ્જર થોકે કેઈ મોટું કામ કરી કે ખાડ્યું કે નહીં, અને તેઓ તાંદેના તમારી સાથે કેટલા માણસ હતા ?	e ladāi mān savār-loke kani moṭuṇ kām karī dekhādīyūn ke nahin, ane teo māhe-nā tamārī sāthe keṭlā mānas hatā ?
33. On what sort of ground did the engagement take place, and were you aware of the enemy's being so near you ?	૩૩. જે જગા ઉપર લડાઈ થઈ તે જગા કેવી હતી, અને તમે જાણતા હતા કે શત્રુ એટલા સોડે આવેલા છે ?	je jagā upar ladāi thaī te jagā kevi hatī, ane tame jāntā hatā ke shatru eṭlo sode āvelo ehhe ?
34. Did you take the enemy by surprise, or were they prepared to receive you ?	૩૪. તમે શત્રુ ઉપર એકાએક જઈ પડ્યા, અથવા તેઓ તમારે હત્રો લેવાને તૈયાર હતા ?	tame shatru upar ekā-ek jāi-padyā, ke teo tamāro hallo levā, ne taiyār hatā ?
35. How did you get possession of the fort, and did you find much difficulty in placing the scaling ladders ?	૩૫. કિલ્લો શી રીતે તમારે હાથ આવ્યો, અને સીધી કિલ્લા ઉપર મુક્તી લેવા તમને ઘણી મહેનત પડી કે નહીં ?	killo shī rite tam, āre hāth āvyo, ane sīdhī killā upar mukṭi velā tam ne ghanī mehnat paḍī ke nahin ?
36. After getting possession of the fort, did you find any money, elephants, horses, camels, bullocks, &c.	૩૬. કિલ્લો હાથ આવ્યા પછી તમને કાંઈ પૈસા, હાથી, ઘોડા, ઊંટ, બળદ, અથવા કાંઈ બીજી વસ્તુ જડી કે નહીં ?	killo hāth āvyā pachhī tam ne kani paisā, hāthī, ghodā, ūṇṭ, balad, athvā kani bijī vastu jadī ke nahin ?
37. Where were you yourself when the action commenced ?	૩૭. જ્યારે લડાઈ થવા માંડી, ત્યારે તમે પોતે ક્યાં હતા ?	jyāre ladāi tha,vā māṇḍī, tyāre tame pote kyān hatā ?
38. Did the guns of the horse artillery do much execution, and was it a large breach or not ?	૩૮. ઘોડાસ્વાર તોપખાનાની તોપોથી ઘણા લોક માર્યા ગયા કે નહીં, અને ખાડો કે મોટું દુર્ગ કે નહીં ?	ghod-svār top-khānā nī topo thī ghanā lok māryā gayā ke nahin, ane bākoruṇ moṭuṇ hatuṇ ke nahin ?
39. How strong was the storming party, and did they find much resistance in forcing the breach ?	૩૯. ભગારામાં પેસનારી ટુકડીમાં કેટલા માણસ હતા, અને અંદર પેસતી લેખા શત્રુએ ઘણો અટકાવ કરી પો કે નહીં ?	bhagārān mān pes, nārī ṭukḍī mān keṭlā mānas hatā, ane andar pestīvelā shatru, e ghanō atkāv kīdho ke nahin ?

ANGLO-HINDI.

32. is ladāī men risāle ke log,
on ne kuchh badā kām kār dikhā,
yā, aur tum, hāre sāth kitne the ?

33. jis jaga ladāī hūī wuh jaga
kaisī thī, aur tum jānte the ki
dushman itnā nazdik ā-pahunchā
hai ?

34. tum ne dushman ko achānak
le-milā,yā, yā we tum, hāre mukā-
bale ko taiyār the ?

35. kila kis tar, h tum, hāre hāth
āyā, aur sīdhī ke lagā, ne men tum
ko bahut-sī dikkat pahunchī ki
nahīn ?

36. kila hāth ā, ne ke-ba'd tum,
hen kuchh paisā, hāthī, ghode, unt,
bail, wa-ghairā milā ki nahīn ?

37. jab ladāī shurū' hūī, tum ap
kahān the ?

38. aspī top-khāne ki top, on se
bahut-se log mār, e gaye, aur
bugārā badā-sā thā ki nahīn ?

39. bugāre men ghus, ne, wālī
taīnātī men kitne log the, aur
bugāre men ghuste waqt un ko
bahut-sī rok-ṭok milī ki nahīn ?

ANGLO-PERSIAN.

ā,yā dar in ma'raka sawārān
khidmatī shāyān ba-jā āward, and,
wa chand kas az īshān ham, rāhī
tū būd ?

dar jāī ki jang wāki' shud zamīn,
ash chi-gūna būd, wa ma'lūmī tū
būd ki dushman ba in andāza
nazdik shud, ast ?

tū bar dushman bī-khābar hamla
kardī, yā īshān barāī mukābalaī
tū musta, idd būd, and ?

chi-gūna kala dar dastī tū āmad,
wa nardbān bar ān guzāsht, an
dushwār būd yā na ?

ā,yā ba'd az-ān-ki kala fath
shud, chīzī az naqd, ya fil, yā asp,
yā shutur, yā gāw, wa-ghairī hā
ba dast āmad ?

chūn jang shurū' shud, tū khud
ku-jā būdī ?

ā,yā az tūp, hāī tūp-khānaī aspī
khalkī bisyār kushta gashta, wa
mughārā ki dar diwārī kala būd
wasī būd yā na ?

kas, ānī ki yurish burda az
mughārā dākhil shud, and, chand
kas būd, and, wa dar waqtī dukhil
mumāna, atī wa muzāhamatī ba
īshān shud yā na ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
40. Did you suffer much injury from their rockets,* and did they fire many?	૪૦. તેઓનાં આણુ* છુટયા થી તમારી ધણી હાની થઈ કે નહીં, અને તેઓએ ધણું આણુ છોડયાં કે નહીં.	te,o nān bān* chhut yā thī tamārī ghanī hānī tha,i ke nahīn, ane te,o,e ghanān bān chhod,yān ke nahīn?
41. They fired a great many, but did not seem to understand directing them to any point.	૪૧. તેઓએ ધણું આણુ છોડયાં, પણ માલુમ પડ્યું કે તેઓ નિશાન આંધી જણતા નો હોતા.	te,o,e ghanān bān chhod,yān, pan mālum pad,tuṇ hatuṇ ke te,o nishān bāndh,i jāṇ,tā no hotā.
42. We were much annoyed by their matchlocks which they continued firing without intermission during the whole siege.	૪૨. તેઓની તોડેદાર બંદુકોના છુટયાથી અમને ધણો ઉપદ્રવ થયો, કાંજે જ્યાં લગી ધેરા રહ્યો ત્યાં લગી છોડવા રહ્યો.	te,o nī tode,dār banduk,o nā chhut,yā thī am ne ghano updrav thayo, kāṇ-je jyān-lagī ghero rahyo tyān-lagī chhod,tā rahyā.
43. They seemed very much afraid of our cavalry, and did not stand one charge from them.	૪૩. એમ દિસતું હતું કે તેઓ અમારા સવારોથી ધણા બિહતા હતા, અને તેઓનો એક હલ્લો પણ ઉઠાવી શક્યા નહીં.	em distuṇ hatuṇ ke te,o amārā savār,o thī ghanā bihtā hatā, ane te,o no ek hallo pan uṭhāv,i shakyā nahīn.
44. After taking the fort, we discovered that they had thrown the dead bodies into the ditch which surrounded it. They left those who were wounded exposed to the sun without even water to drink.	૪૪. કિલ્લો લીધા પછી અમને એમ માલુમ પડ્યું કે તેઓએ પોતાના માણસોની લોથો એક આઈ જે કિલ્લાની આસપાસ હતી તેમાં નાંખેલી હતી, અને જે લોક ઘાયલ હતા તેઓને તડકામાં તરસ્યા છોડી ગયા હતા.	killo lidhā pachhī am ne em mālum pad,yuṇ ke te,o,e potā nā mānas,o nī loth,o ek khā,i je killā nī ās-pās hatī te mān nākh,elī hatī, ane je lok ghāyal hatā te,o ne tadkā mān tarasyā chhod,i gayā hatā.
45. Most of the people escaped during the night, and took all their jewels with them.	૪૫. ધણાખરા લોક રાતો રાત પોતાનું જરૂર જેવર લઈ નાસી ગયા.	ghanā-kharā lok rāt-o-rāt potā nuṇ jar-jevar le,i nāsī gayā.

* War (or congreve) rocket, *ban*.
 Blue-lights, *mah-tabi*.
 Catherine-wheels, *charkhi*.
 Flower-pots, *phul-jhadi*.
 Signal (or, common) rocket, *hawai*.
 Cracker, *phatakha*.

ANGLO-HINDI.

40. un ke bān* chhutne se tum, hārā bahut nuksān hūā, aur un, hon ne bahut-se bān chalāye ki nahīn?

41. unhon ne bahut-se bān chhodē, par ma'lūm padtā thā ki shast achchhī tarh nahīn bāndhte the.

42. un kī todēdār bandūk, on ne hamēn bahut-sī aziyat dī, aur jab-lag gherā rahā tab-lag chhod, te hī rahē.

43. aisā nazar atā thā ki we hamārē risālē se bahut darte the, aur un kā ek ḥamla bhī uthā na sakē.

44. kila le, ne ke-ba'd hamēn ma'lūm padā ki unhon ne apne murd, on ki lāsh, on ek khandak mē jo kil'e ke-āspās thī dal-dī thī, aur jo log zakhmī the un ko dhūp mē pyāse chhodkar gaye the.

45. aksar log rāton-rāt sab ap, nā zar-o-zewar le-bhāgē.

ANGLO-PERSIAN.

āyā az galūlahā, i kuppuzi īshān sadma, i farāwān ba tū rasīd, wa īshān bisyār galūlahā, i kuppuz khālī kardand ?

agar-chi īshān galūlahā, i kuppuz bisyār khālī kardand, wa-likin chu nān ma'lūm mīshud ki az nishāna zad, an sār-rishta na dāshtand.

az tufanghā, i fatīlahā, i īshān bisyār zahmatī ba mā rasīd, zīrā-ki tā hangāmī ki muḥāsara dar-miyān būd, īshān lā-yankati' shalīk mī, kardand.

mushāhada mīshud ki īshān az sawārānī mā bisyār khā, if būdand, wa tābī hīch-yak az ḥamla, hā, i īshan rā na dāshtand.

ba'd az-ān-ki kila ba dast āmad, chunān ma'lūm shud ki īshān kushta, hā, i khud rā dar khandakī ki girdī hisār wāki' būd andā^kkhta, būd, and, wa kasānī ki majrūh būd, and dar āftāb tishna guzāshta, būd, and.

aksarī az mard, um shab hangām zar wa jawāhirī khud rā bar-dāshta farār kardand.

Stars put in the rocket, *sitara*.

Roman candles, *hath-phul* (or) *hath-nala*.

Squib, *chhuckkandar*.

Serpents in fire-works, *tunta*.

These are Hindustani words, but they may safely be used in Gujarati. I have not been able to find out the corresponding Persian words.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
46. When we entered the fort, we found only a few poor people and the attendants of the palace.	૪૬. જ્યારે અમે કિલ્લામાં પેહા, ત્યારે થોડા કંગાળ લોક તથા મેહેલના સેવકો માત્ર દીકામાં આન્યા.	jyāre ame killā mān pethā, tyāre thodā kangāl lok tathā mehel nā sevak, o mātr dīthā mān āvyā.
47. Many of the run-aways were taken; those who were most afraid, jumped into the river Tāpī; some of whom swam to the other side; and most of them were carried away by the stream.	૪૭. ઘણાપરા નાસીજના રા પકડાયા; અને કેટલાએક જે બિહિકણ હતા, તેઓ તાપી નદીમાં કુદી પડ્યા; તેમાંથી કેટલાએક તરીને પાર ગયા; અને ઘણાપરા પાણીની તાલુમાં તણાઈ ગયા.	ghanā-kharā nāsī-janārā pakdāyā; ane ketlā-ek je bihiknā hatā, te, o Tāpī nadi mān kudī padyā; te mān-thī ketlā-ek tarīne pār gayā; ane ghanā-kharā pānī nī tāt mān tanāī gayā.
48. Our cavalry were so anxious to pursue them, that many on their horses followed them into the water, and stuck in the mud.	૪૮. અમારા ઘોડસ્વાર તેઓની પુઠ લીધામાં એવા તો આતુર હતા, કે તેઓમાંથી કેટલાક જલુ થોડા સાથે પાણીમાં પેહા, અને કાદવમાં ફસી ગયા.	amārā ghod-svār te, o nī puth lidhā mān evā-to ātur hatā, ke te, o mān-thī ketlāk jan ghodā sāthe pānī mān pethā, ane kādav mān phasī-gayā.
49. Some of the run-aways took shelter in a pagoda where the powder remained during the action, but the light train of artillery having opened upon them, the powder caught fire by the bursting of a shell and blew them up.	૪૯. કેટલાએક નાસી જનાર લોકોએ એક દેહરામાં જ્યાં લડાઈની વેળા દર મેલેલો હતો ત્યાં જઈ આસરે લીધા, પણ તોપખાનાની હલકી તોપના છુટયાથી દારૂમાં આગ લાગી તેથી તેઓ સળગી ઉડી ગયા.	ketlā-ek nāsī-janār lok, o, ek dehrān mān jyān ladāī nī velā dārū melēlo hatō tyān jāī āsro lidho, pan top-khānā nī halkī top nā chhutiyā thī dārū mān āg lāgī te thī te, o saglā udī-gayā.
50. By this accident, the enemy's force was completely destroyed, and the survivors fled through the field of sugar cane.	૫૦. એમ બન્યાને લીધે શત્રુની ફોજ બિલકુલ નાશ પામી, અને જે લોક બચી ગયા હતા તેઓ ફક્ શેરડીના ખેતરમાં થઈને નાસી ગયા.	em banyā ne-lidhe shatru nī foj bilkul nāsh pāmī, ane je lok bachī gayā hatā te, o ek sherdī nā khetar mān thaīne nāsī gayā.
51. Owing to the thickness of the sugar	૫૧. શેરડીના ખિચોખિચ (or, ગીચ) જંગલને લીધે,	sherdī nā khicho-khich (or, gich) jangal

ANGLO-HINDI.

46. jab ham kīl'e men dākhil hūe, tab sirf thode-se gharib log aur mahāl-sarā ke naukar chākar nazar āye.

47. bahut-se bhagode pakde gaye, aur aksar jo dar-pokne the, unhon ne apne tain Tāpī nadi men dāl-diyā, ba'ze un men-se pairkar pār lage, aur aksar pānī kī tāt men bah-gaye.

48. hamāre risāle ke log un kā pichhā karne men aise muztarib the, ki kai-ek un men-se ghoḍon samet pānī men paithē, aur kichad men phans-gaye.

49. kai bhagode bhāge so ek but-khāne men jahān ladāi ke wakt bārūt rakhī hūi thī wahān jā panāh pakdī, par top-khāne kī halkī top un par chhuṭne se bārūt men āg lagī, aur un sab ko udā-diyā.

50. is hādise ke-sabab dushman kī fauj bilkul mārī gāi, aur jo bach-nikle the so ek ganne ke khet men-se ho'kar bhāge.

51. ganne ke hujūm ke-sabab, risāle ke log un kā pichhā na kar

ANGLO-PERSIAN.

dar waqtī ki mā dākhilī kalā shudīm, chand nafar mardumī fakīr wa khidmatgārāni darbār ba nazari mā dar-āmadand.

bisyrāi az hazīmatīyān giriftār shudand, wa chand nafar az ishān ki kam-dil wa hirāsān būdand, khud rā dar rūd-khānāi Tāpī andākhṭand, wa ba'zī az ānhā, shinā namūda ba samti digar rasīd, and, wa aksar az ishān rā sail-āb burd.

sawārāni mā dar ta'ākub kard, ani ishān chunān sar-garm būdand, ki bisyrāi az ishān sawāra ba āb zadand, wa ba bātlaqi ān-jā giriftār shudand. (or, gir āmadand).

anxious

ba'zī az hazīmatīyān dar but-khānāi ki waqtī jang bārūt dar ān-jā guzāshta būdand panāh burd, and, wa-likin ba sababi ān-ki tūpī kūchakī bar ishān khālī shud ātish dar bārūt girift, wa majmūi ishān rā ba hawā burd.

ba sababi wukūi in wākia bisyrāi az fauji dushman tabāh shud, wa kasāni ki zinda māndand az miyāni kishtzāri nai-shakar gurikṭand.

angar came - نیشتر

ba sababi ambūhiyi nai-shakar, sawārān ta'ākubi ishān na mī,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
cane, the cavalry could not follow them.	સ્વાર લોક તેઓની પછવાડે જઈ શક્યા નહીં.	ne-lidhe, svār lok te, o nī pachhvāḍe ja, ī shakya nahiṇ.
52. Two flank companies having come up, took the whole who had concealed themselves in the sugar cane prisoners.	૫૨. કમરપરની બે કંપની આવી પુગી, અને જે લોક શેરડીના એતરમાં જઈ બસ્યા હતા તે સગળાને પકડી લીધા.	kamar par-nī be company āvī pugī, ane je lok sherdī nā khetar mān ja, ī bharāyā hatā te saglā ne pakḍī lidhā.
53. We lost in this engagement, 7 officers, 60 rank and file, 1 drummer, 7 <i>duli-walas</i> , and 9 camp followers.*	૫૩. એ લડાઈમાં અમારા સાત અમલદાર, સાઠ સિપાહી, એક પદધમવાળો, સાત ડોળીવાળા, અને નવ માણસ બીરબુંગા*ના માર્યા ગયા.	e ladā, ī mān amārā sāt amal,dār, sāṭh sipāhī, ek padghamvālo, sāt dolī,vālā, ane nav mānas bhir-bungā* nā mār्या gayā.
54. Tell the <i>Havaldar</i> to tell those soldiers, if they again behave themselves in such a disorderly manner, they will be visited with the severest punishment.	૫૪. હવાલદારને કહે, કે પેલા સિપાહીઓને કહે, કે જો તમે ફરીને ફરી ગેરરીતીની ચાલ ચાલશે, તો તમને મોટી શિક્ષા મળશે.	havāldār ne kah, o, ke pelā sipāhī, o ne kah, e, ke jo tame pharī-ne evī gur-ritī nī chāl chāl, sho to tam ne moṭī shikshā mal, she.
55. The <i>sipāhis</i> are coming to me every day, and are very importunate for their arrears of pay.	૫૫. સિપાહી લોક દર રોજ મારી પાસે આવીને પોતાના ચઢેલા પગાર સાથે મોટો તગાદો કરે છે.	sipāhī lok dar roj mā rī-pāse āvī, ne potā nā chadh, elā pagār sārū moṭo tagādo kar, e chhe.
56. The enemy wished much to take the fort, but we prevented them.	૫૬. શત્રુએ ઘણું ઇછ્યું કે કિલ્લો લેઈ લે, પણ અમે લોકો રોકી દીધા નહીં.	shatru, e ghanun ichh, yun ke killo le, ī- le, pan ame le, vā didho nahiṇ.
57. We have sent some spies in search of the enemy, but they have brought us no news yet.	૫૭. અમે શત્રુની શોધમાં કેટલાક જાસુદ મોકલ્યા છે, પણ તેઓ હજી સુધી કંઈ સમાચાર લાવ્યા નથી.	ame shatru nī shodh mān ketlāk jāsud mokalyā chhe, pan te, o. haju-sudhī kāṇ, ī samā- chār lāv, yā nathī.

* *Bhir-bunga* is a Dakhni word. *Kahi*, also, is commonly used for *camp followers* in this Presidency. *Lajjara* is the Persian word for the same.

ANGLO-HINDI.

sak.e.

52. kamar ki do company
ā-pahunchī, aur jo log ganne ke
khet men jā chhipē the un sab
ko asīr kiyā.

53. is ladāī men hamāre sāt
amal,dār, sāth sipāhī, ek pargham,
chī, sāt doli,wāle, aur nau ādmī
bhir-bungā* ke mār,e gaye.

54. hawāldār† se kah,o, ki un
sipāhīon se kah,e, ki agar tum phir
aisī nā-lāīk chāl batā,oge, to tum,
hen sakht sazā milegī.

55. sipāhī log roz roz me re-pās
āte hain, aur apnī chadhī hūī
talab ke-liye bahut-sā takāzā kar,te
hain.

56. dushman ne bahut chāh,ā
ki kila le-le,we, par ham ne le,ne
na diyā.

57. ham ne dushman kī talāsh
men kāī jāsus bhej,e hain, par ab-
tak we kuchh khabar lā,ye nahin.

ANGLO-PERSIAN.

tawānist kard.

dū company az maimana wa
maisara dar rasīda ān,hā ki dar
kisht,zārī nai-shakar pinhān shuda
būdand kullān ishān rā girift,ār
kardand.

dar in jang haft sarkardai mā,
wa shast sarbāz, wa yak tabl,chī,
wa haft dūli bardār, wa nuh nafar
az ham-rāh,ānī lashkar kushta
shudand.

hawaldar† rā bigū, ki ba ān
sarbāz,ān bigū,yad, ki agar shumā,
hā bārī digar chunin raftārī nā-
shāyista bikunīd, sazāī sakht
khāhīd yāft.

sarbāz,ān har rūz nazdī man
mī,ā,yand, wa ba jihatī bakīya,i
mawājibī khud takāzāī shadīd
mī,kunand. تقاضی

agar-chi dushman,ān dar girift
anī kalā bisyār saī namūdand,
wa-līkin mā na guzāshtīm.

mā dar just-o-jūī dushman jasūs,
ī chand rā fīristādaīm, wa-līkin
ishān tā hāl khabarī na yāwarda,
and.

† *Hawaldar* is a non-commissioned officer in the native army, corresponding to *serjeant* in the British force.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

58. The *sipāhīs* say that the Rupees they received for this month's pay are all counterfeit, and they want them changed.

૫૮. સિપાહી લોક કહે છે કે આ મહિનાના પગારના ને રૂપિયા અમને મળ્યા તે સગળા ખોટા છે, મારે બદલી મેળા માગે છે.

sipāhī lok kahē chhe ke ā mahinā nā pagār nā je rupiyā am ne malyā tē saglā khotā chhe, māte badlī-le, vā māge chhe.

59. The *Subedar* has stabbed his wife with his bayonet so badly that the entrails came out.

૫૯. સુબેદારે પોતાની બાઈની પેટમાં બંદૂકની બરછી એવી સખ રીતે બોઝી કે તેનાં આંતરડાં બહાર નિકળી આવ્યાં.

subedārē potā nī bāyadī nā peṭ mān banduk nī barchhī evī sakht rītē bhokī ke te nān āntardān bāhar nikli āvyān.

60. They wished to kill us by treachery, but we never gave them an opportunity.

૬૦. તેઓએ દગાથી અમને મારી નાખવાને ઇછ્યું, પણ અમે તેઓને કાવવાની ઓકા નહીં.

te, o dagā thī am ne mārī-nākh, vā, ne ichhyun, pan ame te, o ne phāv, vā didhā nahīn.

61. Does a soldier remain on guard from sunrise till nine o'clock, or till twelve o'clock?

૬૧. સિપાહી સૂરજ ઉભાની વેળાથી તે નવ વાગ્યા સુધી પોતાના પોહોરા ઉપર રહે છે, કે આર વાગ્યા સુધી?

sipāhī sūraj ugyā nī velā thī te nav vāgyā sudhī potā nā pohorā upar rahē chhe, ke bār vāgyā sudhī?

62. After he had fired three rounds, I was ordered to search his pouch and see how many ball and blank cartridge there were.

૬૨. જ્યારે તે ત્રણવાર બંદૂક છોડી ચુક્યો, ત્યારે મને હુકમ થયો કે તેના તોશદાનમાં જાડો લેખને નોંખી કે તેમાં ગોળીદાર તથા ખાલી તોટા કેટલા બાકી રહેલા છે.

gyāre te tran vār banduk chhodī chukyo, tyāre ma ne hukm thayo ke te nā toshdān no jhādo leīne joūn ke te mān golīdār tathā khālī totā ketlā bākī rahelā chhe.

63. The prisoner intentionally absented himself from the evening roll call, and when asked, he replied it was his intention to leave the service in a day or two.

૬૩. આ બંધવો જાણીજોને સાંજની પરેડ પર હાજર થયો નહીં, અને જ્યારે પૂછ્યું ત્યારે ઉત્તર આપ્યો કે એક કે દિવસમાં મારી છોડી દેવાની મારી ધારણા છે.

ā bandhvo jānī-jōīne sānjh nī parade par hājer thayo nahīn, ane jyāre puchhyān tyāre uttar āpyo ke ek dē divas mān chākri chhodī-de, vānī mārī dhārnā chhe.

64. He swears that unless I give him a month's leave, he will

૬૪. તે શપથ લેખને કહે છે કે જો તમે મને એક મહિનાની રજા નહીં આપશો તો

te shapat leīne kahē chhe ke jo tāmē mā ne ek mahinā nī rajā nahīn

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN:

58. sipāhī kahte haiṁ ki jo upaṛe is mahīne ki talab meṁ am ko milē so sab khotē haiṁ, ur chāhte haiṁ ki badal-leṛeṁ. sarbāzān mīgūyand ki pūli mawājibi in māh ki ba mā rasīda kullān kalb mibāshad, banā-bar-ān iwaz mikhāh, and.

59. sūba-dār ne apnī jorū ke pet meṁ aisi sakht sangīn chalāī ki entriyān bāhar nikal-padīṁ. *subadar* sar-naizai tufangī khud rā dar shikamī zai khud chunān farū kard ki rūda, hāi ū birūn āmad.

روزه باي او

60. un, hon ne chāhā ki daghā se ham ko mār-dāleṁ, par ham ne in kā kābū chal-ne na diyā. ishān ba makr wa khuda khāst, and mā rā bikush, and, wa-likin mā ishān rā fursat na dādīm.

61. sipāhī apne pahre par sūraj nikal-ne ke wakt se nau bajē tak rah, tā hai, yā bāra bajē tak. āyā sarbāz az tulūi āftāb tā sā, atī nuh bar kashiki khud tawakkuf mīkunad yā tā sā, atī duwāzdah.

62. jab wuh tīn bār bandūk chhod chukā, mujhe hukm hūā ki us ke toshdān kā jhādā lekar dekhūn ki kitne golīdār aur kitne khālī toṅṭe us meṁ haiṁ. ba'd az-ān-ki ū si bār tufang rā khālī kard, marā hukm shud ki taftishī kifi ū kunam ki chand fīshankī bā-gulūla wa chand fīshankī bidūnī gulūla bākist.

63. kaidī ne jān-būjhkar shām ke *parade* se apne taīn ghair-hāzir kiyā, aur pūchhe jā-ne par jāwāb diyā ki ek do din meṁ naukarī chhod-ne kā irāda rakhtā hūṁ. in kaidī amdān ba sān hāzir na shud, wa chūn az ū pursīd, and jāwāb dād ki irādai man in būd ki dar in dū si rūza tarkī khidmat (i sarkār) bikunam.

64. wuh kasam lekar kahtā hai ki agar tum mujhe ek mahīne kī razā na doge, to main naukarī ū kasam yād-kard wa guft ki agar tu rukhsati yak māha ba man na dihi, man az miyāni fauj

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
desert from the service.	હું ચાકરીમાંથી નાસી જ ઈશ.	āpsho to hun chākri mān-thī nāsī-ja'ish.
65. I directed the sappers and miners to cut away the bushes on the side of the road; so that our march might be practicable.	૬૫. મેં સુરંગ મુકનાર લોક ને હુકમ કર્યો કે માર્ગની બંધ ગમની ઝાડી કાપી નાખો, કે હૂંચ કરવી સહેલ પડે.	men surang muknār lok ne hukm karyo ke mārg nī bandhe gam nī jhādi kāpī-nākh,o, ke kūch karvī sehel paḍe.
66. I have fought as many battles as your father has.	૬૬. જેટલી લડાઈમાં ત મારો બાપ હતો, તેટલી લ ડાઈઓમાં હું પણ હાર હતો. (or) જેટલી લડાઈઓ તમારો બાપ લડ્યો, તેટલી હું પણ લડ્યો.	jetlī ladāī mān tāmāro bāp hato tetlī ladāī,o mān hun pan hājar hato. (or) jetlī ladāī,o tamāro bāp laḍyo, tetlī hun pan laḍyo.
67. If I pass my examination with success, it is certain that I shall not obtain the appointment of Quarter Master for three years to come.	૬૭. જો હું પરીક્ષામાં પા ર પડું તોયપણ મને નિશ્ચય છે કે ક્વાર્ટર માસ્ટરની જગા આવતાં ત્રણ વરસ સુધી મ ને મળનાર નથી.	jo hun parikshā mān pār-paḍun, toya-pan ma ne nishchaya chhe ke quarter master nī jagā āv,tān tran varas sudhī ma ne malnār nathī.
68. He fired at the target and almost hit it.	૬૮. તેણે નિશાન ઉપર બં દુક ફેડી, અને લગભગ નિ શાન માર્યું.	tene nishān upar banduk phoḍī, ane lag- bhag nishān mārjun.
69. It is your turn to keep watch over this treasure for an hour, when I will relieve you.	૬૯. આ ખજાનાની ઉપર એક ઘડી સુધી ચોકી કરવા ની તમારી વારી આવી છે, ત્યાર પછી હું તમારી બદલી આવીશ.	ā khajānā nī-upar ek ghaḍī sudhī chokī karvā nī tamārī vārī āvī chhe, tyār-pachhī hun tamārī badlī āvīsh.
70. Let the <i>sipahis</i> whose muskets are loaded, come forward.	૭૦. પેલા સિપાહીઓ જે ઓની બંદુકો ભરેલી છે, તે ઓને આગળ આવવા દો.	pelā sipāhī,o je,o nī banduk,o bhareli chhe, te,o ne āgal āv,vā do.
71. During the firing of the front rank, did you observe through whose negligence, was Haidar Khān's thumb blown off?	૭૧. આગળી હારમાંથી બં દુક છુટી પેલા તમે જોયું કે કોની ગફલતથી હૈદરખાન નો અંગુઠો ઉડી ગયો ?	āgli hār mān-thī banduk chhuṭṭī velā tame joyun ke ko nī gaflat thī Haidar Khān no anguṭho uḍī-gayo ?
72. What made you suppose that the pri-	૭૨. તમે કેમ જાણ્યું કે બં ધવો પોહોરા ઉપર ઉભો	tame kem jānyun ke bandhvo pohorā upar

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN

men-se bhāg-ja, ūṅgā.

farār khāham kard.

65. main ne naḥb-zan, on ko ḥukm kiyā ki raste ke bazū par-se sab jhādī kāt-dāl, o, ki kūch kar, nā āsān ho-jā, we.

man ba naḥb, zan, ān ḥukm dād, am ki ashjārī atrāfi rāb rā kat' kun, and, tā kūch barā, i mā āsān gard, ad.

66. jitnī ladā, i, on men tum, hārā bāp thā utnī men main bhī hāzīr thā. (or) jitnī ladā, i, ān tum, hārā bāp ladā utnī main bhī ladā.

har kadr jang wa kārzār ki padarī tū kard, man nīz ham-ān kadr kard, a, m.

67. agar main imtīhān men pasand ho-jā, ūn. tau-bhī yakīn hai ki *quarter master* kī jaga ā, te tīn baras tak mujhe muyassar na hogī. (or, na mil, egī).

agar man dar imtīhān pasand i khātīr i mumtahīn, ān shaw, am, yakīn, ast ki mansabī *quarter master* tā muddatī si sāl ba dastī man na khāh, ad āmad.

68. us ne nishāne par bandūk chhodī, aur lag-bhag nishāna mār, ā.

ū tufangī khud rā ba hadaf khālī kard, wa nazdīk būd ki nishāna rā bīzan, ad.

69. (ab) is khazāne par ek ghaḍī tak chauki de, ne ki tum, hārī naubat (or, bārī) ā, i hai, tis pichhe main tum, hārī badlī ā, ūṅgā.

tā yak sā, at naubā, i pās, bāniyī sandūk-khāna bā tust, ba'd az-ān man badalī tū kashīk khāham zad.

70. we sipāhī jin kī bandūk, en bharī hūi hai, āge ā, wen.

sar, bāzānī kī tūfangī īshān pur, ast, bugzār tā pīshī rū bāsh, and.

71. jab aglī saf men-se bandūk chhutī, tum ne dekhā ki kis kī ghaḥlat se Haidar Khān kā angūthā, ud-gayā ?

dar waktī kī az saffi pīshīn, tufang, hā khālī shud, hīch dānistī kī az bīhtiyāt, iyī kudām sar, bāz shastī Haidar Khān rā gulūla burd ?

72. tum ne kyūn-kar jānā ki kaidī pahre par khadā na rah saktā

chī-gūna dānistī kī kaidī dar mukāmī kashīkī khud na mī, tawān

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
soner was not able to stand on sentry ?	રહી શકતો ના હોતો ?	ubhe rahī shak, to no hoto ?
73. He moved in a very unsteady manner like a drunken person.	૭૩. તે પીધેલાની પેઠે બહુ લથડતો ચાલતો હતો.	te pīdhelā nī-pethe bahu lathad, to chāl, to hato.
74. Is it customary in your regiment for any man to get leave from his guard during saluting hours ?	૭૪. તમારી પલટામાં એ વેા સિરિશ્તો છે કે સલામી ની વેળા કોઈ સિપાહીને જ્યાં ડેમાંથી બાહાર જવાની રજા મળે ?	tamārī paltan mān evo sirish, to chhe ke salāmī nī velā koī sipāhī ne guard mān- thī bāhār ja, vā nī rajā male ?
75. The two armies entered Poona from exactly opposite directions.	૭૫. બંધે ફોજ સામાસા મેના માર્ગથી પુનામાં પેઠી.	bandhe foj sāmā- sāme nā mārg thī Pūnā mān pethī.
76. Do you not know, that there is a General Order forbidding a non-commissioned officer commanding a guard, to leave it at any time ?	૭૬. શું તમને માલુમ નથી, કે એક સરકારી હુકમ છે, જેમાં મના કર્યામાં આ જુ છે, કે કોઈ ગેરસનદી અમલદાર જેના સ્વાધીનમાં જ્યારે હોય તે કદી પોતાની જ્યારે મેલીને બાહાર જાય નહીં.	shun tam ne mālum na, thī, ke ek sarkārī hukm chhe, je mān manā karyā mān āv, yun chhe, ke koī gersanadī amal, dār je nā svādhīn mān guard hoyā te kadī potā nī guard melīne bāhār jā, ya nahīn.
77. The <i>Jamadar</i> * received orders to defend the fort to the last extremity.	૭૭. જમાદાર*ને હુકમ થયો કે અંત આવે ત્યાં સુધી કિલ્લો સાચવી રાખે.	jamā, dār* ne hukm tha, yo ke ant āv, e tyān- sudhī killo sāchvī rāk, hē.
78. If you had not insisted in walking on the rampart, you could not have tumbled into the ditch.	૭૮. જો તમે હક કરીને કિલ્લાની સરીલ ઉપર નહીં ગયા હોત, તો આઈમાં ન હોં પડ્યા હોત.	jo tame haṭh karīne killā nī safil upar nahīn gayā hot, to khāī mān nahīn pad, yā hot.
79. That man's musket could never have been broken in this way	૭૯. પેલા સિપાહીની બંદુક કે આ પ્રમાણે બાંગી ગઈ તે ઝાટી બે બબરી વિના	pelā sipāhī nī banduk ā pramān, e bhāngī- gaī, te moṭī be, khabrī vinā

*

* *Jamadar* is a commissioned officer among Indian troops, whose rank corresponds

ANGLO-HINDI.

thā ?

73. wuh mat,wāle kī-mānind
bahut laḡkhadā,tā hū,ā chaltā thā.

74. tum,hārī palṭan meṇ yih
sarrishta hai kī salāmī ke
waḡt kisī sipāhī ko *guard* par-se
razā milē.

75. do,non faujeṇ āmne-sāmne
kī rāh se Pūne meṇ dākhil hū,īn.

76. kyā tum,heṇ ma'lūm nahīn,
ki ek sarkārī hukm hai, jis meṇ
man' kiyā gayā hai, ki koī ghair-
sanadī āmal,dār, jo kisī *guard* kā
mukhtār ho, ap ne *guard* par-se kisī
waḡt na uṭh jā,we ?

77. jam'dār* ko hukm hū,ā ki
nā-chārī kī hālat pahunche tahān-
lag kīl'e ko bachā rakhē.

78. agar tum bajid ho,kar kīl'e
kī dīwār par na gaye hote, to
khandak meṇ nahīn girte.

79. baḡī ghafiat ke-baghair us
sipāhī kī bandūk is tarīq na tūṭī
hogī.

ANGLO-PERSIAN.

ist karār gir,ad ?

ū mānandī mard,umī mast
ba ghāyatī bīsabāt rāh mīraft.

dar fauji tū kā,ada hast ki dar
waḡtī salām sar,bāzī rukhsatī
bīrūn raftan yā,ad.

فشون

har dū kushun az dū samti
muḡāzī yak dīgar dākhilī Pūna
shud, and.

ā,yā na mīdānī ki īn hukmīst
mustamirr wa ta,akīd shudā ki
hargiz kashīk, chī az muḡām,
i kashīkī khud ghā,ib na shaw,ad.

bar jam'dar* chunān hukmī
shudā ki tā nihāyatī hālatī lā-chārī
dar muḡāfazatī kālā kūshish
numā,yad.

agar tū bar-khilāfī hukm
bar dīwārī kālā na rafta būdī, dar
khandak na mīuftādī.

ān sar,bāz agar ghāyatī bī,htiyātī
na mīnamūd, tufangī ū ba īn tarīq
na mīshikast.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
without the greatest carelessness.	બાંગી ન હશે.	bhāngī na hashe.
80. The court sentenced the <i>Subadar</i> to be suspended from rank, pay, and allowances for a period of three months.	૮૦. કોર્ટનો હુકમ થયો કે સુબેદાર ત્રણ મહિના સુધી પોતાના હોદ્દા, તથા પગાર, તથા લવાજમથી મોકુફ રહે. (or, બંદ) રહે.	court no hukm thayo ke subedār tran mahinā sudhī potā nā hoddā, tathā pagār, tathā lavājma thī mokuf (or, band) rah.e.
81. Whilst you were present, could the prisoner have struck the <i>Subadar</i> without your seeing it?	૮૧. તમે હાજર છતાં બંધવાએ સુબેદારને માર્યો તે શું તમારા દીઠામાં નહીં આવ્યું હશે?	tame hājar chhatān bandh,vā,e subedār ne mār̥yo te shun tamārā dīthā mān nahīn āv, yun hashe?
82. Have you ever been attacked by the enemy in front and flank at the same time?	૮૨. તમારી ફોજની અગાડી તથા બાજુપર એકજવાર કોઈ વેળા શત્રુએ હલ્લા કર્યો હતો શું?	tamārī foj nī agādī tathā bājū par ekaj vār koī velā shatru,e hallo karyo hatō shun?
83. Can you recollect the exact words which the prisoner made use of, at the time he struck the <i>Subadar</i> ?	૮૩. સુબેદારને મારતી વેળા બંધવો ને ને બોલ્યો તે સઘળું ચોકસ તમને યાદ છે?	subedār ne mār̥tī velā bandh,vo je-je bol bolyo te saghlun chokas tam ne yād chhe?
84. Let all the <i>sipahis</i> who were absent from parade this evening, have a week's* drill; and afterwards bring them full dressed to my quarters.	૮૪. આજ સાંજે ને ને સિપાહીઓ પરેડ ઉપર હાજર નોહોતા, તેઓને એક અઠવાડીઆ* સુધી દ્રિલ આપો; અને ત્યાર પછી લશ્કરી બર પોશાક પેહેરાવીને મારે ઘેર લઈ આવવો.	āj sājhe je-je sipāh. i,o parade upar hājar no hotā, te,o ne ek ath,vādī, yān* sudhī drill āp,o; ane tyār-pachhī lashkarī bhar-poshāk peherāv, īne mār̥e gher leī-āv jo.
85. This man complains that he has been turned out of caste without any fault, merely from the spite of the <i>Jamadar</i> who is the head person in it.	૮૫. આ માણસ ફરિયાદ આપ્યો છે કે વગર વાંકે મને મારી નાતમાંથી કાઢી મેલ્યો, તે માત્ર જમાદારના અંતસને લીધે, કાં ને તે અમારી નાતનો શેઠીઓ છે.	ā mānas fariyād āv, yo chhe, ke vagar-vānk, e ma ne mārī nāt mān-thī kāhādī-melyo, te māt̥r jamādār nā antas ne-lidhe, kān-je te amārī nāt no shethīyo chhe.

* The Gujarati word *athvadiun* is commonly, though improperly, used to denote a week, which should properly be rendered by *satvadiun*, or a space of seven days, corresponding

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

80. court kā hukm hū,ā ki sūba, dār tīn mahīne tak apne daraje, aur pagār, aur jā,ize (or, tankhāh) se maukūf rah.e.

hukm-i adālat chunān iārī
ki tā muddat-i si māh suba,dar az mansab, wa mawājib, wa jā,iza (or, jira) i khud mamnū' bāsh,ad.

81. jab tum hāzir the, mumkin hai ki kaidī sūba,dār ko mār,e, aur tum na dekh,o ?

bā wujūd-i huzūr-i tū mumkin,ast ki kaidī suba,dar rā bi,zan,ad wa tū na bīnī ?

82. dushman ki taraf se tum, hārī fauj ki agādī par aur kamar par ek-hī wakt kab,hī hamla hū,ā?

ā,yā dushman hīch gāh dafatan bar pīsh wa janāhī tū hamla āwa.

83. sūba,dār ko mār,te wakt kaidī jo-jo bāt bol,ā so thīk (or, chaukas) tum ko yād hai ?

ā,yā in kaidī dar wakt-i zad,an-i sūba,dār sukhan,ānī ki guft ba ain, i,hi ba khātir dārī?

84. āj shām ke parade se jo-jo sipāhī ghair-hāzir hū,e the, un sab ko ek hafte* kā drill do ; aur tis pīchhe lashkar-i bhar-posh,āk pahnā, kar mere makān par lā,ī,yo.

sar,bāz,ānī ki dar sān-i shām hāzir na shud,ad, īshān rā tā muddat-i yak haft,a* siyāsati drill bā,yad kard ; wa ba'd az ān īshān rā bā yarāk dar manzal-i man bā, yad bi,yāwarī.

براق

85. yih shakhs faryād lā,yā hai ki mujhe begunāh zāt men-se nikāl-dāl,ā, sirf jam'dār kī adāwat ke-liye, jo kaum kā sardār hai.

in kas tazallum āward,a ki jam' dār ki ra'isi kaumi mā'st bidūn-i taksīr ma rā az kaumi khud ikhrāj namūde, ba sababi bughz wa adāwat-i ki ū bā man dār,ad.

۱۷۶

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
86. Obedience is the first principle of a soldier.	૮૬. સિપાહીનું પેહેલું કામ એજ છે કે હુકમ માને.	sipāhī nuṇ-peheluṇ kām ej chhe ke hukm māne.
87. The musket fell out of his hand.	૮૭. તેના હાથમાંથી બંદુક પડી ગઈ.	te nā hāth mān-thī banduk paḍi-gai.
88. He must receive at least a hundred lashes.	૮૮. ઓછામાં ઓછા તેને એકસો ફટકા મારવા જોઈએ.	ochhā-mān-ochhā te ne ek so phatkā marvā jāīye.
89. He has received a wound in a dangerous place.	૮૯. તેને ભયંકર જગા ઉપર ધા લાગેલા છે.	te ne bhayaṅkar jagā upar ghā lāgelo chhe.
90. Where was your regiment first raised?	૯૦. પ્રથમ તમારી પલટા હુની ભરતી ક્યાં થઈ?	pratham tamārī pal-tan nī bhartī kyān thāī?
91. In consequence of heavy rain, our march was stopped.	૯૧. ભારે વરસાદ પડ્યાને લીધે અમારી કૂચ અટકી પડી.	bhāre varsād paḍyā ne-lidhe amārī kūch aṭki-paḍī.
92. I saw him running towards the cantonment.	૯૨. મેં તેને છાવણીની તરફ દોડતો દોઢો.	men te ne chhāvnī nī-taraḍ doḍto dītho.
93. The enemy suffered a great deal of mischief.	૯૩. શત્રુએ મોટી આપદ ભોગવી.	shatrue moṭī āpda bhogvī.
94. The enemy having crossed the river, made their escape.	૯૪. શત્રુ નદી પાર ઉતરી (or, ઓળંગી) ને નાસી ગયો.	shatru nadī pār utri (or, olaṅgī) ne nāsī-gayo.
95. The enemy depopulated the country.	૯૫. શત્રુએ તે દેશ ઉજડ કરી નાખ્યો.	shatrue te desh ujad karī-nākh.yo.
96. Were any particular instructions given to the <u>piquet</u> , by the <i>Naik</i> * commanding it?	૯૬. પેલા નાયક* નેના સ્વાધીનમાં આગળ વધેલી ટુકડી હતી, તેણે તે ટુકડીના લોકને કાંઈ તાકીદ કરીને હુકમ આપ્યો હતો કે નહીં?	pelo nāyak* je nā svādhīn mān āgal vadheli ṭukḍī hatī, te ne te ṭukḍī nā lok ne kāṇī tākid karīne hukm āp.yo hato ke nahīn?
97. What kind of a room is the liquor kept in, and do you think	૯૭. જે ડોકાણે પીવાનો દારૂ રહેલો તે જગા કેવી છે, અને તમારા ધાણીમાં આવે	je ṭhekāne pīvā no dārū rahe chhe te jagā kevē chhe, ane tamārā

* *Nayak* is a non-commissioned officer in the native army, corresponding to corporal

ANGLO-HINDI.

86. sipāhī ke haṁk meṁ sab se pahlā kām yih hai ki hukm māne.

87. bandūk us ke hāth se gir-paḍī.

88. kam-meṁ-kam us ko sau phatke māre chāhiyeṁ.

89. use khatar,nāk jā'e par zakhm lagā hai.

90. pahle tum,hārī palṭan kī bhartī kahān hūi?

91. bhārī barsāt padne ke-sabab hamārī kūch mauṁṁf hūi.

92. main ne use chhā,oni kī-
taraf daudtā hūā dekhā.

93. dushman ne badī āfat uthāi.

94. dushman naddī pār utar ne se bach-gayā. (or) dushman naddī pār utar,kar bhāgā.

95. dushman ne us mulk ko ujād kar-dālā.

96. nāyak* jo tilā,ye kā mukhtār uḍadār thā, us ne tilā,ye ke log, on ko kuchh-khāss hukm diyā thā ki nahīn?

97. jidhar sharāb rakh,te haiṁ wuh jagah kaisī hai, aur tum,hārī dānist meṁ pahregarī ke be,ma'-

ANGLO-PERSIAN.

bar sar,bāz auwal kārī ki lāzim, ast in,ast ki hamīsha mutī amr, bāshad
tufang az dast,i ū uftād. *11/12*

akallan yak sad tāziyāna ū rā bāyad zad.

dar mahallī khatar,nāk ū rā zakhm,ī rasidā,ast.

dar ibtidā fauji tū ku-jā jam' āwarī shud.

ba sababī bārishī bisyār kūch kard,anī mā mauṁṁf shud.

man ū rā ba sūi ^{cantonnement} lashkargāh dawān (wa guriz,ān) did,ām.

dushman bisyār sadma khurd.

dushman az rūd-khāna ubūr namūda gurīkht.

dushman ān mulk rā wīrāu sākht.

ān nāyak ki mukhtārī taliā būd, hukmī makhsūs ba taliāi khud dāda būd yā na?

utākī ki dar ān-jā sharāb mīguzār, and chi-gūna jāist, wa ba khayālī tū kasī bī ittilāi pāshān mītawān,

in the European force.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
and give a strict order to the Commanding Officer to allow no person with sticks or bludgeons to accompany the procession.	તની સંગાતે જાય, અને મુખ્ય સરદારને (પણ) તાકીદ કરે કે તાબુતની અસ્વારી માં કોઈ માણસને લાકડી અથવા સોટા હાથમાં પકડવા દેવો નહીં.	tābut nī-sangāte jāya, ane mukhya sarḍār ne (pan)tākid kar, oke tābut nī asvārī māṇ koī mānas ne lākḍī athvā soṭo hāth māṇ pakad, vā de, vo nahīn.
105. I confined that man for falsely accusing me of having reported in the lines that I had seen him eating with a <i>Parwāri</i> .	૧૦૫. મેં પેલા માણસને એટલા સારૂ કેદ કર્યો કે તેણે મારા ઉપર જીજ્ઞાસા તોહમત મેલ્યું કે મેં લેનમાં એવી વાત ઉગાડી કે મેં તેને પરવારીની સાથે ખાતાં દીધાં.	men pelā mānas ne eṭlā-sārū ked kar, yo ke te, ne mārā upar jīḡhāsā tohomat melyun ke men line māṇ evī vāt uḡḍāḍī ke men te ne parvārī nī-sāthe khā, tān dītho.
106. Fortunately, the enemy was as dilatory in making the attack as the garrison was in preparing for defence.	૧૦૬. ભાગ્ય સારાં, કે કિલ્લા માંહેનાં લશ્કરે એટલો વિલંબ શત્રુની સામે થવામાં લગાડ્યો, તેટલોજ વિલંબ શત્રુકે હલ્લો કરવામાં લગાડ્યો.	bhāgya sārāṇ, ke killā māṇhe-nā lashkar, e jēṭlo vilamb shatru nī-sāme tha, vā māṇ lagāḍ, yo, teṭloj vilamb shatru, e hallo kar, vā māṇ lagāḍ, yo.
107. Had the French stormed the place on their arrival, it would certainly have been taken.	૧૦૭. જો ફ્રાંસીસ લોક આવતાંવાર તે જગા ઉપર હલ્લો કરત, તો નિશ્ચય તે જગા હાથ કરી લેત.	jo frānsīs lok āv, tānj-vār te jagā upar hallo karat, to nishchaya te jagā hāth karī let.
108. When the enemy beheld a very considerable army, they surrendered the fort.	૧૦૮. જ્યારે શત્રુકે મોટી ભારે ફોજ આવતી દીધી, ત્યારે (તરત) કિલ્લો સોંપી દીધો.	jyāre shatru, e moṭī bhāre foj āv, tī dīthī, tyāre (tarat) killo somp, i-didho.
109. The British forces were greatly inferior to those of the Peshwa's in number.	૧૦૯. અંગ્રેજી ફોજ પેશવાની ફોજ કરતાં ગણતરીમાં ધણીજ ઓછી હતી.	angrejī foj peshvā nī foj kartār gantārī māṇ ghanij thoḍī hatī.
110. So long as the conflagration cast a light, not a movement was made by the enemy to interrupt the opera-	૧૧૦. જ્યાં સુધી અગ્નિનું અજવાળું રહ્યું, ત્યાં સુધી શત્રુએ કિલ્લાના લોકોના કામ માં કસી હરકત કરી નહીં.	jyān-sudhī agni nuṇ ajvālun rahyun, tyān-sudhī shatru, e killā nā lok, o nā kām māṇ kasī harkat kidhī. nahīn.

ANGLO-HINDI.

amal-dār ko tākīd kar-do ki tābūt kī shab-gasht men kisī ādmī ko lakḍī yā sonṭā hāth men na le-ne dewe.

105. main ne us shakhs ko is liye kaid kiya ki us ne mujh par jhūthī tuhmat lagāī ki main ne *line* men yūn bāt udāī ki us ko parwārī ke-sāth khāte dekhā.

106. nasib baḍe, ki jitnī der kī'e ke logon ne sāmhnā karne kī taiyārī men lagāī, utnī-hī der dushman ne ḥamla karne men lagāī.

107. agar farānsīs logon ne pahunchte hī us jagah par ḥamla kiya hoṭā, to albatta use le-le-te.

108. jab dushman ne baḍī bhārī fauj ko āte dekhā, tab (turat) kīḷa somp-diyā.

109. angrezī fauj peshwe kī fauj kī ba-nisbat gintī men bahut thoḍī thī.

110. jahān-lag āg kī raushanī jāī rahī, tahān-lag kī'e ke logon ke kām-kāj men dushman ne kuchh khalal nahīn dālā.

ANGLO-PERSIAN.

wa ba uhdadārī mukhtār nīz takīd kun kī mardum-ānī ki ham-rāhī tābūt bāshand, na guzārād hīch kudām az īshān chūbī yā kutakī dar dast gīrand.

man ū rā ba jihatī ān ḥabs kardam ki ū bar man tuhmatī zadā ki man dar lashkargāh chunīn khabarī shuhrat dādām ki ū rā bā parwarī ham-kānsa dīdam.

zihī tālī, ki har qadr ki mardumī kalā dar muqābala bā dushman takāhul warzīdand ba ham-ān andāza dushman nīz dar yurish kardān tasāhul warzīd.

agar faransīs-ān ba mujarradī rasīdanī badān-jā yurish āwardā būdand, albatta fatḥ muyassar mīshud.

chūn dushman dīd ki faujī azīmī mīāyad, (ham-ān dam) kalā rā taslīm kardand.

afwājī angrīzī az afwājī pīshwā dar shumāra kamtar būd.

tā waqtī ki raushanīyi ātash bākī būd, dushman khalal dar kār, ahli kalā na yandākt.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
tions of the garrison.		
111. Many officers displayed the greatest gallantry and personal exertion.	૧૧૧. ઘણા સરદારોએ મોટા શૌર્ય દેખાડ્યું, અને પોતાની જાતે ઘણી મહેનત લીધી.	ghanā sar,dār,oe motā shaurya dekhād, yun, ane potā nī jāte ghanī mehnat līdhī.
112. The general was shot in the breast, and plunged into the sea preferring death to captivity.	૧૧૨. જનરલ સાહેબની છાતીમાં ગોળી લાગી, ત્યારે દર્દીમાં કુદી પડ્યો, કાંજે શત્રુનાં હાથમાં પકડાયા કરતાં મરવું બેહતર બહ્યું.	general sāheb nī chhātī mān goli lāgī, tyāre daryā mān kudī pad,yo, kān-je shatru nā hāth mān pakdā,yā kartān mar,vun behtar jān,yun.
113. It is impracticable to take a place which has been declared too strong.	૧૧૩. એવી વાંકી જગા જે સાને બહીતી છે, તે હાથ આવી અશક્ય છે.	evī vāṅkī jagā je sau ne jān,īti chhe, te hāth āv,ī aśhakyā chhe.
114. Every individual did his duty with energy.	૧૧૪. સર્વ લોકોએ પોતપોતાનું કામ મન લગાડીને બજાવ્યું.	sarv lok,oe pot-potā nun kām man lagād,īne bajāv,yun.
115. The loss of the Peshwa was great in proportion to the number engaged.	૧૧૫. ફોજની ગણતરીના હિસાબ પ્રમાણે પેશવાના ઘણા માણસ માર્યા ગયા.	foj nī gantari nā hisāb pramāṇ,ē peshvā nā ghanā mānas mār,yā gayā.
116. If the villagers had not barricaded the village, the army of the enemy would have plundered them.	૧૧૬. જો ગામના લોકોએ પોતાના ગામની નાકે બંદી ન કરી હોત, તો શત્રુ તેઓને લુટી લેત.	jo gām nā lok,oe potā nā gām nī nāke-band,ī na kar,ī hot, to shatru te,oe ne lūt,ī- let.
117. I was standing within a musket shot.	૧૧૭. હું એક ગોળીને ટપ્પે ઉભો હતો.	hun ek goli ne ṭappe ubho hato.
118. The enemy attacked us on every side.	૧૧૮. શત્રુ ચારેગમથી અમારી ઉપર આવી પડ્યો.	shatru chār,ē gam thī amārī upar āv,ī pad,yo.
119. They were forced to give way.	૧૧૯. તેઓને લાચારીથી પાછું હઠવું પડ્યું.	te,oe ne lā,chār,ī thī pāchhun haṭh,vun pad, yun.
120. Before reaching the place of destination, we ought to go through a narrow defile.	૧૨૦. ડરાવ કીધેલી જગા પર પહોંચવાની આગમજ આપણને એક સાંકડી ગલીમાં થકીને જવું પડશે.	ṭharāv kīdheli jagā par pahonch,vā nī-āgmaj āpan ne ek sāṅkdī gali mān tha,īne jā,vun pad, she.

ANGLO-HINDI.

111. bahut-se amal-dār, on ne badī bahādurī batāī, aur apnī zāt se jān-fishānī kī.

112. *general* sāhib kī chhātī men goli lagī, aur daryā men kūd-padā, kyūn-kī dushman ke hāth men pakde jāne se maut bihtar samjhā.

113. aisī bānķī jagah jo sab ko zāhir hai, hāth ānī mumkin nahīn.

114. har-ek ne apnā apnā kām dil-garmī aur khushī se kiyā.

115. lashkar ke shumār kī-ba, nisbat peshwe kā nuksān ziyāda hūā.

116. agar gānw ke logon ne apne gānw kī nāke-bandī na kī hotī, to dushman unhen lūt-letā.

117. main ek goli ke tappe par khaḍā thā.

118. dushman ne chār, on taraf se ham par hamla kiyā.

119. un ko zabar-dastī se pīchhe haṭā-diyā.

120. manzalī maksūd ko pahunch, ne ke-āge ham ko ek sakri (or, tang) galī men hokar jānā padegā.

ANGLO-PERSIAN.

bisyrī az sar-kardahā kamālī mardānagī ba-jā āwardand, wa ba nafsī nafisī khūsh nihāyatī jidd-o-jahd wa saī' wa kūshish namūdand.

chūn sīnā, *general* sāhib hadafī gulūla gardīd, khud rā ba daryā andākht, zīrā-kī marg rā bar asīrī tarjih dād.

jāī kī dar istihkām ba īn martaba mashhūrast, taskhīrash mumkin nīst.

har-yak az mardumān dar kamālī jidd-o-jahd khidmatī khud rā ba-jā āwardand.

tabāhīī lashkarī pīshwā nisbat ba sāirī afwāj bīhtar būd.

agar dahākin muhārasatī karya, khud rā na mī, namūdand, dushman khānahāī īshān rā ghārat mīkard.

man ba fāsilaī yak gulūla partāb īstāda būdam.

az har taraf dushman bar mā hamla āward.

īshān rā ba zūr pas nishānīdand.

pīsh az-ān-kī mā ba manzalī khud bīrasīm, az kūchāī tangī bāyad ubūr kard.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
121. How many years have you been in Her Majesty's service, and where were you last employed?	૧૨૧. કેટલાં વરસ સુધી તમે મલિક:મુઅજ્જમાની ચાકરી કરી, અને છેલ્લી ચાકરી તમે ક્યાં કીધી?	ketlān varas sudhī tame malika mu.ajjama nī chākri karī, ane chhellī chākri tame kyān kīdhi?
122. Fifteen years, and I have been in all battles and sieges that have been fought for the last ten years.	૧૨૨. ૧૬૨ વરસ સુધી ચાકરી કીધી, અને ગયાં દસ વરસનાં જેટલી લડાઈ થઈ, તથા પેરા ધાલ્યામાં આવ્યા, તે સઘળામાં હું હાજર હતો.	pandar varas sudhī chākri kīdhi, ane gayān das varas mān jetlī ladā, ī thaī, tathā gherā ghālyā mān āvyā, te saghlā mān hun hājar hato.
123. The enemy having dug the mine, blew up the tower.	૧૨૩. શત્રુએ સુરંગ મુકીને જુસ્ ઉડાડી મેલ્યો.	shatru, e surang muk, īne burj udādī-melyo.
124. Do you object to any member of the court?	૧૨૪. આ કોર્ટના કોઈ સભાસદ ઉપર તને કંઈ વાંધો લેવો છે?	ā court nā koī sabhā, sad upar ta ne kāñī vāndho levo chhe?
125. Yes, I object to Lieutenant so and so.	૧૨૫. હા, હું ફલાણા સાહેબ ઉપર બાધ, (or, હરકત) લેજી છું.	hā, hun falānā sāheb upar bādh (or, harkat) le,un chhun.
126. Make a circuit with your party, and attack the enemy in the rear.	૧૨૬. તમારી ટોળીના થોડોની સાથે ચક્ર મારીને શત્રુની પીઠપર હલ્લો કરો.	tamārī ṭolī nā loḷo nī-sāthe chakkar mārī, ne shatru nī pīṭh par hallo karō.
127. Take post with your detachment on the rising ground, and should you see any troops approaching, send notice quickly to the main body.	૧૨૭. પોતાની ટોળીને સાથે લેઈને પેલા ટેકરા ઉપર મુકામ કરો, અને જ્યારે કોઈ ફોજ આવતી જુઓ, ત્યારે તરત લશ્કર (નાં મુખ્ય ભાગ)માં ખબર કરજો.	potā nī ṭolī ne sāthe le,ne pelā ṭekrā upar mukām karō, ane jyāre koī foj āv,ti ju, o, tyāre tarat lashkar (nā mukhya bhāg) mān khabar karjo.
128. If you had obeyed the orders that were given, you would not have been defeated.	૧૨૮. જો જો હુકમ તમને મળ્યા હતા તે પ્રમાણે તમે ચાલ્યા હોત, તો તમે હાર્યા ન હોત.	je-je hukm tam ne malyā hatā te pramāne tame chālyā hot, to tame hāryā na hot.
129. Were you present at the collection of the unexpended cartridges after parade on	૧૨૯. આ મહિનાની ચોથી તારીખે સવારે પરદે થઈ ચુક્યા પછી બાકી રહેલા ટોટા એકઠા કરતા હતા, ત્યાં	ā mahinā nī chothī tārīkh, e savār, e parade tha, ī-chukyā pachhī bākī rahelā ṭoṭā ekṭhā

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

121. kitne baras tak tum ne chand sāl khidmatī malika, malika, mu'azzama kī naukarī kī, mu'azzama rā kardā, wa ākhir dar aur ākhirī waqt tum kahān ku-jā mashghūlī khidmat būdī ? ta'ināt hūe ?

122. pandrah baras naukarīkī, aur pānzdah sāl khidmat kardam, ākhirī das baras ke arse men jitnī wa dar ākhirī dah sāl harjangī wa ladāiyān hūin, aur ghare jo dāle muhāsaraī kī wāqī' shud, dar ān gaye, un sab men hāzīr thā. hāzīr būdam.

123. dushman ne surang lagākar dushman burj rā naḡb zadā, wa burj ko udā-diyā. ātash dādā, ba hawā afkand.

124. is court ke kīsī majlisī par āyā tū ba kasī az in sāhibān, tujhe kuchh harakat le, nī hai ? adālat nā-rāzī hastī ?

125. hān, main fulāne sāhib par bali, man az fulān sāhib rāzī harakat le, tā hūn. nīstam.

126. apnī ta'inātī ke-sāth ghūm, bā dasta, khud gardish namūda kar dushman kī picchhādī par hamla bar akab, dushinan hamla āwar. karō.

127. apnī ta'inātī ke-sāth us tekre ba hamrāhī dasta, khud bar (or, tile) par jākar muḡām karō, aur bālā, ān tall muḡām kum, wa har- agar koī fauj ātī dekhō, to turut gāh kushūnī rā az dūr bijbīnī, ba lashkar (or, fauj ke ḡalb) men khābar zūdī dar lashkargāh (or, ḡalb, lashkar) khābar kun.

128. jo-jo hukm tum ko diye gaye agar itā'atī hukmī ki ba tū rasīda the so tum mānte, to shikast na būd inī kardī, shikast na inī, pāte. khurdī.

129. is mahīne kī chauthī tārikh kī ba tārikhī chahārūmī shahrī hāl fajar ko parade ho-chukne ke-bād waḡtī subh bād az-ān-kī kawā'id jab bachē hūe toṭe jam' karte the, ba itmām rasīd, wa fīshankhā, tum wahān hāzīr the ki nahīn ? bāqī mānda rā jam' mīnamīdand,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
the morning of the fourth instant ?	તમે હાજર હતા કે નહીં ?	kartā hatā, tyān tame hājar hatā ke nahīn ?
130. Did you hear the <i>Nāik</i> at 12 o'clock order me to go alone to relieve the sentry in the custom house gateway ?	૧૩૦ નાયકે બાર વાગતે મને હુકમ કર્યો કે તું એક લો જા, અને માંડવીના દરવાજાની પેહરેદારની બદલી પેહરાપર ઉભો રહે, તે તમે સાંભળ્યું હતું કે નહીં ?	nāyake bār vāg, te ma ne hukm karyo ke tun ek, lo jā, ane māṇḍvī nā darvājā par-nā pehere, gīr nī badlī peherā par ubho rahe, te tame sām̐bhal, yuṇ ha, tun ke nahīn ?
131. If you had conceived that the sentry had no right to stop you, you might have complained to the <i>Ha-wāl-dār</i> of the guard ; but you had no business to give him bad language.	૧૩૧. જો તમે એમ સમજ્યા હતા કે પેહરેદારે તમને નાહક અટકાવ્યા, તો ગાર્ડના હવાલદાર પાસે જઈને ફરિયાદ કરવી થતી હતી ; પણ ગાળ દેવી તમને થતી નોહતી.	jo tame em samaj, yā hatā ke peheredar, e tam ne nā-hak atkāv, yā, to guard nā havāl, dār pāse jā, i ne faryād kar, vī ghaṭ, tī ha, tī ; paṇ gāl de, vī tam ne ghaṭ, tī no ho, tī.
132. It is calculated that only one musket shot in 100, takes effect.	૧૩૨. શુમાર કાઢેલા છે કે એકસો ગોળાએ એક ગોળી માત્ર નિશાનને લાગે છે.	shumār kāḍhelo chhe ke ek, so golī, e ek golī mātṛ nishān ne lāg, e chhe.
133. In our artillery practice, the proper proportion of powder is accurately adjusted to the weight of the ball.	૧૩૩. અમારી ગોલંદાજ કવાયદ ઉપર ગોળાના વજન પ્રમાણે જેટલો દારૂ નોઈયે તેટલો ચોકસાઈથી આપામાં આવે છે.	amārī golandāj kavā-yad upar golā nā vajan pramāne jetṭlo dārū joīye teṭṭlo chokṣā, ī thī āp, yā māṇ āv, e chhe.
134. The soldier should be directed to cover his object before he fires his musket.	૧૩૪. સિપાહીએને હુકમ આપવો નોઈયે કે બંદુક ફોડ્યાની આગમજ નિશાન ઉપર સારીપેઠે નેમ તાકવી.	sipāhī, o ne hukm āp, vo joīye ke banduk phoḍ, yā nī-āgmaj nishān upar sārī peṭhe nem tāk, vī.
135. At 100 yards* distance, a musket carefully loaded and skilfully handled, will do	૧૩૫. ફકસો ગજ* ને છેટે, એક બંદુક ચોકસાઈથી ભરેલી અને ચતુરાઈથી પકડેલી હોય, તે સો બંદુક બીજી	ek-so gaj* ne chheṭe, ek banduk chokṣā, ī thī bhar, elī ane chaturā, ī thī pakḍ, elī hoyā, te so

* The ombay gaz is a measuring rod of 24 tassus, and is consequently equal to three fourths of an English yard only. Var is the exact word for the English yard, which is a measure of 3 feet or 36 inches, or of 32 tassus, and which is just seven ninths of the

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

tū dar ān-jā ḥāzīr būdī yā na ?

130. nāyak ne bārah bajē mujh ko
hukm kiyā ki tū akelā jākar furze
ke darwāze par jo pahregarī hai
us ki badlī pahre par khadā rah, so
tum ne sunā ki nahīn ?

nayak ba sātī duwāz dah marā
farmūd ki tū tanhā badalī pās, bānī
ki bar darwāza, gumruk-khāna
hast bīrau, tū ān rā shanīdī yā
na ?

131. agar tum ne samjhā thā ki
pahregarī ne tumhen nā-hakḥ
rokā, to guard ke ḥawāldār ke-pās
faryād karnā lāzim thā, par us ko
gālīyān denā tumhārā kām na
thā.

agar i'tikādī tū ān būd ki pās, bān
ba nā-hakḥ turā mānī' shud, mī,
bāyast shakwai ū rā nazdī
ḥawāldārī kashik numāī, na
ān-kī ū rā dushnām dihi.

132. andāz kiyā gayā hai ki sau
golī men sirf ek golī nishāne par
lagti hai.

ān-chi tajriba karda, and az sad
gulūla yakī ba nishāna mī, khur, ad.

133. hamāre gol, andāz kawā'id par
le ke wazn ke-muwāfiq jītnī
t chāhiye utnī badī chaukasāī
se dī jāti hai.

dar kawā'id, ghalūla andāzī, mā
bārūt muwāfiqī waznī ghalūla
taksīm mī, shaw, ad.

134. sipāhī, on ko hukm diyā
chāhiye ki bandūk chhodne ke-āge
nishāne ko khūb tikēn.

ba sar, bāz, ān hukm bāyad kard
ki pīsh az-ān-kī tufang khālī kun,
and, nishāna rā khīb dar nazar
ār, and.

135. ek-sau gaz* ke fāsile par, ek
bandūk khabar, dārī se bharī hūī aur
hunar, mandī se pakdī hūī, sau
bandūk aur tarḥ chhodne se ziyāda

agar yak tufang rā ba kā, ida wa
karārī khud pur karda, wa ba
dikḥat ba dast girifta, ba fāsila, i
sad gaz* biyandāz, and, ziyāda asar

Paris ell. Again, the Persian *zar'* corresponds to the English yard. And an English cubit of 18 inches, is expressed in Persian by *zira'* or *arsh*, and in Gujarati and Hindustani by *hath*.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

more execution than one hundred balls otherwise discharged.

રીતે ફોડ્યા કરતાં વધારે કા
મ કરશે.

banduk bijī rīṭe phoḍyā
kartāṇ vadhāre kām
kar, she.

136 The *sipāhīs* formed square, fixed bayonets, and received the charge gallantly

૧૩૬. સિપાહી લોકોએ કો
ટ બાંધી, સંગીન ચઢાવી, મો
ટી બહાદુરીથી હલ્લો ઉઠાવ્યો.
(or, શત્રુના હથેલી સામે
ઉભા રહ્યા)

sipāhī lok, oḍe koṭ
bāndhī, sangīn chadh-
āvī, moṭī bahādurī thī
hallo uṭhāv, yo. (or,
shatru nā hallā nī-sāme
ubhā rah, yā).

137. If the sentry had not prevented the enemy, we would certainly have been slain.

૧૩૭. જો પેહરેગરીએ શ
ત્રુને અટકાવ્યો ન હોત, તો
નિશ્ચય છે કે આપણુ સંધ
ળા માથ્યા ગયા હોત

jo pohoregarīe shatru
ne atkāvyo na hot,
to nishchaya chhe ke
āpan saghlā mār, yā
gayā hot.

138. We made a beautiful retreat before an enemy of superior force.

૧૩૮. શત્રુની એવી ભારી
ફોજની આગળ અમે મોટી
ચતુરાઈથી પાછા હટ્યા.

shatru nī evī bhārī
foj nī-āgal ame moṭī
chaturāī thī pāchhā
haṭh, yā.

139. At what distance can you do execution with that gun?

૧૩૯. તે બંદુકની ગોલી કે
ટલી વેગળાઈ લગી જઈ
શકે છે ?

te banduk nī golī
keṭlī veglāī lagī jāī
shak, e chhe ?

140. As the detachment was taking provisions and forage for the European regiment at Deesa, it was attacked by the *Bheels*.

૧૪૦. સિપાહીઓની ટુકડી
જો ગોરી પલ્તાને કાનું
દીસામાં સીધા (or, ભાતું)
તથા ઘાસ દાંણો (or, ચા
ર) લેઈ જતી હતી, તે ઉપ
ર બિલ્લ લોકોએ હાપો મા
યો.

sipāhīo nī ṭukḍī je
gorī paltān ne-kāj, e dīsā
māṇ sīdho (or, bhātun)
tathā ghās-dāno (or,
chāro) leī-jatī haṭī, te
upar bhill loko, e chhāpo
mār, yo.

141. In the midst of the battle, the powder magazine* took fire.

૧૪૧. ભર લડાઈની વેળા
એ દારૂખાનાં*માં આગ
લાગી.

bhar ladāī nī velā, e
dārū-khānān* māṇ āg
lāgī.

ENGLISH

ANGLO-GUJARATI.

* * Magazine (public storehouse).
Powder magazine
Arsenal Armoury

kothar; bhandar; vakhar.
daru-khanun; barut-khanun.
sile-khanun; shastra-gar.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

asar kar, egī.

mikunad az ān-ki sad tufang rā
bīkā,ida pur kunand, wa bīdikāt
khālī numāyand. (or) ba fāsila,i sad
gaz tufangī ki ba ihtiyāt,i tamām
pur karda, wa ba hunar,mandī ba
dast girifta bāshad, ziyāda asar
khāhad kard az ān-ki sad tufang rā
ba taur,i digar khālī kunand.

136. sipāhiyon ne koṭ bāndh,
sangīn chadhā, badī bahādurī se
hamla liyā. (or, dushman ke hamle
ke-mukābil khade rah,e).

sipāhiyān burj basta, wa sar-
naiza,i tufang rā bar tufang
zada, dar mukābala,i dushman dilir,
āna istād, and.

137. agar pahre,garī ne dushman
ko nahīn rok,ā hoṭā, to yakīn hai
ki ham sab katl ho-jā,te.

agar pās,bān māni,i dushman na
shuda būd, yakīn,ast ki mā hama
ba katl mī,rasīdīm.

138. dushman kī aisi badī
fauj ke-āge ham badī chaturā,i se
pas-pā hū,e. (or, pichhe haṭ,e).

dar mukābile sipāh,i kasī,i
dushman mā ba khūbī pas-ā-pas
raft,im.

139. tum us bandūk se kitnī dūr
tak katl kar-sakte ho ?(or)usbandūk
kī goli kitnī dūr tak jā-saktī hai ?

gulūlai ān tufang tā chand
kadam fāsila mī,rawad ?

140. ta'inātī jo gorī palṭan ke-
liye dise men sīdhā (or, rasad) aur
ghās-dāna (or, chāra) le-jā,tī thī, us
par bhilon, ne dākā mār,ā.

fauji *soldier*ī ki dar dīsa mī,
bāshad ba jihat,i ishān yak dasta,i
sipāhiyān nuzul(or, āzuḳa) wa ulūfa
mī,burdand, ānhā rā tā,ifa,i *bhīl*ān
dar rāh ghārat namūd, and.

141. ain ladāī ke waḳt bārūt-
khāne men āg lagī.

hanūz jang dar-miyān būd, ki
kūr-khāna (or, bārūt-khānā) ātash
girift.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

ganjina.
barut-khāna; kor-khāna.
silah-khāna; jabba-khāna.

makhzan; ganjina.
barut-khāna; kur-khāna.
silah-khāna; jabba-khāna.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
142. Our regiment was relieved by the 15th.	૧૪૨. પંદરમી પલટાણુ આ મારી પલટાણુની બદલી આવી.	pandarmī paltan am, āri paltan nī badlī āvī.
143. He deemed it advisable to blockade the road which led to the cantonment of the enemy.	૧૪૩. તેણે શત્રુની છાવણી પર જવાનો માર્ગ બંધ કરવા યોગ્ય બંધાયું.	te,ne shatru nī chhāv-nī par javā no mārg bandh kar,vo yogya jān,yun.
144. He thought it expedient to raise a battery fronting the camp of the enemy.	૧૪૪. તેણે શત્રુની છાવણીની સન્મુખ મોરચો બાંધવા યોગ્ય બંધાયું.	te,ne shatru nī chhāv-nī nī-sanmukh morcho bāndh,vo yogya jān,yun.
145. When I arrived at the quarter guard, I saw the prisoner, who was then a sentry, stooping at the end of his post with his musket lying against the wall.	૧૪૫. જ્યારે હું ક્વાર્ટર ગાર્ડ પર જઈ પહોંચ્યો, ત્યારે આ બંધવો, જે તે વેળા પોહોરા પર હતો, તેને મેં પોહોરાના નાકા પર વાંકો વળેલો દીઠો, અને તેની બંદુક બી ત ઉપર ટેકેલી દીઠી.	gyāre hun quarter guard par jaī-pahonch, yo, tyāre ā bandhvo je te velā pohorā par hato, te ne men pohorā nā nākā par vāṅko-valēlo dītho, ane te nī banduk bhīt upar tekeli dīthī.
146. I was formerly in the 19th regiment, but a week ago I was transferred to the 20th.	૧૪૬. હું આગળ ઓગણીસમી પલટાણુમાં હતો, પણ એક અઠવાડિયું થયું વીસમી માં ગયો છું.	hun āgal ognīs,mī paltan mām hato, pan ek aṭh,vāḍiyun thayun vīs,mī mān gayo chhun.
147. I had three ball cartridges in one compartment of my cartouch box, and two blank in the other.	૧૪૭. મારી કોથલી (or, તોપરી) નાં એક અને (or, આનાં) માં ત્રણ ગોળીદાર કારતુસ, અને બીજામાં બે ખાલી કારતુસ હતા.	mā,ri kothlī (or, tobrī) nān ek khan (or, khānān) mān tran goli,dār kārtus, ane bijān mān be khālī kārtus hatā.
148. What length of time elapsed from your first seeing the prisoner sitting or lying down and the period of his rising and challenging?	૧૪૮. પ્રથમ તમે બંધવાને બેઠેલો અથવા લેટેલો દીઠો, તેની કેટલીવાર પછી તેણે ઉઠીને ટોક્યું? (or, લલકાર્યું)?	pratham tamē bandh, vā ne bethēlo aṭhvā leṭēlo dītho, te nī ke(lī) vār pachhī tene uṭhī ne ṭok,yun? (or, lalkār'yun)?
149. We were nearly losing the fort.	૧૪૯. કિલ્લો હાથમાંથી જવામાં કાંઈ બાકી નોહોતું.	killo hāth mān-thī javā mān kāṇī bākī no ho,tun.
150. He tried to evade the sight of the sentry.	૧૫૦. તેણે પેહરેગીરની આંખ ચુકાવીને નાસી જવા	te,ne peheregīr nī āṅkh chukāvī,ne nāsī-

ANGLO-HINDI.

142. *pandarh, wīn paltan hamārī paltan kī badlī āī.*

143. *us ne munāsib jānā kī rasta jo dushman kī chhāonī kī-taraf ko jā,tā hai, so band 'kar-dāle.*

144. *us ne lāzim jānā kī dushman kī chhāonī ke-mukābil morcha bāndhē.*

145. *jab main quarter guard par jā-pahunchā, tab kaidī ko, jo us waqt pahre par thā, apne pahre ke nāke par nihūrā hūā dekhā, aur us kī bandūk diwār se lagī hūī thī.*

146. *main āge unīs, wīn paltan men thā, par ek hafta hūā kī bīs, wīn paltan men dākhil hūā. (or, dākhil pāyā).*

147. *mere tosh,dān ke ek khan men tīn golī,dār kārtūs, aur dusre men do khālī kartūs the.*

148. *pahle tum ne kaidī ko baithā yā letā hūā dekhā, tis pīchhe kitnī der ke-ba'd us ne uṭh, kar tokā ? (or, lalkārā) ?*

149. *karīb thā kī kila hamāre hāth se jā,tā rahē.*

150. *us ne pahriye kī ānkh se ap,ne tain bachā, kar bhā,ne kī*

ANGLO-PERSIAN.

fauji pānz, dah, um badal az fauji mā āmadā.

ū munāsib dānist kī rāh, ī kī ba samt, ī lashkar, gāh, ī dushman, ast, masdūd kunād.

ū mukābili ma'askar, ī dushman ta'biya namūd, ān lāzim did.

chūn man ba quarter guard ras, idam, īn kaidī rā, kī dar ān waqt pās, bān būd, didam ba jā, ī pās, bān, ī khud kham, ida, wa tufangi khud rā bar diwār takya dādā.

pīsh, tar man dar fauji nūz, dah, um būd, am (or, mansab dāsht, am), wa, līkin yak hafta hast kī dar fauji bīst, um mukarrar shudā, am.

dar yak gūshai kīfī khud si fīshank, ī ma, ā gulūla, wa dar gūshai dīgar dū fīshank, ī khālī dāsht, am.

az waqt, ī kī tū kaidī rā nishasta yā darāz shuda did, ī, chī-kadr tūl kash, id tā waqt, ī kī bar-khāst wa sadā kard ?

nazdīk būd kī kila az dast, ī mā bīrawād.

ū khāst kī az nazari pās, bān khud rā makhfī dāshta bugrīzād.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
142. Our regiment was relieved by the 15th.	૧૪૨. પંદરમી પલટણ અમારી પલટણની બદલી આવી.	pandar,mī palṭan am,ārī palṭan nī badlī āvī.
143. He deemed it advisable to blockade the road which led to the cantonment of the enemy.	૧૪૩. તેણે શત્રુની જાવણી પર જવાનો માર્ગ બંધ કરવા યોગ્ય જણ્યું.	te,ne shatru nī chhāv-nī par ja,vā no mārg bandh karvo yogya jān,yuṇ.
144. He thought it expedient to raise a battery fronting the camp of the enemy.	૧૪૪. તેણે શત્રુની જાવણીની સન્મુખ મોરચો બંધવા યોગ્ય જણ્યું.	te,ne shatru nī chhāv-nī nī-sanmukh morcho bāndh,vo yogya jān,yuṇ.
145. When I arrived at the quarter guard, I saw the prisoner, who was then a sentry, stooping at the end of his post with his musket lying against the wall.	૧૪૫. જ્યારે હું ક્વાર્ટર ગાર્ડ પર જઈ પહોંચ્યો, ત્યારે આ બંધવો, જે તે વેળા પોહોરા પર હતો, તેને મેં પોહોરાના નાકા પર વાંકો વળેલો દીઠો, અને તેની બંદુક બીજા ઉપર ટેકેલી દીઠી.	jyāre huṇ quarter guard par jaī-pahonch, yo, tyāre ā bandhvo je te velā pohorā par hato, te ne meṇ pohorā nā nākā par vāṅko-val,elo dītho, ane te nī banduk bhīt upar ṭek,eli dīthī.
146. I was formerly in the 19th regiment, but a week ago I was transferred to the 20th.	૧૪૬. હું આગળ ઓગણીસમી પલટણમાં હતો, પણ એક અઠવાડિયું થયું વીસમી માં ગયો છું.	huṇ āgal ognīs,mī palṭan mān hato, paṇ ek aṭh,vāḍiyuṇ thayuṇ viś,mī mān gayo chhuṇ.
147. I had three ball cartridges in one compartment of my cartouch box, and two blank in the other.	૧૪૭. મારી કોથલી (or, તોપરી) માં એક અને (or, આનાં) માં ત્રણ ગોળીદાર કારતુસ, અને બીજામાં બે ખાલી કારતુસ હતા.	mā,ri kothlī (or, tobrī) nāṇ ek khan (or, khānāṇ) māṇ tran goli,dār kārṭus, ane bījāṇ māṇ be khālī kārṭus ha,tā.
148. What length of time elapsed from your first seeing the prisoner sitting or lying down and the period of his rising and challenging?	૧૪૮. પ્રથમ તમે બંધવાને જોયો અથવા લેટ્યો દીઠો, તેની કેટલીવાર પછી તેણે ઉઠીને ટોક્યું? (or, લલકાર્યું)?	pratham tame bandh,vā ne beth,elo athvā leṭ,elo dītho, te nī keṭlī vār pachhī te,ne uṭhī ne ṭok,yuṇ? (or, lalkār'yuṇ)?
149. We were nearly losing the fort.	૧૪૯. કિલ્લો હાથમાંથી જવામાં કાંઈ બાકી નોહોતું.	killo hāth māṇ-thī ja,vā māṇ kāṇī bākī no ho,tuṇ.
150. He tried to evade the sight of the sentry.	૧૫૦. તેણે પેહરેગીરની આંખ ચુકાવીને નાસી જવા	te,ne pehero,gīr nī āṅkh chukāvine nāsī-

ANGLO-HINDI.

142. *pandarh*, wīn *paltān* ham,ārī
paltān kī badlī āī.

143. us ne munāsib jān,ā kī rasta
jo dushman kī chhā,onī kī-taraf
ko jā,tā hai, so band 'kar-dāle.

144. us ne lāzim jān,ā kī dushman
kī chhā,onī ke-mukābil morcha
bāndhe.

145. jab main *quarter guard* par
jā-pahunch,ā, tab kaidī ko, jo us
waqt pahre par thā, apne pahre
ke nāke par nihūr,ā hū,ā dekh,ā,
aur us kī bandūk diwār se lagī
hūī thī.

146. main āge unīs, wīn *paltān*
men thā, par ek hafta hū,ā kī bīs,
wīn *paltān* men dākhl hū,ā. (or,
dakhī pā,yā).

147. mere tosh,dān ke ek khan
men tīn golī,dār kārtūs, aur dusre
men do khālī kartūs the.

148. pahle tum ne kaidī ko baith,ā
yā let,ā hū,ā dekh,ā, tīs pīchhe
kitnī der ke-ba'd us ne uth,kar
tok,ā? (or, lalkār,ā)?

149. karīb thā kī kila ham,āre
hāth se jā,tā rahe.

150. us ne pahriye kī ānkh se
apne taīn bachā,kar bhāgne kā

ANGLO-PERSIAN.

fauji pānz,dah,um badal az *fauji*.
mā āmad,ā.

ū munāsib dān,ist kī rāh,ī kī
ba samti *lashkar,gāh*,i dushman,
ast,* masdūd kun,ad.

ū mukābili ma,askar,i dushman
ta'biya namūd,an lāzim dīd.

chūn man ba *quarter guard* ras,
id,am, in kaidī rā, kī dar ān waqt
pās,bān būd, dīd,am ba jāī pās,
bānī *khud kham*,ida, wa tufangi
khud rā bar diwār takya dād,ā.

pīsh,tar man dar *fouji nūz,dah*,
um būd,am (or, mansab dāsht,am),
wa,likin yak hafta hast kī dar *fauji*
bīst,um mukarrar shuda,am.

dar yak gūshai kīfī *khud* si
fīshank,i ma,ā gulūla, wa dar
gūsha,i dīgar dū fīshank,i khālī
dāsht,am.

az waqt,i kī tū kaidī rā nishasta
yā darāz shuda dīd,i, chī-kadr
tūl kash,d tā waqt,i kī bar-khāst
wa sadā kard?

nazdīk būd kī kala az dasti
mā bīraw,ad.

ū khāst kī az nazari pās,bān
khud rā makhfi dāsht,ā bugrīz,ad.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
151. The seventh company fired six rounds on to-day's ball practice.	નો ઉદ્યોગ કર્યો. ૧૫૧. આજની ગોળીખાર ૫૨૩૫૨ સાતમી કંપનીના હરએક માણસે છ છ બાર માર્યા.	ja,vā no udyog karyo. āj nī goli-bār <i>parade</i> par sāt,mī <i>company</i> nā har-ek mānase chha- chha bār mār्या.
152. If we had surprised the enemy, we should undoubtedly have gained the victory.	૧૫૨. જો અમે શત્રુને અ જાણી રાખીને તે ઉપર ચઢી ગયા હોત, તો નિશ્ચય ફત્તે પામ્યા હોત.	jo ame shatru ne ajān rākhīne te upar chadhī gayā hot, to nishchaya fatte pām્યા hot.
153. When we took possession of the town, we found all the hospitals filled with the wounded ; so that there was not a vacant place to put our own in.	૧૫૩. જ્યારે તે શહેર અ મારે હાથ આવ્યું, ત્યારે સઘળાં ખીમાર આનાં ધાય લ લોકોથી એવાં ભરેલાં જો યાં, કે અમારા ધાયલ લોકો ને રાખવા સારૂ કોઈ આ લી જગ્યા નોહોતી.	jyāre te sheher am, āre hāth āvyun, tyāre saghlān bīmār-khānān ghāyal lok o thī evān bharelān joyān, ke am, ārā ghāyal lok o ne rākh,vā sārū koī khālī jagyā no hotī.
154. The two armies fought for two days with very little intermission, and both claimed the victory.	૧૫૪. બંધે ફોજ બે દહા ડા સુધી લગાર બંધ રહીને (or, ગાળો નાખીને; or, ખાળો પાડીને) લડયા કીધી, અને બંધે પોત પોતાની જી તનો દમ ભરવા લાગી.	bandhe foj be dahādā sudhī lagār bandh rahī, ne (or, gālo nākhīne; or, khālo pādīne) lad,yā kīdhī, ane bandhe pot- potā nī jit no dam bhar, vā lāgī
155. The scene of war ought always to be carried into the enemy's country.	૧૫૫. શત્રુના દેશમાં લડા ઈતો અખાડો સદા નાખવો જોઈયે	shatru nā desh mān ladāī no akhādo sadā nākh,vo joīye.
156. If you had neglected shutting up the pass in the mountains, the enemy would undoubtedly have taken the town.	૧૫૬. જો તમે ધાટબંદી ના કામમાં વિલંબ કર્યો હોત, તો શત્રુ અચિત તે નગર હાથ કરી લેત.	jo tame ghāt-bandī nā kām mān vilamb karyo hot, to shatru khachit te nagar hāth karī-let.
157. When you saw the General's wound, did it appear mortal?	૧૫૭ જ્યારે તમે જનરલ સાહેબનો ધા દોડા, તે મૃત્યુ ધા જણાયો શું ?	jyāre tame <i>general</i> sāheb no ghā dīcho, te mrityu ghā jānāyo shun?
158. The <i>Hawal-dar</i>	૧૫૮. હોટ કંપનીનો હવા	<i>light</i> <i>company</i> no

ANGLO-HINDI.

kasd kiyā.

151. āj ke goli-bār *parade* par sāt, wīn *company* ke har-ek ādmī ne chha-chha bār mārē.

152. agar ham yak-ā-yak dushman par chadh-jā, te, to beshakk fatḥ pā, te.

153. jab ham ne wuh shahr liyā, sab bimār-khāne zakhmiyōn se aise bhare hū, e pā, ye, ki apne ghāyal log, on ke rakh, ne ko koī jagah khālī na thī.

154. do, non fauj zarra-sā wakfa kar, ke do dīn tak laḍīn, aur do, non ne ap, nī-ap, nī fatḥ kā dam-mār, ā.

155. dushman ke mulk men laḍā, i kā akhādā hamesha dāl, ā chāhiye.

156. agar tum ne ghāt-bandī men ghaflat kī ho, tī, to beshakk dushman shahr le-le, t, ā.

157. jab tum ne *general* sāhib kā zakhm dekh, ā, to kyā wuh kār, i zakhm nazar ā, yā ?

158. *light company* kā ḥawāl, dār

ANGLO-PERSIAN.

im, rūz dar kawā, idī gulūla-andāz, i har-yak nafar az *company*, i haft, um, shash bār tufang ba nishāna khālī kard.

agar bī, khābar bar dushman ḥamla āward, ā būd, im, yakīn, ast ki fatḥ mī, kard, im.

wak, tī ki mā ān wilāyat rā musa, khkhar namūd, im, bimār-khāna, hā, i ān-jā pur az majrūh, ān, i ishān yāft, im, ba haddī ki ba jihat, i zakhmiyān, i mā jā, i khālī na būd.

har-dū lashkar tā dū rūz ba andak tawakkuf jang kard, and, wa har-dū iddī, ā, i fatḥ namūd, and.

dar mulk, i dushman dā, im tadārūk wa takhīyā, i jang bāyad namūd.

agar dar insidādī darra ghaflat warzīd, ā būd, i, yakīn, an dushman shahr rā taskhīr mī, namūd.

āyā tū ki zakhm, i *general* sāhib rā did, i, kār, i būd yā na ?

hawāl, dar wa sipāhiyān, i *light*

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
and men of the light company deserve the greatest praise for defending the sally port in such a gallant style.	હાલદાર તથા સિપાહિઓ એ ઠી વખાણને લાયક છે, કાં ને તેઓજ હિંમતથી કિલાની બિડકી શત્રુના હાથથી બચાવી. (or, નાનો દરવાજો બચાવ્યો).	havāldār tathā sipāhiyo moṭī vakhān ne-līyak chhe, kām-je teṭṭe himmat thī killā nī khidki shatru nā hāth thī bachāvī. (or, nāno darvājō bachāvyo).
159. As the <i>sipahi</i> went up the stairs of the rampart, he broke the butt of his musket.	૧૫૯. વેલા સિપાહિએ કેડની પાયરીપર ચઢતી વેળા પોતાની બંદુકનો કુંદો ભાંગી નાખ્યો.	pelā sipāhi,ē koṭ nī pāyari par chadhī velā potā nī banduk no kundo bhāngī-nākhyo.
160. Raise a battery of four guns upon that hillock opposite the left flank bastion of the town, and let me know when it is completed.	૧૬૦. વેલો ટેકરો ને કિલાની ડાબી બાજુના બુર્જની સામે છે, તે ઉપર ચાર તોપનો એક મોર્ચો બાંધો, અને જારે પુરો થાય તારે મને ખબર આપનો.	pelo ṭekro je killā nī dābī bājū nā burj nī-sāme chhe, te upar chār top no ek morcho bāndho, ane jāre puro thāya tāre ma ne khabar āpjo.
161. The <i>Hawalḍar</i> of the pioneers says that he has fired the train in the mine; but owing to last night's rain, the powder has become damp, and will not explode.	૧૬૧. બેલદાર લોકોના હવાલદાર કહે છે કે અમે સુરંગની ધારમાં આગ લગાડી, પણ ગઈ રાતના વરસાદને લીધે ઘસ બિનાઈ ગયો, માટે ઉડયો નહીં.	bel,dār loko no havāldār kah,ē chhe ke ame surang nī dhār mān āg lagādī, pan ga,ī rāt nā varsād ne-lidhe dārū bhinā,ī-gayo, māṭe ud,yo nahin.
162. The <i>sipahis</i> of the Marine Battalion are governed by the same laws, and are liable to the same punishments as the other native regiments of the Bombay Presidency.	૧૬૨. જે જે ધારા તથા શિક્ષા બુબઈ આતાંની સઘળી ગાયકી પલટણોને લાગુ પડે છે, તેજ મરીન પલટણના સિપાહિઓને પણ લાગુ પડે છે. (or) મરીન પલટણના સિપાહિઓ તેજ આઈનના તાબેદાર છે, અને તેજ સજાને સજાવાર છે, જેમ કે બુબઈ ઇલાકાની સઘળી રેસી પલટણો તાબેદાર છે.	je-je dhārā tathā shikshā Mumbai khātān nī saghlī gām,thī paltan, o ne lāgu pad,ē chhe, tej marine paltan nā sipāhi, yo ne pan lāgu pad,ē chhe. (or) marine paltan nā sipāhi,yo tej ā,īn nā tābe,dār chhe, ane tej sajā ne sajā,vār chhe, jem-ke Mumbai ilākā nī saghlī des,ī paltan,o tābe,dār chhe.
163. I read in the	૧૬૩. ગઈ કાલના કુરિયર	ga,ī-kāl nā courier

ANGLO-HINDI.

aur us ke sipāhī badī ta'rīf ke-lāyik hai, kyūn-ki unhon ne bahādūrī se mil'e ki khidki dushman ke hāth se bachāi.

159. us sipāhī ne koṭh kī sīdhī par chadh'te apnī bandūk kā kunda tod-dālā.

160. us ṭekre par jo shahr ke bā'ar taraf ke burj ke-mukābil hai, chār top, on kī ek morcha-bandī karō, aur jab taiyār ho mujhe khabar do.

161. beldār, on kā hawāldār kah, tā hai ki ham ne surang kī silk men āg lagāi, par gai rāt kī bārish ke-sabab se bārūt bhīgī thī, so udī nahīn.

162. jo-jo āin aur sazā Mumbāi ke sūbe kī aur desī paltan, on ko lagti hai, wuhī marine paltan ke sipāhiyon se bhī ta'alluq rakhti hai. (or) marine paltan ke sipāhī usī āin ke tābi'dār hai, aur usī sazā ke sazāwār hai, jaisā-ki Mumbāi ke dār-ul-imārat kī sab desī paltan, en tābi'dār hai.

ANGLO-PERSIAN.

company sazāwārī āfarīnī bisyār wa kābili tahsīnī bishumār and, ki ishān dilirāna darichai kalā rā az dushman hifāzat namūd and.

ba illati ān-ki ān sarbāz bar diwārī kalā raft, kundākī tufangī khud rā bishikast.

bar fulān tall ki muhāzī burji yasārī kalā wāki'ast, chahār tūp ta'biya kun, wa har-gāh ba itmām rasad ittilā' ba man di.

hawaldari bīldārān mīgūyad, ki mā dar silsilai nakb ātash dād, im, wa-likin ba sababi bārānī dī shab bārūt tar shudā būd, banā-bar-ān dar na girift.

sipāhiyānī marine paltan mah kūmī ham-ān āin wa sazāwārī ham-ān siyāsāt hast and, chunān-ki sāirī afwāji dār-ul-hukūmat, i Mumbāi mahkūm mibāsh and.

163. kal ke courier akhbār men

dar akhbār-nāma, i courieri dīrūz

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

Courier of yesterday that the war in China is put an end to.

પત્રમાં મેં વાંચ્યું, કે ચીન માં જે લડાઈ ચાલતી હતી તેનું શેવટ આપ્યું.

patr mān men vānch, yun, ke Chīn mān je ladāi chālṭi haṭi, te nun shevaṭ āv, yun.

164. Do you know the reason of its being settled?

૧૬૪. એ લડાઈ બંધ પડવાનું કારણ શું છે, તે તમે જાણો છો ?

e ladāi bandh padvā nun kāran shun chhe, te tame jān, o chho ?

165. I heard that it was settled on account of the death of General the Honorable Napier and the Honorable General Parr.

૧૬૫. મેં સાંભળ્યું કે નામદાર જનરલ નેપીઅર સાહેબ અને નામદાર જનરલ પાર્ર સાહેબના મરણ પામ્યાને લીધે, એ લડાઈનું શેવટ આપ્યું.

men sām̄bhalyun ke nām, dār general Napier sāheb tathā nām, dār general Parr sāheb nā maran pām, yā ne-lidhe, e ladāi nun shevaṭ āv, yun.

166. Did you see the prisoner dash his musket on the parade ground?

૧૬૬. તમે આ બંધવાને પરેડની જગ્યા ઉપર પોતાની બંદુક નાખી દેતાં દીડો કે નહીં ?

tame ā bandh, vā ne parade nī jagyā upar potā nī banduk nākhi-detān diṭh, o ke nahīn ?

167. Tell the soldiers to get their kit ready, because I will inspect them.

૧૬૭. સિપાહિઓને કહે કે પોતપોતાનો સામાન તૈયાર કરી રાખે, કાંતે હું તપાસવા સાર આવનાર છું.

sipāhi, yo ne kah, o, ke pot-potā no sāmān taiyār karī rākhe, kān-je hun tapās, vā sārū āv, nār chhun.

168. The enemy surrounded us, but we escaped under the protection of the fortifications.

૧૬૮. શત્રુએ અમને ઘેરી લીધા, પણ કિલ્લાના આ સરાયી અમે બચી ગયા.

shatru, e am ne gherī, līdhā, pan killā nā āsrā thī ame bachī, gayā.

169. Had the Officer given the proper word of command to those *sipahis*, they would not have allowed the enemy to capture the fort.

૧૬૯. જો અમલદારે પેલા સિપાહિઓને બરાબર હુકમ આપ્યો હોત, તો તેઓ કિલ્લાને શત્રુના હાથમાં ન હો જવાદત.

jo amal, dār, e pelā sipāhi, yo ne barābar hukm āp, yo hot, to te, o killā ne shatru nā hāth. mān nahīn ja, vā det.

170. The intrenchment

૧૭૦. જે ખાઈ* અમે કિ

je khāi*ame killā nī-

* These words simply mean a ditch. But the word *intrenchment* means more than a ditch. The earth thrown out of a trench forms a part, and often the most necessary and useful part, of a fortification, hence *intrenchment* is generally understood to signify a ditch and *parapet*, and sometimes it signifies fascines covered with earth, *gabions*,

ANGLO-HINDI.

main ne padhā, ki ladāi jo Chīn men thī, so maukūf hūi.

164. tum us ke maukūf hone kā sabab jānte ho ?

165. main ne sunā ki nāmdār *general* Napier sāhib aur nāmdār *general* Parr sāhib ke marne ke sabab yih ladāi maukūf hūi.

166. tum ne kaidi ko *parade* ki jagah par bandūk patak,te dekhā ?

167. sipāhiyon ko kahō ki apnā-apnā sāmān taiyār kar-rakhēn, kyūn-ki main unhen dekhne ki *khātir* āūngā.

168. dushman ne ham ko gher-liyā, par ham kīl'e ke āsre se bach-gaye.

169. agar uhda,dār ne un sipāhiyon ko barābar hukm diyā hotā, to we kīlā dushman ke hāth men na jāne dete.

170. *khandak** jo ham ne kīl'e ki

ANGLO-PERSIAN.

mutālā, numūd,am ki jangī ki dar Chīn bar-pā shud,ā būd, ba *ākhir* rasīd.

mīdānī ba chī sabab īn jang munḳatī' shud ?

shanīdam ba sababī wafātī 'āhī shān,ānī buland makān,ān *general* Napier sāhib wa *general* Parr sāhib īn jang inkītā' yāft.

āyā tū dīdāi ki īn kaidī tufangī *khud* rā bar zamīnī kawā'id zad ?

sipāhiyān rā bigū ki asbābī sipāhiyān,āi *khud* rā muhaiyā kun,ānd, ki man az-barāi dīd,ānī ān,hā *khāham* raft.

dushman mā rā muhāsara namūd, wa-līkin mā ba sababī panāhī kalā salāmat māndīm.

agar ān sar-karda ba sipāhiyān hukmī makhsūs dāda būd, īshān hargiz na mīguzāsht,ānd kalā musak~~kh~~khari dushman gardād.

*khandak*i* ki mā dauri kalā

bags filled with earth or other materials collected to cover men from an enemy's fire. Consequently, *mor-chal* and *salabat-kocha* in Gujarati and Hindustani, and *sangar*, *mur-chal*, and *salamat-kucha* in Persian, convey, to a great extent, the idea of an *intrenchment*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
that we dug round the walls of the citadel, was filled up by the stones thrown by the enemy from above.	ક્ષાની આસપાસ ઓદી હતી, તે શત્રુ ઉપરથી પથરા ના આ, તેથી પુરાઈ ગઈ.	ās-pās khodī ha,tī, te shatru,e upar-thī pathrā nākhyā, te thī purāi ga,i.
171. If you saw an army advancing obliquely, what do you think would be the best plan to attack them ?	૧૭૧. જો તમે કોઈ ફોજ ને વાંકી ચુકી આગળ આવતી જુઓ, તો તે ઉપર હુલો કરવાનો સૌથી સારો ઉપાય તમને કયો દિસેછે ?	jo tame ko,i foj ne vānki-chukī āgal āv,tī ju,o, to te upar hallo kar,vā no sau thī saro upāya tam ne kayo dise chhe ?
172. When I was going the visiting rounds ; I saw his musket on the ground, and he himself leaning against a pillar fast asleep.	૧૭૨. જ્યારે હું ધીસ (or, રાત) ફરવા જતો હતો, ત્યારે મેં તેની બંદુક ભીંચ ઉપર પડેલી દીઠી, ને તે પોતે એક થાંભલાને ટેકીને ભર જીંધમાં સુતેલો હતો.	jyāre hun ghīs (or, ron) phar,vā ja,to ha,to, tyāre men te nī banduk bhonya upar pad,eli dīth,i, ne te pote ek thāmbhlā ne ṭek,i,ne bhar ūngh mān su,telo ha,to.
173. Warn the <i>subadar</i> who goes with the party, that if the enemy does not appear by 10 p.m., he must return, taking care to make no noise in leaving his ground, lest he should be discovered to be lying in wait ; if he meets any suspicious looking people on his return, let him arrest them and bring them before me.	૧૭૩. સુબેદાર જે ટુકડીની સાથે જાયછે, તેને ચેતાવીને કહે, કે જો શત્રુ રાતના દસ વાગ્યા લગી નજરે ન પડે, તો પાછો આવે, અને સાવધાન રહે, કે ત્યાંથી ઉઠી વેળા કાંઈ ગોંગાટ નહીં કરે, કે રખેને શત્રુને તેના ધાતમાં રહેવાની જાણ થાય ; અને પાછો ફરતી વેળા જે લોકો ઉપર ભરમ આવે, તેઓને પકડીને મારી પાસે લાવે.	subed,dār je ṭukdī nī sāthe jāya chhe, te ne chetāv,i,ne kah,o, ke jo shatru rāt nā das vāg, yā lagī najare na paḍe, to pāchho āve, ane sāvdhān rahe, ke tyān-thī ūth,tī velā kānī gongāt nahīn kar,e, ke rakhe,ne shatru ne te nā ghāt mān rah,evā nī jān thāya ; ane pāchho phartī velā je lok,o upar bharam āve, te,o ne pakḍ,i,ne mā,rī pāse lāve.
174. Did you see that man fire his musket at the serjeant ?	૧૭૪. તમે પેલા માણસને હવાલદાર ઉપર બંદુક ફેંડ તાં દીઠો ?	tame pelā mānas ne havāldār upar banduk phod,tān dīth o ?
175. The wall was too high to be escalated,	૧૭૫. કિલ્લાની ભીત ધણી જાંચી હતી, મારે સિંઢી ચેલી	killā nī bhīt ghani ūnchī ha,tī, māṭe sīdhī

ANGLO-HINDI.

diwār ke-ās-pās khodī thī, so dushman ne ūpar-se patthare dāl, kar bhar-dālī.

171. agar tum kisī fauj ko tirschhāī se āge badhte dekho, to us par hamla karne kī kaun-sī bihtar tadbīr jānte ho?

172. jab main gasht (or, round) phirne ko jā-tā thā, main ne us kī bandūk zamīn par padī hūī dekhī, aur wuh āp ek khambe se lagkar bhārī nīnd meṇ so-tā thā.

173. sūbādār jo ta'inātī ke-sāth jā-tā hai, use tākid karō, ki agar dushman rāt ke das baje tak nazar nahīn āwe, to pichhā phirē, aur khābardārī rakhe, ki wahān-se ūhte waqt kuchh shor-sharābā na karē, jis se dushman ko us ke ghāt karne kī khābar ho, aur phir āte waqt agar koī log raste meṇ pāwe jin par kuchh bharam āwe, to un ko pakadkar mere pās lāwe.

174. tum ne us ādmī ko havāldār par bandūk chhodte dekhā?

175. kil'e kī diwār bahut ūchī

ANGLO-PERSIAN.

kandā būdim, dushman az bālā sanghā andā~~kh~~tā ān rā mamlūw sākht.

har-gāh kushūnī rā biḥīnī ki munharif wa ba ghairī nizām pish miāyad, dar bābī hamla kardan bar ān, kudām tadbīr az hama bihtar tasauwur mīkunī?

dar waqtī ki man ba jihatī didānī kashīk-khānāhā mīraftam, tufangī ū rā didām bar zamīn uftāda, wa ū khud ba sutūnī takya zadā mastī khāb būd.

subādārī ki bā dastai sipāhiyān mīrawad, āgāh kun, ki agar ba shab dushman tā ba sā'atī dah zāhir na shud, bar gardad, wa ihtiyāt kunad, ki dar waqtī murāja'at hāi-hūī na kunad, ki maḥbādā dushman bar kamīn kardanī ū muttali' gardad, wa ba waqtī murāja'at dar rāh mardumānī kī bar ān hā mazinna rawad, giriftār kunad, wa pishī man biyārād.

āyā tū didī ki fulān kas tufangī khud rā bar hawāldar khālī kard?

chūn diwārī kalā bisyār buland būd, nardbān bar ū guzāshtan

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
but might have been easily battered down.	ને ઉપર ચઢી જવું કઠણ હ તું; પણ તેને તોડી પાડવી સહેલ હતું.	melīne upar chadhī- ja, vūṇ kathan haṭuṇ; pan te ne todī-pāḍ, vī sehel haṭuṇ.
176. There was a conspiracy amongst the <i>sipahis</i> , which was however soon quelled.	૧૭૬. સિપાહિઓએ કાંઈ દંગો કરવાનો મનસુબો કર્યો હતો, પણ તરત બેસાડી દી ધામાં આપ્યો.	sipāhi, yō ē kāṇī dango kar, vā no mansubo kar, yō haṭo, pan tarat besāḍī didhā māṇ āv, yō.
177. What is your opinion, should a soldier at all times obey the orders of his superior; or is he, at any time whatever, to be permitted to exercise his own judgment upon the propriety of the order?	૧૭૭. તમારી ધારણામાં શું આવેછે, કે સિપાહી સ દા પોતાના વડા અમલદાર નો હુકમ માન્યાજ કરે, કે કોઈ વેળા પણ તે હુકમની યોગ્યતા કે અયોગ્યતાની ઉ પર પોતાનું ધ્યાન પહોંચા ડે કે નહીં?	tam, ārī dhārṇā māṇ shuṇ āv, ē chhe, ke sipāhī sadā potā nā vadā amal, dār no hukm māṇ, yāḍ kar, ē, ke koī velā pan te hukm nī yogya, tā ke a, yogya, tā nī-upar potā nuṇ dhyān pahonchāḍ, ē ke nahīṇ?
178. If my gun had not flashed in the pan, I would undoubtedly have hit the mark.	૧૭૮. જો મારી બંદુક રં જક નહીં આવત, તો નિશ્ચય હું નિશાન મારત.	jo mā, rī banduk ranjak nahīṇ khāt, to nishchaya huṇ nishān mār, at.
179. If you had not been standing in the range of that cannon shot, you would not have been so severely wounded; I hope this will be a warning to you.	૧૭૯. જો તમે પેલી તોપ ના ટપ્પામાં ઉભા ન રહ્યા હોત, તો એવા સખ ધાયલ નહીં થયા હોત; હવે હું આશા રાખું છું કે તમે એ વાત ઉપરથી આનંદ પક ડશો.	jo tame pelī top nā ṭappā māṇ ubhā na rah, yā hot, to evā sakht ghāyal nahīṇ tha, yā hot; have huṇ āshā rāk, huṇ chhuṇ ke tame ē vāt upar-thī chānak pakaḍ, sho.
180. He was going in the opposite direction to the enemy.	૧૮૦. જે રસ્તે શત્રુ આ ધ્યો આવતો હતો, તેજ રસ્તે તે આધ્યો જતો હતો.	je raste shatru chāl, yō āv, to haṭo, tej raste te chāl, yō ja, to haṭo.
181. In consequence of the carelessness of Abdul Karīm's rear rank man, his thumb was blown off.	૧૮૧. અબ્દુલકરીમની પા છળી હારના સિપાહીની ગફ લતથી તે (અબ્દુલ કરીમ) નો અંગુઠો ઉડી ગયો.	abd, ul · karīm nī pāchhli hār nā sipāhī nī gaffat thī te (abd, ul karīm) no anguṭho udī gayo.

ANGLO-HINDI.

thā ; par usē girā-dāl,nā sahl thā.

176. sipāhi,yon ke-bīch men kuchh dangā kar,ne kā mansūba thā, par jald dabā,yā gayā.

177. tum,hārī dānist men kyā ā,tā hai, ki sipāhī sadā ap,ne badē uhdadār kā hukm mān,tā rah,e, yā kab,hī kis,i waqt bhī us hukm kī durust,i yā nā-durust,i par ap,nā khayāl dāudā,we ki nahīn ?

178. agar me,rī bandūk ranjak na khātī, to be-shakk main nishāna mār,tā.

179. agar tum us top ke tappe par khadē na rah,e hote, to aise sa^{kh}t zakhm,i na hote, ab ummed hai ki tum is se ibrat pakḍoge.

180. jis rāh se dushman chalā ā,tā thā, usī rāh se wuh chalā jātā thā.

181. abd,ul karīm kī pichhlī saff ke sipāhī kī beparwāi ke-sabab us (abd,ul karīm) kā angūthā ud-gayā.

ANGLO-PERSIAN.

mushkil būd ; wa-līkin kharāb kard-an,ash āsān būd.

sipāhiyān dar fasād ham-rāz wa yak-dil shud,a būd,an,d, wa-līkin zūd jūshish,i īshān rā farū nishānīd,an,d.

rā,i tū chīst, sar,bāz bāyad ki dāyim-ul-aukāṭ mutī'i hukm,i amal, dār,i khud bāsh,ad, yā ba waqt,i az aukāt murak^hkh^has hast ki durust,i wa nā-durust,i ān hukm rā mulāḥaza kun,ad ?

agar chakmāk,i tufangi man gul na mīkard, yakīn,ast ki nishāna rā mīzad,am.

agar tū dam,i ghalūla,i ān tūp na īstāda būd,i, chunīn majrūh na mīshud,i, hālā umīd,wāram ki āyanda az īn ibrat gīr,i.

ū muḥāziyi rāh,i āmad,an,i dushman mīraft.

az adam,i ihtiyāt,i sar,bāz,i ki dar saff,i pasīni abd,ul karīm būd, angusht,i ibhām,i ū (abd,ul karīm) rā galūla burd. (or) agar sar,bāz,i saff,i pasīni abd,ul karīm ihtiyāt rā mar'i mīdāsht, angusht,i ibhām,i ū (abd,ul karīm) rā galūla na mī,burd.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

182. He is too young to be a Major.

૧૮૨. મેજર થવાને તો ધણી વરસ લાગેછે, પણ આ સરદાર જવાનીમાં મેજર થઈ ગયો. (or) જો કે મેજર થવાને લાંબી મુદત નોઈયે, તે છતાં આ સરદાર જવાનીમાં મેજર થઈ ગયો.

major tha,vā,ne to ghanān varas lāge chhe, pan ā sardār javānī māṇ major thaī gayo. (or) jo-ke major tha,vā,ne lāmbī muddat joīye, te-chhatān ā sardār javān, ī māṇ major thaī gayo.

183. Half cock your musket.

૧૮૩. તમારી બંદુકનો ધોડો અર્ધો ચઢાવો.

tamārī banduk no ghōḍo ardho chadhāv,o.

184. As Subadar of the regiment, what is your opinion as to the feeling of the native officers concerning the duty they have to perform in the regiment.

૧૮૪. તમે પલટણના સુબેદાર છો, માટે તમે શું ધારાં છો, કે દેશી અમલદારોને પલટણી આકરી ને કરવી પડેછે, તે વિષે તેઓ શું વિચારેછે.

tamā paltan nā sube, dār chho, māte tame shuṇ dhār,o chho, ke deshī amal,dār lok,o ne paltanī chākri je karvī paḍe chhe, te vishe te, shuṇ vichār,e chhe.

185. Before you pull the trigger, you must cock the piece.

૧૮૫. કળ દાબ્યાની આગ મળ બંદુકનો ધોડો બમણો ચઢાવવો નોઈયે.

kal dābyā nī-āgmaj banduk no ghōḍo bainno chadhāv,vo joīye.

186. At midnight, the enemy stormed the fort.

૧૮૬. અર્ધી રાતે શત્રુ કિલ્લો મારી લીધો.

ardhī rāte shatru,e killo mārī-lidho.

187. I am quite sure his musket was not loaded, when he pursued the enemy.

૧૮૭. મને ચોકસ માલુમ છે, કે ને વેળા તે શત્રુની પછવાડે ગયો, તે વેળા તેની બંદુક ભરેલી નોહોતી.

ma ne chokas mālum chhe, ke je velā te shatru nī-pachhvāḍe gayo, te velā te nī banduk bhareli no hotī.

188. After the object of the expedition was accomplished, the various detachments returned to their respective encampments, and divided the booty amongst themselves.

૧૮૮. જ્યારે લડાઈનું શેવટ આનું, ત્યારે સઘળી તે નાતોઓ પોતપોતાની ઇલણીમાં પાછી આવી, અને ભૂટ (ને મળી હતી તે) આપસ આપસમાં વહેંચી લીધી.

gyāre ladāī nuṇ shevat āv,yuṇ, tyāre saghlī taināti,yo pot-potā nī chhāvnī māṇ pāchhī āvī, ane lūt (je malī ha,tī te) āpas-āpas māṇ vehenchī lidhī.

189. The thickness of the wood favoured the concealment of the enemy; and without

૧૮૯. જડી ઝડીને બીધે શત્રુને સંતાઈ રહેવાને ત્રાટો આસરો મળ્યો, તેથી તેઓએ અમારા ધણા માણ

jādī jhādī ne-lidhe shatru ne santāī rahēvā ne moṭo āsro mal,yo, te thī te, āmārā ghanā

ANGLO-HINDI.

182. *major* hone ko to bahut baras chāhiye, lekin yih sardār jawānī meṇ *major* ho-gayā. (or) agar-chi *major* hone ko lambī muddat chāhiye, bā-wujūd is ke yih sardār jawānī meṇ *major* ho-gayā.

183. tum, hārī bandūk kā ghodā ek pāye par chadhāo.

184. tum jo paltan ke sūba, dār ho, tum, hārī dānist meṇ kyā ā, tā hai ki desī uḥda, dār log paltanī khidmat ke ba-jā lā, ne meṇ kyā khayāl rakh, te haiṇ.

185. kal dāb, ne ke-āge ghodā do pāye par rakhā chāhiye.

186. ādhī rāt ko, dushman ne kilaṁ mār-liyā.

187. main yakīn, an kah, tā hūṇ, ki jab us ne dushman kā pichhā kiyā, tab us kī band ik bharī hū, na thī.

188. jab ladāī kā kām pīrā hī, ā, tab har-ek ta'inātī apnī-apnī chhā, onī meṇ phir āī, aur lūt āpās meṇ bānt li.

189. gunjān jhādī ke-sabab dushman ko chhip rah, ne kā badā āsrā milā, is liye un, hon ne ham, āre bahut-se log mār-dāle, par un

ANGLO-PERSIAN.

bā ān-ki mansabī yāwarī dui-yumīn zamānī tawīl mī, khāhād, ū ba andak muddat ba, dīn mansab rasīd. (or) sāl, hā bayad tā kasī ba mansabī yāwarī dui-yumīn rasād, wa ū ba muddatī andak īn mansab, rā dar-yāft.

chaḡmākī tufangī khud rā bar nīm pā bikash.

tū ki *suba, dārī* fauj hastī, rāī tū chīst ki uḥda, dār ānī mulkī dar khūsīsī khidmatī fauj ki lāzimī hālī ishān, ast, chi khayāl dār, and.

pīsh az-ān-ki kamān rā bikashī, chaḡmāk rā sari pā bayad āward.

ba waqtī nīm shab, dushman bar kalā yurish āwarda musa, khkhar namūd.

man ba yakīn mī, dān, am, ki dar waqtī ki ū ta'ākubī dushman namīd, tufangī u pur na būd.

ba'd az-ān-ki muhimmi jang ba ā^{kh}ir rasīd, har dasta ba lashkar, gāhī khud murāja, at namūd, and, wa ghāratī ki āwarda bād, and, dar miyānī khud tāḡsīm kard, and.

bisyārī, ashjār manshai kamīn kard, anī dushman shud, wa bī ān-ki āsibī bad, ishān rasād, bisyārī az mardumi mā rā kushtand.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
loss to themselves, they killed many of our men.	સ મારી નાખ્યા, અને તેઓ ને કસી હાની થઈ નહીં	mānas mārī-nākhyā, ane te,o ne kasī hānī thaī nahīn.
190. Though he was previously informed of the consequences, he continued his march, but at last, fell a victim to his obstinacy.	૧૯૦. અગાઉથી તેને ખબર કરી હતી, કે એ વાતનું ફળ એમ નિપજશે, તોયપણ તે કૂચ કરતોજ રહ્યો, અને અંતે, પોતાની હડને લીધે ખરાબીમાં પડ્યો.	agā,u-thī te ne khabar karī ha,tī, ke e vāt nuṇ phal em nipaj,shē, toya-pan te kūch kar,tōj rah,yo, ane ante, potā nī haṭh ne-lidhe kharābī mān paḍ,yo.
191. The <i>sipahis</i> were so fatigued with the late wearying marches through a sandy country, that it would have made an attack with any effect, when we reached the village.	૧૯૧. રેતાળ દેશમાં લાંબી કૂચ કર્યોને લીધે સિપાહી લોકો એવા તો થાકી ગયા હતા, કે અમે ગામમાં પહોંચ્યા, ત્યારે એવું લાગતું હતું, કે તેઓ હલો કરીને કશી શક્ય નહીં.	ret,āl desh mān lāmbī kūch karyā ne-lidhe sipāhī lok,o evā to thākī gayā ha,tā, ke ame gām mān pahonch,yā, tyāre evuṇ lāgtuṇ ha,tuṇ, ke te,o hallo kārī ne phāvī shak,shē nahīn.
192. My sword from remaining in the scabbard so long, has become rusty.	૧૯૨. મારી તરવાર ધણી દિવસ સુધી મ્યાનમાં રહી, તેથી કાટ ખાઈ ગઈ છે.	mā,rī tarvār ghanā divas sudhī myān mān rahī, te thī kāt khāī gaī chhe.
193. He ordered the English to advance, and attack that part of the line which still maintained its position.	૧૯૩. તેણે ગોરા સિપાહીઓને હુકમ કર્યો, કે આગળ વધીને જે હારના લોકો પોતાની જગ્યા પર હજી કાયમ રહ્યા છે, તેઓ ઉપર હલો કરે.	te,ne gorā sipāhi,yo ne hukm karyo, ke āgal vadhi,ne je hār nā lok,o potā nī jagā par haju kāyam rah,yā chhe, te,o upar hallo kar,e.
194. The man has been tried for disobedience of orders, and was found guilty ; but the court taking into consideration his former good conduct, have recommended him not to be punished, but severely reprimanded.	૧૯૪. હુકમ તોડવાના અન્યાય ઉપરથી પેલા શખસની તજવીજ થઈ, અને તેને આપ્રાધ સાબિત થયો; પણ અદાલતના સાહેબોએ તેની પૂર્વની સારી ચાલ ઉપર ધ્યાન પહોંચાડીને તેની બલામણુ કીધી, કે તેને શિક્ષા કરવી નહીં, પણ સખ શપકો આપ્યો.	hukm toḍ,vā nā a,nyāya upar-thī pelā shakhs nī tajvīj thaī, ane te no aprādh sābit thayo ; pan adālat nā sāheb,o,e te nī pūrv nī sārī chāl upar dhyān pahonchādī,ne te nī bhalāman kīdhī, ke te ne shikshā kar,vī nahīn pan sakht ṭhapko ā'pvo

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

ko kuchh nuksān na hūā.

190. agar-chi āge-hi-se us ko khabar dī gaī thī, ki us kā natīja yih hogā, tau-bhī wuh kūch kartā rahā, par ākhir apnī haṭ ke-bāis halākat men padā.

bā wujūdī-ki pish-tar ū rā az natā,ij āgāhī dāda būdand, rāi khud rā dar kūch kardān, jāri dāsht, wa ākhir ba sababī isrār dar ān, khud rā halāk sākht.

191. regastān ke mulk men badī kūch karne ke-sabab sipāhī āise thak-gaye the, ki jab ham us gānw men pahunchē, tab mumkin na thā ki un se karār-wāqī'i ḥamla ho-sakē.

ba sababī ūbūr az rīgastān, sipāhiyān chunān khasta wa mānda shudand, ki ba'dī rasīdan ba diḥ, yurishī ki mufīdī fāida bāshad, na tawānistand burd.

192. merī talwār itne din tak miyān men rahne se zang khā gaī hai.

shamshirī man ba sababī ān-ki muddatī madīd dar ghilāf mānda būd, zang giriftaast.

193. us ne gore sipāhiyon ko hukm kiyā, ki āge badhkar us taraf ke logon par jo ab-tak apnī jāe par saff kī kām hain ḥamla karēn.

ū hukm ba angrīzān dād, ki pish rawand, wa bar saffī ki hanūz bar jāi khud karār dāshtand, ḥamla āwarand.

194. hukm todne kī taksīr par us shakhs kī tajwiz hūī, aur wuh taksīr-wār thahrā; par adālat ke sāhibon ne us kī aglī achchhī chāl par khayāl karke sifārish kī, ki wuh sazā nahīn pāwe, par use sākht sar-zanish dī jāwe.

ba sababī ān-ki fulān kas nā-farmānī kard, tajwizī ū dar mah-kama shud, wa taksīr-i ū sābit gasht; wa-likin sāhibānī adālat az bābatī ḥusnī sulūki sābīkī ū, sifārishī ū rā namūdand, ki ū rā siyāsāt nā kardā taubīkh wa malā-matī sākht namūda bāshand.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

195. The Commanding Officer bids me say that this man's conduct was worthy of the severest punishment ; but nevertheless, in hopes of his improvement, the court have pardoned him.

૧૯૫. મુખાર સાહેબે મને ચેતાવીને કહ્યું, કે તમને જાહેર કરું, કે આ શખ્સ ની આલ ભારી શિક્ષાને લાયક હતી; તોયપણ અદાલત ના સાહેબોએ તેના સુધરવાની આશા ઉપરથી તેને માફ કર્યો.

mukhtār sāhebe ma ne chetāvīne kahyūn, ke tam ne jāher karūn, ke ā shakhs nī chāl bhārī shikshā ne-lāyak hatī; toyā-pan adālat nā sāhebo,e te nā sudhar, vā nī āshā upar-thī te ne māf karyo.

196. On being told by his Commanding Officer that he was to have double drill for three days, what did he say?

૧૯૬. જ્યારે પેલા શખ્સના મુખાર સરદારે તેને કહ્યું કે તને ત્રણ દહાડા લગી બેવડી ડ્રિલ અધ્યામાં આવશે, ત્યારે તે શું બોલ્યો ?

gyāre pelā shakhs nā mukhtār sardār,e te ne kahyūn ke ta ne tran dahādā lagī bevḍī drill āpyā mān āvshe, tyāre te shuṇ bolyo ?

197. When you ordered him to go on his tour of sentry, did he draw his arms and refuse to go ?

૧૯૭. જ્યારે તમે તેને પોહોરા ઉપર જવાને હુકમ કીધો, ત્યારે તેણે હથિયાર કાઢીને પોહોરા ઉપર જવાને નાપાડી હતી કે નહીં ?

gyāre tame te ne pohorā upar jā,vā no hukm kīdho, tyāre te, ne hathiyār kāhādīne pohorā upar jā,vā,ne nā-pādī hatī ke nahīn ?

198. When you went to parade, what *subadar* was present ?

૧૯૮. જ્યારે તમે પરેડપર ગયા, ત્યારે કયો સુબેદાર હાજર હતો ?

gyāre tame parāde par gayā, tyāre kayo subedār hājar hatō ?

199. Were you in the lines on the night of the disturbance ?

૧૯૯. જે રાત્રે ફિસાદ થયો, તે રાત્રે તમે લેનમાં હતા કે નહીં ?

je rātre fisād thayo, te rātre tame line mān hatā ke nahīn ?

200. When you ordered the prisoner to return to his lines, and he refused to go, what did you do then ?

૨૦૦. જ્યારે તમે બંધવાને લેનમાં પાછો જવા સારું હુકમ કીધો, અને તેણે જવાને નાપાડી, ત્યારે તમે શું કરીધું ?

gyāre tame bandhvā ne line mān pāchho jā,vā sārū hukm kīdho, ane te,ne jā,vā ne nā-pādī, tyāre tame shuṇ kīdhun ?

201. The stocks of two are broken, the ramrods of three are lost, the lock of one is quite useless, the hammers of four will not give fire, the cocks of two have become loose, the barrel

૨૦૧. બે બંદુકના કુંદા ભાંગી ગયા છે, ત્રણના ગજ જતા રહ્યા છે, એકની સાંપ તદન નકામી થઈ છે, ચારની ચક્રચક્રમાંથી આગ ઝરતી નથી, બેના ધોડા ઢોલા થઈ ગયા છે, એકની નળી વાંકી થઈ ગઈ છે, એકના

be banduk nā kundā bhāngī gayā chhe, tran nā gaj jā,tā rah,yā chhe, ek nī chāmp tadan nakāmī thaī chhe, chār nī chakmak mān-thī āg jhar,tī na,thī, be nā ghodā dhilā thaī gayā

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

195. mukhtār sāhib ne mujh,ē jātā, kar kah,ā, ki tūm, hēn zāhir kar, ū, ki is shakhs kī chāl sakht sazā ke-lā, ik thī; to-bhī adālat ke sāhib, on ne us ke sudhar, ne kī ummed par us, ē mu'āf kiyā.

ūhda, dārī mukhtār ma, rā imāi kard, a farmūd, and, ki raftārī fulān kas lāzim dāsht sazā, i sakht rā; wa-līkin sāhib, ānī adālat ba khayāl, i ān-ki ū islāh pazīrad, ma'zūr, ash dāsht, and.

196. jab us ke mukhtār sāhib ne us, ē kah,ā ki tujh, ē tīn din tak du-ganā drill dē, ne mēn ā, wegā, tab us ne kyā kah,ā?

dar waqtī ki ūhda, dārī mukhtār ū rā guft ki tu, rā tā si rūz drillī muzā, āf bāyad, ū dar jawābī ān chī guft?

197. jab tum ne us, ē pahre par jā, ne kā hukm diyā, tab us ne hath-yār khaiñch, kar jā, ne ko nā kah,ā ki nahīn?

dar waqtī ki tū ū rā ba jihatī raft, ān ba kashīk amr namūdī, āyā ū aslahā, i khud rā bīrūn āward, a imtinā' wa abā namūd yā na?

198. jab tum parade par gaye, kaun-sā sūba, dār hāzīr thā?

waqtī ki tū bar kawā, id raftī, kudām suba, dar dar ān-jā hāzīr būd?

199. jis rāt ko fasād hū, ā, tum line mēn the ki nahīn?

dar shabī ki hangāma wa shūrish wāqī' shud, tū dar mā, askar būdī yā na?

200. jab tum ne kaidī ko line mēn phir jā, ne kā hukm kiyā, aur us ne nahīn mān, ā, tab tum ne kya kiyā?

chūn tū ān kaidī rā gufī ki ba mā, askarī khud pas bīrau, wa ū abā namūd, tū chī kardī?

201. do bandūk ke kunde tūt gaye hain, tīn ke gaz jā, te rah, ē, ek kī chāmp bilkul nikam, mī ho-gā, i, chār kī chakmak se āg nahīn jhartī, do ke ghoḍe dhīle ho-gayē, ek kī nālī tēdhī hū, i, ek ke pech jā, te rah, ē, aur ek kī makkhī tūt gā, i.

kundākī dū tufāng shikasta, ast, sumba, i si tufāng gum shuda, ast, chakmakī yakī bil-kul ba kār na mī, khurād, kāshlukī chahār tufāng ātash na mī, dihaḍ, kamānī du-tā sust shuda, a, lūla, i yakī kaj shuda, ast, pīch, hā, i yakī gum shuda, a, chūna, i yakī shikasta, ast.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

of one is crooked, the screws of one are lost, and the sight of another has been broken off.

પેચ જના રહ્યાછે, અને એ કનો કાન ભાંગી ગયોછે.

chhe, ek nī nālī vāṅkī thaī-gaī chhe, ek nā pech jatā rahyā chhe, ane ek no kān bhāṅgī gayo chhe.

202. The military order, under date the 20th ultimo, is calculated to encourage rather than to prevent malingering.

૨૦૨. એવું અટકાવવામાં આ વેછે, કે ગયા મહિનાની વીસ મી તારીખના લશ્કરી હુકમ ના સખમથી ખીમારીના બહાના (or, ઢોંગ) ની તકસીર નો અટકાવ તો નહીં થયે, પણ ફથી એ તકસીરને ઉત્તેજન મળશે.

evuṇ aṭkalyā māṇ āve chhe, ke gayā mahina nī vīsmī tārikh nā lashkarī hukm nā sabab thī bīmārī nā bahānā (or, dhong) nī taksīr no aṭkāṇ to nahīn thashe, pan e thī e taksīr ne uttejan mal, she.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

202. aisā atkalne men ātā hai, ba nazar miāyad, ki hukm, i
 ki gaye mahīne kī biswīn tārikh lashkarī muarrakhā, i bīst, um, i māh, i
 ke lashkarī hukm ke sabab se guzashtā mānī, i takṣīr, i bahāna, i
 bīmār, i ke bahāne (or, dhong) ki bīmārī na khāhād shud, bal-ki
 takṣīr kā atkā, o to na hogā, muaiyid, i in takṣīr khāhād shud.
 I-ki is se is takṣīr ko targhīb
 hogī.

A VOCABULARY OF MILITARY, POLITICAL, AND NAVAL WORDS AND EXPRESSIONS* IN THE PERSIAN LANGUAGE.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

1. Aim (<i>to take</i>).	shist kardān.
2. Arrow.	tīr. <u>khadāng</u>
3. Arrow (<i>small</i>).	tīr, ak.
4. Archer.	tīr-andāz.
5. Archery.	tīr-andāzī.
6. Arrows (<i>shower of</i>).	tīr-bārān.
7. Arrow (<i>range of</i>).	tīr-partāb. tīr-ras.
8. Arrow (<i>swift</i>).	tīrī tīz-par.
9. Arrow (<i>small headed</i>).	tīrī <u>khāk</u> ī.
10. Arrow (<i>wounded by</i>).	tīr- <u>khurd</u> a.
11. Advance upon (<i>to</i>).	rū (ba kasī) raftān.
12. Appointment of first assistant to the consul of a state.	mansabī niyābatī auwalī kār- pardāz- <u>khāna</u> ī daulatī.
13. Anchorage.	langar-gāh. ghāwī. mirzā.
14. Army.	lashkar. kushūn. sipāh.
15. Arms.	aslaḥa.
16. Allowance (<i>stated quantity</i>).	jā'izat. jira.
17. Arsenal. Armoury.	jabbā- <u>khāna</u> : silāḥ- <u>khāna</u> .
18. Arsenal (<i>receiver of ammuni- tion from the master of</i>).	kūsh-chī.
19. Artillery (<i>park of</i>).	tūp- <u>khāna</u> . ātash- <u>khāna</u> .
20. Artillery (<i>grand master of</i>).	amīrī tūp- <u>khāna</u> .
21. Accountant, paymaster, and secretary.	mīr-zā.†
22. Adjutant and quarter-master- general.	ajūdān-bāshī.
23. Armorial bearings.	nishān.
24. Ammunition.	galūla wa bārūt. asbābī jang.
25. Appropriate accoutrements.	yarāk wa tadārūkātī shāyist, a

* Most of these words may safely be used in Urdu.

† The word *mir-za*, when prefixed to a name, implies a *civilian*; when it follows, designates a *prince*. It is also the honorary title of a man whose mother is descende from a *saiyid*, which, again, is the honorary title of the chiefs of the family of Muhammad, descended from his cousin 'Ali and his daughter Fatima. In the case of the descendants of the Prophet, however, the words *mir-za* and *saiyid* are prefixed, and never affixed, to a name.

ENGLISH.

26. Accoutrements.
27. Arrears of pay.
28. Assessment imposed by
Muḥammadan conquerors in addition to the regular taxes on land.
29. Ally. Friend.
30. Aft.
31. Aback.
32. Ample satisfaction.
33. Breach in a wall.
- ✓ 34. Brigade.
35. Brigade (general of).
36. Bow.
37. Bowstring. *سج*
38. Barrel.
39. Boldness. Fearlessness.
40. Ballast (*dead weight*).
41. Bayonet.
42. Ball (*for a cannon*).
43. Bullet (*for a musket*).
44. Bomb. Mortar. Shell.
45. Bastion. Bulwark.
46. Battery.
47. Battery (*to erect*).
48. Bugle. Trumpet.
49. Bugler.
50. Baggage.
51. Baggage-master.
52. Belt.
53. Bush (*thick shrub*).
54. Band (*of music*).
55. Beads (*chink*).
56. Beads (*glass*).
57. Button (*of a coat*).
58. Battle.
59. Battles.

ANGLO-PERSIAN.

- yarāk. tadārukāt.
bakiyai mawājib.
- abwāb.
hawā-khāh.
kuddām.
muakhkhar.
tarziyai shāyistā.
mughāra. baghāra.
tip.
sar-tip.
kamān. kaus.
zih.
lula. turang.
bī-mubālātī.
tāhīn.
sar-naizai tufang. naiza.
ghalūla. kura rasāsati midfa'.
[funduk]*
galūla. [tīri bunduk. funduk].
ghubāra.
burj.
ta'biyai tūp.
ta'biyai tūp namūdān.
sūr. shaipūr.
shaipūr-chī.
aḥmāl wa askāl. bunah. ughruk.
[tablīdār].
hamāyil.
hīsha-zār.
nakkār-khāna.
muhrai gulū-band. murwāridi
bārik.
muhrai bulūr.
jāuz girah. dugma. gūyak.
jang. muḥāraba.
musāffāt.

* Words included in crotchets are not very generally used.

ENGLISH.

60. Battle array (*to appear in*).
61. Battalia.
62. Battle-axe.
63. Battlement.
64. Battle (*pitched*).
65. Beating the retreat.
66. Blunderbuss. Carbine.
67. Barrier.
68. Beat of a sentry.
69. Battering ram. Balista.
70. Bottle of essence of roses.
71. Bottle of essence of aloes wood.
72. Creek.
73. Cape or head-land.
74. Cabin (*of a vessel*).
75. Cabin (*open space in front of a*).
76. Centre. Main body (*of an army*).
77. Captive.
78. Coal.
79. Charcoal.
80. Coat of mail.
81. Cuirass.
82. Chamber (*of a gun*).
83. Cartridge.
84. Cannon. Gun. Piece of ordnance.
85. Cannoneer. Gunner. Bombardier.
86. Cannonade (*to*).
87. Commissary of ordnance.
88. Camp. Encampment.
89. Camp-equipage.
90. Camp-followers.
91. Company of soldiers.
92. Company of grenadiers.
93. Company of light infantry.
94. Coin bearing the likeness of

ANGLO-PERSIAN.

- musāffa.
 saff-ba-saff. saff-zad, a.
 tabar.
 kangūra. fasīl.
 saff, i jang.
 kūsi rihlat. kūs-raḥīl.
 damānak. karābīn.
 sadd.
 jāi pās-bānī. mukāmi kashik.
 manjanik.
 gharshai itri ward.
 gharshai itri 'ūd.
 sharm. kūl.
 ra, as.
 dabūsa.
 nīm.
 kalb. miyān. kūl.
 asir.
 zughālī sangī.
 zughālī chūbī.
 chihl-tah.
 chahār-āyina. jaushan.
 khizāna.
 fishank. shang.
 tūp. khumpāra. bādlij. zarb-zan.
 kuppuz. midfa'.
 tūp-andāz.
 tūp zad, an.
 tūp-chī.
 lashkar-gāh. ma, askar. urdū.
 pīsh-khāna.
 lajjāra.
 dasta.
 dasta, i bahādarān.
 dasta, i mikh-burān.
 zarb, i kalla-dār.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

a sovereign.

95. Commodore.

96. Captain. Centurion.

97. Captain (*of a vessel*).

98. Corporal. Decurion.

99. Colonel.

100. Corps of the royal guards.

101. Constable (*of police*).

102. Consul.

103. Consul-general.

104. Consulate.

105. Convention. Congress of peace.

106. *Chargé d'affairs*.

107. Commander of 50 soldiers.

108. Commander of officers over 50 soldiers.

109. Commander of 5 regiments.

110. Chief of the royal guards.

111. Column.

112. Clarion.

113. Coward (*timid*).114. Canter, *to*, (*as a horse*).

115. Cock.

116. Commissariat department.

117. Colt (*a young horse*).118. Census (*enumeration of inhabitants*).119. Cry (*voice. noise*).

120. Crier. Mace-bearer.

121. Chief crier (*herald*).

122. Caltrops.

123. Cavalry.

124. Cavalry (*regular*).125. Cavalry (*irregular*).126. Credentials (*letters of power*).

ra'is-ul marākib-il harbīya. ra'is-i marākib-i harbī.

sultān. tuman-dār.

nā-khudā. kashtī-bān.

dah-bāsh-i. mir-i dah. balūk-bāsh.

sar-hang. sar-jang.

ghulām,āni pīsh-khidmat. ghu-lam,āni shāh.

pākār.

kār-pardāzi daulat. maslahat-guzār-i daulat.

kār-pardāzi auwal.

kār-pardāz-khānai daulat-i.

majlis-i musālahā.

sharzh-i-dafir.

panja-bāsh-i.

mīr-i panjagān.

mīr-i panj

kashik-chī-bāsh-i.

sitūn.

karnā-i. būk.

tājik.

ulang bar-dāshtan. yurtama dawīdan.

kamān.

kār-khānai sayūrsāt.

kurra.

sar-shumār-i.

jār.

jār-chī.

jār-chī-bāsh-i.

khasak.

kushūni sawār-i.

kushūni sawāraj nizām.

kushūni sawāraj ghair-i nizām.

dastūr-ul amal. ikhtiyār-nāma.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

127. Decision passed by the community.

128. Decision passed by the high priest.

129. Dissension. Discord.

130. Defeat. Discomfiture.

131. Devastation. Depredation.

132. Destruction.

133. Detachment (*a body of troops*).

134. Dagger.*

135. Ditch. Trench. Fosse. Moat.

136. Decampment. March.

137. Drill.

138. Drums and trumpets.

139. Drum.

140. Drummer.

141. Detached watchmen.

142. Discharge, to, (*fire-arms*).

143. Deck (*of a vessel*).

144. Dial (*of a clock &c.*) دیس

145. Dignity. ساقی

146. Dockyard.

147. Eldest son.

148. Embrasure.

149. Enemy. Foe. Adversary.

150. Enemy (*the*).

151. Expedition (*forced march of an army*).

152. Ensign. Standard. Colours.

153. Ensign-bearer. (*also, a cornet*).

al-ijmā'.

al-kiyās.

ikhtilāf. fitna.

shikast.

wirānī. pāi-mālī. tākht-tārāj.

tabāhī. khwārī. inhidām. istisāl.

gurūh. juzi fauj.

khanjar.* pish-kabza. dashna.

khandak.

kūch. rihlat. nahzat.

kawā'idī fauj.

tabl wa nafir.

tabl. damāma. duhul.

tabbāl. bālā-bān-chī. nakkār-chī.

ayānī maktū'a.

sar kardan. khālī kardan.

sathā.

safhaī sā'at. mikyās.

lakab.

kashti-sāz-khāna.

khalafī arshad.

tir-kash.

dushman. harif.

dushmanānī mulk. bad-khāhānī daulat. sipāhī dushman.

ilghār. muhimm. azīmat.

bairak. nishān.

nishān-bar-dār. alam-bar-dār.

† 'Unsari says:—

har an-gah ki tishna shudi tu ba khun,
biyaludi in khanjari ab-gun.
zamana ba khuni tu tishna shawad.
har andam; tu mui dashna shawad.

ENGLISH.

154. Emperor.
 155. Emperor of ancient Rome.
 156. Emperor of China.
 157. Emperor* of Transoxania.
 158. Ambassador—or ENVOY—extraordinary (*public minister sent on a special occasion, or for one particular purpose*).
 159. Ambassador ordinary (*permanent resident*).
 160. Ambassador plenipotentiary.
 161. Embassy. Legation.
 162. Exercise of using a stick by a rider.
 163. Exchanging the ratification of a treaty.
 164. Executioner (*whose sword is slung over the back, the half reaching the ear*).
 165. Equipments.
 166. Ether or rarified air which occupies the heavenly space.
 167. Elders (*chiefs*).
 168. Electric telegraph.
 169. Electric telegraph (*line of*).
 170. Fathom (*to take soundings*).
 171. Fleet of vessels.
 172. Fugitives. Deserters.
 173. Flight.
 174. File.
 175. Flank. Wing (*of an army*).
 176. Front (*of an army*).
 177. Foot soldier.
 178. Flint.
 179. Flint musket.
 180. Fusil.

ANGLO-PERSIAN.

- kirāl. shāh-an-shāh.
 kaisar.
 faghfur.
 khākān.
 ilchī. safir.
 bālyūz. wazīrī mukīm.
 wazīrī mukhtār.
 sufārat.
 dūghala-bāzī.
 mubādala, i tasdiq-nāmajāt, i mu-sālaha. mubādala, i ahd-nāmajāt.
 nasak-chī.
 muhimmāt.
 jismī latif.
 rish-safidān. mashyakhat.
 silsilā, i barkī. tāri barkī. sim. maftūl
 khattī simī telegraph.
 buld kardān.
 sangār.
 hazīmatīyān. farārīyān. guriz, andaḡān.
 hazīmat. farār. guriz.
 saff. katār.
 janāh. pahlū. bāzū. kamar.
 kuddāmī askar.
 piyāda.
 chakmāk.
 chakmākī.
 zambūrak. zambūra.

* Among the Hindus, an emperor is called *raja-dhīraj* or *maha-raj-adhīraj*.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

181. Fusileer.	zambūr-chī.
182. Forts and castles.	husūn wa kalā'.
183. Fort. Fortress. Castle.	kalā. hisār. hisn.
184. Fortifications.	husūn.
185. Fortress (<i>impregnable</i>).	hisnī hasīn. saddī rasīn.
186. Fortification.	kalā-bandī. kalā-sāzī. shahr-panāh.
187. Fortify (<i>to</i>).	mazbūt kardan. mustahkam kard, an.
188. Fortified castles.	husūnī masūnā.
189. Fortified city. (<i>also</i> , metropolis).	mahrūsā.
190. Field of battle. Army in Battalia.	ma'raka. razm-gāh. nabard-gāh. masāff.
191. Field day.	rūzī ma'raka*. rūzī masāff.
192. Furlough.	rukhsat. ijāzat.
193. Flute. Flagelet. Fife. Pipe	alghūza. nai. karnāī. nafir.
194. Fifer.	nai-chī. karnāī-chī.
195. Firm (<i>trading house</i>).	kūti. matjar. baitut-tijārat. dār, ut-tijārat.
196. Fet-lock cap.	[bawandāt].
197. Foray.	chapsu.
198. First assistant to the adjutant and quarter-master-general.	nāyibī auwalī ajudān-bāshī.
199. Fire (<i>word of command</i>).	[ūt].
200. Form square (<i>to</i>).	burj bastan.
201. Flag (<i>large</i>).	rāyat. alam.
202. Fishing-hook.	kallāb.
203. Fishing-rod.	kalamī māhi-gīr.
204. Fief.	tiyūl.
205. Fire-lock.	ādash-bār.
206. Gratuitous loan. Commodatum.	karzī hasanā.
207. Girth.	tang. kutal-kash.
208. Girth (<i>martingal</i>).	zīr-tang. zīr-band. pish-band.
209. Girth (<i>surcingle</i>).	zabar-tang. pushtank. farākhi.
210. Gulf.	khalij. kūb. kubbāt. khaur.
211. Garrison (<i>troops</i>).	ahli kalā. kalāgiyān.

* murghabiyanī jahari daryai tighi tu, har-yak ba rūzī ma'raka sayyadi sad nihang.—
ANWARI.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

212. Guard (<i>sentinel</i>).	nigah-bān. <u>karāsūr</u> . <u>mustahfiz</u> .
213. Guard (<i>body of men</i>)	<u>kashik</u> .
214. Guard (<i>commander of a</i>).	<u>kashik-chī</u> . “
215. Guard-room.	kashik- <u>khāna</u> .
216. Guard (<i>to mount</i>).	kashik zadān. <u>karāwal</u> kardān.
217. Guarding. Protecting.	wikāya. taukīya.
218. Gun carriage.	arāba.
219. Government loan or securities.	kawāyini maujūda. puli kaghaz i. kaghazi iskinās. waraki naqdiyyā.
220. Gas light.	raushanāi az bukhārī zughālī sangī. chirāghī bukhārī ghāz.
221. Guide (<i>a</i>).	dalil. rāh-numā. rāh-bar. hādī.
222. General.	sar-dār.
223. General-in-chief.	amīrī tuman.
224. Groom.	jilau-dār. mihtar.
225. Gold medal.	nishāni mutallā.
226. Govern (<i>to</i>).	tanzīmāt wa tanzīfāt ijrā kard, an.
227. Governor-general.	farmān-farmā. wālī.*

* The word *wālī* means a *prince* as well as a *ruler*. Persian princes of the royal blood are styled *wālī*, when they are appointed rulers of a province by their sovereign. The word is also applied to a king who, to some extent, is under the nominal authority of a suzerain. The following anecdote from the history of the Khalifs of Baghdād will show the sense in which the word *wālī* is used. Sultān Maḥmūd, of Ghiznī, tho' the son of a slave, after having stretched his conquests over a great part of India and Tartary, in the beginning of the eleventh century, sent an ambassador to the Khalif Al-Kādir, requesting from that monarch, as the fountain of honor among the Muḥammadans, a title suitable to his rank and power. The Khalif, on account of the meanness of his origin, declined compliance for twelve months: till urged by the ambassador, and dreading Maḥmūd's resentment, he sent him at length the ambiguous title *wālī*, which implies a *prince*, a *friend*, and also a *slave*. Maḥmūd easily penetrated the Khalif's meaning; and sent him immediately 100,000 pieces of gold, with a wish to know, whether a letter had not been omitted. Al-Kādir took the hint, and despatched instantly letters patent in full form, creating him *wālī*, which signifies, without equivocation, a *sovereign ruler*.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

228. Governor (<i>of a seaport</i>).	daryā-begī.
229. Governor (<i>of a province</i>).	beglar-begī.
230. Governor (<i>of a country</i>).	hākīm.
231. Gunnery.	ilmī tūp-andāzī.
232. Grenade.	kārura.
233. Grenadier (<i>a</i>).	kārura-andāz.
234. Grenadiers.	bahādarān.
235. Grenadier corps.	bahādarānī <u>khāssa</u> .
236. Grape shot.	pāra. kun-pūz.
237. Gallop, <i>to</i> , (<i>as a horse</i>).	chahār-na'la dawīdān. sar, shinau dawīdān.
238. Gilt trappings or caparison.	yarāqī tilāī.
239. Gimlet, wimble. An auger.	barma.
240. Glass bangles.	alankūyi bulūr.
241. Glacis. Sloping bank.	pushta. pushtī-bān.
242. General order for assembling an army.	nafīr-nāma.
243. Going and returning.	zahāb wa iyāb kītār.
244. Gladiator.	shamshīr-bāz.
245. Horse.	asp. faras. hīsān.
246. Horse of a dark rusty colour.	shab-dīz.
247. Horse (<i>young unbroken</i>).	tausan.* (ALSO, <i>a war-horse</i>).
248. Horse (<i>light bay</i>).	surang.
249. Horse (<i>reddish yellow</i>).	sur <u>kh</u> -zardā.
250. Horse (<i>swift</i>).	chālāk. nawanda.
251. Horse (<i>swift, going well in the night</i>).	shah-rau.
252. Horse (<i>swayed hollow-backed</i>).	chāl-pusht.
253. Horse (<i>ungovernable</i>).	chālīgh.
254. Horse (<i>cream-coloured</i>).	samand.†
255. Horse (<i>white</i>).	nuḳra.
256. Horse (<i>chestnut</i>).	sur <u>kh</u> ā. shāh-ballūt. rūmānī.
257. Horse (<i>bay</i>).	sur <u>kh</u> -ābī. kumīn. kahar.
258. Horse (<i>bay, with black spots</i>).	kumaitī siyāh zānū.
259. Horse (<i>pie-bald</i>).	ablak. <u>khing</u> -zīwar.

* har an ra-iz ki tausān ra kunad ram, kunad ahistagi ba kurrai kham.
ba tundi tausān az sar tund gardad, wagar kundi numai kund gardad—ANON.

† The Kathiyawad horse is well described in the following Persian lines :—
samandi siyah zanu siyah khatt, ba sahra chu ahu ba darya chu batt.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

260. Horse (<i>gray</i>).	nīla. <u>khing</u> .*
261. Horse (<i>roan or sorrel</i>).	chāl. bādāmī.
262. Horse (<i>red</i>).	sur <u>kh</u> -tīra.
263. Horse (<i>dark bay or iron-gray</i>).	shab-rang.†
264. Horse (<i>dapple-gray</i>).	abrash.‡
265. Horse (<i>bright bay</i>).	gul-gūn.
266. Horse of Muḥammad, the Prophet.	burāk.
267. Horse of 'Alī, son-in-law of Muḥammad.	duldul.
268. Horse of Husain, son of 'Alī and Fātima.	zuḷ-janāḥ.
269. Horse of Rustam, warrior of Persia.	ra <u>kh</u> sh.
270. Horse of Khusrau Parwīz, king of Persia.	shab-dīz.
271. Horse of Shīrīn, queen of Khusrau Parwīz.	gul-gūn.
272. Horse artillery.	tup- <u>khāna</u> i aspī.
273. Horse soldier.	sawār. fāris.
274. Heroes.	hizabrānī waghā.
275. Hostage.	yarghamāl. kafīl. girawī.
276. Helmet.	khūd. mighfar. ghūltāsh. nīm-tark.
277. Halt (<i>place of residence or encamping</i>).	mukām.
278. Hautboy.	surnāi.
279. Head quarters.	mukāmī sadr.
280. Hammer.	kāshluk. dingī.
281. Head groom.	amīr- <u>ākhur</u> .
282. Herald (<i>SEE chief crier</i>).	jār-chī-bāshī. yasāwal.
283. Hitting the mark (<i>unerring</i>).	nishāna-andāz.
284. House of lords and commons.	mashwarat- <u>khāna</u> i <u>khawān</u> īn wa wukalā'i ra'ayā.

* rigi hamun ba durushtihai u, *khingī* ma ra ta miyan ayad hami. —RUDAKI.

† kharashid-o-pushid *shab-rangi shah*,
zi sum pushti mahi zi dum rui mah—FIRDAUSI.

‡ ai rast rawi kaza ba kamani tu chun khadang,
bar abrashi tu charkhi murassa' dumi palang —ANWARI.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

285. House of commons.
 286. Holster.
 287. Hilt of a sword.
 288. Hand of a clock.
 289. Horn or point (*winding-stream*).
 290. Heir-apparent.
 291. Imperator
 292. In lineal succession; hereditary.
 293. In a continued series; successively.
 294. Iron, to, (*clothes*).
 295. Incursion. Inroad. Invasion.
 296. Inspect, to, (*arms and accoutrements*).
 297. Inspection.
 298. Invade (*to*).
 299. Insubordinate.
 300. Insubordination.
 301. Interpreter.
 302. Instep (*of the foot*).
 303. Intrenchment.
 304. Intestine wars.
 305. Inlet (*a passage into*).
 306. Javelin (*wooden*).
 307. Jar (*an earthen vessel*).
 308. Knapsack.
 309. Kit.
 310. Kettledrum.
 311. Keeper of a wardrobe.
 312. Land (*cultivated*).
 313. Land (*uncultivated*).
 314. Land (*assessable*).
 315. Land (*free*).
 316. Legislative council.
 317. Legislative council (*members of*).
- majlis-ul umum.
 kabūr. kâch.
 kabza.
 ak̄rabak.
 karn.
 walī ahd.
 imparātūr.
 naslan ba'd naslan wa batnan
 ba'd batnan.
 alat-tawālī wat-tawātūr.
 atu kardān.
 yurish. tākht.
 rasīdagī namūdān ba aslaḥa wa
 asbāb.
 rasīdagī. [sar-kashī].
 tarḥī jang rikhtān.
 'akk. mutamarriḍ. sar-kash.
 tamarrud. sar-kashī.
 mutarjīm. dilmaj.
 pushtī pā.
 sangar. salāmat-kūcha. mūr-chāl.
 ālang.
 hazāhiz.
 khūr.
 jarīd.
 kulūk.
 kif. buḡ-cha. tūsha-dān.
 yarāk.
 nakkāra. kūs.
 kūr-chī.
 arāzīyī dā'ira. zamīnī ābād.
 arāzīyī bā'ira. zamīnī kharāb.
 k̄hirājī. māl-guzār.
 lā-k̄hirāj. mu'āfī.
 jalsai k̄nūnīya.
 anjumanīyānī jalsai k̄nūnīya.

ENGLISH.

318. Lion (*a beast of prey*).
 319. Leopard (*a spotted beast*).
 320. Line of battalion companies.
 321. Lieutenant.
 322. Lieutenant colonel.
 323. Lord of the court.
 324. Load (*word of command*).
 325. Led horse.
 326. Leader of a horse of state.
 327. Loosening or relaxing the reins of a horse.
 328. Lock.
 329. Master of mules.
 330. Mule-owner.
 331. Mark. Target. Butt.
 332. Marksman.
 333. Mate (*of a vessel*).
 334. Massacre. Slaughter.
 335. Massacre (*general*).
 336. Musket.
 337. Match (*for a gun*).
 338. Matchlock.
 339. Major.
 340. Marshal.
 341. Ministry.
 342. Ministry for home affairs.
 343. Ministry for foreign affairs.
 344. Ministry for war.
 345. Ministry for finance.
 346. Ministry for justice.
 347. Ministry for pension.
 348. Mineralogist.
 349. Mechanism.
 350. Most honorable order of the bath.
 351. Minister of foreign affairs.
 352. Minister of war.
 353. Medal.
 354. Master of ordnance.

ANGLO-PERSIAN.

- shīrī babr.
 palang.
 dastai sar-bāz.
 nāyibī auwal. mu'āwinī auwal.
 yāwarī auwal.
 diwān-beg.
 [pur].
 yadak. janīb.
 yadak-chī.
 irkhāi inān.
 chakmāk.
 kātir-bāshī.
 charwā-dār.
 nishāna. hadaf. āmāj. khāk-tūda.
 nishāna-andāz.
 mu'allim.
 khūn-rizī. mukātala.
 katli 'āmm.
 tufang [itfāgha].
 fatila. sūkhṭa. ātish-pāra.
 tufangi fatilāi.
 yāwarī dūyum.
 amīrī nizām.
 wizārat.
 wizāratī dākhilā.
 wizāratī khārijā.
 wizāratī jang.
 wizāratī mālīya.
 wizāratī adlīya.
 wizāratī wazāyif.
 ma'dan-chī.
 ilmi jarri askāl.
 nishānī buzurgi silkī sharīfi hammām.
 wazīrī duwalī khārijā.
 wazīrī nizām.
 taghma. nishān.
 mir-ādash.

ENGLISH.	ANGLO-PERSIAN.
✓ 355. <u>Master of ceremonies.</u> *	tashrifāt-chī. bār-begī. ishik-ākāsi- bāshī. arz-begī. mīr-bār. kambar. kumpā. anfār. nafarāt. makhzan. ganjīna. sāz. sāzanda. nawāzanda.
356. Mortar.	sūz-o sāz.
357. Mortar (<i>small</i>).	ta'līkai lashkar. tashīha. jāiza hāzirī.
358. Men, servants, soldiers.	nādira-khāna mushtamal bar ashyāi nafīsa wa chīzhāi tuhfa.
359. Magazine (<i>public storehouse</i>).	kalbi lashkar.
360. Musical instrument.	yazbāz.
361. Musical performer.	inhizāmī sūrī.
362. Music (<i>vocal and instru- mental</i>).	misbāhī lu'ālu.
363. Muster.	shab-khūn.
364. Museum.	pārū.
365. Main body of an army.	pārū zadān.
366. Mace (<i>the second coat which covers the nutmeg</i>).	hamla. tākht.
367. Military strategy. Feigned retreat, rout, or defeat.	rūdi yagāna.
368. Necklace of pearls.	nishān. ālāmat. nishān ba tughrā, i sultāniyi mu'āwan.
369. Night assault.	nishāni sar-tīpī az darajai auwal. mawājib. mushāhara.
370. Oar of a boat.	darra. darb. guzar-gāh. kutal.
371. Oar (<i>to row</i>).	khāss-tarāsh. [kūchāi tang.
372. Onset. Attack. Assault.	sulh. āshtī.
Charge.	musālahā. tasfiya.
373. Only son.	ta'ākub.
374. Order of merit. Clasp.	ta'ākub namūdān.
375. Order of a first class briga- dier general.	ghanimat. yaghmā. tākht-tārāj.
376. Pay.	tākht-o-tāz. ghārat.
377. Pass. Defile.	madadī ma'āsh. wazifa.
378. Personal shaver.	
379. Peace.	
380. Pacification. Reconciliation.	
381. Pursuit.	
382. Pursue (<i>to</i>).	
383. Pillage. Plunder.	
384. Pension.	

ENGLISH.

385. Parade.
 386. Pick-axe.
 387. Pole-axe.
 388. Pioneer.
 389. Pistol.
 390. Pistol (*large*).
 391. Pike.
 392. Powder.
 393. Powder magazine.
 394. Powder magazine (*superintendent of*).
 395. Park.
 396. Parliament.
 397. Parliament (*act of*).
 398. Privy council.
 399. Ponton (*bridge of boats*).
 400. Private (*soldier*).
 401. Pendant of pearls studded with emeralds.
 402. Principal legation or embassy.
 403. Prawn. Shrimp.
 404. Power (*state or nation*).
 405. Power (*illustrious*).
 406. Power (*sublime*).
 407. Power (*elegant, precious*).
 408. Power (*independent*).
 409. Powers.
 410. Powers (*foreign*).
 411. Powers (*friendly or allied*).
 412. Powers (*belligerent*).
 413. Province.
 414. Private capacity.
 415. Public capacity or duty.
 416. Percussion cap.
 417. Precipice.

ANGLO-PERSIAN.

- kawā'id-gāh. saff-gāh maidān-i
 kawā'id.
 bil.
 bil-cha.
 bil-dār.
 tapancha.
 pish-tāb. tapancha-i buzurg.
 naiza.
 bārūt.
 kūr-khāna.
 kūr-bāsh. kūr-begī.
 shikār-gāh.
 majlis-ul umarā wa'l umum.
 majlis-i millatī wa mulkī.
 nizām-nāma.
 mashwarat-i mubāraka-i makhsūs-a
 jisr.
 sar-bāz. sipāhī. lashkarī.
 sharrāba-i murwarid-i murassa'
 wa mukallal āwīza-i zumurrud.
 sufārat-i kubrā.
 rūbiyān. arbiyān. malakh-āb.
 jarād-ul baħr.
 daulat.
 daulat-i fakħīm-a.
 daulat-i alī-ya.
 daulat-i bahī-ya..
 daulat-i bil-istiklāl. daulat-i
 mustakill.
 duwal.
 duwal-i khārij-a.
 duwal-i mutahābb-a.
 duwal-i mutakhāsim-a.
 bulūk.
 zāti khāss.
 uħda.
 kulāh-i tufang.
 hubūt.

ENGLISH.	ANGLO-PERSIAN.
418. Prickly-pear (<i>a species of cactus</i>).	zakkūm.
✓ 419. Police-station.	sākhlū.
✓ 420. Policeman.	gazma. shahna.
✓ 421. Police (<i>superintendent of</i>).	muhtasib.
422. Provender. Forage.	ulūfa.
423. Provisions.	nuzul.
424. Ploughing.	kulba-rānī.
425. Ploughshare.	kulba.
426. Palace.	arg.
427. President (<i>of an assembly</i>).	mīrī majlis. sarī majlis.
428. President (<i>of a senate</i>).	ra'īs-ul mashyakhat.
429. Post (<i>for the conveyance of letters, ALSO, relay of horses</i>).	chāpār.
430. Post-master.	chāpār-chī.
431. Post-master-general.	chāpār-chī-bāshī.
432. Post office.	chāpār-khāna.
433. Political resident.	bālyūz.
434. Poop (<i>of a vessel</i>).	arsha.
435. Pad (<i>underneath a saddle</i>).	arsha.
436. Patch of rocks.	takal.
437. Panther. (<i>a spotted beast</i>).	kitā.
438. Political, moral, and commercial affairs.	yūz.
439. Poitrel (<i>armor for the breast of a horse</i>).	umūrī siyāsī wa adabī wa muttajirī.
440. Preparing for battle.	sīna-band.
441. Patrole. Night watch.	munājazat.
442. Persian carpet.	āsas.
443. Patent for invention.	zūliya. kālī.
444. Privileges and immunities.	imtiyāz-nāma.
445. Pilot.	imtiyāzāt wa mu'āfāt.
446. Precedence. Pre-eminence.	rubbān. kashtī-kash.
447. Quiver.	takdim wa sadārat.
448. Quinine (<i>alkaloid obtained from cinchona</i>).	tarkash. kurbān. tīrān. tīr-dān.
449. Queen consort.	kankana.
450. Queen regnant.	malika. sultāna.
	malika, mu'azzama. sultāna, 'uzmā. sultāna, kubrā. hazrat-us sultānat-il musāna. malikat-ul

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

451. Regent.	mamālik-il musān,at-il āzim,at-il fakhim,a. malikat-ul wāris,at-il kursi-yir riyās,at wa tāj-ish shahām,at. ulyā hazrat,i kadar kudrat,i kazā satwat,i pād-shāh,i. ulyā hazrat,i shāh,an,shāh,i.
452. Range of shot.	kā'im-makām. nā'ib-manāb. wakīl,
453. Rome (<i>ancient</i>).	i mutlak.
454. Rome (<i>modern, or Turkey* in Europe</i>).	galūla partāb. dam,i ghalūla.
455. Rome (<i>in Asia, or Asia Minor</i>).	rūm,i kadīm.
456. Railway.	rūm,i jadīd.
457. Railway carriage.	rūm,i Asia. rūm,i saghīr. rūm,i
458. Rug.	ya,i sughrā.
459. <u>Roller</u> (<i>cylinder of stones &c</i>).	rāh,i āhan,i.
460. Roll descriptive of land boundaries.	kālask,i ātash,i.
461. Ransom.	namda.
462. Ratification of a treaty.	ghaltak.
463. Ratified (<i>to be</i>).	chak-nāma.
464. Rebel.	mukātab,at.
465. Rank. Degree.	imzā-nāma,i ahd-nāma.
466. Resignation of office.	mumzā shud'an. musajjal shud,
467. Rank (<i>line of men</i>).	an.
468. Redoubt.	bāghī.
469. Rampart.	uhda. daraja.
470. Rampart (<i>wall</i>).	isti'fā.
471. Rampart (<i>of a city</i>).	saff. katār.
472. Regular infantry.	kalā-cha.
473. Reef (<i>a chain of rocks</i>).	fasīl. sūr.
	diwār,i kalā.
	shahr-panāh.
	kushūn,i sar-bāzān.
	sha'b.

* The word *Turkistan* is commonly, though improperly, applied to Turkey and also to Tartary. It is, therefore, necessary to observe that *Turkistan* is that part of Asia which comprises Balkh, Shakarghan, Akhcha, Kundaz, and other adjacent places. Tartary, the ancient Scythia, is known in Persian by the appellation of Turan or Tatar, and in Arabic, by that of Ma-waran-nahr or Trans-Oxania; the literal meaning of both of these words being—that which is beyond the river (*Oxus*).

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

474. Regiment. fauj.
 475. Royal mandate. yarligh.
 476. Review (*of troops*). sãn. saff-ārā.ī.
 477. Review (*to*). sãn did.an.
 478. Running footman. shātir. harāwal.
 479. Readiness in the plain. hāzir-maidān.ī.
 480. Reconnoitring. karāwal.ī.
 481. Ramrod. sumba. sīm.
 482. Rocket. tiri shahāb. charkhī. gulūla.ī
 483. *Recochet, to, (as a ball)*. kuppuz. ātish-afrāza. ātish.īn-mār.
 484. Recoil (*to*). bar zamīn khurd.an. jast.an.
 485. Rear of an army. pas raft.an.
 486. Rear, *to, (as a horse)*. sāka.ī lashkar. dumbāla.ī lashkar.
 487. Republic. charāgh-pā shud.an.
 488. Retreat (*to*). daulat.ī jamhūrī.ya.
 489. Retreat. Asylum. Place of pas-nishast.an.
 refuge. mafarr. manās. jā.ī gurikht.an.*
 490. Ship with cargo. malāz. mahīs. marja'.
 491. Ship of war. shāhin.
 markab.ī harb.ī. jahāz.ī jang.ī.
 492. Ship-builder. bārijat.
 kashti-sāz. kashti-gar.
 493. Skirmish. Running fight. karāwal.ī. zad-o-khurd.
 494. Storming party. kasān.ī ki yurish burda az
 mughāra dākhil mīshawand.
 495. Sappers and miners. nakkābān. nakb-zanān.
 496. Stratagem. mughālata. fitrat. fann-o-farīb.
 hīla.
 497. Spear. naiza.
 498. Spearman. naiza-bāz. naiza-bar-dār.
 499. Spear (*throwing the*). naiza-bāz.ī.
 500. Spear (*armed with*). naiza-dār.
 501. Soldier. sar-bāz. sipāh.ī. lashkar.ī.
 502. Sword. shamshīr. tigh. saif. sameām.
 hasām. kuttār.
 503. Sword (*of the length of two hands*). shamshīr.ī dū-dast.ī.
 504. Sword (*double-edged*). kaddāra.

* manas-o-mafarr, jai bi gurikhtan.

ENGLISH.

505. Swordman.
 506. Sword-knot.
 507. Sling (*for throwing stones*).
 508. Sling (*of a sword*).
 509. Shield.
 510. Swivel. Large musket. Wall piece.
 511. Sub-lieutenant. Second lieutenant.
 512. Sergeant.
 513. Sergeant major.
 514. Surgeon.
 515. Siege train.
 516. Staff officers.
 517. Sheath. Scabbard. Case.
 518. Sole (*of the foot*).
 519. Summer quarters. Warm climate.
 520. Seal-ring.
 521. Scaling ladder.
 522. Scene of war.
 523. Squadron (*a body of troops*).
 524. Small shot. Lead shot.
 525. Saddle-cloth (*underneath*).
 526. Saddle-cloth (*over saddle*).
 527. Saddle-cloth (*woollen*).
 528. Stockade.
 529. Sea-port.
 530. Shoal (*a sand-bank or bar*).
 531. Stock.
 532. Screw.
 533. Sight.
 534. Sky-rocket.
 535. Steam-engine.
 536. Steam vessel.
 537. Sabre-tache.
 538. Scouts. Spies.
 539. Triumph. Victory.

ANGLO-PERSIAN.

- shamshir-zan.
 sharrāba-band.
 falākhun.
 bandi tufang.
 sipar.
 jazā'il.
 nā'ibī dūwum. mu'āwinī dūwum.
 sar-juga. yūz-bāshī. wakil.
 wakil-bāshī.
 jarrāh.
 tūphāi kalā shikan. tūpi kalā kūb.
 arkāni harb.
 ghilāf. miyān. niyām.
 saḳfi pā.
 kash-lāk. garm-sir.
 tābi'.
 nard-bān. kamand.
 tadāruk wa tahiya-i jang.
 tuman.
 sāchma. sang-rīza.
 arak-gir.
 kājiri.
 namad-zin.
 khār-band. ihāta.
 kashti-gāh.
 kadd.
 kundāk.
 pich.
 chūna. did.
 hukka-pardāza.
 ālati bukhār. ālati wāpār.
 markabi dukhānī. jahāzi ātashī.
 safina-i bukhārīya. fabūr.
 fark.
 karāwū.
 fatḥ. zafar. nūrat. firūzī.

ENGLISH.

ANGLO-PERSIAN.

540. Tactics. ādābī ḥarb. shīwāi ta'n-o-zarb.*
fannī sipah-garī. fannī jang.
541. Tax levied on boats. kashtī-māl.
542. Tow, to, (*a vessel*). gals namūdān.
543. Title. khitāb.
544. Ticket (*a token of right*). balīt.
545. Tinder. Touch-wood. ātish-zanā.
546. Tinder-box. ātish-afrūzanā. ātish-bār. ātish-
547. Troop. jūk. jūka.
548. Troops (*in*). -jūka.
549. Tea-pot.
550. Tent. Pavilion. khaima. chādar. khargāh.
551. Tiger (*a beast of the lion kind*) shīr.
552. Tax levied by a governor. zābitāna. ḥākimāna.
553. Trot, to, (*as a horse*). lukka raftān. kadam-bāzī kard,
an.
4. Trigger. [body]. zabāna. زبانہ
555. Tube (*a long round hollow*) zuwar.
556. Telegraphic despatches. rasā'ilī telegr
557. Take by surprise (*to*). bi-khabar ḥamla kardān.
558. Torrent (*a rapid stream*). sail.
559. Unfurl, to, (*a flag*). pardaī bairak bar-afrāshtān.
560. Valley. ālam rā shukka gushā namūdān.
561. Vanguard. Advanced guard. wādī.
karāwal. mukaddam-ul jaish.
562. Vicegerent. harāwal.
563. Vicegerent of God. nā'ib.
564. Winter quarters. Cold nā'ibī tingrī. khalifa.
climate.
565. War. yai-lāk. sard-sīr.
ang. ḥarb. purkhāsh. paikār.
566. Wing (*right*). nabard. razm. kārzār. ghazā.
567. Wi. maimana.
568. Wall or intrenchments round maisara.
a town. shahr-panāh.

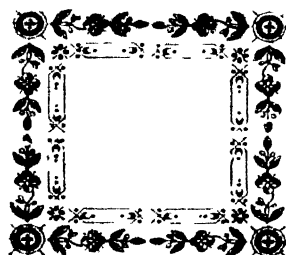
man anam ki dar shippai ta'n-o-zarb, ba shiran dar-amnam adabi ḥarb.
 kudamin hizab in diliri kunad, ki sar-panja bar saidi man afkanad.—ANON.

ENGLISH.	ANGLO-PERSIAN.
569. Walls of a city.	shahr-band. burūj.
570. Wood part of a Persian saddle.	chahār-chūb.
571. Whistle (<i>to</i>).	sūt zadān. shāfūt zadān. safir zadān.
572. War rocket.	hukāi ātash.
573. Wicket ; also, sally-port.	darīchā. darwāza-i kūchak.
574. Wallet. Carpet bag.	tancha. <u>kh</u> urjīn.
575. Zebra (<i>pachydermatous mammal</i>).	charkh.

ADDITIONAL WORDS

COLLECTED WHILST THE FOREGOING VOCABULARY PASSED THRO'
THE PRESS.

576. Admiral.	amīri bahr. amīr-ul bahr.
577. Assay office.	dār-ul iyyār.
578. Camp-followers.	rajjāla-i lashkar. ham-rāhān-i lashkar.
579. Dockyard.	daryā-band.
580. Double-barreled gun.	tufang-i dū lūla.
581. Electric telegraph.	sharīt-ul bark. silk-us sā'aka. al-habl-o mamdūd, un min ḥadīd.
582. Horse (<i>noble, ready for flight</i>).	mifarr.
583. Mint (<i>place for coining</i>).	dār-uz zarb. zarrāb- <u>kh</u> āna.
584. Military Officer.	sar-kardā.
585. Master of ceremonies.	yasāwāl-i suhbat.
586. Queen consort (<i>in Pahlawī</i>).	munatā. malkā. bānū-kai.

PART IV.
JUDICIAL PHRASES.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
1. I believe him to be a noted impostor and swindler.	૧. હું ધારું છું, કે તે જાણીતો ડગારો અને ધુતારો છે.	hun dhār, un chhun, ke te jān, ito dhag, āro ane dhut, āro chhe.
2. How do you know that this is the man who struck you ?	૨. તમે શી રીતે જાણો છો, કે જે શખ્સે તમને માર્યો, તે એજ આસામી છે ?	tame shī rīte jān, o chho, ke je shakhse tam ne mār, yo, te e, j āsāmī chhe ?
3. I told him what I thought right, but he did not listen to me.	૩. જે કાંઈ કહેવું હતું, તે મેં તેને કહ્યું, પણ તેણે મારાં સાંભળ્યા નહીં.	je kāñ, i kah, evun ghat, tun ha, tun, te men te ne kah, yun, pan te ne mā, run sām, bhalyun nahīn.
4. Could you assign any reason for it that time ?	૪. તે વેળા એ વાતનું કાંઈ કારણ તમે બતાવી શક્યા કે નહીં ?	te velā e vāt nun kāñ, i kārān tame batāv, i shak, yā ke nahīn ?
5. He told me many things, but I was quite mute.	૫. તેણે મને ઘણી વાતો કહી સંભળાવી, પણ હું બિલકુલ બોલ નહોતો.	te, ne ma ne ghanī vāt, o kahī sambh, lāv, i, pan hun bilkul chhāno rah, yo.
6. I cannot speak positively as to the place of my nativity, nor who were my parents.	૬. હું નીશ્ચય કહી શકતો નથી, કે મારો દેશ કયાં છે, અને મારાં મા બાપ કોણ હતાં.	hun nishchaya kah, i shak, to na, thī, ke mā, ro desh kyāñ chhe, ane mā, rāñ mā-bāp kon ha, tāñ.
7. Did you keep your eyes fixed upon the spot during the whole of the transaction ?	૭. જ્યાં લગી તે કામ થતું હતું, ત્યાં લગી તમારી નજર તેજ જગા ઉપર હતી શું ?	jiyāñ-lagī te kām tha, tun ha, tun, tyāñ-lagī tam, ārī najar tej jagā upar ha, ti shun ?
8. Had not other persons been present, it is probable that he would have denied having said so.	૮. જો કોઈ બીજો પુરુષ ત્યાં હાજર ન હોત, તો સંભવિત છે કે તે ના કહેત કે હું એમ બોલ્યો નથી.	jo koī bijo purush tyāñ hājar na hot, to sambhavit chhe ke te nā kah, et ke hun em bol, yo na, thī.
9. Was it before or after your leaving the house, that he said he would commit the murder ?	૯. જે વેળા તે બોલ્યો કે હું ખુન કરીશ, તે વેળા તમે ઘરમાં હતા કે બહાર ?	je velā te bol, yo ke hun khun karīsh, te velā tame ghar māñ ha, tā ke bāhār ?
10. Should you have	૧૦. તમારા ધાર્યોમાં કદિ	tam, ārā dhār, yā māñ

ANGLO-HINDI.

1. mere khayāl men ātā hai, ki wuh nāmī daghā-bāz aur farebī hai,

2. tum kis tarḥ jānte ho, ki yih wuhī shakhs hai, jis ne tum ko mārā?

3. jo munāsib jānā, so main ne us ko kahā, par us ne merī bāt nahīn mānī.

4. us waqt tum us bāt kā kuchh sabab batā sakē ki nahīn?

5. us ne mujhe bahut-sī bāteṁ sunāīn, par main bilkul chup rahā.

6. main taḥkīk kah nahīn saktā hūn, ki merā watan kahān hai, aur mere mā-bāp kaun the.

7. jab-tak yih kām hotā rahā, tab-tak us hī jaga par tum nazar lagā rahē the?

8. agar koī aur shakhs wahān hāzīr na hotā, to aghlab hai ki wuh inkār kartā ki main yūn nahīn bolā.

9. jis waqt us ne kahā ki main khūn karūṅgā, tum ghar men the ki bāhar?

10. kab-hi tum kāhā khayāl men

نگارنگ
ANGLO-PERSIAN.

za'mī man chunānast, ki ū mard, um farībīst mashhūr wa ma'rūf.

az ku-jā dānistī, ki in ham-ān kasīst, ki turā zadā?

man ān-chi maslahatī shwāl būd, ba'dū guftam, wa-likin ū sukhanī marā na shanīd.

dar ān waqt sababī ān amr rā bayān kardī yā na?

ū bisyār sukhanān guft, wa-likin man sākit būdam. ساکت

man yakīnān na mī-tawānam guft, watanī man ku-jāst, wa wālid, ainī man ki-yān būdaand.

āyā tā hangāmī ki in amr dar-miyān būd, tū murākibī ān-jā būdī?

agar shakhsī dīgar dar ān-jā hāzīr na mībūd, zāhir ānast ki ū inkār mīkard ki man chunīn sukhanī na guftam.

āyā ū qabl az-ān-ki tū az khāna bīrūn biyāī, guft ki fulān kas rā khāham kusht, yā ba'd az bīrūn āmadānī tū?

kāh man ān dāshat ki shakhsī ki

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

supposed it possible, that a man, of whom you entertained so high an opinion, could be guilty of such an act?

એમ આવ્યું, કે જે માણસ તમારી નજરમાં એવો સારી આપર વાળોછે, તે એવું માફ કર્મ કરવાના વાંકમાં આવે?

kadi em āvyuṇ, ke je mānas tamārī najar mān evo sārī ābrū-vālo chhe, te evuṇ māṭhuṇ karm karvā nā vāṅk mān āve?

11. Could any person, besides yourself, have seen him striking his wife?

૧૧. તેણે પોતાની આંઈડી ને મારી, તે શું તમારા વગર કોઈ બીજાના દીકરામાં આવ્યું હશે કે નહીં?

teṇe potā nī bāḍīdī ne mārī, te shuṇ tamārā vagar koī bijā nā dīṭhā mān āvyuṇ hashe ke nahīn?

12. Have you any witness of what happened at that time?

૧૨. જે વેળા આબિના બની, તેવેળા તમે કોઈને સાક્ષી રાખ્યો હતો કે નહીં?

je velā ā binā banī, te velā tame koī ne sākshī rākhyo haṭo ke nahīn?

13. I will inquire into your case, and if I find it true, you shall have redress.

૧૩. હું તમારા મુકદ્દમાની ચોક્કસી કરીશ, જો ખરો કરશે, તો તમને દાદ મલશે.

huṇ tamārā mukad-damā nī chokṣī karīsh, jo kharo ṭharṣhe, to tam ne dād malshe.

14. Was it possible for any man to have been in the house at the time of the robbery without hearing the noise the thieves made in breaking open the door?

૧૪. શું એમ બને, કે ચોરી થઈ તેવેળા કોઈ માણસ જેઘરમાં હોય અને ચોર આ રણું બાંજીને ઉઘાડે, તેનો ગોંગાટ તે સાંભળ્યા વિના રહે?

shuṇ em •bane, ke chorī thaī te velā koī mānas je ghar mān ho, ya, ane chor bārnuṇ bhānjīne ughāḍe, te no goṅgāṭ te sām̐bhalyā vinā rahe?

15. I should say decidedly not; as I in a house at some distance was awakened out of a sound sleep by the noise, it is not likely that any one in that very house could have avoided hearing it.

૧૫. હું કહું છું કે એમ કદિ બને નહીં; કાંજે હું તે ઘરથી થોડો વેગળો રહું છું, તોય પણ તે ગોંગાટ સાંભળી ને ભારી ઉંઘમાંથી જાગ્યો, ત્યારે જે માણસ તેજ ઘરમાં રહેતો હોય તે સાંભળ્યા વિના કેમ રહે.

huṇ kahuṇ chhuṇ ke em kadi bane nahīn; kān-je huṇ te ghar thī thoḍo veglo rahuṇ chhuṇ, toya-pan te goṅgāṭ sām̐bhalyāne bhārī ungh mān-thī jāgyo, tyāre je mānas tej ghar mān raheto hoyā te sām̐bhalyā vinā kem rahe.

16. If he made a noise at the door whilst you

૧૬. તમે ઘરમાં હતા, તે વેળા તેણે દરવાજા ઉપર

tame ghar mān haṭā, te te velā teṇe darvājā

ANGLO-HINDI.

guzrā, ki jo ādmī tumhārī nazar
men aisā ashraf hai, so mumkin hai
ki aisā burā kām karē ?

ANGLO-PERSIAN. *

ba khayālī tū ba dīn khūbī bāshad,
chunīn harakatī shanī' az ū sādir
shawad ?

quilliyat

11. tumhāre siwā kisī dūsre ne
usē ap nī jorū ko mārte dekhā
hogā ki nahīn ?

āyā dar waqtī ki ū zani khud
rā zad, ghair az tū kasī dīgar ān
rā dida bāshad yā na ?

12. us waqt tū ne is bāt kā koī
shāhid kiyā thā ?

dar waqtī wuqū'ī in amr, kasī
dar-miyān būd ki gawāhī tū bāsh,
ad yā na ?

13. main tumhāre muqaddame
men ghaur karūngā, agar sach
hogā, to dād milēgi.

man dar khūsūsi muqaddamai
tū ghaur khāham kard, agar rāst
bāshad, albatta dād-khāhīyi tū
khāhad shud.

14. mumkin hai, ki koī admī jo
chorī ke waqt ghar men ho, we, aur
chor darwāza toḍe aur kholē, us
kī āwāz us ke sunne men nahīn
ā, we ?

mumkinast, ki kasī dar waqtī
duzdī dar khāna bāshad, wa sadā
shikastan wa gushādānī dar rā
az duzdān na, shnawad ?

15. main kahtā hūn ki hargiz
mumkin nahīn, kyūn-ki main jo
wahān-se thoḍī dūr ek ghar men
rah, tā hūn, us āwāz ke sabab bhāri
nīnd men-se chaunk-paḍā, to aghlab
nahīn ki jo ādmī usī ghar men
rah, tā ho so baghair sunē rah, ā ho.

man miḡūyam ki albatta in
amr muhālāst, zīrā-ki man, bā-ān-
ki dar khānaī ki qadrī dūr tar az
ān nūbāshad, suknā dāram, wa
ba sababī ān sadā az khwābī girān
bidār gashtam, pas muhālāst barāī
shakhsī ki dar ham-ān khāna bāsh,
ad wa na, shnawad.

16. kyūnkar yih ho saktā hai, ki
tum ghar men the, aur us ne

dar waqtī ki in kas bar darī
khānaī tū hāi-hūī namūd, tū dar

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
were in the room, how could it be, that you did not hear it ?	મ પાડી, તે તમે સાંભળી નહીં, એવાત કેમ બને ?	upar bum pādī, te tame sāmblhī nahīn, e vāt kem bane ?
17. I knew by the creaking* of his shoes that he was coming up stairs.	૧૭. મે તેના જોડાના ચમચમટ*થી જાણ્યું, કે તે માળ ઉપર આવતો હતો.	men te nā jodā nā chamcham,āṭ* thī jān, yun, ke te māl upar āv, to hatō.
18. He offered him a bribe to give his vote in favor of the defendant.	૧૮. તેણે તેને કહ્યું કે જો તમે પ્રતિ વાદીની તરફથી તેના લાભમાં મોલશો (or, મત આપશો), તો હું તમને લાંચ આપીશ.	te,ne te ne kahyun ke jo tame prati,rādī nī-taraf thī te nā lābh mām bolsho (or, mat āp, sho), to hun tam ne lānch āpīsh.
19. From the circumstances we have just heard, I am of opinion that a strong degree of suspicion attaches to this man; so he must be committed to take his trial at the next Sessions.	૧૯. આ સઘળી બિના જે હમણાં આપણા સાંભળ્યામાં આવી, તેથી મારું મત એ છે, કે પેલા શખ્સ ઉપર મોટો ભરમ આપે છે, માટે આવતી સેશનમાં એ વાત છાંડવા સારૂ તેને કેદમાં રાખવો જોઈયે.	ā saghlī binā je hamnā āpnā sāmblhalyā mām āvī, te thī mā,run mat e chhe, ke pelā shakhs upar moṭo bharam āve chhe, māṭe āv,ṭī session mām e vāt chhāṇḍ,vā sārū te ne ked mām rāk,vo joīye.
20. When a man is brought up on a charge of murder, is he imprisoned or bailed ?	૨૦. જ્યારે કોઈ માણસ ખુન કરવાના વાકમાં આવ્યો, ત્યારે તેને કેદમાં રાખે છે, કે તેનો જામીન લે છે ?	gyāre koī mānas khun kar,vā nā vāṅk mām āv,yo, tyāre te ne ked mām rāk,he chhe, ke te no jāmin le chhe ?
21. In the Court, it is necessary that the witnesses be sworn; but should one refuse, what is done ?	૨૧. અદાલતમાં સાક્ષી લોકોને શપથ આપવો જોઈયે; પણ જ્યારે કોઈ સાક્ષી શપથ લેવાને ના પાડે, ત્યારે શું કરે છે ?	adālat mām sākshī lok,ō ne shapat āp,vo joīye; pan jyāre koī sākshī shapat le,vā ne nā-pāḍe, tyāre shun kar, e chhe ?
22. How is this matter	૨૨. તમારા ધર્મ શાસ્ત્ર પ્ર	tamārā dharm-shāstr

ENGLISH.

* Creaking noise.
Rustling noise.
Jingling noise.

ANGLO-GUJARATI.

charcharat (or) chamchamat.
sansanat.
thanthanat.

ANGLO-HINDI.

chadchadahat.
sursurahat.
thanthanahat.

ANGLO-HINDI.

darwāze par shor machāyā, so tum ne nahīn sunā ?

17. main ne us kī jūti ke chadchadā, ne kī āwāz se ma'lūm kiyā ki wuh ūpar ātā thā.

18. us ne kahā ki agar tū mudda, 'ā-alai-hi ke haḳḳ meṇ achchhī bāt bole (or, mat de, we), to main tujh ko kuchh rishwat dūngā.

19. yih sab haḳīkat jo ab-hi hamāre sun, ne meṇ āi, us se main yūn samajh, tā hūn, ki us shakhs ke ūpar badā shakk guzar, tā hai, is liye use kaid meṇ rakhā chāhiye, ki āte session meṇ us kī tajwīz ho.

20. jab koī shakhs khūn kar, ne kī takṣir meṇ pakḍā gayā, to use kaid kar, te hain, yā us kā zāmin le, te hain ?

21. aḍālat meṇ shāhid, ōn ko ḳasam khilānā lāzim hai; par agar koī ḳasam khā, ne kā inkār kar, e, to kyā kar, te hain ?

22. tum, hāre shar' ke rū se is

ANGLO-PERSIAN.

khāna būdī, pas chi-gūna mumkīn būd ki tū ān rā na, shnawī ?

man az sadāi kafsh, i ū ma'lūm kard, am ki ū bālā mī, āmad.

ū fulān kas rā wa'dai rishwat kard tā jānīb-dār, iyi mudda 'ā-alai-hi namūda, ū rā ta'dīl kun, ad.

صدعی علیہ

az rūyi in hama kaifiyat ki hālā ba sam, i mā rasīda, rāi man in, ast ki bar fulān kas gumān, i bad mī, rawad, li-hāzā bāyad ki ū rā maḥbūs kun, am, tā dar session, i ā, yanda tajwīz, i amr, i ū bi, shawad.

dar waḳt, i ki kas, i ba takṣir, i khūn giriftār shawad, ū rā maḥbūs mī, kun, and, yā zāmin az ū mī, gī, and ?

dar aḍālat shuhūd rā ḳasam bāyad dād; har-gāh kas, i inkār, i in amr kun, ad, chi mī, kun, and ?

mutābīḳi shari'at, i tū ḥukm, i in

Rattling noise.
Clinking noise.

kadkadat.
jhanjhanat.

kadkadahat.
jhinjhinahat.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
to be settled by the tenets of your religion ?	માણે આ વાતના ફડચો શી રીતે છે ?	pramāne ā vāt no phadcho shī rīte chhe ?
23. The woman was divorced by a judgment of the Court.	૨૩. અદાલતના હુકમથી પેલી સ્ત્રીના છુટોછેડો થયો (or, છેડો ફાટો).	adālat nā hukm thī pelī strī no chhuṭo-chhedo thayo (or, chhedo phāṭo).
24. When you saw the corpse on the banks of the river, was there any cord round its neck ?	૨૪. જે વેળા તમે પેલું મુઠું નદી કાંઠે દીઠું, તે વેળા તેનાં ગળામાં દોરી હતી કે નહીં ?	je velā tame peluṇ murduṇ nadi kāṇthe dīṭhuṇ, te velā te nāṇ galāṇ māṇ dorī haṭī ke nahīṇ ?
25. Is it possible he could have come without your seeing him ?	૨૫. શું એમ થાય, કે તે (ત્યાં) આવ્યો, અને તમે તેને નહીં દીઠો ?	shuṇ em thāya, ke te (tyāṇ) āvyo, ane tame te ne nahīṇ dīṭho ?
26. If he had come, might you have seen him ?	૨૬. શું તે (ત્યાં) આવ્યો હોત, તો તમે તેને દીઠો હોત ?	shuṇ te (tyāṇ) āvyo hot, to tame te ne dīṭho hot ?
27. Do you know if there are any vacancies in the judicial line ?	૨૭. અદાલત ખાતામાં કે ઈ જગા ખાલી પડેલી તમને માલુમ છે ?	adālat khātāṇ māṇ koī jagā khālī padēlī tam ne mālum chhe ?
28. You might have been put in prison for interfering with those Police peons on duty ; but as you have escaped this time, I hope you will take warning in future.	૨૮. કેાતવાલના સિપાહિયોના કામમાં તમે હાથ ધાલ્યો, તેથી તમે કેદમાં પડત; પણ આ વેળા બચી ગયા, માટે મને ભરોસો છે કે હવે થી તમે બિહિ નેચાલશો.	kotvāl nā sipāhiyo nā kām māṇ tame hāth ghālyo, te thī tame kaī māṇ padat ; pan ā velā bachī-gayā, māṭe ma ne bharoso chhe ke have-thī tame bihiṇe chālsho.
29. How can you swear so positively to the identity of the prisoner, as you have admitted that at the time you saw him, it was very dark ?	૨૯. તમે બંધવાને એળખવા વિષે શી રીતે શપત લે છેને ચોકસ પોલી શકશો, કાંતે તમે કબુલ કરી ચુકા કે જે વેળા તેને દીઠો તે વેળા ધણું અંધાર હતું.	tame bandhvā ne olakhvā vishe shī rīte shapat leīne chokas bolī shaksho, kāṇ-je tame kabul karī chukā, ke je velā te ne dīṭho te velā ghanuṇ andhārun haṭuṇ.
30. It is true that it was very dark at that time ; but the prisoner, you will observe, has a	૩૦. ખરું છે કે તે વેળા ધણું અંધાર હતું; પણ બંધવાનાં કપાળ ઉપર તમે જુઓ કે ઝાંઝ છે, જે મં તે	kharuṇ chhe ke te velā ghanuṇ andhāruṇ haṭuṇ ; pan bandhvā nāṇ kapāl upar tame

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

muḡaddame kā faisala kyā hai ?

muḡaddama chi-gūna mībāshad ?

23. adālat ke hukm se us aurat ne talāk pāī.

ba hukmī adālat ān zan talāk girifta.

24. jab tum ne lāsh naddī kināre par dekhī, tab us ke gale men rassī bandhī hūī thī ki nahīn ?

dar waqtī ki ān maiyat rā dar kinārai rūd-khāna dīdī, rasanī dar gardanī ū būd yā na ?

25. mumkin hai ki wuh (wahān) ā, we, aur tum use nahīn dekho ?

mumkinast ki ū (dar ān-jā) āmad a, wa tū ū rā na dīda bāshī ?

26. agar wuh (wahān) āyā hotā, to kyā tum ne use dekhā hotā ?

āyā agar ū (dar ān-jā) āmada, būd, tū ū rā dīda būdī ?

27. adālat ke alāke men koī jagah khālī padī hūī tum jānte ho ?

āyā dar mahkamahāī adālat khabar dārī ki mansabī khālī bāshad ?

28. kotwāl ke sipāhiyon ke kām men dakhī karne se tum kaid men padē hote ; par is waqt bach-gaye, ummed-wār hūn ki āyanda ībrat pakḡoge.

ba illatī dakhī wa tasarruf ki dar amrī sipāhiyānī kūtwāl namūdī, mustahikki habs būdī ; wa-likin hāl ki najāt yāftī, umīd-wār, am ki mīm-bād ībrat girī.

من بعد

29. tum kis tarh kāsam ke rū se bol sakte ho, ki kaidī ko tahkīk pahchāntā hūn, kyūn-ki tum ne ikrār kiyā hai, ki jis waqt us ko dekhā bahut-sā andhera thā.

dar shinākhtanī in kaidī chi-gūna yakīnan kāsam tawānī kburd, zīrā-ki tū ikrār kardāī ki dar waqtī ki ū rā dīdam bisyār tārik būd.

30. sach hai ki us waqt bahut-sā andherā thā ; par kaidī ki peshānī par ek dāgh hai jo tum dekhte ho, wuh dāgh sāf mere dekhne men

rāstast ki dar ān waqt bisyār tārik būd ; wa-likin bar pishāniyi kaidī dāghī hast ki tū mībinī ān rā zāhīran dīdam, wa hāl ba

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

scar on his forehead, which I directly saw, and by which, I now recognize him.

31. Let a *peon* go with him to the village and look for the cow.

32. This man has a petition that he may be permitted to enclose a piece of land about half a *bigha** near the town.

33. That land is in camp limits, I have nothing to do with it.

34. To whom shall I apply?

35. What has this man been doing?

36. He has beaten a woman; and stolen her nose-ring, ear-ring, and a pair of silver bangles.

37. When I got to the place, the prisoner was lying on the ground with his sword covered with blood.

38. I caught hold of the prisoner by the wrist; but he gave me a

વેળા સારીપે દોઢો હતો, અને તેથી હમણા હું તેને ઓળખી શકું છું.

૩૧. એક ચપરાસી તેની સાથે પેલાં ગામમાં મોકલો કે ગાયની શોધ કરે.

૩૨. આ શખ્સ અરજ લાવ્યો છે કે ગામના પડોસ માં મારી પાસે આસરે અર્ધું વીધું* જમીન છે તે ઉપર વાડ બાંધવાની મને રજા આપો.

૩૩. તે ભોંય છાવણીની હદમાં છે, તેમાં મારે કસો અલાકો નથી.

૩૪. હું કોની પાસે જઈને અર્જ કરું ?

૩૫. આ શખ્સે શો અન્યાય કર્યો છે ?

૩૬. એણે એક બાઈડીને મારી; અને તેની નથ, તથા ચોકડું, અને એક જોડ રૂપાંની બાંગડી લૂટી લીધી છે.

૩૭. જ્યારે હું તે જગા ઉપર જઈ પહોંચ્યો, ત્યારે બંધવો પોતાની લોહીએ ખરડા એવી તરવાર સમેત ભોંય પર પડેલા હતા.

૩૮. મેં બંધવાનો હાથ પકડ્યો, પણ એકાએક આચકો મારીને મારા હાથમાંથી

ju.o ke dāgh chhe, je men te velā sārī pathe ditho ha.to, ane te thī hamnā hun te ne olkhī shak,un chhun.

ek chaprāsī te nī-sāthe pelān gām mār moklo ke gāya nī shodh kar.e.

ā shakhs arjī lāvyo chhe ke gām nī pados mān mā rī-pāse āsre ardhun vīghun* jamin chhe, te upar vād bāndh,vā nī ma ne rajā āp.o.

te bhōnya chhāvni nī had mān chhe, te mān mā.ro kaso alāko nathī.

hun ko nī-pāse jā,ine arj kar,un?

ā shakhs,e sho a,nyāya karyo chhe?

e,ne ek bāīdī ne mār,ī; ane te nī nath, tathā chokdun, ane ek jod rūpān nī bāngdī lūtī līdhī chhe.

gyāre hun te jagā upar jāī pahonchyō, tyāre bandh,vō potā nī lohī,e khardā,elī tarwār samet bhōnya par pad,elo ha.to.

men bandh,vā no hāth pakad,yo, pan ek-ā-ek āchko mār,ine mār,rā

* The land measure varies in different countries. The Indian *bigha* is a measure of about 120 square feet. *Vighun* is just the same as *bigha*. In Hindustani words, the letter *b* is substituted for the Gujarati *v*, as *ban* or *van*, a forest; *bastī* or *vastī*, a village

ANGLO-HINDI.

āyā, us se main ab-hi use pahchān,
tā hūn.

31. ek patṭe-wālā us ke-sāth us
gānw ko bhej, o ki gāe kī talāsh
kar, ē.

32. yih shakhs arzī lāyā hai ki
gānw ke-nazdik mere-pās karib
ādḥā biḡhā zamīn hai, us par bād
lagā, ne kī razā do.

33. wuh zamīn chhāwnī kī ḥadd
meṇ hai, us meṇ merā ālāka nahīn.

34. (tab) main kis ke-pās jākar
arz kar, un ?

35. is shakhs ne kyā gunāh kiya
hai ?

36. us ne ek aurat ko mārā ; aur
us kī nath, bālī, aur ek joḍ chāndī
kī pahunchī churāī hai.

37. main us jagah par pahunchā,
tab kaidī zamīn par padā thā, aur
lahū bharī talwār us ke-pās padī
thī.

38. main ne kaidī kā hāth pakḍā,
par yak-ā-yak jhatak, kar mere hāth
se chhuṭ-ga, yā.

ANGLO-PERSIAN.

wāsitaī ān, ū rā mišhinās, am.

یک نفر اس

yak nafar farrāsh ba ham-rāhī
ān kas dar ān dīh bi, firist tā just-
o-jūī māda gāw rā bi, kun, ad.

نہیں

in shakhs arizaī āwarda ki karib
ba shahr pāraī zamīn ba kadri
nīm jarib dāram, wa izn mi, khāh,
ad ki daurī ān rā khār-bast kun,
ad.

ān zamīn dar ḥudūdī maḥallī
tawakkufī lashkar, ast, wa ba man
rabt, na dār, ad.

(pas) nazdī ki bi, raw, am ?

in shakhs chi takṣīr karda, ast ?

in kas zanī rā zadā ; wa ḥalka-
binī, wa gūsh-wāra, wa yak juft
dast-bandī nukrai ū rā az ū jabran
girifta, ast.

dar waqtī ki man ān-jā rasīd,
am, dīdam, ki ān shakhsī kaidī bā
shamshīrī khūn-ālūdī khud bar
zamīn ārāmīda būd.

man dastī ān shakhsī kaidī rā
giriftam, ammā ū takān dāda az
changī man gurikht.

کون دامن

or population ; byakaran or vyakaran, grammar ; bat or vat, a road, &c. The Persian
jarib is a measure of about 60 ells square.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
sudden jerk and escaped.	હુટી ગયો.	hāth mām-thī chhutī-gayo.
39. You ought not to have released the prisoner without my permission.	૩૯. મારી રજા લીધા વિના અંધવાને છોડી દેવો ને ઈ તો નોહોતો.	mārī rajā līdhā vinā bandh,vā ne chhodī-de, vo jōito no ho, to.
40. If you had not followed the advice of your comrades, you would not have found yourself in this predicament.	૪૦. ને તમે તમારા સાથિયોના કહ્યા ઉપર નહીં આભ્યા હોત, તો તમે આ અવસ્થામાં નહીં પડ્યા હોત.	jo tame tamārā sāthi,yo nā kahyā upar nahīn chālyā hot, to tame ā avasthā mān nahīn pad,yā hot.
41. The plaintiff and defendant are both present, and each is anxious for justice.	૪૧. વાદી તથા પ્રતિવાદી અંધે હાજર છે, અને ઇનસાફ કરાવવા સારૂ આતુર છે.	vādī tathā prati,vād, i bandhe hājār chhe, ane insāf karāv,vā sārū ātur chhe. [shun?
42. Should you recognize the ornaments she wore, when you last saw her alive?	૪૨. ને ઘરેણાં પેલી બાઈડીનાં આંગ ઉપર તેના મરણ પામ્યાની આગમજ તમે દોઢાં હતાં, તે તમે (હમણા) ઓળખશો શું?	je gharenān pelī bā, idī nā āng upar te nā maran pām,yā nī-āgmaj taine dīth,ān ha,tān, te tame (hamnā) olakh,sho
43. What length of time had elapsed from your first seeing the prisoner running and the period of your meeting the Police peons?	૪૩. અંધવાને પ્રથમ તમે નાસી જતાં દોડો, તાર પછી કેટલી વાર તમને પોલીસના સિપાહિયો મળ્યા?	bandh,vā ne pratham tame nāsī-jatān dīth,o, tār-pachhi ketlī vār,e tam ne police nā sipāhi, yo malyā?
44. Did the Police peons endeavour to apprehend the prisoner?	૪૪. પોલીસનાં સિપાહિયોએ અંધવાને પકડવાનો ઉદ્યોગ કર્યો કે નહીં?	police nā sipāhi,yo,e bandh,vā ne pakad,vā no udyog karyo ke nahīn?
45. Did the prisoner stop before the Police peons called him, or after?	૪૫. પોલીસના સિપાહિયોની યુમ પાડવાની આગાહી અંધવો ઉભો રહ્યો, કે પછી?	police nā sipāhi,yo nī bum pād,vā nī-agū,u, bandh,vo ubho rah,yo, ke pachhī?
46. Might I not have been stooping as well as lying or sitting down?	૪૬. જેમ હું બેઠેલો અથવા બેઠેલો હોઈશ, તેમ શું વાંકો વળ્યો ન હોઈશ?	jem hun beṭelo athvā beṭh,elo ho,ish, tem shun vāṅko-val,yo na ho, ish?
47. Your statements	૪૭. તમારી એક વાત બી	tamārī ek vāt bijī

ANGLO-HINDI.

39. meṛī razā liye baghair kaidī ko chhod, nā lāzim na thā.

40. agar tum ne apne sāthi, yon kī salāh par kām na kiyā ho, tā, to tum is naubat ko na pahunch, te.

41. mudda'ī aur mudda'ā-ālai-hi do, non hāzir hai, aur dād-rasī ke ummed-wār hai.

42. jo zewar ki wuh aurat apne jī, te-jī pahantī thī aur tum ne dekhā thā, so (ab) us zewar ko pahchān, oge ?

43. kaidī ko bhāgtā dekh, ne ke- pīchhe kitnī der ke-ba'd tum ko kotwāl ke piyāde mil, e ?

44. police ke sipāhi, yon ne kaidī ke pakad, ne kā kās, d kiyā ki nahīn ?

45. police ke sipāhi, yon ke pukār, ne ke-āge kaidī khadā rah-gayā, yā pīchhe ?

46. jaisā main le, tā hū, ā yā baiṭh, ā hū, ā hūngā, kyā waisā jhuk, ā hū, ā na ho, ūngā ?

47. tum, hārī ek bāt dūs, rī bāt ko

ANGLO-PERSIAN.

na mī, bāyist ki tū bī-izn, i man kaidī rā rah, ā kun, i.

agar ba kaul, i rufakā, i khud amal na mī, kard, i, ba, dīn rūz girift, ār na mī, shud, i.

mudda'ī wa mudda'ā-alai-hi har dū hāzir, and, wa har yak az īshān tālib, i murāfa, ā, and.

ān zīwar rā ki dar hīn, i hayāt, i ān zan dar bar, i ū did, ā būd, i, (hāl) khāh, i shinākht yā na ?

az wakt, i ki dīd, i kaidī mī, gurī, kht, tā wakt, i ki bā gazma, hā mulākāt kard, i, chī-kadr tūl kash, id ?

āyā sipāhi, yānī kutwāl dar girift, anī in kaidī sa'ī kard, and yā na ?

ān kaidī pīsh az bāng-zad, anī shahna, hā istād, yā ba'd az ān ?

dar ān hālat ki ma rā istirāhat kard, ā yā nishast, ā dīd, i, āyā man kham, ida na būd, ā bāsh, am ?

aḳwāl, i tū har-yak mukzibi digar,

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

contradict themselves.

જાતને ઓડી પાડે છે.

vāt ne khoṭī pāḍe chhe.

48. Our orders with regard to that man are so extremely strict, that he is not allowed any indulgence whatever.

૪૮. પેલા શખ્સની આજ્ઞા માં એવોતો સખ હુકમ થયો છે, કે કોઈ રીતે પણ તે ના ઉપર દયા થઈ શકતી નથી.

pelā shakhs nī bābat mān evo to sakht hukm tha,yo chhe, ke koī rīte pan te nā-upar dayā thāī shakṭī nathī.

49. In the conversation which took place between you and the Subadar respecting the three rupees, did you understand that he alluded to himself?

૪૯. તમારી તથા સુબેદારની વચ્ચે ત્રણ રૂપિયા વિષે વાતચીત થઈ, તે ઉપરથી તમે શું સમજ્યા કે તેણે એ વાત પોતા ઉપર કહી સંભળાવીશું?

tamārī tathāsube-dār nī-vachche tran rūpiyā vishe vāt-chīt thāī, te upar-thī tame shun samaj,yā ke te,ne e vāt potā upar kahī sam-bhlāvī shun?

50. In the money transaction, do you mean to insinuate that he intended to cheat you, or that he merely got the best of the bargain?

૫૦. તમે ભેદમાં ને બોલો છો, તે શું એમ બોલવા માગો છો, કે નાણાંની લેવડ દેવડ (or, લેણ દેણ) માં તેણે તમને ડગવા ઇછ્યું, કે સાદું ને કાઢું, તેમાં તેણે માત્ર પોતાના લાભ સાધ્યો?

tame bhed mān je bol,o chho, te shun em bol,vā māg,o chho, ke nānān nī levaḍ-devaḍ (or, len-den) mān te,ne tam ne ṭhag,vā ichh,yun, ke sātun je kīdhun, te mān te,ne mātr potā no lābh sādhyo?

51. He led me to the next house but two, where I found the prisoner asleep with a bundle under his pillow.

૫૧. તે મને ત્યાંથી એ ઘર મેલીને ત્રીજાં ઘરમાં લઈ ગયો, ત્યાં મેં બંધવાને એક ગાંસડી માથાંની નીચે મેલી ને સુતેલો દીડો.

te ma ne tyān-thī be ghar melīne trijān ghar mān leī-gayo, tyān men bandh,vā ne ek gānsḍī māthān nī-nīche melīne sutelo dīṭh,o.

52. When you first went up to the prisoner, did he appear at all intoxicated?

૫૨. જ્યારે પ્રથમ તમે બંધવા પાસે ગયા, ત્યારે તે કોઈ રીતે પીધેલો તમારા દીઠામાં આવ્યો શું?

jiyāre pratham tame bandh,vā pāse gayā, tyāre te koī rīte pī, dhelo tamārā dīṭhā mān āvyo shun?

53. Can you swear that this is the man who robbed you last night?

૫૩. તમે શપથ લેઈને કહી શકશો, કે આ તેજ આ સામી છે, જેણે તમને ગઈ રાતે લૂંટ્યો?

tame shapat leīne kahī shak,sho, ke ā tej āsāmī chhe, je,ne tam ne gaī rāte lūṭ,yo?

54. How far were you from the parties at the

૫૪. જ્યારે ટીટી થયો, ત્યારે તમે તે આસામિયોથી

jiyāre tānto thayo, tyāre tame te āsāmī,yo

ANGLO-HINDI.

jhūthā karṭi hai.

48. us shakhs ke ḥakḥ meṇ aisā sakht hukm hū,ā hai, ki kisī sūrat se kuchh ri'āyat nahīn kī jā,ti.

49. tum,ḥāre aursūba-dār ke-dar-miyān tīn rūpiye kī-bābat par jo bāt-chīt hū,ī, us se tum kyā samjhe, ki us ne us bāt kā ap,ne ūpar ishāra kiyā ki nahīn ?

50. kyā tum kināyāt,an (or, parde meṇ) bolā chāḥte ho, ki paison ke lain-dain meṇ us ne tum,heṇ ṭhag-le,ne kā irāda kiyā, yā sirf saude meṇ us ne ap,nā naf' kiyā ?

51. wuh mujhe wahān-se do ghar chhod,kar tīsre ghar meṇ le-gayā, wahān maīn ne kaidī ko ek gaṭhri sir-hāne dhare hū,e sotā pā,yā.

52. jab pahle tum kaidī ke-pās gaye, us waḳt wuh kuchh nashe kī ḥālat meṇ nazar ā,yā ?

53. tum kasam khā,oge, ki yih wuhī shakhs hai, jis ne ga,ī (or, kal) rāt ko tum,heṇ lūṭ,ā ?

54. jab kāziya (or, ragdā) hū,ā, tum un log,on se kitnī dūr the ?

ANGLO-PERSIAN.

ast.

dar bābi fulān kas sakht-gīrī ba andāza,ist, ki man ba hich waj,h ri'āyatī ū rā na mī,tawān,am kard.
عبایت

kāl-o-kīlī ki fī-mā-bainī tū wa *suba-dar* dar khusūs,i si rūpiya būd, āyā mā-fī,z-zamīrī ū bar tū ma'lūm shud, ki ba jihatī khud khāst yā na ?

ān-chi dar parda ba khusūs,i dād-o-sitad ki mīgū,ī, āyā manzūr, i fulān kas farīb dād,anī tū būd, yā ān-ki fa-ḳat sarfa-jū,ī,yi khud rā kard ?

ū ma rā az ān-jā ba andarūnī khāna,i saiyum,īn burd, wa dar ān-jā man kaidī rā dīdam khābid,a, wa buḳcha,ī zirī bālīnī ū būd.

dafa,ī auwal ki tū nazdī kaidī raftī, ū rā dar ḥālatī sukr yāftī yā na ?

tū mī,tawānī kasam yād bikunī, ki īn ham-ān kasast, ki dī-shab asbābī tu rā ghārat kard ?

dar waḳtī ki nizā' dar-miyānī ishān shud, tū chi-ḳadr fāsila az

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

time the dispute took place ?

કેટલા વેગળા હતા ?

thī ketlā veglā ha,tā ?

55. Did you go yourself to see him, and in what state did you find him ?

૫૫. શું તમે પોતે તેને જોવા સાર ગયા હતા, અને તેને કેવી અવસ્થામાં દોઢા ?

shun tame pote te ne jo,vā sārū gayā ha,tā, ane te ne kevi avasthā mān dīth,o ?

56. Could the defendant have struck the plaintiff in your presence, without your observing it ?

૫૬. પ્રતિવાદીએ વાદીને તમારી હજૂરમાં માર્યો, તે શું તમારા દોષમાં નહીં આવ્યું હશે ?

prati,vādīe vādī ne tam,ārī hajūr mān mār, yo, te shun tam,ārā dīth,ā mān nahīn āv,yun ha,she ?

57. He reported to me that the robber had killed four women; but that he was afterwards seized by a *sipahi* at the gate of the village.

૫૭. તેણે મને ખબર આપી, કે પેલા ચોરે ચાર બાઈડીઓને મારી નાખી; પણ તારપછી ગામની ભાગળમાં એક સિપાહીને હાથે પકડાયો.

te,ne ma ne khabar āp,i, ke pelā chor,e chār bā,īdi,yo ne mār,i-nākh,i; pan tār-pachhi gām ni bhāgal mān ek sipāh,i ne hāth,e pakdā,yo.

58. You expose yourself to the displeasure of Government by such refractory conduct, and you render yourself liable to be dismissed from your office.

૫૮. એવી હઠીલી ચાલ આ લ્યાથી તમે પોતે સરકારની રીસમાં પડોછો, અને આક રીથી બરતરફ થવાને લાયક થાઓછો.

evī haṭh,īlī chāl chāl, yā thī tame pote sar-kār ni rīs mān paḍ,o chho, ane chākri thī bar-taraḥ thav,ā ne-lāyak thā,o chho.

59. Were you standing so near the prisoner that if he had used these words, you must have heard him ?

૫૯. તમે બંધવાની એટલા સોડે ઉભેલા હતા, કે જો તે એવા વચન બોલ્યો હોત, તો તમે ખચિત સાંભળત શું ?

tame bandh,vā ni eṭlā sode ubh,eḷā ha,tā, ke jo te evā vachan bol,yo hot, to tame khachit sāmblhat shun ?

60. When the thieves saw us coming, they ran away; but our party went in pursuit of them: half in one direction, and half in another; at last, we apprehended them all.

૬૦. જ્યારે ચોરોએ અમને આવતા દોઢા, ત્યારે નાસી ગયા; પણ અમારી ટુકડીનાં ઘોડ તેઓની પાછળ દોડ્યા: અર્ધા એક ગમ, અને અર્ધા બીજી ગમ; અંતે અમે તે સઘળાઓને પકડી લીધા.

gyāre chor,o,e am ne āv,tā dīth,ā, tyāre nās,i-gayā; pan am,ārī ṭukḍī nā lok te,o ni-pāchhal doḍ,yā: ardhā ek gam, ane ardhā bījī gam; ante ame te saghlā,o ne pakḍ,i-lidhā.

61. Did you search the prisoner's person ?

૬૧. તમે બંધવાના શરીર નો ઝાડો લીધો કે નહીં ?

tame bandh,vā nā sharīr no jhāḍo lidho ke nahīn ?

ANGLO-HINDI.

55. kyā tum āp use dekhne gaye the, aur tum ne us ko kis hālāt meñ pāyā ?

56. kyā mudda'ā-ālai-hi ne mudda'ī ko tumhāre huzūr mārā hogā, aur tum ne nahīn dekhā hogā ?

57. us ne mujhe khabar dī, ki us chor ne chār auratōñ ko mār-dālā ; aur tis pīchhe gāñw ke darwāze meñ ek sipāhī ke hāth se pakḍā gayā.

58. tūm sar-kashī ke kām karke ap-ne-tā, in sar-kār kī khafagī meñ ḍāl-te ho, aur naukarī se bar-taraf ho, ne ke-lā, ik ban-te ho.

59. kyā tum kaidī ke itne nazdīk khade the, ki agar wuh ye bāteñ bolā hotā, to tum albatta sun-te ?

60. jab chorōñ ne ham ko āte dekhā, tab bhāge; par hamārī ta'inātī ne un kā pīchhā kiyā : ādhe log ek taraf ko gaye, aur ādhe dūsarī taraf ; ākhir ham ne un sab ko pakḍ-liyā.

61. tum ne kaidī ke āng kā jhādā liyā ki nahīn ?

ANGLO-PERSIAN.

āñhā dāshtī ?

āyā tū khud barāi didāñi ū raft, a būdī, wa ū rā ḍar chi hāl didī ?

āyā mumkin, ast ki mudda'ā-ālai-hi mudda'ī rā ḍar huzūrī tū bīzan, ad, wa tū na binī ?

ū ittilā' ba man dād, ki ān duzd chahār zan rā kusht; wa ba'd az ān ba darwāzai shahr ba dastī shahnaī giriftār shud.

az irtikābi chunīn tughyān wa baghi, khud rā mauradī ghazabī sar-kār mīsāzī, wa sazā-wārī ma' zūlī az mansab mīgardī.

āyā tū bā kaidī ba martabai nazdik istāda būdī, ki agar ū chunīn sukhānān mīguft, tū lā-muhāla mīshanidī ?

chūn duzdān mā rā didand, gurikhtand, wa-likin sar-bāzāñi dastai mā ta'ākubi ishān namūd, and : nisfī az āñhā ba yak samt, wa nisfī ba samtī digar raftand ; ākhir kullān ishān rā giriftār namūdand.

āyā tū kāwīdī āñ kaidī rā yā na ?

,k

ENGLISH.

62. On searching him, I found a bunch of keys in his pocket, a tinder box, flint, and match.

63. Did any one attempt to deliver the prisoner from your custody?

64. It is not worthwhile to lodge a complaint against him for so trifling a matter.

65. I thought it would have been his turn to have sat yesterday on the jury; but it appears they have no regular list there, every one's name is drawn by lot, first come first served, just as it may happen.

66. Did you seize the prisoner by the hand as he was in the act of taking the money?

67. Why did you deprive the woman of her reputation?

68. I will always protect you against any encroachment on your liberty; revenge you for any insult offered; and reimburse you for any loss you may

GUJARATI.

૬૨. જ્યારે એ તેનાં શરીરનો ઝાડો લીધો, ત્યારે તેનાં ગળવાંમાંથી કુંચીના એક ઝુમકો, તથા એક ચકમક દાન, તથા ચકમકનો પથ્થર, તથા કાકડો નિકળ્યા.

૬૩. કોઈ એ તમારા હાથમાંથી બંધવાને છોડવાનો ઉદ્યોગ કર્યો શું?

૬૪. એવી હલકી બાબતને સાર તેના ઉપર ફરિયાદ કરવી ફાકટ છે.

૬૫. હું સમજ્યો કે જુરી પર બેસવાની તેની પાળી ગઈ કાલે આવી ચુકી હશે, પણ એમ જણાય છે કે તેઓ દિસાબ બરાબર રાખતા નથી, હરેકનું નામ ચિઠ્ઠીથી કાઢાડે છે, જેનું નામ પેહેલાં નિકળે તે પેહેલો બેસે, નસીબ પ્રમાણે.

૬૬. શું આ બંધવો રૂપિયા ઉપાડતો હતો, તેવાંમાંજ તમે તેના હાથ ઝાલ્યો હતો?

૬૭. શા સાર તમે આ સ્ત્રીને બગાડી?

૬૮. જો કોઈ તમારી મુશ્કેલીમાં અડચણ કરે, તો સદા તમારી કુમક કરી શકશો; અને જો કોઈ તમારે અપમાન કરે, તો હું તેનો બદલો લેશો; અને જો કોઈ તમારે નુકસાન થાય, તે

ANGLO-GUJARATI.

[yo.
jyāre men te nān sharīr no jhāḍo lidho, tyārete nān gajvān mān-thī kunchī no ek jhumko, tathā ek chakmak-dān, tathā chakmak no pat-thar, tathā kākdo nikal, koīe tamāra hāth mān-thī bandhvā ne chhodavvā no udyog karyo shun?

evī halkī bābad ne-sarū te nā-upar faryād karvī phokaṭ chhe.

hun samajyo ke jury par besvā nī te nī pālī gaī kālē āvī chukī ha, she; pan em janāya chhe, ke teo hisāb barābar rākhtā nā, thī, har-ek nun nām chīṭ, thī thī kāhāḍe chhe, je nun nām pehelān nīkle te pehelo besē, nasīb pramāne.

shun ā bandhvo rūpiyā upāḍto ha, to, tevān-mānj tame te no hāth jhālyo ha, to?

shā-sarū tame ā strī ne bagāḍī?

jo koī tamārī mukh tārī mān adchan karē, to sadā tamārī kumak karīsh; ane jo koī tam, ārun ap-mān karē, to hun te no badlo leīsh; ane je-kānī tam, ārun

ANGLO-HINDI.

62. jab us ke āng kā jhādā liyā, tab main ne us ke jeb men ek ganj chābi, yon kā, aur ek chakmak-dān, aur chakmak kā patthar, aur fatila pāyā.

63. kisī ne tum, hārī kaid men-se kaidī ke chhudā, ne kā kasd kiya ki nahīn?

64. aisi adnā bāt ke-liye us par faryād kar, nī lā-hāsil hai.

65. main ne samjhā ki kal *jury* par baith, ne kī us kī bārī hūī hogī; par ma'lūm hotā hai, ki un ke-pās barābar hisāb rah, tā nahīn, har-ek kā nām chitṭhī se nikāl, te hai, jis kā nām pahle ā, we wuh pahle baith, e, jaisā nasīb.

66. kyā paisā uthā, ne ke waqt tum ne kaidī kā hāth pakḍā thā?

67. kyūn tum ne is aurat ko bigḍā?

68. agar koī tum, hārī mukhtārī men dakh, l kar, e, to hamesha tum, hārī himāyat kar, ūngā; agar koī tum, hārī āb-rū le, we, to main us kā badlā, l ūngā; aur jo kuchh tum, hārā nuksān ho, we, so main bhar-d ūngā.

ANGLO-PERSIAN.

(bale) chūn man kāwīd, am 'ū rā, az jibī ū dastā, i kilidī, wa chakmāk-dānī, wa chakmākī, wa fatilā, i yāft, am.

āyā kasī khāst ki kaidī rā az dastī tū rahā, i dihad?

امیر جزئی

az barā, i chunīn amrī juzī nālīsh namūd, an bar ū khāsiyatī na dār, ad.

man tasauwur namūd, am ki dar majlisi *jury* nauba, i nishastanī ū dī-rūz būd; wa-likīn chunān ma'lūm mīshaw, ad, ki ishān fihristī durust dar dast na dār, and, ismī har kas rā az kur, a dar-mī, ār, and, ba nām, i kasī ki auwal dar-āyad ū auwal nishīn, ad, muwāfikī nasībī har kas.

āyā dar ham-ān waqt ki kaidī pūl rā bar mīdāsh, t, tū dastī ū rā giriftī?

عصمت

chi-rā parda, i āsmatī in zan rā daridī?

har-gāh kasī dar āzādagī wa mukhtārī, i tū dakh, lī numā, yad, man dā, im himāyatī tu rā khāh, am kard; wa agar kasī bā tū shūkhī wa bi-hurmatī kun, ad, man intikām, az ū khāh, am girift; wa agar nuksānī bā tū 'āid shaw, ad, man

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
sustain.	હું બરી આવીશ.	nuksān thāya te hun bharī āpīsh.
69. Did each, confess that he himself had lost in gambling, or did they mutually tax each other with having lost; and if so, mention the amount.	૬૯. શું હરેક માણસે કબૂલ કર્યું, કે હું પોતે જીવેલ રમતાં હાયા; અથવા બેઉ ગમની આસામિયેએ એક બીજાને કહ્યું કે તું હાર્યો; ને એમછે, તો કહો કેટલા રૂપિયા.	shun har-ek mānas,e kabūl karyun, ke hun pote juvo ram,tān hār, yo; athvā beu gam nī āsāmi,yo,e ek-bijā ne kah,yun, ke tun hāryo; jo em chhe, to kah,o ketlā rūpiyā.
70. Do you know anything about the prisoner's having, on the seventh of last month, confessed being concerned in gambling?	૭૦. ગયા મહિનાની સાતમી તારીખે બંધવાએ ઇકરાર કર્યો કે જીવેલ રમવામાં હું (પણ) ભેગો હતો, તે વિષે તમને કંઈ ખબર છે?	gayā mahinā nī sāt, mī tārīkh,e bandh,vā,e ikrār karyo ke juvo ram,vā mān hun (pan) bhego ha,to, te rishe tam ne kāñī khabar chhe?
71. I saw you holding him by the hair and beating him, and now you deny it.	૭૧. મેં તમને તેના કેશ પકડીને તેને મારતાં દીઠા, અને હમણા તમે તે વાતની ના પાડો છો.	men tam ne te nā kesh pakḍī,ne te ne mār,tān dīṭh,o, ane hamnā tame te vāt nī nā pāḍo chho.
72. If the door had not been fastened, the thieves would have stolen the company's property.	૭૨. જો બારણું બંધ નહીં હોત, તો કંપનીના માલ ચોર લોક લઈ જાત.	jo bārnun bandh nahīn hot, to company no māl chor lok leī-jāt.
73. Be careful what you say, as you are on your oath.	૭૩. જો કંઈ બોલો તે સંભાળીને બોલજો, કાંતે તમે સ્વ આર્ધને બોલો છો.	je kāñī bol,o te sam, bhālīne boljo, kāñ-je tame sam khālīne bol,o chho.
74. I told you, you would suffer, if you persisted in such conduct.	૭૪. મેં તમને કહ્યું હતું, કે જો તમે આગ્રહથી એવી ચાલ ચાલ્યા કરશો, તો સંકટમાં પડશો.	men tam ne kah,yun ha,tun, ke jo tame āgrah thī evī chāl chāl,yā kar, sho, to sankat mān pad, sho.
75. Had you no suspicion that such an event was about to occur?	૭૫. શું આ વાત જો બનવાની હતી, તેના બરમ તમારા મનમાં નાહોતો?	shun ā vāt je ban,vā nī ha,tī, te no bharam tam,ārā man mān no ho,to?

ANGLO-HINDI.

69. kyā har-ek ne ikrār kiyā, ki nain āp jū,ā khel,ne men hār,ā ; yā arafain ke logon ne ek-dūsre ko rah,ā ki tū hār,ā ; jo yūn ho, to kah, o itnā hār,ā.

70. gaye mahīne kī sāt,wīn tārīkh ko kaidī ne ikrār kiyā ki main (bhī) jū,ā khel,ne men shāmil thā, so tum ko is bāt kī kuchh khabar hai ?

71. main ne tum ko us ke bāl pakad,te aur use mār,te dekh,ā, aur ab tum us bāt kā inkār kar,te ho.

72. agar darwāza band na ho,tā, to *company* kā māl chor le-jā,te.

73. jo bol, o so samajh-būjh, kar bol, iyo, kyūn-ki tum kṣam khā kar bol, te ho.

74. main ne tum se kah,ā thā, ki agar tum zidd se aisā kām kiyā kar,oge, to musibat men pad,oge.

75. kyā tum, hāre jī men kuchh gumān nahīn āyā, ki aisā ḥādīsa ho,ne par hai ?

ANGLO-PERSIAN.

az ūhda bar-khāham āmad.

āyā har-yakī az ān, hā ikrār kardand, ki man khud dar kumār bākhtam ; yā tarafain isnādī bākht, an rā ba yak-dīgar dādand ; agar chunīnast, bigū wajhī kumār chī-kadr mīshawad.

dar khusūsī in-ki ba tārīkhī haft, umī māhī guzasht, a in kaidī ikrār kard ki man (ham) dar kumār-bāzī shāmil būdam, tū chīzī dar in bāb mīdānī yā na ?

man tu rā dar ḥalatī zadān wa mūī kashīdānī ū dīdam, wa tū ḥalā inkārī in amr rā mīkunī.

agar dar rā masdūd na kard, a būdand, duzdān māī *company* rā burd, a būdand.

har-chī bigūī ba ihtiyāt bigū, zīrā-ki tū kṣam khurdaī.

man tu rā gufta budam, ki agar dar irtikābī chuūn amr isrār kunī, āzār mīkashī.

āyā in ḥādīsa kī karīb ba wukū' būd, tū az ān hīch ittīlā' na dāshtī ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
76. Could the event, he mentions, have occurred, without his being, in some degree, privy to it?	૭૬. આ વાત જે પેલો કહે છે, તે કાંઈપણ તેને માહુમ પડ્યા વિના બની હશે શું ?	ā vāt je pelo kah,e chhe, te kāṇī-pan te ne mālum paḍyā vinā banī ha,she shuṇ ?
77. Why did you try to conceal this fact from me ?	૭૭. શા સાર તમે આ બાબતને મારાથી છુપાવી રાખવાનો ઉદ્દેશ કર્યો ?	shā-sārū tame ā bābat ne mārā thī chhupāvī-rākh,vā no udyog kar, yo ?
78. Have you any suspicion against the prisoner ?	૭૮. આ બંધવા વિષે તમારા મનમાં કાંઈ ભરમ છે શું ?	ā bandh,vā vishe tam,ārā man mān kāṇī bharam chhe shuṇ ?
79. As I was searching the person of the prisoner, I found the materials for house breaking in his pocket.	૭૯. જ્યારે હું આ બંધવાનાં શરીરનો આડો લેતો હતો, ત્યારે મને એનાં ગજવામાંથી ઘર ફોડવાનાં હથિયાર જડ્યાં.	gyāre hun ā bandh,vā nān sharir no jhāḍo le,to ha,to, tyāre ma ne e nān gajvān mān-thī ghar phod,vā nān hathi-yār jad,yān.
80. Whilst you were taking the prisoner to jail, did he make any opposition ?	૮૦. જ્યારે તમે બંધવાને બંધિખાનામાં લેઈ જતા હતા, ત્યારે એણે તમારી સાથે કાંઈ અડલીધી હતી કે નહીં ?	gyāre tame bandh,vā ne bandhi-khānān mān leī-ja,tā ha,tā, tyāre e, ne tamārī-sāthe kāṇī ad līdhī ha,tī ke nahīn ?
81. The laws of this country procure justice between man and man.	૮૧. આ દેશનો ધારો એવો સારો છે કે સર્વ લોકોને ન્યાય મળે છે.	ā desh no dhāro evo sāro chhe ke sarv lok, o ne nyāya maḷe chhe.
82. Appearing before the court, he was agitated.	૮૨. અદાલતમાં આવતાં જવાર તે ગભરાઈ ગયો.	adālat mān āv,tānj-vār te gabhrāī-gayo.
83. Do you think he could have seen you, had you been passing by that place ?	૮૩. શું તમે ધારો છો કે જો તમે તે રસ્તે થઈને જાત, તો તે તમને દેખત ?	shuṇ tame dhāro chho ke jo tame te raste thaīne jā,t, to te tam ne dekhat ?
84. Tell him, that if he had not used such an insulting language, the altercation would never have taken place.	૮૪. તેને કહેા, કે જો તમે એવી બેઆદબી (or, અપમાન) ન કરત, તો ટૂંટી કદિ ન થાત.	te ne kah,o, ke jo tame evī be-adabī (or, ap-mān) na karat to taṇṭo kadi na thāt.
85. It is correct that the defendant is really	૮૫. ખરું છે કે પ્રતિવાદી વાદીની સગી દિકરી છે.	kharuṇ chhe ke prati-vādī vādī nī sagī dikrī

ANGLO-HINDI.

76. yih mā-jarā jo wuh kah,tā hai, so kuchh-bhī be-ma'lūm hū,e us ke hūā hogā ?

77. kyūn tum ne yih kaifiyat mujh se chhipā,ne kā kasd kiya ?

78. kaidī par tum ko kuchh shakk ā,tā hai ?

79. jab main kaidī ke āng kā jhādā letā thā, tab ghar phod,ne ke hathiyār us ke jeb meṇ-se mil,e.

80. jab tum kaidī ko kaid-khāne meṇ le-jā,te the, tab us ne tum,hāre sāth kuchh rok-ṭok (or, takrār) kī ki nahīn ?

81. is mulk kā kānūn aisā achchhā hai, ki log,on ko dād mil,tī hai.

82. ādālat meṇ ā,te hī wuh ghabra-gayā.

83. kyā tum samajh,te ho, ki agar tum us jagah par-se ho,kar jā,te, to wuh tum,heṇ dekh,tā ?

84. us,e kah,o, ki agar tum ne aisī bad-zabānī (or, be-adabī) na kī ho, tī, to tantā hargiz na ho,tā.

85. sach hai ki mudda'ā-alai-hā mudda'ī kī sagī betī lag,tī hai.

ANGLO-PERSIAN.

āyā in wāqī,ā ki ū zikr mi,kun,ad, mumkin,ast ki bi-ittilā,i ū wuqū' yāb,ad ?

cha-rā in amr rā khāstī az man pinhān dār,i ?

dar khusūsi in kaidī gumānī badī dār,i ?

dar waqt,i ki man in kaidī rā kāwish mi,kard,am, ālāt,i khāna-kanī rā dar jīb,i ū yāft,am.

dar hīn,i ki tū in kaidī rā dar maḥbas mi,burd,i, ū dar rāh bā tū sar-kashī kard ya na ?

kānūn,i in wilāyat bisyār khūb,ast ki insāf dar miyān,i mard,um mi,shaw,ad.

ba mujarrad,i ān-ki ū dar bār,i ādālat rasīd, khauf wa hirās bar ū mustaulī shud.

āyā tū mī,pindār,i ki agar az ān rāh ubūr mi,kard,i, ū tu rā mī,dād ?

ū rā bigū, ki agar tū chunīn bad-zabān,i (or, bi-adab,i) na kard,a būd,i, hargiz (chunīn) nizā'ī wāqī' na mi,shud.

yakīn,an mudda'ā-ai-i-hā dukhtar,i ha,kīkī,yi mudda'ī mi-bāsh,ad.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
the daughter to the plaintiff.		chhe.
86. I signed this paper in the presence of two persons.	૮૬. મેં બે આસામીની હ જુર આ કાગળ ઉપર સહી કરી.	men be āsāmī nī hajur ā kāgal upar sahi karī.
87. The plaintiff's name was then called three times in the usual manner, and the case non-suited.	૮૭. વાદીનું નામ સિરિસ્તા પ્રમાણે ત્રણવાર બોલાવ્યા પછી મુકદ્દમા કાઢાડી નાખ્યો.	vādī nun nām sirishtā pramāne tran vār bolāv, yā pachhī mukaddamo kāhāḍī-nākh,yo.
88. I have been acquainted with the plaintiff for six years.	૮૮. છ વર્ષ થયાં હું વાદી ને ઓળખું છું.	chha varsh thayān hun vādī ne olkh,un chhun.
89. Does the witness owe you any thing ?	૮૯. આ શાહિદની ઉપર તમારા કાંઈ પૈસા નિકળે છે ? (or) આ સાક્ષી તમારો દે વાદાર છે ?	ā shāhid nī-upar tam ārā kānī paisā nikle chhe ? (or) ā sākshī tam, āro devā-dār chhe ?
90. Soon after my arrival in this country, I desired the <u>marshal</u> to send me a weekly return of all the prisoners in jail.	૯૦. આ દેશમાં આવતાં વાર તરત મેં દરોગાને કહ્યું, કે સઘળા બંધવાન ને તુરં ગયાં છે, તેઓનાં નામની ટીપ દર અઠવાડિયે મોકલ્યા કરે.	ā desh mān āv,tān, vār tarat men darogā ne kah,yun, ke saghlā bandhi-vān je turang mān chhe, te,o naṇ nām nī ṭip dar aṭh-vāḍiye mokalyā kar,e.
91. Do you think it was sufficiently light, and that the prisoner was in such a position, that the old woman could have recognised him as being the thief, as she had before seen him inside the house ?	૯૧. તમારા ધાર્યામાં અ જવાબુ ઓટલું હતું, અને બંધવો એવી જગામાં હતો, કે પેલી ડોસીએ તેને ચોર કરી ઓળખ્યો હશે, જેમ આગળ તેણે ઘરની અંદર દીઠો હતો ?	tamārā dhāryā mān ajvālun eṭlun ha,tun, ane bandh,yo evī jagā mān ha,to, ke peli ḍosī,e te ne chor karī olakh,yo hashe, jem āgal tene ghar nī-andar dīṭh,o ha,to ?
92. Did you cause the prisoner to be relieved at 12 o'clock, as it is stated in the charge ?	૯૨. જે પ્રમાણે મુકદ્દમા (or, ફરિયાદનામાં) માં લખ્યું છે, તે પ્રમાણે, તમે બાર વાગે તે આ બંધવાની બદલી કરાવી હતી થું ?	je pramāne mukad, damā (or, faryād-nāmān) mān lakh,yun chhe, te pramāne, tame bār vāg, te ā bandh,vā nī badlī karāvī ha,tī shun ?
93. Did you see the	૯૩. તમે તે નાણું તથા	tame te nānūn tathā

ANGLO-HINDI.

86. main ne is kāghaz par do
shakhs, on ke huzūr sahih ki.

87. mudda'i kā nām ba-dastūr tīn
bār pukārā gayā, ba'd us ke,
nuqaddama radd-o-bātil hūā.

88. chha baras se main mudda'i
ko pahchān, tā hūn.

89. is gawāh ke-ūpar tum, hārā
ruchh paisā nikal, tā hai? (or) yih
shāhid tum, hārā karz-dār hai?

90. is mulk men ā, ne ke-ba'd
urāt main ne dāroghē se kah, ā, ki
kaidī log jo kaid-khāne men hai,
un ke nām kī fard har haftē men
bhejā karē.

91. tum, hārī dānist men itnā
ujālā thā, ki kaidī pahchān, ā, jā, we,
aur kaidī aisī waz' men thā, ki
budhiyā ne us ko chor karke
pahchān, ā, hogā, jaisā-ke āge us ne
usē ghar ke-andar dekh, ā, thā?

92. tum ne bāra bajē ke āmal
men kaidī kī badlī karwā, ī, thī,
jaisā muqaddame (or, faryād-nāme)
men likh, ā, gaya?

93. tum ne wuh nakd-o-jins kaidī

ANGLO-PERSIAN.

man dar huzūrī dū kas in kāghaz
rā sahih kard, am.

mutābiqī ma'mūl nāmī mudda'i
rā sih bār dar adālat buland burd,
and, wa da'wī, yī ū sākit shud.

shash sāl, ast ki man mudda'i rā
mī, shīnās, am.

āyā in shāhid madyūnī tū hast?

داروغہ

ba mujarradī ki man wāridī in
wilāyat shud, am, ba dārūgha guft,
am, ki kaidiyānī ki dar habs-khāna
mī, bāshand, fihristī nām, hā, ī shān
rā har haftā nazdī man bi, firist, ad.

āyā dar nazarī tū raushanā, ī ba
andāza, ī būd, ki pīr, a-zanī ki sābīk
kaidī rā dar andarūnī khāna did, ā
būd, ū rā tawān, ad shīnākht, wa az
ahwālī kaidī ma'lūm mī, shud ki
khayālī duzdī dār, ad?

āyā dar sā, atī duwāz-dah tū in
kaidī rā (az kashīk) tabdīl kard, ā
būdī, chunān-ki dar muqaddama
(or, faryād-nāma) mazkūr, ast?

tū ān wajh wa hulya-ālātī

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
said money and articles on the person of the prisoner ?	દાગીના પેલા બંધવા પાસે દીઠા હતા શું ?	dāgīna pelā bandh,vā pāse dīṭhā ha,tā shuṇ ?
94. He denied that he ever saw the prisoner.	૯૪. તેણે ના પાડી કે મેં બંધવાને કદિ દીઠો નથી.	te,ne nā-pādī ke meṇ bandh,vā ne kadi dīṭh,o na,thī.
95. He threatened to set my house on fire.	૯૫. તેણે મને ધમકી આપી, કે હું તારા ઘરને આગ લગાડીશ.	te,ne ma ne dhamki āpī, ke huṇ tā,rā ghar ne āg lagādīsh.
96. As you have stated that the prisoner offered to pay you by monthly instalments of Rupees 2½, and you were willing to accept it, why did you afterwards complain ?	૯૬. જે પ્રમાણે તમે (આગળ) બોલ્યા, કે બંધવો તમને હડી રૂપિયા મહિને મહિને આંધાં આંધીને આપતો હતો, અને તમે લેવાને રાજી હતા, ત્યાર પછી ફરિયાદ શા સાર કરી ?	je pramāṇe tame (āgal) bol,yā, ke bandh,vo tam ne haḍī rūpiyā mahine mahine khān-dhāṇ bāndhī,ne āp,to ha,to, ane tame le,vā ne rājī ha,tā, tyār pachhī faryād shā-sārū karī ?
97. How long is it since you have known the prisoner ?	૯૭. તમે આ બંધવાને કયા રથી ઓળખો છો ?	tame ā bandh,vā ne kyār-thi olkh,o chho ?
98. What relation does the prisoner bear to you ?	૯૮. આ બંધવો તમારો શો સગો થાય છે ?	ā bandh,vo tam,āro sho sago thā,ya chhe ?
99. He said, the woman had borrowed thirty three Rupees in silver and ten in change, and promised to pay him within a week.	૯૯. તે બોલ્યો, કે પેલી બાઈડીએ તેનીસ રૂપિયા રોકડા અને દસ રૂપિયાને ખુરદો મારી પાસેથી ઉધાર લેઈને વાયદો પ્રીધો હતો, કે એક અઢવાડિયામાં હું પાછા આવીશ.	te bol,yo, ke pelī bā, idīe tetris rūpiyā rokḍā ane das rūpiyā no khurdo mārī-pāse-thī udhār leīne vāyado kīdho ha,to, ke ek aṭh-vāḍiyāṇ māṇ huṇ pāchhā āpīsh.
100. When I saw a crowd of people gathered together, I made my escape.	૧૦૦. જ્યારે મેં લોકોની ભીડ દીઠી, ત્યારે નાસી ગયો.	gyāre meṇ lok,o nī bhīḍ dīṭhī, tyāre nāsī-ga,yo.
101. I recollect his having shot at the prosecutor with a double barrelled gun.	૧૦૧. મને (સારીપો) યાદ છે, કે એણે ફરીયાદીની ઉપર બેવડી નળીની બંદુક છોડી હતી.	ma ne (sārī-paṭhe) yād chhe, ke ene faryād, i nī-upar be,vḍī nālī nī banduk chhodī ha,tī.
102. Might the prisoner have made his	૧૦૨. શું એમ બને, કે બંધવો નાસી ગયો, તે તમારા	shuṇ em ban,e, ke bandh,vo nāsī-ga,yo, te

ANGLO-HINDI.

ke-pās dekhā thā ?

94. us ne inkār kiyā ki main ne kaidī ko kab-hī nahīn dekhā.

95. us ne mujh'e darāyā, ki tere ghar ko āg lagā-dūngā.

96. jab-ki tum ne (āge) kahā, ki kaidī adhāī rūpaye māt-ba-māt haftā-bandī se detā thā, aur tum le ne par rāzī the, tis-pīchhe tum ne us par faryād kis-wāste kī ?

97. kab-se tum kaidī ko pahchān, te ho ?

98. kaidī tumhārā kaun lagatā hai ?

99. wuh bolā ki us aurat ne taintīs rūpiye nakd aur das rūpiye kā khurdā mujh se udhār lekar wa'da kiyā thā, ki main ek haftē ke-andar adā karūngī.

100. jab main ne logon kī bhīd dekhī, tab bhāgā.

101. mujh'e (khūb) yād hai, ki us ne mudda'ī par do-nālī bandūk chhodī thī.

102. kyā baghair tumhāre dekh'e, kaidī bhāg sakā hogā ? (or) kaidī

ANGLO-PERSIAN.

mazkūrā rā dar barī kaidī dīdā būdī ?

ū inkār kard ki man kaidī rā abādān na dīdām.

ū ma rā tahdīd kard, ki khāna-i tu rā ātash khāham zad.

chunān-chi (sābiqān) guftī, ki in kaidī khāst az karārī māhī dū rūpiya wa nīm kist ba tū bīdīhad, wa tū ham rāzī shudī, pas ba'd az ān cha-rā nālīsh bar ū namūdī ?

chand gāh hast ki tū in kaidī rā mīshīnāsī ?

in kaidī bā tū chi khīshī dār, ad ?

ū guft ki fulān zan sī-o-sī rūpiya sapīd wa dah rūpiya pūlī siyāh az man karz girift, wa wa'da kard, ki dar ārsa-i yak haftā pas dih, ad.

chūn man jam'iyatī mardūm rā dīdam, az miyāna gurīkhtam.

dar khūsūsī ān-ki ū bar mudda'ī tufangī dū lūla rā khālī kard, ma rā (ba khūbī) yādāst.

in kaidī mumkinast ki bigurīz, ad, wa tū ū rā na bīnī ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
escape without your seeing him ?	દીઠા વિના નાસી ગયો હશે ?	tam,ārā diṭh,ā vinā nās, i-ga,yo hashe ?
103. When did you see him last, since your arrival in Bombay ?	૧૦૩. તમે મુંબઈમાં આ બા પછી ક્યારથી તેને દીઠો નથી ?	tame Mumba,i mān āv,yā pachhi kyār-thi te ne diṭh,o naṭhī ?
104. We saw a man on the road with his head cut off, but don't know the murderer.	૧૦૪. અમે માર્ગમાં એક માણસ માથું કાપેલો દીઠો, પણ તેના મારનાર કોણ તે અમે જાણતા નથી.	ame mārg mān ek mānas māthun kāpelo diṭh,o, pan te no mār, nār kon te ame jāntā naṭhī.
105. The father's property in the eye of the law belongs to the son.	૧૦૫. ધારાની રીતે બાપની માલમીલકત દિકરાને પહેલે છે.	dhārā nī rite bāp nī māl-milkat dikrā ne pahonche chhe.
106. You say that the prisoner was the ring-leader of the mutineers last night ; how could you recognize him, it being so dark ?	૧૦૬. તમે કહેછો, કે ગદિરાતે આ બંધવો બડો રાત્રીના આગેવાન હતા, પણ એવાં અંધારામાં તમે તેને શી રીતે ઓળખ્યો ?	tame kah,o chho, ke ga,i rāte ā bandh,vo band-khor,o no āgevan ha,to, pan evān andhārān mān tame te ne shī rite olakh,yo ?
107. I was standing close to the prisoner, and kept a sharp look out upon him ; I also took notice that he had a scar on his forehead, and can swear that the prisoner is the man.	૧૦૭. હું બંધવાની સોડે ઉભેલો હતા, અને તેને સાડીપડે જોયા કરતા હતા; તે ઉપરાંત મેં તેનાં કપાળ ઉપર એક ડાઘ દીઠો, અને શપથ લેઈ કહી શકું છું કે આ બંધવો તેજ આસામી છે.	hun bandh,vā nī-sode ubh,o ha,to, ane te ne sārī-paṭhe joyā kar,to ha,to; te uprānt meṇ te nān kapāl upar ek dāgh diṭh,o, ane shapat le,i kah,i shak,uṇ chhuṇ ke ā bandh,vo tej āsami chhe.
108. Was the prisoner near enough to hear what you said to the camp follower ?*	૧૦૮. શું આ બંધવો એટલો સોડે હતો, કે જે કાંઈ તમે પેલા બીરબુગાના માણસ (or, બીરવાલા)*ને કહ્યું તે તેના સાંભળ્યામાં આવત ?	shuṇ ā bandh,vo eṭlo sode ha,to, ke je kāṇ,i tame pelā bhir-bungā nā mānas (or, bhir-vālā)* ne kah,yuṇ, te te nā sāmbhalyā mān āvat ?
109. I saw the prisoner beating his wife and pulling her along by her hair.	૧૦૯. મેં બંધવાને પોતાની બાઈડીને મારતાં અને તેના કેશ પકડીને ખેંચતાં દીઠો.	meṇ bandh,vā ne potā nī bā,iḍi ne mārtaṇ ane te nā kesh pakḍ,i ne khench,tān diṭh,o.

* This word is also written *bahir-wala*: *bahir* signifies *baggage of an army*; and *wala*

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

bhāg,ā aur tum ne use na dekh,ā
hogā ?

103. Mumba,ī meṇ ā,ne ke-ba'd
kab-se tum ne use nahīn dekh,ā ?

104. ham ne raste meṇ ek shakhs
sir kaṭ,ā hū,ā dekh,ā, par us kā
kātil ma'lūm nahīn.

105. shar' ke rū se bāp kā māl-o-
milk beṭe ko pahunch,tā hai.

106. tum kah,te ho, ki ga,ī rāt ko
yih kaid,ī mufsid,ōṇ kā sar-gurūh
thā, to aise andhere meṇ tum ne
use kis-tar,h pahchān,ā ?

107. main kaid,ī ke-nazdik khadā
hū,ā thā, aur use ba ghaur dekh
rah,ā thā, aur yih bhī dekh,ā ki us
kī peshānī par ek dāgh hai, aur
kasam khā,kar kah sak,tā hūṇ ki
kaid,ī wuh-ī shakhs hai.

108. kyā kaid,ī itnā nazdik thā,
ki jo kuchh tum ne us bhīr-bungā
ke ādmī (or, bhīr-wālō)* se kah,ā,
so us ke sun,ne meṇ ā,tā ?

109. main ne kaid,ī ko ap nī jorū
ke bāl pakad,kar khainch,te aur use
mār,te dekh,ā.

az zamān,ī ki tū wārid,ī Mumba,ī
shud,ī tā hāl chand waqt,ast ki
ū rā na dīda,ī ?

dar rāh shakhs,ī sar burīda,ī rā
dīd,īm, ammā na mīdān,īm kush,
andā,ī ū kīst.

az rū,yī shar' māl-o-milk,ī padar
ba pīsar mī,rasād.

tū mī,gū,ī ki dī-shab īn kaid,ī
pīsh-raw,ī mufsid,ān būd, dar ān
tārik,ī chī-gūna tū ū rā shinākht,ī ?

man ba pahlū,yī kaid,ī īst,āda
būd,am, wa ū rā tīz nigāh mī,kard,
am, ālāwa bar pīshānī,yī ū dāgh,ī
mu'āyana dīd,am, wa mī,tawān,am
kasam bī,khur,am ki īn kaid,ī ham-
ān,ast.

āyā īn kaid,ī ba martaba,ī ba tū
nazdik būd, ki ān-chī tū guft,ī ba ān
shakhs,ī ki az rajjāla,ī lashkar būd,
tawān,ad shanīd ?

man kaid,ī rā dīd,am, ki mū,ī zan,ī
khud rā mī,kash,īd, wa ū rā mī,zād.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
110. How do you know that this is the man who beat the boy?	૧૧૦. તમે શી રીતે જાણ્યું, કે જેણે આ છોકરાને માર્યો તે એજ આસામીછે ?	tame shī rīte jānyun, ke jene ā chhokrā ne mār̥yo, te ejāsāmīchhe?
111. When the robbery was committed, where were you; and when you saw the robbers running away with their plunder, why did not you immediately shout out in order that they might come to your assistance?	૧૧૧. જ્યારે ચોરી થઈ, ત્યારે તમે ક્યાં હતા, અને જ્યારે તમે ચોરોને લૂટ લેતો નાસી જતા દોઢા, ત્યારે તરત શા-સાર જુમ નહીં પાડી, કે લોક તમારી કુમક આવે ?	jyāre chorī thāī, tyāre tame kyān hatā, ane jyāre tame choro ne lūt leīne nāsī-jatā dīthā, tyāre tarat shāsārū bum nahīn pādī, ke lok tamārī kumake āve?
112. Whenever there is a robbery committed, it generally happens that the Government <i>patte-walas</i> connive at it.	૧૧૨. જ્યારે ચોરી થાયછે, ત્યારે ધણું કરીને એમ બને છે, કે સરકાર નાપાળા (or, પટ્ટેવાળા) તે વાતની આનાકાની (or, આંખ આડેકાન) કરેછે.	jyāre chorī thāya chhe, tyāre ghanun-karīne em banē chhe, ke sar-kār nā pālā (or, patṭe-vālā) te vāt nī ānā-kānī (or, āṅkh āde kān) karē chhe.
113. Had the prisoner any intrigue with the deceased, before her death?	૧૧૩. શું આ બંધવો પેલી મરનાર સાથે તેનાં મરણ પામ્યાની આગમન કાંઈ લાગેલા હતા ?	shun ā bandh,vo pelī mar,nār sāthe te nān maran pāmyā nī āgmaj kānī lāgelo hatō?
114. Can you unhesitatingly deny that you were the person conversing with the prisoners, when he was about to drop from off the jail wall?	૧૧૪. જે વેળા આ બંધવો તુરંગની બીત ઉપરથી પોતાનીમોઢે નીચે ટુટી પડવાના વિચારમાં હતા, તે વેળા જે શક્ષ તેની સાથે વાતચીત કરતા હતા, તે હું નહીં એમ નિરબયથી ના કહી શકોછો ?	je velā ā bandh,vo turang nī bhīt upar-thī potā nī-mele nīche tuṭī pad,vā nā vichār mān hatō, te velā je shakhs te nī-sāthe vāt-chīt kar,to hatō, te hūn nahīn em nir-bhaya thī nā kahī shako chho?
115. When you apprehended the prisoner, as he was about to step into a boat at the <i>bunder</i> in the dock yard, had he on any hand cuffs?	૧૧૫. જે વેળા તમે બંધવાને ગોદી બંદર ઉપર હેડીમાં ચઢતાં પકડ્યો, તે વેળા એના હાથમાં કાંઈ હાથ બેંડી હતા કે નહીં ?	je velā tame bandh,vā ne godī bandar par hoḍī mān chadh,tān pakad,yo, te velā e nā hāth man kānī hāth-bedī hatū ke nahīn?

ANGLO-HINDI.

110. tum kis-tarḥ jānte ho, ki yih wuhī shakhs hai, jis ne chhokre ko mārā ?

111. jab chorī hūī, tum kahān the, aur jab tum ne un choron ko lūt kā asbāb le-jāte aur bhāgte hūe dekhā, to kyūn tum ne turat shor na kiyā, tā-ki log tum, hārī madad ko āwen ?

112. jab kab-hī chorī hoti hai, to aksar yūn ittifāk hotā hai, ki sar-kār ke piyāde (*or*, patte-wāle) us se ighmāz (*or*, ānā-kānī) karte hain.

113. kyā kaidī us marne-wālī ke-sāth us ke marne ke-āge kuchh ishk-bāzī rakhtā thā ?

114. tum be-dhadak inkār kar-sakte ho, ki jis waqt kaidī kaid-khāne kī diwār par-se ap ne-tāin girā-dene par thā, us waqt us ke-sāth jo shakhs bāt-chīt kartā thā, so main nahīn ?

115. jab tum ne kaidī ko godī bandar par hoḍī men chadh-te-chadh-te pakad-liyā, us waqt us ke hāth men koī hath-kadī thī ki nahīn ?

ANGLO-PERSIAN.

tū az ku-jā dānistī, ki in ham-ān kasast, ki tifi rā zad ?

tū dar hīnī wukūī duzdī dar ku-jā būdī, wa chūn duzdān rā bā ghārat gurizān didī, cha-rā ham-ān dam bāngī buland na zadī, ki mard, um ba kumakī tū bīrasand ?

har waqt ki duzdī mīshawad, aksar ānast ki sipāhiyānī sar-kār az ān chashm-pūshī (*or*, ighmāz) mīkunand.

āyā in kaidī pish az murdanī ān zan bā ū taashshukī dāsht ?

bidūnī tashkik mītaawānī inkār kunī wa bigūī ki dar waqtī ki ān kaidī mīkhāst khud rā az diwārī mahbas bar zamīn andāzad, kasī ki bā ū takallum mīkard, man na būdam.

chūn tū ān kaidī rā dar bandarī kashtī-sāz-khāna dar hālatī ki ū mīkhāst dar baghala sawār shawad, giriftārash kardī, dast-bandī dar dastī ū būd yā na ?

ENGLISH.

116. When the robbery was committed, had a person been sleeping in the house, would he not have been awakened by the noise occasioned by the thieves? speak the truth and fear nothing.

117. The one evidence has sworn that the night was so dark you could not see more than 10 or 15 yards in front; while the other swears it was bright moon light: how can you therefore place any reliance upon the evidence of either? (See p. 90, sent. 135).

118. I do not see why you should disbelieve the evidence of both: the first is a respectable man and would not give false evidence, while the second is known to be a man of no principle.

119. That is very true; but the court must not be led away by any thing that may have come to their ears by private report; but must judge by the evidence laid publicly before them.

GUJARATI.

૧૧૬. જે વેળા ચોરી થઈ, તે વેળા એક શખ્સ જે ઘર માં સુતેલો હતો, તે શું ચોરોની જુમ થી જાગ્યો નહીં હશે? ખરું કહો, અને કોઈ વાતની ધાસ્તી નહીં રાખો.

૧૧૭. એક સાક્ષી સમ ખાઈને બોલે છે, કે રાત એવી તો અંધારી હતી, કે દસ અથવા પંદર ગજથી વધારે આગળ કંઈ દિસતું નહોતું; અને બીજો શપથ લેઈને બોલે છે, કે પ્રકાશિત ચાંદની હતી: માટે તમે શી રીતે એની યા તેની સાક્ષી ઉપર ભરોસો લાવી શકશો?

૧૧૮. શા-સારૂ તમે બેઠી ની સાક્ષી બોલી જાઓ એ મારી નજરમાં આવતું નથી: (કાંજે) પેહેલો સાક્ષી જે છે તે આપરવાયો છે, અને તે બોલી સાક્ષી આપશે નહીં, અને બીજો જાણીતો દુરાચારી અને બદ જાત છે.

૧૧૯. હ વાત ખરી છે સહી; પણ અદાલતના સાહેબોને ધટે છે, કે બાહરની વાતો જે કાને પડે તે ઉપર જુલાવો નહીં ખાય; પણ જે સાક્ષી પ્રગટ રીતે અદાલતમાં તેઓની આગળ આવે, તે ઉપરથી તપાસ કરે.

ANGLO-GUJARATI.

je velā chorī thaī, te velā ek shakhs je ghar mān sutelo ha to, te shun chor o nī bum thī jāg yo nahīn ha she? kharun kah o, ane koī vāt nī dhāstī nahīn rāk ho.

ek sākshī sam khā, īne bole chhe, ke rāt evī to andhārī ha tī, ke das athvā pandar gaj thī vadhāre āgal kānī distun no ho tūn; ane bījo shapat le, īne bole chhe, ke prakāshit chānd, anī ha tī: māte tame shī rīte e nī yā te nī sākshī upar bharoso lāvī shak sho?

shā-sārū tame be, u nī sākshī kho tī jān o e mā rī najar mān āv tūn na thī: (kān-je) pehe lo sākshī je chhe te ābrū-vālo chhe, ane te kho tī sākshī āp she nahīn, ane bījo jān īto dur-āchārī āne bad-zāt chhe.

e vāt kharī chhe sahī; pan adālat nā sāhe b o ne gha te chhe, ke bāhār nī vāto je kān e pa de te upar bhulāvo nahīn khā ya; pan je sākshī pragat rīte adālat mān te o nī-āgal āv e, te upar-thī tapās ka re.

ANGLO-HINDI.

116. jab chorī hūī, tab wuh shakhs jo ghar men sotā thā, so chor, on ke ghul machā, ne se jāgā na hogā ? sach kah, o, aur kisī bāt kā dar mat rakh, o.

117. ek shāhid kāsam khā, kar kahtā hai, ki rāt aīsī andherī thī, ki das yā pandra gaz ke fāsile se āge kuchh nazar nahīn ā, tā thā ; aur dūsrā gawāh kāsam khā, kar boltā hai, ki chamak, tī chandani pad, tī thī : is-liye tum kis-tar, h is kī yā us kī gawāh, ī par bharosā kar sak, te ho ?

118. merī nazar men nahīn atā ki kis-liye tum do, non kī gawāh, ī par bharosā nahīn lā, oge : (kyūn-ki) pahlā gawāh ābrū-wālā shakhs hai, wuh jhūth, ī shāhidī na degā, aur dūsrā mash, hūr bad-nīyat aur bad-khaslat hai.

119. yih bāt sach hai sahī ; par adālat ke sāhib, on ko chāhiye, ki bāhar ki bāt jo un ke kār men pad, e us par dhokhā na khā, wen ; bal-ki jo gawāh, ī zāhiran adālat men un ke sām, hne guzre, us par-se insāf kar, en.

ANGLO-PERSIAN.

dar hīn, ī wukū, ī duzd, ī, shakhs, ī ki dar andarūn, ī khāna khābidā būd, āyā ū az sadā, ī duzdān bīdār na shudā bāsh, ad ? rāst bigū, wa hīch ma, tars.

yakī az gawāhān kāsam mī, khur, ad, wa mīgū, yad, ki shab ba haddī tārik būd, ki ziyāda az dah yā pānz-dah gaz dar mukābil hīch chiz marī na mī, shud ; wa digarī kāsam yād mī, kunad, wa mīgū, yad, ki māh-tābī darakhshān būd : pas tū shahādati ān, hā rā chi-gūna bāwar tawān, ī kard ?

na mī, dānam cha-rā shahādati har dū rā bāwar na kunī : (zīrā-ki) gawāh, ī auwal ādam, ī mu'tabar mī, bāsh, ad, (hargiz) gawāh, ī, yi durūgh na mī, dihad, wa gawāh, ī sānī dar sharārat wa bad-nihādī mash, hūr mī, bāsh, ad.

īn ki mīgū, ī rāst wa durust, ast ; wa-līkin sāhibān, ī adālat rā na ān-chi az khārij bīshnaw, and bar ān shāyad, ki farīft, ā shaw, and ; bal-ki az shahādati ki zāhiran dar adālat pīsh, ī ishān ā, yad, bar ān amal kun, and.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

120. Previous to the occasion of which you speak, had you ever heard reports about his ill usage of his wife?

૧૨૦. આ વાત ને તમે બોલોછો, તેની અગાઉ તમારા સાંભળ્યામાં કદિ આવ્યું હતું, કે તે પોતાની બાઈની સાથે અયોગ્ય રીતે આલ્યો ?

ā vāt je tame bolō chho, te nī-agāu tām, ārā sām̄bhalyā mān kadi āvyun̄ haṭun, ke te potā nī bāyādī nī-sāthe a-yogya rīte chāl yo ?

121. Well, tell him, he shall not be punished ; but if he again commits a similar offence, he cannot escape : it is his good character alone that saves him now.

૧૨૧. સારું, તેને કહો, કે તને શિક્ષા નહીં મળશે ; પણ એવો વાંક નો ફરી તું કરીશ, તો છુટીશ નહીં : એને હમણા તું છુટ્યો તે માત્ર તારી (આગળી) સારી ચાલને લીધે છુટ્યો.

sārūn, te ne kahō, ke ta ne shikshā nahin̄ malshe ; pan evo vānk̄ jo pharī tun karish, to chhutish nahin̄ : ane hamnā tun chhutyo te mātr tā rī (āgli) sārī chāl ne-lidhe chhutyo.

122. I have a mind to pardon this man ; because, though it is quite clear that he is the actual perpetrator of the offence ; still I am convinced he was instigated to it by some person who was interested in its commission.

૧૨૨. મારા મનમાં એમ આવેછે, કે હું આ શખ્સને યુના માફ કરું ; કાંતે નેકે ઉઘાડું માલુમ પડી આવેછે, કે ખચિત આ યુનાનો કરનાર તો એજ આ સામી છે ; તોયપણ મને નિશ્ચય છે, કે નો શખ્સને એ કામ કરાવવાની ગરજ હતી, તેના શિખવ્યા ઉપરથી તેણે એ યુના કર્યો છે.

mā,rā man māp em āve chhe, ke hun ā shākhs no gunā māf karun ; kān-je jo ke ughādun̄ mālum pādī-āve chhe, ke khachit ā gunā no karnār to ej āsāmī chhe ; toya-pan ma ne nishchaya chhe, ke je shakhs ne e kām karāv,vā nī garaj haṭī, te nā shikhavyā upar-thī tene e gunā karya chhe. [tun.

123. Do you remember having said that on the night of the 25th ultimo, a man was waylaid on the road between Panwell and Poona ; and that to all appearance, the act must have been committed by Police peons.

૧૨૩. તમને યાદ છે, કે તમે એમ બોલ્યા હતા, કે ગયા મહિનાની પચીસમી તારીખે રાતે ઓરેએ પનવેલ તથા પૂણાની વચ્ચેના માર્ગમાં સંતાઈને એક માણસને લૂટ્યો ; અને એમ માલુમ પડ્યું હતું, કે એ કામ પોલીસના ચિપાહિયોએ કર્યું હતું.

tam ne yād chhe, ke tame em bolyā hātā, ke gayā mahinā nī pachīs,mī tārīkhe rātre choro,e Panvel tathā Pūnā nī-vacheche nā mārg mān̄ santāīne ek mānas ne lūt,yo ; ane em mālum pad,tun ha, tun ke e kām police,nā sipāhi,yo,e karyun̄ ha,

ANGLO-HINDI.

120. yih bāt jo tum bolte ho, is ke-āge kab-hi tum, hāre sun, ne men āya thā, ki us ne ap nī jorū se bad-sulūk, i kī ?

121. achchhā, us, e kah, o, ki tum ko sazā na dī jā, egī ; lekin agar phir aisī taksīr kar, oge, to na bach, oge : aur ab-hi tum mahz ap nī (agli) nek chāl ke sabab se bach, te ho.

122. mere jī men ātā hai, ki is shakhs ko mu'āf kar, un ; kyūn-ki agar-chi sāf ma'lūm padā, ki mukarrar is gunāh kā karne-wālā to wuh-i hai, par muj, e yakīn hai ki jis shakhs ko us kām ke kar, wā, ne ki gharaz thī, us ke warghalā, ne se us ne kiyā hai.

123. tum ko yād hai, jo tum ne kahā thā, ki gaye mahīne ki pachis-wīn tārīkh kī rāt ko chor, on ne ghāt kar, ke Panwel aur Pūne ke dar-miyān raste par ek ādmī ko lūtā ; aur yūn ma'lūm hotā thā ki yih kām police ke sipāhiy, on ne kiya.

ANGLO-PERSIAN.

kabl az wukū, i in amr ki tū mī, gū, i, hargiz shanīdā, i ki ū bā zan, i khud bad-raftār, i kardā (bāshā, d) ?

bali, bigū ū rā, ki sazā na khāh, i yāft ; wa-likin agar bār, i digar mur, takib, i chunīn fi'l shaw, i, khalās, i mumkin nīst : zīrā-ki mahz, i nikū-raftār, i, yi (sābiq, i) tū tu rā dar in waqt rahā, i dādā.

irāda dār, am, ki taksīr, i in shakhs rā mu'āf kun, am ; bā-wujūd, i ān-ki bar man khub ma'lūm, ast, ki mukassir, ast, wa-likin az-ān-jā-ki bar man yakīn, ast ki sāhib-gharaz, i ū rā dar in bāb tahrīs kardā, li-hāzā ū rā afw mīkun, am.

ba khātir dār, i, ān-chi tū guftā, būd, i, ki ba tārīkh, i bīst-o-panjūm, i māh, i guzashtā ba waqt, i shab shakhs, i rā dar rāh, i, ki mā-bain, i Panwel wa Pūna mībāshā, d, duzdān kamīn kardā ghārat namūd, and ; wa zāhirān chunān tasauwur mīraft ki albatta sipāhiyān, i police murtakib, i in fi'l shudā, bāshā, and.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
124. He goes about in the bazar, falsely stating that I have beaten and otherwise ill used his son who is a horse-keeper in my service; and as this report is highly prejudicial to me, in as much as it prevents respectable men from entering my service; you must warn him to desist, otherwise I must prosecute him.	૧૨૪. તે બજારમાં જુકું બોલતા ફરે છે, કે મેં તેના દિકરાને ને મારી પોડાવા બોલે તેને મેં માર્યો અને દુઃખ દીધું; અને એ વાત માં મને બહો અવયુલ છે, કાંને કોઈ આપણવાળો મા લુસ મારી આકરીમાં રહેવા ને આપણે આશે; માટે ત મારે તેને તાકીદ કરવી ને હવે, કે એ વાત ચેલીદે, નહીં તો મને તેની ઉપર ફરિદ કરવી પડશે.	te bajār mān juthun bolto phare chhe, ke men te nā dikrā ne je māro ghodā-vālo chhe te ne men māryo ane dukh dīdhun; ane e vāt mān ma ne ghano av-gun chhe, kān-je koī ābrū-vālo mānas māri chākri mān rah, evā, ne āchko khāshe; mātē tamāre te ne tākid kar, vi joīye, ke e vāt melīde, nahīn-to ma ne te nī-upar faryād kar, vi padāshe.
125. When he came near you, would he have struck you, had his hat not fallen off?	૧૨૫. ને વેળા તે તમારી સોડે આવી પહોંચ્યો, તે વેળા ને તેની ટોપી પડી નહીં ગઈ હોત, તો શું તે ત મને મારત?	je velā te tamāri sode āvī-pahonchyo, te velā jo te nī topī padī nahīn gaī hōt, to shun te tam ne mārāt?
126. Should he have left the place before your reaching it, be sure to make inquiry concerning the circumstances attending his escape.	૧૨૬. તમે ત્યાં પહોંચો તે ની અગાઉ ને તે ત્યાંથી નીકળી ગયો હોય, તો અત્રિ ત તે બાબતની ચોકસી કર ને, કે તે શી રીતે નાસી ગયો.	tame tyān pahoncho te nī-agāu jo te tyān-thī nikli-gayo ho ya, to khachit te bābat nī choksī kārjo, ke te shī rīte nāsī-gayo.
127. Are written agreements common, and are witnesses and signatures necessary?	૧૨૭. (આ દેશમાં) કબા લેખી લેવા તથા લખી આપવાની સાલ છે શું, અને તે ઉપર સાખ તથા સહી (બી) કરવી જોઈયે શું?	(ā desh mān) kabālo lakhī-le, vā tathā lakhī-āp, vā nī chāl chhe shun, ane te upar sākh tathā sahī (bī) kar, vi joīye shun?
128. What do you do with the money you receive on the mortgage of your land?	૧૨૮. તમે તમારી જમીન પરજે મેલીને રૂપિયા ને લો છો, તેને શું કરો છો?	tame tamāri jamīn gharene melīne rūpiyā je lo chho, te ne shun kar, o chho?
129. According to the agreement of the bond	૧૨૯. ગિરવી કબાલા ની મેલી પ્રમાણે તમારી	girvi kabālā nī boli pramāne tamāri muddat

ANGLO-HINDI.

124. wuh bāzār meṇ jhūṭh-mūṭh bolṭā phirṭā hai, ki main ne us ke beṭe ko jo merā sāṁs hai mārā aur bād-sulūkī kī; aur yih bāt mere haṁk meṇ zabūn hai, kyūn-ki koī ābrū-wālā shakhs merī naukarī meṇ āne se ruk-jāegā; is liye chāhiye ki tum use tākid karō, ki is bāt se hāth uṭhāwe, nahīn-to mujhe us par faryād karṇā padegā.

125. jab wuh tumhāre nazdik ā-pahunchā, tab agar us kī ṭopī nahīn gir-padṭī, to kyā wuh tum ko mārṭā?

126. tumhāre pahunchne ke-āge agar wuh wahān-se nikal-gayā ho, to us ke bhāgne kī bābat meṇ khūb pūchh-pāchh kijo, ki kis sūrat se bhāgā.

127. (is mulk meṇ) kyā kabāla likh-le-ne dene kī chāl hai, aur us par shāhidī aur saḥīḥ (bhī) zarūr hai ki nahīn?

128. tum ap nī zamīn girau rakh, kar paisā jo leṭe ho, so use kyā karṭe ho?

129. girau-nāme ke qarār mūjib tumhārī muddat pūrī hū.

ANGLO-PERSIAN.

ū dar bāzār mīgardad, wa ja'l mīkunad, ki man pisari ū rā ki sāṁsi man mībāshad zadam wa āzārash namūdām; wa chūn in shuhra barāi man bisyār zarar dārād, ba sababi ān-ki mardumi mu'tabar az naukariyi man imtinā' mīnumāyand; banā-bar-in bāyad tū ū rā khabar kunī, ki dast az in harakat bar-dārād, wa-illā lā-budd man ba-jihatī ū nālīsh khāham kard.

āyā chūn ū ba tū nazdik shud, agar kulāhi ū bar zamīn na yuftād, a būd, tu rā zadā būd?

agar pīsh az-ān-ki tū ān-jā bi rasī ū rafta bāshad, haḳīkatī gurikhtanī ū rā khūb taḥkīk kun.

āyā kabāla nawishtan (dar in wilāyat) ma'mūlast, wa shahādāt wa dast-khatt (ham) bar ān lāzim, ast yā na?

tū zamīnī khud rā girau guzāsht, a wajhi ki mīsitānī, ān rā chi mīkunī?

ba mūjibi qarār-dādī (in) girau-nāma muddat munkazī gashta.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
of mortgage, your time is out.	મુદત પૂરી થઈ.	purī thāi.
130. You must be punished for bringing such a false charge.	૧૩૦. એવો જુઠો દાવો ઉઠાવે તો વિષે તમને શિક્ષા આપવી નોંધવે.	evo juṭho dāvo uṭhāv, yo te vishe tam ne shikshā āp,vi jōiye.
131. When he struck you, why did you not make a complaint?	૧૩૧. જ્યારે તેણે તમને માર્યો, ત્યારે શા-સાર તમે કંઈ નહીં કરી ?	131. jyāre tene tam ne mār,yo, tyāre shā-sārū tame faryād nahin karī ?
132. Since the <i>patel</i> died, who has filled his situation?	૧૩૨. જ્યારથી પટેલ મરણ પામ્યો, ત્યારથી તેનું કામ કોણ ચલાવે છે ?	132. jyār-thī patel maran pām,yo, tyār-thī te nun kām kon chalāv,ē chhe ?
133. Are there any great merchants in this district, and are their names written in your account book?	૧૩૩. શું આ પ્રગણમાં કોઈ મોટા વેપારી છે, અને તેઓનાં નામ તમારાં દફતરમાં નોંધેલાં છે ?	133. shun ā praganān mān ko,ī motā vepār,ī chhe, ane te, o nān nām tam, ārān daftar mān nodh, elān chhe ?
134. He says one thing, and you say another.	૧૩૪. તે કંઈ કહે છે, અને તમે કંઈ કહે છો.	134. te kaṇ,ī kah,ē chhe, ane tame kaṇ,ī kah,ō chho.
135. I would not attend to his complaint.	૧૩૫. હું તેની ફરિયાદ સાંભળવાનો નહીં.	135. hun te nī faryād sāmbhāl,vā no nahin.
136. What was the subject of their conversation?	૧૩૬. તેઓ શી વાતચીત કરતા હતા ?	136. te, o shī bābat nī vāt-chit kartā ha,tā ?
137. I have told you all that happened from first to last.	૧૩૭. પ્રથમથી તે શેવટલગી જે બન્યું, તે સઘળું મેં તમને કહી સંભળાવ્યું.	137. pratham thī te shevāt lagī je ban,yun, te saghlun men tam ne kah,ī sambhlāv,yun.
138. He threatened him with many violent gestures.	૧૩૮. તેણે ઘણી ધિંગા-મસ્તી (or, ધાંધલ) કરીને તેને બિહિવડાવ્યો.	138. tene ghanī dhiṅgā-mast,ī (or, dhāndhal) kar,ine te ne bihivdāv, yo.
139. How do you know that this is the very man who struck you?	૧૩૯. તમે શા ઉપરથી જાણો છો, કે જે આસામીએ તમને માર્યો, તે એજ છે ?	139. tame shā upar-thī jān,ō chho, ke je āsām,ī,ē tam ne mār,yo, te ej chhe ?
140. I recognized his voice whilst he was conversing with his companion.	૧૪૦. જ્યારે તે પોતાના સાથીઓની સાથે વાતચીત કરતો હતો, ત્યારે મેં તેના સ્વર ઓળખ્યો.	140. jyāre te potā nā sāthi,yo nī-sāthe vāt-chit kartō ha,tō, tyāre men te no sād olakh,yō

ANGLO-HINDI.

130. aisi jhūṭhī tuhmat lagā, ne ke sabab se tum ko sazā diyā chāhiye.

131. jab us ne tum ko mārā, kyūn tum ne faryād nahīn kī ?

132. jab-se paṭel mar-gayā, tab-se us kā kām kaun chalātā hai ?

133. is pargane mein koī badē saudā-gar hai, aur un ke nām tumhāre daftar mein likhē hū, e haiṅ kī nahīn ?

134. wuh kuchh kahtā hai, aur tum kuchh kahte ho.

135. main us kī faryād sun, ne kā nahīn.

136. un kī bāt-chīt kā mazmūn kyā thā ?

137. auwal se ākhīr tak jo kuchh, hūā, so main ne tum se kah-sunā yā.

138. us ne bahut-sī dhengā-musṭī (or, dhāndhal) karke use dhamkī dī.

139. tum kis tarḥ jān, te ho, kī yih wuh-ī ādmī hai jis ne tum ko mārā ?

140. jab wuh ap ne sāthiyon ke-sāth bāt-chīt kartā thā, main ne us kī āwāz pahchānī.

ANGLO-PERSIAN.

az barā, i chunīn buhtān, i ja'ī kī kard, i tu rā siyāsāt bāyad kard.

chūn ū tu rā zād, cha-rā nālīsh na kardī ?

az waqt, i kī *patel* (ya'nī ra'īs, i diḥ) murd, mansab, i ū rā ba kī dād, and ?

āyā dar in ta'alluqā tājirān, i mu'tabar hast, and, wa nām, hā, i īshān dar daftar, i tū sabt, ast yā na ?

ū chīz, i mīgū, yad, wa tū chīz, i digar mīgū, i.

man mutahammil, i shikāyat, i ū na khā, am shud.

mazmūn, i guft-o-gū, i īshān chī būd ?

ān-chi wāqī' shuda min-al-badāya ilān-nihāya ba tū izhār kard, am.

ū ba ḥarakāt, i tund-o-tīz ū rā tahdīd kard.

tū chi-gūna mīdān, i kī in ham-ān kas, ast kī tu rā zad ?

dar waqt, i kī ū bā rufakā, i khīsh guft-o-gū mī, kard, man sadā, i ū rā shinākht, am.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
141. How long before that time, were you acquainted with him ?	૧૪૧. તેની અગાઉ તમે તેને ક્યારથી ઓળખતા હતા ?	te nī-agā,u tame te ne kyār-thī olakh,tā ha,tā ?
142. I have known him from his infancy, he lived for many years in my neighbourhood.	૧૪૨. હું તેને બાળ-પણથી ઓળખુ છું, ઘણા વરસભગી તે મારા પડોસમાં રહેતો હતો.	hun te ne bāl-pan thī olkh,uñ chhun, ghanā varas lagi te mārā pados mām raheto ha,tō.
143. Who was his companion, and how close were you to them, when you heard them conversing ?	૧૪૩. તેનો સંગતી કોણ હતો, અને ને વેળા તમે તે ઓળખે વાતચીત કરતાં સાંભળ્યા, તે વેળા તમે તેઓથી કેટલે છેડે હતા ?	te no sangtī kon ha,tō, ane je velā tame te,o ne vāt-chīt kartāñ sām̄bhalyā, te velā tame te,o thī ketle chheṭe ha,tā ?
144. I do not know who was his companion, but they were distant about one or two paces from me.	૧૪૪. તેનો સાથી કોણ હતો તે હું જાણતો નથી, પણ તેઓ મારાથી એક યા બે ડગલાં વેગળા હતા.	te no sāthī kon ha,tō te hun jāñtō nathī, pan te,o mārā thī ek yā be ḍaglāñ veglā ha,tā.
145. Can you tell me where the man went after striking you ?	૧૪૫. તમને માર્યા પછી તે ક્યાં ગયો તે તમે કહી શકશો ?	tam ne mār,yā pachhī te kyāñ gayo te tame kahī shaksho ?
146. He went straight away to his own house, and I followed him quietly so that he could not perceive me.	૧૪૬. તે પાધરો પોતાને ખેર ગયો, અને હું ચુપા-ચુપ* (or જાનામાનો) તેની પછવાડે ચાલ્યો, એવી રીતે કે તેણે મને ઘીડી નહીં.	te pādhro potā ne gher gayo, ane hun chup-ā-chup* (or, chhā, no-māno) te nī-pachh, wade chālyo, evī ritē ke tene ma ne dīṭhō nahīñ.
147. Was he constantly in view when you followed him to his house ; or did you for any short interval, lose sight of him ? tell truly.	૧૪૭. જ્યારે તમે તેની પછવાડે ગયા, ત્યારે તે તમારી નજરમાંનો નજરમાંજ હતો ; અથવા લગ્ગીક તમારી દૃષ્ટિ માંથી છુટ્યો કે નહીં ? ખરું જોવો.	jiyāre tame te nī-pachhwāḍe gayā, tyāre te tamārī najar mām no najar māmñ ha,tō ; athvā lagrik tamārī drishtī mām-thī chhut,yo ke nahīñ ? kharuñ bolō.

* Some abstracts are formed in Gujarati and Hindustani by repeating a word, with a slight alteration in the first letter or letters, to gratify the Indian taste for a sort of rhyming jingle of sounds, very much like the English expressions *hurly-burly*, *flip-flap*, *flim-flam* &c., as—

ANGLO-GUJARATI.

chup-a-chup,

ANGLO-HINDI.

chup-chap, silently.

ANGLO-HINDI.

141. us se āge kab-se tum use pahchāntē the ?

142. main use bach-pan se pahchāntā hūn, wuh bahut baras tak mere pados men rah-tā thā.

143. us kā sāthī kaun thā, aur jab tum ne un ko bāt-chit kar-te sunā, tum un se kitnī dūr khade the.

144. main us ke sāthī ko pahchān-tā nahīn, par we mujh se ek yā do kadam dūr khade the.

145. tum kah sak-te ho ki tum ko mār-ne ke-pīchhe wuh kahān gayā ?

146. wuh sīdhā ap ne ghar kī-
taraf gayā, aur main chup-chāp*
us ke-pīchhe ho-liyā, aisā ki us ne
mujh-e nahīn dekhā.

147. jab tum ne us kā pīchhā
kiyā, wuh dāim tum-hārī nazar men
thā ; yā koī dam tum-hārī nazar se
ghāib hū ā ? sach kah-o.

ANGLO-PERSIAN.

pīsh az ān chand gāh mīshud ki
ū rā mīshinākhtī ?

man az ahdī tufūliyat ū rā mī,
shināsam, wa sāl-hāi bisyār dar
ham-sāya-gī-yi man sākin būd.

rafīqī ū ki būd, wa dar waqtī ki
guft-o-gūi ishān shanīdī ba chand
kadam fāsila istāda būdī ?

na mīdānam rafīqī ū ki būd,
wa-likīn fāsila-i ishān az man yak
kadam bīsh na būd.

mī-tawānī guft ki ba'd az-ān-ki
ū tu rā zad, ba ku-jā raft ?

ū rāst tarafī khāna-i khud raft,
wa man ba āhista-gī-yi tamām akabī
ū raftam, chunān-ki ū ma rā na dīd.

dar waqtī ki tū ba akabī ū tā ba
khāna-i ū raftī, ū dāim dar nazari
tū būd ; yā ba andak zamānī az
nazari tū ghāib shud ? rāst bigū.

kapdan-lattan,
rotli-botli,
vat-chit,
bhid-bhad,

kapde-vapde, clothes.
roti-boti, bread.
bat-chit, conversation,
ulat-pulat, topsyturvy.
bhid-bhad, crowd.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
148. I cannot declare that I never missed him ; for, sometimes we were separated at a considerable distance, but I very soon recovered sight of him after losing it for a short time.	૧૪૮. હું ચોકસ એમ ન હોઈ કહી શકતો કે તે કદિ મારી નજરમાંથી છુટ્યો નહીં; કાંને, કોઈ કોઈ વેળા અમે એક બીજાથી ઘણા વેગળા પડી જતા હતા, પણ થોડી વાર નજરથી છુટ્યા પછી તરત ફરી તે મારી નજર પડ્યો.	hun chokas em nahin kah,i shak.to, ke te kadi mā,ri najar mān-thi chhut,yo nahin; kān-je, ko,i ko,i velā ame ek bijā thī ghanā veglā pad,i-ja,tā hatā, pan thodi vār najar thī chhut,yā pachhī tarat phari te mā,ri najar,e pad,yo.
149. With what did he strike you ?	૧૪૯. તેણે તમને શાથી માર્યો ?	te,ne tam ne shā thī mā,yo ?
150. The night was dark and I could not discover exactly, but I believe it was a thick stick.	૧૫૦. રાત અંધારી હતી, મારે હું ચોકસ જોઈ શક્યો નહીં, પણ હું ધાર છું કે એક મોટી લાકડી હતી.	rāt andhā,ri ha,tī, mā,te hun chokas jo,i shak,yo nahin, pan hun dhār,un chhun ke ek motī lākḍi ha,tī.
151. Did you cry out when you were hurt by him ?	૧૫૧. જ્યારે તેણે તમને માર્યો, ત્યારે તમે બુમ પાડી (હતી) કે નહીં ?	gyā,re te,ne tam ne mā,yo, tyā,re tame bum pād,i (ha,tī) ke nahin ?
152. I cried out repeatedly, but no body came to assist me.	૧૫૨. મેં ઘણી વાર બુમ પાડી, પણ કોઈ મારી કુમકે આવ્યો નહીં.	men ghanī vār bum pād,i, pan ko,i mā,ri kumake āv,yo nahin.
153. If the prisoner had not imitated the example of his own brother in depriving his wife of life, he would not have been executed in the prime of youth.	૧૫૩. જો પેલો બંધવો પોતાના બાઈની નકલ કરી પોતાની બાઈડીને જીવ નહીં લેત, તો તારુ વયમાં ફાંસી નહીં જત.	jo pelo bandh,vo potā nā bhā,i nī nakal kar, ine potā nī bā,iḍi no jiv nahin let, to tarun vaya mān phāpā,i nahin jā,t.
154. His complaint was for the purpose of traducing his character.	૧૫૪. તેણે તેની આપર લેવા સાર કર્યા કરીએ.	te,ne te nī ābrū le,vā sārū faryād kar,i chhe.
155. If you had gone into the house, are you sure you would have been able to see him ?	૧૫૫. જો તમે ઘરની અંદર ગયા હોત, તો નિશ્ચય તમે તેને દેખત શું ?	jo tame ghar nī-andar gayā hot, to nishchaya tame te ne dekh,at shun ?
156. Might it not	૧૫૬. શું બંધવો ઘરમાં	shun bandh,vo ghar

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

148. main yaqīnān kah nahīn sakṭā, ki wuh merī nazar se kab-hī nahīn chhuṭā; kyūn-ki, kab-hī kab-hī hamāre dar-miyān badā fāsila paḍ-jā-tā thā, par thoḍī der nazar se chhuṭ-jā-ne ke-b'ad turat wuh merī nazar paḍā.

man ikrārī in amr na mī-tawān, am kard, ki ū hargiz az nazarī man ghāib na gasht; zīrā-ki, gāh-gāhī dar-miyānī mā fāsila ba-ghāyat ba'id būd, ammā ba'd az-ān-kī zamānī ghāib shud, ū bāz ba zūdī dar nazarī man uftād.

149. tum ko kāhe se us ne mār-ā?

ū tu rā bā chi chīz zad?

150. rāt andherī thī, aur main barābar dekh sak-ā nahīn, par main samajh-tā hūn, ki ek moṭī-sī lakḍī thī.

shab tārik būd, wa yaqīnān ma'lūmī man na shud, mazinna ān ki chūbī zakḥīmī būd.

151. jab us ne tum ko mār-ā, tab tum pukār-ē ki nahīn?

chūn ū tu rā zad, hāi-hūi kardī yā na?

152. main bār-bār pukār-ā, par koī merī madad ko nahīn āyā.

man chand bār hāi-hūi kard-am, wa-likin hīch kas ba imdādī man na rasīd.

153. agar kaidī ap ne bhāī kī pai-rawī kar-ke apnī jorū ko nahīn mār-dāltā, to jawānī ke bahār men phānsī na pātā.

agar ān shakhsī kaidī dar kusht, anī zanī khud pai-rawī ba fīlī birādarī khud na mī-kard, dar unfuwānī jawānī maslūb wa ba halk āwikht, a na mī-shud.

154. us ne us par is liye faryād kī hai, ki us kī ābrū men battā lā-ue.

ū mahz barāi ruswāi (wa iftizāh) kī ū bar ū nālīsh namūd.

155. agar tum ghar ke-bhītar jē hote, to kyā be-shakk usē kh, pāte?

āyā agar tū andar-ūnī khāna mī, raftī, yaqīnān ū rā mīdīdī?

156. kyā yūn nahīn hūā ho-gā,

āyā mumkin na buwad, ki kaidī

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
have been possible for the prisoner to have been in the house without your seeing him?	છતાં તમે તેને નહી જુઓ, એમ નહીં બન્યું હશે ?	māṇ chhatāṇ tame te ne nahīn ju.o, em nahīn ban,yun ha,she ?
157. Did he strike him with his open hand or double fist?	૧૫૭. તેણે તેને લપડાક મા રી (or, તમાચો માર્યો) કે ડીસો (or, મુક્કી) ?	te,ne te ne lapdāk mārī (or, tamācho mār,yo), ke ṭhonso (or,
158. When you went into the house of the prisoner, was he in a state of intoxication?	૧૫૮. જ્યારે તમે બંધવા નાં ઘરમાં ગયા, ત્યારે તે છ કટો હતો શું ?	gyāre tame bandh,vā nān ghar māṇ gā,yā, tyāre te chhākṭo ha,to shuṇ ?
159. On your telling the prisoner to go to the right about, did he refuse to do it?	૧૫૯. જ્યારે તમે બંધવા ને જમણીગમથી અર્ધું ચકર કરવાને કહ્યું, ત્યારે તેણે એમ કરવાને ના પાડી શું ?	gyāre tame bandh,vā ne jamnī gam thī ardhun chakkar phar,vā ne kah,yuṇ, tyāre te,ne em kar,vā ne nā-pādī shuṇ ?
160. The person of an ambassador is inviolable.	૧૬૦. એલચીને જવાબ ન થી. (or) એલચીને દુઃખ ન દેવાય. (or) એલચી અવધ્ય છે.	el-chī ne jawāl na, thī. (or) el-chī ne dukh na de,vāya. (or) el-chī a-vadhya chhe.
161. The more haste the less speed.	૧૬૧. ઉતાવળો તે આવરો. (or) ધીરાં કામ સાહેબનાં, આકળાં કામ શૈતાનનાં.*	utāvlo te bāvro. (or) dhirāṇ kām sāheb māṇ, āklāṇ kām shaitān nān.*
162. Who BROKE this glass†? it was not BROKEN last night when I saw it.	૧૬૨. આ કાચ કોણે ભાંગ્યો? ગઈ રાતે જારે મેં એ ને જોયો હતો, તારે ભાંગેલો નહોતો.	ā kāch ko,ne bhāngyō tā ga,i rāte jāre men e n, joyo ha,to, tāre bhāng-elo na ho,to.
163. Who TORE the leaf of that book? it was not TORN yesterday when I saw it.	૧૬૩. તે ચોપડીનું પાનું કોણે ફાડ્યું? ગઈ કાલે જ મેં એને દીઠું હતું, તારે ફાટેલું નહોતું.	te chopdī nuṇ pānuṇ ko,ne phādyuṇ? ga,i kāle jāre men e ne dīṭhuṇ ha,tuṇ, tāre phāṭelun no ho,tuṇ.

* saburi kuni gar tu ra din buwad, ki ta'jil kari shayatin buwad—Sa'di.

ENGLISH.	ANGLO-GUJARATI.	ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
† Glass (a hard transparent substance).	kach.	kach. shisha.	shishn.
Glass (a small drinking vessel).	glass.	glass.	glass. ab-gina.
Glass (a looking-glass).	arsi.	a-ina.	a-ina.

ANGLO-HINDI.

ki kaidī ghar men rahā ho, aur tum ne use nahin dekhā ho ?

157. us ne use tamāncha mārā, yā ghūnsā ?

158. jab tum kaidī ke ghar men gaye, wuh nashe kī hālat men thā ki nahin ?

159. jis waqt tum ne kaidī ko dāhine se ādhā chakkar phirne kā hukm diyā, us ne nā-kahā (or, inkār kiyā) ki nahī ?

160. el-chi ko zawāl nahin. (or) el-chī wājib-ul-ihtirām hai. (or) el-chi ko aziyat rawā nahin.

161. utā,olā so bā,olā. (or) dhīrā kām rahmānī, shitāb kām shaitānī*

162. yih kācht kis ne todā ? kal rāt ko jab main ne isē dekhā thā, tab tūtā na thā.

163. us kitāb kā warak kis ne phādā ? kal jab main ne isē dekhā thā, tab phatā na thā.

ANGLO-PERSIAN.

dar andarūni khāna bāshad, wa tū ū rā na bīnī ?

ū fulān rā tapāncha zad, yā musht ?

dar waqtī ki tū andarūni khāna, in kaidī raftī, ū rā dar hālatī mastī wa sukr didī yā na ?

dar waqtī ki tū kaidī rā ba tarafī right about raftan amr namūdī, ū imtinā' namūd yā na ?

il-chī mā,mūn,ast. (or) il-chī dar amān,ast. (or) il-chī wājib-ul-ihtirām, ast. (or) il-chī rā kusht-o-aziyat rawā nīst.

ta'jil kārī shaitān,ast. (or) sabūrī dar haqīqat rahmānīst, shitābī ba durustī ki shaitānīst*.

in shī-shaf rā ki shikast ? dī-shab waqtī ki man in rā dida būdam, shikasta na būd.

warakī ān kitāb rā ki darīd ? dī-rūz waqtī ki man in rā dida būdam, darīda na būd.

Glass (an hour-glass).

Glass (a spy-glass).

Glass (a barometer).

Glasses.

valuka-yantr.

reti nun ghadiyal.

dur-bin.

vayu-mapak-yantr.

chashmo.

ret ka ghadiyal.

dur-bin.

hawa dekhne ka jantr. (or, alat).

chashma. ainak.

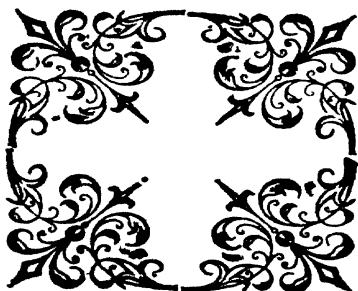
shisa-i rig-i sa'at

numa.

dur-bin.

shisa-i sim-ab-i hawa-numa.

ainak.

PART V.
MERCANTILE PHRASES.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

1. How much per cent. interest do the bankers* of this country give?

૧. આ દેશના સાહુકાર*
લોકો શેકડે કેટલા ટકા†
બાજ આપે છે ?

ā desh nā sāhukār*
lok, o shenkde ketlā
takā† vyāj āp, e chhe ?

2. Nine per cent. (per annum),† if you borrow; but when you lend, you cannot get more than six per cent.

૨. ને બાજ લેવા જશે,
તો શેકડે પોણા ટકા (દર મહિને)† આપવા પડશે; પણ
બાજ આપવા જશે, તો
અર્ધા ટકાથી વધારે નહીં
મલશે.

jo vyāj, e le, vā jasho,
to shenkde pono tako
(dar mahine)† āp, vo pad,
shē; pan vyāj, e āp, vā
jasho, to ardhā takā
thī vadhāre nahin mal,
she.

3. How many bales of cottons were shipped yesterday?

૩. ગઈ કાલે રૂંડની કેટલી
ગાંસડી વાહાણ ઉપર ચડી ?

ga, ī kāl, e rūṇ nī ketlī
gānsdī vāhān upar
chadh, ī ?

4. Two hundred and fifty, and one hundred and fifty will go to-day.

૪. (ગઈ કાલે) હડી-સો
ગાંસડી ગઈ, અને આજ
દોહોડ-સો જશે.

(ga, ī kāl, e) hadī-so
gānsdī ga, ī, ane āj
dohod-so ja, she.

5. What are the exports and imports, and what is the current coin of this place.

૫. આ બંદરમાં શો શો
માલ આવે છે, અને શો શો
માલ જાય છે, અને આ દેશ
માં કયા પૈસાનું ચલણ છે ?

ā bandar māṇ, ho-sho
māl ā, v, e chhe, ane sho-
sho māl jāya chhe, ane
ā desh māṇ kayā paisā
nuṇ chalan chhe ?

6. Have you paid duty for these goods in the custom-house, or [not ?]

૬. તમે આ માલની જ
કાત માંડવીમાં ભરી છે કે
નહીં ?

tame ā māl nī jakāt
māṇdvī māṇ bharī chhe
ke nahin ?

7. At what rate of exchange, did you get this bill ?

૭. તમે આ હુંડીનું દ
(ડિયામણ શું આપ્યું ? (or)
તમે આ હુંડી શા ભાવે
લીધી ?

tame ā hundī nuṇ
hundiyāman shun āp-
yun. (or) tame ā hundī
shā bhā, v, e lidhī ?

8. Have you made

૮. તમે તેની સાથે કાંઈ

tame te nī-sāthe kāṇ, ī

* The words *sahukar* and *sarraf* are synonymous. But *sarraf* also means a money-changer, vulgarly called a *shroff*, hence the Anglo-Indian term *shroffing*, which signifies the examining, sorting, and weighing the various sorts of coins, to fix each to its distinct species, discard the refuse, and settle the exchange or discount upon all, according to the price of the day, in order to establish the value in standard coins. The word *sarraf* or *shroff* is also applied to a *cashier* in Government Treasury, Mercantile Firms, and Joint Stock Companies. It may not be amiss to say in this place that the words *vatan* in Gujarati and *batta* in Hindustani denote exchange or discount.

† The Gujarati word *tako* (Hind. *taka*) literally signifies a copper coin equal to two, and in some places three, *pie*. In mercantile phraseology, however, it denotes

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

1. is mulk ke sarrāf* saikde
kitne ṭakeṭ byāj de te haiṇ ?

tujjārī in wilāyat sad rūpiya rā
chi-ḡadr sūd mī diḡand ?

2. agar paisā byājū loge, to
saikde paunā ṭakā (har mahīne)† de,
nā padegā ; par agar byājū doge,
to ādhe ṭake se ziyāda nahīṇ mil,
egā.

agar ḡarz bigīrī, sad rūpiya rā
(māl, ī)† si-rub' rūpiya mī ḡir, and ;
ammā agar ḡarz biḡihī, bīshṭar
az nīm rūpiya na mī diḡand.

3. kal rūiṣ kī kitnī ḡaṭhriyāṇ
jahāz par ḡaiṇ ?

dī-rūz chand basta, ī pambaṣ bar
jahāz bār shud ?

4. (kal) aḡhā, ī-sau ḡaiṇ, aur āj
deḡh-sau jā, enḡiṇ ?

(dī-rūz) du sad-o-pa : jāḡh basta
bār shud, wa im-rūz sad-o-panjāḡh
bār khā, ad shud.

5. is bandar meṇ kyā-kyā māl
ā, tā jā, tā hai, aur yahāṇ kaun-sā
paisā chal, tā hai ?

chī kism az matā' dar in bandar
mī, āwar, and wa mī, bar, and, wa pū, ī
rā, ī, ī in wilāyat chī, st ?

6. tum ne is māl kī zakāt furze
meṇ dī hai kī nahīṇ ?

ushūrī in māl rā dar gumruk
dāda, ī yā na ?

7. tum ne is hundī kā hundāwan
(or, hundiyāṇ) kyā diyā ? (or) tum
ne yih hundī kis bhā, o se lī ?

in barāt rā ba chī kīmat khār,
īda, ī ?

8. tum ne us ke-sāth kuchh ḡaul-

bā ū ḡarār madār, ī dāda, ī ?

percentage; as ek tako, one per cent.; be taka, two per cent., and so on.

† By the native merchants, interest is computed in months; so that nine per cent. per annum is equal to $\frac{3}{4}$ per cent. per month; and six per cent., to $\frac{1}{2}$ per month; as will appear by the translations above.

ENGLISH.	ANGLO-GUJARATI.	ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
§Cotton (<i>in capsule</i>).	dindva.		kuluza. jauzaghā.
Cotton (<i>raw</i>).	kapas.	kapas.	wish.
Cotto (<i>carded</i>).	ru.	ruī.	mahluj. halij. pamba. kuta.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
any agreement with him ?	બોલી કરી છે કે નહીં ?	bolī karī chhe ke nahin ?
9. He is willing to allow five per cent. discount for ready money.	૯. જો રોકડાં નાણાં મળે તો તે શેકડે પાંચ ટકા મેલી દેવાને રાજી છે.	jo rokdāṇ nānāṇ malē to shēkdē pāṇch ṭakā melī-devā ne te rājī chhe.
10. It was a bill drawn upon me by my brother in favor of the Hon'ble Mr. Smith at six months' sight.	૧૦. મારા ભાઈએ એક હુંડી નામદાર સ્મિથ સાહેબ ના જોગની, છ મહિનાની મુદતની, મારા ઉપર લખી હતી.	mā,rā bhāī,e ek hundī nām-dār Smith sāheb nā jog nī, chha mahinā nī muddat nī, mā,rā-upar lakhī haṭī.
11. Not having sufficient funds of his in my hands to accept the bill, I did not honor it.	૧૧. મારી પાસે તેના રૂપિયા જેટલાકે હુંડીમાં લખેલા હતા તેટલા નોંધેલા, માટે મેં તેની હુંડી શિકારી નહીં.	mā,rī-pāse te nā rūpiyā jetlā-ke hundī mān lakhelā haṭā tetlā no, hotā, māte meṇ te nī hundī shikārī nahin.
12. What did you give in pledge for the money, you say, the banker advanced you yesterday ?	૧૨. તમે કહો છો, કે ગઈ કાલે સાહુકારે તમને રૂપિયા આપ્યા, તે ને-બદલે તમે સાહુકારને શી જન્સ ધરેલો આપી ?	tame kahō chho, ke gaī kālē,sā ukārē tam ne rūpiyā āpyā, te ne-badle tame sāhukār ne shi jins gharene āpī ?
13. I mortgaged my house to Mr. Jones.	૧૩. મેં મારું ઘર જોન્સ સાહેબ ની-પાસે ધરેલો મેલ્યું.	meṇ mā,ruṇ ghar Jones sāheb nī-pās,e gharene melyun.
14. Show me my account, as I wish to see whether there is a balance in my favor.	૧૪. મારું ખાતું મને દેખાડો, કે હું જોઈ, તેમાં મારી કાંઈ બાકી નિકળે છે કે નહીં.	mā,ruṇ khātun ma ne dekhāḍō, ke hūṇ jo,ṇ, te mān mā,rī kāṇī bākī niklē chhe ke nahin.
15. Buy me ten yards of (broad) cloth, I will pay; you for it to-morrow but do not come yourself for it. (See p. 90, Note*).	૧૫. મારે-સારે દસ વાર બનાત વેચાતી-લો, તેના પૈસા કાલે હું તમને આપીશ; પણ તમે પોતે માગવા આવશો માં.	mā,re-sārū das vār banāt vech,āṭī-lo, te nā paisā kālē huṇ tam ne āpīsh ; pan tame pote māg,vā āvsho mān.
16. A ship is expected daily.	૧૬. લોક ધારે છે કે આજ કાલ કોઈ વાહાણ આવ્યામાં. (or) જે દિવસ જાય છે તેમાં એક વાહાણ આવવાની વકી રાખ્યામાં આવે છે.	lok dhār,e chhe ke āj kāl ko,ivāhān āv,yāmān. (or) je divas jā,ya chhe te mān ek vāhān āv,vā nī vakī rākhyā mān āv,e chhe.
17. Your claim of one	૧૭. તમારો સો રૂપિયાનો	tamāro so rūpiyā no

ANGLO-HINDI.

o-karār kiyā hai ki nahīn ?

9. naqd paisā milē to saikde pānch rūpaye chhod-dene par wuh rāzī hai.

10. ek hundī nām-dār Smith sāhib ke jog kī, chha mahīne kī muddat kī, meṛe bhāī ne mujh par likh-bhejī thī.

11. meṛe hāth meṇ us kā paisā jitnā-ke hundī meṇ likhā thā utnā na thā, is-liye maiṇ ne us kī hundī sakārī nahīn.

12. tum bolte ho, ki sarrāf ne kal tumheṇ paisā diyā, us ke girau meṇ tum ne usē kyā diyā ?

13. maiṇ ne ap nā ghar Jones sāhib ke-pās girwī rakhā.

14. meṛā khātā mujh, o batā, o, tā-ki maiṇ dekhūṇ, us meṇ kuchh meṛī bākī nikaltī hai ki nahīn.

15. das gaz bānāt meṛe-liye mol-lo, us kā paisā kal maiṇ tumheṇ dūngā ; par tum āp māng, ne ko mat āīyo.

16. jo din jātā hai so kisū jahāz ke āne meṇ. (or) log muntazir haiṇ ki ek jahāz āj kal ā-pahunche.

17. tum, hārā sau rūpaye kā da'wā

ANGLO-PERSIAN.

agar pūlī naqd bi-dihī, ū rāzī ast, ki sad rūpiya rā panj rūpiya tanzīl kunād.

barātī būd ki birādarī man ba nāmī janābī wālā nisāb Smith sāhib, ba mauḍī shash māh, ḥawālā, man kardā būd.

chūn-ki tankhāhī ū ba ḳadrī barātī ū dar pīshī man na būd, barātī ū rā wā-zadām.

pūlī ki mīgūī dī-rūz sarrāf ba tū dād, tū dar iwazī ān nazdī sarrāf chī chīz girau guzāštī ?

man khānāī khudām rā pīshī Jones sāhib rahn guzārdām.

muḥāsabaī man ba man bi-numā, tā bi-bīnām, ki tatammī, ī talabī man chī chīz ast.

dah zar' māhūt barāī man bi, khār, fardā ḳimatāsh rā ba tū khāhām dād ; zarūr ba āmādānī tū nīst.

mardūm muntazir, and ki jahāzī im-rūz wa fardā bi-rasād.

iddī'āī sad rūpiyāī tuṛā ba

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
hundred Rupees has been compromised for fifty five Rupees.	દાવો પંચાવન રૂપિયામાં માંડી વાળ્યાછે.	dāvo panchāvan rūpiyā māṇ māṇḍī-vālyo chhe.
18. Whenever a vessel is to sail for China, let me know without delay.	૧૮. જ્યારે કોઈ વાહાણ ચીન ખાતે જનાર હોય, ત્યાં મને તરત ખબર આપજો.	jyāre koī vāhān Chīn khāte janār hoyā, tyāre ma ne tarat khabar āpjo.
19. How long will the matter stand thus?	૧૯. આ બાબત ક્યાં સુધી એમ-ની-એમ રહેશે?	ā bābat kyān-sudhī em-nī-em rah,eshe?
20. I am a retailer of merchandise of all sorts.	૨૦. હું હર-એક જિન્સ કુટકલ, (or, પરચુરણ) વેચું છું.	huṇ har-ek jins phut, kal (or, parchuran) vech,un chhuṇ.
21. He is a wholesale dealer.	૨૧. તે જથ્થા (or, સારી)-બંધ વેચનાર છે.	te jathā (or, sātān)-bandh vech,nār chhe.
22. What do you think of the flavour of this tea?	૨૨. આ ચાનો સ્વાદ તમને કેવો લાગે છે?	ā chā no svād tam ne kevo lāg,e chhe?
23. I have let my house to Mr. John for three hundred Rupees per month.	૨૩. મેં મારું ઘર મહિનાના ત્રણસો રૂપિયા ભાડું કરાવીને જોન સાહેબને ભાડે આપ્યું છે.	meṇ mā,ruṇ ghar mahinā nā tran so rūpiyā bhāḍuṇ ṭharāv,ine John sāheb ne bhāḍe āp,yuṇ chhe.
24. I have rented a house from him at two hundred Rupees per annum.	૨૪ વરસ એક ના બસે રૂપિયા ભાડું કરાવીને મેં એક ઘર તેની પાસેથી ભાડે લીધું છે.	varas ek nā basen rū,piyā bhāḍuṇ ṭharāv,ine meṇ ek ghar te ni-pāse thī bhāḍe lidhuṇ chhe.
25. I have a piece of uncultivated ground in the fort.	૨૫ કિલ્લામાં એક કકડો પડત ભોંયનો મારી પાસે છે.	killā māṇ ek kakḍo padat bhonya no mā,rī-pāse chhe.
26. This bill has six months to run.	૨૬ આ છ મહિનાની મુદતની હુંડી છે.	ā chha mahinā nī muddat nī hundi chhe.
27. He assigned his debt to Mr. John.	૨૭. તેણે પોતાનાં દેવાંને હવાલો જોન સાહેબ ઉપર આપ્યો.	te,ne potā nāṇ devāṇ no havālo John sāheb upar āpyo.
28. Cotton is the staple commodity of Bombay.	૨૮. ચુબકમાં માટા-માં-માટી ધંધો ફોડે. (or, રૂ, વેપારની મુખ્ય જિન્સ છે.	Mumbai māṇ motā-māṇ-moṭo dhandho rū no chhe. (or) rū, vepār nī mukhya jins chhe.
29. He sold all his	૨૯. તેણે પોતાનો સઘજો	te,ne potā no saghlo

ANGLO-HINDI.

pachpan rūpayon par faisala hūā hai. (or, māṇḍvālā hai).

18. jab koī jahāz Chīn ko jāwe, mujhe turat khabar kījo.

19. yih bāt kab-tak yūn-hīn rah, egī?

20. main har kism kī jins kā phutkar (or, parchūṭan) bech,ne-wālā hūn.

21. wuh ek-rakam (or, yak-musht) bech,ne-wālā hai.

22. is chā kā maza tumhārī dānist men kaisā hai?

23. main ne ap nā ghar mahīne ke tīn sau rūpaye muḥarrar karke John sāhib ko kirāye se diyā hai.

24. baras ke do sau rūpaye muḥarrar karke main ne ek ghar us ke-pās-se kirāye liyā hai.

25. kīl'e men ek khālī zamīn kā tukdā me, re-pās hai.

26. yih chha mahīne kī muddat kī hundi hai.

27. us ne apne karz kā ḥawāla John sāhib par diyā.

28. Mumbaī men sab se rūī kā baḍā baipār chal, tā hai. (or) rūī, baipār kī asl jins hai.

29. us ne apnī sārī rūī mūdāl

ANGLO-PERSIAN.

panjāh-o-panj rūpiyā guzarānīda, am.

har-gāh jahāzī ba samti Chīn rawānā shawād, ma rā ba zūdī khabar kun.

in amr tā kai bar ham-in minwāl khāḥad mānd?

man har kism jins rā khurda mīfarūsh, am. (or) man pīla-warām, māli juzī mīfarūsh, am. (or) man khurda farūsh, am.

ū tājirīst kī māli kullī mīfarūsh, ad. (or) ū jumla farūsh, ast.

in chāi dar mazākī tū chī ta'm dār, ad?

man khānāi khud rā ba fulānī az karārī māhī sī-sad rūpiya ba kirāya dāda, am.

man khānāi ū rā az karārī sālī du-wīst rūpiya kirāya karda, am.

yak kitā zamīnī makhrūb, a dar-ūnī ḳalā dāram.

in barātīst ba wa'dai shash māh.

ū bi, dihi khud rā ḥawāla ba fulānī kard.

dar Mumbaī dād-o-sitadi pamba az hama chīz ziyād, tar, ast. (or) mahlūj, jinsī ūmdai tijārat, ast.

ū tamāmīyi pambahāi khud rā

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
cotton at prime cost.	રૂ લીધેલે (or, મુદ્દલ; or ખરીદ) ભાવે વેચી-નાખ્યો.	rū lidhele (or, muddal; or, kharid) bhāve vech, ī-nākhyo.
30. Here are a thousand Rupoes, will you place them to my credit.	૩૦. આ એક હજાર રૂપિયા લો, અને મારે ખાતે જ મે કરો.	ā ek hajār rūpiyā lo, ane māre khāte jame karō.
31. Will you give the Hon'ble John Smith a thousand Rupees and place them to my account.	૩૧. નામ-દાર જન સ્મિથ સાહેબને એક હજાર રૂપિયા આપીને મારે ખાતે ઉધારો.	nām-dār John Smith sāheb ne ek. hajār rūpiyā āpine māre khāte udhārō.
32. That man has arrived, and has brought your Rupees.	૩૨. પેલો માણસ આવી-પહોંચ્યો, અને તમારા રૂપિયા લાવ્યો છે.	pelo mānas āvī-pahunchyo, ane tam, ārā rūpiyā lāvyo chhe.
33. You must get these things on credit, if you have not sufficient money to pay for them now.	૩૩. જો હમણા તમારી પાસે પુરતું નાણું ન હોય, તો આ જીન્સ ઉધાર લેવી જોઈએ.	jo hamnā tamārī pāse puratun nānuṇ na hoyā, to jins udhār levī joīye.
34. He wishes to insure his ship for 40,000 Rupees, but the underwriters ask too high a premium.	૩૪. તે ઇચ્છે છે, કે પોતાનાં વાહાણ ઉપર ચાલીસ હજાર રૂપિયાનો વીમા ઉતારે, પણ વીમા-વાળા શંકડે ધણા ટકા માગે છે.	te ichhe chhe, ke potā nān vāhān upar chālīs hajār rūpiyā no vīmo utāre, pan vīmā-vālā shenkdē ghanā ṭakā māge chhe.
35. They cost on an average three hundred Rupees each.	૩૫. હિસાબની બાંજણી બાંજી જોતાં (or, સરા-સરી હિસાબે) દર-એક જીન્સ ત્રણ-સો રૂપિયે પડી છે.	hisāb nī bhānjnī bhānjī jōtān (or, sar-ā-sarī hisābe) har-ek jins tran-tran-so rūpiye padī (chhe).
36. He drew on me one bill at sight, and another at ten days' sight.	૩૬. તેણે મારા ઉપર એક હુંડી દર્શની લખી, અને બીજી દસ દિવસની મુદ્દતની.	tene mārā-upar ek hundī darshanī lakhī, ane bījī das divas nī muddat nī. [she.
37. A merchant lately failed for eight lakhs of Rupees, and it is likely that he will only pay 4 annas in the Rupee.	૩૭. થોડા દિવસ ઉપર એક વેપારીએ આઠ લાખ રૂપિયાનું દેવાણું કાઢાડ્યું, અને મારા ધાર્યા પ્રમાણે રૂપિયાના ચાર આના આપશે.	thodā divas upar ek vepārīe āṭh lākh rūpiyā nuṇ devālun kāhādīyun, ane dhāryā pramāne rūpiyā nā chār ānā āp,

ANGLO-HINDI.

hā'o (or, asl kharid ; or, kharid ke nol) se bech-dālī.

30. ye hazār rūpaye haiṅ, so um meṛe khāte jam' karō.

31. nām-dār John Smith sāhib ko k hazār rūpaye dekar meṛe khāte idhār likhō.

32. wuh ādmī ā-pahunchā, aur umhāre rūpaye lāyā hai.

33. agar ab-hī tumhāre-pās bas paisā nahīṅ, to in chīzōṅ ko udhār nol-liyā chāhiye.

34. wuh chāhtā hai, ki apne ahāz par chālīs hazār rūpaye kā āima utāre, par bime-wāle saikde bahut paisā māṅgte haiṅ.

35. sar-ā-sarī hisāb se har-ek jins ān-tīn-sau rūpaye par paḍī (hai).

36. us ne mujh par ek darsanī hundī likhī, aur dūsarī das dīn kī muddat kī.

37. thode dīn se ek baipārī ne āth lākḥ rūpaye kā dewālā nikālā, aur aghlab hai ki rūpiye meṅ chār āne deḡā.

ANGLO-PERSIAN.

ba māya-kārī farūkht.

īn hazār rūpiya rā bigīr, wa dar jamī man biyāwar.

yak hazār rūpiya ba janābi jalālat ma'āb John Smith sāhib bi, diḥ, wa dar makhārijī man hisāb kun.

ān shakhs rasīda, wa pūlī shumā rā āwardā.

agar bi'l-fi'l pūl ba kadri ihtiyāi maujūd na dārī, īn asbāb rā bāyad ba nasiya bigīrī.

ū mīkhāḥad, dar jahāzī khud chihl hazār rūpiya rā bīma kunad, wa-likin arbābī bīma mīkhāḥand ziyād tar az muta'arif hakḥ-us-sa'ī bigīrand.

ālas-sawīyat (or, ba'd az-ān-ki sawīyat kardam), har-yak az ajnās ba sī-sad rūpiya miuftad.

ū yak barātī bī muddat bar man nawisht, wa dīgar muddatī dah rūzā.

chand yaum kabl tājirī hasht lakh rūpiya war-shikast, wa mazinna ān-ki ba sāhibānī talab rūpiyāi chahār āna 'āid shawad.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
38. That man wishes to lend me five hundred Rupees at nine per cent. interest (per annum), and a premium of sixty Rupees; and the debt be repaid by instalments.	૩૮. પેલો શખ્સ મને પાંચ-સો રૂપિયા બ્યાલે આપવા માગેછે, એવી બોલીથી કે (દર મહિને) શેકડે પોણા ૮ કે બ્યાજ અને સાઠ રૂપિયા મંડામણી લેવી; અને નાણું ખાંધાં ખાંધીને પાછાં આપવાં.	pelo shakhs ma ne pāñch-so rūpiyā vyāj, e āp,vā māge chhe, evī bolī thī ke (dar mahine) shenkde pono ṭako vyāj ane sāṭh rūpiyā mandām, nī levī; ane nānān khāndhān bāndhi, ne pāchhān āp,vān.
39. I am bound to pay the amount of this bill, because I became responsible for it.	૩૯. આ હુડીનાં નાણું મને આપવાં પડશે, કાં-તે તે નો જવાબ મેં મારા ઉપર લીધોછે.	ā hundi nān nānān ma ne āp,vān padshe, kān-je te no jokham men mārā-upar lidho chhe.
40. The cloth (<i>fabric of wool</i>) which I purchased from you some time ago, is twice the width of that which I bought from him.	૪૦. પેલી બનાત (or, સકલાત) જે થોડા દહાડાપર મેં તમારી પાસેથી વેચાતી લીધી હતી, તેની પોળાઈ આ બનાત જે મેં તેની પાસેથી લીધી, તે કરતાં બમણી છે.	pele banāt (or, saklāt) je thodā dahādā par men tam,ārī pāse-thī vech, ātī lidhi ha,tī, te nī polā,i ā banāt je men te nī-pāse-thī lidhi, te kartān bamnī chhe.
41. How much pure gold, and how much alloy is there in this coin?	૪૧. આ સિક્કામાં ચોખ્ખું સોનું (or, કુંદન) કેટલું છે, અને ભેળ-સેળ કેટલી છે?	ā sikkā mān chokh-khun sonun (or, kundan) keṭlun chhe, ane bhel-sel keṭlī chhe?
42. Deducting this from the amount, what will be the balance?	૪૨. આ રકમમાંથી આટલા બાદ કર્યા પછી બાકી કેટલી રહેશે?	ā rakam mān-thī āṭlā bād karyā pachhī bākī keṭlī rah,e chhe?
43. What goods generally come in your ship?	૪૩. તમારાં વાહાણમાં ધણો-ખરો કંઈ જાતનો માલ આવેછે?	tam,ārān vāhān mān ghano-kharo ka,i jāṭ no māl āv,e chhe?
44. When you bought this merchandize, was this man your partner or not?	૪૪. જ્યારે તમે આ જાંસ ખરીદ કરી, ત્યારે આ શખ્સ તમારો પંત્યાળો હતો કે નહીં?	gyāre tame ā jins kharīd karī, tyāre ā shākhs tam,āro pantyālo ha,to ke nahīn?
45. Last year the supply of cotton was	૪૫. ગયે વરસ ર થોડો આ બોલો હતો.	gaye varas rū thoḍo āv,yo ha,to.

* The Arabic words *mablagh* and *waz*, 'tho' used in Hindustan proper, are too difficult to be understood by the bulk of the people in this part of India. The corresponding

ANGLO-HINDI.

38. wuh shakhs mujhe pān-sau paye byājū diyā chāhtā hai, is rār se ki (har mahīne) saikde me take kā byāj aur sāth rū, ay emandā, onī (or, bakhshish) le, we ; is karz haft, a-band, ī se adā kiya, we.

39. is hundi, ke paise mujhe adā ārne padenge, kyūn-ki is ki amānat mere sir par hai.

40. wuh banāt jo āge main ne um se mol-lī thī, so is banāt se, main ne us se lī, du-gani chaudi ai.

41. is sikke men khālis sonā (or, undan) ketā hai, aur āmezish (or, ulaunī) ketī hai ?

42. is mablagh* men-se itnā waz** arne ke-ba'd kitnā bākī rah, tā ai ?

43. tum, hāre jahāz men aksar yā māl ā, tā hai ?

44. jab tum ne yih jins mol-lī, is us men is shakhs ki sharākat hī ki nahīn ?

45. gaye baras rū, ī thodī ā, ī thī.

ANGLO-PERSIAN.

fulān kas mī khāh, ad pān-sad rūpiya ba tarīkī karz ba man bīdī, ad, az karārī ān-ki sad rūpiya rā (māhī) si rub' rūpiya sūd bi, gir, ad, wā shast rūpiya mandāo, nī ; wa tankhāhī khud rā az karārī kist bāz-yāft kun, ad.

wajhī in barāt rā man bāyad adā kun, am, zīrā-ki zāmin shuda, am.

māhūt, ī ki man pīsh az in az tū kharīd, a būd, am, arz, ash dū barābar, ī in māhūt mī, bāsh, ad, ki az ū kharīd, am.

dar in sikka chi-qadr zarī khālis hast, wa maghshūsh chi-qadr mī bāsh, ad ?

az in wajh in-qadr waz' kun, wa bi, bin, mā-bākī chi-qadr mī, mān, ad.

dar jahāzī shumā aksarī aukāt chi jins mī, āyad ?

dar waqtī ki in ajnās rā kharīd namūdī, karārī sharākat bā in shakhs dād, a būd, ī yā na ?

sāli guzasht, a pamba kam, tar āmad, a būd.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
small.		
46. In China the opium market is very dull, but the cotton one is very brisk.	૪૬. ચીનમાં અપીયુનું બજાર ધણું મંદું (or, નર્મ) છે, પણ રૂનું બજાર ધણું તેજી (or, ગર્મ) છે.	Chīn mǎn aphīn nuṇ bajar ghanuṇ manduṇ (or, narm) chhe, pan rū nuṇ bajār ghanuṇ teji (or, garm) chhe.
47. Do you know how the cotton sold last year?	૪૭. તમને માલુમ છે કે ગયે વરસ રૂ શા ભાવે વેચાયા હતા?	tam ne mālum chhe ke gaye varas rū shā bhāve vechāyo ha, to?
48. What is the reason that cotton was so dear last year?	૪૮. ગયે વરસ રૂ એટલો મોઘો કેમ હતો?	gaye varas rū eṭlo mogho kem ha, to?
49. Was it in consequence of a bad crop, or that less was brought than usual?	૪૯. પાક બિગડયાને લીધે એમ બન્યું, અથવા કે માલ સંદાના કરતાં ઘોડો આવ્યો હતો?	pāk bigaḍyā ne-lidhe em banyuṇ, athvā-ke māl sadā nā-kartān thoḍo āvyo ha, to?
50. Is there much smuggling carried on in this country among the merchants?	૫૦. આ દેશમાં વેપારી લોકો વચ્ચે દાન-ચોરીનું કામ ધણું ચાલે છે શું?	ā desh mǎn vepārī lok, o vach'he dān-chorī nuṇ kām ghanuṇ chāl, o chhe shuṇ?
51. What trade is chiefly carried on between Bombay and China?	૫૧. મુંબઈ તથા ચીનની વચ્ચે મોટા-માં-મોટા વેપાર કઈ જાતનો ચાલે છે?	Mumbaī tathā Chīn nī-vachche motā-mān-moṭo vepār kāi jins no chāl, e chhe?
52. Is the demand for cotton great in China, or in England?	૫૨. રૂનો ખપ ચીનમાં ઘણો છે, કે ઇંગ્લંડમાં?	rū no khap Chīn mǎn ghano chhe, ke England mǎn?
53. In what manner is cotton stored before it is screwed, and how do they preserve so bulky and combustible a commodity from the weather?	૫૩. શિકંજામાં દાબ્યાની આગમજ રૂને શી રીતે વખારમાં ભરે છે, અને એવી મોટી ભારે મળગી હોય એવી જાતની હવાથી શી રીતે સંભાળી રાખે છે?	shikanjā mǎn dābyā nī-āgmaj rū ne shī rit, e vakhār mǎn bhar, e chhe, ane evī moṭī bhāre salgī uṭh, e evī jins ne havā thī shī rit, e sambhālī rāk, h, e chhe?
54. What was a <i>sikka</i> * Rupee worth?	૫૪. એક સિક્કા* રૂપિયા નો ભાવ કેટલો હતો?	ek sikkā* rūpiyā no bhāv keṭlo ha, to?

* * The Calcutta *Sikka* Rupee was worth two shillings, and the silver of it was better than English standard silver by 2½ pence the ounce. The Government regulations passed in May 1793. required that it

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

46. Chīn men aḥim kā bāzār bahut ṭhandā hai, par rūī kā bahut garm. dar Chīn bāzārī tiryāk bisyār kasād mībāshad, wa-likin bāzārī pamba bisyār rawājast.

47. tum jānte ho ki gaye baras rūī kis bhā, o se bikī thī ? mīdānī sāli guzashtā pamba chī kīmat ba farūsh rašīd ?

48. kyā sabab thā ki gaye baras rūī itnī mahangī thī ? sāli guzashtā chī-rā pamba in-ḡadr girān shudā būd ?

49. khetī bigad-jā, ne ke-sabab yūn hū, ā, yā-ki māl jo sadā ā, tā hai us se thoḡā ā yā thā ? āyā ba sababī zāyī' shudā, nī zirā, ṭ būd, yā ān-ki māl kam, tar āwardā būd, and ?

50. is mulk men baipārī log zakāt kī bahut-sī chorī karṭe haiṇ ki nahīn ? āyā tujjārī in wilāyat dar gunruk-khāna dar adāī mahsūl duzdī mīkun, and ?

51. Mumbaī aur Chīn ke-dar-miyān kis jins kā badā baipār chalṭā hai ? dar tijāratī Chīn bā Mumbaī kudām jins umdaī tijāratast ?

52. Chīn men rūī kā khap (or, dar-kār ; or, kharch) ziyāda hai, yā England men ? dar Chīn bishtar pamba rā tālib, and, yā dar England ?

53. shikanje men dāb, ne ke-āge rūī ko bakhār (or, koṭhī) men kis-tarḥ bharṭe haiṇ, aur aisī moṭī bhārī jasīm soz, anda jins ko hawā se kis-tarḥ sambhāl rakhṭe haiṇ ? pishṭar az-ān-ki pamba rā shikanja kun, and, dar ambār chī-gūna mīguzār, and, wa chunīn jinsī jasīmī tūfālī ātash-gīr (or, jinsī azīm-ul-jussāī subuk waznī pūk) rā az āsībī hawā chī-gūna nigah dār, and ?

54. ek sikka* rūpiye kā bhā, o kitnā thā ? kīmatī yak *sikka** rūpiya chand būd ?

should weigh 179½ grains (Troy wt.). The word *rupee* is differently pronounced by people of different provinces, thus—rūpiyo, rūpiyo, rūpiyo, rūpiya, rūpiya, rūpayā, rūpai, and so on.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
55. Last year how much corn was produced in that district ?	૫૫. ગયે વરસ પેલાં પ્રગણાંમાં કેટલો અનાજ પાડ્યો હતો ?	gaye varas pelān praganān mān ketlo anāj pāk,yo ha, to ?
56. How many Rupees did you give in part payment* of this bond ?	૫૬. આ ચિઠ્ઠીને પેટે* તમે કેટલા રૂપિયા આપ્યા ?	ā chitthī ne-peṭe* tame ketlā rūpiyā āpyā ?
57. What property did he leave on trust with you ?	૫૭. તેણે તમારી પાસે શે માલ અમાનત મેલ્યો હતો ?	* te, ne tamārī-pāse sho māl amānat melyo ha, to ?
58. What time would you take to clear off the whole demand ?	૫૮. સઘળાં નાણાં ભરી-આપતાં તમને કેટલા દિવસ લાગશે ?	saghlān nānān bharī-āp, tān tam ne ketlā divas lāg, she ? [āp.o.
59. By all means settle my account.	૫૯. ગમે તે કરીને પણ મારે હિસાબ ચુકાવી આપો.	gam, e te karīne pan mā, ro hisāb chukāv, i
60. Did the ship arrive at her destination ?	૬૦. પેલું વાહણ જે જગા જવાનું હતું ત્યાં પહોંચ્યું કે નહીં ?	peluṇ vāhān je jagā ja, vā nuṇ ha, tun tyān pahonch, yuṇ ke nahīn ?
61. Did he give you an account of the misappropriation of the things entrusted to him ?	૬૧. પેલી જી-સ જે તેના સ્વાધીનમાં હતી, તેને ક-માર્ગે ખર્ચ કરી-નાખી, તે વિષે તેણે કાંઈ તમને કહ્યું કે નહીં ?	peli jins je te nā svādhīn mān ha, tī, te ne ka-mārg, e kharch kar, i-nākhi, i, te vishe te, ne kāṇī tam ne kah, yuṇ ke nahīn ?
62. Did he bring you a sample of that thing of which he had spoken to you before ?	૬૨. જે વસ્તુ વિષે તેણે તમને આગળ કહ્યું હતું, તે નો નમુનો તમારી-પાસે તે લાવ્યો હતો કે નહીં ?	je vastu .vishe te, ne tam ne āgal kah, yuṇ ha, tun, te no namuno. tamārī-pāse te lāv, yo ha, to ke nahīn ?
63. I paid him three hundred Rupees, including the earnest money which I had given him some time before.	૬૩. બૈ'આનાંના રૂપિયા જે મેં તેને આગળ આપ્યા હતા, તે મળીને મેં તેને ત્રણ-સો રૂપિયા આપ્યા. (or, આપ્યા).	bai'ānān nā rūpiyā je meṇ te ne āgal āpyā ha, tā, te malī, ne meṇ te ne tran-so rūpiyā āpyā. (or, ālyā).

* These are common expressions used in this part of India and in Persia. In other places, however, the following expressions are used :—

ENGLISH.	ANGLO-GUJARATI	ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
in part payment of a bond.	chitthi ni babat man. chitthi nān devan man. chitthi na karj	chitthi ki babat men. chitthi ke dain men. chitthi ke karz men. i	az babat-i dain-i in tamassuk. dar zimm-

ANGLO-HINDI.

55. gaye baras us pargane men
kitnā anāj paidā hūā thā ?

56. is tamassuk ke pete men kitne
rūpiye tum ne adā kiye ? (or, diye) ?

57. us ne kyā māl tum hāre-pās
amānat rakhā thā ?

58. sab paisā bhar-dene ko tum,
hen kai dīn lageṅge ?

59. ba har sūrat merā hisāb
chukā-do.

60. wuh jahāz apnī manzali
maksūd ko pahunchā ki nahīn ?

61. jo sāmān ki us ke hawāle kiya
gayā thā, us ke be-jā kharch karne
kā us ne kuchh aḥwāl tum ko
batāyā ki nahīn ?

62. jis chīz kī bābat ki us ne āge
tumhen kahā thā, us kā namūna
tum hāre-pās lāyā thā ki nahīn ?

63. bai'āne ke rūpiye jo main ne
use chand roz āge diye the, so
milā ke main ne tīn-sau rūpiye us
ko adā kiye.

ANGLO-PERSIAN.

sāli guzashtā dar fulān khitta
chi-kadr ghalla paidā shudā būd ?
[sāzī namūdaī ?

az jumlai bīdihī in tamassuk
chi-kadr radd kardāī ? (or) az bābatī
wajhī in tamassuk chi-kadr kār-
ū nazdī tū chi jins ba tarīkī
amānat sipurda būd ?

adā kardānī in hama tankhāh
chand rūz tūl khāhad kashīd ?

ba har kismī ki mī,tawānī
hisābī ma rā mafrūgh kun.

ān jahāz ba maksadī khud ras,
idā yā na ?

ashyāī ki muḥauwal ba ū shudā
būd, kaifiyatī bī-jā isti'māl kard,
anī ānhā rā ba tū guft yā na ?

namūnaī ān chīz rā ki ū kabl az
in ba tū guftā būd, āwardā būd
yā na ?

ba inzimāmī pūli bai'āna ki ba
ū pishṭar dādā būdam, kullān sī-
sad rūpiya mīshawād ki ba ū
dādā.

man. chitthi ne chitthi ke zimn men, batn (or, shikam) i
hisabe. chitthi na chitthi ke hisab men. in tamassuk.
dar-miyan man. chitthi ke dar-miyan
men. chitthi ke bich
men.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
64. How much did this house cost ?	૬૪. આ ઘર ઉપર કેટલા રૂપિયા ખર્ચ લાગ્યો ?	ā ghar upar keṭlā rūpiyā kharch lāgyo ?
65. He took two hundred Rs. from him at the interest of one per cent. per mensem.	૬૫. તેણે દર મહિને શેકડે એક ટકાનું બ્યાજ ડેરવીને તે ની-પાસે-થી બ-સેં રૂપિયા કર્જે લીધા.	te,ne dar mahine shenkde ek ṭakā nuṇ vyāj ṭhervīne te nī-pāse-thī ba-sen rūpiyā karje lidhā.
66. The ship leaks so much that she must be pumped* out twice a day.	૬૬. આ વાહાણમાં એટલું ધામત (or, ઝરણું) થાય છે, કે દહાડામાં બે વાર બંબા*થી પાણી ઉલેચવું (or, ઉપસી-નાખવું) જોઈયે.	ā vāhān māṇ eṭlun ghāmat (or, jharan) thā,ya chhe, ke dahādā māṇ be vār bambā* thī pāni ulech,vuṇ (or, upsi-nākh,vuṇ) jo,iye.
67. I have drawn on Mr. Haselwood in your favor for 50 Rupees. The draft will not be dishonored.	૬૭. મેં એક હુંડી પચાસ રૂપિયાની, તમારા જોગની, હેઝલવુડ સાહેબ ઉપર લખી-મોકલી છે, તે નકાર્યામાં નહીં આવશે.	men ek hundi pachās rūpiyā nī, tam,ārā jog nī, Haselwood sāheb upar lakhī-moklī chhe, te nakāryā māṇ nahin āv,she.
68. What is the most important article of trade in that country, and what things are produced in greatest abundance ?	૬૮. પેલા દેશમાં ધણી અગતી જિન્સ વેપારની કંઈ છે, અને કંઈ વસ્તુની મોટી ઉપજ છે ?	pelā desh māṇ ghani agat nī jins vepār nī ka,i chhe, ane ka,i vastū nī moṭī upaj chhe ?
69. I drew a bill on Mr. so and so which he dishonored.	૬૯. મેં એક હુંડી ફલાણી આસામી ઉપર લખી હતી, તે તેણે શિકારી નહીં.	men ek hundi falānī āsāmī upar lakh,i ha,tī, te te,ne shikārī nahin.
70. I lent him ten Rupees the other day upon short promise, but he has not paid yet.	૭૦. કેટલા-ક દિવસ થયા મેં તેને દસ રૂપિયા થોડા દિવસ ને વાયદે ઉછીના આપ્યા, પણ હજી તે પાછા આપ્યા નથી.	keṭlā-k divas thay,yā men te ne das rūpiyā thodā divas ne vāyade uchhinā āpyā, pan haju te,ne te pāchhā ālyā na,thī.
71. If you can get me that piece of cloth at prime cost, I will take it.	૭૧. જો તમે પેલું થાન (or, તાકો) મુદ્દલ (or, ખરીદ) બાવે મને અપાવો, તો હું લેઈશ.	jo tame pelun thān (or, tāko) muddal (or, kharid) bhāve ma ne apāv,o, to huṇ le,ish.

* The word *bamba* is a corruption of the Eng. *pump*; Fr. and Dan. *pompe*; D.

ANGLO-HINDI.

64. is ghar ke banā,ne meṇ kitnā kharch lagā ?

65. har mahīne saikḍe ek ṭakā byāj ke ḥisāb se us ne us ke-pās-se do-sau rūpiye karz liye.

66. is jahāz meṇ itnā ghāmat ho, tā hai (or, yih jahāz itnā pānī le,tā hai), ki din meṇ do bār bambē* se pānī ulechnā lāzim hai.

67. main ne ek hundi pachās rūpiye kī, tum,hāre jog kī, Haselwood sāhib ke-ūpar likh-bhejī hai, wuh na,kārī na jā,egī.

68. us mulk meṇ bahut badī jins tijārat ki kaun-sī hai, aur kaun chiz bahut,āyat se paidā ho,tī hai ?

69. main ne ek hundi fulāne shakhḥs par likhī thī, so us ne sa,kārī nahīn.

70. kaī roz hū,e ki main ne use thōḍe din ke wa'de se dās rūpiye karz diye, par ab-tak us ne adā nahīn kiye.

71. agar tum wuh thān (or, tāka) mūdāl (or, asl) bhā,o se mujh,e dilā,o, to main lūṅgā.

ANGLO-PERSIAN.

dar ta'miri in khāna chi-qadr pūl kharij shud,a (bāsh,ad).

ū az ū dū sad rūpiya karz girift az karāri sūd,i sad,i yak rūpiya dar māh,i,

in jahāz ba ḥadd,i āb bar mi,āwar, ad, ki rūz,i dū bār āb,i ān rā az bambā* (ki ibārat az ālat,i āb-kash bāsh,ad) bāyad khālī kard.

barāt,i panjāh rūpiya rā ba nām,i tū bar fulān kas nawishta'am, wa barāt bar-gasht na khāh,ad kard.

dar ān wilāyat kudām jins rā bish,tar tijārat mi,kun,ad, wa kudām jins ba ifrāt paidā mi,shaw, ad ?

man barāt,i bar fulān kas kard,a būd,am, ū ān rā wā-zad.

chand yaum kabl man ū rā dah rūpiya ba wa'da,i chand yaum karz dād,am, wa ū tā ḥāl na dād,a.

agar ān tāka (or, tūb) ba kīmat,i kharij ba ma'rifat,i tū muyassar shaw,ad, man khāh,am kharij,id.

ENGLISH.	GUJARATÍ.	ANGLO-GUJARATÍ.
72. If the news had arrived two days before, the price of opium would certainly have been affected.	૭૨. જો આ સમાચાર બે દિવસ અગાઉ આવત, તો અચિત અપ્હિન બાવ ફરફાર થઈ-જાત.	jo ā samāchār be divas agāu āvat, to khachit aphīn no bhāv pher-phār thāi-jāt.
73. Go, and find out the particulars whether it is to be disposed of by public or private sale.	૭૩. જાઓ, ખબર કાઢાડો, કે આ જી-સ લિલામ*માં વેચાશે, કે ઘર-મેલે.	jāo, khabar kāhāḍo, ke ā jins lilām* mān vechāshe, ke ghar-mele.
74. The day before yesterday the ship Sir CHARLES FORBES arrived at Bombay from China in twenty seven days.	૭૪. પરમ-દહાડે વાહાણ સર ચાર્લસ ફોર્બસ ને ચીનથી આવ્યું, તે સત્તાવીસ દહાડે મુંબઈમાં આવી-પુગ્યું.	param-dahāde vāhān SIR CHARLES FORBES je Chīn thī āvyuṇ, te satāvis dahāde Mumbāi mān āvi-pugyū.
75. I have heard that this year the merchants have experienced a great loss in opium on account of there being an over supply of that commodity there.	૭૫. મારા સાંભાળ્યામાં આવ્યું, કે આ વરસમાં વેપારિયોને અપ્હિનના ધંધામાં મોટી ખોટ આવી છે, તેનું કારણ એ છે, કે (આ વરસમાં) ત્યાં માલ ઘણો જઈ-પડ્યો.	mārā sām̐bhalyā mān āvyuṇ, ke ā varas mān vepārīyo ne aphīn nā dhandhā mān moṭi khoṭ āvi chhe, te nuṇ kāran e chhe, ke (ā varas mān) tyān māl ghano jāi-pad̐yo.
76. They say that the merchants have got a good price for cotton; because a ship that left this port with a cargo of it, had sunk at sea in consequence of a storm; this is the reason of the price being raised in China.	૭૬. લોક કહે છે, કે વેપારિયોને રૂનો બાવ સારો આવ્યો છે; કાં-તે એક વાહાણ રૂ ભરીને આ બંદરમાંથી ઉપડ્યું, (or, હંકરાઈ ગયું) તે તૂટી ને-લીધે સમુદ્રમાં ડૂબી-ગયું; તેથી ચીનમાં રૂનો બાવ ચઢી-ગયો.	lok kahē chhe, ke vepārīyo ne rū no bhāv saro āvyo chhe; kān-je ek vāhān rū bharīne ā bandar mān thī upadyū (or, hank-rāi gayū), te tūfān ne-lidhe samudr mān dubī-gayū; te thī Chīn mān rū no bhāv chadhī-gayo.
77. Do you know who was the owner of the ship that was lost; and what was her name, and	૭૭. તમને માલુમ છે, કે વાહાણ ને કુણું તેના ધણી કોણ હતો; અને તે વાહાણું, તથા તેના કપતાનનું,	tam ne mālum chhe, ke vāhān je dubū te no dhanī kon hato; and te vāhān nuṇ, tathā te

* The words *lilam* and *nilam* are a corruption of the Portuguese word *lielam*.

ANGLO-HINDI.

72. agar yih khabar do din āge āti, to be-shakk afīm kā bhāo pher-phār ho-jā,tā.

73. jāo, aur dar-yāft karō, ki yih jins zāhir nīlām* men bikēgī, yā bāhir-hī-bāhir kisī kī ma'rifat se.

74. parson SIR CHARLES FORBES nām ek jahāz jo Chīn se āyā, so satāis roz men Mumbāi ko ā-pahunchā.

75. main ne sunā ki is baras baipāriyon ko afīm men badā totā āyā hai, kyun-ki yih māl (ab ke sāl) wahān hadd se ziyādā gayā.

76. log kahte hai, ki baipāriyon ko rūi kā bhāo achchhā āyā hai; kyūn-ki ek jahāz jo rūi bharkar is bandar se hankārā (or, rawāna hūā) thā, so tūfān ke-māre dub-gayā; is sabab se Chīn men bhāo chadh-gayā.

77. tum ko ma'lūm hai, ki jahāz jo dūbā us kā mālīk kaun thā; aur us jahāz kā, aur us ke *kaptān* kā, nām kyā thā?

ANGLO-PERSIAN.

agar in khabar dū rūz pish-tar mīrasīd, lā-muhāla dar kīmatī afyūn taghīr wa tabdīl mīshud.

bi-rau, dar-yāft kun, ki in jins rā dar harrāj khāh and farūkh, yā ghairī harrāj.

jahāzī musammā ba SIR CHARLES FORBES ki parī-rūz az Chīn āmadā, dar muddatī bist-o-haft yaum dar Mumbāi rasīdā.

shanīdam ki dar in sāl tujjār dar tijāratī tiryāk nuksānī fāhish kardā and, zīrā-ki mālī farāwān (dar in mausim) ān-jā raft.

mīgūyand, tujjār dar dād-o-sitadī pamba manāfi, bisyār namūda, and; zīrā-ki jahāzī ki az in bandar bārī pamba bar-dāshtā rawāna būd, ba sababī tūfān dar daryā ghark shud; az in jihat pamba dar Chīn tarakkī kard.

mīdānī jahāzī ki ghark shud, mālīkash ki būd; wa nāmī ān jahāz chi, wa *kaptān*ash ki būdā?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
the name of the commander ?	નામ શું હતું ?	nā kapṭān nūṇ, nām shuṇ haṭuṇ ?
78. I do not know ; but I heard that the owner was a Pārsī merchant, and that the name of the ship was Kādir Bakhsh.	૭૮. હું જાણતો નથી ; પણ મેં એમ સાંભળ્યું કે તે વાહાણનો ધણી એક પારસી વેપારી છે, અને વાહાણનું નામ કાદિર બખ્શ કરીને છે.	huṇ jānto naṭhī ; pan meṇ sām̐bhalyuṇ ke te vāhān no dhanī ek Pārsī vepārī chhe, ane te vāhān nuṇ nām Kādir Bakhsh kariṇe chhe.
79. Can a better article than this be procured within a hundred miles' distance ; if so, I would rather send for it, otherwise I must content myself with what is procurable here. (See P. 46, Note†).	૭૯. પચાસ કોસ ની-અંદર આ કરતાં સારી જીન્સ મળી આવશે કે નહીં ; જો મળી આવે, તો બેહતર છે કે મંગાવી-લેઉં, નહીં-તો જે કાંઈ અત્રે મળે છે તેની જ ઉપર સંતોષ રાખવો જોઈએ.	pachās kos nī-andar ā kartāṇ sārī jins malī āv̐she ke nahīṇ ; jo malī-āve, to beh̐tar chhe ke maṅgāvī-leuṇ, nahīṇ-to je kāṇī atre malē chhe te nīj upar santosh rāk̐h, vo joīye.
80. Where is grain sold by whole sale here ?	૮૦ આ દેશ માં અનાજ એકંદર ક્યાં વેચાય છે ?	ā desh māṇ anāj ek-andar kyāṇ vechā, ya chhe ?
81. This article is sold by retail in the next market.	૮૧ આ જીન્સ બીજા હાટમાં પરચુરણ વેચાય છે.	ā jins bījā hāt māṇ parchuran vechā, ya chhe.
82. Come, take a Rupee earnest for the price of this piece of cloth ; and my servant will bring the price you ask, and carry the cloth hence.	૮૨ આવો, આ થાનનાં બે અનાંમાં એક રૂપિયો લો, અને જે ભાવ તમે માગો છો તે મારો ચાકર લેઈ-આવશે, અને થાન અહીં-થી લેઈ-જશે.	āv̐o, ā thān nāṇ bai 'ānāṇ māṇ ek rūpiyo lo ; ane jo bhāv tame māg̐o chho, te māro chākar leī-āv̐she, ane thān ahīṇ-thī leī-ja, she.
83. Tell me in one word your lowest price.	૮૩ એક વાત બોલો, તમે (એનો) ઓછા-માં-ઓછો ભાવ શો લેશો ?	ek vāt bol̐o, tame (o no) ochhā-māṇ-ochho bhāv sho le, sho ?
84. What rate of interest do you now get for your money ?	૮૪ તમને હમણાં તમારાં નાણાંનું બ્યાજ (શેંકડે) કેટલું મળે છે.	tam ne hamnā tam, ārāṇ nāṇāṇ nuṇ vyāj (shenk̐de) ketlun malē chhe ?
85. I suppose that some are always getting rich, and some are	૮૫ હું ધારૂં છું, કે કોઈ વેપારી પોત-પોતાના મનસુઆ (તથા ગોઠવણ) થી મદદ પે	huṇ dhār̐uṇ chhuṇ, ke koī vepārī pot-potā nā mansūbā (tathā

ANGLO-HINDI.

78. mujhe ma'lūm nahīn; par main ne sunā ki mālik us kā ek Pārsī baipārī hai, aur us jahāz kā nām Kādir Bakhsh.

79. pachās kos ke-andar is se bihtar chiz milēgi ki nahīn; jo mile, to bihtar hai ki main mangwā-lūn, nahīn-to jo yahān milti hai usī par rāzī rahā chāhiye.

80. is mulk mein anāj ek-musht kahān bikatā hai?

81. yih jins dūstre bāzār mein parchūtan bikti hai.

82. āo, is thān ke-liye ek rūpiya bai'āna lo; aur kīmat jo tum māng, to ho, so merā naukār lā, wegā, aur thān yahān-se le-jā, wegā.

83. ek bāt bolō, tum kam-mein-kam (is kā) kyā loge?

84. tum ko ab-hi apne paison kā byāj (saikde) kitnā milatā hai?

85. mere khayāl mein ātā hai, ki kāi baipārī apne-apne mansūbe (aur tadbir) se hamesha daulat-

ANGLO-PERSIAN.

ma'lūmī man nīst; wa-likin shanīdam ki mālikī ān jahāz tājirī Fārsīast, wa nāmī jahāz Kādir Bakhsh būda,ast.

āyā bihtar az in jins ba fāsila, i panjāh farsakh az in jā mumkin-ul-husūl,ast; agar hast, bihtar ān,ast ki talab kunam, wa-illā ān-chi dar in-jā muyassar mīshawad, bar ham-ān kanā'at numāyam.

dar in mulk ghalla yak-jā ku-jā mīfarūshand?

in jins rā dar bāzārī dīgar khurd, a mīfarūshand.

biyā, az barāi in tāka yak rūpiya bai'āna bigīr; wa naukarī man kīmatī ān rā ki tū mīkhāhī, khāhad āward, wa tāka rā az in-jā khāhad burd.

yak harf bigū, ki muntahāi kīmat (i in jins) chand,ast?

hālā sūdi pūli khud (sadī) chand 'āidi tū mīshawad?

mazinna ān-ki ba'zī az tujjār az tadābir, i khud dar mu'āmala hamisha sāhib-pūl mīshawand, wa barkhī

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
ruined, by their own plans.	સા મેળવેછે, અને કોઈ તેથી ખરાબીમાં (પણ) પડેછે.	gothvan) thī sadā paisā melv'e chhe, ane koī te thī kharābī mān (pan) paḍe chhe.
86. When I was in Europe, all the merchants there were complaining that they would be ruined; and that was only nine months ago.	૮૬. જ્યારે હું વિલાયત* માં હતો, ત્યારે ત્યાંના સધળા વેપારી લોકો પોતાની અવ-દશા ની કથા કરતા હતા; તે વાતને માત્ર નવ મહિના થયા.	gyāre hun vilāyat* mān ha to, tyāre tyān-nā saghlā vepārī lok, o potā nī av-dashā nī faryād kartā ha tā; te vāt ne mātr nav mahinā tha, yā.
87. Why do merchants give less interest now?	૮૭. હમણા વેપારી લોકો શા-સારે બ્યાજ થોડું આ લેછે?	hamnā vepārī lok, o shā-sārū vyāj thodun āle chhe?
88. Since trade has diminished, the merchants require less money; and on this account give less interest.	૮૮. જ્યાર-થી વેપાર ઘટી-ગયો, ત્યાર-થી વેપારી લોકોને પૈસાની અગત્ય થોડી પડેછે; માટે થોડું બ્યાજ આ લેછે.	gyār-thī vepār ghaṭī-ga, yo, tyār-thī vepārī lok, o ne paisā nī agatya thodī paḍe chhe; māṭe thodun vyāj āle chhe.
89. They say that Government intend to open a new loan, will this benefit monied men?	૮૯. લોક કહેછે, કે સરકાર નવી લોન ઉઘાડવા માગેછે, એ વાતમાં પૈસા-વાળા લોકોને નફો થશે કે નહીં?	lok kahe chhe, ke sar-kār navī loan ughād, vā māḡe chhe, e vāt mān paisā-vālā lok, o ne nafo tha, she ke nahin?
90. Those rich men who do not trade, but live upon the interest of money, will profit by it; but the merchants will lose a great deal.	૯૦. જે દ્રવ્ય-વાન લોકો વેપાર કરતા નથી, અને પોતાના પૈસાનાં બ્યાજ ઉપર ગુજરાન કરેછે, તેઓને લાભ થશે; પણ વેપારી લોકોને મોટું નુકસાન થશે.	je dravya-vān lok, o vepār kartā na thī, ane potā nā paisā nān vyāj upar gujrān kar, e chhe, te, o ne lābh tha, she; pan vepārī lok, o ne moṭun nuksān tha, she.
91. Does the best cotton come from Sūrat or Bhāw-nagar?	૯૧. સર્વ કરતાં સારો રૂઆં-થી આવેછે; સૂરતથી, કે બાવ-નગરથી?	sarv kartān sārō rū kyān-thī āv, e chhe; Sūrat thī, ke Bhāw-nagar thī?

* *Wilayat* is an Arabic word, and it signifies a foreign country. In Indian phraseology, however, it is used to denote *Europe*, and sometimes *England*. Hence, *wilayat-i* signifies *European* or *English*.

† Or, the country of the Franks. The French were the first European nation the Persians became acquainted with. Hence, *Europe*, and sometimes *England*, is called

ANGLO-HINDI.

mand ho-jā,te haiṇ, aur ka,ī kharābī men (bhī) paḍte haiṇ.

86. jab main Farang-astānt men thā, wahān-ke sāre baipārī apnī kharābī kī shikāyat kar rahe the ; aur us bāt ko sirf nau mahīne hūe.

87. in dinon saudā-gar log kyūn thodā byāj dete haiṇ ?

88. jab-se baipār ghat-gayā, tab-se baipārīyon ko paison kī dar-kār thodī hai, aur is-wāste we byāj thodā dete haiṇ.

89. log kahte haiṇ, ki sar-kār nayā loan kholā chāhṭī hai, is se daulat-mandon ko fāida hogā ki nahīn ?

90. we daulat-mand jo baipār nahīn karṭe, aur apne paison ke byāj par guzrān chalā,te haiṇ, un ko naf' hogā ; par baipārīyon ko badā nuksān hogā.

91. sab se achchhī rūī kahān-se āṭī hai ; Sūrat se, yā Bhāw-nagar se ?

ANGLO-PERSIAN.

dar khasāra mī,uftand.

dar hīnī ki man dar Farang-astānt būdam, tujjārī ān-jā kullān shikāyatī kharābīyi khud rā mī, kard, and ; wa īn tā ba hāl muddatī nuh māh guzashtā.

chī-rā tujjār dar īn waqt sūd kamtar (az ma'mūl) mī,dih, and ?

az waqtī ki kārī tijārat kasād shud, tujjār ihtiyāj ba pūl kam-tar dār, and, banā-bar-ān sūd kam-tar mī,dih, and.

mīgū,yand, sar-kār mī,khāhad loanī tāza wā kun,ad, sāhibānī pūl rā az ān naf' khāhad shud yā na ?

daulat-mandānī ki mu'amala na mī,kun, and, wa madārī zindagī, yī ishān bar sūdī pūlī khudast, ishān rā fāida 'āid khāhad shud ; wa-līkin tujjār rā nuksānī āzim khāhad rasīd.

āyā pambai a'lā az Sūrat mī, ā,yad, yā az Bhāw-nagar ?

Farang-astan, and a European, a *Farang-i*. By some, England is called *Engl-astan*, or the country of the Angles (English). In Western India, a Portuguese is called a *Farang-i*, because the European nation we first came in contact with, were the Portuguese. And the word *Farang-i* is also applied by the people of this place to a convert to Christianity.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
92. Though the Sūrat cotton is very fine, yet it does not come up to that of the Bhāw-nagar.	૯૨. સુરત નો રૂ ધણો આ રહે ખરો, પણ ભાવ-નગર નો રૂને પુગતો નથી.	Sūrat no rū għano sāro chhe kharo, pan Bhāw-nagar nā rū ne pugto na,thī.
93. Last year the supply of cotton was very small.	૯૩. ગયે વર્ષ રૂની આવક ધણી થોડી હતી.	gaye varsh rū nī āv,ak għanī thoḍī ha,ṭī.
94. In China there is very little demand for opium now.	૯૪. હમણા ચીનમાં અ શીલુનો અપ ધણો થોડો છે.	hamnā Chīn mān aḥin no khap għano thoḍo chhe.
95. Have you insured your property or not?	૯૫. તમે તમારા માલ ઉપર વીમા ઉતાર્યો છે, કે નહીં?	tame tam,ārā māl upar vīmo utāryo chhe, ke nahīn?
96. Is this ship your own, or are there any partners in it?	૯૬. આ વાહાણ તમારું પોતાનું છે, કે એમાં કોઈ બાગી-દાર છે?	ā vāhān tam,ārūn potā nuṇ chhe, ke e mān koī bhāgī-dār chhe?
97. In this ship there are three partners; one half is mine, and in the other half, there are two partners.	૯૭. આ વાહાણમાં ત્રણ ભાગિયા છે; અર્ધા ભાગ આ રહે, અને બીજા અર્ધા ભાગમાં બે ભાગી-દાર છે?	ā vāhān mān tran bhāg,iyā chhe; ardho bhāg mā,ro chhe, ane bījā ardhā bhāg mān be bhāg,i-dār chhe.
98. A merchant has become bankrupt and absconded.	૯૮. એક વેપારીએ દેવાળું કાઢ્યું, અને સંતાઈ-ખેંટા છે. (or) એક સોદા-ગર ના-દાર થયો, અને નાસી-ગયો છે.	ek vepārī,e devālun kāḍh,yun, ane santā,i-beth,o chhe. (or) ek sodā-gar nā-dār thayo, ane nāsī-gayo chhe.
99. How many acres of land have you bought, and what annual rent does it yield? (See P. 144, Note*).	૯૯. કેટલાં વીધાં જમીન તમે વેચાવી-લીધી છે, અને વર્ષો-વર્ષે તેની ઉપજ તમને કેટલી મળે છે?	ketlān vīghān jamīn tame vechā,ṭī-lidhī chhe, ane varsh-o-varsh te nī upaj tam ne ketlī male chhe?
100. Is there your mark upon these bales?	૧૦૦. આ ગાંસડિયો ઉપર તમારી કાંઈ નિશાની છે કે નહીં?	ā gānsḍi,yo upar tam, ārī kāṇī nishān,i chhe ke nahīn?
101. Every sort of merchandize sells for a good price.	૧૦૧. હરે-ક જાતની જી-સ સારે ભાવે વેચાય છે.	har-ek jāṭ nī jīns sāre bhāv,e vechā,ya chhe.
102. What sort of goods did the last ship	૧૦૨. છેલ્લું વાહાણ ને ચી	chhellun vāhān je
	નથી આણ્યું, તેમાં શે માલ	Chīn thī āv,yun, te

ANGLO-HINDI.

92. agar-chi Sūrat kī rūī bahut achchhī hoī hai, par Bhāw-nagar kī rūī ko nahīn pahunchī.

93. gaye baras rūī bahut thoḍī āī thī.

94. ab-hī Chīn men afim kā khap bahut thoḍā hai. (or) zarūrāt bahut thoḍī hai.

95. tum ne apne māl kā bīma kiyā hai, ki nahīn ?

96. yih jahāz khāss tum, hārā hai, yā is men koī bhāgī (or, hissa-dār) hai ?

97. is jahāz men tīn bhāgī hai; ādhā bhāg (or, hissa) merā hai, aur ādhe bhāg men do sharik hai.

98. ek baipārī ne dewālā nikālā, aur rū-posh ho-gayā hai. (or) ek saudā-gar nā-dār (or, shikastā-hāl) hūā, aur bhāg-gayā hai.

99. kitne bighe zamīn tum ne mol-lī hai, aur baras-baras us kā hāsil kitnā hai ?

100. in gathriyon par tum, hārā kuchh nishān hai kī nahīn ?

101. har kism kī jins achchhe bhā, o se bikī hai.

102. ākhīrī jahāz jo Chīn se āyā, so kyā māl lāyā ?

ANGLO-PERSIAN.

agar-chi pambai Sūrat bisyār nafisast, wa-likin ba nafāsati pamba, i Bhāw-nagar na mīrasad.

pār-sāl pamba bisyār kam āmad, a būd.

dar in waqt dar Chīn tālibī tiryāk kamtarast.

mālī khud rā bīma kardāī, yā na ?

in jahāz mālī khud at mībāshad, yā kasānī dīgar dar ān sharik mī, bāshand ?

dar in jahāz si sharik mībāsh, and; nisf mālī khud am hast, wa dar nisfī dīgar dū sharikī dīgar hastand.

tājirī war-shikast, wa pinhān shudā.

chand jarīb zamīn kharīdāī, wa har sāl hāsili ān chandast ?

āyā bar in basta, hā nishānī tū hast yā na ?

har kism ajnās ba kīmatī a'lā ba masrafī farūsh mīrasad.

jahāzī ākhīrīn kī az Chīn wārid shud, chī jīns āward ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
bring that came from China ?	આવે ?	mān sho māl āv,yo ?
103. What is the usual price of cotton ?	૧૦૩. રૂનો ભથ (or, આ લુ) ભાવ શો છે ?	rū no jāthu (or, chālu) bhāv sho chhe ?
104. Many persons have been ruined in this trade.	૧૦૪. આ વેપારમાં ઘણા લોકોએ નુકસાન ખમ્યું છે. (or) ઘણા લોક પાય-માલ થઈ ગયા છે.	ā vepār mān ghanā loko,e nuksān khamyūn chhe. (or) ghanā lok pāya-māl thaī-ga,yā chhe.
105. Is the cotton or the opium trade the most profitable ?	૧૦૫. રૂના વેપારમાં લાભ ઘણો થાય છે, કે અપીયુના વેપારમાં ?	rū nā vepār mān lābh ghano thā,ya chhe, ke afīn nā vepār mān ?
106. The money will be payable two days hence.	૧૦૬. બે દિવસ પછી પૈસાની કાર-સાજ થશે. (or, પૈસા આપામાં આવશે).	be divas pachhī paisā nī kār-sāj,i thashe. (or) paisā āp,yā mān āv,shhe.
107. All the land of that country hols of the king, either immediately or mediately.	૧૦૭. તે દેશની સગળી જમીન પાદ-શાહ સાથે તાલુક રાખે છે; પછી તે થેટ (પાદ-શાહથી) હોય, યા કોઈની મારફતથી ?	te desh nī saglī jamīn pād-shāh sāthe tāluk rākhe chhe; pachhī te theṭ (pād-shāh thī) hoya, yā koī nī mārfat thī.
108. Of what draught is this boat ?	૧૦૮. આ હોડી કેટલાં પાણીની છે ? (or) આ હોડી કેટલાં પાણીમાં તરી શકે છે ?	ā hodī ketlān pānī nī chhe ? (or) ā hodī ketlān pānī mān tarī shak,e chhe ?
109. I will not give my allowance of date.	૧૦૯. હું વેચાણની તારીખ ની-બાબત કાંઈ છુટ મુકી શકું નહીં. (or મજરે આપીશ નહીં).	huṇ vechān nī tārikh nī-bābat kāṇ,i chhuṭ muk,i sh nahīn. (or, majre āp,i sh nahīn).
110. If you get allowance of date from other offices, you have to pay a larger price.	૧૧૦. જો તમને બીજાં આફિસોમાંથી તારીખ ની-બાબત કાંઈ મજરે મળે છે, તો તમને વધારે ભાવ આપવો પડે છે.	jo tam ne bījī office,o mān-thī tārikh nī-bābat kāṇ,i majre mā,e chhe, to tam ne vadhāre bhāv āp,vo paḍ,e chhe.
111. Let your shoe go down at heel.	૧૧૧. તમારા જોડાને આડો ઉતારો. (or, વાળો).	tamārā jodā no khado utār,o. (or, vāl,o).
112. Do not let your shoe go down at heel.	૧૧૨. તમારા જોડાને આડો ચઢાવો.	tamārā jodā no khado chadhāv,o.

ANGLO-HINDI.

103. rūi kā jāri (or, ma'mulī) bhāo kyā hai?

104. is baipār men bahut-se log, on ne nuksān uthāyā hai. (or, bahut log tūn-tera ho-gaye hai).

105. rūi ke baipār men naf' bahut hai, yā afim ke baipār men?

106. do roz ba'd paisā de, nā hogā. (or, diyā jā, egā).

107. us mulk ki tamām zamīn pād-shāh se ta'alluk rakhtī hai; khāh bi-lā-wāsita, khāh ba-wāsita.

108. yih nāw kitne pānī kī hai? (or) yih nāw kitne pānī men jā sakhtī hai?

109. main bikāo (or, bechan) ki tārikh ki-bābat kuchh mujrā nahīn dūngā. (or, chhūt nahīn rakh, ūngā).

110. agar tum ko dūsri office, on men-se tārikh ki-bābat kuchh mujrā miltā hai, to tum ko ziyāda bhāo de, nā padtā hai.

111. tumhārī jūti kā khūntā utāro. (or, jūti ki edī utāro).

112. tumhārī jūti kā khūntā chadhāo. (or, jūti ki edī chadhāo).

ANGLO-PERSIAN.

kīmatī muta'arifi pamba chi chīzast?

az īn dād-o-sitad bisyār kasān khāsārat kashīda, and.

dar mu'āmalai afyūn naf' bisyār 'āid mīshawad, ya dar mu'āmalai pamba?

ba'd az dū rūz wajh kār-sāzi khāhad shud. (or, pūl dād, a khāhad shud).

tamāmī zamīni ān mulk ta, alluk ba pād-shāh dār, ad; khāh bi-lā-wāsita, khāh bi-l-wāsita.

īn zaurak dar jāi ki chi-kadr āb bāsh, ad, mī, tawān, ad bi, raw, ad? (or, ubūr bi, kun, ad)?

man dar bābatī tārikhī farūsh hīch mujrā na khāh, am dād. (or) man dar ān kīmat ki pīsh farūkh, ta am, chīzi takhfīf na khāh, am dād.

agar dar office, hāi digar dar bābatī tārikh chīzi ba shumā mujrā mī, di, and, dar. ān sūrat shumā rā mī, bāyast ki kīmatī ziyāda bi, di, id. (or) agar dar office, hāi digar chīzi ba shumā takhfīf dād, and, kīmatī ziyāda az shumā girifta, and.

pāshnai kafshī tu rā bi, khāb, ān. (or, bi, yandāz).

pāshnai kafshī tu rā bālā bi, kash. (or, war bi, kash).

A VOCABULARY OF MERCANTILE AND FISCAL WORDS* IN THE GUJARATI LANGUAGE.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Account.	હિસાબ.	hisāb.
Account (to calculate).	હિસાબ કરવો.	hisāb kar,vo.
Account (to settle).	હિસાબ ચુકવવો.	hisāb chukav,vo.
Account (unadjusted).	લોચો.	locho.
Account (to audit).	હિસાબ લેવો. (or, તપાસવો).	hisāb le,vo. (or, tapās, vo).
Account (sub-heading in).	પેટું.	peṭun.
Account (to balance).	મેળ કાઢવો.	mel kādh,vo.
Account book of a tenant.	હોજત.	hojat.
Account book of a merchant.	ચોપડો.	chopḍo.
Administrator of the estate of a person dying intestate.	વગર વસીયત-નામાં નો વકીલ.	vagar vasiyat-nāmāñ.no vakīl.
Armenian bole.	ગુલિ અર્મેની.	gulī armāñi.
Asafoetida.	હિંગ.	hing.
Asafoetida (inferior).	હિંગડો.	hing,ḍo.
Agate. Onyx.	ગોમેદ. સંગિ સુલૈમાની.	gomed. sangi sulaimāñi.
Assets.	માલ-મિલકત. પૂંજી. આવેજ.	māl-milkat. pūñjī. avej.
Assess (to).	જામા-બંદી કરવી. પટ્ટી બેસાડવી. કર (or, હાપો) નાખવો.	jamā-bandī kar vī. paṭṭī besāḍ,vī. kar (or, chhāpo) nākh,vo.
Assessment (general).	જામા-બંદી. કર. હાપો. પટ્ટી.	jamā-bandī. kar. chhāp, o. paṭṭī.
Assessment (full).	કમાલ આકાર.	kamāl ākār.
Assesment (system of).	ખાતા-બંદી.	khātā-bandī.
Assessment formed by general estimate without regular data.	ઝાંસો.	jhāñso.
Assayer.	ધાતુ નો કસ કાઢનાર. કસોટી પર કસનાર.	dhātu no kas kādh,nār. kasoṭī par kas,nār.

* Most of these words may safely be used in Hindustani.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Annuity.	વર્ષાસન. વર્સાન.	varshāsan. varsān.
Alum.	ફટકી.	phatkī.
Alms.	ભિક્ષા. ખેરાત. દાન.	bhikshā. kherāt. dān.
Alms-house.	ખેરાતી મકાન.	kherātī makān.
Almonry.	સદા-વર્ત. અન્ન-છત્ર.	sadā-vart. ann-chhatr.
Almoner.	દાન આપવાને ઠેરવેલો અધિકારી.	dān āp,vā ne therv, elo adhikārī.
Anise-seed.	વરીયાળી.	variyaḷī.
Anise-seed star.	બા-દાન. બે-દાના. બાદિયાન.	bā-dān. be-dānā. bādī, yan.
Assort numbers (to).	નંબર પાડવા.	number pād,vā.
Agriculture. Cultivation.	જરાયત.	jarāyat.
Advance of money &c. to cultivators.	તગાવી. તકાવી. કારસાઈ.	tagāvī. takāvī. kārśāī.
Abstract. Summary.	તારીજ.	tārīj.
Attendance report.	હાજરી-પત્રક.	hājri-patruk.
Area. Extent.	ક્ષેત્ર-ફલ.	kshetr-phal.
Animal dung.	ખીટ.	bīt.
Autumn (the third season).	પાન-પર-રુતુ. પરીફ. ચો-માસું.	pān-khar-rutu. kharif. cho-māsūṇ.
Assignment of revenue for the support of troops.	સરંજામ.	sar-anjām.
Amber.	કેરખો. તૃણ-મણી.	kerbo. trin-manī.
Ambergris.	અંબર.	ambar.
Aloes.	એળિયો.	eliyo.
Aloes-wood.	અગર. ઊદ.	agar. ūd.
Aforesaid. Above-mentioned.	સદર-હુ. મજકૂર.	sadar-hū. majkūr.
Accept. Admit (to).	માન્ય કરવું.	mānya kar,vuṇ.
Arbitrator.	લવાઈ. સાલિસ. અમીન. મધ્યસ્થ. પંચ. તરાઈત.	lavād. sālis. amīn. madh, yasth. panch. tarāit.
Arbitration.	લવાઈ. અમીની.	lavādī. aminī.
Arbitration award.	લવાઈ-ચુકાદો. લવાઈ-નામું. સાલિસ-નામું.	lavādī-chukādo. lavād- nāmūṇ. sālis-nāmūṇ.
Allspice.	કપુર-ચીની. ચીની-કપાલા.	kapur-Chīnī. Chīnī, kabālā.
Asphalt plaster.	દામર નો ચુનો.	dāmar no chuno.
Auction.	લિલામ. હર્રાજ. ઉછલણી.	lilām. harrāj. uchhālṇī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Addenda or appendage to a <i>Bhil</i> chieftain.	વસાવા.	vasāvā.
Addition (<i>in arithmetic</i>).	સરવાળો. ખેરીજ.	sarvālo. berij.
Amount.	રકમ.	rakam.
Agent.	આડતિયો. યુમાસ્તો.	āḍati,yo. gumāshto.
Borrowing and lending.	લેણ-દેણ.	len-den.
Bargain.	સાટું.	sāṭuṇ.
Bargain (<i>deed of</i>).	સાટાં-ખત.	sāṭāṇ-khat.
Bargain (<i>to strike</i>).	હાથો ડોકવો.	hāth,o ṭhok,vo.
Bill of lading.	સતમી.	satmī.
Bill of sale.	વેચાણુ-ખત. વેચાણુ નો કાબો.	vechāṇ-khat. vechāṇ no kabālo.
Bill of parcels.	ભાવ નો આંકડો.	bhāv no āṅkḍo.
Bill of exchange.	હુંડી.	hundī.
Bill of exchange (<i>second of a</i>).	પેંઠ.	penṭh.
Bill of exchange (<i>third of a</i>).	પર-પેંઠ.	par-penṭh.
Bill of exchange (<i>to draw</i>).	હુંડી લખવી.	hundī lakh,vi.
Bill of exchange (<i>to honor</i>).	હુંડી શિકારવી.	hundī shikār,vi.
Bill of exchange (<i>to dishonor</i>).	હુંડી નકારવી.	hundī nakār,vi.
Bill of exchange (<i>price paid for a</i>).	હુંડિયામણ.	hundī,yāman.
Bill of exchange (<i>cash-ed</i>).	ખોખું.	khokhuṇ.
Bill at sight.	દર્શની હુંડી.	darshan,ī hundī.
Bridle of a riding horse.	(અસ્વારીના ઘોડાની) લગામ.	(asvār,ī nā ghoḍā nī) lagām.
Boundary. Limit. Frontiers. Confines.	સીમ. સીમાડો. સરહદ.	sim. sīmāḍo. sar-hadd.
BARMĪ (<i>a drug</i>).	બ્રહ્મી.	brahmī.
Balance (<i>stock or cash in hand</i>).	સીલક. બાકી. ખાતા-બાકી. પુરાંત-બાકી. જી-સ-બાકી.	sīlak. bākī. khātā-bākī. purānt-bākī. jins-bākī.
Balance sheet. Yearly balance.	સરવાયું.	sarvāyuṇ.
Ballast. Dead weight.	નીરમ. નેહાવ. ભાર.	nīram. nehāv. bhār.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Base line.	આધાર-લીટી.	ādhār-līṭī.
Bundles of twist &c.	મોરા.	morā.
Bond.	કત્બો. કબાલો.	katbo. kabālo.
Brass-foil.	પિત્તળ-પાન.	pittal-pān.
Boiled syrup.	ચાસ. ચાસણી.	chās. chās.nī.
BAMBU.	બાંબૂ. વાંસ. કામડું.	bāmbū. vāṇs. kāmḍuṇ.
BAMBU (<i>a man who works in</i>).	વાંસ-ફોડો.	vāṇs-phoḍo.
BAMBU fence.	વાંસ (<i>or</i> , કામડાં) ની ફૂડ. બાંબૂ ના ક્યારા. તટ્ટી. વધ. કુપણુ. ખપાટિયું.	vāṇs (<i>or</i> , kāmḍān) nī kūd. bāmbū nā kyāra. tattī. vaī. kupan. khapāṭiyuṇ.
BAMBU chip.	ખપેડો.	khapedo.
BAMBU matting or screen.	રૂદ્રાક્ષ. ભદ્રાક્ષ.	rūdrāksh. bhadrāksh.
Beads.	કાળો ગાંઠી.	kālī gāṇṭhī.
Beads (<i>black</i>).	બારીક મોતી.	bārīk motī.
Beads (<i>chink</i>).	કાચ ના દાના. પોથ. મણિ	kāch nā dānā. poth.
Beads (<i>glass</i>).	ચારાં. કિડિયાં.	maniyārān. kidiyān.
Braider.	પટવો.	paṭvo.
<i>Bdellium</i> .	ગુગલ.	gugal.
Bleach (<i>to</i>).	નિખારવું. સફેદ (<i>or</i> , ઉજળું) કરવું.	nikhār,vuṇ. safed (<i>or</i> , ujluṇ) kar,vuṇ.
Bleached (<i>to be</i>).	નિખારવું. સફેદ (<i>or</i> , ઘોળું) થવું.	nikhar,vuṇ. safed (<i>or</i> , dholuṇ) tha,vuṇ.
Bleached.	નિખારેલું. ઘોયલું. સફેદ. ઉજળું. ઘોળું.	nikhāre,luṇ. dho,yaluṇ. safed. ujluṇ. dholuṇ.
Broker.	દલાલ.	dalāl.
Brokerage.	દલાલો. હક-સાઈ.	dalālī. hak-sāī.
Breakfast.	નાશ્તો. હાજરી. સીરામણ.	nāshṭo. hājri. sirāman.
Bezoar stone.	ગોર-ચંદન.	gorū-chandan.
Bottomry.	વાહાણુ-ઘરાણિયા. વાહાણુનું ખોખું ઘરેણું મુકી નાણું કદાવવાં.	vāhāṇ-gharāṇiyā. vāhāṇ nuṇ khokhuṇ gharene mukī nāṇāṇ kadhāv, vān.
Ball, roll, skein, coil, hank, or clew of thread.	ગુંડી. ગુંડો. પેચક. આંટી. દડી. પિંડું. કલ્લી. વીંટો. ફેડી. ફેડો.	gundī. gundo. pechak. āṇṭī (<i>Hind.</i> aṭṭī). daḍī. pinduṇ kallī. vīṇṭo. phenṭī. phārko.
Blue lights. *	ખપોરિયું.	bapor,iyuṇ.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Bee's waz.	મધ-માખ નું મીણ.	madh-mākh nuṇ mīn.
Bar. Rod. Rail.	સળિયો. ગજ. કટેરો.	saliyo. gaj. kaṭero.
Bar of gold or silver.	લગડી.	lagḍī.
Bran. chaff. husk.	કુસકી. બુસું. થુલું.	kuskī. bhusun. thulun.
Beef.	ગાય નું ગોસ્ત. ગો-માંસ.	gāya nuṇ gosht. go-māns.
Building materials.	કાટ.	kāt.
Building materials (<i>dealer in</i>).	કાટ-પીટિયો.	kāt-pīṭiyo.
Bell metal. Queen's metal.	કાંસું.	kāṇsun.
Bags made of mats.	કપ્પા. સુરખાં.	kappā. surkhān.
Benjamin.	સેલા-રસ.	selā-ras.
Book in which daily transactions are entered.	આવક-જવક.	āvāk-jāvāk.
Black wood.	શિસમ.	shisam.
Cumin-seed.	જીરું.	jirun.
Chair.	કુરસી. આસન.	kursī. āsan.
Chair with, and without, arms.	હાથ ની, તથા હાથ વગર ની, કુરસી.	hāth nī, tathā hāth vagar nī, kursī.
China root.	ચોબ-ચીની.	chob-Chīnī.
Chinese copper coins.	સપાકા.	sapākā.
Cement (<i>in chemistry</i>).	રેવણ.	revan.
Cement (<i>in building</i>).	નીરું. ખરચો ચુનો. ગચ.	nirū. kharchī chuno. gach.
Cement of Portland.	વિલાયતી ચુનો.	vilāyatī chuno.
Capsule (<i>bulb of a vegetable, &c</i>).	ડિંડવું.	ḍīndvun.
Crucible.	કુલ્લી. રેજા.	kullī. rejā.
Catechu.	ખેરસાલ.	khersāl.
Credit side of an account.	જમે પાસું.	jame pāsun.
Credit, to, (<i>a sum</i>).	જમે કરવું.	jame karvun.
Credit of a merchant.	સાખ.	sākh.
Creditor.	માગ-નાર. લેણ-દાર.	māg-nār. len-dār.
Corrupt language. Common vulgarity.	રાંધડી.	rānghḍī.
Clerk (<i>writer of native languages</i>).	કાર-કુન.	kār-kun.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Collection of revenues and government of a district.	મામલત.	māmlat.
Collector of revenues & gov. of a district.	મામલત-દાર.	māmlat-dār.
Collectorate.	સ્વસ્થાન.	svasthān.
Cash. Ready money.	નગદ. રોકડ.	nagad. rokad.
Cash book. Day book.	મેલ. રોકડ-મેલ. રોજ-મેલ. રોજ-નામું.	mel. rokad-mel. roj-mel. roj-nāmun.
Crops.	પાક. (Mar. પીક). ફાલ.	pāk. (Mar. pīk). phāl.
Crop assessment.	જિન્સ-વારી. વીધોડી.	jins-vārī. vīghoḍī.
Crops (<i>dry, or, that produced in the spring</i>).	રબી. રવી.	rabī. ravī.
Crops (<i>autumnal</i>).	ખરીફ.	kharif.
Crops produced in the hot season by irrigation.	હરી.	harī.
Crops (<i>statement of the inspection of</i>).	પાની-પત્રક.	pānī-patrak.
Canal.	નેહેર. ખાળ.	neher. khāl.
Cross-staff.	શંકુ.	shanku.
Cotton (<i>dust in</i>).	કીટી.	kiṭī.
Cotton (<i>the first collection of raw</i>).	વધાવો.	vadhāvo.
Cotton (<i>carded</i>).	રૂ. કપ.	rū. kap.
Cotton (<i>cleaned</i>).	ગાળો.	gālo.
Cotton (<i>raw</i>).	કપાસ.	kapās.
Cotton (<i>piece of</i>).	પુમડું.	pumdun.
Cotton-press.	ગિરણી. રૂ નો શિકંજો.	girnī. rū no shikanjo.
Cotton-gin.	કપાસ માંથી કપાસ્યા છુટા પાડવા નો સાંચો.	kapās mān-thī kapāsyā chhutā pādṡvā no sāncho.
Cotton-seed.	કપાસ્યા.	kapāsyā.
Cotton-cleaner.	ગોડોલો.	gotīlo.
Cotton-wool.	પિંજેલો રૂ.	pinjelo rū.
Cotton shed.	ગોડો.	gotḥo.
Cotton (<i>roll of, prepared for spinning</i>).	પુણી.	punī.
Cocoa-nut.	નારિયેળ.	nāriēl.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Cocoa-nut-tree.	નારિએળી.	nāri,elī.
Cocoa-nut-oil.	કોપરેલ.	koprel.
Cocoa-nut-kernel.	કોપર. ગોટા.	koprū. goṭo.
Ceder.	દેવ-દાર.	dev-dār.
Cipher.	સૂન. મીડું.	sūn. mīḍuṇ.
Caltrops.	ગોખર.	gokhrū.
Coke.	ગંધક વિના નો કોલસો.	gandhak vinā no kolso.
Coal.	કોલસો. વિલાયતી કોલસો.	kolso. vilāyatī kolso.
Charcoal.	કોયલો.	koyalo.
Coir.	કાથો.	kātho.
Coir rope.	કાથા નું દોરડું.	kāthā nuṇ dordūṇ.
Coil of coir.	કાથા નો ગુંડો.	kāthā no gundo.
Camphor-wood.	કપૂર નું લાકડું.	kapūr nuṇ lākḍuṇ.
Coffee.	બુન.	bun.
Confines of a village, also, a gate.	પાદર.	pādar.
Custom-house.	માંડવી. ડુર્જો.	māṇḍvī. furjo.
Custom-station.	નાકું.	nākūṇ.
Calico. Chintz.	છીંટ.	chhīṇṭ.
Cambric (<i>fine, white linen</i>).	કેમરીક.	kemrik.
Clay.	માટી. મટોડી.	māṭī. maṭoḍī.
Clay (<i>white</i>).	ગોપી-ચંદન.	gopī-chandan.
Clay (<i>yellow</i>).	ગોર-મટી.	gor-maṭī.
Croton-seed.	જમાલ-ગોટા.	jamāl-goṭo.
Croton-nut.	જમાલ-ગોટાનું ફલ.	jamāl-goṭā nuṇ phal.
Croton-oil.	જમાલ-ગોટા નું તેલ.	jamāl-goṭā nuṇ tel.
Compensation. Recom- pense.	વળતર.	valtar.
Chapter (<i>division of a book</i>).	બાબ. પ્રકરણ. અધ્યાય.	bāb. prakaran. adhyāya.
Clause (<i>division of a section</i>).	રકમ. ફકરો.	rakam. fakro.
Corrosive sublimate.	રસ-કપૂર.	ras-kapūr.
Cochineal.	કિર્મજ.	kirmaj.
Calker.	કલફાતી.	kalphātī.
Cultivator.	કણ્બી. ખેડૂત.	kanbī. khedut.
Cultivator (<i>hereditary</i>).	પાટી-દાર.	pāṭī-dār.
Cubit (<i>18 inches</i>).	હાથ.	hāth.
Coral.	પરવાળું.	parvālūṇ.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Coral (<i>calx of</i>).	પરવાળાં ની ખાક.	parvālāṇ nī khāk.
Contract. Monopoly.	ઇજારો. મકતો.	ijāro. makto.
Contract (<i>especially, of liquor</i>).	ગુત્તો.	gutto.
Contractor.	ઇજાર-દાર. મકતે-દાર.	ijār-dār. makte-dār.
Capital. Basis. Stock.	થાપણ. મુદ્દલ. મુડી.	thāpan. muddal. muḍī.
Principal fund.	મોદી-ખાનું.	modī-khānuṇ.
Commissariat department.		
Cloth made of bark fibre (<i>a waterproof brown fabric</i>).	કાકૂમ:	kākūma.
Cloth of striped silk of various colours.	શાકી.	shākī.
Cloth with a waving pattern.	લેહેરિયું.	leheriyuṇ.
Cloth made of deer hair.	પટ્ટી-આહું.	paṭṭī-āhū.
Cloth (<i>tweeled woollen</i>).	પટ્ટું.	paṭṭū.
Cloth, generally muslin, in which the flowers are wove and not worked.		
Cloth, silk-cotton, variegated and water pattern.	જામ-દાની.	jām-dānī.
Cloth (<i>fabric of wool</i>).	ઇદરૂસ.	idrūs.
Cloth made of coarse cotton.	બનાત. સકલાત.	banāt. saklāt.
Cloth made of silk (<i>in Sūrat</i>).	દોટી.	doṭī.
Cloth made of silk and cotton mixed.	લાહે.	lāhe.
Cloth (<i>white specked</i>).	મશરૂ.	mashrū.
Cloth made of flax or hemp.	ચુંદડી.	chundḍī.
Cess.	સણિયું.	saniyuṇ.
Cess (<i>water</i>).	વેરો.	vero.
Current month.	કસર.	kasar.
Copper nails.	મિનહું. ચાલતો મહિનો.	minhu. chālto mahino.
	તાંબાં ના ખીલા.	tāmbāṇ nā khilā.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Commencement of the revenue year.*	મર્ગ-સાલ. ફસલી.*	marg-sāl. faslī.*
Copper sheathings.	તાંબાં ની સીલિંગ.	tāmbān nī sīling.
Copper braziers.	તાંબાં ના રૂમાલિયા.	tāmbān na rumāliyā.
Copper raised bottoms.	તાંબાં ની કુંડી. કસાંબર ના પાટલા.	tāmbān nī kuṇḍī. kasām, bar nā pāṭlā.
Cornelian.	અકીક.	akik.
Curb-chain.	જેર-કડી.	jer-kadī.
Curb-stone.	ખાલુકી.	khānki.
Chief of detectors of thieves.	સિલોત.	silot.
Corn (<i>handful of</i>).	ઘોરણું.	ornuṇ.
Corn. Grains.	અનાજ. બુસાર.	anāj. bhusār.
Corn-chandler Grain-dealer.	બુસારી.	bhusārī.
Caravan.	વણ્જાર. કાફો.	vanjār. kāflo.
Cashew-nut.	કાજુ.	kāju.
Card (<i>tr</i>).	પિંજવું.	piñj.vuṇ.
Carding instrument.	પિંજણી.	piñj.nī.
Carder of cotton or wool.	પિંજારો.	piñjāro.
Cowdung.	ગો-મય. છાણુ. ગો-બર.	go-mayā. chhān. gobar.
Debit, to, (<i>a sum</i>).	ઉધારવું.	udhār.vuṇ.
Debit side of an account.	ઉધાર-પાસું.	udhār-pāsūṇ.
Debt (<i>money due to a person</i>).	લેણું. માગણું. માગવું.	leṇuṇ. māg,nuṇ. māg, tuṇ.
Debt (<i>money due by a person</i>).	દેવું. કરજ.	devuṇ. karaj.
Debt (<i>collection of outstanding</i>).	ઉઘરાણી.	ughrānī.
Debt (<i>bad</i>).	ડુબત ઉઘરાણી. ટાહાડી ઉઘરાણી. ડૂલ.	ḍubat ughrānī. tāhāḍī ughrānī. ḍūl.
Daily reports of work.	રોજ-નીસી.	roj-nīsī.
Draper.	ડોસી-વાણિયો. કાપડિયો.	ḍosī-vaniyo. kāpaḍiyo.
Dimity.	બાજાજ.	bajjāj.
	ડિમિટી.	dimity.

* The marg-sal or fasli era was established about 590 years B. C.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Dead stock.	જુનો (or, નીર ઉપ્યોગી) સામાન.	juno (or, nīr-upyogī) sāmān.
District.	પ્રગણું. તાલુકો. મહાલ.	praganun. tāluko. mahāl.
Dotted lines.	ટપકાં.	ṭapkān.
Duty on personal property.	સાયર. સૈયર-વેરો.	sāyar. saiyar-vero.
Division (in arith.)	ભાગા-કાર.	bhāg-ākār.
Division of inheritance.	મુનાસખો.	munāsakhō.
Date.	ખજુર.	khajur.
Date (dry).	ખારક.	khārak.
Date-tree.	ખજુરી. ખજુર.	khajurī. khajur.
Dinner, desert, and tea sets or service.	ખાણું ખાવા ના, મેવો ખાવા ના, તથા ચા પીવા ના સટ.	khānun khā,vā nā, mevo khā,vā nā, tathā chā pī,vā nā set.
Druggist.	સરૈયો.	saraiyo.
Drugs.	કરિયાણું. વસાણું.	kariyānun vasānun.
Diamond.	હીરો.	hīro.
Diamond (small).	હિર-કણી.	hir-kanī.
Diamond (spark of).	કણી.	kanī.
Diamond (faceted).	બિલિયાન.	biliyān.
Deed of compromise.	રાજી-નામું.	rājī-nāmun.
Deed of acquittal. General release.	ફાર્ગતી. સાફી-નામું. અભરામ-ના-દાવો.	fārgatī. sāfi-nāmun. abhrām-na-dāvo.
DUNGRI (thick stuff of cotton).	ખાદી.	khādi.
Dissolution of a meeting, partnership &c.	વિસર્જન. અખીસ્ત.	visarjan. bar-khāst.
Dissolve, to, (as a partnership).	છુટું પડવું. કાઢી નાખવું. વિસર્જન (or, અખીસ્ત) કરવું. v.i. છુટું પડવું. વિસર્જન (or, અખીસ્ત) થવું.	chhutun-pād,vun. kādh, i-nākh,vun. visarjan (or, bar-khāst) kar, vun. v.i. chhutun pad, vun. visarjan (or, bar-khāst) tha,vun.
Dividend.	ફાળો.	phālo.
Divide (to).	વહેંચી-લેવું. ફાળવવું.	vehench,i-le,vun. phālav, vun.
Distribute (to).	વહેંચી-આપવું.	vehench,i āp,vun.
Domestica.	દુમરિટક.	domestic.
Distill (to).	ગાળવું. ઝેંચવું.	gāl,vun. khench,vun.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Distillation of spirituous liquors.	આબ-કારી.	āb-kārī. <i>also</i> , duty levied on distilleries.
Distiller of spirituous liquors.	આબ-કાર. દારૂ આળ-નાર.	āb-kār. dārū gāl-nār.
Distillery. Spirit-still.	બઢી-વાળો. કલાલ.	bhaṭṭī-vālo. kalāl.
	દારૂ આળવા ની બઢી. ફડ.	dārū gāl-vā nī bhaṭṭī. phad.
DHOTIES. DIGOGIES.	ધોતિયાં. ધોતર.	dhotiyān. dhotār.
DIGOGY (<i>small, silken</i>).	પંચી.	panchī.
DORIAS.	દોરિયા.	doriyā.
Drawback (<i>duties paid back</i>).	જકાત નાં પાછાં મળેલાં ના છું.	jakāt nān pāchhān mal, elān nānān.
Deposit in security of a payment of a toll.	હડફ.	hadaph.
Due date of a bill &c.	પાકી મુદત.	pākī muddat.
Deck of a ship.	તુતક.	tutak.
Darn (<i>to</i>).	રફ કરવું. તુલવું.	rafu karvun. tunvun.
Darner.	રફ-ગર.	rafu-gar.
Ether.	અકાસ. અસ્મિ લતીફ. અંતરાળ.	akās. jismi latif. antarāl.
Emerald.	પાનું. જમરૂદ. લીલમ.	pānun. jamrud. lilam.
Executor of a will.	વસિયત-નામાં માં નેમલો વકીલ. વસી.	vasiyat-nāmān mān nemlo vakīl. vasi.
Ear of wheat.	ઊંબી.	ūmbī. [lun.
Ear of corn.	ડુંડું. કણસું. કણસણું.	duṇḍun. kansun. kanas,
Example. Illustration.	ઉદાહરણ.	udāhran.
Export of goods.	નિકાસ.	nikās.
Equal. At par.	સર-બર.	sar-bhar.
Exhibition.	પ્રદર્શન.	pra-darshan.
Escort. Guard. Convey.	વળાવો.	valāvo.
Exchange or discount.	વટાવ. મુદત કાપી આપેલું નાણું.	vaṭāv. (<i>Hind.</i> baṭṭā). muddat kâpī āpelun nānun.
Exchange money (<i>to cash</i>).	વટાવવું.	vaṭāv, vun. (<i>Hind.</i> baṭṭā, nā).
Earthenware.	મોટાડી નાં વાસણ.	maṭoḍī nān vāsan.
Filter.	ગળ્લી. સાફી.	galtī. sāfī.
Flight of locusts.	તીડ (<i>or</i> , ટોળ) ડું ડડડું ટોણું.	tīḍ (<i>or</i> , ṭol) nun uḍṭun ṭolun.
Fœungreek seed or grass.	મેથી.	methī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Floods.	પૂર. રેલ. ભોટ. ભર.	pūr. rel. loṭ. bhar.
Freight.	નોલ. 2. ભરગત. ભરત.	nol. 2. bhargat bharat.
Fét-lock cap.	ઘોડાની ધુંડીનું ચામડું નું બૂટ.	ghodā nī ghunṭī nuṇ chāmdān nuṇ boot.
Fennel.	સુવા.	suva.
Fleet (<i>of vessels</i>).	આરમાર. દર્યાઈ કાફી.	ārmār. daryāi kāfī.
Frankincense.	લોબાન. ધૂપ.	lobān. dhūp.
Frankincense oil.	ધૂપેલ.	dhūpel.
Firm (<i>trading house</i>).	પેદી.	pedhī.
Flowered muslin.	આગા-આનુ.	āgā-bānū.
Fish' teeth.	માછી-દાંત.	māhī-dānt.
Fin and maw of a fish.	પાંખ-પોટા.	pānkh-potā.
Fish' bone.	માછલી નો કાંટો (<i>or</i> , હાડકું).	māchhlī no kāṇṭo (<i>or</i> , hādkun).
Fee. Bonus.	સુખડી. કુશ. અવેજ. દસ્તુરી. લાવજમ.	sukhḍī. kush. avej. dasturī. lavājam.
Fee levied on ships.	ખુંટો.	khunṭo.
Ferrule (<i>a ring or cap for a stick &c.</i>)	ખોલી. કડી. થાપડી.	kholī. kaḍī thāpḍī.
Fief.	જા-ગીર. મોકાસા.	jā-gīr. mokāsā.
Feoffee.	જા-ગીર-દાર. મોકાસ-દાર. મોકાસી.	jā-gīr-dār. mokās-dār. mokāsī.
Forage.	ગોતર. ઘાસ-દાણો.	gotar. ghās-dāno.
Five times.	પાંચ-પટ.	pānch-paṭ.
Farmer that cultivates the land of another cultivator.	ઉપર-વાડિયો.	upar-vāḍiyo.
Files.	કાંનસ. રેતડી.	kānas. retḍī.
Fireclay.	વિલાયતી મેટાડી.	vilāyatī maṭoḍī.
Firebrick.	વિલાયતી ઇંટ.	vilāyatī iṇṭ.
Flour.	આટો. મેદો. ભોટ.	āṭo. mēdo. loṭ.
Gold.	સોનું. હેમ. સુવર્ણ. કંચન. કનક.	sonuṇ. hem. suvarn. kanchan. kanak.
Gold (<i>pure</i>).	કુંદન.	kundan.
Gold or silver lace.	તુઈ.	tuī.
Gold venetian (<i>coin of Constantinople used as ornament</i>).	ગબ્બર. પુતળી.	gabbar. putlī.
Gold and silver articles.	સોનાં તથા રૂપાં કામ.	sonān tathā rūpān kām.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Gold beater.	સોનાં નો વરક બનાવનાર.	sonān no varak banāv-nār.
Gold leaves.	સોનાં નો વરક. સોનાં નાં પત્રાં. સોનાં નાં પાનાં.	sonān no varak. sonān nān patrān. sonān nān pānān.
Goldsmith.	સોની. સોનાર.	sonī. sonār.
Gold thread.	કસબ. સોનાં નો તાર.	kasab. sonān no tār.
Gold cloth. Brocade.	કસ્બી કાપડ. તાશ. કિન્ખાબ.	kasbī kapaḍ. tāsh. kinkhāb.
Gold or silver thread.	કલાબતુ. સોનાં યા રૂપાં નો તાર.	kalābatun. sonān yā rūpān no tār.
Gum.	ગુંદર.	gundar.
Gum anime or gum copal.	ચંદ્રસ.	chandrūs.
Gum myrrh.	હિરા-બોળ. હિન્દી-બોળ.	hirā-bol. Hindī bol.
Glue.	સરેશ.	saresh.
Gamboge.	રેવંચી નો શીરો.	revanchī no shiro.
Glass bangle or bracelet.	કાચ ની બાંગડી.	kāch nī bāngḍī.
Gall nuts.	માયાં. માજુ. માય-ફલ.	māyān. mājū. māya-phal.
General number.	ચાલતો નંબર.	chālto number.
Grain insects.	જીવાત.	jīvāt.
Grain (<i>parched</i>).	કુંગણ.	ṭhungan.
Grain of corn.	કણ. દાણો.	kan. dāno.
Grain (<i>inferior</i>).	ઉપ-ધાન્ય.	up-dhānya.
Grain dealer. Store-keeper.	ભુસારી. કણિયો. કોઠારી. ઓદી.	bhusārī. kaniyo. koṭhār, i. modī.
Grain (<i>bag of</i>).	થેકી.	thekī.
Granary.	કોઠાર. ઓદી-ખાનું.	koṭhār. modī-khānun.
Ground-nut.	બોય-સિંગ.	bhonya-sing.
Gingelly. Sesamum.	તલ.	tal.
Gingelly oil.	મિઠું તેલ. તલ ગું તેલ.	mithun tel. tal nun tel.
Grass oil.	ધાસે ગું તેલ.	ghās nun tel. (<i>Hind. roshan kā tel</i>).
Grass (<i>load of, &c.</i>)	કબાડ.	kabād.
Grass, wood, &c. flowing into the river.	મલીએટ.	maliēṭ.
Gram.	ચણા.	chanā.
Gizzard.	સંગ-દાન.	sang-dāna. [jāhālar.
Gill of a fish.	ગલ-ચુંડી. ચુંઈ. કલો. ગલર.	gal-chunḍī. chunḍī. kallo.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Gather (to).	એકઠું કરવું. ગોળો કરવો. જમા કરવું. સંગ્રહ કરવો.	ek.ṭhun kar.vun. golo kar.vo. jamā kar, vun. sangrah kar.vo.
Gale.	વાઝડું. જોર નો પવન. તુ ફાન.	vājhdun. jor no pavan. tufān.
Grind stone.	[stone. ફાન. Whet-સરાણુ. પથ્રી.	sarān. pathrī.
Goat skins.	બકરાં નાં ચામડાં.	bakrān nān chāmdān.
Hull (body of a ship).	પડાણુ.	paṭhān.
Hamper.	કંડિયો.	kandiyō.
Heir-apparent. Crown prince.	પાટવી. પાટવી-કુંવર.	pāt.vī. pāt.vī-kunvar.
Heir-presumptive.	ફટાયો.	phatāyo.
Handsels.	બોહોણી. વકરો.	bohonī. vakro. [shingdān.
Horns of deer.	સાબર (or, હરણ) નાં શિંગડાં.	sābar (or, haran) nān
Horns of rhinoceros.	ગેંડા નાં શિંગડાં.	gendā nān shingdān.
Hog-plum.	આમલાં.	āmlān.
Highway robber.	બાહાર-વટિયો. વાટ-પાડુ.	bāhār-vatiyo. vāt-pādu.
Hamlet.	ગામડું. એડું. મુવાડો.	gām.dun. khedun. mu vādo.
Horticulture.	બાગાયત.	bāgāyat.
House account book.	ઠામ-આવું.	ṭhām-khātun.
Hereditary officer, something like a wa- tan-dar.	નાડ-ગુંડા.	nād-gundā. [lodhun.
Hames.	ઘોડાની હાંસડી તું લોહું.	ghodā nī hānsdī nun
Hemp ropes.	સણુ નાં દોડાં.	san nān dordān.
Hemp.	સણુ. તાગ.	san. tāg.
Helm. Rudder.	સુકાન.	sukān.
Helmsman. Steersman.	સુકાની.	sukānī.
Harrow.	દાંતાળો. આક-કશ.	dāntālo. khāk-kash.
Harrow (to).	દાંતાળો ફેરવવો.	dāntālo pherav.vo.
Harvest.	પાક. (Mar. પીક).	pāk. (Mar. pik).
Harvest season.	ફસલ. કાપણી ની મોસમ.	fasl. kāpnī nī mosam.
Hardware.	લુવાર-કામ. લોહાં-કામ.	luvār-kām. loḥān-kām.
Hide. Leather.	ચામડું. ચર્મ. ખાલ. ખાલ. જાદ. કાતડી.	chāmdun. charm. khāl. khōl. jild. kātḍī.
Hosiery.	મોજાં.	mojān.
Haberdashery.	બારીક જીન્સ. ઝીણો સામા ન. નાનો સોદો. [સાલ).	bārik jins. jhīno sāmān. nāno sodo. [or, sal).
Hand loom.	હાતે વણવાનો સડકો (or,	hāte vaṇvā no sadko

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Irrigation.	જમીન ને પાણી પાડું. પાણી સીંચવું.	jamīn ne pānī pā,vun. pānī sīnch,vun.
In part payment. On account of.	પેટે. હિસાબે.	pete. hisābē.
In full of all demands. Acquittance. Release.	અભરામ-ન-દાવો. ચુકતે હિસાબે. બર-પાઈ.	abhrām-na-dāvo. chuk,te hisābē. bhar-pāi.
Ingots.	લાથા. સલાખ.	lāthā. salākha.
Income.	અમદાની. ઉપજ. આયપત.	āmdānī. upaj. āyapat.
Income (<i>fixed</i>).	જીવિકા. જીવન. જીવન-ગાળો. જીવાઈ.	jīvikā. jīvan. jīvan-gālo. jivāi.
Income tax.	ઉપજ ઉપર નો કર.	upaj upar no kar.
Indigo.	ગુળી. કાળી ગળી.	guli. kālī gali.
In exchange.	ખાતે. બદલે.	khāte. badle.
Import of goods.	આયાત. આવક.	ā,yāt. āvak.
Irrevokable gift (<i>in Maharashtra</i>).	જુથા-શાનક.	juthā-shānak.
Instalment.	હપ્તો. કિસ્ત. ખાંડું.	hapto. kist. khāndhun.
Irregular soldiery.	સી-બંદી સર-બંદી.	sī-bandī. sar-bandī.
Iron.	લોહું. લોખંડ.	lodhun. lokhand.
Iron-work.	લોહાં-કામ. લોખંડ-કામ.	lodhān-kām. lokhand-kām.
Iron (<i>sheet of</i>).	લોહાં નાં પત્રાં.	lodhān nān patrān.
Iron (<i>hoop of</i>).	લોહાં ના પાટા. લોખંડ ના વીટા.	lodhān nā pātā. lokhand nā vītā.
Iron (<i>brittle</i>).	રૂપા-સાઈ.	rūpā-sāi.
Iron (<i>bar of</i>).	લોખંડ ના સળીયા.	lokhand nā saliyā.
Iron (<i>nail rod round</i>).	ખીલા-સરી ગોલ લોખંડ.	khilā-sarī gol lokhand.
Iron (<i>nail rod square</i>).	ખીલા-સરી ચોરસ લોખંડ.	khilā-sarī choras lokh, and.
Iron (<i>cast</i>).	ઓતેલું લોહું. ખીડ. બર્તર.	otelun lodhun. bīd. bhartar.
Iron (<i>wrought</i>).	બનાવેલું (or, ઘડેલું) લોહું.	banāv,elun (or, ghaḍ,elun) lodhun.
Iron filings.	લોહો-ચૂર.	loho-chūr.
Iron posts.	લોખંડ ના ખંબ (or, થામલા).	lokhand nā khamb (or, thāmlā).
Iron screws.	લોહાં ના પેચ (or, મલ-સુત્ર).	lodhān nā pech (or, mal-sutr).
Iron mould.	લોહાં નું ખીણું.	lodhān nun bīḅun. [nār.
Ironmonger.	લોહાં નો સાચાન વેચનાર.	lodhān no sāmān vech,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Invoice of goods.	બીજક. ભરતિયું.	bijak. bharatiyū.
Insurance.	વીમા. જોખમ.	vīmo. jokham.
Insurance (<i>policy of</i>).	વીમા-ચિત્ઠી.	vīmā-chitṭhī.
Insure (<i>to</i>).	વીમા ઉતારવો. જોખમ ઉતારવો. વીમા કરવો.	vīmo utār,vo. jokham utār,vo. vīmo kar,vo.
Insurer. Underwriter. Assurer.	વીમા-વાળો. મતું કરનાર.	vīmā-vālo. matuṇ kar, nār.
Interior buyers (<i>foreign merchants who travel to make purchases and sales</i>).	વહિયાત.	vachhiyāt.
Interest.	વ્યાજ.	vyāj.
Interest (<i>compound</i>).	ચઢતું વ્યાજ. ચક્ર વૃદ્ધિ વ્યાજ.	chadhṭuṇ vyāj. chakr, vriddhi vyāj.
Ivory. Elephant teeth.	હાથી-દાંત.	hāthī-dānt.
Jute.	સણ નો કુચો.	san no kucho.
Jointly and severally.	એકા-મત-એકા-જત.	ek-ā-mat-ek-ā-jat.
Jewel.	ઝવેર. જેવર. રત્ન. મણી.	jhaver. jevar. ratn. manī.
Jeweler.	ઝવેરી.	jhaver,i.
Jet (<i>fossil</i>).	સંગિ-મૂસા. સિયાહ-તાબ.	saṅgi mūsā. siyāh-tāb.
Jaconet (<i>light, soft muslin</i>).	જગન્નાથી.	jagannathi.
Japan wood. Sapan wood.	પતંગ. પતંગડાં.	patāṅg. patangdān.
Kid.	બકરી નું ગોશ્ત.	bakrī nuṇ gosht.
Keg.	નાહાનું પીપ.	nahānuṇ pīp.
Lee side of a ship.	દમાન.	damān.
Luncheon. Tiffin.	ટિકિત. ફરાળ. ચવેલું. જળ-પાન. ફુંગો. થોક.	tiffin. pharāl. chavenuṇ. jal-pān. ṭhūngo. thok.
Leave (<i>casual</i>).	કિરકુલ રાજા.	kirkul rajā.
Leave (<i>privilege</i>).	બંદોબસ્ત થી રાજા. બખ્શિશ થી રાજા.	band-o-bast thī rajā. bakhshish thī rajā.
Lemon grass.	લીલી ચા.	līlī chā.
Linget.	ધાતુ ની લગડી.	dhātu nī lagḍī.
Lappet.	પિછોડી.	pichhōḍī.
Ledger.	ખાતા-વહી.	khātā-vahī.
Lines of acknowledgment given by a debtor to a creditor.	સામા-દસ્કત.	sāmā-daskat.
Liquidation.	ફડવો.	phaḍcho.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Liquidate (<i>to wind up</i>).	ફડથો કરવો. સંકેલવું.	phadcho kar,vo. sankel, vun.
Land. [village.	જમીન. ખાતું. બોંયા.	jamīn. khātun. bhōnya.
Land pertaining to a	રકબો.	rakbo.
Land (<i>classification of</i>).	પ્રત-બંદી.	prat-bandī.
Land under cultivation.	ખેડાણ.	khedān.
Land (<i>cultivated</i>).	વાવેતર.	vāvetar.
Land set apart for artizans and religious purpose.	વાવણું.	vāv,ḷun.
Land (<i>rent free</i>).	નકરી. નકરિયા.	nakrī. nakriyā.
Land situated near the sea shore.	મોર-કાંઠો. મોર-ખરી.	mor-kāṇtho. mor-kharī.
Land (<i>alienated, on which extra tax is levied</i>).	સવાદિયા.	savādiyā.
Land irrigated from wells, rivers &c.	કુ-વેતર.	ku-vetar.
Land overflown or undermined by water.	ખોદાણ.	khodān.
Land given by Govt. for charitable purposes.	પસા યતું.	pasāyatun.
Land held immediately from Govt. or of which the state is the sole proprietor.	ખાલસા.	khālsā.
Land (<i>private, in mortgage</i>).	ઘરાણિયા.	gharāniyā.
Land constantly cultivated.	પોલેલ.	polel.
Land (<i>mortgaged, and paying a quit rent</i>).	ઘરાણિયા-સલામિયા.	gharāniyā-salāmiyā.
Land taken by force or treachery.	બથામણિયા.	bathā,maniyā.*
Land belonging to Government.	તાલપત.	talpat.
Land (<i>black, rich, and very productive</i>).	કાળો બોંયા.	kālī bhōnya.

* batha-man means to take by force or treachery.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Land (waste).	પડ-તર જમીન.	pad-tar jamīn.
Land (grey).	ઘેસર જમીન.	[ઘેમ. jamīn.
Land (uncultivated, and lying immediately around a village).	ગામ-તળિયું.	gām-taliyūn.
Land (rising ground under cultivation).	તળિયાણું.	taliyān.
Land where sugar-cane, &c. grows.	કિયારી.	kiyārī.
Land held under a particular tenure by GARAS, IYAS* &c.	સીર ની જમીન. ગરાસ.*	sīr nī jamīn. garās.*

* Kāthiyā-vād consists of a number of quasi-independent native states, called તાલુકા *tālūkās* at present, but which lately were, in reality, little hereditary kingdoms. These are still further split up into small estates by the custom which prevails that while the પાટવી-કુવર *pāṭvī-kunwar*, or the eldest son of a reigning family succeeds to the ગાદી *gāḍī* or throne, the ફટાયા *phatāyās*, or the younger ones, are each allotted what are called ગરાસ *garās* and જિવાઈ *jivāī*, for their maintenance. By the former is meant the grant of a certain number of villages, varying from one to five, and the latter signifies an allowance. These estates are again subdivided by their owners in favor of their sons, into ભાગ *bhāgs* or shares. Hence, the interests of the ફટાયા *phatāyās*, or heirs presumptive, are at variance with those of the પાટવી-કુવર *pāṭvī-kunwar*, or heir apparent, who is called the તાલુકા-દાર-સર્વોત્તમ *tālūk-dār-sarv-ottam*, or the chief ગાદી-વાળો *gāḍī-vālo*, in contradistinction to the ફટાયા *phatāyās* who are designated the ભાયાદ *bhāyād*, or brotherhood. It was this arrangement which formerly conduced to the practice of બાહર-વટિયો *bāhār-vāṭiyo* by making every ફટાયા *phatāyā* who was injured or offended by the reigning chief, consider himself justified in taking satisfaction on the road, the word બાહર-વટિયો *bāhār-vat, iyo* literally signifying, *one who has left his home and gone abroad*. Hence, in modern usage, the word બાહર-વટિયો *bahar-vat, iyo* is applied to highway robbers in general.

Thus it will be seen that the clashing interests of the crown prince and the collateral branches have all along been a fertile source of dissension in the peninsula of Kāthiyā-vād. To remedy this evil, a new tribunal under the title of "Pradhān Court" has just been established by order of Government. It is to be for the special benefit of the ભાયાદ *bhāyād*, or, hereditary ગરાસિયા *garās, iyās*,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Land for building (<i>in Gujarat</i>).	ગભાણ.	gabhān.
Land for building (<i>in Maharashtra</i>).	ગૌથાન.	gau,thān.
Land made over by Govt. to villagers on receiving a lump sum from the latter.	નરવા. નીરવહા.	narvā. nir vahā.
Land (	ગોરાડુ.	gorādu.
Land (<i>assessable</i>).	માલ-ગુજર. ખિરાજ.	māl-gujār. khirājī.
Land (<i>free</i>).	લા-ખિરાજ. માઆરી.	lā-khirāj. mā,āfī.
Land proprietor,	જમીન-દાર. ધરણી-ધર.	jamīn-dār. dharni-dhar
Landholder (<i>hereditary</i>).	વતન-દાર.	vatan-dār.*
Landholder (<i>elective</i>).	શેઠ-સનદી†.	sheth-sanad,ī,†
Liability.	દેવું. કરજ.	de,vun. karaj.
Leaseholder (<i>hereditary</i>).	ખોટ.†	khot.†
Letter of advice.	દુમાલી-પત્ર.	dumālī-patr.
Letters (<i>inward</i>).	આવક.	āv,ak.
Letters (<i>outward</i>).	જાવક.	jāv,ak.
Letters, (<i>circular</i>).	વટ-હુકમ. પ્રસિદ્ધ-પત્ર. ધા ધર.	vaṭ-hukm. prasiddh- patr. dhādhār.

and will exclude the જિવાઈ-દાર *jīvāī-dārs*, or recipients of an allowance, and persons of that description from its precincts. This may cause some uneasiness, but time will smooth matters. The president will be a European officer of ability and experience, and the members servants of some of the leading states who also will be selected from those qualified for the duties. Justice will thus be dealt out to that unfortunate class of people who for a series of years had no legitimate remedy for the wrongs they have been suffering at the hands of the direct successors.

* *Vatan-dar* is a holder of land, free of assessment, given by Government to a person who is thereby bound to perform civil services (particularly relating to revenue matters), in return thereof; such as the *kulkarnis*, *patels*, &c. These *vatans* are hereditary, so long as the members of a family are undivided, and conduct themselves well.

† *Sheth-sanadi* is an elective holder of land given by Government to a person on condition of his performing military services in return thereof; such as the keepers of hill-forts, &c.

‡ *Khot* also means a farmer of land revenue or sea customs.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI
Labor.	[opium. મજૂરી. મેહનત.	majūrī. mehnat.
Lump of silver or	ગોટી.	gotī.
Lump sum. Wholesale.	ઉધડ. થોક-બંધ (or, જથા બંધ; or, સામઢું) વેચાણ.	udhad. thok-bandh (or, jathā bandh; or, sām, ṭuṇ) vechān.
Long pepper.	પિપળી મૂળ.	pipli mūl.
Long pepper (roots of).	પિપળી મૂળ ના ગાંઠ.	pipli mūl nā gāṇṭh.
Lentil.	મસૂર ની દાળ.	masūr nī dāl.
Linseed.	અલસી.	alsī.
Leaf of a tree.	પાંદડું.	pāṇḍḍuṇ. [pānāṇ).
Leaf metal.	ધાતુ નાં પત્રાં (or, પાત્રાં).	dhātu nāṇ patrāṇ (or,
Leaf dust.	પાંદડી.	pāṇḍḍī.
Lime.	ચુનો.	chuno.
Lime-kiln.	ચુના ની ભઠ્ઠી.	chunā nī bhaṭṭhī.
Longcloth.	લાંગકલાથ.	longcloth.
Lead (red). Minium.	સિંદુર.	sisun.
Lead (white).	સફેદો.	sindur.
Lapidary.	હીરા ઘસ-નાર.	safedo.
Lapis lazuli.	લાજવર્દ. રાજ વરદ. વૈદૂર્ય-મણી.	hīrā ghas-nār.
Let. Rent. (to).	સાંથવું.	lājvard. rājā-varad.
Lessee. tenant.	સાંથિયો.	vaidūrya-manī.
Lametta.	પેચક.	sānthvun.
Light-house lanterns.	દીવા-દાંડી નાં ફાણસ.	sānthiyo.
Mast of a ship.	ડોલ. કુવો.	pechak.
Mortgage. Pawn.	સાન.	divā-dāṇḍī nāṇ phānas.
Mortgage bond.	સાન-ખત. ગિરતી-ખત.	dol. kuvō.
Mortgager.	ગિરતી આપ-નાર. ગિરતી મુક-નાર. [નાર.	sān.
Mortgagee.	ગિરતી લે-નાર. ગિરતી રાખ-આતર.	sān-khat. girvī-khat.
Manure.	પાળ.	girvī āp-nār. girvī muk-nār. [nār.
Marginal wall.	તારણ.	girvī le-nār. girvī rākh-khātar.
Margin money.	આલિયું.	pāl.
Memorandum.	બાહાર-નીસી.	tāran.
Memo.	ભૂલ-પત્રક.	oliyun.
Mistake records.	અધિકારી-મંડળી. કાશીઆર-મંડળી.	bāhār-nīsī.
Managing committee.	ધરસોડ કરવું.	bhul-patrak.
Make equal (to).		adhikārī mandalī. kār-o-bār mandalī.
		dharsod karvun.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Money.	નાણું.	nānuṇ.
Money-market.	નાણા-વટ.	nānā-vaṭ.
Moneyed man. Capitalist.	નાણા-વટી.	nānā-vaṭī.
Money given by Govt. for charitable purposes in each village.	મનવેરો.	malvero.
Money lender.	ખાંધાં-પાંજરાં નો સ્થાપી કરનાર.	khāndhān-pānjrān no dhandho kar-nār.
Molasses.	ગોળ. કાકવી. જાગરી.	gol. kākvi. jāgrī.
Middling, good, and superior commodity.	મધ્યમ, સારો, અને સિકાર માલ.	madhyam, sāro, ane sikār māl.
Market.	બજાર.	bajār.
Market (dull).	થંડું (or, સુસ્ત; or, મંદ; or, નર્મ) બજાર.	thandun (or, sust; or, mandun; or, narm) bajār.
Market (brisk).	ગર્મ (or, તેજ) બજાર.	garm (or, tej) bajār.
Market (firm). [evening.	મજબૂત બજાર.	majbūt bajār.
Market held in the	ગુજરી.	gujri.
Mutton.	મેઠાં ગું ગોસ્ત.	mendhān guṇ gosht.
Madapolam.	માદરપાટ.	madār.pat.
Mulls (thin, soft muslin).	મલમલ.	mal,mal.
Mulls (white).	સફેદ (or, નિખારેલી) મલમલ.	safed (or, nikhār,eli) mal,mal.
Mulls (Turkey red).	કુસમ્બી (or, રાતી) મલમલ.	kusambi (or, rātī) mal,mal.
Mulls (coloured).	રંગીન મલમલ.	rangīn mal,mal.
Myrobalan.	હરે. હીમજી-હરે.	harḍe. hīmji-harḍe.
Madder (roots), a red dye.	મજીથ. મંજીથ.	majīth. manjīth.
Mildew.	છારી. ઉબ.	chhārī. ub.
Mule twist.	હલકું સુતર. ઉતરતું સુતર. ઝાંખું સુતર.	halkun sutar. utar,tun sutar. jhānkhun sutar.
Monument.	હજીરો. ગર્જા.	hajīro. garjā.
Museum. [ing.	સંગ્રહ-સ્થાન.	sangrah-sthān.
Money paid for watch-	રખોપું. [ધાતુ.	rakhopun. [dhātu.
Mineral. Ore.	ખણીય. ઉપ-ધાતુ. કાચી	khanij. up-dhātu. kāchi
Mineral oil (drums of).	ખણિય તેલ ના ડબ્બા.	khanij tel nā dabbā.
Multiplication (in arith.).	ગુણ-કાર.	gun-ākār. [kutb-numā].
Mariner's compass.	હોકા-યાંત્ર.	hokā-yantr. (Hinal.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Mat.	સાદડી. ચટાઈ.	sād.dī. chaṭā.ī.
Mat-maker.	સાદડી-વાળો. ઘાંચો.	sād.dī vālo. ghāṇcho.
Machinery.	સાંચા-કામ. સાંચાનો સામા ન. કિલ-કાંટો.	sāṇchā-kām. sāṇchā no sāmān. kil-kāṇṭo.
Merchandize.	વેપારની જીન્સ (or, માલ; or, સોદો).	vepār nī jins (or, māl; or, sodo).
Mother-o'-pearl shell.	મોતીની શીપ.	motī nī ship.
Mace.	જાવંત્રી.	jāvantrī.
Metal.	ધાતુ.	dhātu.
Metal (round piece of).	ચકતી.	chaktī.
Marble tiles or slabs.	સગિ મર્મર ની લાદી.	saṅgi marmar nī lādī.
Millstone.	ઘંટી નું પડ (or, પાઈ).	ghanṭī nuṇ paḍ (or, paī).
Note. Annotation.	શરો.	shero.
Note-book. Bill-book.	નોંધ.	nodh.
North.	ઉત્તર.	uttar.
North east.	ઈશાન.	ishān.
North west.	વાયવ્ય.	vāvyā.
North wind.	ઉત્તર-વાયુ.	uttar-vāyu.
Nutmeg.	જાયફલ.	jāyaphal.
Nard.	જાટા-માંસી.	jaṭā-māṇsī.
Outgoings. Expenses.	ખર્ચ.	kharch.
Orsedu. Dutchgold.	પંચ-બેળ ધાતુ-પાન. જર- પોશ.	panch-bhel dhātu-pān. jar-posh.
Opium.	અશીણ. મેક્કિયું.	afin. mekhiyūṇ.
Opium or bhāṅg eater.	અશીણી. ચંગી.	afinī. changī.
Obelisk.	દીપ-માળા.	dīp-mālā.
Otter. Beaver.	ઉદ-બિલાવ. સગિ આબી. પાણી ની બિલાડી.	ūd-bilāv. sagi ābī. pānī nī bilādī.
Old copper (and brass) sheathings.	જુનો તાંબા નો (તથા પિત્ત ળ નો) ભંગાર.	juno tāmbā no (tathā pittal no) bhangār.
Olibanum.	ઈસસ.	isas.
Oil.	તેલ.	tel.
Oilman's stores.	તેલિયો સામાન.	teliyo sāmān.
Oilman.	ઘાંચો. તેલી.	ghāṇchī. telī.
Oilmill or press.	ઘાણી.	ghānī.
Oar.	હાલસું.	halesuṇ.
Purslain. [hedge.	ઘોલ ની બહાજી.	ghol nī bhājī.
Prickly-pear. milk-	થુવર. કંઠારિયો.	thuvar. kaṇṭāriyo.
Prickly-bush.	જાવસો.	javāso.
Pension.	પેટિયું. બેથો પગાર.	petiyuṇ. beṭho pagār.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

Pewter.	રૂપ-જસત.	rūp-jasat.
Parsley. Bishop's weed.	અજમો.	ajmo.
Parsley (<i>oil of</i>).	અજમા નું તેલ.	ajmā nuṇ tel.
Provender. Forage.	દાણો-ચારો. ધાસ.	dāno-chāro. ghās.
Plough (<i>to</i>).	હલ ખેડવું. નાગરવું. ચેસવું.	hal khedvun. nāgarvun. chesvun.
Plough.	હલ. નાગર. જેસલી.	hal. nāgar. jesli.
Ploughman.	હલ ફેરવ-નાર. ખેડુત.	hal pherav-nār. khedut.
Ploughshare.	હલ નો દાંતો. ફાલ.	hal no dānto. phāl.
Ploughing furrow.	ચાસ.	chās.
Plough (<i>drill</i>).	વાવણિયો.	vāv, aniyo.
Permanent occupant of a farm; one who cannot be dispossessed as long as he pays his revenue.	ધારે-કરી.	dhāre-karī.
Perpendicular.	રૂંદું.	rundun.
Peasant. Farmer.	શેલોત.	shelot.
Pastor.	ભરવાડ.	bharvād.
Pasture land.	ખીડ. કુરન જમીન. ચરાંગણ. વાડો.	bīd. kuran jamīn. char, āngan. vādo.
Pasture.	ધાસ-ચારો. ગો-ચર.	ghās-chāro. go-char.
Police officer (<i>hereditary</i>). Head man of a	પટેલ.	patel.
Pilot. [village.	અકાટી.	arkātī.
Province.	પ્રાંત.	prānt.
Presidency.	ઇલાકો. ખાતું.	ilāko. khātun.
Perimeter.	સીમા-સૂત્ર.	sīmā-sūtr.
Plantation.	તુળ.	tul.
Plantation (<i>rent of land fixed according to</i>).	તુળ-વારી.	tul-vārī.
Pledge.	ગિરો.	giro.
Pledge (<i>under</i>).	આડ-ગિરો.	ād-giro.
Proof (<i>in mult.</i>).	તાળો.	tālo.
Product (<i>in mult.</i>).	ગુણક.	gun-āṅk.
Plant. Shrub.	છોડવો. છોડ.	chhodvo. chhod.
* Palm-tree.	તાડ.	---
Palm-tree (<i>juice of the</i>).	તાડી.	tādī.
Purple fleabane.	કાળી જીરી.	kālī jirī.
Precious stones.	જવાહર.	javāhir.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Privilege, fee, or perquisite.	હક.	hak.
Privilege (<i>holder of such</i>).	હક-દાર.	hak-dār.
Pepper (<i>black</i>).	કાળાં મરી.	kālān marī.
Pepper (<i>white</i>).	સફેદ (or, ઉજળાં) મરી.	safed (or, ujlān) marī.
Pepper (<i>red</i>). Capsicum.	મરચું.	marchuṇ.
Pepper (<i>Guinea</i>).	લવંગિયાં મરચાં.	lavangiyān marchān.
Pork.	સુવર (or, ડુકર) નું ગોશ્ત.	suvar (or, ḍukkar) nuṇ gosht.
Pulse (<i>split</i>).	દાળ.	dāl.
Pulse (<i>ground coarsely</i>).	કોરમું.	kormuṇ.
Pulse (<i>seller of</i>).	દાળિયો.	dāliyo.
Pearls (<i>real</i>).	ખરાં મોતી.	kharān motī.
Pearls (<i>false</i>).	ખોટાં મોતી.	khoṭān motī.
Pedlar.	ફેરિયો.	pheriyo.
Pedlary.	ફેરિયા નો સામાન.	pheriyā no sāmān.
Porphyry.	સંગિ સુમાક.	sangi sumāk. [dām.
Price.	ભાવ. કીમત. નિર્ખ. મોલ.	bhāv. kīmat. nirkh. mol.
Price (<i>market</i>).	બજાર-ભાવ. પાડ. ધારણ.	bajār-bhāv. pād. dhāran.
Price (<i>cost</i>).	બેસત. લાગત. પડત.	beṣat. lāgaṭ. paḍat.
Price (<i>rise of</i>).	તેજ.	tejī.
Price (<i>fall of</i>).	મંદી.	mandī. [rak.
Price current.	નિર્ખ-નામું. ભાવ-પત્રક.	nirkh-nāmuṇ. bhāv-pat,
Price (<i>adjustment of</i>).	નિર્ખ-બંદી.	nirkh-bandī.
Price (<i>apprizer of</i>).	નિર્ખ-દરોગો. નિરખી.	nirkh-darogo. nirkhī.
Paradoxure (<i>a kind of wild cat</i>).	બીગુ. મહાસની બેદ.	biḡu. mahāsanī ūd.
Petition.	અરજી.	arjī.
Petitioner.	અર્જ-દાર.	arj-dār.
President. Chairman.	અધ્યક્ષ. સભા-પતી. પ્રમુખ. સર-નિશીન.	adhyaksh. sabhā-patī. pra-mukh. sar-nishīn.
Plumbago crucible.	સોનું રૂપું ગાળવાની વિલાય તી કુલ્લી. વિલાયતી મૂસ.	sonuṇ ruṇ gālāvā nī, vilāyatī kullī. vilāyāt i mūs.
Potion made of opium diluted with water.	કોસમ્બો.	kosambo.
Provisions.	ખુરાક.	khurāk.
Parapet wall round the mouth of a well.	મોડિયું.	modiyuṇ.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Pig-lead. Pavements in Mosaic. Permanent charges of a	સિસાં ની નળો. વિલાયતી કોબો. સાલાખાદ.	sisāṇ nī nalī. vilāyatī kobo. sāl-ābād.
Paper (a sheet of). Paper (a quire of). Paper (a ream of).	તાવ. દસ્તો. ઘાયો. રેજમ.	tāv. dast, o. ghāyo. rejam.
Papers (printing). Paper (wall).	છાપવાના કાગળ. દિવાલ (or, બીત) પર વળ ગાવવાના કાગળ.	chhāp, vā nā kāgal. divāl (or, bhīt) par valgavvā nā kāgal.
Paper (packing).	પડીકાં બાંધવા ના કાગળ.	paḍikāṇ bāndh, vā nā kāgal.
Porcelain. Chinaware.	ચીની કામ. ચિનાઇ મટોડી નાં વાસણ.	Chīnī kām. Chināī maṭodī nāṇ vāsan.
Premium. (a bounty).	મંડામણી. બખ્શીશ. ધનામ. મનોતી.	mandamnī. bakhshish. inām. manotī.
Exit. Outlet.	નિકાળ.	nikāl.
Post. Pillar. Column.	ખાંબ. ખંબ. થાંબણો. સ્તંભ.	khāmb. khamb. thāmbh. lo. stambh. [kar, vi.
Post, to, (in accounts). Produce.	ખતવણું. ખતવણી કરવી. ઉપજ. નિપજ. ઉત્પન્ન. પેદાશ.	khatav, vṇ. khatav, nī upaj nipaj. utpann. pedāsh.
Petty merchants. Petty broker. Piece of cloth. Piece goods. Piece goods (grey). Piece (an eight-anna). Piece (a four-anna). Piece (a two-anna). PIECE (a quarter-anna). PIECE (two). Half anna. PIE (1/4 of an anna). Preserves. Poppy-seed. Poppy-plant. P	તોણિયાત. ફટકિયો દલાલ. થાન. તાકા. કાપડ. કોરું કાપડ. અર્ધો. અધેલી. પાવલી. બે-આની. ચવલી. પૈસો. દોહોડિયું. સવકો. દહબ્બુ. હાફિકો. અર્ધી. પૈ. મુરબ્બો. ખાશકાસ. ખાશકાસ નું આડ. ખાશકાસ નું ફુલ.	toniyāt. phatakiyo dalāl. thān. tāko. kāpaḍ. koruṇ kā ardho. adhelī. pāvli. be-ānī. chavli. [āko. paiso. dohodiyaṇ. sav, ḍhabbu. haḍīko. ardhī. pai. murabbo. khaaskhas. khaaskhas nuṇ jhād. khaaskhas nuṇ phul.
Bundle. Bale.	ગાંસડી. ગઢો. બચકો. પડી કું. પોટલી. બિંદડી.	gānsaḍī. gaṭṭo. bachko. ṇ. poṭṭī. bīndḍī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Pack-cloth.	બાંધણ. બાંધણું. લિકાફો.	bāndhan. bāndhṇuṇ. lifāfo.
Pack-horse.	બાર-બર-દારી નો ઘોડો.	bār-bar-dārī no ghōḍo.
Packet. Budget.	થેલી. કોથલી.	thelī. kothlī.
Pack-needle.	દાબણ. સુયો.	dābhan. suiyo.
Pack-sack.	ગુણ. ગુણ-પાટ. ગણી.	gun. gun-pāt. ganī.
Pack-saddle.	મૂઠ. ખોગીર.	mūth. khogīr.
Pack-thread. Twine.	સુતળી. દોરી. રસ્સી.	sutlī. dorī. rassī.
Peacock-feathers.	મોરનાં પીછ (or, પીછાં; or, પર).	mor nāṇ pīchh (or, pīchhāṇ; or, par).
Paints.	રંગ.	rang.
Pane. (a square of glass).	કાચ નો તકતો.	kāch no takto.
Planks.	પાટિયાં. તખ્તા.	pāṭiyāṇ. takhtā.
Paper (six sheets of).	છકડી.	chhakḍī.
Paper kettisals.	કાગજ ની છત્રી.	kāgaj nī chhatrī.
Powder. Gun powder.	બારૂ. દારૂ.	bārūt. dārū.
Pomphret.	છમણો. [છમણો.	chhamno. [chhamno.
Pomphret (black).	સર્ગોટા. કાફરી (or, કાળો)	sargotā. kāfri (or, kālo)
Port. Haven.	બારું.	bārūṇ.
Quotient (in division).	ફળ.	phal.
Quit rent of land.	સલામિયા.	salāmiyā.
Quick lime.	કળી ચુનો.	kali chuno.
Quarry.	પથ્થર ની ખાણ.	patthar nī khāṇ.
Quay. Wharf.	ડાંકો. ધાટ.	ḍanko. ghāt.
Regulation. Law.	કાયદો.	kāyado.
Rein (of a carriage horse).	(ગાડીના ઘોડાની) લગામ.	(gāḍī nā ghōḍā nī)
Rein (bearing).	બાગ-ડોર.	lagām. bāg-ḍor.
Rapeseed.	(ઘોડા નો) કાયદો.	(ghōḍā no) kāyado.
Rapeseed oil.	સર્સવ.	sarsav.
Reigning prince.	સરસીયું.	sarsiyuṇ.
Rhubarb.	ગાદી-નિશીન. ગાદી-વાળો.	gāḍī-nishīn. gāḍī-vālo.
Rock-salt.	રેવંચી.	revanchī.
Receipts and disbursements.	સિંધવ. સિંધા-લૂણ.	sindhav. sindhā-lūṇ.
Reciprocal or linking securities, where RYOTS stand securities for one another in Maha-	જામે-ખર્ચ.	jame-kharch.
	સાંકળી જામિન. આંપલી ખર:	sāṅklī jāmin. jhāmplī barah.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
rastra.		
Revenue collection.	ઉદ્ધાત.	ughrāt.
Revenue collector in a district.	કુમાવિસ-દાર. મામલત-દાર.	kumāvis-dār. māmlat-dār.
Revenue collector in a village.	ઉદ્ધાત-દાર. ઉદ્ધાવ-નાર.	ughrāt-dār. ughrāv-nār.
Revenue settlement.	જમા-બંદી.	jamā-bandī.
Revenue survey.	જમીન. જમીન-માપણી.	jarif. jamīn-māpni.
Revenue officer. Record keeper (<i>hereditary</i>).	મજમુ-દાર.	majmu-dār.
Rule (<i>to</i>).	તાણવું.	tān, vūn.
Rice (<i>small flowers of</i>).	કાંબ્રી.	kābri.
Rice (<i>granule of</i>).	કણકી.	kankī.
Rice-banks (<i>stones indicating the boundary marks</i>).	પાલિયા.	pāliyā.
Rice (<i>in husk</i>).	ભાત. ડાંગર.	bhāt. dāngar.
Rice (<i>boiled</i>). [<i>husk</i>].	ધાન. દૂર.	dhān. kūr.
Rice (<i>unboiled without</i>).	ચોખા.	chokhā.
Rice-land.	કેયાડી.	keyārdā.
Rice-beater.	રાનો. ગોલો.	rāno. golo.
Rice-fields.	ભાત ના કુદવા.	bhāt nā kudhā.
Rice-bits (<i>pounded</i>).	વાટલા. વાટલિયા.	vāṭlā. vāṭliyā.
Roots.	મૂળીયાં.	mūliyān.
Roots shooting from the branches of <i>vad</i> , the Indian fig tree, adorned by the Banians.	વડ-વાઈ.	vad-vāi.
Ribbon. Lace. Narrow	શીત.	fit.
Ruby. [tape.	માણેક. લાલ. ચાકૂત.	mānek. lāl. yākūt.
Ruby (<i>small</i>).	ચુની.	chunī.
Reply.	જવાબ. ઉત્તર.	javāb. uttar.
Rejoinder.	રદ-જવાબ. પ્રત્યુત્તર.	radd-javāb. prat, yuttar.
Retort.	સદ-જવાબ.	sadd-javāb.
Receipt.	રસીદ. પાવતી.	rasid. pāvṭī.
Rags.	ચીઝાં. ચીઝયડી. ચુથો.	chithrān. chinghayadi. chuntho.
Rug.	નમ્દો.	namdo.
Rhea fibre. China or Kangra grass fibre.	ચિનાઈ ધાસ.	Chināi ghās.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Rent due on each <i>bigha</i>	વીધોડી.	vīghoṭī.
Resin. [of land.	રાળ.	rāl.
Riggings.	વાહાણ નાં દોડાં.	vāhān nān dordān.
Roll descriptive of land boundaries.	ચક-નામું.	chak-nāmun.
Raisins.	કિરિમસ. ખિરિમસ.	kismis. khismis.
Respondentia.	આવક-ચિટ્ઠી.	āvāk-chiṭṭhī.
Retail (to sell by).	પર્ચૂરણ (or, કિર્કુળ; or, ધુટકળ; or, છટ્ટું) વેચવું.	parchūran (or, kirkul; or, phuṭkal; or, chhuṭ, un) vech, vūn.
Retail-dealer.	ફટકીયો (or, ધુટકળ) વેચનાર.	phatakiyo (or, phuṭkal) vech-nār.
Roll of silk.	કાફડી. [પણ.	kāfdī. [thāpan.
Reserve fund.	ફાલ્તુ (or, રાખી મેલેલી) થા	phāltu (or, rākhī melēlī) thā
Return. Profit.	નાફો. પેદાશ. હાસલ.	nafo. pedāsh. hāsāl.
Rivets.	વાળેલા ખીલા.	vālēlā khilā.
Rust.	કાટ. કિટ્ટ. જંગ.	kāt. kiṭṭ. jang.
Rust of iron or a medicinal preparation from it.	લોહ-મંદુર.	loh-mandur.
Reduction.	ભાંજણી.	bhānjnī.
Reduction (descending).	ઉતરતી ભાંજણી.	utar, tī bhānjnī.
Rule-of-three.	ત્રે-રાશી.	traī-rāshī.
Rule-of-three (double).	પંચ-રાશી.	panch-rāshī.
Ropes.	દોડાં.	dordān. [tasbī.
Rosary.	બેહરખો. જપ-માળા. તરની.	beherkho. jap-mālā.
Row (to).	હાલેસાં મારવાં.	halesān mār, vān.
Ridge cappings.	લોખાંડ ના ઢાપા.	lokhaṇḍ nā dhāpā.
Salt-pan.	અગર. મીઠાગર. નિમક-સાર.	agar. mīṭh-āgar. nimak-sār. lūn-ār.
Sycee silver.	ચાંદી.	chāndī. (P. sīmī <u>khālis</u> . nukraī hugīn).
Silver.	રૂપું.	rūpun (P. sīmī <u>makhlūt</u>).
Silver lametta.	રૂપેરી પેચક.	rūperī pechak.
Seeds. [pida).	કરિયાણું.	kariyāṇuṇ.
Seed of (<i>chironga</i> so	ચારોળી.	chāroli.
Sandal-wood.	સુખાડ. ચંદન.	sukhaḍ. chandan.
Sandal-wood (<i>superior</i>).	મલિયાગર.	maliyāgaruṇ.
Sandal-wood (<i>red</i>).	રક્ત-ચંદન. રતાંજલી.	rakt-chandan. ratānjli.
Sapan wood.		

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Sandal-wood (<i>oil of</i>).	સુખડ નું તેલ.	sukhad nuṇ tel.
Silk.	હીર. રેશમ.	hīr. resham.
Silken.	હીરા-ગળ. રેશ્મી.	hīrā-gal. reshmī.
Silk cloth for <i>dhotars</i> .	પિતાંબર.	pitāambar.
Silk cloth, &c, (<i>inferior</i>).	પિતાંબ્રી.	pitāmbri.
Separate seed from cotton (<i>to</i>).	પિળવું.	pilvun.
Smuggling.	દાણુ-ચોરી.	dān-chorī.
Setting in restraint at the door of a debtor by the creditor for payment.	અડગો. ધર્ના.	aḍango. dharnā.
Scantling (<i>dimensions of a piece of timber, with regard to its breadth and thickness</i>).	પને. પનો.	pane. pano.
Scantlings.	લાકડાં ના રેખ (or, કકડા).	lākdāṇ nā rejā (or, [kakdā]).
Straight.	શિસ્ત.	shist.
Straight boundary.	પાંસરી હદ.	pānsrī had.
Shell.	શીપ. શંખ. કોડો. કોડી.	shīp. shankh. koḍo. koḍī.
Separate. Distinct.	નોખા-નોખ.	nokhā-nokh.
Share. Quota.	વાંટો. વરાડ.	vāṇṭo. varāḍ.
Sow. Plant. (<i>to</i>).	ઓપું. રોપવું. વાવવું.	orvun. ropvun. vāv, vun.
Sowing. Planting.	વાવેતર. વાવણી. રોપણી.	vāvētar. vāv, nī. rop, nī.
Seed.	બી. બીજ. બીયું.	bī. bij. biyun.
Seedling.	રોપો.	ropo.
Seed plot.	કયારો.	kyāro.
Seed time.	વાવણી ની મોસમ.	vāv, nī nī mosam.
Station(a). Zilla.	જિલ્લો. થાણું.	jillo. thānuṇ.
Shirtings (<i>grey</i>).	કોરો શિટિન. [ટિન.	koro shitin. [shitin.
Shirtings (<i>white</i>).	ધોયલો (or, નિખારેલો) શિ	dho, yalo (or, nikhār, elo)
Stack of corn.	અનાજ નો ઓધલો.	anāj no oghlo.
Super-cargo.	કરાણી.	karānī.
Soap. (<i>bar</i>).	સાબુ.	sābu.
Soap earth. Soap stone.	સાબુ ના લાથા.	sābu nā lāthā.
Spring (<i>the first season</i>).	શંખ-ગ્રહ.	shankh-jirun. [rabī.
Summer (<i>the second sea-</i>	વસંત-રતુ. બહાર. રખી.	vasant-rutu. bahār.
	ઉનાળો. ગ્રીષ્મ-રતુ. તાબિ	unālo. grishm-rutu.
	સ્તાન.	tābistān.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Single champion or warrior of rank in Maharashtra.	એકાંદિયંત-માનકરી.	ekāndiyant-mānkari.
Sail.	સડ.	sad.
Sail (<i>jib</i>).	જીબી.	jibī.
Sail (<i>top</i>).	ગાળી.	gālī.
Sail (<i>top gallant</i>).	સપડ.	sabad.
Screens.	પદા. અંતરપટ.	pardā. antar-paṭ.
Salt.	મીઠું. નિમક. લુણ. (સંધવાનું)	miṭhun. nimak. lūn.
Salt (<i>table</i>).	ખાવાનું નિમક. વિલાયતી મીઠું.	khāvā nuṇ nimak. vilāyatī miṭhun.
Silvered glasses.	પારો ચઢાવેલા કાચના તકતા.	pāro chadhāvēlā kāch nā taktā.
Safety fuse,	જામગી. જામગરી.	jāmgī. jāmgari.
Starboard.	ધોસ-ધોરડ.	ghos-bordu.
Ship.	વાહાણ. ગલબત.	vāhān. galbat.
Ship-owner. Mariner.	વાહાણ-વટી.	vāhān-vaṭī.
Ship (<i>entry of</i>).	કોલ	kol.
Settlement for years successively of contracts, lease &c.	સાલ-બંદી.	sāl-bandī.
Sheet lead.	સિસાં નાં પત્રાં. [તો.	sisāṇ nāṇ patrāṇ. [kitto.
Sample. Specimen.	વાનગી. નમુનો. માસ્લો. કિ	vāngī. namuno. māslo.
Survey.	જરીફ. મોજની. માપણી.	jarīf. mojnī. māpnī.
Surveyor.	કલાસર. મોજની-દાર.	kalāsar. mojnī-dār.
Solder.	ડાંખ. ઝાલણ.	dākh. jhālan.
Stationary.	લખવાનો સામાન.	lakhvā no sāmān.
Sleepers.	સડકને ટેકો આપનારા ખુંટા.	sadak ne ṭeko āp-nā khuntā.
Shrimp. Prawn.	સાણિયા.	sāniyā.
Spirits.	અરક. બટ્ટીનો ગાળેલો દારૂ. જલ્લદ દારૂ.	arak. bhaṭṭhī no gālelo dārū. jallad dārū.
Secretary.	મુન્શી. મંત્રી. ચિટણીસ.	munshī. mantri. chīṭṇīs.
Shafts 12 cubits long.	બાહારિયા.	bāhāriyā.
Speculation (<i>in commerce</i>).	સટ્ટો. હેર-ફેર. ઉથલ-પાથલ.	saṭṭo. her-pher. uthal-pāthal.
Speculator.	સટ્ટા-બાજ. ઉથલ-પાથલ કરનાર.	saṭṭā-bāj. uthal-pāthal kar-nār.
Sub-committee.	ઉપ-મંડળી.	up-maṇḍalī.
Spear.	બાણો. નેજો. બરછી.	bhālo. nejo. barchhī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Steel.	તીખું. ખરું લોહું. ગજવેલ. ફોલાદ.	tikhun. kharun lodhun. gajvel. folād.
Steel filings.	તીખાં નો બુકો.	tikhān no bhuko.
Steel in faggots.	તીખાંની જુડી.	tikhān nī judī.
Small shot.	છરા. પારા.	chharā. pārā.
South.	દક્ષિણ.	dakhan. dakshin.
South east.	અગ્નિ-કોણ.	agni-kon.
South-west.	નૈરિત-કોણ.	nairit-kon.
Southern wood.	ડામ્રો. દાવનો.	damro. davno.
Steatites.	સંગિ જીરાહત. સંખ-જીરું.	sangi jirāhat. sankh-jirun.
Sulphur.	ગંધક.	gandhak.
Sulphur (roll.)	આમણસારો ગંધક.	āmansāro gandhak.
Starch.	હાર. કાંજી. કલપ. ખળ. લાહી. (P. નિશાસ્ત:).	hār. kānji. kalap. khal. lāhī. (P. nishāsta).
Spongel-seed.	ઉંટિયા-જીરું.	ūṇṭiyā-jirun.
Spices.	મસાલો. તેજનો.	masālo. tejāno.
Saffron.	કેશર. જાફરાન.	keshar. jāfrān.
Subtraction (in arith.).	બાદ-બાકી.	bād-bākī.
Section (division of a chapter).		
Stone roller.	કલમ. ફસલ. કાંડ.	kalam. fasal. kāṇḍ.
Sackcloth.	વરોટો.	varoto.
Sack of cotton or wool.	તાટ. બોરો.	tāt. boro.
Spinage.	ધોકડું.	dhokḍun.
Sago.	પાલક ની બાજી.	pālak nī bhājī.
Shawl.	સાગુ-ચોખા. સાગુ-દાણા.	sāgu-chokhā. sāgu-dāṇā.
Shawl (double).	શાલ.	shāl.
Spin (to draw out into threads).	દો-શાલા.	do-shālā.
Spinning instrument.	કાંતવું.	kāntvun.
Sapphire.	કોટીલો.	koṭilo.
Sugar.	નીલમ. સનિશ્ચર.	nilam. sanishchar.
Sugar candy.	સાકેર. ખાંડ. ખરું.	sāker. khāṇḍ. būrun.
Stripe of cloth.	ખડી સાકેર. મિસરી.	khadi sāker. misrī.
Stripe (mulls).	દોર્યો.	doryo.
Stripe (gauze).	મલમલ નો દોર્યો.	malmal no doryo.
Stripe (Turkey red).	ગાજ નો દોર્યો.	gāj no doryo.
Stripe (Bengal).	કુસુમ્બી દોર્યો.	kusumbhī doryo.
	બંગાલી દોર્યો.	Bangālī doryo.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Slippers.	સપાટ. હલકા જોડા.	sapāt. halkā jodā.
Safe.	લોઠાં ની તિજોરી.	lodhān nī tijorī.
Scales of balance.	તરાંજવાં. પલ્લાં.	tarājvān. pallān.
Sprout.	અંકુર. પીલો. ખુંટી.	ankur. pilo. khunṭī.
Sprout (<i>to</i>).	પીલો કુટવો. પાત્રાં કુટવાં.	pilo phuṭvo. pātrān phuṭvān.
Tax. Duty. Assessment.	વેરો. મેહસૂલ. પટ્ટી. છાપો.	vero. mehsul. paṭṭī.
Toll. Impost.	દાણ. કર. જગાત.	chhāpo. dān. kar. jagāt.
Tax levied per each well or bucket.	કોસ-વેરો.	kos-vero.
Tax (<i>capitation</i>).	કરમ-વેરો. જાજીયો.	karam-vero. jajiyo.
Tax on grain.	ચુંગી.	chunḡī.
Tax on land.	સાંત.	sānt.
Tax or rent (<i>annual</i>).	વર્સોડી.	varsodī.
Tax levied on a special market for any one thing. [land.	મંડી-માપુ.	mandī-māpu.
Tax levied on alienated	ડિકા-વેરો.	dikā-vero.
Tax gatherer.	દાણી.	dānī.
Tax on wheel.	પટાર.	paṭār.
Tax collected to relieve the village from debt.	ખરી પટ્ટી.	khari paṭṭī.
Tax upon cattle.	ઢોર-વેરો.	dhor-vero.
Town duty.	કસાબ-વેરો.	kasab-vero.
Treasure. Bullion.		
Specie.	નગદી. ખજાનો.	nagdi. khajāno.
Treasurer. Keeper of the wardrobe.	જામદાર. ખજાન-ચી.	jām-dār. khajān-chī.
Tamarind (<i>the tree and its fruit</i>).	આમ્લી.	āmli.
Tamarind (<i>dried</i>).	આંબોસી.	ambosī.
Turmeric.	હાલદ. હાલદર.	halad. haldar.
Turmeric (<i>zedoary</i>).	આંબા-હાલદ.	āmbā-halad.
Tortoise shell.	કચકડું.	kachakḍuṇ.
Turkey red (<i>die of safflower</i>).	કુસુમ્મો. કુસુમ્બો.	kusummo. kusumbho.
Turkey-red (<i>red-colour- ed</i>).	કુસુમ્મી. કુસુમ્બી.	kusummī. kusumbhī.
Turkey safflower	કસમ્મ કસમ્બ	kusumm kusumbh

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Turkey-red scarfs.	કુસુમ્બી ડપોટા.	kusumbhī ḍapoṭā.
Twist. Cotton Yarn.		
Cotton thread.	ગોડિયું. સુતર. તાંતણા.	godiyun. sutar. tāṭṇā.
Thread (reel).	કાટલાં નો દોરો.	kāṭlān no doro.
Thread (card).	પાનાં નો દોરો.	pānān no doro.
Toll-gatherer.	નાકે-દાર.	nāke-dār.
Turcois.	પિરોજો.	pirojo.
Topaz.	પોખરાજ.	pokhrāj.
Tallow. Fat.	ચરબી.	charbī.
Tar. Pitch.	રાળ. ડામર. તાર.	rāl. dāmar. tār.
Tack.	ચુંક. બરાંર. ખીલી. નાની ખંખ.	chuṅk. barār. khilī. nānī mekh.
Tow-boat.	પાગર.	pāgar.
Tow (to).	પાગર બાંધવી.	pāgar bāndh.vī.
Turner's lathe.	ખરાદ. સંઘાડો. ચર્ચ.	kharād. sanghāḍo. charkh. [garo.
Turner.	ખરાદી. કંતાડી. ભમ-ગરો.	kharādī. kantārī. bham-
Thrash (to).	ખાંડવું. ઝાટકવું. જુડવું.	khāṇḍ.vuṇ. jhāṭak.vuṇ.
Thrashing floor. Bran-		jhud.vuṇ.
yard.	ખળી.	khali.
Teak wood or tree.	સાગ. સાગ-વાન.	sāg. sāg-vān.
Teak-wood fence.	સાગ-વાની લાકડાં ની કૂડ.	sāg-vānī lākdāṇ nī kūḍ.
	સાગલી ક્યારા.	sāgḷī kyārā.
TANJIB (p. Tan-zib).	હાલ્કી જાગ-નાથી. તંજિબ.	halkī jagannathi. tan-jib.
Threads unwoven left at the end of a piece of cloth.	આંત્રી.	āntrī. [jardo.
Tobacco.	તાંબાકુ. તમાચુ. જર્દો.	tambāku. tamākhu.
Tincal. Borax.	ટંકણુ-ખાર. ખડિયો-ખાર.	ṭankan-khār. khadiyo- khār. [kalābatuṇ].
Tinsel.	ખોટો કસબ (or, કલાખટું).	khoṭo kasab (or,
Tarpaulin.	તાલ-પત્રી.	tāl-patrī.
Tin.	કલ્લઈ. કથીર. કથીલ.	kallaī. kathīr. kathīl.
Tin plate.	પટું.	patruṇ.
Tin foil.	બેગદ.	begad.
Tin block.	કલ્લઈ (or, કથીલ) ના પાટ લા.	kallaī (or, kathīl) nā pāṭlā.
Tough, also, adhesive.	ચિકાટ.	chikaṭ.
Toys.	રમકડાં. ખિલોણાં.	ramakḍān. khilonān.
Travelling merchant.	વાંજારો.	vanjār.o.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Texture. Web.	વણતર. વણાટ. કુમાશ. પોત. વળ.	vanṭar. vanṭaṭ. kumāsh. pot. val.
Texture (<i>of fine</i>).	કુમાશ-દાર.	kumāsh-dār.
Things taken, on credit, for approval.	જાંગડ.	jāngad.
Tiffin. Luncheon.	ફારાલ. ચવેણું. થોક. જલ- પાન. ટિફિન.	pharāl. chavenun. thok. jal-pān. tiffin.
Tide. Flux and reflux.	પાણી ની ચઢ-ઉતર. ભરતી- ઝોટ.	pānī nī chadh-utar. bhartī-ot.
Tide (<i>flood</i>).	ભરતી. વીલ.	bhartī. vil.
Tide (<i>ebb</i>).	ઝોટ.	ot.
Tide (<i>spring</i>).	ઉધાન.	udhān.
Tide (<i>neap</i>).	ભાંગ. ઝોછી ભરતી	bhāng. ochhī bhartī.
Tide-waiter.	ઘાટ-વાળો. જકાતી.	ghāt-vālo. jakātī.
File.	નળિયું. નેવું. કવેલુ.	naliyun. nevun. kavelu.
File (<i>large</i>).	દાપો.	dhāpo.
File (<i>galvanized iron</i> <i>ridge</i>).	વિજળિક લોઢાં નો દાપો.	vijlik lodhān no dhāpo.
Packlers' benches.	ચિતારા ના બાંક (or, બાજટ).	chitārā nā bānk (or, bājat).
To the right. (<i>nautical</i>).	ધોસ.	ghos.
Umbrella.	છતરી.	chhatrī.
Vote. Proposal.	મત.	mat.
Vote (<i>seconding a</i>).	અનુ-મત.	anu-mat.
Vote (<i>to carry unani-</i> <i>mously</i>).	સ્વિકાર્યું.	svikār, vūn.
Village. (<i>in ā</i>).	ગામ. મોજે.	gām. moje.
Village (<i>public space</i> <i>held in per-</i> <i>manent farm by an</i> <i>inām-dār</i>).	મોજે.	choro.
Village guard.	ઇજાફત-ગામ.	ijāfat-gām.
Village accountant (<i>in</i> <i>Gujarat</i>).	વર્તનિયો.	vartaniyo.
Village accountant (<i>in</i> <i>Maharashtra</i>).	તલાટી.	talāṭī.
Village watchman.	કુલકરની.	kulkarnī.
Village expenses.	રામોસી. રાવણિયો.	rāmosī. rāvaniyo.
Vermillion.	ગામ-સાદડ.	gām-sādad.
Vermillion box.	હિંગલો.	hinglo.
	હિંગલોકિયું.	hinglokiyūn.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Velvet.	મખમલ.	makhmal.
Varnish.	રોગાન.	rogān.
Veal.	વાછડા નું ગોસ્ત.	vāchhardā nuṇ gosht.
Vortex. Whirlpool.	વંટોલિયો.	vanṭoliyo.
Vitriol (blue). Sulphate of copper.	મેર-થુથુ. તૂતિયા.	mor-thuthu. tūtiyā.
Vitriol (green). Nitrate of copper.	હિરાકસી.	hirākasi.
Vitriol (white). Sulphate of zink.	સફેદ મેર-થુથુ. સફેદ તૂતિયા.	safed mor-thuthu. safed tūtiyā.
Virdigris.	જંગાર. જંગાળ. કળંક.	jangār. jangāl. kalank.
Weed and wild growing grass.	તાણસ.	tanās.
Weeds. Useless plant.	નીંદણુ. નીરજ.	nīdan. nīraj.
Weed (to).	નીંદવું.	nīd, vūṇ.
Water place for cattle at a well.	એરો. હવાડો.	ero. havādo.
Wood leder.	લોધર.	lodhar.
Wax-candle.	મોમ-બત્તી. મીણ-બત્તી.	mom-battī. mīn-battī.
Wardrobe. Royal treasury.	જામ-દાર-ખાનું. પાદ-શાહી ખાનનો. ગાદી ની દોલત. જવાહિર-ખાનું.	jām-dār-khānuṇ. pād-shāhī khajāno. gādi nī dolat. javāhir-khānuṇ.
Wool.	ઊન.	ūn.
Warp.	તાણો. ઊંચું સુતર.	tāno. ubhuṇ sutar.
Woof.	વાણો. આડું સુતર.	vāno. āḍuṇ sutar.
Will. Testament.	વસીયત-નામું. વારસ-નામું. મૃત્યુ-પત્ર.	vasīyat-nāmuṇ. vāras-nāmuṇ. mṛityu-patr.
Well boring tackle.	કુવો ખોદવા ના કપ્પા.	kuvo khodvā nā kappā.
Water twist.	સફેદ સુતર. ઉંચી જાત નું સુતર.	safed sutar. unchī jāt nuṇ sutar.
White gauze.	સફેદ ગાજ.	safed gāj.
White ground prints.	સફેદ ભીંચ નું છાપેલું કાપડ.	safed bhōnya nuṇ chhāp, eluṇ kāpad.
Winter (the fourth season).	શિયાળો. થંડી ના દિવસ. ટાહાડ ની મોસમ. જમિસ્તાન.	shiyālo. thandī nā divas. ṭāhād nī mosanī. jamistān.
Weights.	જોખ. વજન.	jokh. vajan.
Weight (light).	હલકો માલ. ઉભાર માલ.	halko māl. ubhār māl.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Weight (<i>dead</i>).	સંગીન માલ. ભારી ખોજો.	sangīn māl. bhārī bojo.
Wholesale (<i>to sell by</i>).	જથાબંધ (or, એકદર; or, સામુંડું; or, ઉદ્ધડું; or, થોકબંધ) વેચવું.	jathā bandh (or, ek andar; or, sāmṭun; or, udhdun; or, thok bandh) vech, vun.
Weave (<i>to intertwine</i>).	વણવું.	van, vun.
Weaver.	વણ-કર.	van-kar.
Wire.	તાર. સળી.	tār. salī.
Wire to file papers.	માર્ક્યુ.	mārkhū.
Wire-maker.	તાણિયો.	tāniyo. [jatarḍun.
Wire-drawer.	જંતર-પટ્ટી. તાર-કશ. જતડું.	jantar-paṭṭī. tār-kash.
Wheel.	ચર્ખ. ચાક. ચક્કી.	charkh. chāk. chakkī.
Wheel (<i>spinning</i>).	ચર્ખો.	charkho.
Wind mill.	ચગખી. પવન-ચક્કી.	charkhī. pavan-chakkī.
Wristlet. Bracelet.	પાંચેચી. બાંગડી.	pahonchī. bāngḍī.
Wristlet of glass.	કાચ ની બાંગડી. ચીતર-જ.	kāch nī bāngḍī. chītar-l.
Wristlet of ivory or wood.	ચુડી.	chudī.
Yarn (<i>in general</i>).	સગળો જાતનું સુતર. દોરો.	sagli jāṭ nuṇ sutar.doro.
Yarn (<i>bad or spoilt</i>).	સુતર નો કચરો.	sutar no kachro.
Yard (3 feet).	વાર.	vār.
Yard ($\frac{3}{4}$ of a).	ગજ.	gaj.
Yellow metal sheathing.	પિત્તાળ ની સીલિંગ.	pittal nī siling.
Zink. Spelter.	જસત. જસદ.	jasat. jasad.
Zink sheets.	જસત નાં પત્રાં.	jasat nāṇ patrāṇ.
Zink sheets (<i>perforated</i>).	જસત નાં આંધ્રાં પાટલાં પત્રાં.	jasat nāṇ āndhrāṇ pād,elāṇ patrāṇ.
Zink or spelter in slabs.	જસત ના પાટલા (or, તકતા).	jasat nā pāṭlā (or, taktā)

ADDITIONAL WORDS

COLLECTED WHILST THE FOREGOING VOCABULARY PASSED THRO'
THE PRESS.

Antimony.
Anchor.
Aback.

સુર્મો.
લંગર. નાગર. લોથારી.
બાક્સી.
બદામ.

surmo.
langar. nēgar. lothārī.
bāksī.
badām.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
AMARANTHUS POLYGAMUS.	ચોળાઈ ની બાજી.	cholāi nī bhājī.
Barrel. Cask.	પીપ.	pīp.
Brick.	ઉંટ.	int.
Bundle of grass.	પુલી.	pulī.
Bundle of hay.	પુલો.	pulo.
Bill at sight.	તરત મુદ્દત ની હુંડી.	tarat muddat nī hundī.
Betel leaf.	પાન. તંબોલ.	pān. tambol.
Betel nut.	સોપારી.	sopārī.
Bowesprit. (nautical).	સબદરો.	sabdaro.
Blood stone.	લીલો પથ્થર.	lilo patthar.
Boiler composition.	બાઇલર પર ની ગરમી ને સંભાળવા નો મુલખમો.	boiler par nī garmī ne samhāl,vā no mul ammo.
Boiler tubes.	બાઇલર ની ધાતુ ની નળી.	boiler nī dhātū nī nalī.
Bolt.	ખીલી.	khilī.
Brass button.	પિત્તલ નું બોરિયું.	pittal nuṇ boriyuṇ.
Cloth made of thick silk in China.	પાજ.	pāj.
Cloth made of thin silk in China.	ગાજ.	gāj.
Cloth made of silk in China; country dyed and spotted.	બાંધણી.	bāndhni.
Cloth made of silk in China; country dyed, spotted, and embroidered.	બાંટ.	bāṇṭ.
Cloth made of silk in China with a brocaded border.	કાર-ચોખી.	kār-chobī.
Cloth made of silk in China with an embroidered border.	ગારો.	gāro.
Cloth made of silk in Surat.	ઘાટ.	ghāt.
Cloth made of inferior silk in China.	ઘાટ-પોત.	ghāt-pot.
Cardamum.	એલ્ચી.	elchī.
Cork.	બુચ. દાટો. બંગ.	buch. dāto. bang.
Cinnamon. Cassia.	તૈ. દાલ-ચીની.	tai. dāl-Chīnī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Crops (<i>the last & poor</i>).	ચીણા.	chīnā.
Cutlery.	ધાર-વાળાં હથ્યાર. છરી-કાંટા.	dhār-vālān hathyār. chhari-kāntā.
Carpet.	શેત્રંજી. ગાલીચો. જાળમ.	shetranjī. gālichō. jājam.
Carpet (<i>large</i>).	ચોકાલ.	chophāl.
Clay deposited by the flood of the river.	ચગુ.	chagun.
Cloves.	લવંગ.	lavang.
Crystalware.	બિલોર-કામ.	bilor-kām.
Copper-foil.	ડાંખ-પાનાં.	dākh-pānān.
China tiles or bricks.	ચિનાઇ લાદી.	Chināi lādī.
Capital. Principal fund.	બંડોલ.	bhandol.
Capital of shareholders (<i>paid up</i>).	ભાગી-દારો (or, માલિકો) ની ભરાયલી થાપણ.	bhāgi-dāro (or, mālek,o) nī bharā.yali thāpan.
Capital paid up on the first issue of shares.	પેહેલી (or, નવી) થાપણ આપે ભરાયલાં નાણાં.	peheli (or, navī) thāpan khāte bharā.yalān nānān.
Cash credits.	રોકડ અનામત.	rokaḍ anāmat.
Cash credit undrawn.	નહી-ઉપાડેલી રોકડ અનામત.	nahī-upāḍeli rokaḍ anāmat.
Current account.	ચાલુ ખાતું.	chālu khātun.
Corrugated iron sheets.	નળિયાં ના આકારમાં વાળેલાં લોખંડ નાં પત્રાં.	naliyān nā ākār mān vālelān lokhand nān patrān.
Crackers. (<i>see P. 66</i>).	ફટાકા. ફટાકા.	phaṭākā. phaṭākrā.
Chemical products.	રસાયની પદાર્થ (or, પેદાશ).	rasāyanī padārth (or, pedāsh).
Canvas.	કંતાન.	kantān.
Coppers (<i>white</i>).	કોપર-બારાસ.	coper-barās.
Confectionery.	મિઠાઈ. સુખડી.	miṭhāi. sukhḍī.
Crates of crockery.	ચીની કામ ના કંડિયા.	Chīnī kām nā kandiya.
Drugs oil.	વાસાણાંનું તેલ.	vasānān nun tel.
Envelope.	પડ-બીડિયું. લીફો.	paḍ-biḍiyun. lifāfo.
Feather fans.	પીછ ના પંખા.	pīchh nā pankhā.
Flask.	સુરાહી.	surāhī.
Flask of leather.	કુપ્પી. કુપ્પો.	kuppī. kuppo.
Flint.	ચક્રમક નો પથ્થર.	chakmak no patthar.
Ginger (<i>green</i>).	આદુ. (<i>S.</i> આદ્રક).	ādu (<i>H.</i> adrak).
Ginger (<i>dry</i>). Zinziber.	સુંઠ.	sunth.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
* Ginger (<i>preserved</i>). Gall-nuts (<i>Indian</i>). Gall-nuts (<i>Persian</i>).	આદા નો મુરબ્બો. હડો-બેરાં. માયાં. માય-ફલ. માજુ.	ādā no murabbo. hardān-berān. māyān. māya-phal. māju.
Gilt moulding.	સોનેરી ઢોળ ચઢાવેલી કિનારી.	sonerī dhol chadhāv,elī kinārī.
Glass balls.	કાચ ના દડા.	kāch nā dadā.
Hatchway.	ફાલકું.	phālkuṇ.
Hoarhound leaves.	પાચ-પાન.	pāch-pān.
Iron buckets.	લોહાં ની બાલદી (or, ડોલ; or, પોહોરો).	lodhān nī bāldī (or dōl; or, pohoro).
Lac (<i>shell</i>).	લાખ.	lākh.
Lac (<i>button</i>).	આપડા-લાખ.	chāpdā-lākh.
Lac (<i>dye</i>).	લાખ નો રંગ.	lākh no rang.
Lac (<i>seed</i>).	બોરડી ની લાખ.	bordī nī lākh.
Lac (<i>stick</i>).	ડાંખલી સાથ ની લાખ.	dānkhli sāth nī lākh.
Lead ore.	ખોટો મુર્મો. હલકો મુર્મો.	khoto surmo. halko
Lock.	કળ.*	kal.* [surmo.
Loomsand.	સાંચો સાફ કર્વા ની રેતી.	sāncho sāf kar,vā nī retī.
Looking glass.	આરસી. આર્સો. આઈ નો.	ārsī. ārso. ā.ino. darpan.
Matches.	કાંડી. દિવા-સળી. [દર્પણ.	kāṇḍī. divā-salī.
Padlock (<i>a pendent or hanging lock</i>).	તાળું. કુલકું.	tālun. kulf. [jins).
Perfumery.	સુગંધી પદાર્થ (or, જીનસ)	lu-gandhī padārth (or,
Pistachio-nuts.	પસ્તાં. પસ્તમ.	pastān. pastam.
Sewing machine.	સીવંશ નો સાંચો.	sīv,vā no sāncho.

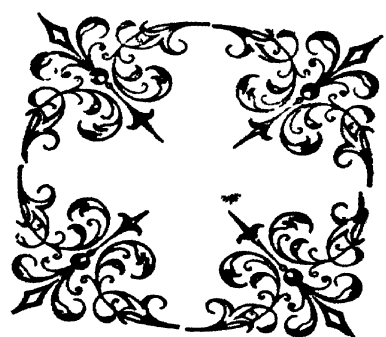
THE FOLLOWING IS A LIST OF WORDS DENOTING COVERT NUMBERS USED IN GUJARATI.

One.	કેળ. નવવાણું.	kel. nav,vāṇuṇ.
Two.	ધર. અઠ્ઠાણું.	dhar. aṭṭhāṇuṇ.
Three.	ઉધાન.	udhān.
Four.	ગોથ.	goth.
Five.	મુલ.	mul.
Six.	છેલી.	chheli.
Seven.	સમર.	samar.

* The word *kal* is also applied to the *trigger of a musket*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Eight.	મંગ.	māng.
Nine.	જનસ.	janas.
Ten.	આંગલ	āngal.
Eleven.	કેળ-પડી.	kel-paḍi.
Twelve.	ધર-પડી. ગોદાવરી.	dhar-paḍi. godāvri.
Thirteen.	ઉધાન-પડી.	udhān-paḍi.
Fourteen.	ગોથ-પડી.	goth-paḍi.
Fifteen.	મુલ-પડી.	mul-paḍi.
Sixteen.	છેલી-પડી.	chheli-paḍi.
Seventeen.	સમર-પડી.	samar-paḍi.
Eighteen.	મંગ-પડી.	māng-paḍi.
Nineteen.	જનસ-પડી	janas-paḍi.
Twenty.	કુંડી.	kundi.
Twenty-five.	સવા-કુંડી.	savā-kundi.
Thirty.	દોહોડ-કુંડી.	dohod-kundi.
Thirty-five.	પોણા-બે-કુંડી.	ponā-be-kundi.
Forty.	બે-કુંડી.	be-kundi.
Forty-one.	બે-કુંડી-ને-કેળ.	be-kundi-ne-kel.
A quarter.	લીડી. સલી.	liṭi. salī.
A half.	વીલ.	vil.
Three quarters.	ત્રણ-પાન.	tran-pān.

A decorative rectangular border with a repeating floral and scrollwork pattern, enclosing the title text.

PART VI.
MEDICAL PHRASES.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
1. What is the matter with you ?	૧. તમ ને શું થયું છે ?	tam ne shun tha,yun chhe ?
2. I have got a fever.	૨. મ ને તાવ (or, બોખા ૨) આવે છે.	ma ne tāv (or bokhār) āve chhe.
3. When were you taken ill ?	૩. ક્યાર-થી તમે માંદા પડ્યા છો ? (or) તમે ક્યારે માંદા પડ્યા ?	kyār-thī tame mādā paḍyā chho ? (or) tame kyāre mādā paḍyā ?
4. Last night at bed time.	૪. કાલ રાતે સુવા જતી વેળા.	kāl rāte suvā jatī velā.
5. What do you complain of ?	૫. તમને શું દુઃખ (or, દર્દ) છે ?	tam ne shun dukh (or, dard) chhe ?
6. I have great pain and giddiness in the head, my skin is very hot, and I have great thirst.	૬. મારું માથું ઘણું દુઃખ છે, ભાળ (or, ફેર) આવે છે, શરીર ખુબ ઉગ્નું, અને તરસ ઘણી લાગે છે.	mā,run māthun gha, nun dukhe chhe, bhol (or, pher) āve chhe, sharīr bahu unun, ane taras ghanī lāge chhe.
7. Let me feel your pulse.	૭. તમારી નાડ જોવા દો. (or) તમારી નાડ દેખાડો.	tamārī nād jō,vā do. (or) tamārī nād dekh, āḍo.
[tongue.]		
8. Show me your	૮. તમારી જીભ દેખાડો.	tamārī jīb dekhāḍo.
9. Have you a bad taste in your mouth ?	૯. શું તમારાં મોહોડાં નો સ્વાદ બગડેલો લાગે છે ?	shun tamārān mohō, dān no svād bagḍelo lāge chhe ?
10. Yes, I have great clamminess and a very bitter taste in my mouth ; especially in the morning.	૧૦. હા, મારાં મોહોડાં માં ચિકાસ ધણો, અને સ્વાદ ખુબ કડવો લાગે છે; ઘણું-કરી ને સવાર ની વેળા.	hā, mā,rān mohōḍān mān chikās ghano, ane svād bahu kaḍvo, lāge chhe ; ghanun-karīnē savār nī velā.
11. Have you any sickness at the stomach ?	૧૧. શું તમારો જીવ કળ મળે છે ? (or) તમને ઉલટી આવે છે ?	shun tamāro jīv kal, male chhe ? (or) tam ne ultī āve chhe ?
12. Yes, I have ; and last night I vomited once.	૧૨. હા, મારો જીવ મળ મળે છે; અને ગઈ રાતે એક વાર ઉલટી (પણ) આવી.	hā, mā,ro jīv malmale chhe ; ane gāī rāte ek vār ultī (pan) āv,i.
13. Was the matter you vomited bitter ?	૧૩. એક (or, ઉલટી) ને આવી તે કડવી હતી ?	ok (or, ultī) je āv,i te kaḍvī ha,tī ?
14. Yes, very bitter indeed.	૧૪. હા, ઘણીજ કડવી હતી.	hā, ghanīj kaḍvī ha,tī.
15. Have you any appetite ?	૧૫. તમ ને બુખ લાગે છે ?	tam ne bhukh lāge chhe ?

ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
1. tum ko kyā hū,ā hai ?	tu rā chi 'āriz shud,ā ?
2. mujh ko tap ā,tī hai.	tap kardā,am.
3. kab-se tum bīmār hū,e ho ? (or) tum kab bīmār hū,e ?	chand gāh hast ki nā- <u>khush</u> shud, ā,ī ? (or) kai nā- <u>khush</u> shud,ī ?
4. kal rāt ko so,ne ke waqt.	dī-shab waqt,ī <u>khāb</u> .
5. tum ko kyā dukh (or, dard) hai ?	chi dard dār,ī ?
6. me,rā sir bahut dukh,tā hai, aur chakkar ā,tā hai, badan bahut garm, aur pyās bahut-sī lag,tī hai.	dard,ī sar wa daurān dār,am, wa badan,ī man bisyār garm, wa tishna,gī bisyār <u>ghālib</u> ,ast.
7. tum,hārī natz to dekh,ūn. (or) tum,hārī nād dikhā,o.	nabz,ī <u>khud</u> rā ba man bi,numā.
8. tum,hārī jibh dikhā,o.	zabān,ī <u>khud</u> rā bi,numā.
9. kyā tum,hāre munh kā maza <u>khārāb</u> hai ?	āyā dar zā,ikā,ī tū ta'm,ī bad ma'lūm mī,shaw,ad ?
10. hān, mere munh meñ bahut chiktāwā (or, laslasāhat), aur maza bahut kadwā hai ; <u>khusūs</u> fajar ke waqt.	bali, dar dihān,ī man luzūjat bisyār,ast, wa ta'm bisyār talkh mī,bāsh,ad ; <u>khusūs</u> ,an ba waqt,ī subh.
11. kyā tum,hārā jī matlātā hai ? (or) tum ko ultī ā,tī hai ?	āyā dil,at bar-ham-mī, <u>khur</u> ,ad ? (or) tahauwu' mī,shaw,ad ?
12. hān, matlātā hai ; aur kal rāt ko ek bār kai (bhi) hū,ī. [kadwī thī ?	bali, dil,am bar-ham-mī, <u>khur</u> ,ad ; wa dī-shab yak dafa kai (niz) kard am.
13. mawādd jo kai meñ gir,ā, so kadwā thā ? (or) ultī jo hū,ī, so	āyā mawādd,ī ki bā kai <u>khār</u> shud, talkh būd ?
14. hān, bahut hī kadwā thā.	bali, bisyār talkh būd.
15. tum ko bhūkh lag,tī hai ?	āyā ishtihā,ī ta'am dār,ī ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
16. Very little.	૧૬. ઘણી થોડી.	ghanī thoḍī.
17. Are your bowels regular?	૧૭. આડો (or, પેટ) બરાબર આવે છે ?	jhāḍo (or, pet) barābar āv, o chhe ?
18. I am rather costive.	૧૮. મારું પેટ લગભગ બંધ (or, કબજ) છે.	mā, ruṇ pet lagār bandh (or, kabaj) chhe.
19. When were your bowels opened ?	૧૯. આડો ક્યારે આબ્યો હતો ?	jhāḍo kyāre āv, yo ha, to ?
20. This morning.	૨૦. આજ સવારે.	āj savār.e.
21. Have you any pain in your limbs ?	૨૧. તમારાં શરીર નાં સાંધાઓ માં કાંઈ દુઃખ છે ?	tamārāṇ sharīr nā sāndhā, o māṇ kāṇī dukh chhe ?
22. No, I have no pain except in my head.	૨૨. નહીં, માથાં નાં દુઃખ વિના, બીજી કાંઈ દુઃખ નથી.	nahīṇ, māthāṇ nāṇ dukh vinā, bijuṇ kāṇī dukh na, thī.
23. What do you think is the cause of your illness ?	૨૩. શા થી તમને આ પીડા થઈ, તેનું કારણ કાંઈ તમને માલુમ છે.	shā thī tam ne ā piḍā thaī, te nuṇ kāraṇ kāṇī tam ne mālum chhe ?
24. Getting wet three or four days ago.	૨૪. ત્રણ થી ચાર દિવસ ઉપર હું વરસાદ માં ભિનાયો (or, ભિંબ્યો) હતો.	tran yā chār divas upar huṇ varsād māṇ bhinā, yo (or bhinjā, yo) ha, to.
25. You must take an emetic.	૨૫. ઓઝારી લાવે એવું ઔષધ (or, ઓસડ) તમને ખાવું (or, પીવું) જોઈયે.	okāri lā, ve evuṇ aushadh (or, osad) tam ne khā, vuṇ (or, pī, vuṇ) joīye.
26. Very well, I shall be very happy to take any thing you order.	૨૬. ધણું સારું, તમે જે ફરમાવશો, તે હું ખોટા હરખ થી ખાઈશ (or, પીશ).	ghanuṇ sārūṇ, tame je farmā, v, sho, te huṇ moṭā harakh thī khāī, sh (or, pī, sh).
27. Dissolve this powder in a cupful of cold water, and drink one half of it now, and the other half, fifteen minutes afterwards, if it does not make you vomit.	૨૭. આ ચૂરણ (or, ભુકી; or, ફાકી) એક આલાં ટાહાડાં પાણી માં મેળવીને અડધું હમણાપીયો, અને પંદર પળ* માં બીજા ઓઝારી નહીં આવે, તો બાકીનું પીજો.	ā chūran (or, bhuki; or, phāki) ek pyālāṇ ṭāhādāṇ pānī māṇ melv, īne ardhūṇ hamnā pī, yo, ane pandar pal* māṇ jo okāri nahīṇ āv, e, to bākī nuṇ pī, jo.
28. As soon as you	૨૮. જીવ કળમળવા (or,	jīv kalmal, vā (or,

* Strictly speaking, an Indian pal signifies a moment, the sixtieth part of a ghadi (two

ANGLO-HINDI.

16. bahut thodi.
 17. jhādā (or, dast) barābar ho, tā hai?
 18. me, rā peṭ zarra kabz (or, band) hai.
 19. peṭ kab ā, yā thā? (or) dast kab hū, ā thā?
 20. āj fajar ko.
 21. tum, hāre badan ke sāndon (or, a'zā) meṅ kuchh dard hai?
 22. nahīn, sir ke dard ke-siwā, aur kisī jagah par dard nahīn.
 23. tum, heṅ kuchh ap nī bīmār, ī kā sabab ma'lūm hai?
 24. tīn chār din hū, e main barsāt meṅ bhig, ā thā.
 25. tum ko kai ā, ne kī dawā khā, yā (or, pī, yā) chāhiye.
 26. bahut achchhā, jo kuchh ap farmā, oge, so badī khushī se khā, ūngā (or, pī, ūngā).
 27. yih pudiyā (or, chūran) pyāla bhar thandhe pānī meṅ milā, kar ādhā ab-hī pī, yo, aur pandra pal* ke-pīchhe agar ultī na ā, we, to bā, kī ādhā pī, jo.
 28. jī matlā, te hī do tīn pyāle

ANGLO-PERSIAN.

- bis-yār kam.
 āyā itlāk muwāfiqī kā, ida mī, shaw, ad?
 kādr, ī yubūsāt, ast.
 kai itlāk shud, a?
 im-rūz sub, h.
 dar a'zā, ī tū dard, ī hast?
 na, ba-juz dard, ī sar, dīgar dard, ī (dar a'zā) nīst.
 sabab, ī nā-khushī, yī khud rā mī, dān, ī?
 sī yā chahār rūz kabl ba wāsita, ī bārish tar shud, am.
 tū bāyad dawā, ī kī kai biyār, ad, bi, khur, ī.
 bis-yār khūb, har-chi farmā, īd, man ba ashadd, ī razā, ī khud khāh, am khurd.
 īn safūf rā bā yak piyāla āb amīkht, a nisf hālā tanāwul kun, wa agar tā pānz-dah dakīka kai na yā, yad, nisfī bāki mānda rā ham bi, khur.
 dar waqt, ī kī tu rā tahauwu'

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
get sick at stomach, drink two or three cupsful of warm water to promote the vomiting.	ચુંથાવા) માંડતાંજ-વાર બે ત્રણ પ્યાલાં ઉનું પાણી પી ને, કે ઓકારી સારી-પઠે આવે (or, ઉલટી સારી-પે રે થાય).	chunthā,vā) māṇḍ,tānj-vār be tran pyālān unun pānī pījo, ke okārī sārī-paṭhe āve (or, ultī sārī-pere thā, ya).
29. Do you understand what I have said to you ?	૨૯. જે-જે મેં તમ ને કહું, તે તમે સમજ્યા ?	je-je men tam ne kah, yun, te tame samajyā ?
30. Yes, what must I eat ?	૩૦. હા, હું સમજ્યો;(પણ) આહું શું ખાઉં ?	hā, hun samajyo ; (pan) khānun shun khā,un ?
31. You must eat nothing to-day but <i>kānji</i> .	૩૧. આજ કાંજ (or, પેજ) વિના બીજું કંઈ ખાવું નહીં.	āj kānji (or, pej) vinā bijun kānī khā,vun nahīn.
32. Do not cover yourself with too many clothes, but keep yourself as cool as you can.	૩૨. ઘણાં લુગડાં આંગ ઉપર રાખશો માં, બની-આવે ત્યાં-લગી શરીર ને ટાહડું રાખો.	ghanān lugḍān āng upar rākḥ,sho mān, banī-āve tyān-lagī sha, rīr ne ṭāhāḍun rākḥ.o.
33. I shall see you again in the evening.	૩૩. હું ફરી સાંજે તમે ને જોવા આવીશ.	hun phari sājhe tam ne jo,vā āvīsh.
34. I am very much obliged to you for your kindness.	૩૪. તમારી કૃપા મા રા-ઉપર ધણી છે, તેથી હું તમારે ઉપકારી છું.	tamārī kripā mā,rā-upar ghanī chhe, te thī hun tam,āro upkārī chhun.
35. How do you feel now ?	૩૫. હમણા તમે કેમ છે ?	hamnā tame kem chho ?
36. I feel a little better since morning.	૩૬. સવાર પડ્યા પછી હું જરા સારી-પઠે છું.	savār paḍyā pachhī hun jarā sārī-paṭhe chhun.
37. How often did the medicine make you vomit ?	૩૭. આ ઓસડ પીધા થી કેટલી વાર ઉલટી થઈ ?	ā osad pī,dhā thī ketlī vār ultī thā,i.
38. Four times very copiously.	૩૮. ચાર વાર સારી-પઠે ઉલટી થઈ.	chār vār sārī-paṭhe ultī thā,i.
39. Has it purged you ?	૩૯. તેથી કંઈ પેટ આબ્યાં કે નહીં ? (or, ઝાડો થયો કે નહીં ?)	te thī kānī peṭ āvyān ke nahīn ? (or, jhāḍo thā,yo ke nahīn) ?
40. No.	૪૦. નહીં.	nahīn.
41. Have you any	૪૧. હમણા તમારે માથું	hamnā tam,ārun

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

garm pānī ke pījo, tā-ki kai shawād, dū si piyāla ābi garm bi, farāghat se ho,we (or, ultī achchhī khur, tā mu'in dar kai shawād. tar, h ho,we).

29. jo-jo main ne tum se kahā, 'so ān-chi man ba tū guftam, tum samjh, e ? fahmīdī ?

30. hān, main samjhā ; (par) bali, fahmīd, am ; (hālā) ghizā chi khānā kyā khā, ūn ? bi, khur, am ?

31. āj pej (or, kānji) pījiyo, aur im-rūz ba-juz kānji chīzī dīgar kuchh nahīn ? na bāyad bi, khur, ī.

32. bahut-se kapde mat odh, o, bālā-pūsh, ī bisyār ma, pūsh, wa tā jahān-lag ho-sak, e badan thandhā tawān, ī badan rā khunuk nigāh dār. rakh, o.

33. main phir shām ko tum, hen man ba waqt, ī asr bāz ba dīd, an, ī dekh, ne ā, ūngā. tū khā, ham āmad.

34. tum, hārī bahut mihr-bān, ī man mamnūn, ī ihsān, ī shumā mujh par hai, is se main tum, hārā mī, bāsh, am. hān-mand hūn.

35. ab tum kaise ho ?

hālā chi-gūna, ī ? (or) aḥwālī shumā chi-gūna hast ?

36. āj fajar se thodā achchhā hūn.

ba'd az sub, h kadr, ī ifāka ma'lūm mī, shawād.

37. is dawā se tum ko kitnī bār kai (or, ultī) hū, ī ?

az khurd, an, ī in dawā chand daf, ā kai shud ?

38. chār martabe achchhī tar, h kai hū, ī.

chahār daf, ā ba khūb, ī kai kard, am.

39. kuchh us se jullāb hū, ā ki nahīn ? (or, jhādā hū, ā ki nahīn) ?

ba wāsita, ī ān fī'l ham shud yā na ?

40. nahīn.

khā, r.

41. ab kuchh tum, hārā sir dukh, tā

hālā sudā' dār, ī, yā daurān dar

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
headache or giddiness in the head now ?	દુઃખેછે, અથવા ધુમરી (or, ચક્ર) આવે છે કે નહીં ?	māthun dukhē chhē, athvā ghumrī (or, chak, kar) āve chhē ke nahin?
42. I have a little headache, but no giddiness.	૪૨. લગરીક માથું દુઃખે છે, પણ ફર આવતો નથી.	lagrik māthun dukhē chhē, pan pher āvto nathī.
43. Send a man to my <i>bangalow</i> with a cup to get some medicine.	૪૩. એક માણસને મ્હાણું આપીને મારે બંગલે ચોકલો, કે ઓસડ લાવે.	ek mānas ne pyālun āpine māre bangle moklo, ke osad lāve.
44. Give the patient these two pills at bed time, and the draught tomorrow morning at day light, and tell him also to put his feet in hot water for half an hour before going to bed.	૪૪. રોગી રાતે સુવા જય તે વેળા ને ને આ બે ગોળી આપજો, અને આ કાવો (or, કાઢો; or, ઉકાળો; or, જોશિદો) કાલ સવારે પાણી, અને તે ને કહેલો, કે સુવા જાય તે ની-આગમજ અરધી ઘડી લગી ઉનાં પાણી માં પગ મેલી-રાખે.	rogī rāte suvā jāya te velā te ne ā be goli āpjo, ane ā kāvo (or, kādho; or, ukālo; or, josh,indo) kāl savāre pā, jo, ane te ne kah,o, ke su, vā jāya te nī-āgmaj ardhī ghaḍī lagī unān pānī man pag meli-rākhe.
45. What is the matter with you ?	૪૫. તમને શો રોગ છે ? (or, શું થયું છે) ?	tam ne sho rog chhē ? (or, shun thayun chhē) ?
46. I have a severe bowel complaint attended with a good deal of griping and straining, and a great deal of rumbling in my bowels.	૪૬. મને પેટ ધણું આવે છે, અને મરડો બહુ થાય છે (or, પેટ માં અમળાય છે), અને પેટ માં ધણું ગગડે છે (or, ગુર્ગુર થાય છે).	ma ne peṭ ghanān āve chhē, ane mardo bahu thāya chhē (or, peṭ mān amlāya chhē), ane peṭ mān ghanun gagḍe chhē (or, gur-gur thāya chhē).
[sionally ?		
47. Is the pain of your bowels constant, or does it come on only occa-	૪૭. તમારો પેટ માં જથ્થું દુઃખ્યા કરે છે, કે કોઈ-કોઈ વેળા ?	tamārān peṭ mān jāthu dukhyā kārē chhē, ke koī-koī velā ?
48. It comes occasionally, and is principally felt before going to stool.	૪૮. કોઈ-કોઈ વેળા દુઃખે છે, અને ધણું-કરીને ઝાડો આભ્યા ની-આગમજ દુઃખે છે.	koī-koī velā dukhē chhē, ane ghanun-karī, ne jhāḍo āvyā nī-āgmaj dukhē chhē.
49. What appearance have your stools ?	૪૯. તમારા ઝાડા નો રંગ કેવો છે ?	tamārā jhāḍā no rang kevo chhē ?
50. They consist prin-	૫૦. ધણું કરીને બલખ્યા	ghanun-karī,ne balkhā

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

yā phir, tā hai ki nahīn ?

sar hast, yā na ?

42. thodā-sā sir dukh, tā hai, par chakkar nahīn ā, tā. kadr, ī sudā' hast, wa-likin duwār nīst.

43. ek ādmī ko pyāla dekar dawā lā, ne ke-wāste mere bangle par bhejo. ādam, ī khud rā bā yak piyāla dar manzal, ī man bi, firist, ki dawā bi, yār, ad.

44. mariz (or, bīmār) ko so, ne ke waqt ye do goliyān dī, jo (or, khilā, iyo), aur yih sharbat (or, kāḍhā; or, josh, ānda), kal fajar ko pilā, iyo, aur use kah, o, ki so, ne ke-āge ādhī ghadi tak ap, ne pāwn garm pānī men rakh, e. in dū ḥabb rā dar waqt, ī khāb ba mariz bi, diḥ, wa in jūsh, ānda rā ba waqt, ī subḥ, wa bi, gū, ki pīsh az-ān-ki ba khāb raw, ad pā, ī khud rā dar āb, ī garm tā nīm sā, at bi, guzār, ad.

45. tum ko kyā hū, ā hai ?

shumā rā chi mī, shaw, ad ?

46. merā peṭ bahut chaltā hai, aur madodā aur pechish bahut-sī hotī hai, aur peṭ men bahut gud, guḍā, tā hai. ishāl, wa pīch, ish, wa karākār, ī bisyār dār, am.

47. tum, hāre peṭ men dard kā, im rah, tā hai, yā kab-hī kab-hī hotā hai ? dard, ī mi'da dā, im, īst, yā gāh-gāh 'ariz mī, shaw, ad ?

48. kab-hī kab-hī hotā hai, aur bahut-karḥkar jhāḍā ho, ne ke-āge dard ma'lūm hotā hai. gāh-gāh, īst, wa-likin pīsh az itlāk aksar dard mī, gir, ad.

49. tum, hāre jhāḍe kā rang kaisā hai ? rang, ī ghā, it (or, birāz*) i tū chi-gūna mī, bāsh, ad ?

50. aksar āṇv (or, kaf) zarra lahū aksar balgham bā andak, ī khūn

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
cipally of slime mixed with a little blood.	(or, આંવ) લગાર લોહી મે ગા પડે છે.	(or, ānv) lagār lohī bhego paḍe chhe.
51. Are they copious or scanty?	૫૧. એ કદ (or, આંવ) ધ લો પડે છે, યા થોડો ?	e kaf (or, ānv) ghanō paḍe chhe, yā thoḍo ?
52. Very scanty.	૫૨. ધલો થોડો.	ghano thoḍo.
53. How were you first taken ill?	૫૩. એ પીડા તમને પ્રથમ શી-રીતે આવી ? (or) પેહેલાં તમે શી-રીતે માંદ પડ્યા ?	e pīdā tam ne pra- tham shi-rite āvī ? (or) pehelān tame shī-rite māndā paḍyā ?
54. I was suddenly seized about ten days ago with great coldness and shivering which continued for about two hours; I then became very hot, was very thirsty, and had a good deal of headache: this was followed by a copious perspiration.	૫૪. દસ-એક દહાડા ઉપર મને એકા-એક ધણી ટાહાડ વાગી, અને કંપ (or, કણ કણે) થયો, તે આસરે એ ધ ડી સુધી રહ્યો; ત્યાર-પછી શરીર બહુ ઉનું થયું, અને તરસ ધણી લાગી, અને માથું ધણું દુઃખવા માંડ્યું; ત્યાર-પછી પસીનો (or, પરશે વો) ધલો આવ્યો.	das-ek dahādā upar ma ne ek-ā-ek ghanī tāhād vāgī, ane kamp (or, kan,kan,o) thayo, te āsre be ghaḍī sudhī rah,yo; tyār-pachhī sharīr babu unun tha, yun, ane taras ghanī lāgī, ane māthun gha, nun dukh,vā māndyun, tyār-pachhī paśīno (or, parshevo) ghano āvyo.
55. How often does the fever attack you?	૫૫. તાવ કેટલે દહાડે આ આવે છે ?	tāv keṭle dahāḍe āv, yā kar,e chhe ?
56. At first it attacked me every alternate day, but now it returns every day.	૫૬. પેહેલાં એક દિવસ છેાડીને બીજો દિવસે (or, એક દિવસ ને આંતરે) આવતો હતો, પણ હમણાં દર રોજ આવે છે.	pehelān ek divas chhodī,ne bīje divas,e (or, ek divas ne āntre) āv,to ha,to, pan hamnā dar roj āv,e chhe.
57. How long does the fever generally last?	૫૭. ધણું-કરીને તાવ કેટલા વાર સુધી રહે છે ?	ghanun-karīne tāv keṭlī vār sudhī rah,e chhe ?
58. Nearly three hours.	૫૮. ત્રણ-એક ઘડી લગી રહે છે.	tran-ek ghāḍī lagī rah,e chhe.
59. What is the matter with you?	૫૯. તમ ને શું દુઃખ છે ?	tam ne shun dukh chhe.
60. I have a sharp pain in my right side, sometimes shooting up to the right shoulder, increased by pressure	૬૦. મારી જમણી પાંસળી માં કઠણ દુઃખ થાય છે, અને કોઈ કોઈ વેળા જમણા ખભા લગી મહેંચે છે, અને દાબ્યા થી તથા પ્રેસરે સ્વાસ	māri jamnī pānsalī mān kathan dukh thā, ya chhe, ane koī koī velā jamnā khabhā lagī pahonche chhe. ane

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

se milā hūā gir,tā hai.

āmikht,a daf' mīshawad.

51. yih ānv (or, kaf) bahut-sā gir,tā hai, yā thodā ?

in balgham bisyār mīā,yad, yā kam ?

52. bahut thodā.

bisyār kam.

53. pahle tum par bīmārī kis-tarḥ āī ? (or) pahle tum kis-tarḥ bīmār hūe ?

dar ibtidā in bīmārī ba chi wāsita 'āriz shud ?

54. das-ek din hūe mujhe yak-ā-yak badī thand aur thartharī āī, jo do-ek ghaḍī tak jāri rahī ; ba'd us ke badan bahut garm hūā, aur pyās bahut lagī, aur sir bahut dukh ne lagā, tis pīchhe pasīnā bahut-sā ā,yā.

karīb ba dah rūz kabl az in daf'atan sarmā wa irti'āsh bar man ghālib shud, wa tā dū sā'at takrībān tūl kashīd ; ba'd az ān badāni man bisyār garm shud, wa tishnagi ghālib gasht, wa dardī sar shurū' shud, wa ba'd az ān arak bisyār kard'am.

55. tap kab ā,yā kartī hai ?

tap chi-gūna nauba mīkunad ?

56. pahle ek din chhodkar dūsre dīn (or, ek dīn ād) ā,yā kartī thī, par ab har roz ā,tī hai.

dar ibtidā har dū rūz yak bār mīāmad, wa-likin ḥālā har rūz mīā,yad.

57. aksar kitnī der tak tap rah,tī hai ?

aksar zamānī tap chi-kadr tūl mīkashad ?

58. tīn-ek ghaḍī tak rah,tī hai.

karīb ba si sā'at tūl mīkashad.

59. tum,hen kyā dard hai ?

chi nā-khushī dārī ?

60. merī dahnī paslī men badā dard hotā hai, aur kab-hī kab-hī mere dahne kāndhe tak pahunch,tā hai, dāb ne aur pūrā dam khainch, ne se ziyāda hotā hai.

pahlū,yi rāstī man ba shiddat dard mīkunad, wa gāh-gāhī tā ba dūshī rāstī man mīrasad, wa az fashurdan (yā mālīsh dādan) wa nafas kashīdan ziyād mīshawad.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

and by taking full in-
spiration.

લીધા થી વધારે થાય છે.

dābyā thī tathā puro
shvās līdhā thī vadhāre
thā.ya chhe.

61. Put your hand on
the spot where the
pain is.

૬૧. જે જગા તમને દુઃખ
થાય છે તે જગા ઉપર હાથ
મેલીને મને દેખાડો.

je jagā tam ne dukh
thā.ya chhe te jagā
upar hāth melīne ma
ne dekhāḍo.

62. Take two of these
pills every night, and
one every morning.

૬૨. દર રાત્રી આ ગોળિ
યો માં-થી બે ગોળી રાતે
અને એક સવારે ખાજો.

dar roj ā goli,yo
mān-thī be golī rāte ane
ek savār,e khājo.

63. He caught a fever
by exposing himself to
the sun all day.

૬૩. આખો દહાડો તડકા
માં ક્યારે ને-લીધે તેને તાવ
લાગ્યો.

ākho dahāḍo tadkā
mān pharyā ne-lidhe te
ne tāv lāgyo.

64. This disorder is at
present very prevalent.

૬૪. હમણા આ રોગ ઘ
ણાં જોર થી ચાલે છે.

haunā ā rog gha,
nān jor thī chāl,e chhe.

65. Abstinence is con-
ducive to health.

૬૫. કરી ક્યારે થી માણસ
ને સુખા-કારી રહે છે.

karī kāryā thī mānas
ne sukh-ākārī rahe
chhe.

66. Heat a knife and
apply it to the part, and
then the bleeding will
stop.

૬૬. એક છરી અગ્નિ માં ત
પાવીને તેજગા ઉપર મેલો,
ત્યારે લોહી નિકળતું અંદ
થશે.

ek chhari agni mān
tapāvīne te jagā upar
melo, tyāre lohī nikal,
tun band tha,she.

67. You were ill, cer-
tainly, but could you
not have sent some one
to tell me?

૬૭. તમે માંદા હતા તે
ખરું, પણ કોઈ માણસ ને જો
કહીને મને કહેવડાવી બી શ
ક્યા નહીં?

tame māndā ha,tā te
kharun, pan koī mānas
ne moklīne kahevḍāvī,
bi shakyā nahīn?

68. That man has
been bitten by a mad
dog, therefore if his leg
be not cut off immedi-
ately, he will die.

૬૮. પેલા માણસ ને હડકા
યા કુત્રાએ કરડ્યો છે, માટે
જો તરત તેનો પગ કાપી
નાખ્યા માં નહીં આવશે, તો
તે મરી-જશે.

pelā mānas ne hadkā,
yā kutrā,ekarad,yo chhe,
māte jo tarat te no pag
kāpī-nākh,yā mān
nahīn āv,she, to te marī-
ja,she.

69. If the boy had not
gone out at midday, the
sun would not have
affected him.

૬૯. જો પેલો છોકરો બ-
પોર ને સમે બહાર નહીં ગ
યો હોત, તો તડકાની અસર
ર તેને નહીં લાગી હોત.

jo pelo chhokro ba-
por ne same bāhār
nahīn gayo hot, to
tadkā nī asar te ne
nahīn lāgī hot.

70. He told me that
he was attacked by
cholera.

૭૦. તેણે મને કહ્યું, કે
મને ઓડમીના રોગ થયો
હતો.

te,ne ma ne kah,yun,
ke ma ne modchī no rog
thay,o hato.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

61. jahān dard hotā hai tahān ap,
nā hāth rakh,ke batā,o.

ān mauza' ki dard mīkun,ad dast
bar ān bi,nih.

62. har roz in goliyon men-se do
rāt ko aur ek fajar ko khā,īyo.

har rūz az in ḥubūb dū dāna ba
wakt,i shab wa yak,i ba wakt,i sub,h
bi,khur.

63. sārā din dhūp men phir,ne ke
sabab us,e tap ā,i.

ba illat,i ān-ki ū tamām,i rūz dar
āftāb gasht, tap kard.

64. in dinon men is bīmār,i kā
bahut zor hai.

dar in aukāt in bīmār,i bisyār
ghālib,ast.

65. parhez tan-durust,i kā sabab
hai.

parhīz siḥḥat mī,bakhsh,ad. (or)
parhīz bā,īs,i tan-durust,i,ast.

66. ek chhuri garm kar,kar us par
rakh,o, to lahū band ho-jā,egā.

kārd,i bar ātash tābīda bar ān
zakhm guzār, tā khūn band bi,
yā,yad.

67. tum bīmār the so sahī, par
kis,i ko bhej,kar mujh,e is bāt ki
khabar bhī na de sak,e ?

rāst,ast ki tū bīmār būd,i, wa-līkin
in-kadr ham na tawān,ist,i ki ādam,i
ba jihat,i ittilā,i man bi,firist,i ?

68. us ādmī ko dīwāne kutte ne
kāṭā hai, is-liye agar us kā pānw
turat na kāṭā jā,we, to wuh mar-jā,
egā.

fulān kas rā sag,i dīwāna gazīd,
a, li-hāzā agar an-karīb pā,i ū rā na
burr, and, ū khāh,ad murd.

69. agar wuh ladkā din ko do-pahr
ke wakt bāhar na gayā hotā, to
dhūp kā asar us,e nahīn hotā.

agar ān pīsar ba wakt,i zuhr
birūn na mīraft, ḥarārati aftāb bar
ū asar na mīkard.

70. us ne mujh,e kahā, ki haize
(or, jarī-marī) kā āzār mujh ko hū,ā
thā.

ū ba man guft, ki ma rā bīmār,i,
yi haiza 'ariz shud,a.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

71. Have you any pain in your head ? ૭૧. શું તમારું માથું દુખે છે ? shun tamārūn mā, thun dukh,e chhe ?
72. In what part is the pain ? ૭૨. કઈ જગ્યાએ દુઃખ છે ? ka,ī jagā,e dukh,e chhe ?
73. Is it constant or occasional ? ૭૩. બથુ દુઃખ્યા કરે છે, કે કોઈ કોઈ વેળા ? jāthu dukh,yā kar,e chhe, ke ko,ī ko,ī velā ?
74. Is it a dull aching pain, or a sharp stabbing one ? ૭૪. તમારું માથું ભારી લાગે છે, કે તમારું માથું માં તડક (or ઠણક; or ધડક) માં છે ? tamārūn māthun bhārī lāg,e chhe, ke tamārān māthān mān tadak (or, thanak; or, dhadak) mār,e chhe ?
75. Do you feel a weight over your eyes ? ૭૫ તમારી આંખ ઉપર કાંઈ ભાર સર્જ્યું જણાય છે ? tamārī ānkh upar kā,ī bhār sarkhun janā,ya chhe ?
76. When did you get fever last ? ૭૬. ક્યાર-થી તમ ને તાવ આવતો નથી ? kyār-thī tam ne tāv āv,to nathi ?
77. Have you had any fever to-day ? ૭૭. આજ કાંઈ તાવ આવ્યો હતો કે નહીં ? āj kā,ī tāv āv,yo ha, to ke nahīn ?
78. Was the last attack slighter than the former one ? ૭૮. છેલ્લી વાર નો તાવ પેહેલા તાવ કરતાં હલકો હતો ? chhelli vār no tāv pehelā tāv kartān hal, ko hatō ?
79. How long did the cold fit last ? ૭૯. તાહાડ (or, ધુજરી) કેટલી વાર સુધી રહી ? tāhād (or, dhujri) keṭlī vār sudhī rahī ?
80. Were you very hot after the shivering ? ૮૦. કણ્કણી (or, કંપ) આવ્યા પછી તમારું શરીર ઘણું તાપ્યું ? (or, ગર્મ થયું) ? āv,yā pachhī tamārūn sharīr ghanuṇ tāp,yuṇ ? (or, garm thayuṇ) ?
81. Did you perspire much after the hot stage ? ૮૧. ગરમી ગયા પછી ઘણો પરશેવો આવ્યો ? garm,ī gayā pachhī ghano parshevo āv,yo ?
82. Is your urine highly coloured ? ૮૨. તમારી લઘવી (or, પેશાબ) ઘણી રંગત છે ? tamārī lagghvī (or, pesh-āb) ghanī rangat chhe ?
83. Does it appear hot whilst passing ? ૮૩. લઘવી થતી વેળા આ ગ (or, અગન) ખળે છે ? laghvī thaṭī velā āg (or, agan) bal,e chhe ?
84. What quantity do you pass at a time ? ૮૪. દર વેળા કેટલી પેશાબ નિકળે છે ? dar velā keṭlī pesh-āb nikle chhe ?
85. Is it increasing or diminishing ? ૮૫. ઘણી નીકળે છે, કે થોડી ? ghanī nikle chhe, ke thodī ?

ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
71. kyā tum, hārā sir dukh, tā hai ?	āyā dard, ī sar dār, ī ?
72. dard kahān ho, tā hai ?	ku-jā (ī sar, ī shumā) dard mī kun, ad ?
73. hamesha dukh, tā hai, yā kab- hī kab-hī ?	dard dā, im, īst, yā gāh-gāh, ī ?
74. tum, hārā sir bhārī hai, yā sir men tirk (or, tīs ; or, ṭapak) mār, tī hai ?	āyā sar, ī shumā sangīn, ast, yā jah, andagī dār, ad ?
75. tum, hārī ānkh par kuchh bojh sā ma'lūm ho, tā hai ?	āyā girānī, yī chashm īhsās mī, kun, ī ?
76. kab-se tum ko tap nahīn ā, tī hai ?	chand gāh, ast ki tap na mī, ā, yad ?
77. āj kuchh tap ā, ī thī ki nahīn ?	im-rūz tap kard, ā būd, ī ?
78. ākhir, ī wakt kī tap pahle se kuchh kam thī ?	āyā tap, ī ākhir, īn az rūz, hā, ī digar kam, tar būd, ā, ast ?
79. thar, thar, ī (or, kap, kap, ī) kab tak rah, ī ?	hālātī kusharīra tā kai mānd ?
80. thar, thar, ī (or, larze) ke-pīchhe tum ko bahut garm, ī lag, ī ?	āyā ba'd, ī lār, za, badan, ī tū bisyār garm shud ?
81. garm, ī ke-ba'd tum ko pasinā bahut ā, yā ?	āyā ba'd az-ān-ki harārat raf' shud, arāk bisyār kard, ī ?
82. tum, hārā pesh-āb bahut rang, īn hai ?	āyā baul, ī tū bisyār rangīn, ast ?
83. pesh-āb nikal, te wakt jalān ho, tī hai ?	dar hīn, ī baul kard, ān sūz, īsh mī, shaw, ad ?
84. har-ek wakt kitnā pesh-āb nikal, tā hai ?	har bār chī-kadr baul daf' mī, shaw, ad ?
85. bahut nikal, tā hai, yā kam ?	ba ifrāt mī, ā, yad, yā kam, tar ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
86. Have you any pain in your side, breast, bowels, back, or limbs ?	૮૬. તમારી પાંસળી માં, અથવા છાતી માં, અથવા પેટ માં, અથવા પીઠ માં, અથવા તમારાં ગરૂર ના સાંધા આ માં કાંઈ દુઃખ જણાય છે ?	tam,ārī pānsli mān, athvā chhātī mān, ath, vā peṭ mān, athvā piṭh mān, athvā tam,ārān sharīr nā sāndhā, o mān kānī dukh janā,ya chhe ?
87. Do you feel thirsty ?	૮૭. તમ ને તરસ લાગે છે ?	tam ne taras lāge chhe ?
88. Do you appear to be puffed in the stomach after eating ?	૮૮. ખાંધા પછી તમારું પેટ ફુલે છે ?	khā,dhā pachhī tam, ārun peṭ phule chhe ?
89. Have you vomited freely ?	૮૯. તમ ને ઉલટી સારી પડે આવી ?	tam ne ulṭī sārī pathe āvī ?
90. Is there any pain in any part of your bowels ?	૯૦. તમારાં પેટ માં કેયે દુઃખે છે ?	tam,ārān peṭ mān kethe dukhe chhe ?
91. Can you bear the pressure of my hand on every part without pain ?	૯૧. મારો હાથ દબાયા થી તમારાં આંખાં પેટ ઉપર કોઈ કેકાણે દુઃખ જણાય છે કે નહીં ?	mā,ro hāth dābyā thī tam,ārān ākhān peṭ upar ko,ī thekāne dukh janā,ya chhe ke nahin ?
92. Do you feel pain in your bowels, when you go to stool ?	૯૨. જ્યારે તમે ઝાડે જાઓ છો, ત્યારે પેટ માં કાંઈ દુઃખે છે ?	jiyāre tame jhāḍe jā, o chho, tyāre peṭ mān kānī dukhe chhe ?
93. Have you any straining at stool ?	૯૩. ઝાડો થતી વેળા કાંઈ કરાંઝવું, (or, કનસવું; or, કાંસવું) પડેછે ? (or) ઝાડો કુથી-કુથી ને આવે છે ? (or) ઝાડો કરતી વેળા કાંઈ ખુચે છે ?	jhāḍo tha,tī velā kānī karānjh,vuṇ (or, kanas, vuṇ ; or, kāns,vuṇ) paḍe chhe ? (or) jhāḍo kuthī-kuthī,ne āv,e chhe ? (or) jhāḍo kartī velā kānī khunche chhe ?
94. Do you pass any slime or blood ?	૯૪. ઝાડા ની-આથે કાંઈ બદખા અથવા રગત પડે છે ?	jhāḍā nī-sāthe kānī balkhā athvā ragat paḍe chhe ?
95. How often do you take the mixture ?	૯૫. તમે દહાડા માં કેટલી વેળા આ ઓસડ પીયો છો ?	tame dahādā mān keṭlī velā ā osad piyo chhho ?
96. When did you take it last ?	૯૬. છેલ્લી વાર ઓસડ કયા રે પીધું ?	chhelli vār osad kyāre pī,dhun ?

ANGLO-HINDI

86. tum, hārī paslī men, yā chhātī men, yā mi'de men, yā pīth men, yā tum, hāre badan ke sāndhon men kuchh dard hai ?

87. tum ko pyās lag, tī hai ?

88. khā, ne ke-pichhe tum, harā peṭ phūl, tā hai ?

89. tum ko ultī achchhī tar, h hū, ī ?

90. tum, hāre peṭ men kahīn dukh tā hai ?

91. me, rā hāth dabā, ne se tum, hāre sāre peṭ par kahīn dard ma'lūm ho, tā hai ki nahīn ?

92. jab tum jhāde ko jāte ho, tab peṭ men kuchh dard ma'lūm ho, tā hai ?

93. pā-khāna phir, te waqt kūnth, nā or) kinachh, nā ; or, karānjh, nā : or, karāh, nā) pad, tā hai ? (or) jhādā kar, te waqt kuchh kānkā ho, tā hai ?

94. jhāde ke-sāth kuchh balgham yā lahū nikal, tā hai ?

95. din men kai bār tum yih dawā pite ho ?

96. ākhir, ī waqt dawā kis waqt pi ?

ANGLO-PERSIAN.

dar pahlū, yā sīna, yā shikam, yā pusht, ī tū, yā ba a'zā, ī digar dard, ī hast ?

āyā tishna, gī ghālib, ast ?

āyā ba'd az khurd, an, ī ghizā shikam, ī tū nāfk^h mīkun, ad ?

tu rā kai ba ifrāt daf' shud ?

dar shikam, ī tū jā, ī dard, ī hast ?

az mālīd, an, ī dast, ī man bar tamām, ī shikam, ī tū dard, ī mahsūs mīshaw, ad yā na ?

har-gāh barā, ī raf, ī hājat mīraw, ī, dard, ī dar mi'da ihsās mīkun, ī ?

āyā dar waqt, ī fi'l, kard, an ba sakht, ī wa shiddat tu rā ghā, it mī, shaw, ad ?

bā ghā, it balgham yā khūn bar mi, ā, yad ?

rūz, ī chand bār in dawā rā mī, khur, ī ?

dawā, ī ākhir, ī waqt rā kai khurd, ī ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
97. How much do you take at a time ?	૯૭. દર વેળા કેટલું ઓસ ડ પીયો છે ?	dar velā keṭṭun osad pīyo chho ?
98. Have the pills operated freely ?	૯૮. ગોળિયો ખાધા થી પે ટ સારી પડે આવ્યાં ?	goliyo khā,dhā thī peṭ sārī paṭhe āvyān ?
99. Did you take the castor oil on the morn- ing after the pills ?	૯૯. ગોળિયો ખાધા પછી (તે ઉપર) સવારે એરંડિયું પીકું હવું કે નહીં ?	goliyo khā,dhā pachhī (te upar) savāre erandī, yuṇ pī,dhun ha,tuṇ ke nahin ?
100. How is your cough to-day ?	૧૦૦. આજ તમારી આં સી કેમ છે ?	āj tam,ārī khānsī kem chhe ?
101. Have you any pain when you cough ?	૧૦૧. આંસી વેળા ત મને કાંઈ દુઃખ જણાય છે ?	khānsī velā tam ne kāṇī dukh janā,ya chhe ?
102. Do you spit much when you cough ?	૧૦૨. આંસી વેળા ઘણી થુક નિકળે છે ?	khānsī velā ghanī thuk nikle chhe ?
103. Is there any blood mixed with the spittle ?	૧૦૩. થુક ની-સાથે કાંઈ ર ગત નિકળે છે ?	thuk nī-sāthe kāṇī ragat nikle chhe ?
104. Can you breathe without pain ?	૧૦૪. સ્વાસ લેતી વેળા કાંઈ દુઃખ થાય છે ?	shvās leṭī vela kāṇī dukh thā,ya chhe ?
105. Does the pain increase when you draw your breath in ?	૧૦૫. સ્વાસ ખેંચતી વેળા દુઃખ વધારે માલુમ પડે છે ?	shvās kheṇch,tī velā dukh vadhāre mālum paḍe chhe ?
106. How long have you had a cough ?	૧૦૬. કેટલા દહાડા થયા તમ ને આંસી થઈ છે ?	keṭṭa dahādā thā,yā tam ne khānsī thāī chhe ?
107. Is not the cough worse when you lie down ?	૧૦૭. લેટતી વેળા વધારે આંસી થતી નથી શું ?	leṭ,tī velā vadhāre khānsī thā,tī nā,thī shuṇ ?
108. Can you lie on the right or left side with most ease ?	૧૦૮. તમે જમણી કોરે ધ ણાં સુખ-ચેન થી લેટોછો, કે ડાબી કોરે ?	tame jamnī kor,e ghanān sukh-chen thī leṭ,o chho, ke dābī kor,e ?
109. Do you find any relief from the medicine ?	૧૦૯. આ ઓસડ પીધા થી તમને કાંઈ કળ પડે છે ? (or, આરામ માલુમ પડે છે) ?	ā osad pī,dhā thī tam ne kāṇī kal paḍe chhe ? (or, āram mālum paḍe chhe) ?
110. Have you any pain between your shoulders ?	૧૧૦. તમારા બેઠ ખભા ની વચ્ચે કાંઈ દુઃખ છે ?	tam,ārā be,u khabhā nī vachche kāṇī dukh,e chhe ?
111. Do you feel easier after the bleeding ?	૧૧૧. સીર કાઢ્યા (or, સં ગ્રા યુગ્મા) પછી તમને કાંઈ	sīr kādh,yā (or, sangrā muk,yā) pachhī

ANGLO-HINDI.

97. har waqt kitnī dawā lete ho ?
 98. goliyān khā,ne se peṭ achchhī tarḥ āyā ?
 99. goliyān khā,ne ke-pīchhe fajar ko arandī kā tel pīyā thā ki nahīn ?
 100. āj tum,hārī khānsī kaisī hai ?
 101. khāns-te waqt tum ko kuchh dard ma'lūm hotā hai ?
 102. khāns-te waqt bahut thūk nikal,tā hai ?
 103. thūk ke-sāth kuchh lahū nikal,tā hai ?
 104. dam khaiñch,ne ke waqt kuchh dard ma'lūm hotā hai ?
 105. dam khaiñch,ne ke waqt dard ziyāda ma'lūm hotā hai ?
 106. kab se tum ko khānsī hū,ī hai ?
 107. kyā leṭ-te waqt khāns,ī ziyāda nahīn ho,tī hai ?
 108. tum dahnī karwaṭ par bahut ārām se leṭ-te ho, yā bāñ karwaṭ par ?
 109. tum ko yih dawā khā,ne se kuchh ārām ma'lūm hotā hai ?
 110. tum,hāre do,mon kāndhon ke-dar-niyān kuchh dard hai ?
 111. rag khol,ne (or, fasd le,ne) ke-pīchhe tum ko kuchh ārām ma'lūm

ANGLO-PERSIAN.

- har waqt chi miqdār dawā mīkhurī ?
 az khurd,an,i hubūb fi'l ba ifrāt shud ?
 ba'd,i khurd,an,i hubūb waqt,i subḥ raughan,i bid-anjir mail namūd,i yā na ?
 im-rūz surfa,i tū chi-gūna,ast ?
 āyā waqt,i surfa kard'an dard,i ma'lūm mīshaw,ad ?
 āyā dar waqt,i surfa kard'an āb,i dahan bisyār mī,ā,yad ?
 āyā bā āb,i dahan khūn ham daf' mīshaw,ad ?
 dar waqt,i kashīd'an,i nafas dard ma'lūm mīshaw,ad ?
 hangām,i nafas kashīd'an dard ba shiddat mīshaw,ad ?
 chand waqt,ast ki surfa mīkun,ī ?
 āyā dar waqt,i darāz shud'an surfa ba ifrāt na mīshaw,ad ?
 āyā bar pahlū,yi rāst ba ārām,i tamām darāz mīshaw,i, yā bar pahlū yi chap ?
 āyā az khurd,an,i in dawā chīz,i ifāka ma'lūm mīshaw,ad ?
 āyā miyān,i har dū shāna,i tū dard,i hast ?
 āyā ba'd az fasd kard'an rāḥat,i yāft,i ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
	કેર જણાયો ?	tam ne kāṇī pher janā, yo ?
112. Have you any pain in your shoulder joint ?	૧૧૨. તમારી ખાંધ ના સંધિ માં કાંઈ દુઃખ જણાય છે ?	tamārī khāndh nā sāndhā māṇ kāṇī dukh janā,ya chhe?
113. Is it swollen ?	૧૧૩. શું તે સુજેલી છે ?	shun te suj,eli chhe?
114. Have you ever suffered from rheumatism.	૧૧૪. તમ ને કોઈ વેળા સંધિ વા થયો હતો ?	tam ne koī velā sandhi vā thā,yo ha,tō?
115. Have you pain in your knee joint ?	૧૧૫. તમારા ઘુટણ માં કાંઈ દુઃખ છે ?	tamārā ghūṭan māṇ kāṇī dukh chhe?
116. Have you pain in your ankle joint ?	૧૧૬. તમારી ઘુટી ના સંધિ માં કાંઈ દુઃખ છે ?	tamārī ghunṭī nā sāndhā māṇ kāṇī dukh chhe ?
117. Have you pain in your toes and fingers ?	૧૧૭. તમારા અંગુઠા તથા આંગળિયો માં કાંઈ દુઃખ છે ?	tamārā anguthā ta, thā āngli,yo māṇ kāṇī dukh chhe ?
118. Have you pain in your elbow joint ?	૧૧૮. તમારી ડાણી (or, કોપરિયો) માં કાંઈ દુઃખ છે ?	tamārī konī (or, kopar, iyāṇ) māṇ kāṇī dukh, e chhe?
119. Have you pain in your loins ?	૧૧૯. તમારી કમર નાં કાંઈ દુઃખ છે ?	tamārī kamar māṇ kāṇī dukh,e chhe?
120. Does the pain increase towards night ?	૧૨૦. રાત ને સમે દુઃખ વધારે થાય છે ?	rāt ne same dukh vadhāre thā,ya chhe?
121. Does the medicine you take, purge or gripe you ?	૧૨૧. ઓસડ ને તમે ખાઓ છો, તેથી પેટ આવે છે, કે મરડો (or, ચુંકો) થાય છે ?	osad je tame khā,o chho, te thī peṭ āv,e chhe, ke mardo (or, chunko) thā,ya chhe ?
122. Does your skin feel dry or moist ?	૧૨૨. તમારાં શરીર ની ચામડી સુકી યા ઓળી લાગે છે ?	tamārāṇ sharīr nī chāmdī suki yā oli lāg,e chhe?
123. Does your heart beat much ?	૧૨૩. તમારું દિલ (or, હૃદય, or, હ્રદય) ધણું થકું છે ? (or, ધડકે છે ? or, ધગધગે છે ?)	tamārūṇ dil (or, hai, yun ; or, hridaya) ghanuṇ thark,e chhe ? (or, dhadk,e chhe ? or, dhag, dhag,e chhe) ?
124. Have you ever suffered from a disease of the liver ?	૧૨૪. તમ ને કોઈ વેળા કાલેજા નું દુઃખ થયું હતું ?	tam ne koī velā kalejāṇ nuṇ dukh thā, yuṇ ha,tuṇ?
125. The white of	૧૨૫. તમારી આંખો ની	tamārī āṅkh,o nī

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

hū,ā ?

112. tum,hāre kāndhe ke sānde
men kuchh dard hai ?

āyā dar a'sābi shānai tū dardī
mahsūs mīshawad ?

113. kyā wuh sūj,ā hai ?

āyā ū waram kardast ?

114. tum ko kab-hī bā,ī (or, gath,
iyā bā,o) hū,ī thī ?

tu rā gāh,ī waja,ī mafāsīl 'ariz
shud,ā būd ?

115. tum,hāre ghuṭne men dard
hai ?

āyā zānū,yi tū dard mīkunad ?

116. tum,hāre ṭakhne men dard
hai ?

āyā dar shitālangī tū dardī
hast ?

117. tum,hāre hāth pānw kī ungli,
yon men kuchh dard hai ?

āyā dar angusht,āni dast-o-pāi
tū dardī hast ?

118. tum,hārī kohnī men kuchh
dard hai ?

āyā dar mirfak (or, mafsilī bāzū)i
tū dardī hast ?

119. tum,hārī kamar men kuchh
dard hai ?

āyā dardī dar kamar dārī ?

120. rāt ko dard ziyāda hotā hai ?

āyā waqtī shab dard ziyād mī
shawad ?

121. jo dawā kī tum khāte ho, so
us se jullāb hotā hai, yā marodā ?

in dawā kī mī,khurī, az ū fi'l mī,
shawad, yā pich,ish ?

122. tum,hāre badan kī chamdī
khushk (or, sūkhī) yā tar (or, gīlī)
ma'lūm hotī hai ?

āyā pūsti badani tū khushk,ast,
yā tar ?

123. tum,hārā dil bahut dhadak,tā
hai ?

āyā dili tū bisyār mītapad ?

124. tum ko kab-hī kaleje kī
bīmārī hū,ī thī ?

āyā tu rā dardī jigar gāh,ī 'ariz
shud,ā ?

125. tum,hārī ānkh,on kī sufaidī

safidī,yi chashm,āni tū nisbat ba

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
your eyes is more yellow than usual.	ધોળાસ (or, સફેદી) આગળ કરતાં વધારે પિળી છે.	dholās (or, safedī) āgal kartān vadhāre pili chhe.
126. Are your gums sore?	૧૨૬. શું તમારા અવાળું (or, દાંત ના પાળા) ઉપર ચાંદું (or, ચાંદું) પડ્યું છે?	shun tamārā avālu (or, dānt nā pālā) upar chāndun (or, chāṭhun) paḍyun chhe?
127. Have you applied the blister* to your chest?	૧૨૭. તમે તમારી છાતી ઉપર બ્લિસ્ટર* મેલ્યું છે, કે નહીં ?	tame tamārī chhātī upar blister* melyun chhe, ke nahīn?
128. Has it risen well?	૧૨૮. બ્લિસ્ટર સારી પેઠે ઉઠ્યું, કે નહીં ?	blister sārī paṭhe ūṭhun, ke nahīn ?
129. Has the discharge been great?	૧૨૯. તે માંથી પાણી ઘણું નિકળ્યું ?	te mān-thī pānī gha, nuṇ nikalyun?
130. How did that man meet with the accident to his leg†?	૧૩૦. પેલા માણસ ના પગ† ઉપર ચોટ શી-રીતે આવી ?	pelā mānas nā pag† upar choṭ shī-rite āvī ?
131. In what way did he fall?	૧૩૧. તે શી-રીતે પડી-ગયો ?	te shī-rite paḍī-ga, yo ?
132. Is his leg broken?	૧૩૨. શું તે નો પગ ભાંગ્યો છે ?	shun te no pag bhāṅ, o chhe ?
133. Bring bandages and splints.	૧૩૩. પાટા (or, પટ્ટી) તથા કામડાં (or, કામઠાં) લાવો.	pātā (or, paṭṭī) tathā kāmḍān (or, kāmṭhān) lāv, o.
134. Is he senseless ?	૧૩૪. શું તે અ-સાવધ છે? (or) બે-હોશ છે ? (or) મૂર્છિત છે ?	shun te a-sāvadh chhe? (or) be-hosh chhe? (or) mūrchhit chhe ?
135. Let his head be shaved, and cold lotions‡ be constantly applied to it.	૧૩૫. તેનું માથું બોડાવી ને થંડા લોશન‡ લેવા કરો.	te nuṇ māthun bodāv, īne thandā lotion, ‡ dho, yā kar, o.
136. Has he broken	૧૩૬. શું તેનો હાથ ભાંગ્યો છે ?	shun te no hāth bhāṅ,

* In Gujarati and Persian, there is no word for a *blister-plaster* which, in Hindi, is interpreted by *chitta* or *cheeta*. The English word, however, is better understood by natives of all creeds in this part of India.

† The words *pag* in Gujarati and *panw* in Hindu-stani, signify the *foot* as well as the *leg*; whereas, the word *tang* signifies simply the *leg* in both the languages.

‡ The word *lotion* is commonly understood in this part of India. It may, however, be interpreted in Gujarati by *dava nuṇ pani*; in Hindu-stani, by *dawa ka pani*; and in Persian, by *ab-i dawa*.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

Age se ziyāda pīlī hai.

sābik ziyāda mā'il ba zardī,ast.

126. kyā tum,hāre masūde par
zak^hm padā hai ?

āyā bar lisa (or, ārwāra) i tū
jarāhatī uftāda,ast ?

127. tum ne ap,nī chhātī par
blister* lagā,yā hai, yā nahīn ?

bar sīna,i khud blister* guzāshta,i,
yā na ?

128. blister achchhī tar,h uth,ā, yā
nahīn ?

blister khūb ābila kard, yā na ?

129. us men-se pānw bahut nikl,ā ?

az ān rutūbat bisyār bar āmad ?

130. us ādmī ke pānw † par kis-
tar,h chot ā,i ?

bar pā,i ū zarb chi-gūna ras,īd,ā ?

131. wuh kis-tar,h gir,ā ?

ū ba chi-taur uft,ād,ā ?

132. kyā us kā pānw tūt-ga,yā
hai ?

āyā pā,i ū shikasta,ast ?

133. patṭī aur kamān-che (or,
kamṭhi,yān) lā,o.

isāba wa kamān,cha,hā biyāwar,
id.

134. kyā wuh be-hosh hai ?

āyā ū bī-hūsh,ast ?

135. us kā sir mund,wā,o, aur
thandhe lotion† se hamesha dhoyā
kar,o ?

sar,ash bi,tarāsh,īd, wa dā'im ba
lotion,† sard bi,shū,īd.

136. kyā us kā hāth tūt-ga,yā hai ?

āyā dast,ash shikasta,ast ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
his arm?	ગો છે ?	o chhe ?
137. How did this happen to you?	૧૩૭. એ કેમ થયું ?	e kem thayun ?
138. Have you the toothache?	૧૩૮. શું તમારા દાંત માં કાંઈ દુઃખ છે ?	shun tam,ārā dānt mān kāṇī dukh chhe ?
139. Shall I extract your tooth?	૧૩૯. હું તમારો દાંત પાડી-નાખું ?	hun tam,āro dānt pādī-nākhun ?
140. It is very much decayed, I see.	૧૪૦. હું જોઉં છું, કે તે બહુ સડી-ગયો છે.	hun jo,un chhun, ke te bahu saḍī-ga,yo chhe.
141. Your tongue is much coated.	૧૪૧. તમારી જીભ ઘણી મેલી છે.	tam,ārī jībh ghaṇī meli chhe.
142. You must take some opening medicine.	૧૪૨. તમને ઢાળ (or, રેચ) લેવો જોઈએ.	tam ne dhāl (or, rech) le,vo joīye.
143. How long has that sore been on your skin?	૧૪૩. કેટલા દિવસ થયા તમારી આમડી પર તે આંદું (or, ચાકું) પડ્યું છે ?	ketlā divas thayā tam,ārī chāmdī par te chāndun (or, chāṭhun) pad,yun chhe ?
144. Have you ever tried any remedies to heal it?	૧૪૪. તમે કદિ એ ના કાંઈ ઉપાય કરી-જોયો હતો ?	tame kadi e no kāṇī upāya karī-jo,yo ha,to ?
145. Do you feel very weak?	૧૪૫. શું તમને ઘણી નબળાઈ માલુમ પડે છે ?	[chhe ? shun tam ne ghaṇī nablāī mālum paḍe
146. Have you a pain in the thigh?	૧૪૬. તમારી જાંઘ (or, રાંઠ) માં કાંઈ દુઃખ છે ?	tam,ārī jāṅg (or, rān) mān kāṇī dukh chhe ?
147. Let two dozen leeches be applied on the place I mark.	૧૪૭. જે જગા હું તમને દેખાડું, તે ઉપર ચોવીસ જ જો વળગાવો.	je jagā hun tam ne dekhāḍun, te upar cho-vīs jalo valgāv,o.
148. Take sixteen ounces* of blood from that man.	૧૪૮. સોળ ઓંસ* (or બત્રીસ તોળા)† લોહી તે માણસનાં શરીર માંથી કાઢાડો.	sol ounce* (or, batris tolā)† lohī te mānas nān sharir mān-thī kāhāḍo [chho ?
149. Do you feel faint?	૧૪૯. શું તમને બે-શુધી જણાય છે? (or) તમે મૂર્છા પામે છો ?	shun tam ne be-shudhī janā,yachhe?(or) tame mūrṇhā pām,o
150. Were you ever bled before?	૧૫૦. તમે આગળ કોઈ વેળા લોહી કઢાવ્યું હતું (or, ફસ ખોલાવી હતી), કે નહીં ?	tame āgal koī velā lohī kadhāv,yun ha,tun (or, fas kholāvī ha,tī), ke nahīn ?

* Two ounces make one *chhatank*.† One ounce is equal to about two *tolas*.

ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
137. yih kis tarḥ hūā ?	in chi-gūna wāki' shud ?
138. kyā tum ko dānt kā dard hai ?	āyā dardī dandān dārī ?
139. main tum, hārā dānt nikāl, un ?	man dandānī shumā rā bikanam ?
140. main dekh, tā hūn, ki wuh bahut sad-gayā hai.	man mībīnām, ki ān bisyār pūsida shudaast.
141. tum, hārī jīb bahut maili hai ?	rangī zabānī tū bisyār tīraast.
142. tum kuchh jullāb lo. (or) tum ko jullāb liyā chāhiye.	musḥil bigīr.
143. kitne din, un se wuh <u>zakhm</u> tum, hārī chamḍī par hai ?	chand gāhast ki ān <u>zakhm</u> bar pūstī tū hast ?
144. tum ne kab-hī us kā kuchh ilāj kiyā thā ?	gāhī tū ilājash kardā būdī ?
145. kyā tum ko bahut kam-zorī (or, kam-kūwatī) ma'lūm ho, tī hai ?	āyā dar badanī tū naḳāhat bisyār ma'lūm mīshawad ?
146. tum, hārī jāngh (or, rān) men kuchh dard hai ?	dar rānī tū dardī hast ?
147. jo jagah main batā, un, us par chau-bis jonkeṇ lagāo.	jāī ki man tu rā bīnumāyam, ham-ān-jā bīst-o-chahār zalū bāyad chaspānid.
148. sola ounce (or, āṭh chha-tānk)† laḥū us ādmī ke badan se nikālo.	shānz-dah ounce (or, shash sad-o-chihl diram)† <u>khūn</u> az badanash bar-ārīd.
149. kyā tum ko be-hoshī ma'lūm ho, tī hai ?	āyā ghash mīkunī ?
150. tum ne āge kab-hī fasd khul, wāī thī, ki nahīn ?	pīsh az in fasd kardā būdī, yā na ?

† One ounce is equal to about 40 dirams. One diram-i shar'i is equal to about 3 mashaas and 4 grains. Among the Arabs, *ukiya* is a weight of 7 *mishkals* or 1 ounce.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
151. Has this child ever been vaccinated?	૧૫૧. તમે આ બાળક ને કદિ શિતળા કઢાવી હતી ?	tame ā bālak ne kadi shitlā kadhāvī haṭī ?
152. How old is it?	૧૫૨. એ ની વય શી છે ?	e nī vaya shī chhe ?
153. Is it a boy or a girl?	૧૫૩. એ છોકરો છે, કે છોકરી ?	e chhokro chhe, ke chhokrī ?
154. Have you applied the mustard poultice to the calves of his legs.	૧૫૪. તમે એ ના પગ નાં ટાં ઉપર રાઈ ની લેપડી લગાડી છે, કે નહીં ?	tame e nā pag nāṇ tētān upar rāī nī lepḍī lagāḍī chhe, ke nahīn ?
155. What diet do you generally make use of?	૧૫૫. અક્સર તમે શું ખાણું ખાઓ છો ?	aksar tame shun khānuṇ khāo chho ?
156. Is the part which I touch very sore?	૧૫૬. જ્યાં હું હાથ લગાડું છું, ત્યાં તમ ને ઘણું દુઃખ થાય છે ?	gyān huṇ hāth lagāḍ, uṇ chhun, tyān tam ne ghanuṇ dukhā.ya chhe ?
157. Put my hand on the part that pains you.	૧૫૭. જ્યાં તમને દુઃખ છે, ત્યાં મારો હાથ મેલો.	gyān tam ne dukhe chhe, tyān māro hāth melo .
158. You must keep yourself well covered with the bed clothes.	૧૫૮. તમે સારીપે બદન પર ગોદડી (or, સુજની) ઓઢો.	tame sārī pathe badan par godḍī (or, sujni) odh.o.
159. You must not remain in that current of air?	૧૫૯. હવા આવતી જગા માં રહેશો માં. (or) જે ગમ થી વા ની લેહર આવે છે, ત્યાં રહેશો નહીં.	havā āv.tī jagā mān rah,esho mān.(or).je gam thī vā nī leher āv.e chhe, tyān rah,esho nahīn.
160. You must not wet your feet.	૧૬૦. તમે તમારા પગને સરદી લાગવા દેશો માં.	tame tamārā pag ne sardī lāgvā de sho mān.
161. When you are thirsty, you should drink <i>kānji</i> .	૧૬૧. જ્યારે તમ ને તરસ લાગે, ત્યારે કાંજી પીજો.	gyāre tam ne taras lāge, tyāre kānji pi.jo.
162. If you do not gain strength in a few days, come into hospital again.	૧૬૨. જે થોડા દહાડા માં તમારાં શરીર માં શક્તિ નહીં આવે, તો ખીમાર-ખાનાં માં ફરી આવજો.	jo thodā dahādā mān tamārān sharīr mān shakti nahīn āv.e, to bīmār-khānān mānphar, i āv.jo.
163. Give that man some cholera-mixture.	૧૬૩. તે આદમી ને થોડી-એક મોડચી ની દવા આપો.	te ādmī ne thodī-ek modchī ni davā āp.o.
164. For how long have you had vomiting and purging?	૧૬૪. ક્યાર-થી તમ ને ઉલટી અને ઝાડો આવે છે ?	kyār-thī tam ne ulṭī ane jhāḍo āv.e chhe ?
165. He appears to be	૧૬૫. તે મરે એવો દિસે	te mare ev.o di.sē

ANGLO-HINDI.

151. tum ne is bachche kī kab-hī sītlā nikalwā,ī thī ?

152. us kī umr kyā hai ?

153. yih chhokrā hai, kī chhokrī ?

154. tum ne us kī pindli,yon par rā,ī kā lep lagā,yā hai, yā nahīn ?

155. aksar tum kyā ghizā (or, khānā) khā,te ho ?

156. jahān main hāth lagā,tā hūn, wahān bahut dukh,tā hai ?

157. jahān tum ko dard hai, wahān me,rā hāth rakh,o.

158. tum achchhī tar,h badan par razā,ī odh,o.

159. hawā ā,ne kī jagah par mat rah,o. (or) jis tarāf se hawā ā,tī hai, wahān mat rah,o.

160. tum ap ne pā,on ko sardi mat lag,ne do.

161. jab tum ko pyās lage, tab kānjī pījo.

162. agar thode din,on men tum hāre badan men zor na ā,we, to phir bimār-khāne men ā,īyo.

163. us ādmī ko thodī-sī jarī-mari kī dawā do.

164. kab-se tum ko kai aur dast hote hai ?

ANGLO-PERSIAN.

gāh,ī ābila bar bāzū,yī in bachcha bar-āwarda,ī ?

ū chand sāla,ast ?

pisar,ast, yā dukhtar ?

bar sāḳ,ī pā,ī ū khardal zimād karda,ī yā na ?

dā,im chi ghizā mī,khur,ī ?

āyā jā,ī ki man dast mī,guzār,am, dard bisyār mī,kun,ad ?

har jā,ī tū ki dard mī,kun,ad, dast,ī ma rā ham-ān-jā bi,guzār. (or, bugzār).

lihāf rā (dā,im) khūb bar badan bi,kash.

dar rah-guzarī hawā ma,bāsh.

pā,ī khud rā az burūd,at nigah dār.

har-gāh tishna shaw,ī, ābi birinj bi,khur.

agar tā chand rūz kūwat na gir,ī, bāz dar shifā-khāna bi,yā.

ū rā ḳadr,ī az dawā,ī haiza bi, dih,īd.

chand waqt,ast ki tu rā hai wa fīl mī,shaw,ad ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
sinking fast.	છે. (or) તેનો દમ નર્મ પડતો (or, beṣṭo) જાય છે.	ohhe. (or) te no dam narm paḍto (or, beṣṭo) jāya chhe.
166. Have you the cramp very bad ?	૧૬૬. તમને આંકડાં ધણી આવે છે ? (or) ગોટલાં ધણી ભરાય છે ?	tam ne āṅkdān gha, nān āv,e chhe? (or) goṭlān ghanān bharā,yā chhe?
167. Have you ever suffered from cholera ?	૧૬૭. તમને આગળ કોઈ વેળા મોડચીનો રોગ લાગ્યો હતો ?	tam ne āgal ko,i velā modchī no rog lāgyo haṭo?
168. Give him forty drops of laudanum instantly.	૧૬૮. તેને અત્તર-ઘડી આળોસ ટીપાં અપીલુ ના અરક નાં આપો.	te ne attar-ghadi ohālis ṭīpān aphīn nā arak nān āpo.
169. Is that man dying ?	૧૬૯. શું તે માણસ મરે છે ?	shuṇ te mānas mar,e chhe?
170. He is recovering, I think.	૧૭૦. હું ધારું છું, કે તે સાજો થતો જાય છે.	huṇ dhār,un ohhuṇ, ke te sājo thaṭo jāya chhe.
171. Do you feel stronger ?	૧૭૧. તમારાં શરીરમાં વધારે શક્તિ જણાય છે ?	tamārān sharir mān vadhāre shakti janā,ya chhe?
172. You must be careful what you eat.	૧૭૨. ખાધા પીધાની કડી કરો.	khā,dhā pī,dhā nī kari karjo.
173. Do you feel pain in the muscles of the back ?	૧૭૩. તમારા વાંસાના પુઠ્ઠામાં દુઃખે છે ? (or) તમારી પીઠનાં માંસના તંતુમાં દર્દ છે ?	tamārā vānsā nā puṭṭhā mān dukh,e chhe? (or) tamārī pīṭh nān māns nā tantū mān dard chhe?
174. Does not the artery in your right wrist beat very forcibly ?	૧૭૪. તમારા જમણા હાથની નાડી ધણી દોડતી નથી ?	tamārā jamnā hāth nī nāḍī ghanī doḍṭī na, thī?
175. The blood in the veins on your right hand appears very black.	૧૭૫. તમારા જમણા હાથની નસોમાં રંગત ધણું કાળું દેખાય છે.	tamārā jamnā hāth nī naso mān ragat ghanuṇ kāluṇ dekhā,ya chhe.
176. Have you pain in the nerves of your face ?	૧૭૬. શું તમારાં આંદોડાંની નસોમાં દુઃખ છે.	shuṇ tamārān mohō, dān nī naso mān dukh chhe?
177. Are the glands in that child's neck enlarged ?	૧૭૭. શું પેલાં બાળકનાં ગાંઠમાં ગાંઠ વધી-ઝધી છે ?	shuṇ pelān bālak nān gāṇṭh mān gāṇṭh vadhī-

ANGLO-HINDI.

ho,tā hai. (or) us kā dam narm ho,tā
jā,tā hai.

166. tum ko badī akaḍ-bā,i hai ?

167. tum ko āge kab-hī mar,i kī
bīmār,i hū,i thī ?

168. us ko jald chālīs bünd (or,
katre) afim ke arak ke do.

169. kyā wuh shakhs mar,tā hai ?

170. main samajh,tā hūn, ki wuh
durust ho,tā jā,tā hai ?

171. tum,hāre badan men kuchh
zor ā,tā hai ?

172. khāne pine kā parhez
rakh,iyo.

173. tum,hāri pith ke patṭhe men
dard hai ?

174. tum,hāre sīdhe hāth kī nabz
zor se nahīn chaltī hai ?

175. tum,hāre dahne hāth kī
rag,on men lahū bahut kālā ma'lūm
ho,tā hai.

176. kyā tum,hāre munh kī rag,
on men dard hai ?

177. kyā us bachche ke gale men
gilti,yān (or. girah.en) badh-rai

ANGLO-PERSIAN.

dar hālat,i marg,ast.

tu rā tamaddud (or, tashannuj)
ba shiddat mīshaw,ad ?

gāh,i bar tū sadma,i haiza ras,iḍ,a?

ū rā chihl katra arak,i afyūn ba
zūd,i biḍiḥ,iḍ.

āyā ān kas mīmīr,ad ?

man tasauwur mīkun,am, ki ū
shifā mīyāb,ad.

āyā dar badan,i tū kūwat ziyād
ma'lūm mīshaw,ad ?

dar akl wa shurb parhiz kun.

āyā dar risha,hā,i gūsht,i pusht,i
tū dard,i hast ?

nabz,i dast,i rāst,i tū kawī-ul-
harakat nīst ?

dar urūki dast,i rāst,i tū khūn
bisyār siyāh ma'lūm mīshaw,ad.

āyā dar a'sābi rūyi tū dard,i
hast ?

āyā dar gulūyi ān tifi girah,i
buzurg uftāda,ast ? (or) āyā gulū,i

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
larged ?		gayā chhe?
178. That tumour ought to be cut out.	૧૭૮. તે ગુમડું (or, ઢીમડું) ફેડી-નાખવું જોઈયે.	te gumdun (or, dhīm, dun) phodī-nākhvunjo iye.
179. The tendons of the foot appear to be injured.	૧૭૯. તમારા પગ ની નસો નેખાયલી લાગે છે.	tamārā pag nī nasō jokhmāyalī lāge chhe!
180. Does your nose appear to be stopped up?	૧૮૦. તમારું નાક બંદ જણાય છે?	tamārūn nāk band janāya chhe?
181. There is a good deal of running from it.	૧૮૧. નાક માંથી પાણી ધણું નિકળે છે.	nāk māp-thī pānī ghanun nikle chhe.
182. You appear to have caught a violent cold.	૧૮૨. એવું જણાય છે, કે તમ ને કઠણુ સળેખમા થયો છે.	evun janāya chhe, ke tam ne kathan salekhmā tha,yo chhe.
183. You must put your feet in warm water to night at bed time.	૧૮૩. આજ રાતે સુતી વેળા તમે તમારા પગ ઉનાં પાણી માં મુકજો.	āj rāte sutī velā tame tamārā pag unān pānī mān mukjo.
184. You must not eat fruit or vegetables.	૧૮૪. તમે ફલ-ફલાદી યા તર્કારી (or, શાક) ખાશો નહીં.	tame phal-phalārī yā tarkārī (or, shāk) khā, sho nahīn.
185. Are your eyes painful?	૧૮૫. શું તમારી આંખો દુઃખે છે ?	shun tamārī ānkhō dukhe chhe?
186. Do you sleep well at night?	૧૮૬. રાતે ઉંઘ સારી પડે આવે છે?	rāte ungh sārī pathe āve chhe?
187. Have you injured your ribs?	૧૮૭. તમારી પાંસળી માં ચોટ આવી છે ?	tamārī pānsālī mān choṭ āvī chhe?
188. Have you broken your collar bone?	૧૮૮. તમારાં ગળાં આગળ નું હાડકું બાંગી-ગયું છે ?	tamāraṅ galān āgal nūn hāḍkun bhāngī-gayun chhe?
189. Did you receive a blow on your breast bone?	૧૮૯. તમારી છતી નાં હાડકાં પર કાંઈ ચોટ લાગી હતી ?	tamārī chhātī nān hāḍkān par kāñī choṭ lāgī hatī?
190. Your spine is crooked.	૧૯૦. તમારા વાંસા નો કાંઈ વક્રિ થયો છે. (or) બાજુનું હાડકું વાંકું થયું છે. (or) તમારી કરોડ વાંકી થઈ છે.	tamārā vānsā . no kāñtho . vānko thayo chhe. (or) bandā nūn hāḍkun vānkun thayun chhe. (or) tamārī karod vānki thāī chhe.

ANGLO-HINDI.

hain ?

178. us phode (or, gūmde) ko kātā chāhiye.

179. tumhāre pānw kī nas, on men sadma ma'lūm hotā hai.

180. tumhāri nāk band ma'lūm hotī hai ?

181. nāk se rezish bahut-sī hotī hai.

182. ma'lūm hotā hai, ki tum ko sakht zukām hūā hai.

183. ap ne pānw āj rāt ko so, te waqt garm pāni men rakhiyo.

184. tum mewa yā tārkāri mat khā, o.

185. kyā tumhāri ankhen dukh, ti hain ?

186. rāt ko nīnd achchhī tarh se ā, ti hai ?

187. tumhāri pasli (or, panjar) ko choṭ lagī hai ?

188. tumhāri hansī (or, hāns ; or, gale ke-pās ki haddī) tūt-gāī hai ?

189. tumhāri chhātī kī haddī par kuchh choṭ ā, i thī ?

190. tumhāri pīṭh kī haddī bānkī hai. (or) tumhāri riḍh bānkī hai. (or) tumhāre kangroḍ bānkā hai.

ANGLO-PERSIAN.

ān tifi muhra, i buzurg karda, ast ? (or, dar-āwarda, ast) ?

ān dummāl rā nīshṭar bāyad zad.

chunān ba nazar mī, ā, yad, ki dar a'sābi pāī tū sadma, i rasīda.

āyā dimāgh, i shumā band shud, a ?

az binī āb bisyār mī, ā, yad.

ma'lūm mīshawād, ki tu rā zukām, i shadīd 'ariz shud, ast.

pā, i khud rā im-shab waqt, i khāb dar āb, i garm bāyad guzāshṭ.

mīwa yā buḳūlāt ma, khur.

āyā chashm, ān, at dard mī, xunad ?

waqt, i shab khūb khāb mī, kun, i ?

āyā dar pahlū, yī tū zarb, i rasīda ?

āyā turḳuwa, i tū shikast, a ?

āyā bar ustukhān, i sinā, at zarb, i rasīda būd ?

muhra, i (or, ustukhān, i) pushtī tū kham, ida, ast.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
191. Have you much pain in your ear?	૧૯૧. તમારો કાન ધણે દુઃખે છે ?	tamāro kān ghano dukhē chhe?
192. Is there much wax in it?	૧૯૨. શું તે માં મેલ ધણે છે ?	shun te mān mel ghano chhe?
193. Are you salivated?	૧૯૩. તમારું મોહોડું આ બુલું છે શું ?	tamārun mohodun āvyun chhe shun?
194. How long has your mouth been sore?	૧૯૪. ક્યારથી તમારું માં આબુલું છે ?	kyār-thī tamārun mon āvyun chhe?
195. Are you deaf?	૧૯૫. શું તમે બેહેરા છો ?	shun tame beherā chho?
196. Can you see well at night?	૧૯૬. રાતે તમ ને સારી પ કે સુખે છે ? (or, દેખાય છે) ?	rāte tam ne sārī pathe sujhe chhe ? (or, dekhāya chhe) ?
197. Is the sight of the eye improving?	૧૯૭. તમારી આંખ ની રાશની (or, જોત) સુધરતી જાય છે ?	tamāri ānkhi nī roshni (or, jot) sudharatī jāya chhe?
198. Are you quite blind in that eye?	૧૯૮. શું તમ ને પેલી આંખે મૂળગું દિસતું નથી ?	shun tam ne peli ānkhe mūlgun dīstun nathī?
199. Have you had an operation performed on it?	૧૯૯. શું એ ના-ઉપર કાંઈ વાઢ-કાપ થયેલી છે ?	shun e nā-upar kāñī vādh-kāp thayali chhe?
200. Are you frightened that you tremble so much?	૨૦૦. શું તમે બિહો છો, કે એટલા કાંપો છો ?	shun tame bihō chho, ke eṭlā kāmpō chho?
201. Have you any heart burn?	૨૦૧. શું તમારી છાતી માં દાહ (or, અગ્નિ) બળે છે ? (or) તમ ને અમલ-પિત્ત થયે છે ? (or) તમારી છાતી માં ગરમી માલુમ પડે છે ?	shun tamāri chhātī mān dāh (or, agni) bale chhe ? (or) tam ne amal-pitt thayo chhe ? (or) tamāri chhātī mān garmī mālum paḍe chhe?
202. Do you feel pain under the short ribs of the right side?	૨૦૨. તમારી જમણી ગમ ની નાની પાંસળી ની-હેઠલ દુઃખ જણાય છે ?	tamārijamni gam nī nānī pānsalī nī-heṭhal dukh jānāya chhe?
203. You must take mercury.	૨૦૩. તમ ને પારા ની દવા ખાવી જોઈયે. (or) પારા ની દવા ખાવી.	tam ne pārā nī davā khāvi jāiye. (or) pārā nī davā khāvi.
204. Do you ever find	૨૦૪. તમારા આડા માં ક	tamārā jhādā mān

ANGLO-HINDI.

191. tum, hārā kân bahut dukh, tā hai?

192. kyā us men bahut mail hai?

193. kyā tum, hārā munh āyā hai?

194. kab-se tum, hārā munh āyā hai?

195. kyā tum bahre ho?

196. rāt ke waqt tum ko khūb dikh, tā (or, distā) hai?

197. tum, hārī ānkh kī roshnī (or, jot) ziyāda ho, tī hai?

198. kyā tum ko us ānkh se mutlak nahīn distā?

199. kyā us par kuchh kāt-kūt hūī hai? (or) kisī ne kab-hī us par nashtar lagāyā hai?

200. kyā tum darte ho, ki itnā thar, tharā, te ho? (or, kāmpte ho)?

201. kyā tum, hārī chhātī men agan (or, jalan; or, sozish) ho, tī hai? (or) tum ko amal-pitt hū, ā hai? (or) tum, hārī chhātī men garmī ma'lūm ho, tī hai?

202. tum, hārī dahnī (or, sidhi) taraf kī chhotī paslī ke-niche dard ma'lūm ho, tā hai?

203. tum ko pāre kī dawā khā, nī padegī. (or) pāre kī dawā khā, nā.

204. tum, hāre jhāde men kab-hī

ANGLO-PERSIAN.

gūsh, i tū bisyār dard mī, kun, ad?

āyā andar, ūn, ash chirk bisyār, ast?

āyā dahān, i tū jūsh, ida, ast?

chand waqt, ast ki dahān, i tū jūsh, ish ba-ham-ras, ān, ida?

āyā tū kar hast, i?

waqt, i shab ba khūb, i mī, bīn, i?

āyā binā, i, yi chashm, i tū afzūn mī, shaw, ad?

āyā tū az ān chashm mutlak na mī, bīn, i?

[i shumā zada, ast?

āyā sābik bar īn kas, i dar chashm, i shumā barā, i mu'ālaja dast dāda?

(or) jarrāh gāh, i nishtar ba chashm, āyā tars, ida, i, ki īn-kadr mī, larz, i?

sīna, i shumā mī, sūz, ad? (or) ba shumā asar, i safrā, st? (or) waja'ul-fu, ād dār, i? (or) tukhuma mī, shaw, ad shumā rā?

dar zir, i ustukhān, i khurd, i pahlū, yi rāst, i tū dard, i ma'lūm mī, shaw, ad?

bāyad dawā, i jīwa bi, khn, rī.

dar birāz, i tū gāh, i pāra, hā, i sakht

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
in your stools hard lumps like pieces of fat?	દિ કકલુ કકડા ચરબી સર્ખા પડે છે ?	kadi kaṭhan kakḍā char bī sarkhā paḍe chhe ?
205. Have you passed any worms ?	૨૦૫. તમારા અડા ની-સાથે કીડા (or, કરમ) પડયા છે ?	tamārā jhādā nī sāthe kiḍā (or, karam) paḍyā chhe ?
206. Of what kind were they ; long and round like earth worms, or broad like a piece of tape ?	૨૦૬. તે કેવા હતા ; લાંબા અને ગોળ આસિયાં જેવા, અથવા પોળા પીત* સર્ખા ?	te kevē haṭā ; lāmī ane gol alasiyāṇ jēva, athvā polā phit* sarkhā ?
207. Were they small and white like little pieces of thread ?	૨૦૭. શું તે નાના અને ઘોળા મુતર ના નાના તાર સર્ખા હતા ?	shuṇ te nānā ane dholā sutar nā nānā tār sarkhā haṭā ?
208. You must now remain very quiet.	૨૦૮. હવે તમારે ચેન થી છાના-માના રહેવું.	have tamāre chen thī chhānā-mānā rah evuṇ.
209. The doctor is gone to see his patients.	૨૦૯. દાક્ટર સાહેબ પોતા ના બીમાર (or, આબગી) ધરાકો ને જોવા ગયા છે.	doctor sāheb potā nā bīmār (or, ājārī) gharāk, o ne jo,vā gayā chhe.
210. I have caught a cold.	૨૧૦. મને સળેખમા થયો છે. (or) સરદી થઈ છે.	ma ne salekhamā thayo chhe. (or) sardī thāī chhe.
211. Is she married ?	૨૧૧. તે સોવાચલુ છે ? (or) તે પર્ણેલી છે ? (or) તે સ્ત્રી નાં લગન થયલાં છે ?	te sovēsan chhe ? (or) te parn,elī chhe ? (or) te strī nān lagan thayā, lān chhe ?
212. We will have to examine your person.†	૨૧૨. તમારે આંગ† તપાસું જોઈએ.	tamāraṇ āng† tapās,vuṇ joīye.
213. Give him some rhubarb.	૨૧૩. તેને થોડી રાઈબાર (or રેવંચી) આપો.	te ne thodī roībāg (or, revanchī) āpo.
214. He suffers from rupture (hernia).	૨૧૪. તેને અંતર્ગળ (or, ગોલા નો મરજ) થયો છે. (or) તેનું પાણી ઉતર્યું છે. (or) તેની રગ ઉતરી છે. (or) તેનો નળ ઉતર્યો છે.	te ne antargal (or, golā no maraj) thayo chhe. (or) te nuṇ pānī utaryuṇ chhe. (or) te nī rag utr,ī chhe. (or) te no nāl utaryo chhe.

* *Fit* is a corruption of the Portuguese word *fit*.

† The words *ang* and *badan* literally mean the *body*. *Ohhup*: *jaga* in Gujarati, and

ANGLO-HINDI.

lakhṭ tukḍe charbī ke-se nikalṭe hain?

205. tum, hāre jhāde ke-sāth kide (or, kirm) nikle hain?

206. we kis tarḥ ke the; lambe aur gol kechwe se, yā chāḍe fit^{te} se jaise?

207. kyā we chhoṭe aur sufaid sūt ke chhoṭe tukḍe se the?

208. ab tum bahut ārām se rah, o.

209. doctor sāhib ap ne bīmār, on (or, āzāriyon) ko dekhne gaye hain.

210. mujhe zukām hū, ā hai. (or) sardi hū, ī hai.

211. wuh suhāgan hai? (or) us aurat kī shādī hū, ī hai? (or) byāh hū, ā hai?

212. tum, hārā āng^t dekh, ā chāhiye.

213. us ko thoḍī rewandī Chīnī do.

214. use fatk kī bīmārī hū, ī hai. (or) us kā pānī utr, ā hai. (or) us kī rag utrī hai. (or) us kā nal utr, ā hai.

ANGLO-PERSIAN.

mānandī pīh daf' mī, shaw, ad?

dar birāzī tū kirm, hā daf' shuda ast?

ān, hā chi-gūna būd, and; āyā darāz wa gird mānandī kharātīn, yā āriz mānandī niwār (or, bāft, a)?

āyā ān, hā khurd wa safid mislī tār, hāī bārīkī rishta būd, and?

hālā sākit wa ba ārām bāsh.

doctor sāhib ba dīd, ānī bīmār, ānī khud rafta, and. (or) az barāī mudāwāī bīmār, ānī khud rafta, and. chāīd, am. (or) nazla dar saram rikhta, ast. (or) zukām karda, am.

ān zan ārūsī karda, ast yā khair?

badan, īt shumā rā bāyad nigāh kard.

ū rā kadrī rīwandī Chīnī bī, dih, īd.

ū rā bīmārī, yi fatk 'āriz shuda, ast.

A VOCABULARY* OF MEDICAL WORDS IN THE GUJARATI AND HINDU-STANI LANGUAGES.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Ague.	ઢાહાડિયો તાવ. (સ. શીત-જ્વર).	tāhāḍiyo tāv. (s. shit-jvar).	jūḍī. (s. sīt-jvar. p. tapī larzā).
Arthritis	ઝણક-વા.	jhanak-vā.	jhanak-bāḷī.
Asthma.	દમ નો રોગ. દમ. હાંફરો. અમુજણસાસ.	dam no rog. dam. hāmphro. amujan. sās.	damā. (s. kāsh- shvās. uddhak. sānk. a. zik-un- nafas).
Anthony's fire. Erysipelas.	ઈસપ. અગ્નિ- વાત	isap. agni-vāt.	agan-bāo. bimb. (p. surkh.bādā. a. humrat. naml).
Atrophy. [elbow].	દુબલાઈ. જુરપો.	dublāḷī. jhurāpo.	dublāḷī. dublāpā. sūkhā.
Arm (from the shoulder to the	બાજુ. બાંહી. ભુજ.	bājū. bānhī. bhuj.	bāzū. bhuj. (Hindi, dand).
Arm (from the elbow to the wrist).	પહેંચો.	pahoncho.	pahunchā.
Arm-pit.	કાખ. બગલ. (સ. કક્ષ).	kākh. bagal. (s. kaksh).	kānkh. (p. baghal).
Arm-pit (abscess in the).	કાખ-બિલાડી. બામ્લી.	kākh-bilāḍī. bāmlī.	baghal-gand.
Ankle.	ધુડી. [નસ.	ghuntī.	ṭakhnā. gattā. ghūthī. (a. ka'b).
Artery.	ધમની. ધોરી	dhamnī. dhorī nas.	shiryān.
Artery (caeliac.)	આંબોઈ.	āmboḷī.	
Anatomist.	પિંડ-ગ્નાની.	pīṇḍ-gnānī.	tashriḥ-dān.
Anatomy.	પિંડ-ગ્નાન.	pīṇḍ-gnān.	ilmī tāshriḥ.
Abdomen.	પેડું.	pedhu.	pedū.
Accouchement.	પ્રસવ. પ્રસુતિ. સુવાવડ.	prasav. prasuti. suvāvad.	jachagī.
Accouchement (science of).	પ્રસવ-કર્મ. ગર્ભ વિ મોચન વિદ્યા.	prasav-karm. garbh vimochan vidyā.	ilmī taulid.

* Several names of drugs are omitted from this vocabulary as they already appear in the *Merchandise Glossary* at page 208. The present vocabulary contains a good number of Sanskrit and Persi-Arabic words enclosed in parenthesis. The former are in Gujarati and Hindi, and the latter in Urdu, as well as in Persian.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ :	ANGLO-HINDI.
Accouchement (<i>science relating to children after</i>).	બાળ રક્ષણ વીધી શાસ્ત્ર.	bāl rakshan vīdhī shāstr.	shīr- <u>khār</u> bachchon ko sambhāl, ne kâ ilm.
Accouchement (<i>one in a state of</i>).	સુવાવડી.	suvāvdī.	jachā. alwāntī.
Accouchement (<i>pangs of</i>).	પ્રસવ વેદના.	prasav vednā.	pīr. (p. dard, i zih).
Accoucheur.	પ્રસવ કરાવનાર. પ્રસવ-કારી વૈદ્ય.	prasav karāv, nār. prasav-kāri vaidya.	janā, ne, wālā tabib.
Abortion.	ગર્ભ-પાત. અકાલ જોપાત.	garbh-pāt. a, kāl- otpāt.	garbh-pāt. a, kāl, ot, pāt. peṭ gir, nā. (p. iskāt, i hamal).
Antibilious.	પિત્ત-નાશક.	pitt-nāsh, ak.	pitt-nās, ik (p. safrā-shikan).
Antidote.	પાવ-જેહેર. જેહેર નો ઉતાર. જેહેર નું વારણ.	pāv-jeher. jeher no utār. jeher nuṇ vāran.	pā-zahr. zahr-muhra. tiryāk.
Anodyne.	દુઃખ-હરણ.	dukh-haran.	dukh-haran. (p. taskin <u>bakhsh</u> . a. musakkin. musabbit).
Adult.	અધોડ. (સ. તરૂણ.)	adhod. (s. tarun).	tarun (p. jawān. ras, ida a. bāligh).
Abscess.	ગુમડું. ફોલો.	gumḍun. phollo.	gūmdā. phodā.
Abscess (palmar).	સાત-પુડો.	sāt-pudo.	
Albugo. White speck in the eye.	ફુલું.	phulun.	phūli. phulli. (p. gul).
Amenorrhea (absent, suppressed, or vicarious menstruation.)	રતુ (or, દસ્તાન) નું અંદર યવું, અથવા યોડું ની કળવું, અથવા બીજે ઢેકાણે વહેવું.	ratu (or, dastān) nuṇ band tha, vuṇ, athvā thoḍuṇ nikal, vuṇ, athvā bīje ṭhekāne vah, evuṇ.	haiz kā band ho, nā, yā kam ā, nā, yā dūsarī taraf jāri ho, nā.
Animal magnetism.	જનાવર નું શીલ-ચુમક.	janāvar nuṇ loh-chumbak.	jazbī haīwānī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
AGROSTIS LINEARIS.* Sacrificial grass.	કુશ. દર્બ. (s. દુર્બ.)*	kush. darbh. (s. dūrbā).*	dūb. (s. dūrbā).*
Aconite. Wolfsbane. (<i>a vegetable poison</i>).	વચ્છ-નાગ.	vachh-nāg.	bachh-nāg.
Arsenic (<i>white</i>).† Ratsbane.	ફટકિયો-સોમલ. સોમલ-ખાર.	phatakiyo-somal. somal-khār.	phatakiyā somal. samm-ul-khār. (α. samm-ul-fār).
Arsenic (<i>red</i>).† Realgar.	મંસીલ. રક્ત-ધાતુ.	mansil. rakt-dhātu.	mansil. rakt-dhātu.
Arsenic (<i>yellow</i>).† Orpiment.	હડતાળ.	hadtāl.	hartāl. (p. zarnikh).
Arsenite of copper. Scheel's Green. Schweinfurth Green.†	હીરવા.	hīrvā.	hīrwā.
Acid. Essence.	તેજમ. રસ. રસ-કાસ.	tej-āb. ras. ras-kas.	tej-āb. ras. ras-kas.

* A *mufassil* writer on Indian agriculture advises those who wish to secure an all but certain immunity from the dengue and other fevers that may visit their locality to plant *dūb* grass around the *bangalow* and allow it to grow undisturbed, to be mown for hay in due season. It may be propagated by turfing, transplanting, or sowing, as utility may suggest. If sowing is determined upon, the seeds should be put in the ground about three to four inches apart, and the best time is just before the rains, putting the seeds into the ground about three or four inches below its level. Transplanting should be done about the middle of the rains, putting the young plant at eight or nine inches apart. Turfing, or sodding, can be done throughout the rains, the earlier the better. After the sods have been laid down, they require a little beating to make them lie compactly. The grass is the best that India produces for cattle feeding, being full of nourishment and of fine quality. The cost is trifling, as turfing can be done at something like an average of Rs. 2-4 per thousand square feet; transplanting for Rs. 1-8; and sowing from 12 annas to Rs. 1. When cows graze on this description of grass land, they yield from 20 to 25 per cent. more milk than they do when feeding on other grasses. Another preventive is the common *tulsi* (*Ocimum sanctum*) to be grown in flower pots, of which one or two should be kept during the day in each inhabited room. The rest should be placed in the *verandah* after sunset, to be left there all night, and taken inside the next morning. This apparently insignificant looking plant is a free producer of *stere*, its leaves having a peculiarly agreeable fragrance. It is easily raised from seed, and requires no looking after beyond a bi-weekly watering.

† These are mineral poisons.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Aqua fortis. Nitrous acid.	સુરા-ખાર નો તે જાળ. આગ- પાણી.	surā-khār no tej- āb. āg-pānī.	shore kā tez-āb.
Ablution.	અંધોલ. સ્નાન.	anghol. snān	asnān. angohal. (a. ghusl).
Ache. Aching.	થોડો. થટો. દુઃ- ખ. દુઃખવું. વે- દના.	ghonko. ghatko. dukh. dukh,nuṇ. vednā.	dukh. dard. pīr. bedan.
Ache (to).	થોડો મારો. થટો મારો. દુઃ- ખવું.	ghonko mār,vo. ghatko. mār,vo. dukh,vuṇ.	dukh,nā. dard kar, nā.
Acetic acid.	સર્કા નો આટો તેજાળ.	sarkā no khāṭo tej- āb.	sirke kā khattā tez-āb.
Bruise (a).	ચામકું. ચાકું. સરેટો. ચોટ.	chāmthun chāṭhun. sareṭo. choṭ.	choṭ. kuchlāī.
Brand. Cautery.	ડામ.	dām.	dāgh.
Burn.	ચટકો. જાગ્રો.	chaṭko. chhāgro.	jal,ne kā zakhm.
Belly.	પેટ. ડોઝુ. (s. ઉ- દર).	peṭ. dojhuṇ. (s. udar).	peṭ. (p. shikam).
Belly (corpulent).	થોળો. દુંદ.	tholo. dund.	moṭā peṭ. tonḍ.
Breast. Bosom.	જાતી. (s. ઉર).	chhātī. (s. ur).	chhātī. (p. sīna. s. ur).
Breasts.*	થાન. ધાઈ. આં- ચળ. જાતી.* (s. સ્તાન)	thān. dhāī. ānchal. chhātī.* (s. stan).	ānchal. asthān. (p. pistān).
Breast (the heart or conscience).	હૃદય આંતઃકર- ણ. દિલ.	hridya. anta-karan. dil.	kalejā. man. dil. jigar. antā-karan.
Bone.	હાડકું. હાડકો. હાડ.	hāḍkun. hāḍki. hāḍ.	ḥī. hāḍ. haddā.
Bone-setter.	હાડ બેસાડનાર (or, દુરસ્તકર- નાર; or, જોડ- નાર).	hāḍ besāḍnār (or, durust kar,nār ; or, joḍnār).	haddī biṭhā,ne,wālā (or, joḍ,ne,wālā).
Bile. Gall-bladder.	પિત્તો.	pitto.	pittā. (p. zahra).
Bilious.	પિત્તાગ્ર.	pittālu.	pittahā. (p. safrā- wī. zahrāwī).

* In polite language, *chhātī* is commonly used to denote the *mammary glands*

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Bilious humour.	પિત્ત.	pitt.	pitt. (p. zard-āb.
Gall.			safra).
Bilious com- plaint.	પિત્ત-રોગ.	pitt-roḡ.	pitt-roḡ.
Bilious (to be- come).	પિત્ત ચઢવું.	pitt chadh.vuṇ.	pitt chadh.nā.
Blotches on the skin.	ચાકાં.	chāṭhāṇ.	dāgh. chakte.
Blind.	આંધળો.	āndhlo.	andhā. (p. kūr, a.
			a'mā).
Blind during the night. [pia.	રાતંધળો. રતંજ	rat-āndhlo. rat-	rat-aundhiyā. (p.
Blindness at	જો.	ānjlo.	shab-kūr).
night. Nyctalo-	રાતંધ.	rat-āndh.	rat-aundhā.
Blind of one	કાણો. એક આં	kāno. ek ānkh no.	kāna. (p. yak chashm
eye.	ખ નો.		kūr. a. a'war).
Blood.	લોહી. રગત.	lohī. ragat. (s. rakt.	lahū. (s. rakt.
	(s. રકત. રૂ	rudhir).	rudhir. p. khūn.
	ધર).		a. dam).
Blood (corruption of).	રકત-વિકાર.	rakt-vikār.	
Blister. Pustule.	છાગલો. ફોફો.	chhāglo. phophaiyo.	chhālā. phapholā.
	ફોફો. ફોફો.	phapholo. pho,	
		phso.	
Bronchitis.	ઉધરસ.	udhras	phephde kī nalī
			kā jān. (p. sūz,
			ishi hālūm).
Bladder.	ડુંકા.	phukko.	phuknā. (a. masā-
			na).
Bladder (stone in the). Calculus.	પથ્રી.	pathrī.	pathrī. (p. sangi
			masāna).
Bottom (back- side).	કુલું.	kulun.	chūṭad pūṭh. kulā.
Breath.	દમ. શ્વાસ.	dam. shvās.	(p. surin).
			dam. sāns.
Breathe (to).	દમ લેવો. શ્વાસ	dam le.vo. shvās	dam le.nā.
	નાખવો.	nākh.vo.	
Bandage.	પટો. પટ્ટી.	paṭo. paṭṭī.	paṭṭī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Bald-headed.	બોડકો. ટાળ-પડે લો. કેશ-હીન.	boḍko. ṭāl-padēlo. kesh-hīn.	ganjā.
Black thorn apple.	કાળો ધંતુરો.	kālo dhanturo.	kālā dhatūrā.
Black basil. (See OCYMU).	કાળી તુલસી.	kālī tulsī.	kālī tulsī.
Bubo.	બદ.	bad.	bad. bāghī.
Back.	પીઠ. વાંસો. બરડો.	pīth. vāṇso. bardō.	pīth. (p. pusht. a. zahr).
Back-bone. Spine Vertebræ.	પીઠ નું હાડકું. બ ડો નો કાંઠો. ક રોડ. રીઠ.	pīth nuṇ hāḍkun. bardā no kānṭho. karod. riḍh.	pīth kī haddī. riḍh. kangrod.
Back (ulcer on the).	ગોઠી.	goṭī.	
Basilica (the ar- tery so called).	બાસલિક.	bāsalik.	bāsalik.
Cut (a).	ઘા. ચીરો. વાઢ. કાપ. ફટકો. ઉ ઝડો. જખ.	ghā. chīro. vādh. kāp. phatko. ujhardo. jarb.	ghā.o. chīrā. (p. zakhm. a. zarb).
Cuticle.	ઝીલી. બાસીક આ મડી.	jhīlī. bāsīk chāmdī.	jhīllī. patlī chamdī.
Cutaneous dis- ease.	આમડી નું દર્દ.	chāmdī nuṇ dard.	chamdī kā dard.
Calf of the leg.	ટેટું.	teṭun.	pindlī. (p. sāk).
Croton nut.	જામલ-ગોટો.	jamāl-goto.	jamāl-gotā (a. habb- ul-mulūk. habb- us-salāt n).
Croton oil.	જામલ-ગોટા નું તેલ.	jamāl-gotā nuṇ tel.	jamāl-gote kā tel. (p. raughani habb- ul-mulūk).
Castor oil plant.	એરંડી. એરંડો.	erandī. erando.	arand. vāt-ārī. vāt- vairī. (p. bid- anjīr).
Castor oil.	એરંડીયું. દિવેલ.	erandīyūn. divel.	arand kā tel. (p. raughani bid- anjīr).
Colic.	ચુકો. અમળાટ. શૂલ.	chunko. amlāt. shūl.	bā.o-sūl. (p. zulām. a. kulinj).
Colic with flatu- lence.	વા-સૂલ. વાત-શૂલ	vā-sūl. vāt-shūl.	vāt-shūl.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Consumption.	ખાઈ-રોગ. (s. ક્ષય).	khai-rog. (s. kshaya).	chhai-rog. galnī.
Phthisis.			α. sill).
Consumptive.	ખાઈ-રોગી.	khai-rogi.	chhai-rogi (α. mas, lūl. madkūk).
Consumptive cough.	ખાઈ-કાસ. (s. ક્ષય-કાસ).	khai-kās (s. kshaya-kās).	chhai-kās.
Cataract of the eye. [tract]	મોતિયો.	motiyo.	motiyā-bind. (α. sabal).
Cataract (to ex-Catarrh. Cold.	મોતિયો કાઢવો.	motiyo kādh. vo.	motiyā nikāl.nā.
Rheum. De-fluxion.	સળેખમા. સર્કમ. જુકામ. સરદી.	salekhmā. sarkam. jukām. sardī.	rukām. sardī. jūdā. (p. hawā-zadagī. rīzish. α. nazla).
Change of air.	પાણી-ફેર હવા-ફેર.	pānī-pher. havā-pher.	hawā badal.nā.
Chilblain.	થંડી (or, સરદી) થી પડેલા ચીરા (or, કાત્રા).	thandī (or, surdī) thī paḍelā chīrā (or, kātrā).	biwāī.
Carbuncle. Anthrax.	ગરમી નો ફોલો.	garmī no phollo.	muhāsā. garmī kā phodā.
Cancer.	પાકું.	pāthun.	(p. hazār-chashma. α. saratān).
Cancerous.	સડો લાગેલું.	sado lāgelun.	sadā hūā.
Clavicle. Collarbone. Shoulder-blade.	ખખા નું હાડકું. ગળાં આગળ નું હાડકું. ફરા. અછબડા.	khabā nuṇ hāḍkun. galān āgal nuṇ hāḍkun. pharā. achhabḍā.	haṇsī. hāns. gale ke-pās kī haḍḍī.
Chicken-pox.			motiyā-sitlī.
CASSIA ALATA.*	દાદ-મર્દન. (s. દદ-મર્દન).	dād-mardan.* (s. dadru-marddan).	dād-marddan.* [fulūs).
CASSIA FISTULA.	ગરમાળો.	garmālo.	amaltās. (p. maghzi)
Chemical analyzer.	રસાયણી પૃથક્કરણ કરનાર. મૂળ તત્વ શોધન કરતી. મૂળ તત્વ વિવેચન કરતી.	rasāyanī prithak, karan karnār. mūl tatv shodhan karttā. mūl tatv vivechan karttā.	rasāyanī prithak karne.wālā. (α. mufarrik-ul-ajzā).
Costiveness. Constipation.	બંધવ. બંધ-કોશ બંધ કૃષ્ટ. કબજ. કબજાબત. ખુશ યી.	bandh.ej. bandh-kosh. bandh-krisht. kabaj. kabjīyat. khushkī.	bandh.ej. (α. kabz. kabzīyat. in, kibāz.

* It is the name of a plant, used by the Natives of India to cure the ringworm.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Contagion. Infection.	ચેપ. રોગ નું ઉડ વું (or, વળગ વું).	chep. rog nun ud vun (or, valag vun).	phailā.o. (a. sirā, yat. ta,assur).
Contagious disease.	ચેપી (or, આંચ લિયે) રોગ. ઉ ડતો આખર.	chepī (or, ānchaliyo) rog. ud to ājār.	phailā,ū dārd. (p. marazi musrī. marazi mu'dī).
Cartilage.	કુમળું હાડકું.	kumluṇ hāḍkun.	komal (or, narm) haddī.
Carbonate of soda. Alkali.	સચોરો. સાજી ખાર.	sachoro. sājī khār.	sajjā khār. sajjī mittī. (p. ushnān. shakhār).
Carbonate of potash.	જવ. ખાર (સ. ય વ-ક્ષાર).	jav-khār. (s. yav- kshār).	javā-khār.
Cough.	ખાંસી. ઠોસો. ખો ખો.	khāṇsī. ṭhonso. khokhlo.	khāṇsī. (p. surfa).
Caul.	આંતરડી ઉપર ની પાતળી ચામ ડી. ચરબી ની ચાદર.	āntardān upar nī pāṭhī chāmdī. charbī nī chādar.	antdī kī patlī chamdī. charbī kī chaddar.
Caul (omentum).	પેટ નો પર્દો.	peṭ no pardo.	peṭ kā parda.
Coul (of a child)	ઝીલી.	jhili.	jhilli.
Chin (or, hooping) cough.	સસણી ઉંટાંટિ યો.	sasni. untāṭiyo.	dābā. dabbā.
Chin.	હાડપેચી. થુથડી.	hadapechī. thuthdī.	thuddī. (p. zanakh. sibī ghab,ghab. za, kan).
Cramps. Convulsions.	આંકડાં. ગેટલાં. બેટકાં. પિળવાં. વંટ. વળ. તાણ. ખેચ.	ānkḍān. gotlān. beṭkān. pilvān. vaṇṭ. val. tān. khench.	akad-bā.i. (Dakh. ankad ankad,āt. Kōnk. bal. wal. a. tamaddud. tash, annuj).
Cholera.	મોડચી. જરી-મ રી.	modchī. jari-mari.	marī. jari-mari. munh-peṭ. olā- uthā. (a haiza).
Cholera (in Surat).	હગ-ઓક.	hag-ok.	
Cholera (in Ahmadabad).	કોગલિયું.	kogaliyūn.	
Cholera (in Kathiyavad).	તુટિયું.	tuṭiyūn.	

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Cholera mixture.	મોડચી ની દવા.	modchī nī davā.	jari-marī kī dawā. (p. dawā, i haiza).
Clammy.	લચલચતું ચિકા સ-ભરેલું. ચિક લું.	lach, lach, tun. chik, ās-bharēlun. chik, nun.	las, lasā. laj, lajā. chip, chipā. chiptā. (a. lazij).
Corn on the foot.	આંટલું.	āṭan.	gattā. gokhrū.
Cup (to).	પોંત (or, રૂમડી) ખેંચવી. વેહેંતુ ર મુકવાં.	pont (or, rumḍi) khench, vī. veh- entur muk, vān.	singī lagā, nā. pachh, nā.
Cupping instru- ment.	પોંત. રૂમડી. તુ મડી. વેહેંતુર નો કાચ. સોંગી.	pont. rumḍi. tum, dī. vehentur no kāch. singī.	singī. tombḍi. pa, chh, nī. (s. shringī. p. shishajī ḥajām, at. kūwa).
Cupper. Scari- fier.	રૂમડી ખેંચનાર. વેહેંતુર મુકના ર.	rumḍi khench, nār. vehentur muk, nār.	singī lagā, ne, wālā. (a. ḥajjām).
Catheter.	સળી. પેશાબ-સ ળી.	salī. pesh-āb-salī.	salā, i. pesh-āb- salā, i.
Courap.	ગજ-કર્ણ.	gaj-karn.	
Coriander seed.	ધાણા.	dhānā.	dhaniyā. sūkhī kothmīr. (p. kish. niz, i khushk. syāh- dāna. siyāhwiya).
Coriander plant.	કોથમીર.	kothmīr.	kothmīr. gīli koth, mīr. (p. kishniz, i tar).
Cyanic acid.	કડવી બદામ નાં તેલ નો ઝેરી અ રક.	kadvi badām nān tel no jherī arak.	kadwī bādām ke tel kā zahrī 'arak.
Cod liver oil.	માછલી નું તેલ. માગર નું તેલ.	māchhli nun tel. magar nun tel.	machhli kā tel. magar kā tel.
CANNABIS SATIVA. Hemp plant.*	ગાંજો.* (s. ગંજી કા).	gānjo.* (s. ganjikā).	gānja* (s. ganjikā).
COCCULUS INDI- CUS (a vegetable poison).	કાક-મારી. કાક- પૂલ.	kāk-mārī. kāk- phul.	kāk-mārī. kāk-phul.

* The fructification, when nearly ripe, is bruised and smoked for intoxication. The leaves dried are ground in water and drunk for the same purpose. In this state it is called *bhang*, *bijaya*, and *sabzi*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Current of air.	પવન ની લેહેકી. હવા આંવા નો માર્ગ.	pavan nī lehekī. havā āv,vā no mārg.	hawā ā,ne kā rasta. (p. rah-guzar,i hawā).
Coldness.	ઠંડાડ. થંડ.	tāhād. thand.	thand. (p. sarmā).
Calomel.	મારેલો પારો. પારા નો કપૂર.	mār,elo pāro. pārā no kapūr.	pāre kā kushtā. pāre kā kāfur.
Cure (remedy).	ઇલાજ. ઉપાય. દવા-દાર.	ilāj. upāya. davā- dūru.	ilāj. upāya. (a. mu'ālaja).
Cure (restoration of health).	આરામ.	ārām.	ārām. (a. shifā. sihbat).
Cure, to, (the patient).	સાર (or, ચંચુ; or, સાજુ; or; નિરોગી) કરવું.	sārun (or, changun; or, sājun; or, nī, rogī) kar,vun.	achchhā (or, bhalā; or, changā; or, tan-dūrust) kar,nā.
Cure, to, (the disorder).	દૂર કરવું. દવા-દાર કરવી.	dūr kar,vun. davā- dāru kar,vī.	dūr (or, daf; or, raf) kar,nā. (p. mu'ālaja (or, ta, dāwi) kard,an.
Cure, to, (the wound).	રૂઝવું. અંગુર કરવું.	rujhav,vun. angur kar,vun.	angūr kar,nā.
Cured, to be, (the wound).	રૂઝવું. રૂઝાવું. રૂ ઝ આંબી. અંગુર આંબું.	rujh,vun. rujhā, vun. rujh āv,vī. angur āv,vun.	angūr ho,nā. angūr kar-lā,nā.
Deaf.	બેહેરો (s. બધિર). ર).	behero. (s. badhir).	bahrā. (p. kar. a. asamm).
Dull of hearing.	ઊંચા કાન નો.	ūnchā kān no.	ūnchā kān,i. (v. a. ūnchā sun,nā).
Dumb.	મુગો. વાચા વગર નો.	mugo. vāchā vagar no.	gungā. (p. gung. a. abkam).
Dose of medi- cine.	પરિમાણ.	parimān.	mikdār. mu'tād.
Dysentery.	લોહી-આમ. લો હી-અતિસાર.	lohī-ām. lohī-ati, sār.	lahū-atisār. (p. is hālī khūn. ishālī; damawī).
Diarrhœa.	સંગ્રહણી. હગામ ણ. અતિસાર. શીત-રસ.	sangrahanī. hagā, man. atisār. shīt- ras.	atisār. sangrahanī sīt-ras (p. jiryān, shikam. ishāl).
Debility.	નાબળાઈ. ના-ત વાની.	nablā,i. nā-tawān,i.	nā-tawān,i. nā-kū wat,i. kam-zor,i nir-bal,i. (a. nakā hat. zu'f).

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Dropsy (<i>hydro-pisy.</i>)	જલ-રોગ. પાણીની બીમારી.	jal-rog. pānī nī bīmārī.	jal-rog. pānī kī bīmārī. pyās kī bīmārī. (a. is, tiskā).
Dropsy pervading all the members of the body (<i>anasarca</i>).	નાળ-ચુળ. પિંડુર-રોગ.	nāl-gul. pindur-rog.	soth. (p. istiskā, lahmi).
Dropsy of the abdomen from a collection of serous fluid (<i>ascites</i>).	ઉદર-રોગ. જલ-દર. (સ. જલ-ઉદર).	udar-rog. jal-andar. (s. jal-udar).	jal-andar. (p. istis, kā, i zakki).
Dropsy of the abdomen being a flatulent distention of the belly (<i>tympanites</i>).	કઠંદર (સ. કાષ્ટ-ઉદર).	kath-andar. (s. kāsht-udar).	kath-andar. (p. is, tiskā, i tabli).
Delirium.	બે-હોશી. બે-શુદ્ધિ મરછા.	be-hoshī. be-shud, dhī. murchhā.	be-hoshī (p. sar, sām. hazayān).
Dyspepsia. Indigestion.	અજીર્ણ. બદ-હજમી. બાદી.	ajirn. bad-hajmī. bādī.	ajirn. bad-hazmī.
Dysmenorrhea (<i>difficult or painful menstruation</i>).	રતુ (or, દસ્તાન) નું કઠિણાઈ થી અથવા દર્દ સાથે વહેવું.	ratu (or, dastān) nuṇ kathinā, i thī athvā dard sāthe vah, evuṇ.	haiz kā ā, nā mush, kil se yā dard ke-sāth. (a. ūsr-ul-haiz).
Dysury.	મૂત્ર-ક્રિચ્છ. કઠં-મૂત્ર. પેશાબ નો અટકાવ તથા અગન.	mūtr-krihchh. kark-mūt. pesh-āb no atkāv tathā agan.	kark-mūt. (a. ūsr-ul-baul. habs-ul-baul).
Diabetes.	મૂત્રાતિસાર. મિઠો પર્મો.	mūtr-ātisār. miṭho parmo.	ghaḍī-ghaḍī pesh-āb kā ā, nā. (p. silsili baul).
Draught. Decoction of drugs.	કાવો. કાઢો. ઉકાળો. નોશિદો.	kāvo. kādo. ukālo. josh, indo.	josh, ānda. kādhā. sharbat.
Dug of an inferior animal.	ચૂંચી.	chunchī.	chūnchī. than.
Dulci-acid.	ખટ-મિઠું.	khaṭ-miṭhuṇ.	khaṭ-miṭhā.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Dislocation.	ભાગ.	moch.	[ustukhān). moch. (p. fashkhi
Dislocated. Dis- jointed (to be).	ભાગાયું. ઉત્રી- વું.	mochā, vun. utri-ja, vun.	moch-jā, nā. utar- jā, nā. haddī sarak- jā, nā.
Disease.	રોગ. દરદ. આ ભર. ખીમારી. કહેલી. મુખારો. આમય.	rog. dard. ājār. bimārī. kāhelī. mujhāro. āmaya.	dard. āzār. rog. maraz. bimārī.
Diseased.	રોગી. દરદી. આ ભરી. ખીમાર. કહેલ. માંદો.	rogī. dardī. ājārī. bimār. kāhel. māndo.	dard-mand. āzārī. rogī. (α. mariz).
Disease (vene- real).	રાંડ નો આભર. મૈથુનની ગરમી.	rāṇḍ no ājār. mai, thun nī garmī.	randī kā āzār. mai, thun kī garmī.
Disease (epi- demic).	ફેલાયેલો રોગ. મ રકી.	phelā, yalo rog. markī.	phailā hū, ā dard. mahā-mari. (p. marazī 'āmm. wa, bā).
[ive breath. Disease of the mouth. Offens- Disease (en- demic).	આગર. દેસી રોગ. ખાસ દદ.	āgrū. desī rog. khās dard.	munh sadā. (p. ganda-dahan). desī rog. khās dard. (p. marazī makhsūs).
Diagnosis. Diaphragm.	રોગ ની પરીક્ષા. પેટ નો પદો.	rog nī parikshā. peṭ no pardo.	tashkhis. peṭ kā parda (p. pardaī shikam).
Eye.	આંખ. ટીકડી. (s. નેત્ર. નયન. લો ચન. ચક્ષુ).	ānkh. ṭikḍī. (s. netr. nayan. lochan. chakshu).	ānkh. (s. netr. nayān. p. chashm. α. ain).
[to lose). Eye or sight Eye pupil of the).	આંખ ફુટવી. આંખ ની પુત્લી (or, કીકી; or કાળી; or રત્ન).	ānkh phuṭvī. ānkh nī putlī (or, kikī; or, kālī; or, ratn).	ānkh phuṭnī. putlī. (p. mardum, ak. mardumī chashm. siyāhai chashm).*
Eye (socket of the).	આંખ નો ગો ખણ.	ānkh no gokhlo.	ānkh kā ghar. (p. chashm-khāna).
Eye-ball.	આંખ નો ડોળો. [આંખ.	ānkh no ḍolo.	ḍelā. dhelā (α. ḥadaḥa).
Eye (bleared).	સુજેલી આંખ. ખાણી મરકતી	sujeli ānkh. pānī jharaph, tī ānkh.	sūjī hūī ānkh. chipḍī ānkh.

* Du khatun is a metaphorical term for the pupils of the eye in Persian.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Eye (<i>throbbing pain in the</i>).	કાંક્રો ખરખર.	kānkro. khar,khar.	ānkh khaṭak,nī.
Eyebrow.	ભાંવ. ભમર. (P. અબર).	bhavān. bhamar. (p. abrū).	bhaun. (p. abrū).
Eyesight.	નજર. નિગાહ. (s. દ્રષ્ટિ. જોત).	najar. nigāh. (s. drishti. jot).	nazar. nigāh. (p. binā,i. nūr,i did,a).
Eye (<i>mucus of</i>).	ચિપડો.	chipḍo.	kichḍā.
Eyelash.	આંખ નાં પાંપણ.	ānkh nān pāmpaṇ.	papnī. (p. mizha).
Eye (<i>film over the</i>).	આંખ નો પદો.	ānkh no pardo.	ānkh kā parda. (p. parda,i chashm).
Eyelid.	પોપચું. ટોપું. ટોપચું. આંખ જુલું. આંખ જુલું.	popchun. ṭopun. ṭopchun. ānkh nuṇ ḍhānk,aṇ.	papoṭā. poṭā. (p. palak. parda,i chashm).
Eyelid (<i>stye on</i>).	આંખજી.	ānjnī.	ānkh anjanī.
Ear.	કાન. (s. કરણ).	kān. (s. karn).	kān. (p. gūsh a. uzn).
Ear ache.	કાન જુલું દર્દ કાન-શુલ (s. કરણ શુલ).	kān nuṇ dard. kān-shūl. (s. karn-shūl).	kān' kā dard. kan-kaṭ,i. kan-bichhi. kan-chattā. kanpher. [salā,i.
Ear pick.	કાન કોતરણી.	kān kotar,nī.	kān kutran. kan-
Ear trumpet.	સાંભળવા ની બુંગળી. બાંકું.	sāmbhal,vā nī bhungli. bānkun.	bhongal. bānkā.
Earless.	કાન વગર નો.	kān vagar no.	kan-kaṭā. būchā.
Ear (<i>lobe of</i>).	કાન જુલું આપકું. બુટ.	kān nuṇ chāpkun. buṭ.	kuchiyā. kan-gūdī. (p. binā-gūsh. nar, mai gūsh).
Ear-wax.	કાન નો મેલ.	kān no mel.	kān kā mail. khūnd. gūdā. (p. chirk-gūsh. zahr,i gūsh).
Elbow.	કોપરિયું.	kopariyun.	kuhni. (p. āranj. mafail,i bāzū. a. mirfak). [rūda).
[The bowels.			antdiyān. ānten. (p. ultī (or, k'ai) kī
Entrails, gut.	આંતરડાં.	āntardān.	dawā. (p. k'ai-āwar. a. mukā,i).
Emetic (<i>an</i>).	ઉલટી ની દવા.	ultī nī davā.	

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Embryo.	તરત નો રહેલો ગર્ભ (or, હમેલ). પિન્ડ.	tarat no rahelo garbh (or, hamel). pind.	muzgha.
EMISSION SEMINIS.	ધાત નું જવું.	dhāt nuṇ ja, vūṇ.	dhāt kā jāri ho, nā. (a. inzāl).
Eruption upon the tongue and lips from heat.	આગ્રા. પોપડા.	āgrā. popdā.	jazb.
Eruption on the skin. Scurvy.	ખર્જુવો.	kharjuvo.	kharoj. (p. kharāsh).
Epilepsy.	ફેફાં નો રોગ. ફેફાં વાઈ. (s. અપાસ્માર. [ર. વિજલી ની અસર નજીલો. વા-શુલ. રસ.	phephrān no rog. phephrūn. vā, ī. (s. apa-smār). vijli nī asar. najlo. vā-shūl. ras.	phephadī. mirgī. (a. sar').
Electro-biology.	વિજલી ની અસર નજીલો. વા-શુલ. રસ.	vijli nī asar. najlo. vā-shūl. ras.	bijli kī tāsīr.
Elephantiasis.	જુલ્લાબ નું મીઠું. કસરાત. તાલીમ. હથયાર-બાજી. પટે-બાજી. શમશર-બાજી. મલ-યુદ્ધ.	jullāb nuṇ mīthūn. kasrat. tālīm. hath-yār-bājī. paṭe-bājī. shamsher-bājī. mall-yuddh.	fil-pā. dā-ul-fil.
Epsom salt.	જુલ્લાબ નું મીઠું.	jullāb nuṇ mīthūn.	jullāb kā namak.
Exercise of the body. Athletic feat. Fencing.	કસરાત. તાલીમ. હથયાર-બાજી. પટે-બાજી. શમશર-બાજી. મલ-યુદ્ધ.	kasrat. tālīm. hath-yār-bājī. paṭe-bājī. shamsher-bājī. mall-yuddh.	hath-yār-bāzī. paṭe-bāzī. lakdī-bāzī. shamsher-bāzī. mall-juddh.
Exercise (to practise fencing).	કસરાત કરવી. પરામવા. પટે-બાજી કરવી. હથયાર-બાજી કરવી.	kasrat karvī. paṭā ram, vā. paṭe-bājī karvī. hath-yār-bājī karvī.	hath-yār-bāzī kar nā. paṭā jhād, nā. lakdī phenk, nā. shamsher-bāzī kar, nā.
Exercise without instruments, where the body is in a prostrate position with hands thrown forward, and feet stretched backward to their full extent.	જોર.	jor.	zor. (Hindi. dand).
Exercise with clubs.	જોડી.	jodī.	jodī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Exercise with a cylinder of wood with handles. <i>Dance</i> <i>allel bars.</i>	નિખાલસ.	nikhālas.	nikhālas.
Exercise on a vertical pole.	મલ્કમ.	malkham.	malkham.
Exercise resembling fencing and broadsword	લકડી-પટા.	lakḍī-paṭā.	lakḍī-paṭe.
Exerciser. Athlete (<i>an</i>).	હથયાર-ખાજ. પટે-ખાજ. શમશેર-ખાજ. તાલીમ-ખાજ. કોલાટી. મલ્લ. ઉસ્તાદ.	hath-yār-bāj. paṭe-bāj. shamsher-bāj. tālim-bāj. kolāṭī. mall. ustād.	hath-yār-bāz. paṭe-bāz. lakḍī-bāz. shamsher-bāz. mall. ustād. dand-pel. [lahm].
Flesh.	માંસ. ગોશ્ત.	māns. gosht.	māns. (<i>p.</i> gūsht. <i>a.</i> motā. (<i>p.</i> farbih.
Fleshy.	પીન. માંસ-પુષ્ટ. ગબગબીત. મા તેલો. પરિ-પુષ્ટ.	pīn. māns-pusht. gabgabit. mātelo. pari-pusht.	pur-gūsht. <i>a.</i> ja, sīm).
Forehead.	કપાળ. લલાટ. પેશાની.	kapāl. lalāṭ. pesh-ānī.	peshānī. māthā. (<i>p.</i> jabin. sīmā).
Foot.	પગ.	pag.	pānw. pair. (<i>p.</i> pā. <i>a.</i> rijl).
Foot (<i>sole of the</i>).	પગ નું તળિયું.	pag nuṇ taliyuṇ.	pānw kā talwā. (<i>p.</i> kafi pā. sākfī pā).
Foot (<i>instep of the</i>).	પગ ની પાટલી.	pag nī pāṭlī.	pushtī pā.
Finger.	આંગળું.	āngluṇ.	ungli. (<i>p.</i> angusht. <i>a.</i> anmīla).
Forefinger.	તર્જની. હાથ ના અંગુઠાની-પાસે નું આંગળું.	tarjanī. hāth nā anguṭhā nī-pāse nuṇ āngluṇ.	kalme kī ungli. tar, junī. (<i>p.</i> shahāda. <i>a.</i> sabbāba).
Finger (<i>middle</i>).	મધ્યમા. વચ્ચું આંગળું.	madhyamā. vach, luṇ āngluṇ.	bich kī (<i>or</i> , bichlī; <i>or</i> , manjhli) ungli. (<i>p.</i> miyānī. <i>a.</i> wus, tā). [binsir].
Finger (<i>little</i>).	ટચલી (<i>or</i> , ના ની) આંગળી.	ṭachli (<i>or</i> , nānī) ānglī.	kān-ungli. chhin, guli. (<i>p.</i> kalich. <i>a.</i> chich-ungli. (<i>a.</i> khinsir).
Finger (<i>ring</i>).	વિંડી પેહરની આંગળી.	vinḍī pehar, vā nī ānglī.	

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ :	ANGLO-HINDI.
Finger (<i>tip of the</i>).	અંગળાની ટીપ (or, નોક).	ānglān nī ṭonch (or, nok).	poṭā. tondī.
Fumigation.	ધુંધ. આફ.	dhunī. bāph.	dhūnī. bāph. (p. bukhār-kashī).
Fumigate (<i>to</i>).	ધુંધ આપવી. આફ આપવી.	dhunī āpvī. bāph āpvo.	dhūnī lagā,nā.baph ārā de,nā.
Farcy (<i>a scrofulous disease in horses</i>).	વર્સાદી.	varsādī.	barsātī.
Freckle. Mole.	તાલ.	tal.	til. (p. magas. a. khāl).
Fever).*	તાવ. તાપ. જો આર (s. જવર). ર).	tāv. tāp. bokhār. (s. jvar).	tap. tāp. bukhār. (s. jar).
Fever (<i>remittent or irregular</i>).	વખત-મે. વખત આવતો તાવ. ઉતરતો અને ચઢતો તાવ.	vakhat-be-vakhat āv.to tāv. utar.to ane chadh.to tāv.	utar,tī aur chadh tī tap.

* The following are the Persian names of the various kinds of fevers. They may safely be used in Urdu :—

ENGLISH.	ANGLO-PERSIAN.
Fever.	tap. tab. hummā.
Fever (<i>remittent or irregular</i>).	hummā,i mukhtalifa.
Fever (<i>intermittent</i>).	tab,i naubat.
Fever (<i>hectic</i>).	tap,i diḳḳ.
Fever (<i>tertian</i>).	tap,i ghibb. hummā,i muslasa.
Fever (<i>ardent or burning</i>).	tap,i muhrīk. sūz. ḥarārat.
Fever (<i>quotidian</i>).	tap,i muwāzaba. hummā,i yaumī. hummā,i dā'ira.
Fever (<i>bilious</i>).	tab,i safrā,i.
Fever (<i>inflammatory</i>).	tap,i ḥār.
Fever (<i>quartan</i>).	hummā,i rib'i.
Fever (<i>spotted</i>).	ḥasba.
Fever (<i>yellow</i>). Jaundice.	yarkān. zarīr.
Fever seated in the bones.	tab,i ustukhān.
Fever (<i>hot paroxysm of</i>).	ghalabai ḥarārat,i tap.
Fever (<i>typhus</i>).	hazayān,i maḥrūr.
Fever (<i>brain</i>).	tap,i sar. tap,i maghzi sar.
Fever (<i>material</i>).	tab-i mādda.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Fever. (<i>intermittent</i>).	એકાંતરે. આંતરે નો (or, અંતરયો) તાવ. ચોકસ વખતે આવતો તાવ. રહી-રહીને આવતો તાવ.	ek-āntarō. āntarē no (or, antaryo) tāv. chokas va, khatē āvto tāv. rahī-rahīne āvto tāv.	antriya. ` antarā tap. bāri ki tap.
Fever (<i>hectic</i>).	ચાલુ તાવ. હમેશ નો તાવ. (s. ક્ષય-જ્વર).	chālu tāv. hamesh no tāv. (s. kshaya jvar).	hamesha ki tap.
Fever (<i>tertian</i>).	તિજારી. ત્રીજે દહાડે નો તાવ.	tijārī. trije dahāḍe no tāv.	tijārī. tisre din ki tap.
Fever (<i>ardent or burning</i>).	જલ્લદ તાવ. ચણ ચણીત તાવ.	jallad tāv. chan, chanit tāv.	jald tap.
Fever (<i>quotidian</i>).	દર રોજ નો તાવ.	dar roj no tāv.	har roz ki tap. gur, guri.
Fever (<i>bilious</i>).	પિત્ત-જ્વર. પિત્ત નો તાવ.	pitt-jvar. pitt no tāv.	piti-jar. pitt ki tap.
Fever (<i>inflammatory</i>).	દાહ-જ્વર. ગરમી નો તાવ.	dāh-jvar. garmī no tāv.	garmī ki tap.
Fever (<i>quartan</i>).	ચોથિયો તાવ. ચોથે દહાડે નો તાવ.	chothiyo tāv. chothe dahāḍe no tāv.	chauthiyā. chauthe roz ki tap.
Fever (<i>yellow</i>). Jaundice.	કમળો. કમળી. પંડૂ.	kamlo. kamli. pandū.	kaṇwal. kamal-bā.i.
Fever seated in the bones.	હાડ-જ્વર. હાડ-ધગી તાવ. હાડમાં બેઠેલો તાવ.	hād-jvar. hād-dhagī tāv. hād mān bethelo tāv.	hād-jar.
Fever (<i>hot paroxysm of</i>).	તાવ નું લખલખ. તાવ ની ઝાંઝ (or, હાલત).	tāv nun lakh,la, khun. tāv nī jhānjh (or, hālat).	tap ki jhānjh (or, dhun; or, hālat). tap kā ghalaba.
Fever (<i>typhus</i>).	સન્નિપાત.	sannipāt.	sannipāt.
Fever attended with rheumatism.	વાત-પિત્ત.	vāt-pitt.	vāt-pitt.
Fever (<i>brain</i>).	બેજાં નો તાવ. મગજ નો તાવ.	bhejān no tāv. magaj no tāv.	maghz ki tap.
Fever (<i>gastric</i>).	હોજરી નો તાવ. જઠર નું તાવ.	hojri no tāv. jathar no tāv.	ojh (or, ojhri) ki tap.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Fever (<i>dengue</i>).*	ઉતિયું- તુતિયું. કસબિયું.	utiyun-tutiyun. ka, saliyun.	
Fever arising from vitiated wind.	વાત-જ્વર.	vāt-jvar.	vāt-jvar.
Fever (<i>putrid</i>).	તાપ ચઢવી.	madhuro.	
Fever (<i>to go off a</i>).	મધુરો.	tāp utar, vī.	tap utar, nā.
Fever (<i>to come on a</i>).	તાપ ઉતરવી.	tāp chadh, vī.	tap chadh, nā.
Feverish.	તાપ ચઢવી.	[yalun.	
Fistula. Sinus.	લગાર તાપ ભરેલું	lagār tāv bhar, elun.	garm. (p. tap girift,
Ulcerous hole.	આંગ ગર્મ થયલું.	āng garm tha,	a. sūzān).
	ભગંદર. ગોડ. ઊં	bhagandar. god.	bhagandar. nāsūr.
	કું અને આકું-	undun ane ādun-	
	અવળું નાસૂર.	avluṇ nāsūr.	
Flatulence.	પિત્ત-વાયુ. (સ. વા	pitt-vāyu. (s. vāyu-	pitt-bā.ī. bā. o-golā.
	યુ-ગંદ. વાત-ગુ	gand vāt-gulm).	(s. vāyu-gand. vāt-
	દમ.		gulm. p. bād).
Flatulent.	વાવડું. વાયડું.	vāv, dūṇ. vā, yadūṇ.	phūlā. bād.ī. (s.
	(સ. વાયુ-ગ્રસ્ત).	(s. vāyu-grast).	vāyu-grast. a.
[Warming.			naṣṣākh).
Fomentation.	શેક.	shek.	senk.

* A short history of the awkward *dengue fever* which but a short time ago extended its dreaded wings throughout the length and breadth of India, will not be without interest. This disease, when it first appeared in the British West India islands, was called the *dandy fever*, from the stiffness and constraint which it gave to the limbs and body. The Spaniards of the neighbouring islands mistook the term for their word *dengue*, denoting proflery, which might also well express stiffness, and hence the term *dengue* became, at last, the name of the disease. It made its first appearance in Rangoon in 1824, where large fairs are held every year. Thence it was imported to Calcutta, Benares, Varna, Chunargadh, Gujarat, and into Madras. We then heard of its presence in the St. Thomas and the St. Cruz islands in America, after an absence of about three centuries. In Gujarat it is called *utiyun tutiyun*. From its *bone-breaking* tendency it derives this appellation. When it first appeared in Aden, it was called the *Aden-ague*.

Its attack is very sudden. It sometimes happens that its victim at once falls to the ground while walking, unconsciously. The body gets swollen, and the nerves ache as if about to break. Glands appear on the throat and under the arms, and the head aches as if about to split. Generally, fever accompanies all these symptoms. This state continues for two days, after which the patient perspires freely and the disease disappears, leaving the patient very weak. Sometimes the disease returns after an interval of about three days with the addition of vomiting and red spots on the body. Ignorant people sometimes mistake the disease for palsy or rheumatism. The fever attacks only once, but it may re-attack those on whom the red spots are not visible during the first attack. The disease is not dangerous, and the remedies that have hitherto been adopted are light purgatives.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Foment (to).	શેકવું.	shek.vuṇ.	senk.nā.
Fetus.	ગર્ભ. અધુરું બચું.	garbh. adhuruṇ bachchuṇ.	garbh. adhūrā. (p. ābista. a. janīn).
Fit (paroxysm of a disease).	દર્દ નો હમ્લો. મરજ નું જોર. રોગ નો ઝટકો (or, જોશ).	dard no hamlo. maraj nuṇ jor. rog no jhatko (or, josh).	dard kā ghalaba.
Fit of a fever.	વખત. વારી. પાળી.	vakhat. vārī. pālī.	naubat. wakt. āmad. bārī.
Fit (fainting).	ફેર. ચકર. તંમર.	pher. chakkar. tammar.	chakkar. (a. zu'f. ghash).
Fit (drunken).	નિશા. દારૂ ની ખુમારી. કેફ.	nishā. dārū nī khumārī. kef.	nasha. sar-mastī.
Fit (cold).	ઠાઠાડ. ધુજરી.	tāhād. dhujrī.	thartharī. kap.kapī
Fruit.	ફલ. ફલ-ફલારી.	phal. phal-phalārī.	phal. phal-phalārī. (p. mīwa).
Gout.	વાત-રોગ. નજલો. સંધિ-વાયુ.	vāt-roḡ. najlo. sandhi-vāyu.	bāt-roḡ. (a. nakris).
Gout (acute).	વાત-રક્ત.	vāt-rakt.	vāt-rakt.
Gastric heat. Digestive power.	વંદી. જઠરાગ્નિ. પાચન-શક્તિ.	vanhī. jathr. āgni. pāchan-shakti.	hāzimā. kūwat. mī'da.
Gums of the teeth.	ગળ-સુંડા. પારા. અવાળુ.	gal-sundā. pārā. avālu.	masūde. (p. ārwāra. a. lisa).
Grinders. Molar teeth.	દાદ. પીઠીયાં.	dādh. pīḍhīyāṇ.	dādh.
Groin.	કોશણ. જાંઘ નો સાંધો.	koshan. jāṅgh no sāndho.	jāṅgh kā sāndhā. jāṅghāsā. chaddā.
Glanders (a contagious and destructive disease in horses).	સેમે.	semo.	kanār. sembā.
Glands.	ગાંઠ.	gānth.	gānth. gīṭī. (p. muhra. girah. a. ghudūd).
Gourdinness.	રસ-વિકાર.	ras-vikār.	ras-bikār.
Gourdinness. Vertigo. Swoon.	તંમર. ધુમ્રી. ચકર. ફેર. બોળ. બમર. બમ્રી. ચિત્રી.	tammar. ghumrī. chakkar. pher. bhol. bhamar. bhamrī. chitrī	ghumrī. chakkar. tewar. (p. daurān, i sar).

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ :	ANGLO-HINDI.
Giddy, to be, (<i>as the head</i>).	માથું ફરું. ધુન્નિ (or, ભન્નિ) આવી.	māthun phar,vun. ghumrī (or, bham, rī) āv,vi.	sir phir,nā. sir ghūm,nā.
Gonorrhea(<i>clap</i>)*	પર્મો. પરમી. પરમિયો.	parmo. parmi. par, miyo.	parme,o. (s. prameh. <i>Dakh.</i> par-mā).
Gleet (<i>to have a</i>).	ધાત ડુટી.	dhāt phut,vi.	dhāt bah,nā (or, jā, nā).
Goitre. Bronchocele.	કંઠ-માળા.	kanth-mālā.	kanth-mālā. ghe, ghā.
Griping.	અમળાટ. ચુક. ચુકો. મરો. મરોડ. પેચીશ.	amlāt. chunk. chun, ko. mardo. marod. pech,ish.	marodā. (p. pīch,ish. a. zabīr).
Gripe (<i>to</i>).	અમળાવું. ચુક નાખવી. ચુકો થવો. મરો થવો.	amlā,vun. chunk nākh,vi. chunko tha,vo. mardo tha,vo.	marodā ho,na. pech, ish ho,nā.
Glottis.	શ્વાસ-માર્ગ. દમ લેવા ની નળી.	shvās-mārg. dam le,vā nī nālī.	narkhadī. dam le,ne kī nālī.
Gall.	પિત્ત.	pitt.	pitt. (p. zard-āb. safrā).
Gall-bladder.	પિત્તો.	pitto.	pittā. (p. zahra. talkhā).
Gall-stone.	પિત્ત માં અંધાય લી પત્રી.	pitt mān bandhā, yalī pathrī.	
Greens.	ભાજી.	bhājī.	bhājī. (p. sabzī).
Gargle (<i>to</i>).	કગળો (or, કોગળો) કરવો. ગગળાવું.	kaglo (or, koglo) kar,vo. gaglāv, vun.	kullī kar,nā. ghalā, lā kar,nā. (p. maz, maza ; or, ghar, ghara ; or, taghar, ghur) kard,an.
Gymnasium.	કસરાત-શાળા.	kasrat-shālā. akh, ādo.	akhādā. kushti-gāh.
Hand.	હાત. હાથ. (s. કર).	hāt. hāth. (s. kar).	hāth. (p. dast. a. yad).
Hand (<i>palm of the</i>).	હાતેલી. હથેલી. [ગો.	hat,elī. hath,elī.	hath,elī. (p. kafi dast).
Handless.	હુલ્હા. ટુંડો. બાંગો.	lulc. ṭundo. bāngo.	lūlā. ṭundā.

In Persian, sūzan,ak. kūft. kam-sūza. In Arabic, janābat.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Head.	માથું. ડોઝકું. (s. mastak).	māthun. dochkun (s. mastak).	sir. mund. (p. sar. a. raas).
Head-ache.	માથાં નું દુઃખ (or, દદે).	māthān nuṇ dukh (or, dard).	sir kā dard. (p. dard, i sar. a. sudā')
Hemicrania. Me- grim.	અધા-શીશી.	adhā-shishī.	adhā-sisī. adhokhī. adh-kapārī.
Head (crown of the).	ટાલકું. ટાલક. તા લું. (s. 'brahmā d).	tālkun. tālak. tāl, vuṇ. (s. brahmānd).	tālū. (s. chāndī. p. tārak. a. mafrak).
Hair.	બાલ. વાળ. નીમા ળા. મોવાળા. (s. kesh).	bāl. vāl. nīmālā. movālā. (s. kesh).	bāl. (p. mū. a. sha'r). [ghubārī mūj].
Hair wax.	એડો.	khodo.	bāl kā mail. (p.
Heel.	એડી.	edī.	edī. (p. pāshna).
Hump-backed.	ખુધા. કુબડો. (s. kubj).	khundho. kubḍo. (s. kuhj).	kubdā. (s. kubjā. p. kūz-pusht).
Hysteria.	ચમક. સાંધાએજું એચાંલું (or, આંકડી; or, તાલું).	chamak. sāndhā, nuṇ khenchān (or, ānkḍī; or, tān).	jazbī ā'zā.
Hydrophobia.	હડકળા.	hadkalā.	nafrīnī āb. (a. ka, lāb). [ul-mā,a].
Hydrocele.	અંતર્ગળ.	antar-gal.	and-soth. (p. āb- nuzūl. a. nuzūl- pānī utar,nā.
Hydrocele (to have).	પાણી ઉતરવું.	pānī utar,vuṇ.	pānī utar,nā.
Hydrocephalus (to have).	પાણી ચઢવું.	pānī chadh,vuṇ.	pānī chadh,nā.
Hydrochloric acid.	મીઠાં નો તેજાબ.	mīthān no tej-āb.	namak kā tez-āb.
Hoarse.	ઝાખરા સાદ. પ ડેલો (or, બેઠે લો; or, બારી) આવાજ.	khokhro sād. paḍ, elo (or, beṭh,elo; or, bhāri) āvāj.	bhāri āwāz. (p. gulū girift,a).
Hoarseness.	આવાજનું ઝાખ રા પડવું. સાદનું બેસવું.	āvāj nuṇ khokhrā, panuṇ. sād nuṇ beavvuṇ.	giriftagī,yī āwāz (or, gulū).
Hoarse (to be- come).	ધારી બેસવા. મજું. પડવું. આવાજ ઝાખરા થવા.	ghānto beavo. ga, luṇ paḍ,vuṇ. āvāj khokhro tha,vo.	galā paḍ,nā. āwāz baith,nā. khur, khurā,nā.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Hem (to).	ખખાવું.	khankhār, vūn.	khankhār, nā.
Heart-burn.	અમલ-પિત્ત. જા તી માં અગ્નિ (or, દાહ) નું ખખવું.	amal-pitt. chhātī mān agni (or, dāh) nuṇ bal, vūn.	amal-pitt.
Hemorrhage.	લોહી નું વહેવું. (s. રૂધિર-પ્રવાહ).	lohī nuṇ vah, evūn. (s. rudhir-pravāh).	lahū kā bah, nā. (p. jiryānī <u>khūn</u>).
Hypochondriac complaints. Mel ancholy.	કુપિત્ત-વાયુ. વિષા દ. માં નિ ખૂલ્યા.	ku, pitt-vāyu. vish, ād. mālikhūlyā.	saudā. <u>khāl</u> al-di. māgh. mālik <u>khū</u> lyā. [Khurāsānī].
Henbane (<i>a vege- table poison</i>).	ખુરાસાની અજવા ન.	Khurāsānī ajvān.	Khurāsānī ajwā, yan. (p. ajwāyinī)
HEDY SARUM AL- HAGI.	ધમાસો.	dhamāso.	
Indigestion.	અજીર્ણ. અપચો. ખદ-હજમી. કુ દ.	ajīrn. apcho. bad- hajm, ī. kunh.	bad-hazm, ī. ajīrn.
Inflammation.	થોથર. જલન. ગરમી નું નિકળી- આવું.	thothar. jal, an. garm, ī nuṇ niklī- āv, vūn.	jal, an. (p. sūz, ish).
Inflammation in the throat.	ગળાં ની ગરમી.	galāṇ nī garm, ī.	gale kī garm, ī. (p. throat)
Quinsy.			
Inflammation in the eyes.	આંખ ની ગરમી. લાલી.	ānkh nī garm, ī. lāl, ī.	ānkh kī garm, ī. lāl, ī. (p. āshūb).
Inflammation in the eyes (<i>to have</i>).	આંખ આંવી.	ānkh āv, vī.	ānkh ā, nī.
Inflammation of the lungs. Pneu- monitis.	ફેફસાં ની ગરમી.	phephsāṇ nī garm, ī.	phephde kī garm, ī. (p. dard, ī shush. α. zāt-ur-riya.)
Incubus. Night- mare.	કુસ્વપ્ન. ઓથાર સાણું. નકાર (or, બિવાડતું) સપ્ન.	ku, svapn. othār. sānuṇ. nāthāruṇ (or, bivāḍ, tuṇ) sāpnuṇ.	dū, sapan. duḥ-sap, nā. jakrā. (α. kābūs).
Itch.	ખુજલી. ચેલ. વ વળાદ. કીડ. ખ સ. ખરજ.	khujlī. chel. vavlāt. kīḍ. khas. kharaj.	khujlī. khāj. (p. <u>khār</u> ish. α. jarab).
Intestine (<i>an</i>).	નળ.	nal.	ānt. antdī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Imposthume.	બાલ-તોડો.	bāl-toḍo.	bāl-toḍ. bal-toḍ.
Inspiration.	ઉપર નો દમ.	upar no dam.	ūpar kā dam. (p. dam-kash,i).
Joint.	સાંધા.	sāndho.	sāndhā. (p. hand. a. māfsal).
Jaw-bone.	જાડબું. ડાચું.	jadbun. dāchun.	jabdā.
Jaws.	ચાવણિયાં.	chāv,aniyān.	gal-phadā. jab,hā.
Kidney.	ગુરો. (સ. મુત્ર-પિંડ).	gurdo. (s. mūtr-pind).	gurda.
Knee.	ઘુટણ. ઢીંચણ.	ghuṭan. dhinchān.	ghuṭnā. (p. zānū).
Knuckle.	ટોચકું. ટાંચું. વે.	tochkun. tānchun.	ungli ki gānth. (p. band,i angusht).
Leprosy.	ગળી નો સાંધા. કોઠ. કુટ.	lī no sāndho. kodh. (s. kusht).	kodh. charak. su, faid,i (p. pes. a. sū,a. baras).
Leprosy (black).	રગત-પિત્ત. (સ. રકત-પીત્ત).	ragat-pitt. (s. rakt-pitt).	ragat-pitti. (a. ju, zām).
Leprosy (Arabian).	(Ar-રગત-કોઠ.	ragat kodh.	ragat-kodh. [i. a. mabrūs).
Leper.	કોઠિયો. કુટ-રોગી.	kodh,iyo. kusht-rogi.	kodh,i. chark,i. kusht,i. (p. pes.
Lazaretto.	કોઠી-આનું. કુટી-આનું.	kodh,i-khānun. ku, sht,i-khānun.	kodh,i-khāna. kusht, i-khāna. (p. juz, ān-khāna).
Lip.	હોઠ. (સ. ઓષ્ટ).	hoṭh. (s. osht).	hoṭh. honṭh. (p. lab. a. shafa).
Lips (corner of the).	વાચો.	vācho.	
Lame. Cripple.	લંગડો. બોડો. પાંગળો.	langḍo. khodo. pānglo.	langḍā. pangul.(p. lang. a. a'raj).
Lame - handed.	લુપો.	lulo.	lulā.
Maimed.			
Limp (to).	લંગડાવું. બોડાવું.	langḍā,vun khodā, vun.	langḍā,nā.
Liver complaint.	બલોહર. કલેજાનું દર્દ.	balohor. kalejān nun dard.	kaleje kā dard. (p. dard,i jigar).
Lumbago.	કમર નું દર્દ.	kamar nun dard.	kamar kā dard. chik.
Lancet.	નશ્તર.	nashtar.	nashtar.(p.nishtar)

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ	ANGLO-HINDI.
Locked-jaw.	દાંત-ખીલી. દાંતિ યાં જુ' બેસી-જવું.	dānt-khīlī. dāntiyān nuṇ besī-ja, vuṇ.	dant-gir. jabdī- band.
Lungs.	ફેફસાં.	phephsān.	phephde. phepse.
Lunula or moon of the nails.	નાખ-ચંદ.	nakh-chand.	
Lava.	પિગળેલા પથ્થર નો રસ.	piḡlālā patthar no ras.	pighle hū'e patthar kā ras.
Licorice.	જેઠી મધ. (સ. ર તન-ગુજ).	jethī-madh. (s. ratn-gunj).	jethī-madh. (p. bikhī mahk. rīshai nizha. α. asl-us-sūs).
Leech.	જળો.	jalo.	jonk. (p. zalū).
Laudanum.	અપીણ નો અરક. [ની દવા.	aphīn no arak.	afīm kā gholā. afīm kā arak. (p. arakī afyūn).
Liniment.	ચોપડવા નું ઓ સડ. લગાડવા	chopaḍvā nuṇ osad lagāḍvā nī davā.	chupaḍne kī dawā. lagāne kī dawā.
Lotion.	ઓસડ નું પાણી. દવા નું પાણી.	osad nuṇ pānī. davā nuṇ pānī.	dawā kā pānī. dawāī pānī.
Lint.	ધા નું કપડું.	ghā nuṇ kapḍun.	narm katān. phā hā. (α. sūf).
Lymph.	રસ. પાણી.	ras. pānī.	ras. pānī. panchhā.
Mercury. Quick- silver.	પારે.	pāro.	pārā. (p. sīm-āb. α. zibaḡ).
Meninges.	ભેજાં નો પર્દો.	bhejān no pardo.	bheje kā parda.
Mouth.	મોં. મોહોડું. (સ. મુખ).	mon. mohodun. (s. mukh).	munh. (p. dahan. α. fam).
Menses (the first appearing of).	નહાન.	nahān	nahān.
Menses (among Hindus).	અગુ. અટકાવ. (સ. રતુ. પુષ્પ).	alguṇ. atkāv. (s. ratu. pushp).	kapḍe. nihānī. phūl.
Menses (among Parsis).	દસ્તાન. અટકાવ. અગુ.	dastān. atkāv. al. gun.	(In Persian, haizī khūn).
Menses (among common people).	લાલ પાણી. આ ભડ-ઝેટ.	lāl pānī. ābhaḍ- chhet.	(In Arabic, haiz).
Menses (one in regular).	નહાતી-ચોતી.	nahāṭī-dhoṭī.	
Menstrual.	દર મહિના નું મા સિક. દસ્તાન (or, રતુ) ને લગતું.	dar mahinā nuṇ māsik. dastān (or, ratu) ne lagatun.	mahinā wārī. māh- wārī. haizī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Menstruate (to).	અળય બેરવું. દ સ્તાન આંવું. અડકાવું. અડ કાવું. અભડાવું. ૨૨ બેરવું. મા થે આંવું.	algun bes,vun. das, tân āv,vun. atkā, vun. adkā,vun. abhdā,vun. dūr bes,vun. māt,he āv,vun.	kapḍon se honā. sir mailā honā. sir mailī ānī. phūl se honā. be- namāzī honā. kot, wāl kā sir tūt, nā. nahā,nā ānā. dūr honā.
Menstruous.	અડકાયલી. અળ ગી. દસ્તાન-વા ળી. અભડાયલી. ના-પાક.	adkā,yalī. algī. das, tân-vālī. abhdā, yalī. nā-pāk.	be-namāzī. nā-pāk.
Menorrhagia (ex- cessive mens- truation).	રતુ (or, દસ્તાન) નું ધણું વહેવું.	ratu (or, dastān) nuṇ ghanuṇ vah, evuṇ.	haiz kā ziyāda ānā.
Measles.	ગોવરં. ઓરી.	govruṇ. orī.	gobrā. khasrā. (p. surkh,ak. surkh- dāna. α. jadārī).
Midwife.	સોયાણી. દાઈ.	soyānī. dā,ī.	dā,ī-janā,ī. (p. mām, i nāf. māmā-chī, α. kābila).
Midwifery.	દાઈ-ગરી. સોયા ણી નું કામ.	dā,ī-garī. soyānī nuṇ kām.	dā,ī-gar,ī. (p. māmā, ī).
Matter. Puss.	પર. ચેપ.	paru. chep.	pīb. rād. (p. rīm. chirk).
Miscarry (to).	અધુરે જવું. ગર્ભ ગરબો. ઊંડકર પડવું.	adhure ja,vuṇ garbh gal,vo. chhokruṇ. pad, vun.	adhūrā jā,nā. peṭ gīr,nā. bach,cha dāl,nā.
Miscarriage.	ગર્ભ-પાતન. ગર્ભ- આવ. કસુવાવડ.	garbh-patan. garbh- strāv. ka,suvāvaḍ.	garbh-pāt (p. iskāt, i hamal).
Mesmerism.	મસ્મરી હુનર.	Masmarī hunar.	Masmarī hunar.
Magnet. Load- stone.	લોહ-ચુંબક. ચમ ક પથર.	loh-chumbak. cham, ak-patthar.	chumbak. chamak- patthar. (p. āhan- rubā. α. mīkṇātīs).
Magnetism. Mag- netic attrac-	લોહ-ચુંબકનો ધ ર્મ. લોહ-ચુંબિ તાકર્ષણ. લોહ- ચુંબન.	loh-chumbak no dharm. loh-chum, bit-ākārshan. loh- chumban.	jāzibīyat. kṛuwa,ī jāzibā.
MESUA FERREA.	નાગ-કેશર.	nāg-keshar.	nāg-kesar,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Mustard.	રાઈ.	rāi.	rāi. sarson. (a. <u>khardal</u>).
Mustard poultice	રાઈનો લેપ. રાઈની લોપડી.	rāi no lep. rāi nī lopḍi.	rāi kā lep. (p. zīm, ādi <u>khardal</u>).
Muscles.	પૃષ્ઠી. માંસ ના તંતુ. માંસ ના લોચા.	putṭhā. māṇs nā tantu. māṇs nā lochā.	patṭhe. māṇs ke lo, che. māṇs ke lo, thre. (p. risha, hāi gūshṭ).
Mixture.	પીવા ની દવા.	pīvā nī davā.	pīne kī dawā.
Mother's milk.	ધાવણ. મા નું દૂધ.	dhāvan. mā nuṇ dudh.	mā kā dūdh. (p. shīrī mādar).
Milch. Lactory.	દુધાળ. દુધતી. દુધણી.	dudhāl. dujhṭi. dujh, nī.	dudhail. dūdhār.
Mint. MENTHA SATIVA.	ફુદનો.	phudno.	pūdina. (a. na'nā').
Nose.	નાક. (s. નાસિકા. બ્રાણ).	nāk. (s. nāsikā. ghrān).	nāk. (p. bīnī. a. anf).
Nose (bridge of).	નાક ની દાંડી. નાક નો દાંડો.	nāk nī dāṇḍī. nāk nō dāṇḍo.	bāṇsā. [īd, a).
Noseless. Nose-cut.	નકટો. નાક-કટો. (s. નાક રહિત).	nakṭo. nāk-kāṭo. (s. nāk-rah, it).	naktā. (s. nāk-rah, it. p. bīnī bur, rent).
Nose (mucus of).	નીટ. (s. નાસિકા-મલ).	niṭ. (s. nāsikā-mal).	rent. (s. nasikā-mal).
Nostril.	નસ્કોર.	naskorun.	nak-pūrī.
Nosology.	રોગ નિદાન શાસ્ત્ર.	rognidān shāstr.	dard kā bayān. (a. <u>khulāsāt-ul-amrāz</u>).
Nostrum.	જડી-બુટ્ટી.	jadī-butṭī.	jadī-būṭī.
Nail.	નાખ.	nakh.	nakh. (p. nākhun).
Nape of the neck.	પોચીનો પાછલો સાંધા.	bochī no pāchhlo sāndho.	mankā.
Neck.	ડોક. ડોકી. ડોચકી. (p. ગર્દન).	dok. dokī. dochkī. (p. gardan).	gardan.
Neck (back of the).	પોચી.	bochī.	
Neck (disease of Navel.	વર્સુડી.	varsuḍī.	gardan kā dard.
Navel. (ruptured)	ફડી. નાભિ.	dunṭī. nābhi.	nābhi. (p. nāf).
Navel-string. Umbilical cord.	નાભિ-વર્દધન. ગર્ભ-નાડી. ફડી ની નાળ. નાભિ-નાડી.	nābhi-varddhan. garbh-nāḍī. dunṭī nī nāl. nābhi-nāḍī.	nābhi-golak. nābhi-nāḍī. nābhi-nālā.

ENGLISH.	GUJARATI	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Navel-string (<i>cutting of</i>).	નાળ-છેદન.	nāl chhedan.	nābhi-chhedan.
Nerve.	માન તાંતુ. માન રજા.	gnān tantu. gnān rajju.	rag. nas. (p. 'asab).
Nitre.	સુરો ખાર.	suro khār.	shora. (p. shūra).
Nitric acid.	સુરા ખાર નો તેજ.	surā khār no tej-āb.	shore kā arak. (p. arakī shūra).
NUX VOMICA (<i>a vegetable poison</i>).	ઝેરી કપુરો. કુરો.	jheri kachuro. kuchlo.	kuchlā. (p. fulūs, māhi).
Nausea. Qualm.	માળ. ઓકારી. ઉલાળો.	mol. okāri. ulālo.	matlā, i. ubkā, i. ub, ki.
Naptha.	નાપ-તેલ.	nakh-tel.	nafta. raughan, i. nafta.
Nurse (<i>dry</i>).	આયા.	āyā.	āyā. dā, i-khelā, i. angā. chhochho.
Nurse (<i>wet</i>).	ધવાડનારી. ધાવ.	dhavād, nār, i. dhāv.	dā, i-pilā, i. dūdh-pilā, i.
Ointment.	મલમ.	malam.	lep. (p. marham. a. tilā, a).
Ophthalmmy.	આંખ નું દર્દ. (s. નેત્ર-રોગ).	ānkh nuṇ dard. (s. netr-rog).	ānkh kā dard. (p. āshūb, i. chashm).
Ophthalmmy (<i>to have an</i>).	આંખ ઉઠતી.	ānkh uṭh, vī.	ānkh uṭh, nā.
Operation (<i>surgical</i>).	વાઢ-કાપ. નર નર માર્ડ.	vādh-kāp. nash, tar mār, vuṇ.	kāt-kūt. nashtar lagā, nā. (p. kāt'-bur, id. amal-yadd. nishtar zad, an).
Obstetric institution.	સુત્રાવડ-ખાનું. કષ્ટ-બંજન-શાળા.	suvāvad-kh ā n u ṇ. kashṭ - bhanjan-shālā.	aurat, oṇ ke fursat pā, ne kā makān.
OCYUM SANCTUM. Holy basil.	તુલસી.	tulsi.	tulsi. (see AGROSTIS LINEARIS). [nā].
Palate.	તાલુ. તાલક. તાલવું.	tālu. tālak. tālvuṇ.	tālū. (p. kām a. mazāk. s. murdha, sit-āng.
Palsy.	શીતંગ.	shit-āng.	shit-āng.
Palsy (<i>paralysis</i>).	કંપ-વાયુ. (a. લકવો.) [a. ફાલિય].	kamp-vāyu. (a. lakvo). [ghāt. (a. fālij).	kamp-bā, i. jholā. (a. lakwa. ra'sha. shall). [fālij).
Palsy (<i>hemiplegia</i>).	અર્ધાંગ-વાયુ. પક્ષ-વાયુ. પક્ષ-ધાત.	ardh-āng-vāyu. pa, ksh-vāyu- paksh-	adh-āng. ardh-āng. pachhā-ghāt. (a.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ :	ANGLO-HINDI.
Pleurisy.	પડખાં ગુ' દર્દ.	paḍkhāṇ nuṇ dard.	pakhe kā dard. kal, ej-bathā. pahlū kā dard. (a. zāt-us-sadr. zāt-ul-jinab. p. bar-sām. jir, sām).
Plethora.	રક્તાતિશય. રક્ત-સંગ્રહ.	rakt-ātishya. rakt-sangrah.	ragat-sangrah. (p. ifrāt, i <u>khūn</u> . ifrāt, i <u>akhlāt</u>).
Plethoric.	રક્ત-સંગ્રહી.	rakt-sangrah,ī.	ragat-sangrah,ī. (a. damwī).
Plaster. Dressing.	આગળી. લેપ. મલમ-પટ્ટી.	āgli. lep. malam-paṭṭī.	lep. paṭṭī (a. mar, ham. zimād).
Piles. Hæmorrhoids. Ene-rods.	હરસ. આર્શ. (a. બવાસીર).	haras. ārsh. (a. bawāsir).	bawāsir.
Piles (blind).	બાદી બવાસીર.	bād,ī bawāsir.	bawāsir,ī bād,ī.
Piles (bleeding).	ખૂની બવાસીર.	khūn,ī bawāsir.	bawāsir,ī <u>khūn</u> ,ī.
Pain. Aching.	દુઃખ. દર્દ. પીડા. શૂળ.	dukh. dard. pīdā. shūl.	dukh. dard.
Pain (burning).	ચચરાટ.	chachrāt.	jalan. (p. sūzish).
Pain (dull aching).	ભારી દુઃખ. ભારી દર્દ.	bhārī dukh. bhārī dard.	bhārī dard.
Pain (smarting).	તાણ. ચસક.	tanakh. chasak.	chasak.
Pain (sharp-stabbing or throbbing).	ઠણક. ધડક. તડક.	ṭhanak. dhadak. tadak.	ṭis. ṭapak. tirk.
Pain (lancinating).	કળ.	kal.	dhamak. kasak. dhatak.
Pain in joints. Rheumatism.	કલ્તર. સંધી-વા. સાંધા ગુ' દર્દ.	kaltar. sandhi-vā. sāndhā nuṇ dard.	sāndhon kā dard. bā,ī. gaṭhiyā-bā,o. (p. waja, mafāsīl).
Pains of child birth. (see Accouchement).	કષ્ટ. પ્રસુતિ વેદના.	kasht. prasuti ved, nā.	pīd. pīdā. kūnth. (p. dard,ī zih).
Pain (to feel).	દુઃખ પામવું. સાલવું. દુઃખવું.	dukh pām,vuṇ. sāl, vuṇ. dukh,vuṇ.	dukh,nā. pīrā,nā. dard kar,nā.
Pain. Scald, to, (as urine).	તાણુ આરવી. [રા. (ઠ. વિષ).	tanakh mār,vī. [vish).	chinang mār,nā. chinak,nā. jal,nā.
Poison.	વિષ. જેહેર. સુ	vikh. jeher. surā.(s.	zahr. bis. (a. samm).

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Poisoned.	જેહેર પાયલું. જે હેર ભરેલું.	jeher pāyalun. je- her bhar,elun.	zahr-ālūd.a. zahr- nāk. bish.i.
Poisonous.	જેહેરી. જેહેર- દાર.	jeher.i. jeher-dār.	zahr.i. zahr-dār. bi, kh-dhar.
Poison (<i>deadly</i>).	હળાહળ.	halāhal.	zahr.i kātīl. zahr.i halāhal. zahr-bā.
Poison of snakes.	ગર્લ.	garl.	garl.
Pant (<i>to</i>). [<i>tion</i>].	હાંફવું.	hāmph,vun.	hāmph,nā.
Pneumonia (<i>diffi- cult respira- tion</i>).	હાંફણ. (સ. ઉર્ધ- સાંસ. ભિત્તી).	hāmphān. (s. ūrdh- sāns). bhitni.	ūrdh-sāns. (p. tang nafas. tak nafas). bhitni. (p. sari pistān).
Palpitation.	ધગધગ. ધડક.	dhag,dhag. dha, dak.	dhadak dhuk, dhuk.i. (p. tapish. α. khaḥkān).
Palpitate (<i>to</i>).	ધગધગવું. ઉડવું. ધડકવું.	dhag,dhag,vun. uḍ vun. dhadak,vun.	dhadak,nā dhak, dhakā,nā. tap,nā. uchhal,nā.
Panacea.	સગળાં દર્દ ઉપર લાગુ પડતું ઔ- સડ.	saglān dard upar lāgu pad,tun osad,	dawā jo sab bīmārī, yon par kām ā,tī hai. (p. dawā,i jami, i amrāz. ilāji mut, lak. aksir,i a'zam).
Prickly heat.	અળાઈ. (પ. ગર- મી-દાના).	alā,i. (p. garm,i- dānā).	ghamori. ambhauri. (p. garm,i-dānā).
Prickly heat on the head. Scald- head. Alopecia.	ઉંદ્રી.	ūndrī.	ganj. chāḥn-chūḥn. khaurā. (p. bād- khūrā. kachālī).
Pregnancy.	ગર્ભ. હમેલ. ગ ભાંધારણ.	garbh. hamel. garbh-ādhāran.	garbh. (p. bār-dār.i. abistagi. ābistan.i. (α. hamal).
Pregnant female	ગર્ભ-વંતી. ગર્ભાર. મહિના-વાળી. દહાડા-વાળી. હમેલ-વાળી. બા ર-વાઈ.	gārbh-vantī. garbh, ār. mahinā-vālī. dahādā-vālī. ha, mel-vālī. bhāre- vā.i.	garbh,nī. peṭ-se. do- ji-se. ummed-se. (p. ābista. bār- dār. α. hāmīl.a). [se ho,nā.
Pregnant (<i>to be</i>).	ગર્ભ રહેવા. મ હિના રહેવા.	garbh rah,evo. ma, hinā rah,evā.	peṭ-se ho,nā. do-ji- se ho,nā. ummed- nād. nādī. (α. nabz).
Pulse (ALSO, <i>pulse of an artery</i>).	નાડ. નાડી. નખ સ.	nād. nādī. nabaj.	

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ	ANGLO-HINDI.
Phlegm.	કફ. બલ્કા. બ લગમ.	kaf. balkhā. bal, gam.	kāf. balgham.
Pharmacy.	દવા બનાવવા ની કળા. (પ. દવા- સાહી).	davā banāv, vā nī kalā. (p. davā-sājī).	dawā-sāzī. dawā- shināsī.
Purgative. Ca- thartic.	રેચક	rech, ak.	jullābī. (a. mushil),
Purgative, a, (in Gujarati).	રેચ. જુલ્લાબ.	rech. jullāb.	jullāb.
Purgative, a, (in Kach and Dakhan).	દાળ. (In Mar- vad, જસ્ત).	dhāl. (In Marvad, jast).	[harkat.
POLLUTIONOCTER- NA.	ઊંઘ માં ધાત ગુ જગું. શેતાની ગફલત. ગુસલ.	ūngh mān dhāt nūn javuṇ. shai, tānī gaffat. gusl.	shaitānīghaffat. (a. janābat. iḥtilām).
Phlebotomy. Venesection.	સંગ્રા. [કાઢવું.	sangrā.	rag-zanī. nashtar- zanī.
Phlebotomize (to open the vein).	ફાસ ખોલવી. સં ગ્રા મુકવી. સી ર કાઢવી. લોહી	fas khol vī. sangrā muk, vī. sir kādh, vī. lohī kādh, vuṇ.	fasd khol, nā. nash, tar lagā, nā.
Phlebotomist.	ફાસ ખોલનાર. સંગ્રા મુકનાર. ચુરણ. ફાકી. ભુકી.	fas khol, nār. sang, rā muk, nār. churan. phākī. bhukī.	rag-zan. nashtar- zan. (a. fassād). chūran. pud, yā. (a. safūf).
Powder.	રોગી. દર્દી બી માર.	rogī. dardī. bimar.	rogī. (p. bīmār. a. mariz).
Pill.	ગોળી.	golī.	golī. (a. ḥabb).
Perspiration. Sweat.	પર્શેવો. પસીનો. ધામ.	parshevo. pasīno. ghām.	pasīnā. (a. arak).
Pimple.	ફોલ્લી. ખીલ. ફો ડી.	phollī. khil. phoḍī.	phoḍīyā. phunṣī. (p. dāna).
Phrenitis. De- lirium.	સન્નિપાતનો તાવ સન્નિપાત-જ્વર. સન્નિપાત ની બે હોશી. સુનો સ ન્નિપાત.	sannipāt no tāv. sannipāt-jvar. san, nipāt nī be-hoshī. suno sannipāt.	sannipāt kī be- hoshī.
Quack. easter.	ઊંટ-વૈદ. નાડી વૈ દ. નીમ હકીમ.	ūnt-vaid. nādī vaid. nīm hakīm.	kachchā tabib. kaṭh-baid. nīm hakīm. khud fa, rosh.

ENGLISH.	GUJARATI	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Quackery. Em- piricism.	ઉંઠ-વૈદ્ય.	ūnt-vaidun.	kath-baidā, i. dawā- bāz, i. khud- farosh, i.
Rib.	પાંસળી.	pānsli.	pasli.
Rib (<i>side</i>).	પડખું. પાસું.	padkhun. pāsun.	pakhā. (<i>p. pahlū</i>).
Rheumatism.	વા. સંધિ-વા. સાં ધા નું દર્દ. ગં ઢિયો-વા.	vā. sandhi-vā. sām, dhā nuṇ dard. ganṭhiyo-vā.	bā, i. bāt. gaṭhiyā- bā, o. (<i>p. bād. a.</i> waja, i. mafasil).
Rheumatism (<i>chronic</i>).	આમ-વાયુ.	ām-vāyu.	ām-bāt.
Rheumatic affec- tion.	ધાવર.	dhāvrū.	bā, o jhanak.
Rheumatic. Gouty.	વાત-રોગી. વાત ક.	vāt-rogi. vāt, ak.	bāt-rogi. vāt, ak.
Respiration.	સ્વાસો-સ્વાસ.	shvās-o-shvās.	dam-zada, gi. (<i>a.</i> tanaffus).
Runnet.	ચુસદો.	chusdo.	chusta.
Rupture. Hernia.	અંતર્ગળ. ગોળા નો મરજ.	antār-gal. golā no maraj.	and-kos. (<i>p. bād-</i> khāya. a. fatk).
Rupture (<i>to</i> <i>have a</i>).	પાણી ઉતરવું. ર ગ ઉતરવી. ન ળ ઉતરવો.	pānī utar, vun. rag utar, vi. naḷ utar, vo.	pānī utar, nā. rag utar, nā. (<i>Konk. naḷ</i> utar, nā).
Rumbling or grumbling of the bowels.	ધુધુર. ગગડડું. અળબળ.	ghurghur. gagad- vun. khalbhal.	kadkadā, nā. gudgu, dā, nā. gadbadā. (<i>p.</i> karākar).
RATAN-JOT.*	રત્ન-જોત.* (<i>s. ર</i> <i>ત જ્યોતિ.</i>).	ratn-jot.* (<i>s. ratn-</i> jyoti).	ratan-jot* (<i>s. ratn-</i> jyoti).
Rectum.	મળ નો કેઠો. ત્રીજું અને છે લ્લું આંતરડું. મલાશય.	mal no koṭho. tri, jun ane chhellun āntardun. mal- āshaya.	tīsri aur ākhirī ānt.
Rectum (<i>to be</i> <i>afflicted with</i> <i>the coming down</i> <i>of the</i>).	આંત આંડું.	ānt āv, vun.	ānt ā, onā.
Shoulder.	અબા. આધ.	khabo. khāndh.	kāndhā. (<i>Hindi.</i> mondhā).
Shoulder joint.	અબા નો સાંધો.	khabā no sāndho.	kāndhe kā sāndhā.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Salt. Brackish.	ખાંડ.	khārun.	khārā. lonā. (p. shūr).
Sour.	ખાંડ. આંખ.	khātun. āmbaṭ.	khattā. (p. turah).
Sweet.	મિઠું. ગળ્યું. (s. મિઠ).	mithun. galyun. (s. misht).	mithā. (p. shirīn).
Sweetish.	ગળ-ચટું. થોડું ગળ્યું.	gal-chaṭun. thodun galyun.	thodā mithā.
Shin-bone. TIBIA.	નાળો. યુરો.	nalo. gudo.	nalī. philī kī haddī.
Sore.	ચાંદુ. ચાંડું. ના સૂર. દુઃખાતી જગા. ધા. જખ મ.	chāndun. chāthun. nāsūr. dukhātī jagā. ghā. jakham.	ghā.o. (p. zakhm. a. nāsūr).
Sore-throat.	ગળાં માં લાહાય.	galān mām lāhāya.	gale men sozīsh.
Scrofula(struma).	ફેફ-માળા. ઓધિ ઉતરેલું રક્ત-પિત્ત.	kant̥-mālā. odhe utr,elun rakt-pitt.	kant̥-mālā. ghur, ghurā.
Scrofula (King's evil).	ગંડ-માળા. સડે લી ગાંડ.	gand-mālā. sadeli gānth.	gand-mālā. gal-gand. (a. <u>khanāzīr</u>).
Swelling.	સોજો. સૂજ.	sojo. sūj.	sūj. (p. āmas. a. waram).
Swell (to).	સૂજવું.	sūj,vun.	sūj,nā. (p. āmasīd, an. waram kard, an).
Sick at stomach (to be).	મોળ આંવા. ઓકારી આંવી ઉલાળો આંવો છવ ચુથાવો.	mol āv,vā. okārī āv,vi. ulālo āv,vo. jiv chunthā,vo.	jī matlā,nā. (a. <u>ghisyan</u>).
Sickly from birth.	પિંડ-રોગી. જન્મ-રોગી.	pind-rogi. janm-rogi.	janam-rogi. janam kā bīmār. (a. dā, im-ul-mariz).
Somerset. Somersault.	ગોઠીમડું. ગોઠી મધું ગોલાંટ.	gothimḍun. got, imlun. golānt.	ghalt.
Stool.(see P.256. Sent. 49,Note.*)	ઝાડો. પેટ. દસ્ત.	jhādo. peṭ. dast.	jhādā. (p. dast. a. birāz. <u>ghā, it</u>).
Stool (to have a scanty).	ચિરકવું.	chirak,vun.	chirak,nā, [kard,an).
Stool (to go to).	ઝાડે જવું.	jhāde ja,vun.	jhādā phir,nā. pā-khāna phir,nā. (p. rafī hājat kard, an. <u>kazā, i hājat</u>

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Stool (<i>to be moved to</i>).	ઝાડો લાગવો. પે ટ ચાલવાં.	jhādo lāg, vo. peṭ chāl, vān.	jhādā lāg, nā. peṭ chāl, nā.
Skeleton.	હાડ-પિંજર. પાં જર. પંજર.	hād-pinjar. pānj, ruṇ panjar.	pānjar. ṭhaṭhri,
Sternum.	હાતી નું હાડકું. ઉ રોસ્થિ.	chhātī nuṇ hāḍkuṇ. urosthi.	chhātī ki haddī.
Stomach.	જઠર. ઓઝરી. પેટ. ડોડો. માદો.	jathar. ojhrī. peṭ. koṭho. mādo.	ojhrī. pothā. peṭ, mi'da.
Small-pox, ALSO, vaccination.	શીતળા. ગા-શી તળા. સહિયેડ. માતા. દેવી. કા કા-બાળિયા.	shitlā. gau-shitlā. sahiyed. mātā. devī. kākā-baliyā.	sitlā. mātā. gotī. chhālā. (p. chichak. ābila. sālil. bādī farang).
Splint.	કામઠું. કામઠી. કામડું.	kāmṭhun. kāmṭhī. kāmḍun.	kamṭhī. (p. kamān- cha).
Slime. Mucus.	શીમર. કફ. બ લ્મ. શરીર નો મળ.	shīmaṭ. kaf. balkhā. sharīr no mal.	ānv. (p. kaf. a. balgham).
Sprain.	લચક.	lachak.	lachak. maroḍ.
Sprained (<i>to be</i>).	લચકાવું.	lachkā, vūn.	lachak jā, nā.
Straining at stools (<i>in Gu- jatat</i>).	ખુંડવું. કરાંજવું. કાંજવું. કારંજવું.	khunch, vūn. ka, rānjh, vūn. kanas, vūn. kāṇs, vūn.	(In Upper India). kāṅkh, nā. karāh, nā. kinachh, nā.
Straining (<i>in Dakhan</i>).	કુથવું.	kuth, vūn.	(In Konkan and Dakhan). kūnth, nā. karānjh, nā.
Sunstroke.	લુ. લુખ.	lu. lukh.	lūh. lūk. tamkā. (p. āftāb-zadagī).
SAL AMMONIAC. Nitrate of pot- tash.	નોસાગર.	nau sāgar.	nausādar. (Dakh. and Konk. nausā gar).
Shivering.	કંકણી. કંપ. ક જરી. થથરી.	kankanī. kamp. dhujrī. thar, tharī.	thar, tharī (p. larzā. a. irti'āsh).
Sinew. Blood- vessel.	સ્નાયુ.	snāyu.	paṭhā. (p. pai. ragī khūn. sarī rū).
Senna leaves.	સુના-મક્કી.	sunā-Makkī.	sanā. (p. sanā, Makkī).
Sarsaparilla.	સાલસ.	sālas.	mako. (a. pashā).
Skull.	ખોપ્રી.	khopri.	khopri- (p. kāsā, sar).
Spermatorrhœa.	ધાત. મની.	dhāt. manī.	dhāt. (a. manī).

ENGLISH.	GUJARATI	ANGLO-GUJ:	ANGLO-HINDI.
Salep. EULO- PHIA CAMPES- TRIS).*	સાલમ. સાલમ- મિશ્રી.*	sālam. sālām-Mi, shri.*	sa'lab,i Misrī).*
Syphilis (pox).	ટાંકી.† ચાંદી.†	tānkī.† chāndī.†	tānkī.† (p. ātishak. pūkak). (In Dakhan, rāna- sher. vela-nival).
SARCOSTEMMA VI- MINALIS. Moon plant.	સોમ-વલ્લિ. (s. સોમ:વલ્લિ).(In the Vedas, સોમ: લત:).	som-valli. (s. soma valli). (In the Vedas, soma-lata).	
Spleen.	તલ્લી. વરોળ	talli. varol.	tillī. (p. supurz. a. tīhāl).
Spleen (disorder of the).	તપ-તલ્લી.	tap tallī.	tap tillī. (a. tuhāl).
Squint- eyed. Cross- eyed. Purblind.	બાડો. એંચો. ચું ચો. (s. મદ- દ્રિષ્ટિ.)	bādo. eñcho. chun, cho. (s. mand- drishti).	derā. bhengā. do- nazrā. (p. kaj-bin. kaj-chashm. bād, rīsa-chashm. lūch. a. aḥwal).
Shortsighted.	ચુંબલો. એંચા તાણો. કોતા ન જર.	chunkhlo. eñchā, tāno. kotā-najar.	kotāh-nazar. kam- nazar.
Syringe, also, Injection.	પિચકારી. પચુક ડી.	pichkāri. pachukdī.	pichkāri. pachūkā. (p. āb-duzak a. ḥukna. miḥka na).
Sulphuret of an- timony.	સુર્મો.	surmo.	surma.
Swaddling cloth.	વર્તણો. બાલોતિયું.	vartalo. balotiyun.	bālotā. (p. nihāl, cha. dawāj).
Salivate (to).	મોં લાવું. મોં આ વું. થુકાવું.	mon lāv,vun. mon āp,vun. thukāv, vun.	munḥ lā,nā. thukā, nā.
Salivated (to be).	મોં આવું.	mon āv,vun.	munḥ ā,nā. (p. jū, shidān,i diḥān).

* Salep is the root of a species of orchis, considered, particularly in the East, to be a strong restorative and aphrodisiac.

† These words literally mean *chancres*.

† In Hindu-stani, *gul javan-i* and *mansab* are cant words for the *pox*; hence, *mansab-dar* implies *one who is powed*.

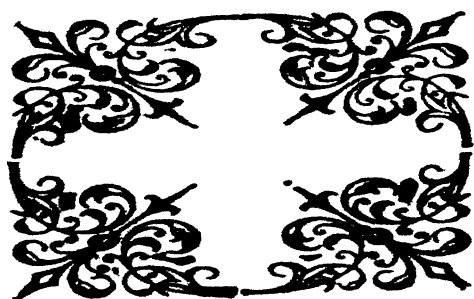
ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Saliva.	થુક. લાબ. લાળ.	thuk. lab. lāl.	thūk. lāl. (p. āb, i-dihan. tuf. a. lu'āb).
Slaver. Slabber (to).	થુક પડવી. બાળ ગળવી.	thuk paḍvī. lāl gal, vī.	thūk gir, nā. lāl lag, nā.
SEMEN VIRILE.	ધાત. બિંદ.	dhāt. bind.	dhāt.
Sulphuric acid.	ગંધક નો તેજબ.	gandhak no tej-āb.	gandkak kā tez-āb.
Suck at the breast (to).	ધાબું.	dhāv, vun.	dūdh pi, nā. chūngh, nā.
Suckle (to).	ધવાડું.	dhavāḍ, vun.	dūdh pilā, nā. chūnghā, nā.
Suckling. Nurs-ling. Brat.	ધાવણું. ધાવતું બાળક.	dhāv, nuṇ. dhāv, tuṇ bālak.	dūdh-piyā. shīr-khōra.
Secundines. Placenta. After-birth.	ઝોર. ઝોળ.	or. ol.	nār-biwār.
Scab.	ખીપ્લો. પોપડો. પોડો.	khīplo. popḍo. poḍo.	papri. khasrā.
Sting. Bite (a).	ડાંખ. ચટકો.	ḍankh. chatko.	ḍank. (p. nish).
SAINT IGNATIUS BEAN (a vegetable poison).	પપિટો.	papitō.	papitā.
Surgery. Prac-tical anatomy.	વાદ-કાપ. શસ્ત્ર-વૈદ્ય.	vādh-kāp. shastr-vaiduṇ.	jarrāhī.
Surgeon.	વાદ-કુટિયો. શસ્ત્ર-વૈદ્ય.	vādh-kūṭiyo. shastr-vaidya.	astar-baid. (a. jar, rāh).
Scybala. Hard lumps in the intestines produced by costiveness.	ગુબીલા.	gubhilā.	gubhilā.
Tympanum.	કાન નો પર્દો.	kān no pardo.	kān kā parda.
Thigh.	જાંઘ. થાપો.	jāṅg. thāpo.	jāṅgh. (p. rān).
Tongue.	જીભ. જીભી. જીભાન. લુલી.	jibh. jibhli. jabān. luli.	jibh. (p. zabān).
Thumb.	હાત નો અંગુઠો.	hāt no anguṭho.	hāt kā angūṭhā. (p. shast. angusht, i nar. a. ih, hām).
Toe (the great).	પાન નો અંગુઠો.	pag no anguṭho.	pānw kā angūṭhā. (p. angusht, i pā),

ENGLISH.	GUJARATĪ.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Toe (<i>little</i>).	પગ ની આંગળી.	pag nī ānglī.	pānw kī unglī.
Throat.	ઘાંટી. ઘાંટો. ગ થું. ટોટો. ગોત ડી.	ghāntī. ghānto. ga, lun. toto. gotdī.	galā. (<i>Dakh.</i> naldā. naldī. p. gulū. a. halk).
Tumour.	ગુમડું. ધીમડું. રસોળી. ગોડ.	gumḍun. dhimḍun. rasolī. god.	phodā. gūmdā.
Tendon.	સંધી-બંધન.	sandhi-bandhan.	nāshirat. (a. sinn).
Tooth.	દાંત. (s. દંત).	dānt. (s. dant).	dānt. (p. dandān.
Toothache.	દાંત નું કણ્ડું. દાં ત નું દર્દ. (s. દંત-શૂળ).	dānt nuṇ kalvun. dānt nuṇ dard. (s. dant-shūl).	dānt kā dard. dant- pīr. (a. shis).
Toothless.	બોખો. દાંત વગ ર નો.	bokho. dānt vagar no.	murlā. be-dānt. thothā. poplā. bothrā. baulā. (p. dandān rikhtā. uftāda dandān.)
Tooth pick.	દાંત-કોતરણી.	dānt kotar, nī.	dant-khod. (a. khi lāl).
Tooth powder.	દાંત મશી. મંજન. દંત-ચૂર્ણ. ગાંગા.	dānt mashī. man, jan. dant-chūrn. gānga.	manjan. (a. sanūn).
Teeth.	દાંત્રો. દાંતવો.	dāntro. dāntvo.	dānt.
Teeth projecting over the lip.	[કુટવા].	[phuṭvā].	dant, erā. dantailā. [nā].
Teeth (<i>to</i>) v. i.	દાંત આપના (or, રમક.	dānt āv, vā (or, rumak.	dānt ā, nā (or, nikal,
Teeth-bone.	દુધિયા-દાંત.	dudhiyā-dānt.	dūdh kā dānt.
Teeth of infancy. Milk teeth.	દાંતણ. દાંતવણ.	dant, an. dāt, van.	datwan. (a. mis, wāk).
Tooth brush.	કાન-પટ્ટી. લમ ણ. (s. કણ્ડ-પટ્ટી) નળી. [કા].	kān-paṭṭī. lamnuṇ. (s. karn-paṭṭikā). nalī.	kan-paṭī (a. sha, kika. sadagh).
Temple of the head.	સુષુમ્ના.	sushumnā.	nalī. (p. kuwār).
Tube.	બાહર ની ચામ ડી. [પુષ્ટ.	bāhār nī chāmdī. [pusht.	bāhar kī chamdī.
Tubular vessel of the body.	કુવત આપનાર. પુષ્ટી-કર્તા. ધાતુ.	kuvat āpnār. pusht, ī-karttā. dhātu-	pusht. (a. mukawwī. p. shifā bakhs).
Tegument.			
Tonic.			

In Persian, dummul. sūza. basūrāt. jūsh, ish.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Tenesmus.	હગાસ.	hagās.	hagās. sūr.
Tenesmus (to be afflicted with a).	હગાસ ખેરવું.	hagās bes,vuṇ.	āṇv baiṭh,nā.
Thrush. Breaking out on the lips after a fever).	ઝર.	chhārū.	chhārū. (p. tap- <u>khāla</u>).
Urine.	પેશાબ. (સ. લઘવી).	pesh,āb. (s. laghvī).	pesh,āb. (a. bauḷ, idrār).
Vein.	રગ. નસ. સીર.	rag. nas. sir.	nas. (p. rag. a. irk).
Vomit.	ઉલટી. ઓકારી. ઉલાયો. કે. વમન. ગચકડું.	ultī. ok,ārī. ulālo. kai. vaman ga, chakḍuṇ.	ultī. dok. (a. kai. istifrāgh).
Vomit (to).	ઉલટી કરવી. ઓકારું. ઉલાયો કરવો. કે કરવી.	ultī karvī. ok,vuṇ. ulālo kar,vo. kai kar,vī.	ultī (or, chhāṇṭ; or, kai) kar,nā. ok,nā. dok,nā. (Dakh. ūkhāl,nā).
Vaccine matter. Cow-pox.	ગાય નો ચેપ. ગાયની રસી. ગોધાન-શીતળા.	gāya no chep. gāya nī rasī. gau-thān- shītālā.	gau-thān-sītālā.
Vaccinate (to).	શીતળા કાઢવા. સેયડ મુકવા.	shītālā kādh,vā. sai, yad muk,vā.	sītālā nikāl,nā. ṭikā de,nā. goṭī khod nā. chechak lagā nā.
Vaccinator. In-oculator.	શીતળા કાઢનાર. સેયડ મુકનાર. શીતળા કાઢુ.	shītālā kādh,nār. saiyad muk,nār. shītālā kāḍhu.	sītālā nikāl,ne-wālā goṭī khod,wā. che- chak lagā,ne-wālā
Vermicelli.	સેવ.	sev.	sewain. (p. māhī cha. gandum Kirmān,i).
Viscid. Viscous.	લબ-દાર. ચિકટ. ચિકણું.	lab-dār. chikaṭ. chiknuṇ.	lu'āb-dār. chikaṭ lajlajā. chaspār
Viscosity.	ચિક. ચિકણાઈ.	chick. chiknā,i.	lu'āb-dār,i. chas- īdagī.
Vegetables. Pot-herbs.	શાક-ભાજી. તર્કારી.	shāk-bhājī. tarkāri.	tarkāri. sāg. (a. bukūlāt).
Venery.	સંબોધ. રતિ. મૈથુન. પુત. મૈથુન.	sambhog. rati. maithun. [nuṇ.	rat. maithun. (a. subbat).
Venereal.	સંબોધ (or, મૈથુન; or, સોહબત) બંધ સંબંધી.	sambhog (or, maith, un; or, sohbat) sambandhī. garm,i	rat,i. kām,i. (a. mafa,ān,i).

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.
Wound.	ઘા. જખમ.	ghā. jakham.	ghā.o. (p. <u>zakhm</u> . rīsh. a. <u>jarāhat</u>).
Worm.	કીડો.	kīdo.	kīdā. (p. kirm).
Worms (<i>intestinal</i>).	કીડા. કરમ.	kīdā. karam.	kīde. (p. kirm).
Worms (<i>intestinal, round</i>).	જંત. ગોલ કીડા.	jant. gol kīdā.	gol kīde.
Worm (<i>ring</i>).	દાધર. ધાધર. દારાજ.	dādhar. dhādhar. darāj.	dād. bhainsiyā-dād. (Konk. darād. lūt. (p. <u>khushkī</u> . a. <u>kūbā</u>).
Worm (<i>guinea</i>).	નારૂ. વારો. વાળો. જાલ-સૂત્ર.	nārū. vāro. vālo. jal-sūtr.	nārū. nahārū.ā. jal-sūt. (p. rishta).
Worm (<i>earth</i>).	અણસિયું.	alasiyūn.	kechū.ā. (a. <u>khara</u> , tīn).
Waist.	કમર. કટિ.	kamar. kaṭi.	kamar. miyān.
Wrist.	પહેંચો. કાંડું.	pahoncho. kāṇḍun.	pahunchā.
Womb. Matrix.	ગર્ભ-સ્થાન. ગર્ભાશય. કમળ. કુખ.	garbh-sthān. garbh-āshaya. kamal. kūkh.	bacha.dān. andhi yārā. kokh. gar bha-sthān. kamal. (p. zib-dān. a. rihm).
Wind-pipe. Air-pipe.	ગળચી. દમ લેવાની નળી. શ્વાસ-માર્ગ.	galchi. dam le.vā nī nālī. shvās-mārg.	dam le.ne kī nālī. sānsī. (a. <u>halqūm</u> . irḱ-ur-riya).
Windy.	વાવડું. વાયડું.	vāvdun. vāyadun.	bādī. bayālā. (p. bād-angīz. a. naffākh).
Wart.	મસો.	maso.	masā. (p. gandama. <u>zakh</u> . bulūj. a. muhak).
Whitlow.	નાકેહર. નૈયાં નુ પાકવું. નખ નુ દદ.	nakhchhar. naiyān nun pāk.vuṇ. nakh nun dard.	nakh kā dard. ungal,hādā. (p. dardī nākhun).
Wean (<i>to</i>).	ધાવણુ સુકાવું. દુધ છોડાવું.	dhāv.an mukāv.vuṇ. dudh chhod. āv.vuṇ.	dūdh chhudā.nā.

PART VII.
MISCELLANEOUS PHRASES.

16th June 1924

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
1. I think it is hardly possible to convey the meaning of this sentence properly into Hindūstānī so that the natives of India may understand it.	૧. મને વિચાર આવે છે, કે આ વાક્ય નું શુદ્ધ ભાષાંતર હિન્દુસ્તાની ભાષામાં હિન્દના દેશી લોક સમજે નહીં. બનવા નોગ નથી.	ma ne vichār āv, e chhe, ke ā vākya nuṇ shuddh bhāshāntar Hindū-stānī bhāshā māṇ Hind nā deshī lok samjē evī ritē karvun ghanun-karīne ban, vā jog mathī.
2. This business has been entrusted to you if it should be spoiled you must be answerable.	૨. આ કામ તમારા સ્વાધીન માં આપેલું છે; જો બગડી-જશે, તો તમને તેનો જવાબ દેવો પડશે.	ā kām tamārā svā, dhīn māṇ āpelun chhe; jo bagdī-jashe, to tam ne te no javāb de, vo pad, she.
3. He stole my pen-knife during my absence.	૩. જે વેળા હું હાજર નહોતો, તે વેળા એણે મારી ચાકુ ચોરી.	je velā huṇ hājar no ho, to, te velā ene mārī chākū chorī.
4. I am not a child, that I should mind your threat.	૪. હું બાળક નથી, કે તમારી ધમકી થી બિહું.	huṇ bālak nathī, ke tamārī dhamkī thī bi, huṇ.
5. If the purse should be found, inform me of it.	૫. જો કોથલી જડે, તો મને ચેતાવજો.	jo kothli jad, e, to ma ne chetāv, jo.
6. If he had asked, I would have given it.	૬. જો તે માગત, તો હું આપત.	jo te māg, at, to huṇ ā, pat.
7. It would have been better, if he had killed me.	૭. જો તે મને મારી નાખત, તો સારું થાત.	jo te ma ne mārī, nāk, hat, to sārūṇ thāt.
8. Last night his house caught fire.	૮. ગઈરાતે તેનાં ઘરમાં આગ લાગી.	ga, ī rāte te nāṇ ghar māṇ āg lāg, ī.
9. He is the man who set your house on fire.	૯. આ તેજ આસામી છે, કે જેણે તમારાં ઘરને આગ લગાડી.	ā tej āsāmī chhe, ke je, ne tamārāṇ ghar ne āg lagādī.
10. He is not of my acquaintance, I have merely heard of him.	૧૦. મને તે ની-સાથે ઓળખાણ નથી, મેં માત્ર તેનું નામ સાંભળ્યું છે.	ma ne te nī-sāthe olkhān nathī, meṇ māt, r te nuṇ nām sām, bhal, yun chhe.
11. He comes to see me every day towards evening.	૧૧. તે દાદી સાંજે મને મળવા આવે છે.	te dād, hī sāj, h, e ma ne mal, vā āv, e chhe.
12. I was laid up with	૧૨. મને તાવ આજ્યો	ma ne tāv āv, yo ha,

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

1. mujh^e bichār ātā hai, ki is jumle kā saḥiḥ tarjuma Hindū-stānī zabān meṇ Hind ke desī log, oṇ kī samajh meṇ ā,we waisā kar,nā bahut kar,kar mumkin nahīn.

man tasauwur mī,kunām, ki tar, jumai saḥiḥī in ibārat ba zabānī Hindū-stānī ba wajhī ki mafhūmī mardumi Hind gardad agar-chi mumkin hast walī ba nihāyatī sakhtī.

2. yih kām tum,hāre ḥawāle kiyā gayā hai ; agar bigaḍ-jā,we, to tum ko jawāb de,nā hogā.

in kār ba ikhtiyāri tu,st ; agar zā,i' shawad, albatta jawābī ān dar uḥda,i khudat mī,bāshad.

3. mere-pichhe us ne merā chākū churāyā.

dar ghaibatī man ū chākū,yi ma rā duzdīda.

4. main ladhā nahīn, ki tum,hārī dhamkī se dar,ūn.

man tifi nīstam, ki az tahdīdī tū bi,tarsam.

5. agar thaili milē, to mujh ko khabar kījo.

har-gāh kīsa paidā shud, ittilā' ba man bi,dih.

6. agar wuh māngtā, to main detā.

agar ū khāsta būd, mīdādām.

7. agar wuh mujh^e mār-dāltā, to biḥtar hoṭā.

agar ū ma rā kushtā būd, bih, tar mī,būd.

8. gaī rāt ko us ke ghar meṇ āg lagī.

dī-shab khānai ū ātish girift.

9. yih wuhī shakhs hai, jis ne tum,hāre ghar ko āg lagāī.

in ham-ān kasast, ki khānai tu rā ātish zad.

10. mujh^e us se jān-pahchān nahīn, main ne sirf us kā nām sun,ā hai.

man ham-in ismī ū rā shanīda, am, bā ū āshnāī (or, salām-o-alaik ; or, mulākāt) na dāram.

11. har roz shām ko wuh merī mulākāt ko ātā hai.

ū har rūz waqtī shām barāi didāni man mī,āyad.

12. main tap meṇ pad,ā thā, is-liye

tap kard,ā būdām, az ān sabab

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
a fever, and therefore was not able to attend upon you.	હતો, માટે તમારી સેવા માં મારથી અવાધું નહીં.	to, mātē tamārī sevā mān mārā thī avāyūn nahīn.
13. When he fell from his horse, was he hurt any where?	૧૩. જ્યારે તે ઘોડા ઉપરથી પડ્યો, ત્યારે તે ને કોઈ જગ્યા ઉપર વાગ્યું ?	jyāre te ghodā upar-thī pad̄yo, tyāre te ne koī jagā upar vāgyūn?
14. I have not seen him these five years.	૧૪. પાંચ વરસ થયાં મેં તે ને દીઠો નથી.	pānch varas thayān men te ne dītho na, thī.
15. What did you say to him, when he brought my message to you ?	૧૫. જ્યારે તે મારે સંદેશ તમારી-પાસે લાવ્યો, ત્યારે તમે તે ને શું કહ્યું ?	jyāre te māro sand, esho tamārī-pāse lāv̄yo, tyāre tame te ne shup kahyūn?
16. He bears an excellent character in Bombay.	૧૬. મુંબઈમાં તે ની આખરૂં બહુ મોટી છે.	Mumbaī mān te nī ābrū ghanī motī chhe.
17. I am in a hurry, let me go soon.	૧૭. મને ઉતાવળ છે, વહેલો જવા દો.	ma ne utāval chhe, vehelo javā do.
18. I should like to collect a few curiosities in this country to send to England.	૧૮. મને ગમે છે, કે આ દેશ ની કાંઈ ચમત્કારિક વસ્તુ વિલાયત મોકલવા સારૂં એકઠી કરું.	ma ne gamē chhe, ke ā desh nī kānī chamat, kār̄ik vastu vilāyat mok, alvā sārū ekthī karūn.
19. Come to see me on your way home.	૧૯. ઘેર જતી વેળા મારી બેઠ લેજો.	gher jatī velā mārī bhet̄ lejo.
20. Do not force me to commit so wicked an act.	૨૦. એવું નર્મ કામ મારે હાથે કરાવો માં.	evun narsun kām mā, re hāthē karāv̄o mān,
21. He is a man of his word.	૨૧. તે પોતા ના વચન નો સાચો છે.	te potā nā vachan no sācho chhe.
22. It is too late now, I will postpone the matter till monday morning.	૨૨. હવે બહુ અસુર થયું, માટે હું આ કામ સોમ-વાર બગી બંધ રાખીશ.	have ghanun asur thayūn, mātē hun ā kām som-vār lagi bandh rākhish.
23. He is easy of belief.	૨૩. તે મન નો બોલો છે.	te man no bholo chhe.
24. I am so poor that I cannot give you a thousand pice much less a thousand Rupees.	૨૪. હું એટલો કંગાળ છું, કે હજાર પૈસા તમ ને આપી શકતો નથી, તો હજાર રૂપિયા ક્યાંથી આપીશ.	hun et̄lo kangāl chhun, ke hajār paisā tam ne āpī shakto na, thī, to hajār rūpiyā kyān-thī āpish.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

āp kī khidmat men hāzir na ho na tawānistam ba khidmat bi,ras,
sakā. am.

13. jab wuh ghode par-se girā, āyā waqtī ki ū az asp uftād,
tab use kahīn choṭ lagī? āsībī ba ū rasīd?

14. pānch baras hūe ki main ne panj sāl,ast ki man ū rā na
us ko nahīn dekhā hai. dīda,am.

15. jab wuh merā paighām tum, waqtī ki ū paighāmī man pīshī
hāre-pās lāyā, tab tum ne use kyā tū āward, tū jawāb chi guftī?
kahā?

16. Mumbaī men us kī baḍī izzat dar Mumbaī izzatī ū bisyār,ast?
hai.

17. mujhe utāwal hai, jaldī jā,ne ta'jil dār,am, bugzār zūd bi,raw,
do. am.

18. merī khushī yih hai, ki is mi^{kh}āh,am, kaḍrī az tuhfā,ī nafīsa,
mulk kā kuchh tuhfā England ko i in wilāyat rā jam' kun,am, ki ba
bhej,ne ke-liye jam' karūn. samtī England bi,firist,am.

19. ghar ko jā,te waqt merī waqtī murāja,at ba khāna, ma rā
mulākāt kijo. mulākāt kun.

20. aisā burā kām merē hāth se ma rā bar in maḍār ki chunīn
mat karwā,o. fi'lī kabīh az man sādīr shaw,ad.

21. wuh ap nī bāt kā sachchā hai. ū dar kaūlī khud sādīk,ast.

22. ab bahut der hūī, main yih chūn hālā waqt munkazī shud,a,
kāam som-wār tak maukūf rakh, in kār tā du-shamba bāyad ba
ūngā. ta'wīk uft,ad.

23. wuh bholā ādmī hai. ū mardīst sāda lauh.

24. main itnā gharīb hūn, ki hazār man in-kaḍr muflis,am, ki hazār
paise tum ko nahīn de-sak,tā, to dīnār na mi,tawān,am dād, tā chi
hazār rūpiye kahān-se dūngā. rasad ki hazār rūpiya.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

25. What with his pay and other perquisites he makes three thousand Rupees a month.

૨૫. પગાર તથા દસ્તૂરી મળીને તેને ત્રણ હજાર રૂપિયા નો મુશારો મળે છે.

pagār tathā dastūrī malīne te ne tran hajār rūpiyā no mushārō malē chhe.

26. Whilst passing on horseback through a narrow crooked lane, I overtook a woman walking in the same direction, and by accident I knocked her down.

૨૬. જ્યારે હું ઘોડા ઉપર બેસીને એક સાંકડી તથા વાંકી મળીમાં યઈને જતો હતો, ત્યારે એક આઈડી તે રસ્તે ચાલી જતી હતી, તેની-પાસે જઈ-પહોંચ્યો, અને તેને ઓચિતી પાડી-નાખી.

jyāre hum ghodā upar besīne ek sāṅkdī tathā vāṅkī galī mān thāīne jato hatō, tyāre ek bāī idī te raste chālī jatī hatī, te nī-pāse jāī-pahonchyo, ane te ne ochitī pādī-nākhī.

27. Ought he or ought he not to have called upon such an one before he called upon you?

૨૭. તમારી બેટ લીધાની-આગાઉ ફલાણા ની બેટ લેવી તે ને ઘટારત હતી કે નહીં?

tamāri bhet līdhā nī-agā, nī falānā nī bhet le, vī te ne ghatārat hatī ke nahīn?

28. Since leaving Bombay, how long have you been at Thānā?

૨૮. મુંબઈથી ગયા પછી તમે થાણા માં કેટલા દિવસ રહ્યા?

Mumbai thī gayā pa, chhī tame Thānā mān ketlā divas rahyā?

29. What is the nature of your duties in your master's service?

૨૯. તમે તમારા શેઠ ને-ત્યાં શી ચાકરી પર છે?

tame tamārā sheth nē-tyān shī chākri par chho?

30. I believe you are an unfortunate man.

૩૦. મારા વિચાર માં આવે છે, કે તું અભાગિયો છે.

mārā vichār mān āv, e chhe, ke tūn ābhāgī, iyo chhe.

31. This book is now nearly finished.

૩૧. હવે આ પુસ્તક પૂરું થવા આંબુ છે.

have ā pustak purūn thavā āvyun chhe.

32. I would not for the world that he heard of my illness, as it would make him very uneasy.

૩૨. જો સઘળી પૃથ્વી ની વસ્તુ મ ને મળે, તોય-પણ હું એમ નહીં ઇચ્છું, કે મારી મદવાડ ની ખબર તેને થાય, કાં-જે એ થી તે બહોલ ચિંતા ટૂર થશે.

jo saghī prithvī nī vastu ma ne malē, toy pan hun em ichchhun, ke māī mād, vād nī khabar te nē thāya, kān-jee thī te ghano chintātūr tha she.

33. I heard that he arrived yesterday, but I now find that I was

૩૩. મેં સાંભળ્યું કે તે ગઈ-કાલે આંબો, પણ હવે મેં મને માલુમ પડે છે, કે કાંઈ એ મને બેહેકાંબો.

meñ sāmbhalyun ke te gāī-kālē āvyo, pan māñ nē mālum pade chhe, ke koi e māñ ne behe kāvyo.

ANGLO-HINDI.

25. dar-māhā aur dastūr,ī milkar wuh tin hazār rūpiye kī talab pātā hai.

26. jab main ghode par baith ek tang aur bānkī gali men se ho kar jā, tā thā, ek aurat, jo usī rāh se chalī jā, tī thī, us pās jā-pahunchā, aur ittifāq an us, e girā-diyā.

27. tum, hāre-pās ā, ne ke-āge, fu, lāne ke-pās jā, nā us ko lāzīm thā ki nahīn?

28. Mumba, ī chhodkar Thāne men tum ka, ī muddat tak ra, hē?

29. tum ap ne khāwind ke-yahān kyā naukar, ī kar, te ho?

30. me, re bichār men ā, tā hai, ki tū bad-nasīb shakhs hai.

31. ab yih kitāb tamām ho, ne par ā, ī hai.

32. agar dunyā ki tamām ni'mat mujh, e mile, to-bhī main na chāh, ūn, ki me, rī bimār, ī ki khabar us, e ho, kyūn-ki is se wuh nihāyat be-karār (aur be-kal) ho-jā, ogā.

33. main ne sunā ki wuh kal ā-pahunchā, par ab dekhtā hūn, ki kis, ī ne mujh, e bahkā, yā.

ANGLO-PERSIAN.

ān shakhs az mawājib wa madā' khilī khārijī tamāmī māhī si hazār rūpiya 'ā'idash mīshaw, ad.

man sawāra dar kūchāi tangī wa pīchīdā (or, pīch-o-kham) mī, guzashtam, bā zanī, ki az ham-ān samt mīraft, bar-khurdam, wa az kazā asp tana zad, a ū rā andākht.

qabl az āmadānī fulān kas pishī tū, āyā na mībāyast ki ū fulān kas, rā mulākāt kun, ad?

ba'd az ān-ki az Mumba, ī rawān, a shudī, chand gāh dar Thāna sākin būdī?

tū dar khāna, ī ākā, ī khud mash ghul ba chi khidmatī?

man tasauwur mīkunam, ki tū mardī kam-tālī' hastī.

hālā in kitāb karib ba itmām rasīda, ast.

agar kasī tamāmī ni'matī dunyā rā ba mau bakhshad, na khāham, khabarī bimārī, yi ma rā ū bīshnaw, ad, zīrā-ki bā, isī tashwīshī ū mī, shaw, ad. (or) agar tamāmī ni'matī dunyā az man bāsh, ad, wa az dastī man biraw, ad, ma rā khush tar, ast, az ān-ki khabarī nā-khushī, yi ma rā ū bīshnaw, ad.

shanīdam ū dī-rūz āmadā, wa likin hālā ma'lūm shud, ki kasī ki in khabar ba man ras, ānīd, ja'l kard.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
34. The rehearsal of so long a story would occupy two hours.	૩૪. એવી લાંબી કથા બીજી વાર કહેતાં એ ધડી લાગશે.	* evī lāmbī kathā bijī vār kah,etān be ghaḍī lāg,shē.
35. Do you think he would have done so, had I been present?	૩૫. તમે ધારો છો, કે જો હું હાજર હોત, તો તે એમ કરત ?	tame dhāro chho, ke jo hun hājar hot, to te em karat ?
36. Were there as many people present as you expected?	૩૬. જેટલા માણસ તમે ધારતા હતા, તેટલા ત્યાં હાજર હતા ?	jetlā mānas tame dhārtā hatā, tetlā tyān hājar hatā ?
37. He went away in a great rage, and probably threw himself into the sea.	૩૭. તે ઘણોજ રીસ ચઢાવીને જતો રહ્યો, અને સંભવિત છે કે તે દર્યામાં પડ્યો હશે.	te ghanoj ris cha, dhāvīne jatorah,yo, ane sambhav,it chhe ke te daryā mān paḍyo ha, she.
• 38. If you do not pay the money, he will not let you alone.	૩૮. જો તમે (તેનાં) નાણાં નહીં આપશો, તો તે તમારી પછવાડે લાગશે.	jo tame (te nān) nā, nān nahīn ālsho, to te tam,āri pachhvāde lāg, she.
^ 39. If you neglect your duty, you will have every one of them about your ears.	૩૯. જો તમે તમારું કામ બળબળામાં ગફલત કરશો, તો સઘળા તમને તોડી-આશે.	jo tame tam,ārun kām bajāv,vā mān gafilat karsho, to saghlā tam ne todī-khā,shē.
40. I give you a fair warning, therefore do not expect any more consideration from me.	૪૦. હું તને ઉપદેશ કરું છું, માટે હવે-પછી તું મારા ભરે સા ઉપર રહીશ નહીં.	hun ta ne ughāḍun kah,un chhun, māṭe have-pachhī tun mārā bharosā upar rahīsh nahīn.
41. I see no use in being thus particular in trifles.	૪૧. એવી હલકી વાત ઉપર આટલી-બધી ચોકસાઈ કરવી ન-કામી છે.	evī halkī vāt upar āt, li-badhī choksaī kar,vī na-kāmī chhe.
42. He is a regular skinflint.	૪૨. તે ઘણો કંજુસ છે.	te ghano kanjus chhe.
43. I wish I could impress my advice better upon his mind.	૪૩. હું આહું છું, કે મારી સલાહ તેનાં મનમાં સારી પડે ઉતારી શક્યો હોત.	hun chāh,un chhun, ke mārī salāh te nān man mān sārī pathe utārī shakyo hot.
• 44. He remains at home doing nothing.	૪૪. તે ઘરમાં બેઠો માથું મારે છે.	te ghar mān beṭho mākḥ mār, chhe.
45. The tree is continually growing; be-	૪૫. આ ઝાડ વધતું જાય છે, કાં-જે માલી તેને વધાવે	ā jhād vadhtun jāya chhe, kān-je māli te ne

ANGLO-HINDI.

34. aisi lambī naḳl ke phir bayān karne men do ghaḍi lag,engin.

35. tum hāre khayāl men ā, tā hai, ki agar main hāzir hotā, to wuh yūn kartā ?

36. jitne logon par tum hārā khayāl thā, utne log wahān hāzir the ?

37. wuh ghusse kī āg men chalā, gayā, aur aghlab hai ki us ne ap ne-ta, in daryā men dāl-diyā hogā.

38. agar tum (us ke) paise adā na karoge, to wuh tum hārā pichhā na chhodēgā.

39. agar tum ap ne kām men ghafiat karoge, to sab-ko, i tum hārī nālīsh kar,enge.

40. main tujhe sāf kah-detā hūn, is-liye tū yih unmed mat rakh, ki ab āge kuchh te, re kām kī fikr kar,ūn.

41. aisi halkī bāt men itnī chaukasī kar, nī be-fā, ida hai.

42. wuh badā makkhī-chūs hai.

43. kāsh-ki merī salāh us ke dil par ziyādā asar kar, tī.

44. wuh ghar men bāithā mak, khiyān mār, tā hai.

45. yih jhād badhtā jātā hai, kyūn-ki māli us ke badhā, ne ke-

. ANGLO-PERSIAN.

dar takrār kardānī chunīn hī, hāyatī tūlānī dū sā, atī digar tūl khāh, ad kashīd.

ba khayālī tū mīrasad, ki agar man hāzir būdam, ū chunīn kārī mīkard ?

ān-kadr mardum, ān kī pīsh gumān mīkardī, āyā dar ān jā hāzir būd, and ?

chūn ū dar kamālī taghāiyur az īn jā raft, zāhir īn, ast kī khud rā dar daryā andākht, ā bāshad.

agar tū pūl (ī ū) rā na dihī, hargiz ū dast az dāmanī tū rah, ā na khāh, ad kard.

agar dar kārī kī ba ūhdā, i tū hast, ihmāl wa kūtāhī kunī, malāmatī hama rā ba gūshī khud mī, shanawī.

man ba tū rāst mīgū, yam, kī ziyādā az īn tawakkū, i iltifāt az man na dāsht, ā bāshī.

dar khusūsi īn amrī juzī īn-kadr pā fashurd, ān khāsiyatī az wai na mī, bīn, am.

ū bisyār mumsik, ast.

kāsh nasīhatī man dar dilī ū bih az īn asar mī, kard.

ū dar khānāi khud bī-kār nishasta, ast.

īn dirakht rūz ba rūz nashw-o-numā mī, kun, ad. ba illatī ān kī

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
cause the gardner, to promote its growth, waters it every day.	સાર દર રોજ પાણી સીચે છે.	vadhār,vā sārū dar roj pānī sīchē chhe.
46. That man has run away, perhaps you have caused him to run away.	૪૬. પેલો માણસ નાસી-ગયો, કદાચિત તમે તેને ન સાડી-મેલ્યો.	pelo mānas nāsī-ga, yo, kadāchit tame te ne nasāḍī-melyo.
47. He is so clever, there is nothing like him.	૪૭. તે એવો ચતુર છે, કે તે ના જેવો બીજો કોઈ નથી.	te evo chatur chhe, ke te nā jevo bījo koī nathī.
48. I am doing this to make him more jealous, because he is very jealous of me.	૪૮. હું આ કામ જે કરું છું, તે તેને વધારે બાળવા સાર કરું છું; કાં-જે તે મારા-ઉપર ઘણો બળે છે.	hūn ā kām je karūn chhūn, te te ne vadhāre bāl,vā sārū karūn chhūn, kān-je te mārā-upar ghaṇo balē chhe.
49. At first he would not do this business, but I forced him to do it.	૪૯. પ્રથમ તે આ કામ કર્યા ઇચ્છતો ન હતો, પણ મેં જોરાવરી થી કરાવ્યું.	pratham te ā kām kar,vā ichchhī,tō na hatō, pan mēn jorāvarī thī karāv,yūn.
50. I tried much to persuade him, but he disregarded what I said; I therefore forbade him my house.	૫૦. મેં તેને ઘણો સમજાવ્યો, પણ તેણે મારી વાત ધ્યાન માં આણી નહીં; માટે મેં તેને મારે ઘેર આવવા ને મના કર્યો.	mēn te ne ghaṇo samjāv,yo, pan te,ne mārī vāt dhyān mān ānī nahīn; māte mēn te ne mārē gher āv,vā ne manā karyo.
51. Can you drive? does that horse go quietly in harness?	૫૧. તમ ને ગાડી હાંકતાં આવડે છે? (અને) તે ધોડા ગાડી માં જાનો-માનો આ છે છે?	tam ne gāḍī hānk,tān āvdē chhe?(ane)te ghōḍo gāḍī mān chhāno-māno chhāle chhe?
52. Being convicted of peculation, he was dismissed the Government service, and transported for seven years.	૫૨. તે ની-ઉપર ચોરી નો વાંક સાબિત થયો, માટે સર-કાર ની ચાકરી થી દૂર થયો, અને સાત વરસ લગી દેશ-નિકાળ પામ્યો.	te nī-upar chorī nō vānk sābit thayo, māte sar-kār nī chākārī thī dūr thayo, ane sāt varas lagī desh-nikāl pām,yo.
53. They all thought that he was being drowned, but he was only diving.	૫૩. સઘળા એમ સમજ્યા કે તે ડૂબે છે, પણ તે તો માત્ર ડૂબકી મારતો હતો.	saghlā em samajyā ke te ḍubē chhe, pan te to mātr ḍubkī mār,tō hatō.
54. The water here is shallow, but further on,	૫૪. અહીં પાણી યોડું છે, પણ આગળ જતાં	ahīn pānī thoḍūn chhe, pan āgal jatān

ANGLO-HINDI.

liye har roz pānī sīch,tā hai.

46. wuh shakhs bhāgā, shāyad
tum ne use bhagāyā.

47. wuh aisā kābil hai, ki bas.

48. us ko jalāne ke-liye main yih
kar,tā hūn ; kyūn-ki wuh mujh par
bahut jal,tā hai.

49. pahle wuh yih kām nahīn kiya
chāhtā thā, par main ne zabar-
dastī se kar,wāyā.

50. main ne use bahut samjhāyā,
par wuh merī bāt khātir men na
lāyā ; is-liye main ne use man' kiya
ki mere ghar men na āwe.

51. tum ko gādī hānk,nā ā,tā hai?
(aur) wuh ghodā gādī men gharībī
se chaltā hai ?

52. us par chorī kī taksir sābit
hūī, is-liye sar-kār kī naukari men-
se bar-taraf hūā, aur sāt baras tak
des nikālā gayā.

53. sab ne samjhā ki wuh dūbtā
hai, par wuh to sirf ghota mār,tā
thā.

54. yahān pānī thodā hai, par āge
bahut gahrā hai.

ANGLO-PERSIAN.

bāgh-bān har rūz āb,ash mīdih,ad.

ān shakhs gurikhta, shāyad ki
tū ū rā gurizān,ida bāshī.

ū kābilist bī-nazīr.

chūn-ki ū bā man bughz dārad,
man in harakat rā ba raghmī ū
mīkunam, tā bish-tar bughzi ū
mushta,il shawad. (See P. 34,
Note*).

dar ibtidā ū mā,il na būd in kār
rā bīkunad, wa-likin man ū rā bar
in kār dāshtam.

man dar targhib wa tahrīsi ū
bisyār sa'i kardam, wa-likin ū ba
sukhan,āni man iltifātī na kard ;
az ān sabab man' kardam ki digar
dar khāna,i man na yāyad.

mī,tawānī ki dar hālat,i ki dar
kālaska nishast,a bāshī, asp birānī?
(wa) ān asp kālaska rā ba āsānī
mī,barad yā na ?

taksirī duzdī bar ū sābit shud,
banā-bar-ān az khidmat,i sar-kār
ma'zūl gasht, wa tā haft sāl ū rā
ikhrāji balad namūd,ad.

har kas tasauwur namūd ki ū
ghark mīshawad, wa-likin ū dar āb
ghūta mī,khurd.

(agar-chi) in jā āb kam,ast, wa-
likin bālā-tar az in bisyār amīk,ast.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

it is very deep.

55. He is generally grave and sedate, but rother is very lively.

56. Had any one reminded me of you, I would have recollected.

57. The banks of the river are very steep, but they do not rise to any great height.

58. You can more easily ford the river, than go in the boat.

59. He did not return from his native country till the latter end of June.

60. It is of no use for you to stand here crying and making a noise.

61. This child was weaned when he was a year and a half old.

62. He would go through thick and thin for you. (or) He would go through fire and water for you.

63. It is twenty to one that he arrives to night.

64. Now-a-days is such an one's levee much crowded or thinly attended ?

જેડું છે.

૫૫. તે અક્સર ગંભીર અને શાંત છે, પણ તે ના બાઈ થશે હસ-મુખો (તથા બોલકશો) છે.

૫૬. જો કોઈ મને તમારી યાદ દેવડાવત, તો હું (તમને) યાદ કરત.

૫૭. નદી નો કાંઠો થશે ઢળતો છે, પણ થશે જેઓ નથી.

૫૮. હોડી માં બેસીને જશો, તે કરતાં પગ વાટે નદી પાર વેહેલા જશો.

૫૯. જૂન મહિના ઉત્રે ત્યાં-લગી તે પોતા ના દેશ થી પાછો આબો નાહોતો.

૬૦. તમે અહીં ઉભા રહી ને રડો અને બુમ પાડો છો, તે ફોકર છે.

૬૧. આ બાળક દોહોડ વરસ નું હતું ત્યાર-થી તે ને દુધ થી છોડ્યું.

૬૨. તે તમારે-સારૂ સર્પ નાં મોહોડાં માં પણ હાથ ધાવશે. (or) તે તમારી આ તર પોતા ના જીવ નો પણ ભોગ આપશે.

૬૩. વીસ વસા* તે આજ રાતે આવી પહોંચશે.

૬૪. હમણા તે ની કચેરી માં થણા થોક ભેગા થાયડે, કે થોડા ?

ghanun ūṇḍun chhe.

te aksar gambhīr ane shānt chhe, pan te no bhāi ghanu has-mukho (tathā bolakno) chhe.

jo koī ma ne tam,ārī yād devdāvat, to huṇ (tam ne) yād karat.

nadī no kāṇṭho ghanu dhalto chhe, pan ghanu ūṇcho naṭhī.

hoḍī māṇ besīne ja, sho, te kartāṇ pag vāṭe nadī pār vehelā jasho.

June mahino utre tyāṇ-lagī te potā nā desh thī pāchho āvyo no hoṭo.

came ahīṇ ubhā rah, īne raḍo ane bum pāḍo chho, te phokaṭ chhe.

ā bālak dohod varas nuṇ hatuṇ tyār-thī te ne dudh thī chhodav, yun.

te tam,āre-sārū sarpa nān mohodāṇ māṇ pan hāth ghālshe. (or) te tam,ārī khātar potā nā jīv no pan bhog āpshe.

vis vasā* te āj rāte āvī-pahonch, she.

hamnā te nī kacherī māṇ ghanā lok bhegā thā, ya chhe, ke thoḍā ?

* The phrases so-vasa in Gujarati, and sau-hiss in Hindu-stani, are also used to

ANGLO-HINDI.

55. wuh aksar gambhir aur kam-sukhan hai, par bhāī us kā bahut zinda-dil (aur chulbulā) hai.

56. agar koī mujhe tum, hārī yād dilātā, to main (tum ko) yād kar, tā.

57. naddī kā kināra bahut-sā qhālū hai, par bahut ūchā nahīn.

58. nāw men baith, kar jā, ne se pānw raste tum āsān, ī se naddī pār jā-sak, oge.

59. June mahine ke ākhir tak wuh ap ne watan se phir na ā, yā thā.

60. yahān tum, hārā ro, nā pukār, nā ābas hai.

61. yih bachcha jab dedh baras kā thā tab-se us kā dūdh chhudā, yā.

62. wuh tum, hāre liye āg aur pānī men kūd-pa, degā. (or) wuh tum, hārī khātir ap nī jān bhī nisār kar, egā.

63. bis hisse* wuh āj rāt ko ā-pahunch, egā.

64. in din, on us ke dar-bār men log bahut-se jam' ho, te hai, n, ki tho, de ?

ANGLO-PERSIAN.

ū paiwasta muwakkir wa ba āramast, wa-likin birādarash jalf (wa khush-tab') mī, bāshad.

agar kas, ī ba khātiri man mī, āward, man (tu rā) yād mī, kard, am.

kināra, ī rūd-khāna (agar chi) bis, yār sar-āshibast, wa-likin bisyār buland nīst.

az pā ba āsān-tar az in rūd mī, tawān ubūr kard, az ān ki bā kashti ubūr kun, ī.

tā awākhir, ī māh, ī June ū az watan, ī khud bar na gasht, a būd.

dar in jā dād-o-bī-dād, ī ki mī, kun, ī, barā, ī tū sarfa, ī na dār, ad (or, bī-hāsilast barā, ī tū).

dar waqt, ī ki in tifi yak sāl-o-nīm, a shud, az shirash bur, idand.

ū az barā, ī khātiri shumā khud rā dar āb wa ātish khāh, ad zad. (or) ū az barā, ī khātiri shumā jān, ī khud rā ham nisār khāh, ad kard.

bīst dafa i'tikād, ī man az digar, ān ziyāda, ast ki ū im-shab khāh, ad ras, id.

dar in rūzhā dar dar-bār, ī ū mard, um bisyār jam' mī, shaw, and, yā kam ?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
65. We all are liable to death. (or) We must die. (or) It is our lot to die.	૬૫. મૃત્યુ સહુ ને માથે ચો ટેલું છે. (or) મરું હક છે.	mrityu sahu ne mā, the choṭelun chhe. (or) mar,vun hak chhe.
66. There is something in the wind.	૬૬. આ વાત માં કંઈ પલુ જીવ છે.	ā vāt māṇ kāṇī pan jiv chhe.
67. Do, as you used to do.	૬૭. કરો, જેમ આગળ કર્યો કરતા હતા.	kar,o jem āgal karyā kartā ha,tā.
68. Last night there was a great deal of thunder and lightning, but no rain.	૬૮. ગઈ રાત્રે ગાજ વીજ ધણી થઈ, પલુ વર્સાદ વર રયો નહીં.	gāī rātre gāj vij ghanī thaī, pan varsād varas,yo nahīn.
69. Yesterday evening there was a rainbow.	૬૯. કાલ સાંજે ઈન્દ્ર-ધનુષ્ય (or, સુર-ધનુ) હતું.	kāl sājhe īndr-dha, nushya (or, sur-dhanu) hatun.
70. This island was destroyed by a storm and an earthquake.	૭૦. તુફાન તથા ધરતી-કંપ થી આ ટાપુ (or, બેટ) ઉઝડ્યો-ગયો.	tūfān tathā dharti-kamp thī ā ṭāpu (or, bet) ujad thaī-gayo.
71. If a man bets he will walk six miles an hour, he must walk a mile in every ten minutes. (See p. 46, Note†).	૭૧. જો કોઈ શર્ત મારે, કે હું એક ઘડી માં ત્રણ ગાઉ ચાલીશ, તો દસ પળ માં તેને અર્ધો ગાઉ ચાલવું પડે.	jo koī shart mār,e, ke hun ek ghaḍī mān tran gāu chāl,iśh, to das pal mān te ne ardho gāu chāl,vun paḍe.
72. You say you would give it to me if you could; but you would have been nearer the truth, had you said that you could give it, if you would.	૭૨. તમે કહો છો, કે જો હું આપી-શકત, તો આપત; પણ જો ખરું બોલ્યા હોત, તો એમ બોલત, કે જો હું આપવા ઇચ્છત, તો આપત.	tame kah,o chho, ke jo hun āpī-shakat, to āpat; pan jo kharun bolyā ho,t, to em bol,at, ke jo hun āp,vā ichchh,at, to āpat.
73. Have you done looking at me?	૭૩. તમે પેટ બરીને મ ને જોયો, કે નહીં?	tame peṭ bhar,ine ma ne joyo, ke nahīn?
74. The prisoner escaped by the connivance of the watchman.	૭૪. ચોકી-દાર ની આંખ-મીચામણી (or, આંનાકાની) થી બંધવો નાસી-ગયો.	choki-dār ni ānkhamīchāmnī (or, ānākānī) thī bandh,vo nās,i-ga,yo.

† *hargiz sar-am zi kasa-i zanu na shud buland, shayad be sir-i kasa buwad nim kasa-i.*

ANGLO-HINDI.

65. ham sab maut ke hāth meñ
majbūr haiñ. (or) mar, nā haḳḳ hai.

66. is meñ kuchh fī hai.

67. kar, o, jaisā āge kiyā kar, te
the.

68. gaī rāt ko bahut-sā bādāl
garjā aur bijli hūī, par barsāt
nahīn barsī.

69. kal shām ko barsāt kī kamān
(or, rām-dhanuk) thī.

70. yih jazīra tūfān aur zalzale
se wairān ho-gayā.

71. agar koī shart māre, ki main
ek ghaḍī meñ tin kos chalūngā, to
chāhiye ki wuh das pal meñ ādhā
kos chale.

72. tum kah, te ho, ki agar main
de-saktā, to de, tā; par agar sach
bol, te, to yūn bol, te, ki main de, tā,
agar chāh, tā.

73. tum ne peṭ bhar, kar mujh ko
dekhā, ki nahīn?

74. chaukī-dār kī ānākānī se
kaidī bhāg-ga, yā.

ANGLO-PERSIAN.

mā hama ulūfai marg hast, im.
(or) murdan haḳḳast. (or) marg
lāzim, i zāt, i har nafs, ast.

zīr, i in kāsa nīm kāsa, i hast.†

mī, kun, † chunān-ki sābik mī,
kard, i. (or) hamīsha bī, kun, id, (or,
kard, a bāsh, id) chunān-ki pish-tar
mī, kard, id.

dī-shab barḳ wa ra'd bisyār būd,
wa-likin hārān na bār, id.

dī-rūz ba waḳt, i shām ḳaus, i
ḳazah paidā shud, a būd.

in jazīra ba sabab, i tūfān wa
zalzala wirān gard, id.

agar kasī girau bandad, ki man
dar muddat, i yak sā, at shash
mīl rāh khāh, am raft, bāyad ki ū
dar dah daḳīḳa yak mīl bī, raw, ad.

mī, gū, i, agar mī, tawān, istam, mī,
dād, am; wa-likin agar rāst guft, a
būd, i, chunin mī, guft, i, ki agar
mī, khāst, am, mī, dād, am. (or) mī, gū, i,
agar mī, tawān, istam, mī, dād, am,
itīḳād na dār, am; rāst, i ān, ast, ki
bī, gū, i, agar mī, khāst, am, mī, dād, am.
āyā ma rā sir did, i, yā na?

ba sabab, i ighmāz kard, an, i pās-
bān ḳaid, i farār kard.

† zarī-i mī-kun, ki shir andak dihad, madar-i mushfik ba farzand-i khamush.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
75. He says it is hollow, but I maintain that the whole is solid.	૭૫. તે કહે છે, કે આ વસ્તુ પોળી (or, પોકળ) છે; પણ હું કહું છું, કે એ સઘળી નફર (or, બટ) છે.	te kah,e chhe, ke ā vastu polī (or pokal) chhe, pan hun kahun chhun, ke e saghli nak, kar (or, bat) chhe.
76. Where was the capital of Gujarāt at the time of the Mughul* government.	૭૬. મુગુલાઈ* રાજ માં ગુજરાત ની રાજ-ધાની ક્યાં હતી ?	Mugulāi* rāj mān Gujarāt nī rāj-dhānī kyān ha,tī?
77. Does the climate of Bombay agree with you ?	૭૭. મુંબઈની આબો-હવા તમ ને સહે છે, કે નહીં ?	Mumba,i nī āb-o-havā tam ne sad,e chhe, ke nahīn ? [bhādut?
78. If a wall falls and a tenant is living in the house ; who then repairs it, the landlord or the tenant ?	૭૮. જો કોઈ ભાડુત ઘર માં રહેતો હોય, અને તે ઘર ની ભીત પડી-જાય; તો તે ને સમાર્યા નો અર્થ કોણ આપે છે, ઘર-ધણી કે ભાડુત ?	jo koī bhādut ghar mān raheto ho,ya, ane te ghar nī bhīt pad,i-jā,ya; to te ne samār, vā no kharch kon āpe chhe, ghar-dhanī ke ghanun-kar,ine ā desh
79. Generally speaking, the people of this country are litigious.	૭૯. ધણું-કરીને આ દેશ ના લોકો કજિયા-ખોર છે.	nā lok,o kajiyā-khor, chhe.
80. If you had done as I directed you, I would have secured myself ; nay, I would have been a gainer by the speculation ; but by your mismanagement, I became a loser.	૮૦. જો તમે મારા કહ્યા પ્રમાણે કામ કર્યું હોત, તો હું અચી-જાત; તે ઉપરાંત, એ મનસૂબા થી મને લાભ પ્રાપ્ત થાત; પણ તમારા માઠા વહીવટ ને-લીધે હું નુકસાન માં આવી-પડ્યો.	jo tame mā,rā kah, yā pramāne kām kar yun hot, to hun bach, i-jāt; te-uprānt, e mansubā thī ma ne lābh prāpt thāt; pan tam, ārā māthā valivaṭ nelidhe hun nuksān mān āv,i-padyo.

* *Mughul* is a corruption of the word *Mongol* which is one of the four great tribes dwelling in Tartary. In the year 1205, Temujin, alias Jangiz Khan, invaded Kharizm, and took Bukhara and Samarkand, from whence his armies overran Persia and Asia Minor. Altho' Persia was overrun by the armies of Jangiz Khan, it was not permanently conquered till the time of his grandson Hulaku in 1258. It was during these invasions that the *Mongols*, who formed part of the Tartar armies, had settled themselves on the borders of the Caspian. The distracted state of Persia offered a favorable opportunity to another Tartar chief, the *amir* of the Turks—Timur-i-lang, or the lame Timur—to invade the kingdom. In his first invasion in 1341, he destroyed Sultania, and took Isfahan. In his second he took Baghdad, and drove out Ahmad, the last of the descendants of Hulaku, grandson of Jangiz Khan. A good long time had now elapsed to allow these Tartars to be naturalized and merged into the general body of the Persians.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

75. wuh kah,tā hai, ki yih kho,
khlā hai; par main kah,tā hūn, ki
sab kā sab thos hai.

ū mīgū,yad, ki in chiz mujauwaf,
ast, ammā man mīgū,yam, ki
tamāmī,yi ān musinat,ast.

76. Mughulā,i* amal men Gujarāt
kā pā,i-takht kahān thā ?

dar aiyām,i saltanat,i Mughulī,ya*
dār-ul-mulk,i Gujarāt ku-jā būd ?

77. Mumba,i ki āb-o-hawā tum
ko muwāfiq āti hai, ki nahin ?

āb-o-hawā,i Mumba,i bā mizāj,i
tū sāz-gār,ast, yā na ?

78. agar diwār gir-pad,e, aur koī
kirāya-dār ghar men rah,tā ho; to
us kī marammat kaun kartā hai,
mālik yā kirāya-dār ?

har-gāh shakh,s,i ba kirāya dar
khāna,i suknā dāsht,a bāshad, wa
diwār,i ān khāna biyuft,ad; mar,
ammāt,i ān bar uhda,i sāhib,i khāna
mī,bāshad, yā mustajir ?

79. aksar is mulk ke log tātē-
bāz haiñ.

aksar mard,um,i in wilāyat lajūj
wa jang-jū mī,bāsh,ad.

80. agar tum ne mere kah,e
muwāfiq kām kiyā hotā, to main
bach-jā,tā; bal-ki, is mansūbe ke-
sabab fā,ida pātā, par tum,hār,i be-
tadbīr,i ke-sabab main nuksān
men ā-gayā.

agar tū mutābīq,i guftā,i man
amal kard,a būd,i, man khasārat
na mī,kash,id,am; bal-ki, az in
fikr,i ki kard,a būd,im naf'i 'ā'id
mī,shud, wa-likin ba sabab,i sū,i
tadbīr,i tū, man khasārat kash,id,am.

Hence, in course of time, the Persians were commonly, tho' improperly, called Mughuls from the circumstance of the Mongols having been the early settlers on the confines, and subsequently, in the heart, of Persia. In the reign of Mahmud Tughlak, Timur invaded India. Mahmud fled to Gujarat. On the retreat of Timur, Mahmud returned to the ruins of his capital. In 1526 Babir, the fifth in descent from Timur, took India. Thus, the family and followers of Timur are also commonly tho' improperly spoken of as Mughuls from the circumstance of his armies being composed partly of the real Mongols and Turks and partly of those miscalled Mughuls, the native Persians. Timur was hereditary chief of Kesh near Samarkand, which is within the territories of the Turk tribes. These original Tartars and subsequently naturalized Persians here underwent a further transformation by being naturalized and merged into the general community of the Indians.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
81. Does that man owe you any thing ?	૮૧. તે શખ્સ ઉપર તમારું કાંઈ લેણું છે ? (or) તે પર તમારું કાંઈ નિકળે છે ?	te shakhs upar tam ārun kāṇī le-nuṇ chhe ? (or) te par tam, ārun kāṇī nikle chhe ?
82. I owe him ten Rupees.	૮૨. તે ના દસ રૂપિયા મારા-ઉપર નિકળે છે.	te nā das rūpiyā mā rā-upar nikle chhe ?
83. My servant owes a great deal of money to the bazar people.	૮૩. બજાર ના લોક ના ઘણા રૂપિયા મારા આકર ઉપર નિકળે છે.	bajār nā lok nā ghanā rūpiyā mā, rā chākar upar nikle chhe.
84. He dunned him very much, but could not get the money.	૮૪. તેણે તે ના-ઉપર ઘણો તકાદો કર્યો, પણ નાણું હાથે આપ્યાં નહીં.	te, ne te nā-upar ghanō takādo karyō, pan nā, nāṇ hāth āvyāṇ nā, hīṇ.
85. You are a dunning fellow.	૮૫. તમે મોટા તકાદા-ખોર છો.	tame motā takādā-khor chho.
86. It is of no consequence. (See P. 10, Sent. 81).	૮૬. એ વાત ની કાંઈ ચિંતા નહીં.	e vāt nī kāṇī chintā nahīṇ.
87. Seeing him in this distress, we made a subscription among ourselves, and gave him the amount.	૮૭. જ્યારે અમે તે ને એ વી આપણ માં પડેલો દીઠો, ત્યારે આપસ-આપસ માં ઉઘરાણું કરીને તે ને નાણું આપ્યાં.	jyāre ame te ne evī āpdā māṇ paḍelo diṭho, tyāre āpas-āpas māṇ ughrāṇuṇ karīne te ne nāṇāṇ āpyāṇ.
88. Bring me from the bazar, a PICE worth of oil, two PICE worth of wood, and two PIES worth of flour. (See PICE, P. 232).	૮૮. બજાર માં જઈને એક પૈસા (or, સવાકા) નું તેલ, બે પૈસા (or, હડીકા) નાં લાકડાં, અને બે પૈસા (or, એક દુકાની) નો આટો, મારે-સારે વેચાતો લેઈ-આવો.	bajār māṇ jāīne ek paisā (or, savākā) nuṇ tel, be paisā (or, hadikā) nāṇ lākdāṇ, ane be pai (or ek dukānī) no āṭo, mā, re-sārū vechā, to leī-āv, o.
89. I prefer telling him myself to your doing so.	૮૯. તમે કહેા તે કરતાં હું પોતે તે ને કહું, તે મારી નજર માં સારું દિસે છે.	tame kah, o te kartāṇ huṇ pote te ne kah, uṇ, te mā, rī najar māṇ sārūṇ diśe chhe.
90. Where does this road lead to ?	૯૦. આ રસ્તો ક્યાં જવા ના છે ?	ā rasto kyāṇ jā, vā no chhe ?
91. Why do you always trouble me for these little matters ?	૯૧. એવી હલકી વાત ને શરૂ તમે ધડી-ધડી મ ને શા-માટે કાયર કરો છો ?	evī halkī vāt ne-sārū tame ghaḍī-ghaḍī mā ne shā-māṭo kāyar kar, o chho ?

ANGLO-HINDI.

81. us shakhs par tum, hārā kuchh nikaltā hai? (or) us par tum, hārā kuchh karz hai?

82. us ke das rūpiye mujh par nikalte hai.

83. mere naukar par bāzār ke logon kā bahut paisā nikaltā hai.

84. us ne us par bahut takāzā kiyā, par paise na le-sakā.

85. tum badē takāzā karne-wāle ho.

86. kuchh muzāyaka nahīn.

87. ham ne use is shikastā-hālī men dekhkar āpas-men bihrī (or, chandā) karke use paisā diyā.

88. bāzār se ek paise kā tel, do paison kī lakdī, aur do pai kā āṭā, mere-liye mol-le āo.

89. main yih bihtar jāntā hūn, ki tum, hāre badle main āp use yih bāt kahūn.

90. yih rasta kahān jātā hai?

91. kyūn tum aisī halkī bāt par mujhe ghaḍī-ghaḍī aziyat dete ho?

ANGLO-PERSIAN.

ū chīzī ba tū bīdīh dārād? (or) ān kas maḡrūzī tū hast?

dah rūpiya man ba ū bīdīh dār, am.

naukarī man mablaghī khatīr ba mardumī bāzār bīdīh dārād.

har-chand ū takāzāī shadīd namūd, talabī khud rā az ū wusūl na tawānist kard.

tu bisyār mardī mutakāzī hastī.

chi muzāyaka. (or) muzāyakaī in ma'nī nīst. (or) naqlī nīst. (or) hikāyatī nīst.

chūn mā u rā dar chunīn shikastā-hālī dīdīm, dar miyānī khud pūlī takīm kardā u rā dādīm.

birau dar bāzār, yak paisa raughan, wa dū paisa hizam, wa dū pai ārd, az barāī man bīkhar wa biyār.

dar khayālī man pasandīda-tar īnast, kī ba iwazī tū man khud ū rā bigūyam.

īn rāh ba ku-jā mīrawād?

barāī chunīn amrī juzī chī-rā dāīm zaḡmat ba man mīdīhī?

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
92. How long were you on the road ?	૯૨. માર્ગ માં તમ ને કેટલા દહાડા લાગ્યા ?	mārg mān tam ne keṭlā dahādā lāgyā ?
93. By what route did you come ?	૯૩. તમે કયે રસ્તે થઈને આંબ્યા ?	tame kaye raste tha, ine āvyā ?
94. I came by Khedā, Broach, and the Konkan.	૯૪. હું ખેડા, ભરૂચ, કે કણ થઈને આંબ્યો.	hun Khedā, Bharūch, Kokan tha, ine āvyo.
95. I saw him to-day, and told him to come tomorrow morning at 8 o'clock.	૯૫. આજ મેં તે ને દીઠો, અને કહ્યું, કે કાલ સવારે આઠ વાગે આવજો.	āj men te ne dīṭho, ane kahyūn, ke kāl savāre āṭh vāge āvjo.
96. I will take my lesson every other day.	૯૬. હું એક દિવસ ને આં ને મારો પાઠ પઢીશ.	hun ek divas ne āntre māro pāṭh padhīsh.
97. Desire the man to come every day at sunrise.	૯૭. તે ને કહો, કે દર રોજ સૂરજ ઉગતાં આંબ્યા કરે.	te ne kahō, ke dar roj sūraj ugtān āvyā karē.
98. At what hour does the morning dawn now ?	૯૮. હમણા કેટલે વાગતે પરાધિયું ફટકે ?	hamnā keṭle vāgte parodhiyūn phāṭke chhe ?
99. They bring a great deal of grass to Bombay from Salsett, and it sells very well.	૯૯. પેલા લોક પુષ્કળ ધા સ શાસ્ત્રી થી મુંબઈ લાવે છે, ને તે નો ભાવ સારો આવે છે.	pelā lok pushkal ghās Shāstī thī Mumbāī lāve chhe, ne te no bhāv sāro āve chhe.
100. Why is grass profitable to the farmers ?	૧૦૦. કુણાની લોકો ને ધાસ માં ધણો નફો શા-થી થાય છે ?	kunbī lok, o ne ghās mān ghano nafo shā-thī thāya chhe ?
101. Because it requires no labor or expense in cultivation.	૧૦૧. કાં-જે તે ને વાંચવા માં કાંઈ ખર્ચ અથવા મેહ ન પડતી નથી.	kān-je te ne vāṅvā mān kāñī kharch athvā mehnat padṭī nathī.
102. Last season there was abundance of rain, grain is therefore so cheap.	૧૦૨. ગયે વર્ષ વર્સાદ ધણો પડ્યો, મારે અનાજ એટલો સસ્તો છે.	gaye varsh varsād ghano padyo, māṭe anāj eṭlo sasto chhe.
103. How many people are waiting to speak to me ?	૧૦૩. કેટલા લોક મને આજે કયાં ને-વાસ્તે ઓઠી છે ?	keṭlā lok ma ne arj kar, vā ne-vāste khoṭī chhe ?
104. Bring them in one by one.	૧૦૪. તેઓ ને એક-એક કરીને મારી-પાસે લાવો.	te, o ne ek-ek kar, ine mā, rī-pāse lāv, o.
105. He is a washerman, who has lost his cow; and as he thinks a neighbour took it to	૧૦૫. તે ધોબી છે, તે ની ગાય ઓવાઈ છે; અને તે ધારે છે, કે કોઈ પડોસી તે ની બીજાની ગાય માં લેઈ-ગયો.	te dho, bī chhe, te nī gāya khovāī chhe; ane te dhārē chhe. ke koī padōsī te ne bījān

ANGLO-HINDI.

92. raste mein tumhen kaī din lage ?

93. tum kis raste se āye ?

94. main Kheda, Bharoch, Kokan ho kar āyā.

95. āj main ne use dekhā, aur kahā, ki kal fajar āth bajē āiyo.

96. main ek din ād ap nā sabak liyā karūngā.

97. use kahō, ki har roz sūraj nikalte hī āyā karē.

98. in dinon kis ghadī pau phatē ti hai ?

99. we log Shāstī se bahut-sī ghās Mumbāī ko lāte hai, aur us kī achchhī kīmat āti hai.

100. kumbī logon ko ghās mein badā naf' kyūn-kar milatā hai ?

101. kyūn-ki us ke bone mein kuchh kharch yā miḥnat nahīn padti.

102. gaye baras barsāt bahut hūī, is-liye anāī itnā sastā hai.

103. kitne log mujhe arz karne ke-liye hāzir hai ?

104. un ko ek-ek kar mere-pās lāo.

105. wuh dhobī hai, jis kī gāe jāti rahī hai; aur wuh gumān kar, tā hai, ki use koī padōsī dūsre gaṇw ko le-gayā, is-liye chāhtā

ANGLO-PERSIAN.

safarī shumā dar rāh chand rūz tūl kashīd ?

az kudām rāh āmadī ?

man az rāhī Kheda, wa Bharūch, wa Kūkan āmadam.

im-rūz man ū rā dīdam, wa guft, am, ki fardā subḥ ba sā'atī hasht biyāyad.

man yak rūz dar-miyān darsī khud khāham khānd.

ū rā bigū, ki har rūz waqtī tulūī āftāb biyāyad.

dar in rūzhā dar chi sā'at subḥ tālī' miṣhawad ?

ān mardum bisyār kāh az Shāstī ba Mumbāī miāwarand, wa ān khūb ba farūsh mīrasad.

ba chi sabab zārī'n rā dar dād-o-sitadī kāh nafī bisyār 'āid mīshawad ?

ba jihatī ān-ki dar zirā'at kard, an bar īshān zahmatī yā makhārījī wāki' na miṣhawad.

pār-sāl bārān bisyār bārīd, az in jihat ghalla in-kadr arzanast.

chand kas muntazirī man mībāsh, and, ki matālibī khud rā ba man gufta bāshand ?

ān jamā'at rā yakī-yakī pishī man biyāwarīd.

ān shakhs gāzarast, wa māda gāwī ū gum shudā; wa gumān mīkunad, ki yakī az ham-sāyagān ān gāw rā dar dihī digar burda,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
another village, he wants you to make enquiry.	(દેશ), માટે ઇચ્છે છે, કે તમે એ વાત ની ચોકસી કરો.	gām mān leī-gayo (hashe), mātē ichchhe chhe, ke tame e vāt nī choksi karō.
106. Does the scarcity of water continue?	૧૦૬. થું હજુ પાણી ની ખુટ (or, ટિપણી) આણે છે?	shun haju pānī nī khut (or, ṭipnī) chāl, e chhe?
107. No, the wells are beginning to fill fast; three or four days' rain more will be sufficient for the present.	૧૦૭. નહીં, હવે કુવા પાણીએ ભરાવા માંડ્યા છે; જો ત્રીજા અથવા ચાર દિવસ વધારે આવશે, તો હાલ કામ ચાલશે.	nahīn, have kuvā pānī e bharā, vā māndyā chhe; jo bijā tran chār divas varsād āvāshe, to hāl kām chāl, she.
108. What grain do they sow first?	૧૦૮. પ્રથમ તેઓ કઈ જાત નો અનાજ વાવે છે?	pratham tē, o kaī jāt no anāj vā, e chhe?
109. What holiday is this?	૧૦૯. આજ કયો તેહેવાર છે?	āj ka, yo tehevār chhe?
110. I cannot allow the people to go until mid-day.	૧૧૦. હું બ-પોર ની-આગમજ સુધી ને ઘર જવા ની રજા આપી શકતો નથી.	hun ba-por ni-āgmaj lok, o ne ghar jā, vā nī rajā āpī shak, to nathī.
111. Send my tent to such a village and have it pitched, I shall go there the day after to-morrow to see some land measured.	૧૧૧. મારો તંબુ ફલાણાં ગામ માં મોકલો, અને ત્યાં ઉભો કરાવો; પરમ દહાડે હું ત્યાં જઈને જમીન જે માપ્યામાં આવશે તે જોઈશ.	mā, ro tambu falānān gām mān mokl, o, ane tyān ubho . karāv, o; param dahāde hun tyān jā, ine jamin je māp, yā mān āv, she te jo, īsh.
112. There are a great many large stones on the road and several steep hills, and the <i>nālā</i> (rivulet) near Sirūr is very difficult to pass.	૧૧૨. ત્યાં માર્ગ માં ઘણાં એક મોટા પથ્થર અને કેટલાં એક ઢળાઉં પર્વત છે, અને સિરૂર ની પાડોશ માં એક નાલું છે, તે ઉપર-થી પાર-જવું ઘણું કઠિણ છે.	tyān mārg mān gha, nā-ek motā patthar ane keṭlā-ek ḍhālā, u parvat chhe, ane Sirūr nī paḍos mān ek nālun chhe, te upar-thī pār-ja, vun ghanun kaṭhin chhe.
113. Is there a boat on the Kore-gām river?	૧૧૩. કોરેગામ ની નદી પર કોઈ તર છે?	Kore-gām nī nadī par ko, ī tar chhe?
114. Yes, a Government ferry boat; you will have to pay nothing.	૧૧૪. હા, સર-કારી તર છે; તમ ને કંઈ આપવું પડશે નહીં.	hā, sar-kār, ī tar chhe; tam ne kāṇī āp, vun pad, she nahīn.
115. Who told you	૧૧૫. તમ ને કોણે કહ્યું,	tam ne ko, nē kah, yun,

ANGLO-HINDI.

hai, ki āp is bāt kī tajwīz karō.

106. kyā ab-tak pānī kā totā chalā-jā-tā hai? (or) pānī kī kam-ābī (or, killat) chalī-jā-tī hai?

107. nahīn, ab kūe pānī se bhar, ne lage; agar tīn chār din aur barsāt padē, to bil-fīl kifāyat kar, egā.

108. pahle we kaun-sā dāna boṭe hai?

109. āj kaun-sā badā din hai? (or, te, ohār hai)?

110. main do-pahr tak logon ko jā, ne nahīn dūngā.

111. merā tambū fulāne gānw men bhejō, aur wahān khadā kar, wāo; main parson wahān jā, kar zamīn jo nāpī jā, egī so dekh, ungā.

112. wahān raste men bade bade pat, thar bahut-se hai, aur kaī dhālu pahād, aur Sirūr ke-nazdik ek nālā hai, jis men-se pār-utar, nā bahut dushwār hai.

113. Kore-gānw kī naddi par koi hoḍī hai?

114. hān, sar-kārī nāw hai; tum, hen kuchh de, nā nahīn pad, egā.

115. kis ne tum ko kahā, ki

ANGLO-PERSIAN.

mī, khāh, ad, shumā taftīsh, ī in mu, kaddama rā kard, ā bāsh, īd.

āyā hanūz kam-ābī bākī, st.

na, hālā chah, hā shurū' dar pur shud, ān kard, ā; agar dū si rūzī digar bārān bi, bār, ad, hāl kifāyat khāh, ad kard.

dar ibtidā īshān chi kism zirā, at, ī ghalla mī, kun, and? im-rūz kudām 'īd, ast?

tā zuhr mard, um, ān rā rukhsat, ī raft, ān ba khāna na mī, tawān, ām dad.

khaima, ī ma rā dar fulān dih bi, firist, wa bigū dar ān jā bizan, and; man pas-fardā ān-jā ba jihat, ī did, ān, ī zamīn, ī ki bāyad masāhat kard, ā shaw, ad, mī, raw, ām.

dar ān-jā sang, hā, ī azīm dar rāh hast, wa ba'zī kūh, hā, ī sar-ā-shīb, wa karīb ba Sirūr rūd-khāna, īst, ki ubur az ān khaili dushwār, ast.

āyā dar rūd-khāna, ī Kore-gām kashtī hast, yā na?

bali, kashtī, ī sar-kār, ast; ujrāt, ī na mī, bāyast bi, dih, ī.

ki ha tā ouft, 'ki ān chi tū dī-

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
that I had told him what you told me last night !	કે જે કાંઈ તમે ગઈ રાતે મને કહ્યું હતું, તે મેં પેલાને કહ્યું ?	ke je kâñi tame gāj rāt,e ma ne kah,yun hatun, te men pelā ne kah,yun ?
116. He first asked ten Rupees for the book, but I brought him down to two.	૧૧૬. પ્રથમ તેણે તે પુસ્તક ના દસ રૂપિયા માગ્યા, પણ હું તેને ઉતારીને બે રૂપિયા ઉપર લાવ્યો.	pratham tene te pustak nā das rūpiyā māgyā, pan hun te ne utār,ine be rūpiyā upar lāv,yo.
117. Do not tell him what I told you about his conduct.	૧૧૭. મેં તેની ચાલ-ચલણ વિષે જે કાંઈ તમને કહ્યું, તે તેને કહેશો માં.	men te nī chāl-chalan vishe je kâñi tam ne kah,yun, te te ne kah,esho mām.
118. If you cannot give me this thing, give me something in exchange.	૧૧૮. જો તમે આ વસ્તુ મને આપી શકતા નથી, તો મેં ને-બદલે બીજું કાંઈ આપો.	jo tame ā vastu ma ne āpī shaktā nathī, to e ne-badle bijun kâñi āp.o.
119. Although I cannot speak the Hindū-stānī language well, yet the natives understand me.	૧૧૯. હું હિન્દુસ્તાની ભાષા સારી પઠે બોલી શકતો નથી, તોય-પણ આ દેશના લોકો માંડે બોલેલું સમજે છે.	hun Hindū-stānī bhāshā sari paṭhe bolī shak,to nathī, toya-pan ā desh nā lok mār,un bol,elun samj,e chhe.
120. She leads her husband by the nose.	૧૨૦. તે બાઈરી ના ભરત્તા ની લગામ તે ના હાથ માં છે. (or) તે બાયડા નો ઇખ્તિયાર તે ની બાઈરજા ના હાથ માં છે.	te baīrī nā bharttā nī lagām te nā hāt mān chhe. (or) te bhā,yadā no ikhtiyār te nī bhārjā nā hāth mān chhe.
121. Wax will melt by fire.	૧૨૧. મીણ વસ્તેવ થી ઓગળે છે.	mīn vastev thī og,le chhe.
122. If you do not water this tree, it will die.	૧૨૨. જો તમે આ ઝાડને પાણી નહીં સીંચશો, તો એ મરી-જશે.	jo tame ā jhād ne pāñī nahīn sīnch,sho, to e marī-jashe.
123. This flower is withered.	૧૨૩. આ ફૂલ કુમલાઈ-ગયું છે.	ā phūl kumlā,i-ga,yun chhe.
124. Go to your house, eat your dinner, and return quickly.	૧૨૪. ઘેર જાંને, જમીને, વેહેલા પાછા આવજો.	gher ja,īne, jam,īne, vehelā pāchhā āvjo.
125. He has dissipated all his property.	૧૨૫. તે પોતાનું સઘળું દ્રવ્ય આપડિમયો. (or) તેણે	te potā nun saghlun dravya khā,i-ga,yo. (or)

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

jo kuchh tum ne mujhe gaī rāt shab ba man gufta būdī, man ba ko kahā thā, so main ne us se fulān kas izhār kardam?

116. pahle us ne us kitāb ke das rūpiye māngē, par main us ko do rūpiyon par lāyā. (or, main ne us ko do rūpiyon par rāzī kiyā). dar ibtidā ū az barāi ān kitāb dah. rūpiya khāst, wa-likin man ū rā bar ān dāshtam ki ba dū rūpiya rāzī shud.

117. us kī chāl-dhāl kī-bābat jo main ne tum se kahā, so us ko mat kah.nā. az bad-raftāriyi ān kas ki man ba tū guftam, zinhār ba ū bāz-gū na kunī.

118. agar tum yih chīz mujhe nahīn de sakte, to us ke-iwaz men aur kuchh do. agar tū in chīz rā ba man na mī-tawānī bidihī, dar iwazī ān chīzī dīgar bi.dih.

119. agar-chi main Hindū-stānī zabān achchhī tarh nahīn bol sak, tā, par desī log merī bāt samajhte hai. agar-chi man zabānī Hindū-stānī rā ba khūbī takallum na mī-tawān, am kard, wa-likin in-ḡadr hast, ki mardumī in wilāyat mudda'āi ma rā mī-fahmand.

120. us aurat ke khāwind kī bāg us ke hāth men hai. (or) us mard kā ikhtiyār us kī aurat ke hāth men hai. lagāmī shauharī ān zan dar dastī khudī ān zan mī-bāshad. (or) ikhtiyārī ān mard ba dastī zan, sah mī-bāshad.

121. mom āg se gal-jātā hai.

mūm az ātash gudākhtā mī, shawad.

122. agar tum is jhād ko pānī na sīchoge, to wuh sūkh-jā, egā.

agar in dirakht rā āb na dīhī, khushk khāhad shud.

123. yih phūl kumlā-gayā (or, murjhā-gayā) hai.

in gul pazhmurda shudaast.

124. ghar ko jākar, khānā khā, kar, jald phir āiyo.

birau dar khāna, wa ghizā khurd, a, ba zūdī murājaat kun.

125. wuh ap nā sārā māl khā-ga, yā. (or) us ne ap nī sārī daulat

ū hamai amwālī khud rā khurd wa talaf kard.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

126. When you have read this word once or twice, you will understand the meaning.

127. He is too familiar with his servants.

128. Get out of the light.

129. He doubts if two and two be four.

130. What! are all those Rupees I gave you, spent?

131. I went by Pūnā to Satārā.

132. He disengaged him from the quarrel and led him away.

133. Your servant has pledged your sword and sash to him for fifteen Rupees.

134. He was quite sensible after the first blow; but on receiving the second, he became senseless.

135. They all rushed into the house.

136. I will make an example of you.

137. If he comes to me in the evening,

પોતા ની સગળી દોલત ઉડાવી-દીધી.

૧૨૬. આ શબ્દ એક અથવા બે વાર તમારા વાંચ્યામાં આવશે, ત્યારે તમે તેનો અર્થ સમજશો.

૧૨૭. તે પોતાના ચાકરોને ઘણું માં લગાડે છે.

૧૨૮. એળો મેલો. (or) અંધારું મેલો.

૧૨૯. તેને સંદેહ છે, કે બે અને બે ચાર છે, યા નહીં.

૧૩૦. જે રૂપિયા મેં તમને આપ્યા, તે સઘળા અર્ચમાં આવ્યા શું?

૧૩૧. હું પૂને થઈને સતારે ગયો.

૧૩૨. તેણે તેને ટંઠામાંથી છોડવો, અને પોતાની સાથે ત્યાંથી લેઈ-ગયો.

૧૩૩. તમારા ચાકરે તમારી તર્વાર તથા કમર-બંદ (or, પટકો) પંદર રૂપિયા માં તેની-પાસે ધરેલે મેલ્યા છે.

૧૩૪. પેહેલી ચોટ આપ્યા પછી તે પોતાની પૂરતી શુદ્ધી માં હતો, પણ બીજી આપી, ત્યારે બે-શુદ્ધ થઈ-ગયો.

૧૩૫. તેઓ સઘળા ઘસીને ઘરમાં પેઠા.

૧૩૬. હું તમને શિક્ષા કરીશ, કે બીજાઓને ધારતી (or, ચાનક) લાગે.

૧૩૭. જો તે સાંજે મારી-પાસે આવશે, તો તે મારે

te, ne potā nī saglī dolat udāvī-didhī.

ā shabd ek athvā be vār tamārā vānchīyā mān āv, she, tyāre tame te no arth samajsho.

te potā nā chākar, o ne ghanuṇ moṇ lagāḍe chhe.

olo melo. (or) andhā, ruṇ melo.

te ne sandeh chhe, ke be ane be chār chhe, yā nahīn.

je rūpiyā meṇ tam ne ālyā, te saghlā kharch mān āv, yā shuṇ?

huṇ Pūne thāīne Satāre gayo.

te, ne te ne tantā mān-thī chhodav, yo, ane potā nī-sāthe tyān-thī leī-gayo.

tamārā chākar, e tam, āri tarvār tathā kamar-band (or, patko) pandar rūpiyā mān te nī-pāse gharene melyo chhe.

peheli choṭ khā, dhā pachhi te potā nī pūrtī shuddhī mān hato, pan jyāre bijī khā, dhī, tyāre be-shuddh thāī-ḡ

te, o saghlā ghar mān pethā.

huṇ tam ne shikshā karīsh, ke bijā, o ne dhāstī (or, chānak) lāge.

jo te sājhe, māri-pāse āv, she, to te māge

ANGLO-HINDI.

udā-di.

126. jab tum yih lafz ek bār yā do bār padh-chuk,oge, tab us ki mā'nī ko samjh,oge.

127. wuh ap ne naukar,ṇ ko bahut munh lagātā hai.

128. raushanī chhod,ṇ. (or) andhe, rā chhod,ṇ.

129. wuh shakk rakh,tā hai, ki do aur do chār hai, yā nahīn.

130. kyā wuh paisā jo main ne tum,hen diyā, so sab kharch hū,ā ?

131. main Pūne ho,kar Satāre ko gay,ā.

132. wuh us,ṇ us bakhede se chhudā wahān-se ap ne-sāth le-gay,ā.

133. tum,hāre naukar ne tum,hārī talwār aur kamar-band (or, patkā) pandra rūpayṇ par us ke-pās girau rakh,ā hai.

134. pahli choṭ khā,ne ke-pīchhe wuh khūb ap ne hosh meṇ thā, par jab dūsri khā,ī, tab be-hosh ho-gay,ā.

135. we sab dhas,kar ghar ke-andar ghuse.

136. main tum,hen sazā dūngā, tā-ki aur,ṇ ko ibrat ho.

137. agar wuh shām ko me,repās ā,wegā, khāh māng,ṇ yā na

ANGLO-PERSIAN.

har-gāh īn kalima rā yak martaba yā dū martaba khānda bāsh,ī, ān waqt ma'nī,yī ān rā khāh,ī fahm,īd.

ū bisyār naukar,hā,ī khud rā rū mī,dih,ad.

az mukābili raushanā,ī dūr shau, wa tārik,ī ma,kun.

ū shakk dār,ad, ki dū wa dū chahār,ast, yā na.

āyā pūl,ī ki ba tū dād,am, kull,an kharij shud ?

dar waqt,ī raft,an ba samt,ī Satāra, az rāh,ī Pūna raft,am.

ū fulān kas rā az ān nizā' bāz-dāsht,ā ham-rāh,ī khud az ān jā bi,burd.

naukar,ī tū shamshīr wa kamar-band,ī tu rā nazd,ī fulān kas ba pānz-dah rūpiya girau nihāda,ast.

dar zarb,at,ī ulā ū ba hūsh,ī khud būd, wa-likin dar zarb,at,ī sānī bī-hūsh gasht.

jami,ī ishān ba shitāb dākhil,ī andar,ūn,ī khāna shud,an.

man tu rā sazā diham, tā dīgar, ān ibrat gir,an.

agar ū ba waqt,ī shām nazd,ī man biyā,yad, khāh az man bi~~khāh~~,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
whether he is willing or not, I shall give him something or other.	અથવા ન માગે, તોય-પણ હું તેને કંઈક આપીશ.	athvā na māge, toya-pan hun te ne kāṇīk āpīsh.
138. Tell him, if he travels with me, I will give him <i>bhātā</i> besides his regular pay.	૧૩૮. તેને કહે, કે જો તે મારી-સાથે દેશાંતર આવીશે, તો હું તેને પગાર ઉપરાંત બાતું પણ આપીશ.	te ne kah,o, ke jo tun mā,ri-sāthe desh, āntar āvshe, to hun ta ne pagār uprānt bhā tun pan ālīsh.
139. Tell him, to tell that wicked boy that if he again laughs when his master orders him to do any thing, I will take every bit of skin off his body.	૧૩૯. તમે તેને કહે, કે પેલા ચંડાળ છોકરાને કહે, કે જ્યારે સાહેબ તને કંઈક કામ કરાવે કહે છે, ત્યારે તે હસે છે, મારે તે કડી-યા એમ કર્યું, તો તારા શરીરની ચામડી એચી-કાઢાડીશ.	tame te ne kah,o, ke pelā chandāl chhokrā ne kah,e, ke jyāre sāheb ta ne kāṇī kām kar,vā ne kah,e chhe, tyāre tun has,e chhe, mātē jo phari-thī em karshe, to tā,rā sharīr nī chāmdī khēch,i-kāhādīsh.
140. There appears to have some wrong work been going against me.	૧૪૦. એવું જણાય છે, કે મારે-વિષે કંઈક કાલુ ખરાબીની વાત ત્યાં થતી હતી.	evun janā,ya chhe, ke mā,ri-vishe kāṇī kathan kharāb,i nī vāt tyān tha,tī ha,tī.
141. Ought he or ought he not to have walked slowly instead of running so fast?	૧૪૧. એટલો જલદી દોડ્યા કરતાં ધીમે ચાલવું તેને ધટવું હતું, કે નહીં?	etlo jald,i dod,yā kartān dhime chāl,vun te ne ghaṭ,tun ha,tun, ke nahīn?
142. Although the <i>raja</i> offered three <i>lakhs</i> of Rupees and his two sons as hostages; yet His Excellency the Governor General of India encouraged the proceeding of hostility.	૧૪૨. રાજાએ ત્રણ લાખ રૂપિયા અને પોતાના બે દિકરાઓનાં આપ્ત કહ્યું, તોય-પણ હિન્દના નામદાર ગવર્નર જનરલ સાહેબ લડાઈની તૈયારી કરતા રહ્યા.	rājā,e tran lākha rūpiyā ane potā nā bē dikrā ol mān āp,vā kah,yun, toya-pan Hind nā nām-dār Governor General sāheb ladāī nī taiyārī kartā rahyā.
143. Divide these Rupees into three equal shares.	૧૪૩. આ રૂપિયાના ત્રણ સર્ખા ભાગ કરો.	ā rūpiyā nā tran sarkhā bhāg kar,o.
144. The fruit you brought me the time before last, was the best; this is not fit to	૧૪૪. ગયા વખતની-અમારું જે ફલ તમે મારે-સાથે લાવ્યા હતા, તે સૌથી સારું હતું; આ આવા જોગ નથી,	gayā vakhat nī-agā,u je phal tame mā,ri-sārū lāv,yā ha,tā, to sau thī sārūn ha,tun; ā khānā

ANGLO-HINDI.

mānge, par main use kuchh na kuchh dūngā.

138. use kahō, ki agar tū mere-sāth musāfirī men āwegā, to main pagār ke-siwā bhātā bhī tujhe dūngā.

139. use kahō, ki us bad-zāt chhokre se kahē, ki jab sāhib kuchh kām farmātā hai, to tū hanstā hai, agar phir aisā karēgā, to tere badan kī khāl khainchī jāegī.

140. ma'lūm hotā hai, ki mere haṅk men kuchh kharābī kā kaṭhin kām wahān chaltā thā.

141. itnā jald daudne ke-badle āste chalnā us ko lāzim thā, ki nahīn?

142. agar-chi rājā ne tīn lākh rūpiye aur ap ne do beṭe zāminī men de,ne chāhā, tau-bhī Hind ke nām-dār Governor General sāhib ladāī kī taiyārī kar,te rahē.

143. in rūpiyon ke tīn barābar hisse karō.

144. wuh mewājō tum gaye waṅt ke-age lāye the, so sab se achchhā thā; yih khāne ke-lāīk nahīn, dūse waṅt achchhā lāīyo.

ANGLO-PERSIAN.

ad yā na khāhad, albatta man chīzī ba ū mīdīham.

bigū ū rā, ki agar bā man musāfarat kunī, alāwa bar mawājīb khurd-o-khūrāk ham ba tū khāh, am dād.

bigū ū rā, ki ba ān khāna-shāgirdī bad-zāt bigūyad, ki har-gāh ākāī tū tu rā kārī mīfarmā, yad, tū khānda mīkunī, agar bārī digar chunīn amr az tū sādīr shud, pūst az badanī tū khāham kand.

chunān ma'lūm mīshawad, ki az-barāī mutazarrar sākht,ani man kārī dushwār dar-miyān dāsht,an.

āyā na mībāyast ki ū dar īwazī chunīn tund dawīdan āhista bi, rawad?

bā-wujūdī ān-ki rājā rāzī shud, ki si *lakh* rūpiya bīdīhad, wa dū pīsarī khud rā ham girau bīdīhad, ma' zālik janābī kamar rikāb Governor Generalī Hind dar tahiya, i lashkar jasārat namūd,an.

īn tankhāh rā takṣīm ba si kismatī musāwī kun.

mīwahāī ki pīsh az īn ba hamīn nazdīkīhā barāī man āwarda būdī, bīh-tar būd, īn lāīkī khurdan nīst, bāyad bārī digar bīh az īn bīāwarī.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
be eaten, bring better next time.	ખીજ વાર સાર લાવજો.	jog na.thī, bijī vār sārūṇ lāv.jo.
145. I missed him on the road.	૧૪૫. માર્ગ માં તે ઉપર મારી દ્રષ્ટિ નહીં પડી.	mārg mān te upar mā.rī drisṭī nahīn paḍī.
146. I took you for another person.	૧૪૬. હું તમ ને ખીજો કોઈ સમજ્યો.	hun tam ne bijo ko.i samaj.yo.
147. If you should pass this way tomorrow, call on me if not out of your way.	૧૪૭. જો કાલે આ રસ્તે થઈને જશો, તો મારી બેઠ લેજો, નહીં-તો નહીં.	jo kāle ā raste tha.i, ne.jasho, to mā.rī bheṭ le.jo, nahīn-to nahīn.
148. I cannot afford so much.	૧૪૮. હું આટલું આપવા ને સામર્થ્ય-વાન નથી.	hun āṭlun āp.vā ne sāmārthya-vān na.thī.
149. It is better to die in the field of battle like a man, than fly like a coward.	૧૪૯. લડાઈમાં શૂરા લોકો ની-પેરે મરવું બહુ છે, નહીં-કે હિચકારાઓ ની-પેરે નાસી-જવું.	ladā.i mān shūrā lok.o nī-pere mar.vuṇ bhaluṇ chhe, nahīn-ke hichkā, rā.o nī-pere nās.i-ja.vuṇ.
150. Did not I warn you at the time of your departure?	૧૫૦. તમારી રવાનાગીની વખતે શું મેં તમ ને ચેતાવ્યા નો હોતા?	tam.ārī ravānagī nī vakha.te shuṇ meṇ tam ne chetāv.yā no ho.tā?
151. Do you personate the king, and I shall represent his prime minister.	૧૫૧. તમે રાજા નો વેશ લાવો, હું વજીર નો સુવાંગ લાવીશ.	tame rājā no vesh lāv.o, huṇ vajīr no suvāng lāv.i.sh.
152. I conjure you by God not to mention this business to any one.	૧૫૨. હું તમ ને પરમેશ્વર ના સમ આપીને કહું છું કે આ બિના કોઈ ની-આગળ બોલશો માં.	hun tam ne param-eshwar nā sam āp.i.ne kah.uṇ chhuṇ, ke ā binā ko.i nī-āgal bol.sho mān.
153. He is so situated, that he must agree to what I propose.	૧૫૩. તે એવી અવસ્થા માં છે, કે હું જે કાંઈ કહીશ, તે બે-શક કબુલ કરશે.	te evī avasthā mān chhe, ke huṇ je kāṇ.i kah.i.sh, te be-shak kabul kar.she.
154. You may propose it, but I am certain that they will not agree to take it on such terms.	૧૫૪. તમે એ વાત તેઓ ને કહેવા માગો છો, તો મુખે કહેા; પણ મ ને નીચક છે. કે તેઓ એ શર્ત કબુલ કરશે નહીં.	tame e vāt te.o ne kahe.vā māg.o chho, to sukh.e kah.o; pan ma ne nishchaya chhe, ke te.o e shart kabul kar.she nahīn.
155. It is a difficult matter, but I will do it	૧૫૫. એ કઠણ કામ છે, પણ હું કોઈ રીતે પણ	e kaṭhan kām chhe, pan huṇ ko.i rīṭe pan

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

145. raste men us par meri nigāh na padī.

146. main ne tum ko ghair shakhs samjhā.

147. kal agar is raste se ho kar jāo, to mere-pās āiyo, nahin-to nahin.

148. itni dast-ras mujh ko nahin.

149. ladāi ke maidān men mardon kī-mānind mar nā bhalā hai, na ki nā-mardon kī-tarḥ bhāg-jānā.

150. kyā tumhārī rawānagī ke waqt main ne tumhen nahin jatā, yā thā?

151. tum bād-shāh kā bhes lāo, main wazīr kā sawāng lāūngā.

152. main tumhen khudā kā wāsita detā hūn, ki yih bāt kisī se na kah nā.

153. wuh aisi hālat men hai, ki jo kuchh main kahūn, so wuh be-shakk qabūl karēgā.

154. chāhō tum yih shart un se izhār karō, par mujhō yāqīn hai, ki we is shart par rāzī na honēgē.

155. yih kām mushkil hai, par main ba har sūrat karūngā.

man dar rāh az ū ghāfil shud, am, wa ū rā na did,am.

man tu rā shakhsī digar tasauwur kard,am.

agar fardā az in samt, hā ubūr kunī, ma rā mulākāt kun, wa-illā fa lā.

dar kūwaj man nīst ki in-kadr pūl bi, diham.

dar maidānī jang dilrāna jān dād,an bih ki ham-chu nā-mard,an hazīmat namūd,an.

āyā dar waqtī rawāna shud,anī tū, man tu rā ittilā' na dāda būd, am?

tū taklīdī ān shāh rā kun, wa man mutakallidī wazīr,ash mī,shaw, am.

man tu rā ba khudā kasam mī, diham, ki in sukhan rā ba hich kas bāz-gū makun.

ū bā man dar mukāmist, ki ān-chi man az ū bi, khāham, lā-muhāla bāyad ba-jā āwarad.

agar khāsta bāshī in amr rā ba ishān izhār kun, wa-likin yāqīnī manast, ki ishān (hargiz) bādīn shart rāzī na khā,and shud.

in kārīst mushkil, ammā ba har sūrat man ba-jā khāham āward.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

at any rate.

156. Were you a decent man, there would be no necessity for my telling you so often to do your duty.

157. At this rate his fortune will soon go.

158. My advice is that you be more cautious in future.

159. At this rate you make me out a fool.

160. I would have repaired the house had I cash enough.

161. You may learn Hindū-stānī grammatically if you choose, but I have hitherto picked it up the best way I could.

162. This white cow and that black horse are of much more value than the tame elephant which you sent me yesterday.

163. In the Dakhan, as well as in most other parts of India, horses are very little used for agricultural purposes.

164. If you heard this news yesterday, why did not you come instantly to inform me of it?

કરીશ.

૧૫૬. જો તું બહો મનુષ્ય હોત, તો મને ધડી-ધડી તને કહેવાની અગત્ય નહીં પડત, કે તારું કામ કર.

૧૫૭. એ રીતે તો તે પોતાની પુંજી ખોઈ-બેસશે.

૧૫૮. મારી સલાહ એ છે, કે હવે-પછી તમે વધારે ચોક્કસ રહે.

૧૫૯. જો એમ છે, તો તું મને મૂર્ખ બનાવશે.

૧૬૦. જો મારી-પાસે એટલું નાણું હોત, તો હું તે ઘરને સમારત.

૧૬૧. તમે હિન્દુ-સ્તાની ભાષા વ્યાકરણથી શિખવા માગો છો; તો મુખે શિખો; પણ હું તો આજ લગી જેમ બની-આવ્યું તેમ લોકો થી સાંભળીને શિખ્યો.

૧૬૨. પેલો ગરીબ હાથી જે તમે મારે-સારું ગર્ધ કાલે મોકલ્યો, તે કરતાં આ ધોળી ગાય તથા પેલો કાળો ઘોડો વધારે કીમત નો છે.

૧૬૩. દખન તથા હિન્દુ-સ્તાનનાં બીજાં ધણી-ખરાં શેહેરોમાં ઘોડાઓને ખેતી-વાડીનાં કામમાં અજાણતા નથી.

૧૬૪. આ ખબર ગર્ધ કાલે તમે સાંભળી હતી, ત્યારે શા-સારું તરત આવીને મને ખબર આપી નહીં?

karish.

jo tuṇ bhalo mānas hot, to ma ne ghaḍi-ghaḍi ta ne kah, evā nī agatya nahin paḍat, ke tā, ruṇ kām kar.

e rite to te potā ni punjī kho, i-bes, she.

mā, ri salāh e chhe, ke have-pachhī tame va, dhāre chokas rah, o.

jo em chhe, to tuṇ ma ne mūrkh banāv, she.

jo mā, ri-pāse eṭluṇ nānuṇ hot, to huṇ te ghar ne samārat.

tame Hindū-stānī bhāshā vyākaran thī shikh, vā māg, o chho, to sukh, e shikh, o; pan huṇ to āj lagī jem banī-āv, yuṇ tem lok, o thī sāmblī, ne shikh, yo.

pelo garib hāthī jo tame mā, re-sārū gaī kāle mokalyo, te kartān ā dholī gāya tathā pelo kālo ghōḍo vadhāre kimat no chhe.

Dakhan tathā Hindū-stān nān bijān ghanān-kharān sheher, o mān ghōḍā, o ne khetī-vāḍī nān kām mān jhājhā lagāḍ, tā nā, thī.

ā khabar gaī kāle tame sāmblī hā, ti, tyāre shā-sārū tarat āvīne ma ne khabar āpī nahin?

ANGLO-HINDI.

156. agar tū shāyista ādmī ho, tā, to mujhe ghadī-ghadī kah, nā na pad, tā, ki tū ap nā kām kar.

157. is sūrat se wuh ap nī daulat kho-baith, e, gā.

158. merī salāh yih hai, ki ā, yanda tum ziyāda hūshyār rah, o.

159. is rawish men tū mujhe ahmak banā, we, gā.

160. agar mere-pās is kadr paisā ho, tā, to main us ghar kī marammat kartā.

161. tum Hindū-stānī zabān bā kājda sikhā chāh, te ho, to sikh, o; par main to ab tak maqdūr bhar idhar udhar se sun sun ke sikhā.

162. wuh gharīb hāthī jo kal tum ne mere-wāste blejā, us se yih sufaid gā, e aur wuh kālā ghodā ziyāda kīmat kā hai.

163. Dakhan aur Hindū-stān ke aksar shahr, on men ghode zirā, at ke kām men kam lagā, te hain.

164. agar kal tum ne yih khabar sunī thi, to kyūn turat ā, kar mujhe khabar na di?

ANGLO-PERSIAN.

agar tū mardī nīk mī, būdī, ihtiyāj ba farmā, yishī chūnīn wa chunān kardan na dāsht, ī.

dar īn sūrat ū daulatī khud rā bar-bād khāh, ad dād.

rā, ī man īn, ast ki mim-ba'd bisyār ihtiyāt kun, ī.

dar īn sūrat tū ma rā nā-dān khāh, ī sākht.

agar man ba kadrī kifāyat pūl mī, dāshtam, marammatī ān khāna rā mī, kardam.

agar tū zabānī Hindū-stānī rā bā kājda, ī saf-o-naḥw mī, khāh, ī yād gīr, ī, mukhtār, ī; ammā man tā īm-rūz ba kadrī maqdūr ba wāsita, ī takallum kardan bā har kas yād giriftam.

īn māda gāwī safīd wa ān aspī siyāh dar kīmat afzūn az ān fili unsīst ki tū dī-rūz barā, ī man firist, ādī.

dar Dakhan wa dar aksar az shahr, hā, ī Hindū-stān bā asp zirā, at kam-tar mī, kunand.

chūn īn khabar dī-rūz ba tū ras, īda būd, cha-rā ham-ān damā, ma rā ittīlā' na dādī?

ENGLISH.

165. The *patel* says that he can give neither butter, milk, eggs, grass, nor fowls; in fact that his village contains nothing at all, but he only wants a good beating to make him produce every thing you want.

166. He is afraid to say so to my face, and therefore does so behind my back.

167. The Honorable the Governor told me that this order was to have had a retrospective effect from the beginning of the year; had it not been for the Right Honorable the Secretary of State for India, who prevented its having effect before the date of its issue.

168. When he chooses to set to work, he does the work of four days in as many hours.

GUJARATI.

૧૬૫. પટેલ કહેછે, કે હું માખણ, દુધ, ઇંડાં, ઘાસ, મરઘી આપી શકતો નથી; અને મારાં ગામ માં કંઈજ નથી, પણ એ ને સારી પેઠે માર્શો, તો જે કંઈ તમે માગશો તે સગળું બાવી આપશે.

૧૬૬. તે મારાં માં ઉપર એમ બોલવાને બિહે છે, મારે મારી પિઠ પછવાડે બોલે છે.

૧૬૭. નામ-દાર ગવર્નર સાહેબે મ ને કહ્યું, કે આ હુકમ જે તારીખે નિકળ્યો તે ની-અગાઉ વરસ એસતાં ચાલુ થ-નાર હતો; પણ હિન્દુસ્તાન ના નામ-દાર વજીરે ના પાડી, કે એ હુકમ જે તારીખે નિકળ્યો તે ની-આગમ જ ચાલુ થતા રહેવા નહીં. (or) નામ-દાર ગવર્નર સાહેબે મ ને કહ્યું, કે આ હુકમ જે તારીખે સાદર થયો તે ની-અગાઉ વરસ ની શરૂઆત થી અમલ માં આવત; પરંતુ હિન્દુસ્તાન ના નામ-દાર વજીરે કર્મીઓ, કે જે તારીખે એ હુકમ જાહેર થયો તેજ તારીખ થી લોકો પર એ નો અમલ આવે.

૧૬૮. જ્યારે તે પોતાનાં કામ ઉપર મન લગાડે છે, ત્યારે ચાર દિવસ નું કામ ચાર ઘડી માં કરે છે.

ANGLO-GUJARATI.

patel kahē chhe, ke hun mākhan, dudh, indān, ghās, marghī āpī shakto nathī; ane mā, rān gām mān kāṇij na, thī, pan e ne sārī paṭhe mārsho, to je kāṇī tame māgsho te sagluṇ lāvī-āpshē.

te mārān mon upar em bolvā ne bihē chhe, māte mārī piṭh pachh vāde bole chhe.

nām-dār Governor sāhebe ma ne kahyūn, ke ā hukm je tārikhē nikalyo te nī-agā, u varas bestān chālū tha-nār ha, to; pan Hindū-stān nā nām-dār vajirē nā pādī, ke e hukm je tārikhē nikalyo te nī-āgmaj chālū thavā de, vo nahīn. (or) nām-dār Governor sāhebe ma ne kahyūn, ke ā hukm je tārikhē sādār thayo te nī-agā, u varas nī sharū, āt thī amal mān āvat; parantu Hindū-stān nā nām-dār vajirē farmāv, yūn, ke je tārikhē e hukm jāher thayo tej tārikh thī lok, o par e no amal chāle.

gyāre te potā nān kām upar man lagāde chhe, tyāre chār divas nūn kām chār ghaḍī mān karē chhe.

ANGLO-HINDI.

165. paṭel kahtā hai, ki main na maska de saktā hūn, na dūdh, na baide (or, baize), na ghās, na murghī, gharaz mere gānw men kuchh nahīn; lekin use khūb-sā mārā chāhiye, tab jo kuchh māng, oge so sab hāzir karēgā.

166. wuh mere munh par yūn bolne dārtā hai, is liye merī pīṭh pīchhe bolṭā hai.

167. nām-dār Governor sāhib ne mujh se kahā, ki yih hukm jis tārikh ko niklā us se āge baras ke shurū' se jāri hone kā thā; par Hindū-stān ke nām-dār wazīr ne man' kiyā, ki yih hukm us ke nikal, ne kī tārikh ke-āge jāri na hone pāwe. (or) nām-dār Governor sāhib ne mujhe kahā, ki yih hukm jis tārikh ko sādīr hūā us se āge baras ke shurū' se amal men ātā; lekin Hindū-stān ke nām-dār wazīr ne farmāyā, ki jis tārikh ko yih hukm zāhir hūā usī tārikh se logon par us kā amal chale.

168. jab wuh ap ne kām par dil lagāṭā hai, to chār din kā kām chār ghadi men kartā hai.

ANGLO-PERSIAN.

agar-chi kad-khudā miḡūyad, ki dar dihi man hīch nīst az kabīli maska, wa shīr, wa tukhmī murgh, wa kāh, wa murgh; wa-likin ū rā bāyad bisyār zad, tā hama chīz hāzir kunad.

ū jurat na dār,ad ki dar huzūri man chunīn sukhanī bigūyad, az īn sabab dar ghayābi man mi, gūyad.

nauwābi mustatāb Governor sāhib ba man guft, and, ki mumkin būd ki īn hukm rā az ibtidāi sāl kabl az tārikhi sudūri ān jāri sāz, and, agar janābi majdat wa najdat iktināh wazīri umūri Hindū-stān māni' na mīshud, and, ki kabl az tārikhi sudūri jāri na shaw, ad. (or) nauwābi muallā alkāb Governor sāhib ba man guft, and, ki banā būd ki īn hukm az ibtidāi sāl kabl az tārikhi sudūri ān ba amal biyāyad; wa-likin janābi ubhat wa jalālat ham-rāh wazīri umūri Hindū-stān farmūd, and, ki amalī īn hukm az tārikhi sudūri ān bar mard, um, ān jāri shaw, ad.

har-gāh ū dil ba kārī khud mī, band, ad, kārī chahār rūz rā dar chahār sā'at ba itmām mīrasān, ad.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

169. He hung him on the branch of a tree.

૧૬૯. તેણે તે ને એક ઝાડ ની ઝાળ સાથે ટાંગેને ફાંસી દીધા.

te,ne te ne ek jhād nī dāl sāthe tāngī,ne phāns, ī didho.

170. They had no difficulty in finding excuses for quarreling.

૧૭૦. તેઓ તરત વઢી-પડ્યા. (or) તેઓ ને લડનાં કંઈ વાર લાગી નહીં.

te,o tarat vadhi-pad, yā. (or) te,o ne lad,tān kāñī vār lāgī nahī.

171. You will only hurt yourself by doing so.

૧૭૧. એવું કર્યા થી તમે પોતાનીજ ખરાબી કરશો.

evun karyā thī tame potā nīj kharābī kar, sho.

172. The less you have to do with a man of that sort, the better.

૧૭૨. એવા માણસ સાથે એક કામ પાડવું સારું છે.

evā mānas sāthe thodun kām pād,vun sārūn chhe.

173. As I was going to Pūnā, I was passed by a man traveling the contrary way.

૧૭૩. જ્યારે હું પૂણે જ તો હતો, ત્યારે એક પુરુષ રસ્તા માં મ ને મળ્યો, જે પૂણે થી આવતો હતો.

gyāre hun Pūne jāto hato, tyāre ek purush rastā mān ma ne malyo, je Pūne thī āv,to hato.

174. I supposed so at first, and experience has shewn me that I was right.

૧૭૪. અચાઉ-થીજ મેં એમ ધાર્યું હતું, અને હમણાં અનુભવ થી માલુમ પડી-આવ્યું, કે મારે વિચાર ખરા હતા.

agā,u-thī,j men em dhār,yun hatun, ane hamnā anubhav thī mālum padī-āv,yun, ko mā,ro vichār kharohato.

175. Stretching forth his neck, he looked out afar.

૧૭૫. તેણે ડોક કાઢાડીને દૂર નજર કરી જોયું.

te,ne dok kāhād,īne dūr najar karī jo,yun.

176. The corn sown in that field produced ten fold.

૧૭૬. જેટલો દાણો પેલાં ખેતર માં વાંચ્યો હતો, તેથી દસ ગણો ઉતપન્ન થયો.

jetlo dāno pelān khetar mān vāv,yo ha, to, te thī das gano ut, pann thayo.

177. He bought a high priced horse.

૧૭૭. તેણે એક મૂલ-દાર ઘોડો વેચાતો લીધો.

te,ne ek mūl-dār ghodo vech,āto lidho.

178. This is the cloth (fabric of wool) which I bought the other day.

૧૭૮. આ તેજ બનાત છે જે મેં આગળ વેચાતી લીધી હતી.

ā tej banāt chhe je men āgal vech,āti lidhi ha,tī.

179. If you wish to remain in my service, you ought to do every thing as well as you

૧૭૯. જો તું મારી ચાકરી માં રહેવા માગે છે, તો મારે સંપૂર્ણ કામ બની-આવે ત્યાં સુધી સારી પોં કરવું જોઈએ.

jo tun mā,ri chākri mān rah,evā māg,e chhe, to mā,rūn saghlūn kām banī-āv,etyān-sudhī sārī pathe kar,vun jō,shhe.

180. From thy speech, it would appear that

૧૮૦. તારા બોલ્યા પર-થી એવું જણાય છે, કે તે તારા

tārā bolyā par-thī evun jānā,ya chhe, ke

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

169. us ne us ko ek jhād ki dālī
se laṭkā, kar phānsī di.

ū fulān rā bar shākhī dirakhtī
maslūb kard.

170. we bi-lā ta, ammul laḍ-paḍe.

ānhā dar nihāyatī āsānī dar
bahāna-jūyī munāza, lūd, and.

171. agar tum aisā karoge, to
tum, hārī hī kharābī hogī.

dar irtikābī in amr khud rā tabāh
khāhī kard.

172. aise ādmī ke-sāth thodā kām
pāḍnā bih-tar hai.

bā chunīn ashkhās har chand
mu'āmala kam-tar bāshad bih-tar,
ast.

173. jab main Pūne ko jā, tā thā,
ek mard raste meṁ milā, jo Pūne
se ā, tā thā.

dar waqtī ki man ba Pūna mī,
raftam, bā ma'dī dar rāh mulākāt
kardam, ki az samṭī Pūna mī
āmad.

174. pahle-hī main ne aisā khavāl
kiyā thā, aur ab tajrībe se ma'lūm
kiyā, ki haḳḳ ba jānīb mere thā.

dar ibtidā man chunīn tasauwur
kard, a būdam, wa 'āqibat-ul-amr ba
tajriba ma'lūm shud, ki tasauwurī
man saḥīḥ būda.

175. us ne gardan uṭhā, kar dūr
nazar kī.

ū sar rāst kard, a ba dūr nigāh
kard.

176. jitnā anāj us khet meṁ bo, yā
gayā, us se das hisse ziyāda paidā
hūā.

ān-chi zar' shud, a būd, az qarārī
tukhmī dah tukhm ba āmal āmad.

177. us ne ek besh-kīmat ghodā
mol-liyā.

ū aspī girān-bahā kharīd, a.

178. yih wuhī bānāt hai jo main
ne thode dīn par kharīd kī thī.

in ham-ān māhūtīst ki pish-tar
kharīd, a būdam.

179. agar tū hamārī naukarī men
rahā chāh, tā hai, to har-ek kām
maḳdūr bhar achchhī tarḥ kar, nā
hogā. (See P. 2, Note*).

agar tū mīkhāhī naukarī man
bāshī, kārī khud rā hatt-al-maḳdūr
ba khūbī bāyad bikunī.

180. terī guft-gū se ma'lūm ho, tā
hai, ki tū ne ap ne bāp ko wāḳif

az ḳaulī tū chunān ma'lūm mī
shawad, ki tū padarī khud rā az in'

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

thou hast informed thy father.

181. Your language is so difficult, that I cannot understand a word.

182. I thought the Hindi dialect was easy, but now I find it very hard.

183. My son goes to school every day, and gets his lesson by heart, and when he comes home, he does nothing, but plays with his brothers.

184. If my servant comes here to-day or to-morrow, tell him I do not wish to see his face, because he was impudent.

185. Before, I had a great desire to see him, but not now.

186. If you had come before, I would have engaged you.

187. If you wish to take it, take it, or else go away.

188. If you do such an action, I will turn you away.

189. He concealed his grief from the world.

પિતા ને ચેતાવ્યો છે.

૧૮૧. તમારી ભાષા એવી તો કઠણ છે, કે હું એક શબ્દ બી સમજી શકતા નથી.

૧૮૨. હું હિન્દી બોલી સે હેલી સમજતો હતો, પણ હમણા મલુમ પડ્યું, કે ધણી કઠણ છે.

૧૮૩. મારી દિકરી દાદી નિશાળે જાય છે, અને પોતા નો ઘડો મોહોડો (or, પાંડો) કરે છે; પણ જ્યારે ઘેર (or, ઘર માં) આવે છે, ત્યારે પોતાના બાઈયો ની સાથે રમ્યા વિના બીજું કંઈ કરતો નથી.

૧૮૪. જો મારી ચાકર આવ અથવા કાલ અહીં આવે, તો તેને કહેવું, કે તારા સાહેબ તારાં માં જોવા ને ચાહતો નથી, કાંતે તું નકર છે.

૧૮૫. અગાઉ મને તેને મળવા ની ધણી ઇચ્છા હતી, પણ હમણા નથી.

૧૮૬. જો તમે અગાઉ આવ્યા હોત, તો હું તમને મારી ચાકરી માં રાખત.

૧૮૭. લેતો હોય, તો લે, નહીં-તો ચાલ્યો જા.

૧૮૮. જો તમે એવું કામ કર્યો, તો હું તમને ચાકરી માંથી કાઢી-મેલીશ.

૧૮૯. તેણે પોતાનાં દુઃખ ની વાત લોકો થી છુપાવી-

ten tā,rā pitā ne chetāv, yo chhe.

tamārī bhāshā evi to kathān chhe, ke hun ek bol bi samjī shakto nathī.

hun Hindī bolī seheli samajto hatō, pan hamnā mālum paḍyūn, ke ghanī kathān chhe.

mā,ro dikro dādhi nishāle jā,ya chhe, ane potā no dhaḍo mohode (or, pāth,e) karē chhe, pan jyāre gher (or, ghar mān) āv,e chhe, tyāre potā nā bhā,īyo nī-sāthe ramyā vinā bijun kānī karto nathī.

jo mā,ro chākar āj athvā kāl ahīn āv,e, to te ne kah,evun, ke tā,ro sāheb tā,run mon jō,vā ne chāhto nathī, kān-je tun nafat chhe.

agā,u ma ne te ne mal,vā nī ghanī ichchhā hatī, pan hamnā nathī.

jo tame agā,u āvyā hot, to hun tam ne mā,rī chākri mān-rākhāt.

leto hoyā, to le, nahin-to chālyo jā.

jo tame evun kām kar,sho, to hun tam ne chākri mān-thī kāhādī-melīsh. [ī-rākhī.

te,ne potā nān dukh nī vāt lok,o thī chhupāv,

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

kiyā hai.

amr āgāh kardāi.

181. tum, hārī bolī aisī mushkil hai, ki main ek lafz bhī nahīn samajh sak-tā.

zabānī tū chunān sa'bat, ki yak kalima hālīyī man na mīshaw, ad.

182. main ne samjhā, ki Hindī bolī āsān hai, par ab ma'lūm hū, ā, ki bahut mushkil hai.

man tasauwur kardam, ki guft, ārī Hindī āsān, ast, wa-likin hāl ma'lūm shud, ki bisyār mushkil, ast.

183. merā betā har roz maktab men jā-tā hai, aur ap nā sabak zabān par yād kartā hai, par jab ghar ko ā-tā hai, to ap ne bhāīyon ke-sāth khelne ke-siwā aur kuchh nahīn kartā hai.

pisarī man dar maktab mīraw, ad, wa darsī khud rā hifz mīkun, ad, wa-likin chūn ba khāna mīāyad, ba juz bāzī bā birādar, ānī khud kārī dīgar na dār, ad.

184. āj kal agar merā naukariyahān āwe, to use kah-nā, ki terā sāhib terā munh dekhne chāh-tā nahīn, kyūn-ki tū ne gustākhi ki hai.

agar naukari man im-rūz yā fardā in-jā biyāyad, ū rā bigū, ki ākāi tū na mīkhāhad dīgar rūi tu rā bibīn, ad, zirā-ki tū bi-adabī (wa shūkhī) mīkunī.

185. āge us ke dekhne kā mujhe badā shauk thā, par ab nahīn.

pīsh az in man bisyār shāiki dīdānī ū būdam, wa-likin hāl mā'il nīstam.

186. agar tum āge āye hote, to main tum ko ap nī naukari men rakh-tā.

agar pīsh-tar āmada būdīd, man shumā rā dar khidmatī khud nigah mīdāshtam.

187. letā hai, to le, nahīn-to

agar mīkhāhī, in rā bar-dār, wa-illā birau.

188. agar tum aisā kāam karoge, to main tumhen naukari men-se nikāl-dūngā.

agar chunīn kārī bīkunīd, man shumā rā az khidmat ikhrāj khāham kard.

189. us ne ap nā gham logon se chhipāyā.

ū gham (wa andūh) i khud rā az mardum nihān dāsht.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
190. If he had marched one day sooner, he would have met his master.	૧૯૦. જો તેણે એક દિવસ અગાઉ કૂચ કરી હોત, તો પોતાના શેઠ ને જાણી-માલત.	jo te,ne ek divas agā,u kūch kar,i hot, to potā nā sheth ne ja,i-malat.
191. I found a purse on the bridge.	૧૯૧. તે પુલ પર મા ને એક કોથલી જડી.	te pul par ma ne ek kothli jad,i.
192. Instead of being content, they began to quarrel.	૧૯૨. સંતોષ રાખ્યા ને-બદલે તેઓ વઢવા લાગ્યા.	santosh rākhyā ne-badle te,o vadhvā lāg,yā.
193. How much is his income a year ?	૧૯૩. વરસ-દહાડે તેની આયપત (or, આવક) કેટલી છે ?	varas-dahāḍe te ni āyapat (or, āv,ak) ketli chhe ?
194. Tell the horse-keeper, that if he does not return quickly, he shall be well beaten, and half his pay shall be cut besides.	૧૯૪. ઘોડા-વાળા ને કહે, કે જો તું વહેલો પાછો આવશે નહીં, તો તું સારી પેઠે માર-પાશે; તે ઉપરાંત તારા અર્ધા મુશારો (પણ) કાપ્યા માં આવશે.	ghodā-vālā ne kah,o, ke jo tuṇ vehelo pāchho āv,she nahin, to tuṇ sārī paṭhe mār-khā,she ; te uprānt tā,ro ardho mushāro (pan) kāpyā mān āv,she.
195. I wished to go out to-day, but on account of a head-ache, I cannot.	૧૯૫. હું આજ બહાર જવાની ઇચ્છા રાખતો હતો, પણ માથું દુઃખ્યા ને-લીધે જવાનું નથી,	hun āj bāhar ja,vā ni ichchhā rākht,to ha,to, pan māthun dukhyā ne-lidhe ja,vā,tuṇ na,thī.
196. My horse has given so violent a kick to my horse-keeper, that he has become lame.	૧૯૬. મારા ઘોડાએ ઘોડા-વાળા ને એવી તો જોરથી લાત મારી, કે તે અંગૂઠો ઘડા ગયો.	mā,rā ghodā,e ghodā-vālā ne evī to jor thī lāt mār,i, ke te langḍo tha,i-ga,yo.
197. Had I been there, I would not have allowed him to leave the house.	૧૯૭. જો હું ત્યાં હોત, તો તે ને ઘર માંથી બહાર નહીં જવા દેત.	jo huṇ tyāṇ hot, to te ne ghar mān-thī bāhar nahin ja,vā det.
198. I cannot overlook this unbecoming conduct, and a recurrence of it will certainly be visited by my severest displeasure.	૧૯૮. હું આ નાશી ચાલ ની ગર્હ (or, દર-ગુજર) કરી શકતો નથી, અને જો ફરીથી એવું બનશે, તો નિશ્ચય તે મારા મોટા ક્રોધ માં પડશે.	hun ā naṭhārī chāl nī ga,i (or, dar-gujar) kar,i shak,to na,thī, ane jo pharī-thī evuṇ ban,she, to nishchaya te mā,rā motā krodh mān pad,she.
199. Unless you give	૧૯૯. જ્યાં-સુધી તમે મા ને	jiyāṇ-sudhī tame ma

ANGLO-HINDI.

190. agar wuh ek roz āge kūch kartā, to ap ne sâhib se jā-miltā.

191. main ne us pul par ek thaili pāi.

192. rāzī rah,ne ke-badle we tantā kar,ne lage.

193. baras bhar men us kī kitnī āmad hai ?

194. ghode-wāle se kah, o, ki agar tū jald phir na ā,we, gā, to khūb mār-khā, egā ; aur siwā is ke terā ādhā pagār (bhī) kātā-jā, egā.

195. main chāh, tā thā ki āj bāhar jā, ūn, par dard, i 'sar ke-sabab nahīn jā sak, tā.

196. mere ghode ne sâ, is ko aisī sakht lāt mār, i, ki wuh langdā ho-gu, yā.

197. agar main wahān ho, tā, to use ghar men-se bāhar na jā, ne detā.

198. is nā-lā, ik chāl kī main dar-guzar nahīn kar sak, tā, aur agar phir aisī bāt hū, i, to albatta wuh mere ghazab men pad, egā.

199. jab-tak tum mujh, e ap ne phir

ANGLO-PERSIAN.

agar ū yak rūz pish-tar kūch kard, a būd, ba ākā, i khud mulhak mī, shud.

dar rū, i ān pul kīsa, i paidā kard, am.

ishān kanā, at rā ba munāza, a badal namūd, and.

ū sāl, i chi-kadr madā, khil dār, ad ?

sā, is rā bigū, ki agar zūd murā, ja, at na kun, i, tu rā ba shiddat khāh, am zad ; alāwa bar ān ki nisfī mawājibi tu rā (ham) kat' khāh, am kard.

khāst, am im-rūz bīrūn bi, raw, am, wa-likin ba sabab, i sudā' ki dār, am, na mī, tawān, am raft.

asp, i man sâ, is, i khud, am rā chunān lagad, i sakht zad, ki pā, i ū lang shud.

agar man dar ān jā mī, būd, am, na mī, guzāsht, am ki ū az khāna bīrūn raw, ad.

man ighmāz az chunīn raft, ā, i nā-shāyista na mī, tawān, am kard, wa agar bāz chunīn harakat, i sādīr shaw, ad, yakīn, ast ki bā, is, i nihāyat, i takaddur, i, man khāh, ad būd.

tā tū ma rā dar bāb, i murāja, at

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
your positive assurance that you will return immediately, I cannot think of suffering you to go.	તરત પાછા આન્વા નો પક્કો ભરસો નહીં આપો, ત્યાં-સુધી હું તમ ને જવા દેવાનો નહીં.	ne tarat pāchhā āvavā no pakko bharoso nahin āpo, tyān-sudhī hun tam ne javā devā no nahin.
200. If the famine be so severe that the rich die of hunger, how can the poor escape.	૨૦૦. જો એવો કઠણ દુઃકાળ છે, કે ધન-વાન લોક ભુખે મરે છે, તો કંગાળ લોક નો બચાવ કેમ થશે.	jo evo kathan du-kāl chhe, ke dhan-vān lok bhukhe marē chhe, to kangāl lok no bachāv kem thashe.
201. It is not likely that he would act with such reserve and concealment as to transact such a business without consulting some of his friends.	૨૦૧. સંભવિત નથી કે તે પોતા ના કોઈ મિત્ર ની સલાહ લીધા વિના પોતા નું કામ એટલી ચોક્કસાઈ થી તથા ગુપ્ત રીતે કરે.	sambhavit nathī ke te potā nā koī mitr nī salāh lidhā vinā potā nun kām eṭlī choksā. thī tathā gupt rite karē.
202. Had I known before that my cow was such a prodigy of excellence, I should not have offered her for sale in the bazār.	૨૦૨. જો મને અગાઉ-થી માલુમ હોત, કે મારી ગાય એવી ગુણ-વંત છે, તો તે ને બજાર માં વેચવા કહાડત નહીં.	jo ma ne agāu-ṭhī mālum hot, ke mārī gāya evi guṇ-vant chhe, to te ne bajār mān vechvā kāhādat nahin.
203. If assistance had arrived immediately after the accident, his life might have been saved.	૨૦૩. આ ઘાત થતો વા ૨જ જો મદદ પહેંચી હોત, તો તે નો પ્રાણ બચત.	ā ghāt thaṭī vārāj jo madad pahonchī hot, to te no prān bachat.
204. By the timely assistance of the fire-engine, the premises have suffered no material damage.	૨૦૪. બંબા ની તરત મદદ પહેંચ્યા ને-લીધે લોકો ના ઘરો ની કાંઈ જાડી હાનિ થઈ નહીં.	bambā nī tarat madad pahonchyā ne-lidhe lok, o nā ghar, o nī kāñī moṭī hāni thāī nahin.
205. Can you take it without his seeing you?	૨૦૫. તે ન દેખે તેમ તમે આ વસ્તુ લેઈ શકો છો ?	te na dekhe tem tame ā vastu leī shako chho ?
206. The poison that was administered, did not operate for two hours.	૨૦૬. વિષ (or, વિષ) ને અપાડ્યું હતું, તે ની અસર બે ઘડી સુધી નહીં થઈ.	vikh (or, vish) je khavādyun hatun, te nī asar be ghaḍī sudhī nahin thāī.

ANGLO-HINDI.

āne kâ pakkâ bharosâ na do, tab-
tak main tumhen jāne देने kâ
nahīn.

200. agar du-kāl aisā sakht hai, ki
tawangar log bhūkh, mar-te hain,
to gharib log kis tarh bachenge.

201. hon, hār nahīn ki wuh ap ne
kisī dost kī salah liye baghair kām
itnī ihtiyāt se aur chup-chāp kar-e.

202. agar main āge jāntā, ki meri
ga-e aisi khūbī rakhtī hai, to us-e
bāzār men na bech-tā.

203. jab yih ittifāk hūā, agar
turat madad pahunchtī, to us kī
jān bach-tī.

204. bambe ki bar-wakt madad
pahunch-ne se gharon kâ kuchh
badā nuksān na hūā.

205. tum us kī ānkh bachākar
yih uthā-le sakte ho ?

206. zahr jo khilāyā gayā thā,
us ne do ghaḍī tak kuchh asar na
kiyā.

ANGLO-PERSIAN.

kard, ani khud khātir-jam' na kunī,
na miguzārām ki birawī.

agar kaht ba in shiddat ast, ki
sāhib, ānī daulat az gurasnagī mī,
mirand, pas mardum, ānī fakir chi-
gūna zinda khāh, and mānd.

mumkin nist ki ū amrī khud rā
bidūnī mashwaratī ba'zī az dūst, ānī
khud bā chand, in ihtiyāt dar khufya
ba āmal āwarad.

agar pish az in dānist, ā būdām,
ki māda gāwī man badin khūbīst,
ū rā dar bāzār na mī, farūkh, am,

ba mujarradī wuqū, in wākīā,
agar madad rasīd, ā būd, ū jānī
khud ba salām, at mī, burd.

ba sababī ān-ki bamba ba
mauka' rasīd, nuksānī fāhish ba
khānahāi mardum na rasīd. (See
P. 197, Sent. 6C).

bī ān-ki ū tu rā binād, mī,
tawānī in chīz rā bigirī.

zahrī ki ū dāda būd, tā dū
sā, at asar na kard,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
207. Send me a written, not a verbal, message. [my purpose.]	૨૦૭. લખેલા સંદેશો મોકલજો, મુખ-ગુણની નહીં.	lakhelo sandesho mokaljo, mukh-jubānī nahīn.
208. Had it not been for his assistance, I would have failed in	૨૦૮. જો મને તેની મદદ નહીં મળત, તો મારું કામ પાર નહીં પડત.	jo ma ne te ni madad nahīn malat, to mā,ruṇ kām pār nahīn paḍat.
209. You must shift for yourself, I should like to remain neuter.	૨૦૯. તમે જાણો તમારું કામ જાણે, હું વચ માં પડતો નથી.	tame jāṇo tamārūṇ kām jāṇe, hun vach mān paḍto na,thī.
• 210. One son has taken after the father, and the other after the mother.	૨૧૦. એક છોકરો આપ ઉપર પડ્યો છે, અને બીજો મા ઉપર.	ek chhokro bāp upar paḍyo chhe, ane bījo mā upar.
211. Turn your back towards him and your face towards me.	૨૧૧. તેની ગમ પીઠ કરો, અને મારી ગમ મોહોડું.	te ni gam pīṭh kar, o, ane mā,rī gam mohodūṇ.
212. Did I walk home, or was I carried ?	૨૧૨. હું પગે ચાલીને ઘેર આવ્યો, કે કોઈ મને જમકી લાવ્યો ?	hun page chālīne gher āv,yo, ke ko,i ma ne ūnchk,i lāv,yo ?
213. When you left the <i>bandar</i> , you were supported by another man.	૨૧૩. જ્યારે તમે બંદર પરથી નિકળ્યા, ત્યારે કોઈ માણસ તમને ટેકો આપી પેર લાવ્યો.	jyāre tame bandar par-thī nikalyā, tyāre ko,i mānas tam ne ṭeko āpi gher lāv,yo.
214. I cannot do this in his absence.	૨૧૪. તે મારી-પાસે રહ્યા વિના આ કામ મારાથી થતું નથી.	te mā,rī-pāse rahyā vinā ā kām mā,rā thī tha,tuṇ na,thī.
215. Go to my son quickly and tell him that if he does not support me immediately, I must perish.	૨૧૫. મારા દિકરા પાસે વેહેલા જઈને તેને કહો, કે જો તમે તરત મારી કુમક નહીં આવશો, તો નિશ્ચય હું માર્યો જઈશ.	mā,rā dikrā pāse vehelā ja,i,ne te ne kah,o, ke jo tame tarat mā,rī kumak,e nahīn āv, sho, to nishchaya hun mār,yo ja,i,sh.
216. I not only overtook him, but passed him.	૨૧૬. હું તેની-બરાબર જાઈ-પહોંચ્યો, એટલું જ નહીં, પણ તે થી આગળ વધી ગયો.	hun te nī-barābar ja,i-pahonch,yo, eṭlun,j nahīn, pan te thī āgal vadhī-gayo.
217. Three men fought four men.	૨૧૭. ત્રણ જણ માર જણ ની-સાથે લડ્યા.	tran jan chār jan nī-sāthe laḍyā.

ANGLO-HINDI.

207. likhā hūā paighām bhejiyo,
na zabānī.

208. agar us kī madad na pahunch,
tī, to merā maḡsad hāth na ātā.

209. tum jānō tum hārā kām,
main to alag rahā chāh, tā hūn.

210. ek laḡkā bāp par paḡā hai,
aur ek mā par.

211. us kī taraf pīth karō, aur
merī taraf muḡh.

212. main pānw chālkar ghar ko
āyā, yā koī muḡh, e uṡhā lāyā ?

213. jab tum bandar se nikle, tab
tum ko ek ādmī suhārā dekar ghar
ko lāyā.

214. us ke hāzir na hone ke waḡt
muḡh se yih kām nahīn ho sak, tā.

215. merē betē ke-pās jald jākar
khabar karō, ki agar tum shitāb
merī madad ko na āoge, to yaḡīn
hai ki main mārā jāūḡā.

216. na sirf main us lag jā-
pahunchā, bal-ki us se āge nikal-
gayā.

217. tīn ādmī chār ādmī se laḡe.

ANGLO-PERSIAN.

paighāmī maktūbī ba man bi,
firist, na zabānī.

agar ū imdādī na mīnamūd, man
dar ḡsulī mudda'āi khud maḡrūm
mīmandam. [am.

tū khud dānī kārī khud rā, man
mīkhāham ba hālī khud bāsham,
wa taraf-dārī hīck kudān na bāsh,
yak pisar ba sūratī mādar hast,
wa dūyamī ba shabāhatī padar.*

pusht ba ū kun, wa rūi ba man.

āyā man piyāda ba khāna āmad,
am, yā kasī ma rā ba khāna āward ?

chūn tū az bāndar judā shudī,
shakhsī zirī baghal tu rā girifta,
āward.

dar ḡhibatī ū man īn kār na
mī, tawānam kard.

nazdī pisarī man ba ta'jilī
tamām bi, rau, wa bigū, ki agar tū
zūd-tar ba kumakī man na yāī,
yaḡīn bi, dān ki man halāk khāham
shud.

na ham-in man ba ū rasīdam,
bal-ki az ū dar guzashtam.

si kas bā chahār kas jang kard,
and.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

218. Did you hear clearly the direction from which the noise came?

૨૧૮. ને ગમથી સાદ આ બોલે, તે સારી પહે તમારા સાંભળ્યા માં આબો?

je gam thī sād āvyo, te sārī paṭhe tamārā sām̐bhalyā mān āvyo?

219. I wish to employ a servant, because I dislike my present one.

૨૧૯. હું એક (બીજો) આકર રાખવા માગું છું, કાં ને ને આકર હમણા મારી-પાસે છે તે મ ને ગમતો નથી.

hun ek (bijo) chākar rākhvā māgūn chhun, kān-je je chākar hamnā mā,ri-pāse chhe, te ma ne gam, to na, thī.

220. It is a great pity that he will not look more after his children.

૨૨૦. મોટો અફસોસ છે, કે તે પોતા નાં છેકરાંઓ ની વધારે અબર રાખતો નથી.

moṭo afsos chhe, ke te potā nān chhok, rān, o nī vadhāre khabar rākh, to na, thī.

221. I will go in a day or two.

૨૨૧. હું એક અથવા બે દિવસ માં જઈશ.

hun ek athvā be divas mān jāish.

222. He beat him brutally.

૨૨૨. તેણે તે ને ઘાતકી-પણાં થી માર્યાં.

te, ne te ne ghātkī-panān thī mār, yo.

223. The shallowness of the water would not allow the boat to sail.

૨૨૩. પાણી યોડું છે, માટે હોડી તેમાં તરશે નહીં.

pānī thoḍun chhe, māṭe hoḍī te mān tar, she nahīn.

224. The waves beat against the rock.

૨૨૪. દર્યા ની ઊંચા અડક ઉપર અથડે છે.

daryā nī chhol kha, dak upar athḍe chhe.

225. I paid him in proportion to his service.

૨૨૫. મેં તે ની આક્રી પ્રમાણે તે ને મુશારે આપ્યો.

men te mī chākrī pramāne te ne mushārō āl, yo.

226. The river is so deep that we cannot cross it without a boat.

૨૨૬. નદી નું પાણી એટલું ઊંડું છે, કે હોડી વિના પાર જવાશી નહીં.

nadi nun pānī etlun ūndun chhe, ke hoḍī vinā pār jā, vā, she nahīn.

227. He went without my advice.

૨૨૭. તે મારી સલાહ લીધા વિના ગયો.

te mā, rī salāh līdhā vinā gayo.

228. I would pay a hundred Rupees rather than go away.

૨૨૮. કોઈ સો રૂપિયા માગે તો આપું, પણ અહીં થી નહીં જાઉં.

koī so rūpiyā māg, o to āp, un, pan ahīn thī nahīn jā, un.

229. He and I remained looking at one another for some time.

૨૨૯. અમે કેટલી-એક વાર લગી એક બીજા ને ને ના રહ્યાં.

ame keṭlī-ek vār lagi ek bijā ne jotā rahyā.

230. I had nearly reached the summit of

૨૩૦. હું લગભગ પર્વત ની શિખર પર પહોંચ્યો, એ

haṇ lagbhag parvat nī shikhar-par pahonch, yo,

ANGLO-HINDI.

218. jis taraf se āwāz āī, so sāf tum, hāre sun, ne men āī?

219. main ek (dūsra) naukar rakhā chāh, tā hūn, kyūn-ki jo naukar ab-hī me, re-pās hai, so mujhe pasand nahīn.

220. badā afsos hai, ki wuh ap ne bachchon kī ziyāda khabar-gīrī nahīn kartā.

221. main ek yā do din men jā, ūngā.

222. us ne us ko be-rahmī se mārā.

223. pānī itnā thodā hai, ki hodi us men na tir, egī.

224. mauj, en chatān, on par lahrā, tī hai.

225. jaisī us ne naukarī kī, waisī main ne us ko tankhāh dī.

226. naddī kā pānī itnā gahrā hai, ki ham binā kishtī ke pār na jā sak, enge.

227. wuh me, rī salāh liye ba-ghair chalā-ga, yā.

228. yahān se na jā, ne ke-badle sau rūpiye de, ne par rāzī hūn.

229. ham ek dūsre ko kitnī-ek der tak dekh, te rah, e.

230. main lagbhag pahād kī choti par pahunchā thā, ki itne-men

ANGLO-PERSIAN.

az samt, ī ki āwāz ba gūsh, ī tū khurd, ba khūb, ī shanid, ī?

man mīkhāh, am (dīgar) naukar, ī nigah dār, am, zīrā-ki naukar, ī ki hāl dār, am, khush, am na mīā, yad.

haif ki ū ziyāda az in mutawajjih, ī ahwāl, ī atfāl, ī khud na mīshaw, ad.

man dar yak rūz yā dū rūz khāh am raft.

ū fulān rā ba bī-rahm, ī zad.

kamī, yi āb na miguzār, ad ki kashtī, t bugzar, ad.

mauji daryā ba sang mīkhur, ad.

muwāfiq, ī khidmat, ī ū, man ū rā dar-māh, a dād, am.

āb dar rūd-khāna ba hadd, īst, ki bidūn, ī kashtī, t ubūr mumkin nist.

ū bī ān-ki az man salāh kun, ad, rawāna shud.

man mash'ūf, am, ki sad rūpiya bīdih, am, wa az in jā bar na khiz, am.

tā dīr-wakt mā yak dīgar rā mīnigrist, īm.

man karib ba kull, ī kūh rasīd, a būd, am, ki shir, ī bar man hamla

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

the mountain, when the tiger attacked me.

231. He tumbled down stairs.

232. Ever since I have been in this house, I have been sick.

233. Which *ghāt* is the steepest?

234. Fill the vessel with water and see how much it will hold.

235. What were you studying six months ago?

236. They make up for their deficiency in number by their great size.

237. This is the long and short of the matter. (See P. 30, sent. 31)

238. You may go further and fare worse.

239. It is all nonsense going round about.

240. The drawer sticks tight on account of the damp weather.

241. The wafer sticks tight to the paper.

242. The leech sticks tight to the skin.

243. He sticks tight to his horse.

244. You have put me to a great deal of

ટલા-માં વાપે મારી-ઉપર મારી કયો.

૨૩૧. તે દાદર ઉપર-થી હેઠલ પડી-ગયો.

૨૩૨. જ્યાર-થી હું આ ઘર માં આવી વસ્યો છું, ત્યાર-થી મારો આલ્સો જાણુ છું.

૨૩૩. કયો ઘાટ સૌ થી વધારે ઢળતા છે ?

૨૩૪. આ વાસણ પાણી એ-કરી બરો, અને જુવો, કેટલું પાણી એ માં માશે.

૨૩૫. છ મહિના પર તમે શું શિક્ષતા હતા ?

૨૩૬. જેમ તેઓ ગણતરી માં ઓછા છે, તેમ મોટાં કદે કરી બરાબર ઉત્રે છે.

૨૩૭. આ વાત નું તત્વ એવું છે.

૨૩૮. જેમ-જેમ આગળ વધશે, તેમ-તેમ વધારે સંકટ માં પડશે.

૨૩૯. બંધાણ કંઈ ફેરફાર છે.

૨૪૦. હવા, ને-લીધે પેટી નું આનું તાટ (or, ચપટ) ખેંચે છે.

૨૪૧. વેફર કાગલ ઉપર ખૂબ વળગી-જાય છે.

૨૪૨. જાલો આમડી પર સારી પઠે વળે છે.

૨૪૩. તે પોતા ના પોડા ઉપર સારી પઠે ચપટ ખેંચે છે.

૨૪૪. તમે તમારો મનસુખ માં મ ને તરત કાઢ્યો નહીં,

etlā-mān wāghē mārī-upar dhasāro karyo.

te dādar upar-thi hethal padī-gayo.

gyār-thī hup ā ghar mān āvī vasyo chhun, tyār-thī māndo chālyo jāun chhun.

kayo ghāt sau thī vadhāre dhalto chhe ?

ā vāsan pānī e-karī bharo, ane juvo, ketlun pānī e mān māshe.

chha mahinā par tame shun shikh,tā ha, tā ?

jem teo gantari mān ochhā chhe, tem motān kade karī barābar utr, e chhe.

ā vāt nun tatv ej chhe.

jem-jem āgal vadh, sho, tem-tem vadhāre sankat mān padāsho.

lambān kar,vun pho, kat chhe.

havā ne-lidhe petī nun khānūn tāṭ (or, chapat) bese chhe.

wafer kāgal upar khūb valgi-jāya chhe.

jalo chāmdī par sārī paṭhe valge chhe.

te potā nā ghoḍā upar sārī paṭhe chapat bese chhe.

tame tamāro mansukh ma ne tarat kahyo

ANGLO-HINDI.

sher ne mujh par hamla kiyā.

231. wuh sīdhī par-se nīche girā.

232. jab-se main is ghar meñ ā-rahā hūn, tab-se bīmār chalā-jā-tā hūn.

233. kaun-sā ghāt sab se ziyāda dhālū hai?

234. yih bāsan pānī se bharkar dekho, is meñ kitnā samā, egā.

235. chha mahīne par tum kyā sikh, te the?

236. jaise we gīntī meñ kam haiñ, waise dīl-daul meñ badē haiñ.

237. is bāt kā khulāsa yihī hai.

238. jitnā āge badh, oge, utnā ziyāda kharābī meñ pad, oge.

239. tūl-tawīl kar, ne meñ kuchh hāsīl nahīn.

240. hawā, ī martūb ke-sabab peṭī kī khāna chipaṭ jā-tā hai.

241. ṭikiyā kāghaz par khūb bilagī hai.

242. jonk chamḍe par khūb bilag, tī hai.

243. wah ap ne ghode par khūb jankar baithā hai.

244. tum ne ap nā irāda turat shēr ne kar, ne se mere kām meñ

ANGLO-PERSIAN.

āward.

ū az palla ba zīr uftād.

az rūzī ki man dar īn khāna suknā kardām, tā hāl bīmārām.

kudām guzar-gāh az hama sar-āshīb-tarast?

īn zarf rā az āb pur kun, wa bībīn, chī-kadr āb dar ān mīgunjad.

shash māh pīsh az īn chī chīz mīāmūkhī?

īn, hā agar-chī dar ādad kamand, ammā banā bar buzurgī, ī jussā, khud barābar wa musāwī mīāyand.

khulāsa, ī matlab ham-īn, ast.

har-chand pīsh-tar mīrawī, bad-tar mīshawī.

tūl dād, ānī īn amr bī-masraf, ast.

ba sababī hawā, ī martūb, khānā, ī sandūk dar ān muḥkam mīshaw, ad.

wafer bar kāghaz khūb mīchasp, ad.

zalū bar pūst khūb mīchasp, ad.

ū bar aspī khud mazbūt mīchasp, ad.

ba sababī ān-kī irāda, ī khud rā sūd-tar ba man izhār na kardī, dar

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
inconvenience by not declaring your intentions sooner.	તે થી હું મારી અડચણ માં પડ્યો.	nahin, te thi han moti adchan man padyo.
245. I have a great mind to turn you away.	૨૪૫. મારાં મન માં આ આ કરે છે, કે તને ચાકરી માંથી કાઢાડી-મેલું.	mārān man mān āv, yā karē chhe, ke ta ne chākri mān-thi kāhāḍi-melun.
246. Had you not sense enough to perceive that?	૨૪૬. શું એ વાત ને સમજવા ની જુદી તારા માં નો હોતી?	shun e vāt ne samaj, vā nī buddhī tārā mān no ho, tī?
247. He has twice as many horses as I have.	૨૪૭. તે ની-પાસે મારા-કર્તાં બમણા પોડા છે.	te nī-pāse mārā-kartān bamnā ghodā chhe.
248. His income is treble mine.	૨૪૮. તે ની આયપત મારા-કર્તાં ત્રમણી (or, ત્રણ-ગણી) છે.	te nī āyapat mārā-kartān tramnī (or, tran-ganī) chhe.
249. Make a quilted cover for the cap to prevent the sun from penetrating it.	૨૪૯. ટોપી ને-સારું સુજની ની એક ખોલ બનાવો, કે તડકા ની જાળ તે માં આવે નહીં.	ṭopī ne-sārū sujnī nī ek khol banāvō, ke tadkā nī jhāl te mān āv, e nahin.
250. I have told you at least three times.	૨૫૦. ઓછાં-માં-ઓછું ત્રણ વાર મેં તમ ને કહ્યું.	ochhān-mān-ochhun tran vār meṇ tam ne kahyun.
251. I have a competency of riches.	૨૫૧. જેટલું જોઈયે તેટલું દ્રવ્ય મારી-પાસે છે.	jetlun joīye tetlun dravya mā,ri-pāse chhe.
252. As I was going to Sūrat, I called at his house.	૨૫૨. હું સુરત જનાર હતા, મારે એ ને મળવા સારું એ ને ઘેર ગયો હતા.	hun Sūrat ja-nār ha, to, māṭe e ne mal, vā sārū e ne gher gayo ha, to.
253. His house adjoins mine.	૨૫૩. તે નું ઘર મારાં ઘર ની જોડે છે (or, પડોસ માં છે).	te nun ghar mārān ghar nī jode chhe (or, pados mān chhe).
254. The manner of that speech indicated much disrespect towards me.	૨૫૪. તે વાત-ચીત ની રીત-બાત એવી હતી, કે જેથી મારું બહુ અપમાન જણાઈ આવ્યું.	te vāt-chit nī rit-bhāt evī ha, tī, ke je thi mā, run bahu ap-mān janā, i-āv, yun.
255. I had fever during the whole of my	૨૫૫. જેટલા દહાડા ની મને રજા મળી હતી, તેટલા	jetlā dahāḍā nī ma ne rajā malī ha, tī, tetlā

ANGLO-HINDI.

bahut-sā khalal dālā.

245. mere jī meṇ āyā kartā hai,
ki tujhe naukarī se nikāl-dūn.

246. kyā tujhe itnī aḳl na thī, ki
is bāt ko dar-yāft karē?

247. us ke-pās mujh se do-chand
(or, done) ghode haiṇ.

248. us kī āmad meṛī āmad se
tigunī hai.

249. ṭopī ke-wāste soznī kā ghilāf
banāo, tā-ki dhūp us meṇ-se na
chhanē.

250. kam-men-kam main ne tum,
heṇ tīn bār kahā.

251. jitnī chāhiye utnī daulat
meṛe-pās hai. (or) ba ḳadrī ihtiyāj
meṛe-pās daulat hai.

252. main Sūrat ko jā-ne-wālā
thā, is-liye use milne ko us ke ghar
ko gayā thā.

253. us kā ghar mere ghar ke
muttasil hai (or, paḳos meṇ hai).

254. us guft-gū ke taur se meṛī
baḳī be-burmatī niklī.

255. jēne din,ṇ ki mujhe razā
mīlī thī, utne din,ṇ tak main tap

ANGLO-PERSIAN.

kārī man khalal andāḳhtī.

dar dilī man hast, ki tu rā az
naukarī,yi khud ikhrāj kun,am.

in ḳadr ham aḳlat na mīrasīd,
ki in ma'nī rā dar-yāft kunī?

ū dū musāwī,yi man asphā dār,
ad.

madākhili ū si barābarī madā,
khili manast.

ghilāfī az libāf barā,i kulāhi man
bi,sāz, tā harāratī āftāb dar ān
nufūz na kun,ad. (or) rū-kashī (or,
rū-pūshī) pamba-dār ba jihatī
kulāhi man bi,dūz, tā &c.

aḳallan si dafā man ba tū guft,
am.

man daulatī kāfī rā dār,am.

chūn-ki man irādaī Sūrat rā
dāsht,am, banā bar ān barā,i
mulāḳātī ū ba khānai ū raft,
būd,am.

khānai ū muttasilī khānai man,
ast.

taurī ān guft-gū dāll bar bi-izzatī,
yi man būd.

tā muddatī ki az khidmat
rukhsatī ghāib shud,an rā dāsht,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
leave of absence, therefore I could not come.	દહાડા લગી હું તાવ થી માંદો રહ્યો, માટે મારા થી આવવાનું નહીં.	dahādā lagī hun tāv thī māndo rah.yo, mâte mā, rā thī avā,yun nahīn.
* 256. This observation appears to be unfounded.	૨૫૬. એવું માલુમ પડે છે, કે આ વાત ખરી નથી. (or) એ વાત નું કાંઈ ટેકા હું નથી.	evun mālum padē chhe, ke ā vāt khari nathī. (or) e vāt nun kāñī thekānun nathī.
257. If he had not escaped through the drain, he would have been caught, and most likely starved to death.	૨૫૭. જો તે મોરી ને માંડે થઈને નાસી ન ગયો હોત, તો પકડાયો જાત, અને સંભવિત છે, કે બુખે મરી જાત.	jo te mori ne māṅge tha,ine nāsī na gayo hot, to pakdā,yo jāt, ane sambhavīt chhe, ke bhukhe marī-jāt.
258. My going depends upon your permission.	૨૫૮. મારું જવા નું તમારી રજા ઉપર અટકેલું છે.	mārun jā,vā nun tam, āri rajā upar atkelun chhe.
259. His house is next but one to mine.	૨૫૯. તે નું ઘર મારાં ઘર થી એક ઘર મેલી ને છે.	te nun ghar mā,rān ghar thī ek ghar melī,ne chhe.
260. He pretends to speak Hindū-stānī.	૨૬૦. તે હિન્દુસ્તાની બાષા બોલવા ની ડિંગ મારે છે.	te Hindū-stānī bhā, shā bol,vā nī dīng mārē chhe.
261. How long was he absent from Bombay ?	૨૬૧. કેટલું થયું તે મુંબઈ માં આગ્યો નથી ?	ketlun thayun te Mumbai mān āvyo na, thī ?
262. In such circumstances, what would you do ?	૨૬૨. જો તમે એવી અવસ્થા માં આવી પડો, તો શું કરો ?	jo tame evī avasthā mān āvī-padō, to shun karō ?
263. It ought to have been done yesterday, and not have been left until today.	૨૬૩. આ કામ કાલ-નું-કાલ કર્યું ઘટતું હતું, આજ ઉપર રાખવું નહીં જોઈતું હતું.	ā kām kāl-nun-kāl kar,vun ghaṭtun haṭun, āj upar rākh,vun nahīn jo,ītun haṭun.
264. The influence he had over me induced me to do this.	૨૬૪. તે ની તાબે-દારી ને લીધે મ ને એમ કર્યું પડ્યું.	te nī tābe-dārī ne lidhe ma ne em kar,vun pad,yun.
265. All at once they came upon me.	૨૬૫. તેઓ એક-દમ માં રા-ઉપર આવી-પડ્યા.	te, ek-dam mā,rā-upar āvī-pad,yā.
266. Suddenly all the people of the village assembled together in a	૨૬૬. ગામ ના સઘળા લોક એક-એક બહા-કોર ની-પાથે ભેગા થઈ-મયા.	gām nā saghlā lok ek-ek bahvā-khor, nī-pathē bhēgā thaī-gayā.

ANGLO-HINDI.

se bīmār rahā, is liye ā na sakā.

256. ma'lūm hotā hai, ki yih bāt pakki nahīn. (or) is bāt kā kuchh thikānā nahīn.

257. agar wuh meri bī rāh se na bhāg-gayā hotā, to pakdā jātā, aur aghlab ki māre bhūkh ke mar-jātā.

258. merā jānā tumhārī razā par maukūf hai.

259. us kā ghar mere ghar se ek ghar chhodkar hai.

260. wuh Hindū-stānī zabān bolne kā dam mārta hai.

261. kab-se wuh Mumbāī meñ nahīn āyā ?

262. agar tumhārī aisi hālat ho, to tum kyā karō ?

263. yih kām kal-hi kar, nā thā, āj par rakh, nā lāzim na thā.

264. us ki tābi'-dārī ke-sabab mujhe yūñ kar, nā padā.

265. yak-bār-gī we mujh par ā-tūṭe.

266. mufsid, on ki-tarh gānw ke sab log yak-ā-yak jam' ho-gaye.

ANGLO-PERSIAN.

am, dar tamāmīyi ān muddat tab-dār būdam, az ān sabab na tawān, istam ba khidmat rasīd.

zāhiran in kaul aslī na dārad. *

agar ū az rāhi ab guzar na gurikhta būd, giriftār shud, a būd, alāwa mazinna ān ki az gurasnagi halāk mīshud.

raft, ani man bar rukhsatī tū maukūfast.

khānai ū az khānai man dū khāna fāsila dārad.

ū iddi'āi takallumī zabāni Hindū-stānī rā mīkunad.

chand gāh hast ki ū dar Mumbāī na yāmada ?

agar tū dar chunīn hālat bāshī, chi kunī ?

in kār rā di-rūz mībāyist bīkun, ī, wa na bāyist tā im-rūz maukūf dārī.

itā'atī farmānī ū ma rā bar ān dāsht ki in kār rā bīkun, am.

ān, hā ba yak-bār-gī bar man hamla āward, and.

dafatan jamīi mardumi dih mānandī shūrish-talabān ijtimā' namūd, and.

ENGLISH

GUJARATI

ANGLO-GUJARATI.

matinuous manner.

267. He said this concerning him merely from hearsay.

268. He did this thro' spite and revenge.

269. He presumes upon my goodness.

270. Almost the whole of the city was consumed.

271. Pray tell your father I wish to see him tomorrow.

272. The house which is building has cost me more than I expected.

273. I have much pleasure in sending you my buggy horse to go to Thānā.

274. If he had come here at the time I ordered him, all would have gone in accordance with my wishes.

275. During our stay in Bombay these three men boarded with me

૨૬૭. તેણે તે વિષે આ વાત ને કહી, તે માત્ર સાંભળેલી કહી.

૨૬૮. તેણે આ કામ ને કસ્યું, તે કીના તથા કપટ થી (વેર સેવા સાથે) કર્યું.

૨૬૯. તે મારા નર્મ સ્વભાવ ને લીધે ઉદ્ધત થઈ-ગયો છે.

૨૭૦. સઘળું શહેર બળી-ગયું, થોડુંક બાકી રહ્યું. (or) લગભગ આખું શહેર બળી-ગયું.

૨૭૧. કૃપા કરી તમારા પિતા ને કહેજો, કે કાલે હું તમારી બેઠ સેવા કરજી છું.

૨૭૨. પેલું ઘર ને બંધાવ્યું છે, તે ઉપર નેટસો ખર્ચ હું ધારી હતો, તે કરતાં વધારે લાગ્યો.

૨૭૩. મેં મોટી ખુશી થી મારી બગી ના પોડો યાણે જવા સાથે તમારી પાસે (or) તમારી સેવા માં) મોકલ્યો છે.

૨૭૪. ને સમે મેં તે ને આમ આવી હતી, તે સમે ને તે અહીં આગ્યો હોત, તો સઘળું કામ મારી પ્રમાણે ચાલત.

૨૭૫. જ્યાં-સુધી અમે મુંબઈ માં રહ્યા, ત્યાં-સુધી આ ત્રણ જણ દર મહિને ત્રણ

te ne te vishe ā vāt je kah,i, te mātr sāmbhlēli kah,i.

te ne ā kām je kar, yun, te kinā tathā kapāt thī (ver levā sārū) karyun.

te mārā narm svabhāv ne-lidhe uddhat tha,i-gayo chhe.

saghlun sheher baligayun, thodun,k bākī rah,yun. (or) lagbhag ākhun sheher bal,i-ga,yun.

kripā kar,i tamārā pitā ne kah,ejo, ke kālē hun tam,ārī bhet levā ichchh,un chhun.

pelun ghar je bandhā, ya chhe, te upar jetlo kharch hun dhār,to ha, to, te kartān vadhāre lāgyo.

men motī khush,i thī mārī bagī no ghodo Thāne javā sārū tam,ārī-pāse (or, tam,ārī sevā mām) mokalyo chhe.

je same men te ne āgnyā āpī hatī, te same jo te ahīn āvyo hot, to saghlun kām mārī ichchhā pramāne chālat.

jyān-sudhī ame Mum, bāī mām rahyā, tyān-sudhī ā tran jan dar

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

267. us ne us ke haḳḳ meṇ yih
bāt jo kahī, so sunī-sunāī kahī.

ū dar bābī fulān, suḳḥānī ki
guft, mahz ḳaulī digarān guft.

268. us ne yih kām jo kiyā, so
adāwat aur kine ke rū se kiyā.

ū in ḳārī rā ki kard, inādan wa
adāwatān būd.

269. wuh meṛī narm-mizājī ke
sabab gustāḳh ho-gayā hai.

ū mim bābī mahjūbīyi man
gustāḳh shudaast.

270. sārā shahr jal-gayā, thodā
bāḳī rahā. (or) ḳarīb tamām shahr
jal-gayā.

ḳarīb tamāmī shahr dar ātish
sūkht.

271. mihr-bānī ḳarḳar ap ne bāp
se kahīyo, ki kal main tumhārī
mulākāt chāhtā hūṇ.

shafāḳat farmūda ba padarī khud
bigūī, ki man fardā miḳhāham
mulākātī ishān kardā bāsham.

272. wuh ghar jo bantā hai, us
par jitnā ki main āge ḳiyās karṭā
thā, us se ziyāda kharch lagā.

dar ta'mīrī ān khāna ziyāda az
ān chi man gumān miḳardam, pūl
kharij shud.

273. main ne badī khushī se ap
nī bagī kā ghodā Thāne ko jāne ke-
liye tumhāre-pās (or, tumhārī
khidmat meṇ) bhejā hai.

man ba ashaddī razā aspi bagīyi
khud rā ba jihatī rawānagīyi
Thāna nazdī shumā firistādam.

274. mere hukm देने के वक़्त
par agar wuh idhar āyā hotā, to
sab kām meṛī marzī ke-muwāfiq
chalṭā.

dar waḳtī ki man hukm ba ū
dāda būdam, agar ū ham-ān waḳt
dar in jā hāzīr shuda būd, jamīī
umūr muwāfiqī khāhishī man ba
amal miāmād.

275. jitnī muddat ham Mumbai
meṇ rahē, utnī muddat tak ye tū
jane mere-yahān har mahīne tū-

tā mā dar Mumbai būdīm, in
har si nafar ba ḳarārī māhī si
rūpiya dar khānaī man ghizā mi-

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

at three Rupees per month.

ત્રણ રૂપિયા આવી મારાં ઘર માં રહેતા તથા આતા હતા.

[ha,tā.
mahine tran-tran rūpiyā
āpī mārān ghar mān
rah,etā tathā khātā
hāmnan tam,āro bhāi
shun kar,to hashe ?

276. What may your brother be doing now ?

૨૭૬. હમણાં તમારો બાઈ શું કરે છે ?

277. I have known him since his infancy.

૨૭૭. જ્યારથી તે બાળક હતો, ત્યારથી હું તેને જાણુ છું. (or) હું તેને બાળ-પણ થી જાણુ છું.

hāmnan tam,āro bhāi
shun kar,to hashe ?
jyār-thī te bālak ha,
to, tyār-thī hun te ne
olkh,un chhun. (or) hun
te ne bāl-pan thī olkh,
un chhun.

278. How many days were you on your way from Pūnā to Bombay ?

૨૭૮. પૂણે થી મુંબઈ આ વતી તમ ને માર્ગ માં કેટલા દિવસ લાગ્યા ?

279. I shall think of you when a vacancy occurs in my department.

૨૭૯. જ્યારે મારાં કાર-ખાતાં માં કોઈ જગ્યા આ લી પડશે, ત્યારે તમ ને યાદ કરીશ.

Pūne thī Mumbāi
āvtān tam ne mārg mān
ketlā divas lāgyā ?
jyāre mārān kār-khā,
nān mān koī jagā khā,
li padshe, tyāre tam ne
yād kar,ish.

280. About this time to-morrow I shall have arrived at Pūnā.

૨૮૦. કાલે આ વેળા હું પૂણા માં પહોંચી-ચુકીશ.

kālē ā velā hun
Pūnā mān pahonch,ī-
chuk,ish.

281. After a fortnight I shall have finished this book. (See P. 78, Note*).

૨૮૧. બે સત-વાડિયાં પછી આ પુસ્તક હું પૂરું કરી-ચુકીશ.

be sat-vādiyān pachhī
ā pustak hun purun
kar,ī-chuk,ish.

282. Come at one o'clock, and by that time, I shall have finished my dinner.*

૨૮૨. એક વાગતે (મારી-પાસે) આવજો, તે વેળા હું મારું ખાણું* ખાઈ-ચુકીશ.

ek vāgte (mā,ri pāse)
āv,jo, te velā hun mā,
run khā,nun* khā,ī-chuk
ish.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

1. Dawn.*

૧. પરોઢિયું. પ્રભાત. પ્રાતઃ
કાળ. આમ-દાદ. સકાલ. વા
છું.

parodhiyun. prabhāt-
prāta-kāl. bām-dād.
sakāl. vānun.

2. Morning.

૨. સવાર.

savār.

3. The first or false dawn.

૩. પેહેલી સવાર. મોટી સ
વાર.

peheli savār. motī
savār.

4. The last or true dawn.

૪. પાછળી સવાર.

pāchhli savār.

5. Forenoon.

૫. આગળો પોહોર. બ-પો
ર ની-આગમન નો વખત.

āglo pohor. ba-por nī-
āgmaj no vakhat.

ANGLO-HINDI.

tīn rūpiye deke rah̄te aur khāte the.

276. ab-hī tumhārā bhāi kyā kartā hogā?

277. jab-se wuh bachcha thā, tab-se main use pahchāntā hūn. (or) main use bach-pan se pahchān, tā hūn.

278. Pūne se Mumbāi ko āte tumhen kāi din lage?

279. jab mere kār-khāne meṇ koī jaga khālī hogī, tab main tum ko yād karūngā.

280. kal is waqt main Pūne meṇ pahunch-chukūngā.

281. do hafte piche main yih kitāb tamām kar-chukūngā.

282. ek baje (mere-pās) āiyo, us waqt main ap nā khānā* khā-chukūngā.

ANGLO-PERSIAN.

khurdand wa suknā mikardand.

dar in waqt birādarī shumā dar chi kār mashghūl būda bāshad?

man az zamānī tufūliyatī ū ū rā mišhināsam.

az Pūna tā wurūdi Mumbāi chand rūz tūl kashīd?

har-gāh dar kār-khānāi man mansabī khālī shud, man tu rā manzūr khāham dāsht.

fardā in waqt man ba Pūna khāham rasīd.

ba'd az dū haftā in kitāb ba itmām khāhad rasīd.

ba sā'ati yak biyā, dar ān waqt man az chāshtī* khud fāriḡam.

ANGLO-HINDI.

1. pau. tadkā. bhor. bām-dād.

2. fajar. subh.

3. badī fajar. munh andherā.

4. piehhli fajar.

5. do-pahr se pahle. auwalī do-pahr.

ANGLO-PERSIAN.

sahar. bām-dād.

subh.

subhī auwalīn. subhī nukhust.

subhī kāzib. subhī durūḡh.

subhī pasīn. subhī sādīk.

chāsht.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
283. If it had not been for you, I would have dismissed him long ago.	૨૮૩. જો તમારી ખાતર ન હોત, તો ક્યાર-નો મેં તેને (ચાક્રી માં-થી) કાઢાડી-મેલ્યો હોત.	jo tamārī khātar na ho,t, to kyār-no meṇ te ne (chākrī māṇ-thī) kā, hādī-melyo ho,t.
284. I might have gone there, if I had liked.	૨૮૪. જો હું ઇચ્છત, તો ત્યાં જાત.	jo huṇ ichchhat, to tyāṇ jā,t.
285. I have lost all my confidence in you.	૨૮૫. મારા સંધજો વિશ્વાસ તારા-ઉપર થી ઉઠી-ગયો છે.	mā,ro saghlo vishvās tā,rā-upar thī uṭh,i-ga,yo chhe.
286. I shall revenge myself on you for the murder of my father.	૨૮૬. હું મારા પાપનાં પુન પુન વેર તમારી-પાસે થી લેઈશ.	huṇ mārā bāp nān khun nuṇ ver tamārī-pāse thī le,i,sh.
287. This road is more frequented than the others.	૨૮૭. બીજા સગળા માર્ગ કરતાં આ માર્ગે લોક વધારે આવ-જાવ કરે છે.	bijā saglā mārg kar tāṇ ā mārg,e lok vadhā, re āv-jāv kar,e chhe.
288. He was nearly off his horse.	૨૮૮. તે ઘોડા પર થી પડતો પડતો બચી-ગયો.	te ghoḍā par thī paḍ, to paḍ,to bach,i-ga,yo.
289. The chandelier which hung from the ceiling fell down, by	૨૮૯. તે જુમ્મર જે છત (or, છાજલી) થી ટાંગેલું હું, તે ટૂટી-પડ્યું, તેથી તે	te jhummar je chhat (or, chhājli) thī tāng,elun ha,tuṇ, te tuṭ,i-paḍ,yuṇ,

6. Noon. Mid-day.	૬. બ-પોર. મધ્યા-હ.	ba-por. madhyāṇh.
7. After-noon.	૭. પાછળો પોહોર. ત્રીજો પોહોર.	pāchhlo pohor. trijo pohor.
8. Evening.	૮. સાંજ. સંધ્યા-કાળ.	sānjh. sandhyā-kāl.
9. Night.	૯. રાત. રાત્ર.	rāt. rātr.
10. Mid-night.	૧૦. મધ-રાત. મધ્ય-રાત્રી. અર્ધી રાત.	madh-rāt. madhya-rātrī. ardhi rāt.
11. After mid-night.	૧૧. પાછળી રાત.	pāchhli rāt.
12. Breakfast.	૧૨. નાશ્તો. હાજરી. સીરાજી. સીરામણ.	nāsh-to. hājri. sirān. sirāman.
13. Dinner.	૧૩. આખું. બોજન.	khānuṇ. bhojan.
14. Luncheon. <i>Tiffin</i> . (See P. 8, Note*).	૧૪. ચવેલું. ફરાળ. જબ-પાન. ઉપ-હાર. થોક. ટિફિન.	chavenuṇ. farāl. jal-pān. up-hār. thok. tiffin.
15. Supper.	૧૫. રાત પુ આખું. વાળું. વ્યાળું.	rāt nuṇ khānuṇ. vālū. vyālū.

ANGLO-HINDI.

283. agar tum hāri khātir azīz na hoī, to kab-se main use bar-taraf kar-chukā hoī, tā.

284. agar main chāh, tā, to udhar jā, tā.

285. merā sab i'tibār tujh par-se jā, tā-rahā hai.

286. main ap ne bāp ke khūn kā badlā tum se lūngā.

287. sab dūse raston ki-ba-nisbat is raste se logon ki āmad-o-raft ziyādā hai.

288. wuh ghode par-se gir-te-gir-te bach-ga, yā.

289. wuh jhād billaur kā jo chhat se latk, ā hū, ā thā, so gir-pad, ā, jis ke bā, is sārē lolak aur fānūs us ke

ANGLO-PERSIAN.

agar pāi shumā dar-miyān na būd, hāl muddat, i būd ki man ū rā ikhrāj kard, ā būd, ām.

agar khāst, ā būd, ām, dar ān jā raft, ā būd, ām.

i'tibār, i tū ba kull, i dar nazd, i man sāk, it shud, ā, ast.

man intikām, i khūn, i padar, i khud rā az tū khāh, ām kash, id.

az in rāh az sā, ir, i rāh, hā, i digar mard, um bish-tar taraddud mī, kun, and.

nazdik būd ki ū az asp bar zamīn uft, ād.

ān dirakht, i bulūr ki ba sakf awikht, ā būd, ba zīr uft, ād, az ān jihat tamām, i āwiz, hā wa lāla, hā, i ū

6. do-pahr. din do-pahr. madhi, yān. bāra ghanṭā.

7. tīsrā pahr. si pahr. ākhir, i roz. din dhal, e.

8. shām. sānjh. sandhiyā. auwal, i shab

9. rāt. rain.

10. ādhī rāt. madh rain.

11. pichhle pahr rāt. ākhir shab.

12. nāshtā. hāziri. nihār, i.

13. khā, nā. din kā khā, nā.

14. kalewā. ṭukrā. jal-pān. tafaṇ, nun. tiffin.

15. rāt kā khā, nā. biyāri. byālū. ta'ām, i shab.

zuhr. nīm rūz. nisf-un-nihār.

asr.

maghrab. shām.

shab. lail.

nīm-shab. nisf-ul-lail.

shab, i pasīn.

nāshtā. nahār. nahāra.

[chāsht, i.

chāsht. chāsht-gāh. chāsht, ā.

asr, āna.

ashā. shām. ta'ām, i shab.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
which all the drops and shades were broken.	ના સમળા ધોલક તથા ફા નસ ભાંગી-ગયાં.	te thī te nā saghlā lolak tathā fānas bhāngī-ga, yān.
290. I retreated and attempted to run away by the front door, but she seized me by the hair and prevented me.	૨૯૦. હું પાછો ફર્યો, અને આહતો હતો, કે આગળે બા હુ થઈને નાસી-ગઈ; પણ પેલી બાઈડીએ મારા કેશ ગ્રાહ્યા, અને જતો અટકા વ્યો.	hun pāchho pharyo, ane chāh, to ha, to, ke āgle bārne tha, i, ne nāsī- jā, un; pan peli bāīdīe mā, rā kesh jhālyā, ane ja, to aṭkā, yo.
291. The practice of self-immolation has been prevented by Government.	૨૯૧. સતી થવાની આબ સર-કારે બંધ કરી છે.	satī tha, vā nī chāl sar-kār, e bandh karī chhe.
292. I was to be here yesterday, but having something to do, I did not come.	૨૯૨. કાલે હું અહીં આ વ-નાર હતો; પણ કાંઈ કામ આવી પડ્યું, માટે નહીં આ વ્યો.	kāle hun ahīn av-nār ha, to; pan kānī kām āv, i-pa, dyun, mā, te nahīn āv, yo.
293. Whenever I want those things, I shall send for them.	૨૯૩. જ્યારે મને તે વસ્તુઓની અગત્ય પડશે, ત્યારે મગાવી-લેઈશ.	jyāre ma ne te vastu, o nī agatya pa, dshe, tyāre magā, vī le, ish.
294. I asked him for the book, but he did not lend it to me.	૨૯૪. મેં પેલું પુસ્તક તે ની-પાસે ઉછીનું માગ્યું, પણ તેણે મને આપ્યું નહીં.	men pelun pustak te nī-pāse uchhīnun mā, gyun, pan te, ne ma ne ā, pyun nahīn.
295. If the <i>Jamā-dār</i> had not, through the temptation of gain, murdered his wife, he would not have been hanged.	૨૯૫. જો પેલો જમા-દાર લાભ મળવાની લાલચ થી પોતાની બાયડીને મારી નહીં નાખત, તો ફાંસી નહીં જાત.	jo pelo jamā-dār lābh ma, l, vā nī lālach thī potā nī bāyadī ne mārī nahīn nākhat, to phānsī nahīn jā, t.
296. He deferred this business till to-morrow.	૨૯૬. તેણે આ કામ આ વડી કાલ ઉપર રાખ્યું. (or) આવડી કાલ અગી બંધ રાખ્યું.	tene ā kām ā, v, tī kāl ūpar rākhyun. (or) ā, v, tī kāl lagī bandh rākhyun.
297. I am sure he was not himself that day.	૨૯૭. હું સારી પેઠે બહુ હું, કે તે દિવસે પેલો પોતા ની શુદ્ધ માં નો હોતો.	hun sārī paṭhe jān, un chhun, ke te diva, se pelo potā nī shuddh mān no ho, to.
[sent me word.		
298. Though you did not come yourself, at least you might have	૨૯૮. જો-કે તમે પોતા નહીં આપ્યા (તો બહુ), પણ ફેવાડ્યું તો હતું.	jo-ke tame pote nahīn āv, yā (to bha, lun), pan ka, he, vā, dyun to ha, tun.

ANGLO-HINDI.

tāt-ga, ye.

290. main pīchhā phirā, aur chāh, tā thā, ki agle darwāze se bhāg-jā, ūn; par us aurat ne mere bāl pakad-liye, aur na jā, ne di, yā.

291. satī hone kī chāl sar-kār ke hukm se maukūf hū, hai.

292. kal main yahān ā, ne-wālā thā; par kuchh kām dar-pesh hū, ā, is-liye nahīn ā, yā.

293. jab mujhe un chīz, on kī dar-kār padegī, tab mangwā-lūngā.

294. main ne wuh kitāb us se 'āriyat, an māngī, par us ne na di.

295. agar wuh jam'dār paion ke lālach ke-māre ap nī jorū kā khūn na kartā, to phānsī na jā, tā.

296. us ne yih kām kal par maukūf rakh, ā.

297. main khūb jāntā hūn, ki wūh us roz ap ne hosh meṇ na thā.

298. agar-chī tum ap na ā, ye (to khair), par kahā, bhej, nā to thā.

ANGLO-PERSIAN.

shikast.

man bar-gasht, am, wa khāst, am, ki az darī pishīn farār kun, am; dar īn bain ān zan mū, i marā girift, wa na guzāst. (See P. 5, Sent. 32-33).

rasm, i khud-kushī (yī zan, ān, i Hindū) az sar-kār mamnū' shud, a.

dī-rūz irāda, i āmad, ān, i īn jā rā dāsht, am; wa-likin ba sabab, i shughl, i ki pish āmad, na yāmad, am.

har-gāh ān chīz, hā rā ihtiyāj dāsht, a bāsh, am, man az tū talab khāh, am kard.

man ān kitāb rā 'āriyat, an az ū khāst, am, na dād.

agar Jam'dar ba illat, i jarr, i naf' zan, i khud rā na mīkusht, ū rā ba tanāb na mīkash, id, and.

ū īn kār rā tā fardā dar ta'wīk andākht.

man ba yaqīn mīdān, am, ki ū ān rūz bī-khud būd.

[rā ba jihat, i ittilā, i man bī-frīst, id. agar-chī shumā khud na yāmad, id (muzāyaka na būd), wa-likin īn-kadr ham na tawān, ist, id ki ādam, i

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
299. Ask any man in this assembly, if the circumstance with which you charge me, is possible.	૨૯૯. આ સભા ના કોઈ માણસ ને (પણ) પુછો, કે જે બાબત નો તમે મારા-ઉપર દોષ મેલો છે, તે બ-વા-જોગ છે, કે નહીં.	ā sabhā nā koī maṇṇas ne (pan) puchhō, ke je bābat no tame mārā-upar dosh melo chho, te banvā-jog chhe, ke nahīn.
300. He behaves himself very well.	૩૦૦. તે ઘણી સારી આ લ આલે છે.	te ghanī sārī chāl chālē chhe.
301. It does not belong to you to treat with him.	૩૦૧. તે ની-સાથે જવાબ-સવાલ કર્યા નો તમારો હક નથી.	te nī-sāthe javāb-sa, vāl karvā no tamāro hak nathī.
302. Come, if you mean to come, or else I shall shut the door.	૩૦૨. આવતો હોય, તો આવ, નહીં-તો હું બાંધીશ.	āvto hoyā, to āv, nahīn-to hun bārnuṇ dhānkish.
303. I have before sworn to the acquaintance of this woman.	૩૦૩. આ બાવડી ને ઓળખવા વિષે મેં અગાઉ શપથ લીધા છે.	ā bāvaḍī ne olakhvā vishe meṇ agāu shapat lidhā chhe.
304. I neither said nor did any thing to him.	૩૦૪. મેં તે ને કંઈ કહ્યું નથી, અને તે નું કંઈ બિગાડ્યું પણ નથી.	meṇ te ne kāṇī kah yun lī nathī, ane te nuṇ kāṇī bigādyun pan nathī.
305. He no sooner called than I appeared.	૩૦૫. તે નાં બોલાવનાં વાર હું હાજર થયો.	te nān bolāv, tān-vār hun hājar thayō.
306. I no sooner said so than he ran away.	૩૦૬. હું એમ બોલું બોલું એટલા-માં તે નાસી-ગયો.	hun em bolun bolun etlā-mān te nāsī-gayō.
307. God forbid that the ship should spring a leak at sea.	૩૦૭. રખે આ વાહણ ને દર્યા માં ધામત થાય.	rakhe ā vāhān ne daryā mān ghāmat thāya.
308. A tyrant's life is every hour at stake.	૩૦૮. જુલમ-ગાર નો જીવ સદા સૂળી પર છે.	julam-gār no jīv sadā sūlī par chhe.
309. It is ten to one that he will come. (See P. 334, Sent. 63).	૩૦૯. દસ વસા તે આ વધે.	das vasā te āv, she.
310. The more he receives the more he wants.	૩૧૦. જેમ-જેમ તે ને વધારે મળતું જાય છે, તેમ-તેમ તે ને વધારે લાભ થાય છે.	jem-jem te ne vadhāre maltun jāya chhe, tem, tem te ne vadhāre lobh thāya chhe.
311. I will do it in spite of thy teeth.	૩૧૧. તમારી હાથ ને-લિધે હું એમજ કરીશ.	tamāri hāth ne-liḍhe hun em, aj kar-ish.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

299. is majlis ke kisī ādmī se (bhī) pūchhō, ki jis bāt kī tuhmat tum mujh par lagāte ho, so ho sakṭī hai, yā nahīn. az yak nafar az in jamā'at bipurs, ki dar bābī amrī ki tū bar man tuhmat mīzanī, mumkin-ul-wuqū' hast, yā na.
300. wuh ap nī chāl-dhāl men bahut achchhā hai ū khud rā ba raftārī khūb nigah mīdārād.
301. tum us se jawāb-suāl kar ne ke mustahikṭ nahīn ho. (or) us se jawāb-suāl kar, nā tum ko pa hunchtā nahīn. ba tū na mīrasād, ki bā ū jawāb-o-suāl bīkunī.
302. ātā hai, to ā, nahīn-to darwāza band karūngā. agar mī~~khā~~hī biyāī, ki biyā, wa-illā man dar rā mībandam. (See P. 5, Sent. 32-33).
303. main ne āge kasam khākar kahā hai, ki main is aurat ko pahchāntā hūn. man pīsh-tar kasam khurda gufta am, ki in zan rā mīshināsam.
304. na main ne use kuchh kahā, na us kā kuchh bigādā. na man chīzī ba ū guftam, na kārī ba ū kardaam.
305. us ke bulāte-hī main hāzīr hūā. ba mujarradī ki ū ma rā khānd, hāzīr shudam.
306. mere bolte hī wuh bhāgā. ba mujarradī ki man in sukhan guftam, ū gurī~~kh~~t.
307. khudā na kare ki is jahāz ke-andar daryā men ghāmat ho, we. ma, bādā ki in jahāz dar daryā āb bar-ārād.
308. zālīm kī jān har ghaḍī sūlī par hai. jānī zālīm dāim bar sari dārast.
309. das hisse wuh āwegā. dah martaba yakīnī man az digarān bīsh-tarast ki ū khāhad āmad.
310. jon-jon us ko ziyāda miltā hai, ton-ton ziyāda lālach kartā hai. har-chand ū rā māl ziyād mī, shawād, hīrsash ziyād-tar mīgard, ad.
311. terī zidd se main yūn-hī karūngā. ba raghmī anfi tū man chunīn khāham kard.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
312. Under the veil of friendship, we often find an enemy.	૩૧૨. મિત્રાઈ ને રૂપે ધ નુન-કારીને શત્રુ નજર આ વે છે.	mitrā-i ne rup,e gha, nup-karī,ne shatru najar āve chhe.
313. It is easier to come down a hill than to go up.	૩૧૩. પર્વત ઉપર ચઢવા કર્તા ઉતરવું સહેલું છે.	parvat upar chadh,vā kartān utar,vun sehelun chhe.
314. I told him that if he would satisfy me that he did not charge me more than the market price for the grain, I would give him the money he asked.	૩૧૪. મેં તેને કહ્યું, કે જો તમે મારી ખાત્રી કરી- આપો, કે અનાજ નો ભાવ બજાર ના નિર્ણય કરતાં વધારે નથી લીધો, તો જો ભાવ તમે માગો છો, તે હું તમ ને આપીશ.	men te ne kahyun, ke jo tame mā,ri khātrī karī-āpo, ke anāj no bhāv bajār nā nirkh kartān vadhāre nathī līdho, to je bhāv tame māg,ō chho, te hun tam ne āpīsh.
315. I wrote to Mr. Watson this morning, and told him that I would send him the book in a day or two, if he did not want it sooner.	૩૧૫. મેં આજ સવારે વાટસન સાહેબ ઉપર લખી- આપ્યું, કે જો તમ ને આ પુસ્તક ની તરત અગત્ય ન હોય, તો એક બે દિવસ રા ખીને પાછું માંગીશ.	men āj savār,e Watson sāheb upar lakh,i-mokal, yun, ke jo tam ne ā pustak nī tarat agatya na hoyā, to ek be divas rākhi,ne pāchhun mokl, ish.
316. He told me that he has suffered great hardships on his journey, that he had been robbed of a part of his property, and obliged to sell the rest to pay his expenses.	૩૧૬. તેણે મ ને કહ્યું, કે દેશાંતર જતાં માર્ગ માં મેં ધણું દુઃખ ખમ્યું, મારો થોડો માલ લુટાઈ-ગયો, અ ને ખાત્રી નો રસ્તા ના ખર્ચ ને-સાર વેચી-નાખ્યો પડ્યો.	te,ne ma ne kahyun, ke deshāntar jatān mārg mān men ghanun dukh khamyun, mā,ro thoḍo māl luṭā,i-gayo, ane bākī no rastā nā kharch ne-sārū vechī- nākh,vo paḍyo.
317. Whatever be the consequence I will go.	૩૧૭. જો થવાનું હોય, તે થાય, (પણ) હું તો જઈશ.	je thavā nup hoyā, te thāya, (pan) hun to ja,ish.
318. I don't know which is which.	૩૧૮. હું જાણતો નથી, કે આ કયું, અને પેલું કયું.	hun jānto nathī, ke ā kayun, ane pelun kayun. [jityo hot.
319. If I had laid two more horses on the road, I would have won my	૩૧૯. જો મેં મારી માં બે ધોડા વધારે રાખ્યા હોત, તો હું આ ચર્ત જીત્યો હોત.	jo men mārg mān be ghoḍā vadhāre rākhyā hot, to hun ā shart

* The Hindu-stani word *aur* is a conjunction signifying *and* or *also*, but it is often used

ANGLO-HINDI.

312. dostī ke libās meṇ aksar dushman pāye jāte haiṇ.

313. pahād par chadhne se utar, nā āsān hai.

314. main ne use kahā, ki agar merī khātir-nishān kar-do, ki tum ne mujh se anāj kā bhā, o bāzār ke nirkh se ziyāda nahīn liyā, to jo kuchh paisā tum māngte ho, so main dūngā.

315. main ne āj fajar ko Watson sāhib ko likhā, ki agar tum ko turat kitāb kī dar-kār na ho, to main ek do din rakhkar bhej-dūngā.

316. us ne mujhe kahā, ki main ne safar meṇ bahut sakhtiyān khainehīn, thodā māl merā lūtā-gayā, aur bākī jo rahā so rāhi kharch ke-liye bench-dāl nā padā.

317. jo ho, so ho, main jāūngā.

318. main nahīn jāntā, ki yih kaun-sā hai, aur wuh kaun-sā hai.

319. agar main aur* do ghode raste par rakhtā, to yih shart jittā.

ANGLO-PERSIAN.

aghlab ānast ki mā dushman rā dar libāsī dūstī mī bīnīm.

zīr āmadān az kūh āsān-tarast az bālā shudān bar ān.

man ū rā guftam, ki agar tū khātir-nishānī man kunī, ki kīmatī ghalla rā ziyāda az nirkhī bāzār na giriftaī, har chi mī khāhī ba tū mīdīham.

man im-rūz subh ba Watson sāhib nawishtam, ki agar kitāb rā ihtiyāj dar īn waqt na dāshtā bāsh, id, man dar ārsai dū si rūz pas khāham firistād.

ū guft, ki man dar safar bisyār zahmat kashīdam, pāraī az mālī man ba ghārat raft, wa ān chi bākī mānda būd ba jihatī kharjī rāh ba zarūrat farūkhtam.

har chi bādā, bād, man khāham raft.

man na mīdānam, kī īn kudām, ast, wa ān kudām.

agar man dū aspī digar rā dar rāh guzāshta būdam, shart rā mīburdam.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
320. He stopped my breath.	૩૨૦. તેણે મારા શ્વાસ બંધ કર્યો.	te,ne mārō shvās bandh karyo.
321. He suffocated me.	૩૨૧. તેણે મારાં ગળું ઝુગ્ગાવ્યું.	te,ne mārūṇ galuṇ gunglāv, yuṇ.
322. He aimed a blow at him with a stone.	૩૨૨. તેણે તે ના-ઉપર પથ્થર ઉગામ્યો.	te,ne te nā-upar patthar ugāmyo.
323. He came an hour too late.	૩૨૩. તે એક ઘડી મોડો આવ્યો.	te ek ghaḍī modo āv, yo.
324. He is very jealous of him.	૩૨૪. તે તે ના-ઉપર ઘણો બળે છે.	te te nā-upar ghaṇo bal, e chhe.
325. He did it pre-meditatedly.	૩૨૫. તેણે અગાઉ થી ધારી ને આ કામ કર્યું.	te,ne agā, u thī dhār, ī, ne ā kām karyuṇ.
326. He gave me these things one by one.	૩૨૬. તેણે મને આ વસ્તુ એક-એક કરીને આપી.	te,ne ma ne ā vastu ek-ek karī, ne āpī.
327. I have given him about ten Rupees.	૩૨૭. મેં તેને દસ-એક રૂપિયા આપ્યા છે.	meṇ te ne das-ek rūpiyā ālyā chhe.
328. I have come about some business.	૩૨૮. હું કાંઈ કામ ને-સારાં આવ્યો છું.	huṇ kāṇī kām ne-sārū āv, yo chhuṇ.
329. What business is your master about?	૩૨૯. તમારો શેઠ શા કામ માં છે?	tamāro sheth shā kām māṇ chhe?
330. If he had informed me on this subject a week before, I would have acted in conformity with his wishes. (See P. 78, Note*).	૩૩૦. જો તેણે એક સત-વાડિયાં આગમન મને આ વાતની ખબર આપી હોત, તો મેં તેની મરજી પ્રમાણે સંબંધ કામ કર્યું હોત.	jo te,ne ek sat-vāḍiyāṇ āgmaṇ ma ne ā vāt nī khabar āpī hot, to meṇ te nī marjī pramāṇe saghluṇ kām karyuṇ hot.
331. If I were to lend him money to-day, he would require more to-morrow.	૩૩૧. જો હું આજ તેને પૈસા ઉછીનાં આપું, તો કાલ ખીજા માગશે.	jo huṇ āj te ne paisā uchhīnā āluṇ, to kāl bijā māgshe.
332. I have endeavored by every means in my power to accomplish your wishes; not only because I wish to oblige you, but also for my own interests.	૩૩૨. મેં તમારી ઇચ્છા પૂર્ણ કર્યા વિષે જ્યાં-લગી મારા થી બની-આવ્યું ત્યાં-લગી પ્રયત્ન કર્યો, તે કાંઈ તમારા-ઉપર આભાર મેલવા સારૂ નહીં, પણ મારા પોતાના સ્વાર્થ ને-સારાં ખીજું છે.	[karyuṇ chhe. men tamārī ichchhā pūrṇ kar, vā vishe jyāṇ-lagī mārā thī banī-āv, yuṇ tyāṇ-lagī prayatn karyo, te kāṇī tamārā-upar ābhār mel, vā sārū nahīṇ, paṇ mārā potā nā-svārth ne-sārū bī

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

320. us ne merā dam band kiyā. ū nafasī ma rā ḥabs kard.
321. us ne merā galā ghūntā. ū ma rā khafa kard.
322. us ne us par patthar uṭhā, ū khāst sangī bar ū andāz, ad.
yā.
323. wuh ek ghaḍī der kar, ke ā, yā. ū az waḳti muḥiyan yak sā, at
dīr kard.
324. wuh us par bahut jal, tā hai. ū rā bā ū bughz wa ḥasad, ast.
325. us ne pesh-bandī se yih kām ū az rūi pīsh-bandī in kār rā
kiyā. kard.
326. us ne ye chīz, ek-ek kar, ke ū in chīz, hā rā yakī-yakī ba man
mujh, e dīn. dād.
327. main ne use das-ek rūpiye man ū rā takhminan dah rūpiya
diye hai. dāda, am.
328. main kuchh kām ko ā, yā man bābatī kārī āmada, am.
hūn.
329. tum, hārā sāhib kis kām men ākā, i shumā dar chi shughl, ast ?
hai ?
- 330 agar us ne ek hafte ke-āge agar ū dar bābī in amr yak haft, a
mujh, e is bāt kī khābar dī ho, tī, to kabl ittilā'ī ba man dāda būd,
us kī marzī ke-muwāfiq main ne muwāfiqī marziyī ū amal mī, kard,
amal kiyā ho, tā. am.
331. āj agar main use paisā udhār agar im-rūz ū rā pūl karz
dūn, to kal aur māng, e, gā. di, am, fardā dīgar talab khāḥad
kard.
332. main ne har tarḥ se ap ne man dar ḥusūlī, matlabī tū ba kadrī
maḳdūr*-bhar tum, hārā matlab bar- maḳdūr sa'ī wa kūshishī ki ba-jā
lā, ne men koshish jo kī, so na sirf āward, am, na tanhā barā, i ān būd,
tum ko ap nā ihsān-mand kar, ne ke- ki tu rā mamnūnī minnatī khud
liye, bal-ki ap ne fā, ide ke-liye bhī. sāz, am, bal-ki barā, i fā, ida, i khud
ham būd.

* In the Dakhan, the word *maḳdur*, is used in the feminine gender.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
333. After all you have succeeded but badly ; I wish, now that it is too late, I had not asked you to assist me in this affair, but relied upon my own resources.	૩૩૩. અતે તમે આ કામ માં ફાળ્યા ખરા, પણ સારી પેઠે નહીં; હવે તે સમો ગયો, આ કામ માં મેં તમારી મદદ નહીં માગી હોત, અને હું મારા પોતાના જ વિચાર પર વિશ્વાસ રાખત, તો સાર થાત.	ante tame ā kām mān phāvyā kharā, pan sārī pathe nahin ; have te samo gayo, ā kām mān men tamārī madad nahin māgī hot, ane hun mārā potā nāj vichār par vishvās rākhat, to sārūn thāt.
334. It cannot be helped, we have gone so far that retreat is impossible ; so we must now leave it to fate, and hope all may turn out for the best.	૩૩૪. હવે કસો ઉપાય રહ્યો નથી, પણ જ્યારે આપણે એટલા આગળ પડ્યા, ત્યારે પાછું હકવું અશક્ય છે, માટે હવે તો આ કામ પ્રાલબ્ધ ને સોંપવું જોઈએ, અને આશા છે, કે સઘળું સમાધાન થાય.	have kaso upāya rah, yo nathī, pan jyāre āpne eṭlā āgal paḍyā, tyāre pāchhun haṭh, vūn ashakya chhe, māṭe have to ā kām prālabdh ne somp, vūn joīye, ane āshā chhe, ke saghlun samādhān thāya.
335. Make three copies of this letter, and write it in as legible a hand as possible.	૩૩૫. આ પત્ર ની ત્રણ નકલ ઉતારો, અને બંને ત્રણ સુધી એવા અક્ષર લખો કે કોઈ વાંચી શકે.	ā patr nī tran nakal utārō, ane banē tyān-sudhī evā akshar lakh, o ke koī vānchī shakē.
336. Remind me of this without fail when he comes to-morrow.	૩૩૬. કાલે જ્યારે તે આવી, ત્યારે મને યાદ દેવડાવજો, ભુલશો નહીં.	kāle jyāre te āve, tyāre ma ne yād devdāvjo, bhulsho nahin.
337. Do not forget this as you formerly did.	૩૩૭. આ વાત જોમ આગળ તમે વિસી-ગયા હતા, તેમ વિસશો નહીં.	ā vāt jem āgal tame visārī-gayā hātā, tem visarsho nahin.
338. Go there and inquire whether they be arrived yet or not.	૩૩૮. ત્યાં જાઓ, અને પૂછો, કે તેઓ હજુ-સુધી આવી-પુઆ છે, કે નહીં.	tyān jāō, ane puchhō, ke teō hajū-sudhī āvi-pugyā chhe, ke nahin.
339. How many have arrived, and how many are still expected.	૩૩૯. કેટલા આના, અને કેટલા આના ના છે ?	ketlā āvīyā, ane ketlā āvīyā nā chhe ?
340. Real and durable happiness is not attainable on earth.	૩૪૦. આ પૃથ્વી પર સાચું અને નિરંતર સુખ મળતું નથી.	ā prithvī par sāchun ane nir-antar sukh mai, tūn nathī.

ANGLO-HINDI.

333. ākhir yih bāt tum se ban-āī sahi, par achchhī tarḥ na ban-padī; aur ab fursat faut hūī, kāsh-ki main ne tum se madad na māngī hotī, aur ap nī hi tadbīr par bharosā kar ke kām kar-tā.

334. ab kuchh ilāj nahīn, aur yahān-tak pahunch-ke pichhe hat, nā muhāl hai, is-liye ab yih kām takdīr ke hawāle kiyā chāhiye, aur ummed hai, ki sab ba khūbī anjām pā-we.

335. is khatt kī tīn nakl-en kar-o, aur maḥdūr-bhar aisa sāf likh-o ki har koī padh sake.

336. kal jab wuh ā-we, mujhe yād dilā-iyō, bhūl-iyō* mat.

337. yih bāt bhūl-iyō* mat, jaisā āge bhūl-ga-ye the.

338. wahān jā-o, aur pūchh-o, ki we ab-tak ā-pahunch-e hain, ki nahīn.

339. kitne ā-pahunch-e, aur kitne ā-ne-wāle (or, ā-ne-hāre) hain?

340. sa'ādati abadī aur rāḥati dāimī is duniyā meṇ muyassar nahīn.

ANGLO-PERSIAN.

gharaz in amr az tū ba sar-anjām rasīd, wa-likin ba bad-tarīnī wajh; wa ḥalā fursat faut shud, kāsh man imdād wa i'ānat az tū na khāsta būdam, wa bar rāī wa tadbīrī khud i'timād mīkardam.

ḥāl chāraī nīst, wa-likin chūn dar in amr ba dīn ghāyat pīsh uftādīm, bar-gashtan az ān muhāl ast, banā bar ān bāyad hawāla ba takdīr kun, im, wa umīd-wār bāshīm ki kullān ba khūb-tarīnī wajh anjām yābad.

az in kāghaz si naql bar-dār, wa ba kadri maḥdūr ham-chunān bi, nawīs, ki har kas bi-tawānād bi, khānād.

fardā chūn ū bi-yā-yad, ba yādī man bi-dih, wa farāmūsh ma-kun.

in rā farāmūsh na kunī, chunān-ki pīsh az in kardā būdī.

bi-rau ān jā, wa bi-purs, ki ānhā tā ḥāl rasīda, and, yā na.

chand nafar rasīd, and, wa chand nafarī dīgar rā intizār dār, and?

sa'ādati ḥaqīqī wa rāḥati abadī dar 'ālamī sufiī muyassar nīst.

* *bisar-na* is another word for *bhul-na*, to forget.

ENGLISH.

341. which of you two is the elder.

342. You ought to have applied to me for it. [sumat]

343. Had it not been for the timely assistance of the fire-engines, the row of huts in the lines would have been destroyed.

344. Will you drive me to-morrow to the Masjid Bandar?

345. He took him aside to tell him something, but I don't know what it was.

346. He comes to me now and then only, so I am not well acquainted with him.

347. Remind me of this tomorrow morning at ten or half past.

348. This horse has been twice ridden this morning, and therefore I don't like to ride him again.

349. If he had not absented himself so often, I would not have parted with him.

350. I owed him a sum of money last year, but I have since paid it off.

GUJARATI.

૩૪૧. તમે બંધે જાન માં વધતી વય નો કોણ છે.

૩૪૨. આ કામ વિષે તમને મારી-પાસે આવવું જોઈતું હતું.

૩૪૩. જો બંબાની વેહલી મદદ નહીં પહોંચી હોત, તો સિપાહિયો ની લેન ની જીપડિયો ની સઘળી ચાલી બળી-ગઈ હોત.

૩૪૪. આવતી કાલે તમે મને તમારી ગાડી માં લઈને મસ્જિદ બંદારે પહોંચાડશો?

૩૪૫. તે તેને કાંઈ કહેવા ને-સારૂં એકાંત લેઈ-ગયો, પણ શું કહ્યું, તે હું જાણતો નથી.

૩૪૬. તે કોઈ-કોઈ વેળા માત્ર મારી-પાસે આવેછે, માટે મને તે ની-સાથે બહાર જાણી-પાણી નથી.

૩૪૭. કાલે દસ અથવા સાડા દસ વાગતે મને આ વાત યાદ દેવડાવજો.

૩૪૮. આજ સવારે મેં બે વાર આ ઘોડા પર સવારી કરીછે, માટે ફરી સવારી લેવા ચાહતો નથી.

૩૪૯. જો તે વાર-વાર મેં ર-હાજર ન થયો હોત, તો હું તેને (ચાક્રી માં-થી) કાઢાડત નહીં.

૩૫૦. ગયે વર્ષે તે ના કેટલા-ક* રૂપિયા મારા-ઉપર નીકળતા હતા, પણ તે હું ત્યાર-થીજ આવી ચક્રો છું.

ANGLO-GUJARATI.

[chhe] tame bandhe jan mā vadhtī vāya nō kō ā kām vishe tam mārī-pāse āv, vūn jōit hātun.

jo bambā nī veh madad nahīn pahonc hōt, to sipāhiyō nī lī nī jhupdiyō nī sagī chālī balī-gāī hōt.

āvtī kālē tame n ne tamārī gādī mā le, īne masjid bandarē pahonchād, sho?

te te ne kāñī kah, evā ne-sārū ek-ānt le, ī-gayō, pan shūn kah, yūn, tē hun jāntō nāthī.

te kō, ī-kō, ī velā māt mā, rī-pāse āv, ē chhe mātē mā ne tē nī-sāthē jhājhi olkhān nāthī.

kālē das athvā sādī das vāgtē mā ne ā vā yād devdāv, jō.

āj savārē mēn bē vār ghodā par savārī kar, chhe, mātē pharī savār, levā chāh, tō nāthī.

jo tē vār-am-vār ger hājar nā thayō hōt, tē hun tē nē (chākrī mān thi) kāhādāt nahīn.

gayē varsh tē n ketlā-k* rūpiyā mārā upar nikaltā hātā, pā tē hun tyār.

ANGLO-HINDI.

341. tum donon men-se umr men badā kaun hai?

342. is kām ke-liye tum ko me,repās ā,nā lāzim thā.

343. agar bambe kī bar-wakt madad na pahunchti, to line kī jhompiyon kī sārī katār ki katār jal-jā,ti.

344. kal tum mujhe ap nī gādī men masjid bandar ko le-jā,oge?

345. wuh use kuchh bol,ne kī-khātir ek taraf ko le-ga,yā, par kyā bolā, so mujhe ma'lūm nahīn.

346. wuh kab-hi kab-hi me,repās ā,tā hai, is wāste main us ko khūb pahchāntā nahīn.

347. kal das yā sādhe das ghante ke wakt mujhe is bāt ki yād dilā, iyo.

348. āj fajar ko is ghode par main ne do wakt sawārī kī, is liye main phir us par sawār nahīn hū,ā chāh, tā.

349. agar wuh bār-bār ghair-hāzir na ho,tā, to main use na chhod-detā.

350. gaye baras kuchh paisā us kē mujh par nikaltā thā, par tab-hi se main adā-ker chukā hūn.

ANGLO-PERSIAN.

az shumā dū nafar kudām yakī dar sinn buzurg-tar,ast?

tū mī,bāyast ba jihatī in amr nazdī man biyā,ī.

agar ba mauka' imdādī bamba na rasīda būd, khānahāī sipāhiyān dar line ba kullī sūkhtā būd.

fardā dar kālaska,ī khud ma rā tā masjid bandar khāhī burd?

ū barā,ī guft,anī chīzī ū rā ba yak gūsha,ī burd, wa-likin na mī, dān,am, chī guft.

ū gāh-gāh,ī nazdī man mī,ā,yad, banā bar ān man bisyār āshnā,ī ba ū na dār,am.

in rā fardā dar sā,atī dah yā dah-o-nīm ba khātirī man biyāwar.

im-rūz subh dū dafa in asp rā sawār shud,am, li-hāzā na mī,khāb, am digar sawār shaw,am.

agar ū ba karrāt (az khidmatī man) ghāib na mī,shud, man (hargiz) ū rā az khidmat khārij na mī,kard, am.

pār-sāl man mablagh,ī ba ū bi,dih dāsht,am, wa-likin ān rā dar ham-ān wakt adā karda,am.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
351. If your horse had not stumbled against the heap of dirt, he would not have been hurt.	૩૫૧. જો તમારો ઘોડો કાદવ ના ઢગલા ઉપર ઠોકર નહીં ખાત, તો તે ને ચોટ લાગત નહીં.	jo tamāro ghoḍo kādav nā dhaglā upar thokar nahin khāt, to te ne choṭ lāgat nahin.
352. Did you hear the report of a gun this morning at about seven* O'clock ?	૩૫૨. આજ સવારે સાત-એક* વાગતે તમે તોપ નો સાદ સાંભળ્યો હતો ?	āj savāre sāt-ek* vāg, te tame top no sād sāmbhal'yo ha'to ?
353. Have you seen those domestic cocks fighting together.	૩૫૩. તમે પેલા મઘાઓ ને આપ-આપ માં લડતા દેઠા છે, કે નહીં ?	tame pelā marghā, o ne āp-āp mān lad'tā dithā chhe, ke nahin ?
354. Her husband is dead, and she has become a widow.	૩૫૪. આ બાઈડી નો માડી મરી-ગયો, અને તે રાંડી-રાંડ થઈ છે.	ā bā'idi no māṭi marī-gayo, ane te rānḍī-rānḍ thaī chhe.
355. He divorced his wife on account of her committing adultery. (See P. 142, Sent. 23).	૩૫૫. તેણે પોતા ની બાઈડી ને છિનાણું કર્વા ના વાંક ઉપર-થી તલાક આપી.	te, ne potā nī bā'idi ne chhināl, un kar, vā nā vānk upar-thī talāk āpī.
356. It became mouldy by reason of the damp weather.	૩૫૬. હવા લાગ્યા ને-થી ઘે આ વસ્તુ ઉપર ડુગ આવી.	havā lāgyā ne-lidhe ā vastu upar phug āvī.
357. You did not salt this fish in time, it therefore became rotten.	૩૫૭. માછલી ને મીઠું કે તાં વાર લાગ્યો, માટે તે કો ઊં-મઈ.	māchhlī ne mīṭhūn de, tān vār lāgyo, māṭe te kohī-gaī.
358. He was in the habit of coming to my house at ten o'clock.	૩૫૮. તે દસ વાગતે મારે ઘેર (or, મારાં ઘર માં) આ બા ફરેો હતો.	te das vāgte mā're gher (or, mā'rān ghar mān) āvyā kar, to ha'to.
359. Had he been at home, when the thieves came, he would have saved his property.	૩૫૯. જો વેળા ચોર આ બા, તે વેળા જો તે ઘર માં હોત, તો પોતા નો માલ બચાવત.	je velā chor āvyā, te velā jo te ghar mān ho't, to potā no māl bachāv, at.
360. He takes the greatest trouble about every thing in which	૩૬૦. જે કામ ઉપર તે સાચી પડે ચિત્ત લગાડે છે, તે કામ ઉપર ધણી મહેનત	je kām upar te sārī paṭhe chitt lagāḍe chhe, te kām upar ghanī

* In Gujarātī and Hindū-stānī, the number one, when united with another number, signifies *guess or conjecture*,

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJ.	ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
1. Seven.	૧. સાત.	1. sāt.	1. sāt.	1. haft.

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

351. agar tum, hārā ghodā kīchad agar pā, i aspī tū bar tūda, i khāk
ke dher par thokar na khātā, to na mī, khurd, āsībī ba ū na mī, rasīd.
use choṭ na lagtī.

352. tum ne āj fajar ko sāt-ek* āyā im-rūz subh takhminan*
baje top kī āwāz sunī thī? ba sā, aṭī haft sadā, i tūp rā shanīdī?

353. tum ne un murgh, on ko āpas tū ān khurūshā rā bā ham dar
men ladte dekh, ā hai, kī nahīn? hālī jang dīdā, i, yā na?

354. is aurat kā khasam mar-ga, yā, shauharī in zan murd, wa ū (hāl)
aur wuh rānd ho-ga, i hai. bīwa shud, a.

355. us kī jorū ne zinā-kārī kī, ū zani khūd rā ba illatī zinā talāk
us wāste us ne use talāk dī. dād.

356. martūb hawā ke lag, ne se basababī hawā, i martūb in chiz
us par phaphūnd ā, i. purmak bar-āward.

357. tū ne bar-wakt namak de, ne māhī rā ba mauka' namak na dād,
men der lagā, i, is liye yih machchī i, az ān sabab pūsīd, a shud.
sad-ga, i

358. wuh das baje mere ghar ko ū dā, im ba sā, aṭī dah dar khāna, i
ā, yā kartā thā. man mī, āmad.

359. jis wakt chor ā, ye, us wakt dar waktī ki duzdān rasīd, and,
agar wuh ghar men ho, tā, to ap nā agar ū dar khāna, i khūd mī, būd,
māl bachā, tā. mālī khūd rā muhāfazat mī, namūd.

360. jis kām par wuh khūb dil ba har kārī ki ū durust dil mī,
lagā, tā hai, us men badī mihnāt, en di, had, dar insirāmī ān sa'ī wa
kartā hai, aur agar dhun bāndh, e kūshishī bisyār ba jā mī, āwarad,

2. About seven.	२. सात-सेक. शुमारै सात.	2. sāt-ek. shu, mār, e sāt.	2. sāt-ek. shu, mār se sāt.	2. takhminan haft. [haft.
3. Nearly seven.	३. लगभग सात. नजदिक सात.	3. lagbhag sāt. najdik sāt.	3. karīb sāt.	3. takriban haft. karīb

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
he really takes an interest; and, if perseverance will insure success, he is the person above all others to whom you should intrust this business.	થે છે, અને તે ઉદ્યોગ થી કામ બની-આવશે એવો ભરોસો તમને હોય, તો સધળાને મેલી દેખીને આ કામ તેનાજ સ્વાધીન માં આપું યોગ્ય છે.	mehenat le chhe, aze jo udyog thi kām banī-āv, she evo bharoso tam ne ho, ya, to saghlā ne meli-de, ine ā kām te nāj svādhīn mān āp, vuṇ yogya chhe.
361. I perfectly agree with you so far as perseverance goes; but this is a complicated affair, and requires great neatness of hand and decision as well as perseverance.	૩૬૧. ઉદ્યોગ ની બાબત માં જે તમે કહેા છો, તે તમારાં મત સાથે હું બિલ-કુલ મળતો છું; પણ આ એક અવધક કામ છે, એ માં જેમ ઉદ્યોગ ની જરૂર છે, તેમ કુશળ-બુદ્ધિ તથા હિમ્મત પણ જોઈયે.	udyog nī bābat mān je tame kah, o chho, te tam, ārān mat sāthe hun bil-kull malto chhun; pan ā ek avghaḍ kām chhe, e mān jem udyog nī jarūr chhe, tem kushal-buddhī tathā himmat pan joīye.
362. Well, at any rate as you cannot do better, you had better employ him.	૩૬૨. વાર, જ્યારે તમે કોઈ રીતે એ થી વધારે સરસ કામ કરી શકતા નથી, ત્યારે તો તેનેજ આ કામ સોંપું સારું છે.	vārū, jyāre tame koī rite e thi vadhāre saras kām karī shaktā nāthī, tyāre to te nej ā kām somp, vuṇ sārūn chhe.
363. Very well, I will take your advice; but remember, should he be unsuccessful, it will entail much useless expense upon me; so consider well and do not be led away in giving your advice by any feeling of pity for his helpless state.	૩૬૩. બહુ સારું, હું તમારી સલાહ પ્રમાણે આવીશ, પણ યાદ રાખો, કે કદાચિત તે આ કામ માં પાડયો નહીં, તો ફોકટ નો ખર્ચ મારે માથે પડશે, માટે સારી પહે વિચારીને કામ કર્જો, અને તે ની ગરીબી ઉપર નજર રાખીને સલાહ આપવા માં બુલાવો આશી નહીં.	ghanuṇ sārūn, hun tam, ārī salāh pramāṇe chālīsh, pan yād rākho, ke kadāchit te ā kām mān pār paḍyo nahīn, to phokaṭ no kharch mā, re māthe paḍ, she, māṭe sārī paṭhe vichār, ine kām karjo, aze te nī garībī upar najar rākhi, ne salāh āp, vā mān bhuḷāvo khāsho nahīn.
364. You may certainly rely upon my advice, but even should he fail (of which I have no fear), I will be answerable for the conse-	૩૬૪. તમે ખચિત માં રી સલાહ ઉપર ભરોસો રાખો, એ વાત ની ચિન્તા નથી, એમ કર્તાં જે તે થી આ કામ નહીં બની-આવશે, તો તે ને જોખમ મા	tame khachit mā, rī salāh upar bharoso rākho, e vāt nī chintā nāthī, em kartān jo te thi ā kām nahīn banī-āv, she, to te nō jekham

ANGLO-HINDI.

rah,ne se kām-yāb hone ki tum ko ummed hai, to sab ko chhodkar lāsīm hai ki yih kām usī ke sipurd kar,ō.

361. main dhun kī bābat men biḷ-kull tum,hārī rā,ē ke shāmil hūn, par yih ek pech-dār kām hai, jis men jaisī dhun chāhiye, waisī-hī chābuk-dast,ī aur istiklāl bhī dar-kār hai.

362. bhalā, jab kisī sūrat se tum is se bih-tar nahīn kar sakṭe, to usī ko yih kām sompnā achchhā hai.

363. bahut khūb, main tum,hārī salāh letā hūn, par yād rakho, agar wuh is kām men uḥda-bar-ā na ho sakā, to bahut-sā nikammā kharch mere sir par padegā, is liye khūb soch bichār kar,ō, aur salāh dene men us kī lā-chārī par tum ap nī rahm-dilī ke sabab dhokhā mat khā,īyo.

364. tum albatṭa merī bāt par bharonā rakho, agar-chi mujhe kuchh andesha to nahīn, par agar wuh is kām men kāsir niklā, to us kī zimma mere sir par hai, aur jo kuchh tum,hārā nuksān

ANGLO-PERSIAN.

wa agar istimrār wa istiklāl mājibī kām-yābīst, ū az digar,ān lā,ik-tar, ast ki tū in kār rā ba ū wā-guzār,ī.

dar bābat,ī istimrār wa muwā, zabat ki mīgū,ī, rā,ī man ba kull,ī bā rā,ī tū muttafiq,ast, wa-likin chūn in amr,ist pīch-dar-pīch, wa chunān-chi mudāwamat wa muwāza, bat dar ān dar-kār,ast, mū-shigāfī wa tashkhīs ham mī,bāyad.

khūb, chūn ba hīch waj,h bih-tar az in na mī,bīn,ī, munāsib ān,ast, ki in kār rā ba dast,ī ū wā-guzār,ī.

bisyrār khūb, man muwāfiqī salāh-did,ī tū ma'mūl khāh,am dāsht, wa-likin dar nazar,at bāsh,ad, ki agar ū az uḥda,ī in amr bar na yā, yad, kharj,ī bī-jā bar gardan,ī man khāh,ad mānd, pas fikr,ī ma'kul,ī kun,wa ba sabab,ī tarāḥḥum,ī ki ba hā,ī tabāh,ī ū dār,ī, dar salāh dād,an,ī man farīft,a mashau, wa ghāfil ma,bāsh.

yāqīn,an bar kaul,ī man i'timād kun, wa bā ān ki man chūn,īn gumān,ī na dār,am, agar ū az uḥda bar na yāmad, zamānat,ī ān chī tū ziyān kun,ī, bar man,ast.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

quences, and make up to you for any pecuniary loss you may sustain.

રા ઉપર છે, અને ને કાંઈ તમ ને પૈસા નું નુકસાન થશે, તે હું ભરી-આપીશ.

mā,rā-upar chhe, ane je kārī tam ne paisā nup nuksān thashe, te hup bharī-āp,ish.

365. I am very sorry for the scrape he has got into, it will be such a blow to his father; besides materially injuring his interests with the Hon. the Governor.

૩૬૫. હું ધણો એ કશું છું, કે તે એવી આપણ માં પડ્યો, એ વાત થી એ ના આપ ને મોટો ધાકો લાગે છે; તે ઉપરાંત, નામ-દાર ગવર્નર સાહેબ સાથે તે ને ને વગ છે તે માં પણ મોટી અડચણ પડશે.

hun ghano khed kar, un chhun, ke te evi āpdā mān pad,yo, e vāt thī e nā bāp ne moṭo dhokko lāg,she; te uprānt,nām-dār Governor sāheb sāthe te ne je vag chhe te mān pan moṭī aḍchan pad,she.

366. It is a pity you did not know of his intention before he took such a serious step, as I have no doubt your good advice would have had great effect upon him.

૩૬૬. અફસોસ છે! કે એ છે એવો. જો ખમ-ભરેલો માર્ગ પકડ્યો તે ની-આગમ જ તમ ને એની ધાણી ની ખબર પડી નહીં; નહીં-તો સંદેહ નથી કે તમારી સારી સલાહ એ નાં મન માં સારી પડે ઉતરી હોત.

afsos chhe! ke ene evo jokham-bhar,elo mārg pakad,yo te nī-āgmaj tam ne e nī dhārnā nī khabar padī nahīn; nahīn-to sandeh na,thī ke tam,āri sārī salāh e nān man mān sārī paṭhe utrī ho,t.

367. Well, it cannot be helped, and all that is left for me now to do on his account, is to explain away as much as possible his misconduct by giving the Hon. the Governor some insight into the harassing situation in which he was placed.

૩૬૭ વાર, ને થવા નું હવું તે થયું; હવે મ ને એ ને-વિષે એટલું જ કામ કર્યા નું રહ્યું, કે નામ-દાર ગવર્નર સાહેબ પાસે જઈને જ્યાં-સુધી બ ની-આવે ત્યાં-સુધી એ ની મોટી આલ નો ખુલાસો કરી ને ને આપણ માં એ કસી ગયો હોતો તે વાત ગવર્નર સાહેબ નાં મન માં ઉતારી.

vārū, je tha,vā nup ha,tun te tha,yun; have ma ne e ne-vishe eṭlun,j kām kar,vā nup rah, yun, ke nām-dār Governor sāheb pāse ja,ne jyān-sudhī banī-āve tyān-audhī e nī māṭhī chāl no khulāso kar,ne je āpdā mān e phasī-gayo haṭo te vāt Governor sāheb nān man mān utār,up.

368. Well, they say a friend in need is a friend indeed; and I trust you will be such to him in this difficulty.

૩૬૮. વાર, કહેવત છે, કે મિત્ર તે ને જાણીએ ને આ પછ ની વેળા કામ આવે, મારે મ ને આશા છે, કે તમે પણ આ સમ કાંઈ

vārū, kah,evat chhe, ke mitr te ne jāniye je āpdā nī velā kām āv,e; māṭe ma ne āshā chhe, ke tame pan ā

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

hogā, so main bhar-dūṅgā.

365. main nihāyat dil-gir hūn, ki wuh is kash-ma-kash men giriftār hū, is se us ke bāp ko badā sadma pahunchegā; siwā is ke, nām-dār Governor sāhib kā wasila jo wuh rakhtā hai so us men bhi badā khalal padegā.

man bisyār dil-gīram, ki ū dar chunin saḡhtī giriftār shud, wa az in sadma, i azīm ba padarī ū khāhād rasīd; alāwa, khalalī kullī dar rābita, i ki ū bā janābī Governor sāhib dārād, khāhād rasīd. (See P. 367, Note*).

366. afsos hai! ki aise khatar-nāk kām men kadam rakhne ke-āge tum us ke irāde se wākif na the; nahīn-to yakīn hai, ki tumhārī nek salāh us ke dil par khūb asar kar, tī.

afsūs! ki pīsh az ān ki ū kadam dar chunin amrī khātīr guzāsh, tū az irāda, i ū muttala' na būdī; zīrā-ki yakīn, i manast, ki salāh-did, i tū bar dil, i ū khūb asar mī, kard.

367. bhalā, jo hū, ā so hū, ā; ab us ke-liye itnā hī kām kar, nā bākī rah, ā hai, ki Governor sāhib bahādur ke-pās jā, kar jahān-lag ho-sak, e us ki bad chāl kā ūzr dar-miyān lā, kar us ki shikast, a-hālī aur kharābī se nām-dār Governor sāhib ko āgāh kar, ūp.

khūb, hāl, ā chāra, i nīst; illā kārī ki man ba jihat, i ū kunām ham-inast, ki nazdī janābī Governor sāhib raft, a tā maqdūr ūzrī bad-raftārī, yi ū dar-miyān āward, a az lā-chārī wa parīshān-hālī, yi ū Governor sāhib bahādur rā āgāh kunām.

368. bhalā, yih kahāwat hai, ki dost us ko kah, nā jo musibat men kām ā, we; is liye main ummed rakhtā hūn, ki tum bhi is saḡhtī men use kām ā, oge.

khūb, gū, yand, dūst ān, ast ki dar waḡtī musibat ba kār ā, yad; banā bar ān umīd-wāram, ki tū nīz dar in saḡhtī ham-chunān ba kārī ū biyā, i.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
[would be forfeited.	એ ની-સાથે તેમજ કર્યો.	sankat mān e nī-sāthe temaj kar,sho.
369. Under these circumstances, his claim	૩૬૯. જો એમ હશે, તે	jo em hashe, to te
370. If I had not assisted him, he would have been drowned.	તે નો દાવો રદ થશે.	no dāvo rad thashe.
371. In that case by what weapons could we be defended ?	૩૭૦. જો હું તે ને સાથ ન થયો હોત, તો તે ડુબી-જાત.	jo hun te ne sāhya na thayo hot, to te dūbī-jāt.
372. Happy is the man who fears God and looks up to Him as his father and his friend.	૩૭૧. જો એવી ગતિ હશે, તો આપણે ક્યાં હથ-યાર કરી પોતા નો બચાવ કરી શકશું ?	jo evī gati hashe, to āp,ne kayān hath-yārē karī potā no bachāv karī shak,shu.
373. Somehow or other the dog got loose.	૩૭૨. ધન છે તે પુરુષ ને, જે પરમેશ્વર થી બિહે, અને તે ને પોતા નો બાપ તથા મિત્ર કરી જાણી (સદા) તે ની-તરફ જોતો રહે.	dhan chhe te purush ne, je parm-eshvar thi bihē, ane te ne potā no bāp tathā mitr karī jānī, (sadā) te nī-taraf jo, to rahe.
374. You must have it about you somewhere or other.	૩૭૩. કોઈ-પણ રીતે તે કુનો છુટી-ગયો.	ko,ī-pan rīte te kuno chhutī-gayo.
375. I can't find it anywhere. [there.	૩૭૪. ક્યાં-પણ તે વસ્તુ તમારીજ પાસે હશે.	kyān-pan te vastu tamārīj pāsē hashe.
376. He is always running about here and	૩૭૫. તે વસ્તુ મ ને કેથે મળતી નથી.	te vastu ma ne kethe maltī nathī.
377. Such as it was, it proved of service.	૩૭૬. તે નિત્ય જ્યાં-ત્યાં દોડતો ફરે છે.	te nitya jyān-tyān dod, to pharē chhe.
378. If I do not wind up my watch at night, it will stop before the morning.	૩૭૭. તે વસ્તુ ગમે તેવી હતી, પણ કામે લાગી.	te vastu gamē tevī hatī, pan kāmē lāgī.
[drowned.	૩૭૮. જો હું રાતે ચારાં ઘડિયાલ ને કુંચી આપતો નથી, તો તે સવાર પડ્યા ની-આગમજ બંધ થાય છે.	jo hun rāte chārān ghadiyāl ne kunchī āp, to nathī, to te savār padyā nī-āgmaj bandh thā,ya chhe.
379. The boy tumbled into the water, luckily for him there was a plank floating to which he clung and saved himself, or else he would have been	૩૭૯. પેલો છોક્રો પાણી માં પડ્યો, પણ તે નું બાચ સાચું કે એક પાટિયું પાણી પર વહેતું હતું, તે ને જમી ને પોતા નો પ્રાણ બચાવ્યો, નહીં-તો ડુબી-જાત.	pelo chhokro pānī mān pad,yo, pan te nun bhāgya sārūn ka ek pātiyūn, pānī par vah, etūn hatūn, te ne valgi, ne potā no prān bachāv, yo, nahin-to dūbī-jāt.

ANGLO-HIND

ANGLO-PERSIAN

369. is hālat men us kā da'wa
radd hogā.

dar in sūrat idd'ā'i n radd
khāhad shud

370. agar main use madad na
detā, to wuh dūb-jā,tā.

agar man ū rā imdādī na kard,a
būd,am, ū ghark mīshud.

371. agar yih sūrat ho, to ham
kis hath-yār se ap ne-ta,īn bachā
sakenge.

agar chunīn bāshad, ba chi āla
hifāzati khud rā khāhīm kard?

372. nek-bakht wuh shakhs hai,
jo khudā se dare, aur use ap nā
bāp aur rafīk jānkar (sadā) us kī-
taraf dekhtā rahe.

nik-bakht ān kasast, ki az khudā
bītarsad, wa ū rā mānandī padar
wa dūstī khud bīdān,ad, wa
(hamīsha) ba sūi ū nigarān bāsh,
ad.

373. kisī-na-kisī sūrat se wuh
kuttā chhut-gayā.

ba har taurī ki būd, sag rahā
shud.

374. chāhiye kī wuh chīz kahīn-
na-kahīn tumhāre hī pās ho,we.

ān chīz jāi ki bāshad, nazdī tū
bāyad bāshad.

375. wuh chīz mujhe kahīn nahīn
milti.

ān chīz ba hīch jā yāft na mī,
shawad.

376. wuh hameshā jidhar-tidhar
daudtā phirtā hai.

ū hamīsha in jā wa ān jā mīdaw,
ad.

377. wuh kaisā bhī thā, par kām
men āyā.

ān chīz ba har taurī ki būd, ba
kārī man khud.

378. agar rāt ko main ap ne
ghadiyāl kī chābī nahīn phirātā
hūn, to fajar hone ke-āge wuh band
ho-jā tā hai.

agar man dar waktī shab sā.ātī
khud rā kilīd na diham (or, kūk na
kunam), pīsh az tulūi subh band
mīshawad.

379. wuh lakkā pānī men gir-
padā, par us ke bade nasīb kī ek
takhtā pānī par tirtā thā, use
lipat-gayā, aur ap nī jān bachāi,
nahīn-to dūb-gayā hotā.

ān tīf dar āb uftād, khūb shud
barāi ū ki takhtāī bar āb rawān
dīd, wa badān chang zadā, jānī
khud rā az miyān burd, wa-illā
ghark mīshud.

VII. MISCELLANEOUS PHRASES.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
380. He wants to make a great deal of money in a short time, and with as little trouble as possible.	૩૮૦. તે એવી ધડા ૨ા એ છે, કે થોડા દિવસ માં, અને બને ત્યાં-સુધી થોડી મહેનત થી, ઘણા પૈસા મેળવે.	te evī ichchhā rākhē chhe, ke thodā divas mān, ane bane tyāp-sudhī thodī mehenat thī, ghanā paisā mēlv.e.
381. He is quite at a loss how to act, being newly arrived, and un-acquainted with the manners of the people.	૩૮૧. તે ધણા ધબરાય છે કે કામ શી રીતે ચલાવે, કાં-જે નવો આવેલા છે, અને થોડા ની રીત-ભાવ (તથા ચાલ-ચલણ) થી અ-ભણે છે.	te ghanō ghabhrāya chhe ke kām shī rītē chalāv.e, kān-je navo āv, elo chhe, ane lokō nī rīt-bhāt (tathā chāl-chalan) thī a-jānō chhe.
382. We must determine upon something or other.	૩૮૨. આપણુ ને કાંઈ-પણ કરાવું જોઈયે.	āpan ne kāñi-pan tharāv,vun joīye.
383. Take both his advice and his assistance as he offered them.	૩૮૩. જ્યારે તે તમ ને મલાહ તથા મદદ આપ્યા હરૂં છે, ત્યારે બેઉ કબુલ કરો.	gyāre te tam ne salāh tathā madad āp,vā ichchh.e chhe, tyāre beu kabul karō.
384. Mend your manners in time, my friend! or you are a ruined man, and you shall have no mercy.	૩૮૪. અરે મારા મિત્ર! હવે તમે તમારી ચાલ સુધારો, નહીં-તો આપણ માં પડશો, અને કોઈ તમારી ઉપર કાંઈ દયા કર્યે નહીં.	are mā,rā mitr! have tame tamārī chāl su, dhārō, nahīn-to āpdā mān padsho, ane koī tamārī-upar kāñī dayā karshe nahīn.
385. At what hour does the tide serve to go up the river* today?	૩૮૫. આજ દરો* માં જવાને કઈ વેળા બતી સુતર પડશે?	āj daryā* mān jā,vā ne kaī velā bhar,tī sutar padshē?
386. It is a pity that he did not come sooner, as the murder might have then been prevented.	૩૮૬. આ:હા તે વહેણા આવ્યો નહીં; જો આવ્યો હોત, તો ખુન થવા દેત નહીં.	ā,hā! te vehelo āvyo nahīn; jo āvyo hot, to khun tha,vā det nahīn.
387. The house tumbled down and buried the inhabitants in its ruins.	૩૮૭. પેલું ઘર પડી-ગયું, અને વસ્તારા લોક તે માં દબાઈ ગયા.	pelun ghar padī-ga, yun, ane vas-nārā lok te mān dabāī muā.
388. I am so lazy that I am sure I shall never be able to learn Hindū-	૩૮૮. હું એવા આળસુ છું, કે હિન્દુ-સ્તાની ભાષા શી રીતે પરીક્ષા આપ્યા	hun evo ālan chhun, ke Hīndū-stānī bhāshā sārī paṭhe parīkshā āp,

* By darya is meant a sea or an ocean as well as a river.

ANGLO-HINDI.

380. wuh chāhtā hai, ki thodī muddat men, aur jahān-lag ho-sak, e, thodī miḥnat se, bahut-sā paisā jam' kar, e.

381. wuh tāza-wārid hai, aur log, on kī rasm-o-rāh se wākif nahīn, is liye kām karne men bil-kull hairān hai.

382. ham ko kuchh-na-kuchh muḥarrar kiyā chāhiye.

[detā hai.

383. jab-ki wuh tum ko salāh diyā chāhtā hai aur madad bhī, to do, non ḡabūl kar, o. (or) us kī salāh aur madad donon lo, jab-ki wuh

384. ai dost! ab tum ap nī chāl sudhā, o, nahīn-to khārāb ho-jā, oge, aur koī tum par kuchh raḥm na kar, egā.

385. daryā* par jā, ne ko āj kis waḳt bhartī muwāfiḳ pad, egī?

386. afsos hai! ki wuh jaldī nahīn ā, yā; agar ā, tā, to khūn na ho, ne pā, tā.

387. wuh ghar gir-paḍā, aur rah, ne-wāle dabkar mar-gaye.

388. main aisā sust hūn, ki mujh ko yaqīn hotā hai, ki Hindū-stānī zabān jo ki imtihan men pasand

ANGLO-PERSIAN.

ū mī^{khā}hād, ki ba andak zamānī, hatt-al-imkān ba mashakkātī kalīl, pūlī bisyārī jam' kun, ad.

ū bil-marra hairānast, ki kār rā chī-gūna ijrā kun, ad, ba illatī ān ki tāza-wāridast, wa az rasm wa āīnī mardumī in wilāyat wākif na mībāsh, ad.

ākhir mā bāyad ki yakī az in dū chīz rā muḥarrar kun, im.

chūn ū mī^{khā}hād, ki ham salāh ba tū diḥad wa ham imdād, pas har dū rā ḡabūl kun.

ai dūst! raftārī khud rā ba mauḳa' islāh kun, wa-illā zāī' mī, shawī, wa hīch 'kas bar tū tarāḥhumī na khāhād kard.

im-rūz ba jihatī raftan ba daryā* kudām waḳt munāsib-tarast?

haif! ki ū zūd-tar na rasīd; zirā-ki agar rasīda būd, na mīguzāsht khūn bishaw, ad.

*

ān khāna khārāb shud, wa ahlī khāna dar khārābīyi ān halāk shud, and.

man chunān tambal hast, an, ki yaqīnī man hast, ki zabānī, Hindū-stānī rā ba ān khūbī ki dar

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
stānī well enough to pass.	જોગ કદિ શિક્ષનાર નહીં, એ મા કાંઈ સંદેહ નથી.	vā jog kadi shikh-nār nahīn, e mān kāñi sandeh na,thī.
389. If you had minded my advice in the first instance, you would not have fallen into these difficulties.	૩૮૯. જો તમે પ્રથમજ મારી સલાહ માની હોત, તો આ સંકટ માં નહીં પડ્યા હોત.	jo tame prathamaj mā,ri salāh mānī hot, to ā sankat mān nahīn padyā hot.
390. He sometimes does right, and sometimes wrong.	૩૯૦. તે કોઈ વેળા સારું અને કોઈ વેળા નસું કામ કરે છે.	te koī velā sārūn ane koī velā narsun kām karē chhe.
391. He is full of sense and understanding.	૩૯૧. તે જ્ઞાન તથા બુદ્ધીથી ભર-પૂર છે.	te gnān tathā buddhī thī bhar-pur chhe.
392. Do you pay the money, I will give you the difference.	૩૯૨. એ નાણું તમે આપો, કસર જે હશે, તે હું તમને આપીશ (or, આલીશ).	e nānun tame āpo, kasar je hashe, te hun tam ne āpīsh (or, ālish).
393. Had I not been very swift, I should have been run through and through by the horns of a bull.	૩૯૩. જો મેં ધણી ઉતાવળ ન કરી હોત, તો આ નાન શિંગડાં મારાં શરીરમાં આર-પાર થઈ-જાત.	jo men ghanī utāval na karī hot, to ākhlā nān shingdān mārān sharīr mān ār-pār thaī-jāt.
394. If my horse had kicked instead of rearing*, he would have done a great deal of injury.	૩૯૪. જો મારો ઘોડો પાછળ પગ ઉપર ઉભો રહ્યા* ને-બદલે લાત મારત, તો ધણી ખરાબી કરત.	jo mā,ro ghodo pā, chhlā pag upar ubho rahyā* ne-badle lāt mārāt, to ghanī kharāb, ī karāt.
395. This man is convicted of smothering his mother.	૩૯૫. આ શખ્સ ઉપર એ વાંક સાબિત થયો, કે તેણે પોતાની માનો સ્વાસબંધ કરી તેને મારી-નાખી.†	ā shakhs upar evo vānk sābit thayo, ke tene potā nī mā no shvās bandh karī te ne mārī-nākhī†.
396. How long is it since you left college?	૩૯૬. પાઠ-શાળા મુક્યાને તમને કેટલા દિવસ થયા?	pāth-shālā mukyā ne tam ne keṭlā divas thayā?
397. About one year and a half.	૩૯૭. આસરે દોહોડ વર્ષ થયું.	āsre dohod varsh tha, yun.

* In Gujarati, *jhal mar-vi* is another phrase denoting *to rear, to leap*.

† In Gujarati and Hindu-stani, a compound verb denotes a *finished action*. Hence, the

ANGLO-HINDI.

hone ke kâbil ho, kab-hi na si'h,

389. agar tum ne pahle-hi se re, ri salâh li hoti, to is musibat mein na padte.

390. wuh kab-hi nekî par hai, aur kab-hi badî par.

391. wuh akl aur fahm se bharâ hûâ hai.

392. tum yih paisâ adâ karô, jo kuchh kasar hogi, so main tum ko dūngâ.

393. agar main bahut utâwal na kartâ, to bail ke sîng mere badan ke wâr-pâr ho-jâte.

394. agar merâ ghodâ sikh-pâ hone ke-badle lât mâr-tâ, to badî kharâbî kartâ.

* 395. us par yih taksîr sâbit hûi, ki us ne ap nî mî kâ dam band kar, ke use mâr-dâlâ.

396. kab-se tum ne madrasa chhodâ?

397. karîb deqh baras ke hûâ.

ANGLO-PERSIAN.

imtihân pasand shawam, hargi-tahsil na khâham kard.

dafai auwal agar tû salâh-didi ma râ dar dili khud jâi dâda bûdi, dar chunin su'ûbat giriftâr na mi, shudi.

û ba'zî aukât bar manhajî sawâbast, wa gâhî bar khatâ wa ghalat-kârî.

u dar fahm wa idrâk kâmil mi, bâshad.

tû in pûl râ bi-dih, ân chi tafâwuti an bâshad, man ba tû khâham dâd.

agar man ôrsyâr chusti wa châlâkî na karda bûdam, shâkhî hâ, gâw az badanî man dar mi guzasht.

agar aspî man ba iwazî charâgh-pâ shudan lagad zadâ bûd, âsib, âzimî mîrasânid.

taksîrî khafa kardanî mâdar bar sâbit chud

chand gâh hast ki az madrasa bar-âmadi?

karib vak sâl-o-nim.

mar-un and *mar-na* respectively signify to beat as well as to kill or shoot; whereas, *marî-nakh-un* and *mar-dâl-na* unequivocally mean to kill outright.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
398. How long did you remain there ?	૩૯૮. કેટલા દહાડાં તમે ત્યાં રહ્યા ?	ketlā dahādā tame tyān rahyā ?
399. One year.	૩૯૯. એક વર્ષ.	ek varsh.
400. When you were in college, how many students were there ?	૪૦૦. જ્યારે તમે પાઠ-શાળામાં હતા, ત્યારે કેટલા વિદ્યાર્થી ત્યાં હતા ?	gyāre tame pāth-shālā mān hatā, tyāre ketlā vidyārthī tyān hatā ?
401. I think about forty or fifty.	૪૦૧. આસરે ચાલીસ અથવા પચાસ હતા.	āsre chālis athvā pachās hatā.
402. What different branches of study had you, and which did you most approve of ?	૪૦૨. કઈ વિદ્યા તમે શિખ્યા, અને કઈ વિદ્યા તમને વધારે પસંદ પડી ?	kaī vidyā tame shikh, yā, ane kaī vidyā tam ne vadhāre pasand paḍī ?
403. Were the teachers who were in college, satisfied with your two years' study ?	૪૦૩. શિક્ષક જે વિદ્યા-લયમાં હતા, તેઓ તમારા બે વરસના વિદ્યા-ભ્યાસ ઉપર રાજી હતા ?	shikshak jevidyā-laya mān hatā, teo tamārā be varas nā vidyā-bhyās upar rāji hatā ?
404. When did you leave Europe, in what month, and in what ship did you come ?	૪૦૪. યુરપ ખંડ ક્યારે છોડ્યો, કયા મહિનામાં, અને કયા વાહણમાં તમે આવી ?	Europe khand kyāre chhod, yo, kayā mahinā mān, ane kayān vāhān mān tame āv, yā ?
405. Was your voyage good, and how many days did it occupy ?	૪૦૫. તમારી દર્યાઈ સફર સુખ-દાયક હતી, અને કેટલા દિવસ લાગ્યા ?	tamāri daryā, i safar sukh-dāyak hatī, ane ketlā divas lāg, yā ?
406. When you arrived at the Cape, how was the weather ?	૪૦૬. જ્યારે તમે કેપમાં પહોંચ્યા, ત્યારે હવા કેવી હતી ?	gyāre tame Cape mān pahonch, yā, tyāre havā kevi hatī ?
407. How long have you remained in Bombay ?	૪૦૭. મુંબઈમાં કેટલા દિવસ બગી રહ્યા ?	Mumba, i mān ketlā divas lagī rahyā ?
408. Does the climate of this country agree with you ?	૪૦૮. આ દેશની આબોહવા તમને માફક આવે છે (or, સહે છે) ?	ā desh nī āb-o-havā tam ne māfak āve chhe (or, sad, e chhe) ?
409. When you go up the country, what kind of employment will you prefer, the judicial or revenue line.	૪૦૯. જ્યારે તમે મુંબઈમાંથી બાહરના દેશમાં જશો, ત્યારે કયું કામ પસંદ કરશો, અદાલતનું કે મહેસૂલખાતાનું ?	gyāre tame Mumba, i mān-thī bāhar nā desh mān ja, sho, tyāre kayun kām pasand kar, sho, adālat nūn ke mehsūl khātān nūn.
410. Before I came away from England, the	૪૧૦. ઈંગલંડથી હું નીકળ્યો તે ની-અગમ્ય	England thī hun nikalyo te nī-āgumyā

ANGLO-HINDI.

398. kitne din tum wahān rahē ?
399. ek baras tak.
400. jab tum madrase men the, tab kitne tālib-ul-ilm wahān the ?
401. karīb chālīs yā pachās ke.
402. kaun-sā ilm tum ne tahsīl kiyā, aur kaun-se ilm ko ziyāda pasand kiyā ?
403. mudarris jo madrase men the, tumhārī do baras kī miḥnat par rāzī the ?
404. Farang-astān ko kab chhodā, kis mahīne men, aur kis jahāz men tum āye ? (See P. 202, Note †).
405. tumhārā daryāī safar ach, chhā thā, aur āne men kitne din lage ?
406. jab tum Cape men pahunchē, hawā kaisī thī ?
407. Mumbāī men kaī din rahē ?
408. is mulk kī āb-o-hawā tum ko muwāfiq āti hai ?
409. jab tum Mumbāī se bāhar jāoge, to kaun-sā kām pasand karoge, adālat kā yā mahsūl kā ?
410. England se nikalne ke āge hūd-shāh ne sir par tāi rakhā thā ;

ANGLO-PERSIAN.

- tā chand muddat dar ān jā-māndī ?
yak sāl.
dar waqtī ki tū dar madrasa būdī, chand nafar tālib-ul-ilm dar ān jā būd, and ?
mazinna chihl nafar yā panjāh būd, and.
az ulūmī mutadāwala kudām rā dar ān jā āmūkhtī, wa kudām yak az ān tu rā pasandīda-tar āmad ?
mu'allimānī ki dar madrasa būd, and, bar tahsīlī dū sāl az tū rāzī būd, and ?
az Farang-astān kai bar-āmadī, dar chi māh, wa dar kudām jahāz dar in jā āmadī ?
āyā safarī daryāī tū khush guzasht, wa chand rūz tūl kashīd ?
dar waqtī ki ba Cape wārid shudī, hawā chi-gūna būd ?
tā chand gāh dar Mumbāī māndī ?
āb-o-hawāī in wilāyat bā mizājī, tū sāz-gār, ast ?
har-gāh az Mumbāī bīrūn mī, rawī, chi shughl rā bih-tar mīdānī, shughlī adālat yā mahsūl,
kabl az ān ki man az England bar-āmadam shāh tāi bar sar

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

King was crowned; I did not see the coronation, but saw the representation of it at both theatres.

એ; માથાં ઉપર તાજ મેલ્યું હતું; તે નો તમાશો મારા દિશા માં આબો નહીં, પણ અધે તમાશા નાં ઘર માં મે તે નો મુલાંગ જોયો.

rājā, o māthān upar tāj melyn haṭun; te no tamāsho mā,rā dīthā mān āvyo nahīn, pan bandhe tamāshā nān ghar mān men te no suvāng joyo.

411. The people of this country are generally litigious and at enmity with each other, and by making false charges harass one another.

૪૧૧. આ દેશ ના લોક ધણ-કરીને કજીયા-ખોર છે, અને ખોટા દાવા ઉઠાવીને અગ્ન ને-લીધે એક બીજા ને દુઃખ દે છે.

ā desh nā lok ghanun-kar,īne kajiyā-khorchhe, ane khotā dāvā ūthāv, īne anṭas ne-liḍhe ek bijā ne dukh de chhe.

412. In your country are earthquakes common?

૪૧૨. તમારા દેશ માં ધર તી-કંપ ઘણો થાય છે ?

tamārā desh mān dhartī-kamp ghano thā, ya chhe?

413. Has the Government any demand upon him?

૪૧૩. તે ના-ઉપર સર-કાર નો કાંઈ દાવો છે ?

te nā-upar sar-kār no kāñī dāvo chhe?

414. If you solve the question, you are more learned than I thought you were.

૪૧૪. જો તમે આ વાત નો ભેદ ખોલી આપો, તો હું તમ ને અગાઉ કરતાં વધારે ડાહ્યો જાણીશ.

jo tame ā vāt no bhed kholī-āpo, to hun tam ne agāu kartān vadhāre ḍahyo jāñish.

415. Yes sir, if you mean me to go there, I must express the whole of my opinion.

૪૧૫. હા જી, જો તમે મ ને ત્યાં મોકલવા ઇચ્છો છો, (તો જાણશ), પાન મા ને મારું સઘળું માત ત્યાં કહેવું પડશે.

ha jī, jo tame ma ne tyān mokalvā ichchho, (to jāñish), pan ma ne mārūn saghlūn mat tyān kahēvūn padśhe.

416. Do you suppose me capable of such a mean action as that?

૪૧૬. શું તમે મ ને એવું નકાર કામ કર્યા જોગ ધારો છો ? (or) શું તમે ધારો છો, કે હું એવો માણસ છું, કે એવું મારું કામ કરું ?

shun tame ma ne evun nāthārūn kām karvā jog dhār, o chho? (or) shun tame dhār, o chho, ke hun evo mānas chhun, ke evun māthūn kām karūn.

417. Nothing sooner puts me in a rage than

૪૧૭. ધણ-કરીને મ ને કોઈ વાતે રીસ આવી નથી,

ghanun-kar,īna ma ne koī vāt, o ris āv, tī nā, thī,

* In Arabic, the word *sahib* signifies a friend or a companion. In Persian, Hindi-

ANGLO-HINDI.

main ne wuh tamāshā dekhā nahīn, par donon tamāshā-khānon men us kā suwāng mere dekh,ne men āyā. (See P. 22, Note*).

411. is mulk ke aksar log tantē-bāz hai, aur adāwat se jhūṭhe da'we uṭhā, kar ek dūsre ko aziyat dete hai.

412. tum, hāre mulk men zalzala aksar hotā hai ?

413. sar-kār kā kuchh da'wā us par hai ?

414. agar tum yih ṭkda kholo, to main tum ko āge se ziyāda aḳl-mand jānūngā.

415. hān sāhib,* agar tum mujh ko wahān bhejā chah,te ho, (to jā, ūngā), lekin apnī rā,e ke muwāfiq zarur bol,ūngā.

416. kyā tum mujh ko aise fi'li bad ke kābil samajh,te ho ? (or) kyā tum samajh,te ho, ki main aisā shakhs hūn, ki waisā burā kām kar,ūn ?

417. shokhī aur sar-kashī kī bāt se main jald ghusse hotā hūn.

ANGLO-PERSIAN.

guzāshta būd ; agar-chi tamāshāi ān jashn rā na kard,am, wa-likin taqlīdi ān rā dar har dū tamāshā-khāna,hāi ān jā dīda,am.

mardum,i in wilāyat ba nizā' dūst-and, wa ba sabab,i adāwat wa bughz ki bā yak digar dār, and, buhtan,hā bar yak digar mī,band, and, wa āzār mī,rasān, and.

āyā dar wilāyat,i shumā zalzala bisyār wāki' mī,shaw,ad ?

āya sar-kār az u mutālabat,i dār,ad ?

agar halli in ṭkda kun,i, man tu rā 'aḳil-tar az sābik bi,dān,am.

bali sāhib,* agar mī,khāh,id ān jā raw,am,bayad ki jamī,i mā-fi,z-zamīr, i khud rā izhār kun,am.

āyā tū tasawwur mī,kun,i, ki man chunīn kas hast,am, ki ān chunān fi'li rakīk az man sādīr shaw,ad ?

man az hich ḥarakat,i zūd khāshm-nāk na mī,shaw,am illā az sukhan,

atani, it is also used to denote a *lord* or a *master*.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

insolent language.

પણ જારે કોઈ અ-મર્યાદા થી બોલે છે, તારે તરત મ ને રીસ ચઢે છે.

pan jāre koī a-maryādā thī bolē chhe, tāre tarat ma ne rīs chadhē chhe.

418. It is extremely surprising that men will act in such a manner, but it cannot be helped.

૪૧૮. આ બહુ આશ્ચર્ય-કારક છે, કે માણસ એવું કામ કરે, પણ તે નો કાંઈ ઉપાય નથી.

ā bahu āshcharya-kārak chhe, ke mānas evuṇ kām karē, pan te no kāṇī upāya nathī.

419. Could they have done that without its being noticed ?

૪૧૯. શું તેઓએ આ કામ કોઈ ન જાણે તેમ કર્યું હશે ?

shuṇ te, o ā kām koī na jāṇē tem kar, yuṇ ha, she ?

420. I took no notice of the shameful conduct.

૪૨૦. હું આ માઠી ચાલ વિષે મારાં મન માં કાંઈ લાંબો નહીં.

huṇ ā māthī chāl vishe mārāṇ man māṇ kāṇī lāvyo nahīn.

421. If such actions are permitted, what will be the end of it ?

૪૨૧. જો એવાં કામ થવા દેઈશું, તો એ નું પરિણામ શું થશે ?

jo evāṇ kām tha, vā deishuṇ, to e nuṇ parinām shuṇ tha, she ?

422. For whom are you in mourning ?

૪૨૨. તમ ને કો નો શોક છે ?

tam ne ko no* shok chhe ?

423. I told him to see the cow milked in his own presence.

૪૨૩. મેં તેને કહ્યું હતું, કે પોતા ની આંખે ગાય ને દોહતાં જોય.

men te ne kah, yuṇ ha, tuṇ, ke potā nī āṅkhē, gāya ne dohtāṇ jōya.

424. They thought that I was expressing contempt for their king.

૪૨૪. તેઓ સમજ્યા કે હું તેઓ ના રાજા નો તિરસકાર કરું છું.

te, o samajyā, ke. huṇ te, o nā rājā no tiraskār kar, yuṇ chhuṇ.

425. When you are on boardship, are you ever troubled with sea sickness ?

૪૨૫. જ્યારે તમે વાહણમાં બેસો છો, ત્યારે કદિ તમ ને ભોળ આવે છે ?

gyāre tame vāhāṇ māṇ be, o chho, tyāre kadi tam ne bhol āvē chhe ?

426. I do not know the sum exactly, but by guess it is about twenty Rupees. (See P. 394, Note*).

૪૨૬. હું ચોક્કસ જાણતો નથી કે કેટલા, પણ શુમાર થી કહું છું, કે વીસ-એક રૂપિયા હશે.

huṇ chokas jāṇto nathī ke keṭlā, pan shumār thī kah, yuṇ chhuṇ, ke vis-ek rūpiyā ha, she.

427. You were mistaken in what you told me yesterday.

૪૨૭. ગઈ કાલે તમે મ ને જે કાંઈ કહ્યું, તે માં તમારી ભુલ હતી.

ga, ī kāle tame ma ne je kāṇī kah, yuṇ, te māṇ tam, āri bhul ha, ti.

428. He did so thinking that he would find

૪૨૮. તેણે આ કામ જે કર્યું, તે એમ સમજીને કર્યું,

te, ne ā kām je kar, yuṇ, te em samjī, ne kar,

ANGLO-HINDI.

ANGLO-PERSIAN.

ānī bi-adabānā.

418. yih baḍī taʾajjub kī bāt hai, ki insān is tarḥ kā kām karē, par is kā kuchh ilāj bākī nahīn rahā.

īn bisyār aḡibast, ki az insān chunīn amrī sādīr shawʾad, wa-likin chāraī nīst.

419. kyā unḥoṇ ne yih kām kiyā hogā, aur kisi ko maʾlūm na huā hogā?

āyā bidūnī ittilāī aḡadī, īshān chunīn kārī kardā bāshand?

420. main ne is burī chāl par kuchh khayāl na kiyā.

man raftārī nā-sawābī ū rā hargiz ba khātīr na yāwardam.

421. agar aise kām hone denge, to is kā anjām kyā hogā?

agar chunīn afʾāl jāʾiz bāshad, natījaī ān chī khāḡad būd?

422. tum kis kā mātām rakhte ho?

azāī ki rā dārī?

423. main ne us ko kahā thā, ki wuh ap nī ānkhon se gāe ko dōhte dekhē.

man ba ū guftā būdam, ki gāw rā ba nazarash bīdūshand.

424. we samjhe, ki main un ke bād-shāh kī ihānat kartā hūn. (See P. 22, Note*).

īshān tasauwur namūdand, ki man ihānat wa taḡkīrī bād-shāhī īshān mīkardam.

425. jab tum jahāz meṇ rahṭe ho, tab tumḥeṇ kab-hī ultī āṭī hai?

har-gāḡ tū bar jahāz sawār mī, shawʾī, kai mīkunī?

426. main taḡkīk nahīn jāntā ki kitne, lekin shumār se kahṭā hūn, ki bis-ek rūpiye honge.

ba taḡkīk na mīdānam chand rūpiya, wa-likin ba kiyās mīgūyam, karīb bīst rūpiya hast.

427. kal jo tum ne mujhe kahā, us meṇ tumḥārī chūk thī.

dī-rūz suḡhanānī ki tū ba man guftī, khātā būd.

428. us ne yih samajhkar aisā kām kiyā, ki us meṇ kuchh fāida

ba khayālī ān ki nafʾī ba ū rasad u chunīn kārī kard, wa-likin

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
some benefit from it, but he found himself mistaken.	કે એ માં કાંઈ નફો થયે; પણ હવે તે પોતા ની ચુક ને સમજ્યો.	yun, ke e mān kāṇī nafo thashe; pan have te potā nī chuk ne samajyo.
429. I think that if he had not been there, I might have done so; but his presence prevented me.	૪૨૯. હું કાંઈ છું, કે જો તે ત્યાં આવ્યો ન હોત, તો મેં એમ કર્યું હોત; પણ તે ના આવ્યા થી હું અટકી-ગયો.	hun dhār, un chhun, ke jo te tyān āvyo na hot, to men em karyun hot; pan te nā āvyā thi hun atkī-gyō.
430. I am come to know your determination on this subject.	૪૩૦. આ બાબત માં તમારો વિચાર શો છે તે જાણવા સારું આવ્યો છું.	ā bābat mān tamāro vichār sho chhe te jān, vā sārū āvyo chhun.
431. All this is very well; and I have no doubt, it will be of essential use to the boys before they go up to the examination.	૪૩૧. એ સગવડ ઠીક છે, અને એ છોકરાઓ ને પરીક્ષા માં જવા ની-આગમ જ કામ આવશે એ માં સંદેહ નથી.	e saglun thik chhe, ane e chhokrā, o ne parikshā mān jāvā nī-āgmaj kām āv, she e man sandeh nathī.
432. What a cheat that fellow is, I had no idea that he was such a knave.	૪૩૨. તે કેવો ડગારો છે! હું એ ને એવો લુચ્છો ધારતો નો હોતો.	te kevo ṭhagāro chhe! hun e ne evo luchcho dhār, to no ho, to.
433. If you will allow me, sir, I will take your son up to Pūnā.	૪૩૩. સાહેબ, જો તમે સહજવા દો, તો હું તમારા દિકરા ને પૂને લઈ-જાઉં.	[jā, un. sāheb, jo tame leī-jā, vā do, to hun tam, ārā dikrā ne Pūne leī-
434. I could not prevail upon him to remain here longer.	૪૩૪. મેં તે ને વધારે વાર અહીં રાખવા ઇચ્છ્યું, પણ રાખી શક્યો નહીં.	men te ne vadhāre vār ahīn rākh, vā ichchh, yun, pan rākhi shkyo nahīn.
435. If there be any mistakes, rectify them attentively.	૪૩૫. જો એ માં કાંઈ ભુલ-ચુક હોય, તો ધ્યાન લગાડીને તે ને સુધારો.	jo e mān kāṇī bhul-chuk hoyā, to dhyān lagādī, ne te ne sudhār, o.
436. I had fallen into the river but for him?	૪૩૬. જો તે ન હોત, તો હું નદી માં પડી-જાત.	jo te na hot, to hun nadī mān padī-jāt.
437. Had it not been for his assistance, I should have failed in my purpose.	૪૩૭. જો તે ની મદદ ન મળી હોત, તો મારું કામ સિદ્ધ ન થાત.	jo te nī madad na malī hot, to mā, run kām siddh na thāt.

* *ba dīn* is compounded of the Persian words *ba in*; the letter *d* being an interloper. In like manner *ba dan* is compounded of *ba an*; and *ba dū*, of *ba u*.

ANGLO-HINDI.

hogā; par ab wuh ap nī chūk
samjhā.

429. main samajh tā hūn, ki agar
wuh wahān na āyā hotā, to main
yūn kartā; par us ke āne se main
ruk-gayā.

430. is bāb men āp ko kyā
manzūr hai so main ma'lūm karne
ko āyā hūn.

431. yih sab thīk hai, aur be-
shakk is se chhokron ko imtihān
men jāne ke āge fāida hogā.

432. wuh mardak kyā daghā-bāz
hai! main use aisā bad-zāt nahīn
jāntā thā.

433. sāhib, agar tum le-jāne do,
to tum hāre betē ko Pūne le-jāūn.

434. main ne chāhā ki use thodī
der yahān rakhūn, par na rakh
sakā.

435. agar is men kuchh ghalatī
ho, to dil lagāke sudhāro.

436. agar wuh na hotā, to main
naddī men gir-paṭtā.

437. agar us kī madad na hotī, to
main ap ne matlab ko na pahunch
tā.

ANGLO-PERSIAN.

hālā khatāi khud rā mīdān,ad.

tasawwuri man in,ast, ki agar ū
dar ān jā na āmada būd, man mā,
tawānist,am chunīn kārī kard, wa-
likin ba sababī āmadanī ū bāz
mānd,am.

man āmadaam, tā dar in bāb rāi
tu rā ma'lūm kun,am.

in hama durust,ast, wa shakkī
nīst, ki atfāl rā pish az raft,an ba
imtihān ba kār āyad.

ān mardak chi farīb-dih,anda,
ast! man khayāl na dāsht,am ki ū
bad,īn* ghāyat hila-gar wa sharīr
mī,bāsh,ad.

makhdūm,ā,† agar ijāzat bidih,īd,
man pisari shumā rā tā ba Pūna
ham-rāhi khud bi,bar,am.

har-chand khāst,am ū rā bar ān
bidār,am ki ziyāda dar in jā
tawakkuf kun,ad, na tawānist,am.

agar dar in sahwī bāsh,ad, khūb
mutawajjih shaw, wa islāh kun.

[būd,am.

agar ū ma rā imdādī na mī,
namūd, man dar rūd-khāna uftād,ā.

agar i'ānati ū na būd, az husūlī
mudda'āi khud mahrum mī,shud,am.

† In Persian, the word *makhdūm*, as well as *mula*,¹ is used in addressing an equal; and *mushfik*, in addressing a superior.

ENGLISH.

GUJARATI.

ANGLO-GUJARATI.

438. It is not material whether you go or not.

૪૩૮. તમે ત્યાં જાઓ અથવા ન જાઓ એ બેઉ સમુદાય છે.

tame tyāṇ jā,o athvā na jā,o e be,u sarkhun chhe.

439. This man is a fool in comparison with him.

૪૩૯. આ શખસ પેલા સાથે મેળવી-જોતાં મૂર્ખ છે.

ā shakhs pelā sāthe melv,i-jō,tāṇ mūrkh chhe.

440. Woman is weak in comparison with man.

૪૪૦. સ્ત્રી ને પુરુષ ની-સાથે મેળવી-જોશો, તો તે નબળી રહે.

strī ne puruṣh nī-sāthe melv,i-jō,sho, to te nablī thar,she.

441. He called me a liar, but I made him eat his word.

૪૪૧. તેણે મને કહ્યું, કે તું જુઠો છે, પણ મેં તેને ખોટો પાડ્યો.

te,ne ma ne kah,yun, ke tun juṭho chhe, pan men te ne khoṭo pād,yo.

442. What would you do with these articles?

૪૪૨. આ જી-સ તમને શું કામ આવશે?

ā jins tam ne shun kām āv,shē?

443. Send me some ready made pens.

૪૪૩. ફેટલી-એક ઘડેલી લેખણ મારે-સાર મોકલો. (See P. 392, Note*).

keṭlī-ek ghaḍelī lekhan mā, re-sārū mokl,o.

444. At this time I generally find myself indisposed.* (*disinclined*).

૪૪૪. ઘણું-કરીને આ વેળા મારે મન કોઈ વસ્તુ ઉપર લાગતું નથી.

ghanun-karī,ne ā velā mā,run man ko,i vastu upar lāg,tun nathī.

445. I found this chain on the road.

૪૪૫. આ સાંકળી મને માર્ગ માં જાડી.

ā sāṅklī ma ne mārg mān jadī.

446. I have little chance of succeeding in so difficult an enterprise.

૪૪૬. મને એવી કઠણ કામ માં પાર પડવા ની થોડી આશા છે.

ma ne evāṇ kathan kām mān pār pad,vā nī thodī āshā chhe.

447. I made inquiries, but found no doctor within the range of a mile from the spot where he fell. (See P. 46, Note †).

૪૪૭. મેં શોધ કરી, પણ ને જગા ઉપર તે પડ્યો હોય તો ત્યાં-થી અર્ધા કોસ ની-અંદર કોઈ વૈદ્ય મળી-આયો નહીં.

men shodh karī, pan je jagā upar te pad,yo ha,t,o, tyāṇ-thī ardhā kos nī-andar koī vaidya malī-āv,yo nahīn.

448. I speak candidly when I tell you that you will never pass unless you listen to my advice in improving

૪૪૮. હું ખરે-ખરે તમને કહું છું, કે જ્યાં-સુધી તમે મારી સલાહ નહીં માનશો, અને પોતાનો ઉત્તર નહીં સુધારો, ત્યાં-સુધી

hun khare-kharun tam ne kah,yun chhun, ke jyāṇ-sudhī tame mā, rī salāh nahīn mān,sho, ane potā no uchchār

* The word "indisposed," in point of health, is expressed, in Gujarati, by *bimar* or

ANGLO-HINDI.	ANGLO-PERSIAN.
438. tum, hārā jā, nā aur na jā, nā do, noṇ barābar haiṇ.	raftan wa na raftani tū dar ān jā musāwīst.
439. yih shakhs us ki-ba-nisbat aḥmak hai.	in kas nisbat ba ū aḥmakast. zan nisbat ba mard kam-zūr (wa za'if) mi, bāshad.
440. aurat mard ki-ba-nisbat kam- zor hai.	
441. us ne mujhe kahā, ki tū jhūṭhā hai, par main ne use jhūṭlā, yā.	ū ma rā kāzib khānd, wa-likin man takzībī kalāmī ū kardam.
442. ye jins tum, hāre kis kām ā, wenḡin?	in ajnās ba chi kārī tū khāhad āmad?
443. kaī tarāsh, e hū, e kalam me, re- liye bhej, o.	chand kalamī tarāshīda barāī man bifrist.
444. is waqt bahut-karkar me, rā, dil kisī chiz par lag, tā nahīn.	dāim dar in waqt khātir, am mā, il ba chizī na mi, bāshad.
445. yih zanjir mujhe raste par mil, i.	man in zanjir rā dar rāh paidā kardam.
446. mujhe aise mushkil kām meṇ kām-yāb ho, ne ki thoḍī ummed hai.	umīdī ḥusūlī matlab dar chunīn amrī dushwār kam mi, bīn, am.
447. main ne just-jo kī, par jahān wuh girā thā, wahān se ādhe kos ke-andar koī ḥakīm na mil, ā.	man taftish kardam, ammā az jā, i ki ū uftād, a būd, tā masāfatī yak mil tabībī rā na yāft, am.
448. main tum ko dil khol, ke kah, tā hūn, ki jab-tak me, rī salāh na sun, oge, aur ap nā talaffuz durust na kar, oge, tab-tak tum imtīhān meṇ pasand na hoge.	man ba tū ba rāst, i mi, gū, yam, ki tā dar islāhī talaffuzī khud muwāfiqī salāh-dīdī man amal na kunī, dar imtīhān pasand na khāh, i shud.

na-khush, and in Hindu-stani and Persian, by *bimar*, *na-khush*, or *na-sas*.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
your pronunciation.	પરીક્ષા માં પાર પડશે નહીં.	nahin sudhār,sho, tyān-sudhī parikshā māṇ pāṇ pad,sho nahin.
449. I take the liberty of informing you that you hurry your speaking and translating; therefore I wish you would speak every word with meditation in future.	૪૪૯. હું માફ માગીને કહું છું, કે તમે બોલી વેળા તથા બાંધાંતર કરતી વેળા ઉતાવળ ધણી કરો છો, માટે હું આશા રાખું છું, કે હવે-પછી તમે દરેક શબ્દ વિચારીને બોલો.	hun māf māg,i,ne kah, un chhun, ke tame bol, ti velā tathā bhāshāntar kartī velā utāval ghanī kar,o chho, mātē hun āshā rākh,un chhun, ke have-pachhī tame har-ek shabd vichār,i,ne bol,o.
450. The people in that district were living on such bad food that I cannot conceive how they digested it.	૪૫૦. પેલાં પ્રગણાં ના લોકો એવો નસો ખોરાક ખાઈને ગુજરાન કરતી હતા, કે હું અચરત પામું છું, કે શી રીતે પાચન થતો હતો.	pelān praganān nā lok,o evo narso khorāk khā,i,ne gujrān kartā ha,tā, ke hun achrat pām,un chhun, ke shī ritē pāchan tha,to ha,to.
451. I saw many common people in the camp bazar at Satārā eating and giving to their infants raw carrots and many other nasty things.	૪૫૧. મેં સતારા ની બજારી નાં બજાર માં ધણા-એક હલકે વાંધે ના લોકો ને કાચાં ગાજર તથા ખીજી ન નકારી વસ્તુ ખાતાં તથા પોતા ના બાળકો ને ખવડાવતાં દિઠા.	men Satārā nī chhāv, nī nān bajār māṇ ghanā-ek halke vānghe nā lok,o ne kāchān gājar tathā bījī nāthārī vastu khā, tān tathā potā nā bālak,o ne khavḍāv,tān dithā.
452. Does your glass increase or decrease?	૪૫૨. તમારી દૂર-બીન માં વસ્તુ મોટી દિસે છે, કે નાની?	tam,ārī dūr-bin māṇ vastu moṭī dis,e chhe, ke nānī?
453. Does your watch go fast or slow?	૪૫૩. તમારું ધડીયાળ વધું ચાલે છે, કે ઓછું?	tam,ārun ghadiyāl vadht,un chāl,e chhe, ke ochhun?
454. This is my picture. (<i>my property</i>).	૪૫૪. આ ચિત્ર મારું માલ છે.	ā chitr mā,ro māl chhe.
455. This is my picture. (<i>a likeness of me</i>).	૪૫૫. આ મારાં મોં ની સ્ખી છે.	ā mārān moṇ nī shabī chhe.
456. This is my picture. (<i>painted by me</i>).	૪૫૬. આ મારા હાથ ની સ્ખી છે.	ā mā,rā hāth nī chhabī chhe.
457. Run, run, for God's sake run.	૪૫૭. દોડો, દોડો, ખુદા ને-વાસ્તે દોડો.	doḍo, doḍo, khudā ne-vāste doḍo.

ANGLO-HINDI.

449. gustākhī mu'āf, main tum se kah,tā hūn, ki tum guft-gū men aur tarjuma karne men bahut utāwal karṭe ho, is liye main ummed-wār hūn, ki āyanda tum har-ek lafz soch,kar bol,ō.

450. us pargane ke log aisi burī ghizā khā,kar guzrān karṭe the, ki main hairān hūn, ki kis tarḥ hazm ho,tī thī.

451. main ne Satāre kī chhā,oni ke bāzār men bahut-se 'ām log,ōn ko kachche gājar aur dūsri burī ghizā khā,te aur ap ne bachchon ko khilā,te dekh,ā.

452. tum,hārī dūr-bin men chiz baḍī yā chhoṭī nazar ā,tī hai ?

453. tum,hārī ghaḍī ziyāda chal,tī hai, yā kam ?

454. yih taswīr merā māl hai.

455. yih mere munḥ kī taswīr hai.

456. yih mere hāth kī taswīr hai.

457. daud,ō, daud,ō, khudā ke wāste daud,ō.

ANGLO-PERSIAN.

agar-chi gustākhīst, ba tū izhār mī,kun,am, ki tū dar harf zad,an wa tarjuma namūd,an ta'jilī bisyār dār,i, li-hāzā umīd-wār,am, ki ba'd az īn har sukhānī rā ba ta,annī wa ta,ammul bi,gū,i.

mard,um,ānī ān khitta chunān ghizā,hā,i bad sarf mī,kard,an, ki hairān,am, chī-gūna hazm mī,shud.

man dar urdū-bāzārī Satāra mard,um,i 'ām,i rā dīd,am, ki gazar, hā,i nā-pukhta wa chiz,hā,i bad mī,khur,an, wa ba khurd,i atfālī khud mī,dīh,an.

dūr-bin,i tū chīz,hā rā buzurg mī,bīn,ad ya kūchak ?

sā,atī tū tund mī,raw,ad, yā kund ?

īn taswīr az mālī man,ast.

īn taswīr shabīhī rū,i man,ast.

īn taswīr san,atī man,ast.

bi,daw,īd, bi,daw,īd, az harā,i khudā bi,daw,īd.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
458. He beat him to mummy.	૪૫૮. તેણે તે ની કુંદી કરી.	te,he te ni kundī karī.
459. The dog barks.	૪૫૯. કુત્રો બસે છે (or, બુકે છે).	kutro bhasē chhe (or, bhukē chhe).
460. The cat purrs.	૪૬૦. બિલાડી ધુરે છે (or, ધુકે છે; or, મિયાઉ-મિયાઉ કરે છે).	bilādī ghurē chhe (or, ghurkē chhe; or, miyā, un-miyā,un karē chhe).
461. The sheep bleats.	૪૬૧. મેંદું (or, પેદું) બારાડે છે (or, બે-બે કરે છે).	mendhun (or, ghetun) barāde chhe (or, beṇ-beṇ karē chhe).
462. The cow lows.	૪૬૨. ગાય હુંકારે છે (or, આડે છે).	gāya hunkārē chhe (or, ārdē chhe).
463. The hog grunts.	૪૬૩. ડુકાર મિચાડી પાડે છે.	dukkar chichādī-pāde chhe.
464. The horse neighs.	૪૬૪. ઘોડો ખોંખારે છે (or, સસણે છે; or, હણ હણે છે).	ghodo khonkhārē chhe (or, sasṇē chhe; or, hanhanē chhe).
465. The ass brays.	૪૬૫. ગધડો બુકે છે.	gadhedo bhunkē chhe.
466. The mouse squeaks.	૪૬૬. ઊંદર ચૂં-ચૂં (or, ચીં-ચીં) કરે છે.	undar chūṇ-chūṇ (or, chīṇ-chīṇ) karē chhe.
467. The lion roars.	૪૬૭. સિંહ ગર્જના કરે છે (or, ગાળે છે; or, પો કારે છે).	siṇh garjā karē chhe (or, gājē chhe; or, pokārē chhe).
468. The bear growls.	૪૬૮. રીંછ ગુરુરે છે (or, ધુરે છે).	rīnchh gurgurē chhe (or, ghurē chhe).
469. The cock crows.	૪૬૯. મર્ગો વાસે છે.	margho vāsē chhe.
470. The owl hoots.	૪૭૦. ધુવડ હૂ-હૂ કરે છે (or, ગુરુર કરે છે).	ghuvad hū-hū karē chhe (or, gurur karē chhe).
471. The sparrow chirps.	૪૭૧. ચલ્લી (or, ચકલી) ચીં-ચીં (or, ચિક-ચિક) કરે છે.	challī (or, chaklī) chīṇ-chīṇ (or, chik-chik) karē chhe.
472. The snake hisses.	૪૭૨. સાંપ (or, સર્પ) ડુંકારે છે (or, ડુકાડા મારે છે; or, સિસિ કરે છે).	sāmp (or, sarp) phun, kārē chhe (or, phuphā, dā mārē chhe; or, sisi karē chhe).
473. The frog croaks.	૪૭૩. દેડકો કક-કક કરે છે.	dedko krak-krak karē chhe.

ANGLO-HINDI.

458. us ne use mār, kar uttū banā,
yā. (or) us ne us kī kundī kī.

459. kuttā bhaunk, tā hai.

460. billi ghurghurā, tī hai (or,
mau-mau kar, tī hai).

461. bhed mimiya, tī hai.

462. gā, e ramā, tī hai (or, hūnkār,
tī hai).

463. su, ar kānkh, tā hai.

464. ghodā hinhinā, tā hai.

465. gadhā reng, tā hai.

466. chūhā chūn-chūn kar, tā hai.

467. sher, i babr guraj, tā hai (or,
gūnj, tā hai).

468. rīchh ghurrā, tā hai.
[de, tā hai.

469. murgh (or, murghā) bāng

470. ullū hū-hū kar, tā hai.

471. chīdiyā chīn-chīn kar, tī hai
(or, chahchahe mār, tī hai).

472. sāmp phunkār, tā hai (or,
suskār, tā hai).

473. mendak turin-turm kar, tā
hai.

ANGLO-PERSIAN.

ū ū rā zar, i bī-muhābā zad. (or)
ū fulān kas rā ba nihāyat, i zarb zad.

sag ghū-ghū mī, kun, ad (or, af-af
mī, kun, ad ; or, wak-wak mī, kun, ad ;
or, hap-hap mī, kun, ad).

gurba mā'ū-mā'ū mī, kun, ad (or,
lūka mī, zan, ad).

mīsh bar-o-bar mī, kun, ad (or,
khawār mī, kun, ad).

māda-gāw ban-ban mī, kun, ad.

gurāz fika mī, zan, ad.

asp suhāl mī, kun, ad (or, shahna
mī, kun, ad ; or, shīha mī, zan, ad).

khār ar-ar mī, kun, ad.

mūsh chū-chū mī, kun, ad.

shūr, i babr mī, ghurr, ad.

khirs pin-o-pin mī, kun, ad.

[khān, ad ; or, kar, k mī, kun, ad).

khurūs bāng mī, zan, ad (or mī,

būm jīgh mī, kash, ad.

kunjashk jik-jik mī, kun, ad.

mār pīn mī, zan, ad (or, būp-būp
mī, kun, ad).

wazagh (or, ghūk ; or, ghūrbāgha)
kar-kar mī, kun, ad (or, ghūr-ghūr
mī, kun, ad).

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
474. The bee hums.	૪૭૪. મધ-માખ યુગે છે (or, યુને છે; or, બહુબ લે છે; or, બહુબલે છે; or, ગણગણે છે; or, યુલુ- યુલુ કરે છે).	madh-mākh gungē chhe (or, gunjē chhe; or, bhanbhanē chhe; or, banbanē chhe; or, ganganē chhe; or, gun- gun karē chhe).
475. The ox bellows.	૪૭૫. બલદ તડુકે છે (or, બેંકે છે).	balad taḍukē chhe (or, bhenkē chhe).
476. The crow caws.	૪૭૬. કાગડો કાં-કાં (or, કાઉ-કાઉ) કરે છે.	kāḡḍo kāṇ-kāṇ (or, kā-u-kā-u) karē chhe.
477. The jackal howls.	૪૭૭. શિયાલ (or, કોહો લો) બુકે છે.	shiyāl (or koholo) bhunkē chhe.
478. Who OPENED this door? it was not OPEN this morning.	૪૭૮. આ બારણું કોણે ઉઘાડ્યું? આજ સવારે ઉ ઘાડેલું નો હોતું.	ā bārṇuṇ konē ughāḍ un? āj savārē ughāḍ elun no hoṭuṇ.
479. Who CUT this cheese? it was not CUT the day before yesterday when I saw it.	૪૭૯. આ પનીર કોણે કાપ્યું? પરમ દહાડે જારે મેં એને દીઠું હતું, તારે કાપે લું ન હોતું.	ā panir konē kāp, yun? param dahāḍe jāre meṇ e ne dīṭh,un haṭuṇ, tāre kāpelun na hoṭuṇ.
480. Tie this in a bow, not in a knot.	૪૮૦. એની સર-ગાંઠ આ ધો, ગાંઠ આંધા માં (or, વા ળો માં).	e nī sar-gāṇṭh bāṇḍh,o, gāṇṭh bāṇḍh,o māṇ (or, vāl,o māṇ).
481. I have a tingling sensation in my foot. (or) My foot is asleep. (or) I have pins and needles.	૪૮૧. મારા પગ માં ઝંઝણી આવી છે.	mā,rā pag māṇ jhajh, nī āv,i chhe.
482. He is an ultra-conservative.*	૪૮૨. તે જુના વિચારનો માણસ છે, અને હરેક કાર- બાર માં ફેર-ફાર કર્યો તેને પસંદ નથી.	te junā vichār no mānas chhe, ane har-ek kār-bhār māṇp her-phār kar,vo te ne pasand na, thī.

* It may not be altogether superfluous to offer, in this place, a brief explanation of the meaning of the

"The Conservatives are those who aim to preserve the country from ruin, innovation, injury, or radical change; they are those who wish to maintain an institution in its present state."

"The Tories are adherents to the ancient constitution. They form a party which is charged with support of more arbitrary principles than the Whigs their opponents. In modern times, however, the Conservatives and the Tories row in the same boat and advocate the same principles."

"The Whigs form a party which advocates the rights and privileges of the people."

"The Radicals are those who advocate a radical change or extreme measures in reformation."

"The Chartists belong to a political party which desires universal suffrage, the vote by ballot, annual

ANGLO-HINDI.

474. shahd-makkhī phanphanā,
tī hai.

475. bail ḍakār,tā hai.

476. kauwā kân-kân kar,tā hai.

477. gīdāḍ bhaunk,tā hai.

478. yih darwāza kis ne khol,ā?
āj fajār ko khul,ā na thā.

479. yih panīr kis ne kāt,ā?
parson jab main ne is,e dekh,ā thā,
tab kāt,ā na thā.

480. is kī sarak-gānth bāndh,o,
gānth mat bāndh,o.

481. mere pāñw meñ jhinjhini
āī hai. (or) merā pāñw so-ga,yā
hai.

482. wuh kādīm rā,e kā ādmī hai,
aur har-ek kār-o-bār meñ taghīr-o-
tabdīl kar,nā us,e pasand nahīn.

ANGLO-PERSIAN.

zambūr,i asal wiz-wiz mī,kun,ad
(or, ghun-ghun mī,kun,ad).

nar-gāw ban-ban mī,kun,ad.

[ad ; or, kāgh-kāgh mī,kun,ad).

zāgh ghar-ghar mī,kun,ad (or,
kār-kār mī,kun,ad ; or, na'b mīzan,
shaghāl 'ū mī,kash,ad (or, shagh,
shagha mī,kun,ad).

īn dar rā ki gushā,d? im-rūz
subh gushā,da (or, wāz) na būd.

īn panīr rā ki burīd? parī-rūz
vaktī ki man īn rā dīd,a būd,am,
burīd,a na būd.

īn rā nīm girah (or, girā,i gushā,da)
bī band, girā,i kūr ma,band.

pā,i man ba khāb rafta,ast (or,
girān shuda,ast).

ū rāh-o-rasm,i kādīm dar dast
dār,ad, wa dar har amr taghīr-o-
tabdīl pasand na mī,kun,ad.

parliaments, and other radical reforms, as set forth in a document called the 'People's Charter.' "

The above divisions are, in the present day, for the sake of simplicity, collated into two parties, the Conservatives and the Liberals, the former include the Tories, and the latter embrace generally the most of the views held by the remaining parties.

The following discourse on modern politics furnished me by an Elector of the city of Birmingham will, I trust, be found useful—

"The Conservatives and Tories are synonymous. They are of the old school, and are supporters of the landed interest, opposed to free trade principles, to an extension of the franchise, or anything that may be injurious to the agricultural interests.

"The Peelites are those who formerly sailed under the Conservative flag ; but who, during SIR ROBERT

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
483. He is a liberal conservative.	૪૮૩. તે જુના વિચાર નો માણસ છે, પણ હરેક કારી-બાર સંબાળ અને ચોકસાઈ થી તથા ધોષ-સારિતે ફેર-ફાર કર્વો તે ને પસંદ છે.	te junā vichār no mānas chhe, pan har-ek kār-o-bār sambhāl ane choksā,ī thī tathā dhīme-sānste pher-phār kar,vo te ne pasand chhe.
484. He is a radical.	૪૮૪. તે નવા વિચાર નો માણસ છે, અને હરેક બાબત માં વગર વિચારે અને વારંવાર ફેર-ફાર કર્વો તે ને પસંદ છે.	te navā vichār no mānas chhe, ane har-ek bābat mān vagar vichār,ane vāram-vār pher-phār kar,vo te ne pasand chhe.

PREL's administration, supported his measures of free trade. They do not go so far as the Whigs, but may be said to possess some of the views and opinions of both the Whigs and Conservatives.

"The Whigs are generally opposed to conservatism. They are supporters of free trade principles, in favor of a more extended franchise, and may be considered the representatives of the manufacturing classes.

"The Radicals are men of enlarged views, democrats, republicans, royalists, they are like the chameleon—changeable in color, or like a bubble on the ocean. You look at them, and they are there; you look again, and they have disappeared. Their motto is—"sworn to no master, of no sect am I." Indeed, they are beings of every shape political; useful in their place, but dangerous to follow too closely, more of the theorists than practical, not always agreeing with themselves, but often disagreeing with others. They are like, and unlike; sometimes they will all march under the same banner, again you may see them contending with each other, as sometimes you behold "wind and wave." The friends of the people, true patriots, philanthropists;—that is why they are called men of enlarged views. They listen to the public voice, and its demands they advocate. They would place tools into the hands of those who know not how to use them; so that this question presents itself—(although they are men of expansive hearts and enlightened or enlarged views)—Would they be the greatest benefactors of the human race by making concessions such as the public might demand? A Radical is a difficult character to define unless you take one as a specimen, for it may be said of them as a body *tot homines tot opiniones*."

Another writer says—

"The real difference between a Conservative and a Liberal, both in theory and practice, is this: the former avows, as the guide of his policy, the desire to preserve things as they are, and deliberately puts a drag on the wheels of progress; the latter declares his intentions to remedy defects and reform abuses, and regulates the steam and machinery with a determination to go forward. This is bringing matters fairly to an issue. A government, to hold its own in the present day, must be a government of progress. But many think that there is as much of the real spirit of progress in the one as in the other. At all events, this remains to be seen."

ANGLO-HINDI.

483. wuh purāne bichār kā ādmī hai, lekin har-ek amr men sambhāl, kar aur chaukasā, se aur haule-haule pher-phār kar, nā use pasand hai.

484. wuh naī rasm kā ādmī hai, aur har-ek bābat men bin soche bichār, aur utā, olī se taghīr-o-tabdil kar, nā use pasand hai.

ANGLO-PERSIAN.

ū tarīkatī kadīm dar dast dārad, wa-likin dar har amr ba ihtiyāt, wa khabar-dārī wa āhista, gī taghīr-o-tabdil pasand mī kun, ad.

ū rāh-o-rasmī jadīd dar dast dārad, wa dar har amr bī-ghaur-o-taammul wa ba shītābiyī har chī tamām-tar taghīr-o-tabdil pasand mī kun, ad.

From the foregoing definition of these terms in modern politics, it will be seen that *liberal conservatism* is the only measure which tends to ensure "the greatest happiness of the greatest number."

Of American politics, a modern writer says—

"At the close of the last century, when after achieving independence, the several States in America first established a Federal Congress, the two great political parties were designated respectively, Federalists, headed by Washington and the elder Adams; and Anti-Federalists, headed by Jefferson and Madison. The former were in favor of a strong centralized Government, while the latter held to the sovereignty and rights of the Independent states. And this difference represents to some extent the distinction between the two parties at the present day: those who are now called Democrats, being the true political successors of the Anti-Federalists, while the Republicans contend as strongly for a centralized Government as did the Federalists of Washington's time. Since the termination of the war, the chief points of difference between the two parties are these: the Democrats are disposed to favor the states which seceded. They insist upon a strict limitation of the powers of the central Government, and earnestly contend for the independent rights of the different states. They advocate the principles of free trade in commerce. They are, to some extent, favorable to the South. The Republican party, on the other hand, are in favor of strengthening the authority of the Federal Government: they profess protectionist principles, and are not disposed to be so lenient towards the South. But there has recently been a split in this party, the Seceders, including such men as Sumner and Carl Schurz, calling themselves Liberal Republicans; while the supporters of General Grant and the present administration are now known as the Orthodox Republicans. The Liberals effected a coalition with the Democrats with the late Horace Greeley as a candidate. It is their cue to represent that there is now no real difference of opinion between the two great parties. Democracy is not henceforth to stand for one thing, and Republicanism for another, but those terms are to mean in politics, as they have always meant in the dictionary, substantially one and the same thing—viz: equal rights, regardless of creed, clime, or color. The day is not far off when there will be but little of an old Republican camp to go from, and but little of the old Democratic camp to go to."

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
485. He is a necromancer, and pretends to destroy people by witchcraft*. The people should be warned against his imposture.	૪૮૫. તે જાદુ-ગર છે, એ ને જાદુથી લોક ને હાલક કંધા નો ખોટો દાવો કરે છે. તેની ડગાઈ થી સંભાળ રાખવા ને-સારી લોક ને ચેતવણી આપવી જોઈયે.	te jādū-gar chhe, ane jādū* thī lok ne halāk kar,vā no khoṭo dāvo kar,e chhe. te nī ṭhagā, i thī sambhāl rākh,vā ne-sārū lok ne chetav, nī āp,vī jo,iye.†
ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
1. Witchcraft*.	૧. જાદુ. જાદુ-ગરી. ચેટક. મહત્ત્વ. વીર-મંત્ર. ભૂત-પ્રેત ની વિદ્યા. ટોણું. ધંતર-મંત્ર. તંત્ર-જંત્ર. જારણ-મારણ. ઉચ્ચાટ ન. વશી-કરણ. તંત્ર-તાવીજ. તાઈત. બંધન-ધાન. જોતિષ. રમલ. નજર-બંદી. નજર-બાં. જી. સામુદ્રિક. આસુરી માયા. ત્રાગો. મૂઠ. સિદ્ધિ. સિદ્ધ-સાધન. ઝાડ-ઝપટ. ઉતાર. ફાલ. શગન. અપ-શગન.	jādū. jādū-gar,i. chetāk. ilm. vīr-mantr. bhūt-pret nī vidyā. ṭonun. dhantar-mantr. tantr-jantr. jārān-mārān. uchchāṭan. vashī-karān. tantr-tāwīj. tā.īt. bandh, an-dhān. jotish. ramal. najar-band,i. najar-bāj,i. sāmudrik. āsuri māyā. trāgo. mūṭh. siddhi. siddh-sādhān. jhod-jhapaṭ. utār. fāl.shagan. ap-shagan.
2. Wizard.	૨. જાદુ-ગર. ચેટકી. ઇલમી. ઇલમ-બાજ. વીર-મંત્રી. ધંતર-મંત્ર કરનાર. ગારડી. મદારી. ભુઓ.	jādū-gar.chetk,i. ilm,i. ilm-bāj. vīr-mantr,i. dhantar-mantr kar-nār. gārudī. madārī. bhu.o.
3. Witch.†	૩. જાદુ-ગણી. જાદુ કરનારી. ડાકેણ. ચુડેલ. વંત્રી. ડગણી. ભુતની.†	jādū-gar nī. jādū kar-nār,i. dāken. chudel. vantri. ṭhag,nī. bhut,nī†

† These words are of wide signification. The different senses in which they are used in eastern demonology, are as follows—
jadu—magic, enchantment. *jadu chalar-un* (*H. jadu chala-na*)—to practise incantations.

ilm (*VULG. illām*)—LITERALLY, science, knowledge; CONVENTIONALLY, the occult sciences, the black arts.

vīr-mantr—charm, spell, incantation, fascination.

bhūt, bhūtaṭ—a demon, a goblin, a ghost. *pret*—a corpse, a goblin or spirit. *bhūt-pret nī vidyā*—the art of

revealing future events by means of a pretended communication with the dead.

ṭonun (*H. tonā*)—jugglery, enchantment, fascination.

dhantar-mantr—hocus pocus, jugglery, bamboozling.

tantr-jantr—an amulet, juggling, conjuring, enchanting by figures and incantations.

jārān-mārān—the incantation of killing.

uchchāṭan—the magic process of vexing or rendering sorrowful and melancholy.

vashī—subdued. 2 a sage with subdued passions.

ANGLO-HINDI.

485. wuh jādū-gar hai, aur jādū* se logon ko halāk karne kā khotā da'wā kartā hai. us kī daghā-bāzī se sambhāl rakhne ke-liye logon ko jatāyā chāhiye.

ANGLO-PERSIAN.

ū jādū-garast, wa az sihr* iddi'āi fāsidi halāk kardani mardum rā mīkunad. mardumān rā bāyad mutanabbih kard, ki az tazwiri ū khud rā mahfūz dār and.

ANGLO-HINDI.

1. jādū. jādū-gar. i. ṭonā. dhantar-mantar. tantar-jantar. masān. isht-bal. ojhā. i. ṭotkā. jhād-phunk. ṭamar. chhūchhā. samudrik. chaṭak-bāz. i. nazar-band. i. nazar-bāz. i. āsuri māyā. bā-o-baṭās. ta'bir. fāl. shu, gūn. sihr-bāz. i. sihr-sāz. i.

ANGLO-PERSIAN.

jādū. sihr. sihr-kār. i. sihr-sāz. i. sāhir. i. taskhir. musakhhirāt. nīrang. āsib. āsib-zad. āgī. afsūn. hāzirāt. shu'bada. dast-shinās. i. ta'bir. fāl. shugūn.

[shugūn. i.

2. jādū-gar. ṭonhā. hāzirāt. i. da'wat. i. nāmīt. ojhā. banhā. jantr. i. mantr. i. jān. gun. i. masān. i. isht-bal. i. dānk. siyānā. bhokas. madār. i. 3. jādū-gar. nī. ṭonahī. jogahī. dākin. i. dāyan. kaljibhī. kāriwān. dākanī. kichan. chudail. mardāyan. ṭhag. nī. ṭarkhal. pichhal-pā. i. bhut. nī. †

sāhir. sihr-sāz. sihr-kār. jādū-gar. kāhin. afsūn-gar. shu'bada-bāz. azimat-khān. nīrang-sāz. musakhhir. muḥabbir. ta'bir-gū. shugūniyā. sāhir. a. charkha. †

vashi karan—the incantation of subduing a person; enchantment (by drugs, charms, &c). *vashi bhut*—subjugated to another's will. *vashi kri*—fascinated, subjected.

tantar-tanj, *ta-i*—magic charms, amulets. *chhu-mantr*—legerdemain, conjuration.

bandhan-dhan—tying, fastening. 2 the incantation of rendering a person unconscious.

jotish—astronomy. 2

ramal—geomancy, fortune-telling.

nazar-band—glamour, optical

nazar-baji—optical.

ba-o-batan—calamity such as is believed to result from the evil influence of a demon.

samudrik—palmistry. *samudrik vidya*—the art of palmistry.

asuri maya—deception of demons.

trago—inflicting injury by magic.

sihr—witchcraft. *sihr mar-ni* (i. *sihr mar-na*)—to practise magic.

siddhi—magic power. *siddhi-sadhan*—the performance of a magic process.

jhod—an evil spirit. 2 bore.

jhapat—a snatch, a spring, a swoop. *jhod-jhapat*—the attack of an evil spirit.

utar—the process of removing the influence of evil eyes or evil spirits.

shagan, *shakan*—an omen, a prognostic. *ap-shagan*—an ill omen. *shuguni*, *shuguniya*—a diviner, an interpreter [of omens]

muabbir, *ta'bir-gu*—an interpreter of dreams. *ful*—an omen, augury, presage. 3 enchantment. *ful-nam*

(*Guj.* *ful-namun*)—a book containing the interpretation of omens.

toka—a charm, an amulet, a philter.

masan—a place where a dead body is burnt. 2 an evil spirit, a demon.

jhod-phunt—juggling, conjuring, hocus pocus (particularly to cure the bite of a snake or a disease).

chhuchha—conjuraton.

sir, *sir-kari*, *sir-sasi*, *sir-baci*—enchantment, magic. *sir-bas*, *sir-sac*, *sir-kar*, *sir*—a magician.

kasin—an administrator, an agent, a factor. 2 a prophet, a priest. 3 a soothsayer, augur, conjurer, a

astrologer.

taskhir—captivating, subjugation. 2 subduing or charming of spirits.

nsrang—incantation, magic, deception.

asib (*h. asab*)—a misfortune, trouble, calamity. 2 misfortunes as are the consequence of the shadow of demon having fallen on one.

afsun—incantations, spells, enchantments, sorcery.

hazirat—commanding or imprisoning demons, the power of raising the devil.

shu'bada—juggling, conjuration.

garudi—a snake-charmer, a conjurer.

madari—a juggler, a tumbler, a snake-charmer.

dhwo—a worshiper. 2 a demon exorcisor, a devil-dealer.

tonha—a sorcerer. *tonha-i*—a sorceress.

da'wati—a pretender. 2 a wizard.

banhu—a conjurer.

jan—knowing, wise. 2 a conjurer, an astrologer.

guni—skilful, virtuous, possessed of any quality or art. 2 a snake charmer, a sorcerer.

masani—one in communication with demons and evil spirits. See *masan*.

dant—a wizard.

siyana (*S. sa gnan*)—clever, cunning, artful. 2 a sorcerer.

bhokas—a magician, a sorcerer, a wizard.

chudel (*H. chudail*)—the ghost of a woman who died while pregnant, a female goblin, a hag METAPHORICALLY a dirty woman, slut, slattern.

daken, *dakini*, *dayan*, *dankani*—a witch, whose evil eye causes children to pine and die; she is said to consume their liver. METAPHORICALLY, a termagant. See *dant*.

vantri—a female monster, a hag, a witch

thagri—wife of a *thag*, a female robber or cheat.

bhutni—wife of an imp, a female devil. See *bhut*.

tarkhal—a contemptuous epithet for a woman.

pichhal-pa-i—an ugly or frightful woman, one who is a satire upon the sex, an ogress.

ADDITIONAL VOCABULARY OF MERCANTILE WORDS COLLECTED WHILST THE FOREGOING SHEETS PASSED THRO' THE PRESS.

(See P. 208).

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Button of a coat.	બોરિયુ. બટા. (<i>Hind.</i> बु-टी).	boriyun. butā.un. (<i>Hinc</i> ghundi).
Button hole.	બરવર. હે. (<i>h. p.</i> ૬૫૪).	baravrun. chhed. (<i>h.p.</i> halka).
Cloth of coarse cotton or silk.	ગજી.	gaji.
Cloth of coarse red cotton.	ખાંડી.	khārvun.

ENGLISH.	GUJARATI.	ANGLO-GUJARATI.
Cloth (<i>chequered</i>).	ચાર-ખાનું.	chār-khānū.
Cloth (<i>coarse printed</i>).	છાયલ.	chhāyāl.
Corundum.*	સમાડ.	samādā.
Castor seed.	એરંડિયાં. એરંડી નાં બીજ.	erandiṃyāṇ. erandī nāṇ bīj.
Coarse myrrh.	ભેંસા-બોળ.	bhensā-bol.
Colombo roots.	કોલમ કાચરી.	kolam kāchrī.
Dye.	રંગ.	rang.
Gallinjal.	કોલિંજન.	kolinjan.
Gum ammonia.	અસતરક.	astarak.
Glass marbles.	કાચ ની લખોટી.	kāch nī lakhotī.
Hinges.	મિજાગ્રાં. બડવાં. નર-માદ.	mijāgrāṇ. badvāṇ. nar- madā.
Manifest of a cargo of goods.	દાખલો.	dākhlo.
Musk.	કસ્તુરી. (p. મુથક).	kasturī. (p. mushk).
Match. Lucifer. Tinder.	દિવા-સળી.	divā-sali.
Orchilla weed.	જંગબારી ધાસ.	Jangbārī ghās.
Playing cards.	રમવા નાં ખનાં.	ramvā nāṇ pānāṇ.
Peel. The skin or rind of any thing.	છાલ.	chhāl.
Powder (<i>farinaceous red</i>).	ગુલાલ.	gulāl.
Pitch, as a ship, (to).	માથું મારવું.	māthun mārṃvun.
Pellitory.	અકલગરો. (p. કુબલ).	akkalgaro. (p. kūbal).
Pirate. Sea robber.	ચાંચિયો. દાર્યાઈ ચોર.	chānchiyo. daryāī chor.
Ratan. Cane. Willow.	નેતર. (p. બેદ.)	netar. (p. bed).
Ratans. (one who works on).	નેતર-વાળો. (p. બેદ-બાફ.)	netar-vālo. (p. bed-bāf).
Sail (top).	ગાવી.	gāvī.
Sail (top mast).	ગાવ-ડોલ.	gāv-dol.
Steel-spindle.	તીખાં ની ચાતી (or, ચાતી).	tikhāṇ nī yātī (or, chātī).
Throw overboard (to).	વામવું.	vāmṃvun.
Wool waste.	ઊન નો કાચરો.	ūn no kachro.
Wooden mouldings.	લાકડાં ની ફ્રેમ (or, મોલિ ન). લાકડાં નાં ચોકડાં.	lākdāṇ nī frame (or, molin). lākdāṇ nāṇ chokṭhāṇ.

* It is sometimes called *adamantine spar*.

